

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ
ԱՐԴՅՈՒՆԱՀԱՆՈՂ ՃՅՈՒՂԵՐԻ
ԹԱՓԱՆՑԻԿՈՒԹՅԱՆ ՆԱԽԱԶԵՌՆՈՒԹՅԱՆ (ԱՃԹՆ)
2023-2024ԹԹ. ԶԵԿՈՒՅՑ

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ	2
ՀԱՊԱՎՈՒՄՆԵՐ.....	5
ՆԵՐԱԾՈՒԹՅՈՒՆ	7
1. ԱՃԹՆ ԶԵԿՈՒՅՑԻ ԿԱԶՁՄԱՆ ՄԵԹՈԴԱԲԱՆՈՒԹՅՈՒՆԸ ԵՎ ՇՐՋԱՆԱԿԸ	10
1.1. ԱՃԹՆ զեկույցում ներկայացվող ընկերությունները և պետական մարմինները.....	10
1.2. ԱՃԹՆ զեկույցում ներկայացվող հարկերը և վճարները.....	13
1.3. Պետական մարմիններում և ընկերություններում հավաստիացման գործընթացը	14
2. ԱՃԹՆ ԲԱԶՄԱՇԱՀԱՆՈՒ ԽՄԲԻ (ԲՇԽ) ԿՈՂՄԻՑ ԻՐԱԿԱՆԱՅՎՈՂ ՎԵՐԱՀՄԿՈՂՈՒԹՅՈՒՆԸ	18
2.1. Կառավարության հանձնառությունը, ընկերությունների և քաղաքացիական հասարակության ներգրավվածությունը, հակակոռուպցիոն քաղաքականությունը (պահանջ 1.1, 1.2, 1.3)	18
2.2. Բազմաշահառու խումբ (պահանջ 1.4)	20
2.3. Աշխատանքային ծրագիր (պահանջ 1.5).....	21
3. ՀԱՆՔԱՐԴՅՈՒՆԱԲԵՐՈՒԹՅԱՆ ՈԼՈՐՏՈՒՄ ՀՀ ՕՐԵՆՄԱՐԿԱԿԱՆ ԵՎ ԻՆՍՏԻՏՈՒՑԻՈՆԱԼ ՀԱՄԱԿԱՐԳԸ, ՀԱՆՔԱՐԴՅՈՒՆԱՀԱՆՄԱՆ ԹՈՒՅԼՏՎՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՏՐԱՄԱՐԿՄԱՆ ԵՎ ՊԱՅՄԱՆԱԳՐԵՐԻ ԿՆՔՄԱՆ ԸՆԹԱՑԱԿԱՐԳԵՐԸ.....	25
3.1. Իրավական դաշտը և ֆիսկալ ռեժիմը (պահանջ 2.1).....	25
3.1.1. Իրավական դաշտը և իրավական ակտերի նկարագրությունը	25
3.1.2. Հարկային համակարգ, հարկային և ոչ հարկային եկամուտների հոսքեր, հարկային դրույքաչափեր	28
3.1.3. Էական օրենսդրական փոփոխությունները հանքարդյունաբերության ոլորտում հաշվետու տարվա ընթացքում	33
3.1.4. Ընդերքօգտագործման ոլորտում իրավասություն ունեցող պետական կառավարման և տեղական ինքնակառավարման մարմինները և նրանց լիազորությունները	47
3.1.5 Պետության կողմից հանքարդյունաբերական ընկերություններին տրամադրվող արտոնություններ.....	48
3.2. Թույլտվությունների տրամադրման, պայմանագրերի կնքման, ընդերքօգտագործման իրավունքի դադարեցմանն առնչվող կարգավորումները (պահանջ 2.2, 2.3, 2.4)	49
3.2.1. Պետական քաղաքականությունն ընդերքօգտագործման պայմանագրերի հրապարակման ոլորտում	52
3.2.2. Ընդերքօգտագործման պայմանագրերում կատարված փոփոխություններ հաշվետու տարվա ընթացքում	53
3.2.3. Հետախուզման պայմանագրերի բացահատումն ըստ էականության և գործնականության նկատառումների	58
3.3. Իրական շահառուների բացահայտում և պետական մասնակցություն (պահանջ 2.5, 2.6, 4.2, 4.5).....	59
3.3.1. Իրական շահառուների բացահայտմանը վերաբերվող իրավական կանոնակարգեր	59
3.3.2. Հանքարդյունաբերական ընկերություններում պետական մասնակցությունը.....	62

3.4. Արդյունահանող արդյունաբերությանն առնչվող ազգային էներգետիկ անցումային պարտավորությունների, քաղաքականության և պլանների վերաբերյալ ամփոփ ակնարկ (ԱՃԹՆ 2023 Ստանդարտի պահանջ 2.1).....	63
3.5 Արդյունահանող արդյունաբերության ջերմոցային գազերի արտանետումների պարտավորությունների, քաղաքականության և պլանների վերաբերյալ ամփոփ ակնարկ (ԱՃԹՆ 2023 Ստանդարտի պահանջ 3.4).....	65
4. ԱՐԴՅՈՒՆԱՀԱՆՈՒՄԸ, ԱՐՏԱԴՐՈՒԹՅՈՒՆԸ ԵՎ ԻՐԱՅՈՒՄԸ ՄԵՏԱՂԱԿԱՆ ՀԱՆՔԱՐԴՅՈՒՆԱԲԵՐՈՒԹՅԱՆ ՈԼՈՐՏՈՒՄ.....	68
4.1. Հանքարդյունաբերության ոլորտի օգտակար հանածոների պաշարների հետախուզումը (պահանջ 3.1).....	68
4.2. Մետաղական հանքարդյունաբերության ոլորտում արդյունահանումը և արտադրությունը (պահանջ 3.2).....	71
4.3. Մետաղական հանքարդյունաբերության ոլորտում իրացման ծավալները և արտահանումը (պահանջ 3.3 և 6.3).....	84
4.3.1. Արտահանումը մետաղական հանքարդյունաբերության ոլորտում.....	84
4.3.2. Ներքին իրացումը մետաղական հանքարդյունաբերության ոլորտում.....	104
4.4. Միջազգային գները հանքարդյունաբերության ոլորտում.....	106
5. ՄԵՏԱՂԱԿԱՆ ՀԱՆՔԱՐԴՅՈՒՆԱԲԵՐՈՒԹՅԱՆ ՈԼՈՐՏԻՑ ՍՏԱՅԱԾ ԵՎԱՍՏՈՒՏՆԵՐԸ և ԴՐԱՆՑ ԲԱՇԽՈՒՄԸ.....	111
5.1. Ընդերքօգտագործող ընկերություններից մուտքերը պետական բյուջե (պահանջ 4.1 և 6.3).....	111
5.2. Ընդերքօգտագործող ընկերություններից մուտքերը համայնքային բյուջեներ (պահանջ 4.6).....	118
5.3 Եկամուտների բաշխումը և ծախսերի կառավարումը (պահանջներ 5.1, 5.2, 5.3).....	123
6. ՀԱՆՔԱՐԴՅՈՒՆԱԲԵՐՈՒԹՅԱՆ ՈԼՈՐՏԻ ՍՈՑԻԱԼ-ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԵՎ ԲՆԱԿԱՆԱԿԱՆ ՄԱՐԿԱԿԱՆ ԱԶԴԵՅՈՒԹՅՈՒՆԸ.....	141
6.1. Հանքարդյունաբերական ոլորտի դերը ՀՀ տնտեսության մեջ (պահանջ 6.3).....	141
6.2. Ընկերությունների կողմից կատարվող սոցիալական և բնապահպանական ծախսումները (պահանջ 6.1).....	154
6.2.1. Ընդերքօգտագործող ընկերությունների կողմից ընդերքօգտագործման պայմանագրով սահմանված սոցիալ-տնտեսական զարգացման պարտավորություններ.....	167
6.2.2. Ընդերքօգտագործող ընկերությունների կողմից համայնքներին կատարած նվիրատվություններ, նվիրաբերություններ կամ այլ ձևով կատարած անհատույց օտարումներ.....	170
6.2.3. Ընդերքօգտագործող ընկերությունների կողմից ոչ առևտրային իրավաբանական անձանց ֆինանսական և ոչ ֆինանսական նվիրատվություններ, նվիրաբերություններ կամ այլ ձևով կատարված անհատույց օտարումներ.....	176
6.2.4. Ընդերքօգտագործող ընկերությունների կողմից վճարված ռոյալթիներից համայնքներին մասնհանումներ.....	190
6.3. Մետաղական արդյունահանման գործունեության ազդեցությունը շրջակա միջավայրի վրա (պահանջ 6.4).....	194
7. ՀԱՄԱԴՐՄԱՆ ԳՈՐԾԸ ԵՎ ԶԵՆՈՒՄԸ.....	208
7.1. Համադրման գործընթացի մեթոդաբանությունը և շրջանակները (պահանջ 4.1, 4.8).....	208

7.1.1. Համադրվող ընկերությունների ցանկի որոշում	209
7.1.2. Համադրվող եկամտային հոսքերի որոշում	218
7.1.3. Այլ ոչ հարկային վճարներ	237
7.1.4. Տվյալների հավաքագրում	237
7.1.5. Տվյալների ապագրեզացման մակարդակը (պահանջ 4.7)	239
7.2. Տվյալների որակը և որակի ապահովումը (պահանջ 4.9)	239
7.3. Համադրման գործընթացի նկարագրությունը և արդյունքները (պահանջ 4.1)	242
8. ԱՃԹՆ-Ի ՀԱՇՎԵՏՎՈՂԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ԳՈՐԾԸՆԹԱՅԻ ԲԱՐԵՓՈԽՄԱՆ ՎԵՐԱԲԵՐՑԱԼ ԴԻՏԱՐԿՈՒՄՆԵՐ ԵՎ ԱՌԱՋԱՐԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ	276
8.1. ԱՃԹՆ նախորդ զեկույցներում ներկայացված առաջարկությունների ընթացիկ կարգավիճակ (պահանջ 7.4)	276
8.2. Առաջարկներ՝ հրապարակային հաշվետվությունների ձևաչափերի, համադրման գործընթացի ԱՃԹՆ զեկույցի պատրաստման վերաբերյալ	280
8.3. Առաջարկներ Հայաստանում ծրագրային մակարդակի հաշվետվողականության ներդրման վերաբերյալ (պահանջ 7.3)	283
8.4. Առաջարկներ՝ տվյալների համադրման այլընտրանքային մոտեցման վերաբերյալ (պահանջ 7.3)	283
8.5. Առաջընթացը պատասխանատու հանքարդյունաբերության ուղղությամբ	284
8.6. Պետական մասնակցություն	285
ՀԱՎԵԼ ՎԱԾՆԵՐ	287
ՀԱՎԵԼ ՎԱԾ 1. ՀԱՇՎԵՏՈՒ ԸՆԿԵՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐՈՒՄ ՖԻՆԱՆՍԱԿԱՆ ՀԱՇՎԵՏՎՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԱՐՏԱՔԻՆ ԱՌԻԴԻՏԻ ԻՐԱԿԱՆԱՑՄԱՆ ՎԵՐԱԲԵՐՑԱԼ ՏԵՂԵԿԱՏՎՈՒԹՅՈՒՆ	288
ՀԱՎԵԼ ՎԱԾ 2. ԸՆԿԵՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻՑ ԵՎ ՊԵՏԱԿԱՆ ՄԱՐՄԻՆՆԵՐԻՑ ԸՐԱՊԱՐԱԿԱՅԻՆ ՀԱՇՎԵՏՎՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՎԵՐԱԲԵՐՑԱԼ ԽՈՐՀՐԴԱՏՈՒԻ ԿՈՂՄԻՑ ԻՐԱԿԱՆԱՑՎԱԾ ԼՐԱՑՈՒՑԻՉ ԳՐԱՎՈՐ ՀԱՐՑՈՒՄՆԵՐԻ ՎԵՐԱԲԵՐՑԱԼ ՏԵՂԵԿԱՏՎՈՒԹՅՈՒՆ	292
ՀԱՎԵԼ ՎԱԾ 3. ԱՃԹՆ ԶԵԿՈՒՅՑԻ ԿԱԶՄՄԱՆ ԳՈՐԾԸՆԹԱՅՈՒՄ ՆԵՐԳՐԱՎՎԱԾ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԿՈՆՏԱԿՏԱՅԻՆ ՏՎՅԱԼՆԵՐ	293
ՀԱՎԵԼ ՎԱԾ 4. ԱՃԹՆ ԲՇԽ ԿԱԶՄ	296
ՀԱՎԵԼ ՎԱԾ 5. ՀԱՇՎԵՏՈՒ ԸՆԴԵՐՔՕԳՏԱԳՈՐԾՈՂ ԸՆԿԵՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԿՈՂՄԻՑ ՏՐԱՄԱԴՐՎԱԾ ՏՎՅԱԼՆԵՐ 2023-2024թթ. ՀԱՄԱՐ (ՀԱՇՎԱՐԿՎԱԾ)	300
ՀԱՎԵԼ ՎԱԾ 6. ՀԱՄԱԴՐՄԱՆ ԱՐԴՅՈՒՆՔՈՒՄ ԻՐԱԿԱՆԱՑՎԱԾ ԸՇԳՐՏՈՒՄՆԵՐ 2023-2024թթ. ՀԱՄԱՐ	318
ՀԱՎԵԼ ՎԱԾ 7. ԶԵԿՈՒՅՑՈՒՄ ՆԵՐԿԱՅԱՑՎԱԾ ԳՐԱՖԻԿՆԵՐԻ ԱՂՅՈՒՄԱԿՆԵՐ	332

ՀԱՊԱՎՈՒՄՆԵՐ

ԱԱՀ	Ավելացված արժեքի հարկ
ԱՆ	Արդարադատության նախարարություն
ԱՃԹՆ	Արդյունահանող ճյուղերի թափանցիկության նախաձեռնություն
ԲԲԸ	Բաց բաժնետիրական ընկերություն
ԲԿԳ	Բաց կառավարման գործընկերություն
ԲՇԽ	Բազմաշահառու խումբ
ԵԱՏՄ	Եվրասիական տնտեսական միություն
ԵՏՄ	Եվրոպական տնտեսական միություն
ՇՄՆ	ՀՀ շրջակա միջավայրի նախարարություն
Թմտ	թաց մետրիկ տոննա
չմտ	չոր մետրիկ տոննա
ՊԵԿ	ՀՀ պետական եկամուտների կոմիտե
ՀՆԱ	Համախառն ներքին արդյունք
ՀՎՀՀ	Հարկ վճարողի հաշվառման համար
ՇՄԱԳ	Շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատում
ՊՄԿ	Պղնձամոլիբդենային կոմբինատ
ՍՊԸ	Սահմանափակ պատասխանատվությամբ ընկերություն
ՏԻՄ	Տեղական ինքնակառավարման մարմիններ
ՏԿԵՆ	ՀՀ տարածքային կառավարման և ենթակառուցվածքների նախարարություն
ՓԲԸ	Փակ բաժնետիրական ընկերություն
ՖՀՄՍ	Ֆինանսական հաշվետվությունների միջազգային ստանդարտներ
ԱՃԹՆ 2023 ՍՏԱՆԴԱՐՏ	Ստանդարտ

Շ

ՆԵՐԱԾՈՒԹՅՈՒՆ

ՆԵՐԱԾՈՒԹՅՈՒՆ

Արդյունահանող ճյուղերի թափանցիկության նախաձեռնությունը (ԱՃԹՆ) համաշխարհային ստանդարտ է, որը խթանում է բնական ռեսուրսների բաց և հաշվետու կառավարումը՝ նավթի, գազի և պինդ օգտակար հանածոների ոլորտներում: ԱՃԹՆ-ին ներկայումս անդամակցում են 55 պետություններ, ինչը վկայում է նախաձեռնության գլոբալ նշանակության մասին:

Ստանդարտը պահանջում է բացահայտել և հրապարակել բնական պաշարների արդյունահանումից մինչև դրա՝ երկրի քաղաքացիների վրա ունեցած ազդեցության հետ կապված բոլոր հիմնական տեղեկությունները, մասնավորապես՝ ինչպես են տրամադրվում և գրանցվում ընդերքօգտագործման և ոլորտի այլ թույլտվություններն ու պայմանագրերը, ովքեր են այս գործընթացների շահառուները, ինչպիսին են ֆինանսական և իրավական կարգավորումները, որքան արտադրանք է արտադրվում, ինչքան են կազմում ոլորտից պետական բյուջե ուղղվող եկամուտները, ինչպես են տեղաբաշխվում այդ եկամուտները, ինչ ներդրում է ապահովվում տնտեսության մեջ՝ ներառյալ զբաղվածության աճը: Ստանդարտը պարբերաբար վերանայվում է՝ ձգտելով արտացոլել բնական ռեսուրսների կառավարման ոլորտի նոր մարտահրավերներն ու փոփոխությունները: Ներկայումս գործող ԱՃԹՆ վերջին վերանայված՝ 2023 թ. Ստանդարտը ընդլայնել է իր պահանջները՝ ներառելով դրանցում ընկերություններում հակակոռուպցիոն ընթացակարգեր ունենալու անհրաժեշտությունը, էներգետիկ անցման ազգային պարտավորությունների, քաղաքականությունների և ծրագրերի հրապարակումը, հաստատված պաշարների բացահայտումը, ջերմոցային գազերի արտանետումների տվյալները, գենդերային և սոցիալական ազդեցության վերաբերյալ տվյալներ և այլն: Այդ պահանջներից որոշները պարտադիր են, մնացածները՝ խրախուսվող կամ ակնկալվող: Բոլոր դեպքերում սույն Ձեկույցը պետք է ներկայացնի ԱՃԹՆ 2023 թ. Ստանդարտի պահանջների կատարումը Հայաստանում: Ձեկույցում պետք է անդրադարձ կատարվի նաև Հայաստանի հանքարդյունաբերության զարգացման ռազմավարության (մինչև 2035 թ.) համապատասխանությանը էներգետիկ անցման նպատակներին, դրա թիրախներին և կապին այլ ազգային ռազմավարությունների հետ, ինչպես նաև արտանետումների հաշվետվողականության գործող համակարգին և դրա համահունչությանը միջազգային ստանդարտներին:

Սույն զեկույցը հանդիսանում է Հայաստանի Հանրապետության ԱՃԹՆ 6-րդ ազգային զեկույցը, որի համար հաշվետու տարի է համարվում 2023-2024 թվականները: Այն պատրաստվել է՝ առաջնորդվելով ԱՃԹՆ 2023թ. ստանդարտով¹:

Ձեկույցը նպատակ ունի ներկայացնելու հաշվետու տարում ոլորտում իրականացված աշխատանքների ամփոփ պատկերը և ընթացիկ տվյալները՝ համաձայն ԱՃԹՆ Ստանդարտի պահանջներին:

ԱՃԹՆ-ի գործընթացը Հայաստանում

Հայաստանը ԱՃԹՆ-ին միացել է 2017թ. մարտի 9-ին՝ Բոգոտայում կայացած ԱՃԹՆ-ի խորհրդի նիստի ընթացքում՝ նպատակ ունենալով ապահովել հանքարդյունաբերության ոլորտում թափանցիկություն և հաշվետվողականություն: Նախքան անդամակցությունը, 2015 թվականին հայտարարվել է նախաձեռնությանը միանալու մտադրությունը, իսկ 2016-2017թթ. ձևավորվել է բազմաշահառու խումբը, հաստատվել են կանոնակարգերը և ստացվել է թեկնածու կարգավիճակ: Այս քայլերը հիմք են դրել բաց տվյալների և հանրային երկխոսության մշակույթին ոլորտում:

¹ <https://eiti.org/eiti-standard>

ԱՃԹՆ-ի կանոններով՝ յուրաքանչյուր անդամ երկիր անցնում է վավերացման գործընթաց թեկնածու կարգավիճակից հետո 2.5 տարվա ընթացքում, և հետագայում՝ երեք տարին մեկ: Հայաստանում արդեն իրականացվել են երկու վավերացումներ, որոնք ամրապնդել են երկրի առաջընթացը միջազգային ստանդարտների իրականացման գործում:

Առաջին վավերացումը մեկնարկել է 2019թ. սեպտեմբերին, իսկ եզրակացությունը հաստատվել է 2020թ. հուլիսին: Հայաստանը ստացել է «Բավարարող առաջընթաց» գնահատական՝ դառնալով 53 երկրներից 9-րդը, որին շնորհվել է այս բարձր կարգավիճակը: Գնահատման արդյունքում Հայաստանը բավարարել է Ստանդարտի մեծ մասը, իսկ մի շարք պահանջների մասով ստացել է «գերազանցող» գնահատական:

Իրական շահառուների բացահայտման պահանջի առանձին գնահատում իրականացվել է 2021թ. հունիսին, որի արդյունքում Հայաստանը կրկին գրանցել է «Բավարարող առաջընթաց»:

Երկրորդ վավերացումը մեկնարկել է 2023թ. հուլիսին և ավարտվել է 2024թ. ապրիլին: Հայաստանը ստացել է 89.5 միավոր՝ ամենաբարձր գնահատականը ԱՃԹՆ-ի միջազգային համայնքում: Այս գնահատմամբ Հայաստանը լիովին բավարարել է Ստանդարտի 24 պահանջ, գերազանցել է իրական սեփականության բացահայտման պահանջը և գրեթե բավարարել տվյալների որակի ու սոցիալական-բնապահպանական ծախսերի պահանջները:

Այս արդյունքները վկայում են Հայաստանի հետևողականության մասին՝ ապահովելու թափանցիկություն, հաշվետվողականություն և միջազգային լավագույն փորձի ներդրում հանքարդյունաբերության ոլորտում:

C

1. ԱՃԹՆ ԶԵԿՈՒՅՑԻ ԿԱԶՄՄԱՆ ՄԵԹՈԴԱԲԱՆՈՒԹՅՈՒՆԸ ԵՎ ՇՐՋԱՆԱԿԸ

1. ԱՃԹՆ ԶԵԿՈՒՅՑԻ ԿԱԶՁՄԱՆ ՄԵԹՈԴԱԲԱՆՈՒԹՅՈՒՆԸ ԵՎ ՇՐՋԱՆԱԿԸ

ՀՀ ԱՃԹՆ-ի վեցերորդ զեկույցի շրջանակը սահմանվել է 2025թ սեպտեմբերի 16-ին կայացած ԲՇԽ-ի որոշմամբ², որը վերահաստատել է նախաձեռնության շրջանակում մետաղական օգտակար հանածոյի արդյունահանման թույլտվություն ստացած բոլոր ընդերքօգտագործողների հաշվետվություն ներկայացնելու պահանջը 2023-2024 ֆինանսական տարիների ընթացքում՝ բացառությամբ սնանկ ճանաչվածների:

«Գրանթ Թորնթոն» ՓԲԸ-ն «Գրանթ Թորնթոն Քնսալթինգ» ՓԲԸ-ի հետ համատեղ («Խորհրդատու») պատրաստել է այս զեկույցն համապատասխան տեխնիկական առաջադրանքի հիման վրա: Մասնավորապես՝ առաջադրանքի համաձայն Խորհրդատուն համադրել է պետության և ընդերքօգտագործող ընկերությունների կողմից հրապարակված էական եկամտային հոսքերը, ինչպես նաև ներկայացրել է ԱՃԹՆ Ստանդարտով և վերը նշված ԲՇԽ որոշմամբ պահանջվող այլ տեղեկատվություն:

Հաշվետվություններում ներկայացված եկամտային հոսքերը հիմնականում արտացոլված են հաշվեգրման սկզբունքով, բացառությամբ վարձավճարների, սոցիալ-տնտեսական զարգացման պարտավորությունների վճարների, ինչպես նաև պղնձի և մոլիբդենի խտահանքերի ու մոլիբդենի արտահանման յուրաքանչյուր մեկ տոննայի համար տրամադրվող լիցենզիաների կամ հավաստագրերի պետական տուրքի, որոնք ներկայացված են դրամարկղային սկզբունքով:

1.1. ԱՃԹՆ զեկույցում ներկայացվող ընկերությունները և պետական մարմինները

Համաձայն ԲՇԽ-ի որոշման՝ 2025թ. օգոստոսի 1-ի դրությամբ դադարեցված ընդերքօգտագործման թույլտվությամբ ընկերությունների համար հրապարակային հաշվետվությունները ներկայացվել են միակողմանի՝ միայն հաշվետու պետական մարմինների կողմից, քանի որ օրենքի համաձայն այդ ընկերություններն այլևս չեն համարվել ընդերքօգտագործող, հետևաբար հրապարակային հաշվետվություններ ներկայացնելու պարտավորություն չեն ունեցել:

Համաձայն ՀՀ կառավարության 08.06.2018թ. N 666-Ն որոշման³՝ մինչև 2024թ. օգոստոսի 1-ը պետական մարմինները և 2024թ. օգոստոսի 1-ի դրությամբ մետաղական օգտակար հանածոյի արդյունահանման նպատակով ընդերքօգտագործման իրավունք ունեցող (բացառությամբ սնանկ ճանաչվածների⁴) ընկերությունները պարտավոր են ներկայացնել 2023թ. հաշվետու տարվա հրապարակային հաշվետվությունները, իսկ 2024թ. հաշվետվությունները պետք է ներկայացվեն 2025թ. օգոստոսի 1-ի դրությամբ այդ նույն իրավունքը ունեցող ընկերությունների և համապատասխան պետական մարմինների կողմից⁵:

² <https://www.eiti.am/hy/agenda-protocols-other-related-documents>

³ <https://www.arlis.am/hy/acts/132674>

⁴ Սնանկ ճանաչված ընկերություններն են «Մարջան Մայնինգ Քոմփանի» ՍՊԸ և «Թաթսթոուն» ՍՊԸ-ն:

⁵ Երկու ընկերություններ՝ «Մարջան Մայնինգ Քոմփանի» և «Պարամաունտ Գոլդ Մայնինգ» ՓԲԸ, 2023թ. հաղթել են դատական գործերը և այդ հիմքով՝ վերականգնվել ՏԿԵՆ-ի կողմից վարվող գործող լիցենզիաների (թույլտվությունների) ռեզիստորում:

2023-2024թթ. համար հաշվետու են համարվել համապատասխանաբար 25 և 24 ընդերքօգտագործող ընկերություններ:

Աղյուսակ 1.1.1

Հաշվետու ընդերքօգտագործող ընկերությունների ցանկ 2023-2024թթ.

Հ/Հ	Ընդերքօգտագործող ընկերության անվանում	Գրանցման համար	ՀՎՀՀ	Պայմանագրի համար և կնքման ամսաթիվ	Հաշվետու է	
					2023թ.	2024թ.
1	«Մեղրաձոր Գոլդ» ՍՊԸ	286.110.07682	02709666	ՊՎ-057 (22.08.2012)	Այն	Այն
2	«Պարամաունտ Գոլդ Մայնինգ» ՓԲԸ	286.120.58034	04219371	089 (12.06.2012)	Այն	Այն
3	«Սագամար» ՓԲԸ	278.120.03167	00410036	ՊՎ-093 (20.10.2012)	Այն	Այն
4	«Լեռ-Էքս» ՍՊԸ	27.110.00893	09412188	ՊՎ-094 (16.08.2012)	Այն	Ոչ
5	«Ախթալայի Լեռնահարստացման Կոմբինատ» ՓԲԸ	96.120.00632	06602309	ՊՎ-103 (20.10.2012)	Այն	Այն
6	«Ֆորչն Ռիզորսիս» ՍՊԸ	39.110.01312	02806526	ՊՎ-169 (20.10.2012)	Այն	Այն
7	«Կապանի Լեռնահարստացման Կոմբինատ» ՓԲԸ (նախկին «Չաբատ Կապան» ՓԲԸ)	27.120.01216	09416902	ՊՎ-183 (27.11.2012)	Այն	Այն
8	«Մեգո-Գոլդ» ՍՊԸ	77.110.00610	04213127	ՊՎ-184 (28.12.2012)	Այն	Այն
9	«Գեոպրոմայնինգ Գոլդ» ՍՊԸ	273.110.02424	01530525	ՊՎ-189 (20.10.2012)	Այն	Այն
10	«Մուլտի Գրուպ» Կոնցեռն ՍՊԸ	42.110.01460	03516447	ՊՎ-213 (20.10.2012)	Այն	Այն
11	«Զանգեզուրի Պղնձամոլիբդենային Կոմբինատ» ՓԲԸ	27.140.00009	09400818	ՊՎ-232 (27.11.2012)	Այն	Այն
12	«Զիւմէն Գոլդ Մայնինգ» ՍՊԸ (նախկին «Վարդանի Զարթոնքը» ՍՊԸ)	79.110.00234	09414399	ՊՎ-239 (27.09.2012)	Այն	Այն
13	«Լիդիան Արմենիա» ՓԲԸ	264.120.07314	00091919	ՊՎ-245 (26.09.2012)	Այն	Այն
14	«Լիճքվազ» ՓԲԸ	286.120.07744	02710054	ՊՎ-293 (22.11.2012)	Այն	Այն

Հ/Հ	Ընդերքօգտագործող ընկերության անվանում	Գրանցման համար	ՀՎՀՀ	Պայմանագրի համար և կնքման ամսաթիվ	Հաշվետու է	
					2023թ.	2024թ.
15	«Ագարակի Պղնձա-Մոլիբդենային Կոմբինատ» ՓԲԸ	79.140.00036	09700039	ՊՎ-311 05.04.2013	Այո	Այո
16	«Ասսաթ» ՍՊԸ	77.110.00569	03807664	ՊՎ-366 (06.06.2013)	Այո	Այո
17	«Վայքգոլդ» ՍՊԸ	264.110.111245	00114369	Պ-371 (30.11.2012)	Այո	Այո
18	«Թեղուտ» ՓԲԸ	286.120.06078	02700773	ՊՎ-376 (20.02.2013)	Այո	Այո
19	«Մարջան Մայնինգ Քոնսիանի» ՍՊԸ	273.110.05412	01569837	ՊՎ-398 (07.03.2013)	Այո	Այո
20	«Ակտիվ Լեռնագործ» ՍՊԸ	273.110.03365	01544838	ՊՎ-425 (28.12.2012)	Այո	Այո
21	«Ատ-Մետալս» ՍՊԸ	271.110.738775	00118721	Պ-514 (16.01.2015)	Այո	Այո
22	«Բակտեկ Էկո» ՍՊԸ	282.110.06759	00870494	Պ-515 (22.08.2014)	Այո	Այո
23	«Գեղի Գօլդ» ՍՊԸ	72.110.121815	09423012	Պ-544 (22.07.2016)	Այո	Այո
24	«Ղարագույլաններ» ՓԲԸ	286.120.929505	02583292	Պ-547 (25.10.2016)	Այո	Այո
25	«Գեոռեյդ» ՓԲԸ	264.120.08798	00258804	Պ-707 (31.03.2023)	Այո	Այո

Աղբյուրը. ԲՇԽ 2025թ սեպտեմբերի 16-ին որոշում

«Լեռ-Էքս» ՍՊԸ-ի ընդերքօգտագործման իրավունքը դադարեցվել է 2023թ.-ի երկրորդ կեսից, ինչի պատճառով ընկերությունը հաշվետու է համարվել միայն 2023թ.-ի համար:

ԲՇԽ-ի որոշմամբ վերահաստատվել են նաև հրապարակային հաշվետվություններ կայացնող պետական մարմինները, որոնք են.

- Պետական եկամուտների կոմիտեն,
- ՀՀ շրջակա միջավայրի նախարարությունը,
- Համայնքները, որոնց հաշվետվությունները ներկայացվում են ՀՀ տարածքային կառավարման և ենթակառուցվածքների նախարարության միջոցով կամ ԱՃԹՆ առցանց հաշվետվությունների համակարգում (<https://reports.eiti.am/>)՝ դրանց մուտքագրման կամ թղթային ձևով ներկայացման եղանակով:

Բազմաշահառու խմբի որոշմամբ՝ 2023-2024 ֆինանսական տարիներին համադրվող ընկերություններ են համարվում այն ընկերությունները, որոնք ՀՀ պետական բյուջե են վճարել 150 միլիոն դրամին համարժեք կամ գերազանցող գումար՝ յուրաքանչյուր ֆինանսական տարվա համար հարկերի և վճարների տեսքով: Սույն սկզբունքը կիրառվել է նաև նախորդ բոլոր զեկույցների՝ 2016-2022թթ. ֆինանսական հոսքերի տվյալները համադրելիս:

1.2. ԱՃԹՆ գեկույցում ներկայացվող հարկերը և վճարները

Համաձայն ԲՇԽ-ի որոշման՝ ԱՃԹՆ 2023-2024թթ. գեկույցում ներառվել են ընդերքօգտագործող ընկերությունների և պետական մարմինների կողմից հրապարակային հաշվետվություններում ներկայացված հետևյալ հարկերն ու վճարումները.

Եկամտային հոսքը	Մտացող պետական մարմինը
- Շահութահարկ - Եկամտային հարկ - Ավելացված արժեքի հարկ - Ակցիզային հարկ - Ռոյալթի - Բնօգտագործման վճարներ - Բնապահպանական հարկեր - Մաքսային տուրքեր և վճարներ - Ազնիվ, գունավոր և հազվագյուտ մետաղների յուրաքանչյուր հանքավայրի օգտագործման (շահագործման) թույլտվության տրամադրման համար պետական տուրք - Ջրօգտագործման թույլտվության տրամադրման պետական տուրք	Պետական եկամուտների կոմիտե
- Շրջակա միջավայրի պահպանության դրամագլխի համալրում - Շրջակա միջավայրի պահպանության դրամագլխից հատկացումներ ընկերությանը - Մշտադիտարկումների իրականացման վճարներ - Շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության փորձաքննության իրականացման տուրք	ՀՀ շրջակա միջավայրի նախարարություն
- Հողի հարկ - Գույքահարկ - Հողի ձեռքբերում - ՏԻՄ-ին (համայնքին) վճարված վարձակալության վճար - Հողի ձեռքբերում - Հողամասերի կադաստրային արժեքների՝ նպատակային նշանակության փոփոխման պահին առկա տարբերության վճարում - Օգտակար հանածոյի արդյունահանման նպատակով ընդերքօգտագործման պայմանագրով սահմանված համայնքների սոցիալ-տնտեսական զարգացման հետ կապված պարտավորություններ	ՀՀ տարածքային կառավարման և ենթակառուցվածքների նախարարություն
Բնապահպանական իրավախախտման համար տույժեր, տուգանքներ	ՀՀ շրջակա միջավայրի նախարարություն (նախարարությունը ներկայացնելու է Բնապահպանության և

Միակողմանի՝ միայն ընկերությունները, տրամադրում են տվյալներ հետևյալ ֆինանսական հոսքերի համար.

- Ընդերքօգտագործողի կողմից համայնքին կատարված բարեգործական հատկացումներ, նվիրատվություններ կամ այլ ձևով համայնքին կատարված անհատույց օտարումները,
- Ոչ առևտրային իրավաբանական անձանց տրամադրված նվիրատվություններ, նվիրաբերություններ կամ այլ ձևով կատարված անհատույց օտարումները (ըստ կազմակերպությունների),
- Ֆիզիկական անձանց տրամադրված նվիրատվություններ, նվիրաբերություններ կամ այլ ձևով կատարված անհատույց օտարումները (ընդհանուր գումարը և ֆիզիկական անձանց թիվը):

Համաձայն ԲՇԽ-ի որոշման՝ պայմանավորված տվյալների տարբերությունների նվազման դրական դինամիկայով և դրանց ոչ էական բնույթով, ինչն արդյունք է պետական մարմինների և ընկերությունների հաշվետվությունների պատշաճ լրացման հմտությունների բարելավման և մեխանիզմական սխալների նվազման, ինչպես նաև հաշվի առնելով զեկույցների կազմման ֆինանսական արդյունավետության ապահովման անհրաժեշտությունը և ԱՃԹՆ-ի միջազգային քարտուղարության կողմից առաջարկված «Ճկուն հաշվետվողականության» սկզբունքները, 2023 և 2024 ֆինանսական տարիների համար համադրվող կհամարվեն արդյունահանման ոլորտի հետ ուղղակիորեն կապված և մեխանիզմական սխալների ռիսկի առումով առավել ռիսկային հետևյալ 5 եկամտային հոսքերը,

- Ռոյալթի,
- Ավելացված արժեքի հարկ,
- Մաքսատուրք, մաքսավճար,
- Վարձավճարներ,
- Ընդերքօգտագործման պայմանագրով սահմանված համայնքների սոցիալ-տնտեսական զարգացման հետ կապված պարտավորություններ:

Եթե երկկողմանի ներկայացված համադրվող ֆինանսական հոսքերում հայտնաբերվեն անհամապատասխանություններ, Խորհրդատուն պարտավոր է այն բացահայտել և պահանջել համապատասխան բացատրություններ, եթե, համաձայն ԲՇԽ-ի որոշման, նշված անհամապատասխանության չափը հասնում է տվյալ ֆինանսական ցուցանիշի 4 տոկոսի, սակայն ոչ պակաս քան 1 միլիոն ՀՀ դրամ: Նշված հաշվարկի համար հիմք է հանդիսանում այն կողմի ներկայացրած տվյալը, որն ավելի փոքր է: Սույն սկզբունքը կիրառվել է նաև նախորդ զեկույցների՝ 2016-2022թթ. ֆինանսական հոսքերի տվյալները համադրելիս:

Օգտակար հանածոյի արդյունահանման նպատակով ընդերքօգտագործման պայմանագրով սահմանված համայնքների սոցիալ-տնտեսական զարգացման հետ կապված պարտավորությունները կհամադրվեն առանց էականության շեմ կիրառելու:

1.3. Պետական մարմիններում և ընկերություններում հավաստիացման գործընթացը

Հաշվետու ընկերությունները և պետական մարմինները պատասխանատու են իրենց կողմից ներկայացված տվյալների ամբողջականության և ճշգրտության համար: Տվյալների հուսալիությունն ապահովելու նպատակով՝ նրանք պարտավոր են հաստատել Խորհրդատուին փոխանցված տեղեկատվությունը, հետևաբար, ընկերությունները ներկայացնում են հաստատական նամակներ՝ հավաստելով, որ իրենց տրամադրած տվյալները լիարժեք և ճշգրիտ են:

ՀՀ կառավարության 2018 թվականի հունիսի 8-ի N 666-Ն որոշմամբ սահմանված է, որ հաշվետվությունները պետք է վավերացվեն ընկերության ղեկավարի կամ գլխավոր հաշվապահի, ինչպես նաև պետական մարմնի բարձրաստիճան պաշտոնյայի կամ նրա տեղակալի էլեկտրոնային ստորագրությամբ՝ հրապարակվող տվյալների հուսալիությունն ու ճշգրտությունը երաշխավորելու համար:

Հաշվետվությունները ստորագրողներ են հանդիսանում՝

- պետական կառավարման մարմինների ղեկավարները և (կամ) տեղակալը,
- մետաղական օգտակար հանածոյի արդյունահանման թույլտվություն ստացած ընդերքօգտագործող ընկերության ղեկավարը կամ գլխավոր հաշվապահը:

Նշված կարգը նպաստում է տվյալների վստահելիությանը: Բացի այդ, լրացուցիչ դրական ազդեցություն ունի այն հանգամանքը, երբ ընկերության տարեկան ֆինանսական հաշվետվությունները ենթարկվում են անկախ աուդիտի:

Հայաստանի Հանրապետության գործող օրենսդրության համաձայն՝ ընդերքօգտագործող ընկերությունների ֆինանսական հաշվետվությունները ենթակա են պարտադիր աուդիտի «Հաշվապահական հաշվառման մասին» ՀՀ օրենքով սահմանված դեպքերում:

Մասնավորապես, «Հաշվապահական հաշվառման մասին» ՀՀ օրենքի համաձայն պարտադիր աուդիտի են ենթակա հետևյալ կազմակերպությունների և խմբերի ֆինանսական հաշվետվությունները.

- հանրային հետաքրքրություն ներկայացնող կազմակերպությունները և խոշոր կազմակերպությունները,
- միջին կազմակերպությունները,
- խումբը, որի մայր կազմակերպությունը հանրային հետաքրքրություն ներկայացնող կազմակերպություն է, և խոշոր խմբերը,
- միջին խմբերը:

Բացի վերոնշյալ կազմակերպություններից և խմբերից, այլ օրենքով ևս կարող են սահմանվել կազմակերպությունների և խմբերի տեսակներ, որոնց ֆինանսական հաշվետվությունները ենթակա են պարտադիր աուդիտի:

«Հաշվապահական հաշվառման մասին» ՀՀ օրենքի իմաստով հանրային հետաքրքրություն ներկայացնող կազմակերպություններ են համարվում՝

ա. Հայաստանի Հանրապետության տարածքում արժեթղթերի հրապարակային առաջարկ կատարող անձ կամ հաշվետու թողարկող է, բացառությամբ արժեթղթերի հրապարակային առաջարկ կատարող անձ կամ հաշվետու թողարկող հանդիսացող Արժույթի միջազգային հիմնադրամի, Եվրոպական կենտրոնական բանկի, Եվրոպական ներդրումային բանկի, այլ միջազգային կազմակերպությունների, որոնց անդամակցում է Հայաստանի Հանրապետությունը, կամ

բ. բանկ է, վարկային կազմակերպություն, վճարահաշվարկային կազմակերպություն, ներդրումային ընկերություն, կրիպտոակտիվներով ծառայություններ մատուցող անձ, կարգավորվող շուկայի օպերատոր, կենտրոնական դեպոզիտարիա, ապահովագրական ընկերություն, վերաապահովագրական ընկերություն, ապահովագրական բրոքերային կազմակերպություն կամ ներդրումային ֆոնդի կառավարիչ.

Չափանիշները, որոնց համաձայն կազմակերպությունները և խմբերը դասակարգվում են որպես խոշոր, միջին կամ փոքր ներկայացված են «Հաշվապահական հաշվառման մասին» ՀՀ օրենքի 3-րդ հոդվածի 1-ին մասի 7-9-րդ և 14-16-րդ կետերով: Մասնավորապես, պարտադիր աուդիտի են ենթակա այն կազմակերպությունների և խմբերի ֆինանսական հաշվետվությունները, որոնք հաշվետու տարվա (որի համար պետք է կազմվեն ֆինանսական հաշվետվությունները) վերջի դրությամբ գերազանցել են հետևյալ երեք ցուցանիշներից առնվազն երկուսը.

ա. ֆինանսական վիճակի մասին հաշվետվության (հաշվեկշռի) ընդհանուր գումարը՝ 2 միլիարդ ՀՀ դրամ,

բ. գործունեությունից հասույթը՝ 4 միլիարդ ՀՀ դրամ,

գ. աշխատողների միջին տարեկան թիվը՝ 100:

Խորհրդատուն իրականացնում է միայն երկկողմանի բացահայտվող ֆինանսական հոսքերի համադրման գործընթաց, որն իրենից ներկայացնում է անհամապատասխանությունների քննում և դրանց վերացմանն ուղղված աշխատանքներ: Անհամապատասխանությունների քննումն իր հերթին ենթադրում է տրամադրված եկամտային հոսքի համաձայնեցում ընկերության և պետական մարմնի միջև:

Ստուգման այս գործընթացն իրենից չի ենթադրում աուդիտ կամ աուդիտորական եզրակացության տրամադրում միջազգային Ստանդարտներին համապատասխան: Հետևաբար, հավաստիացում չի կարող տրվել ընկերությունների և պետական մարմինների կողմից տրամադրվող տեղեկատվության արժանահավատության մասին, ինչպես նաև փորձ չի արվելու բացահայտել խարդախությունները և սխալները, որոնք կարող են թույլ տրված լինել ընկերությունների և (կամ) պետական մարմինների կողմից:

Ընկերությունների կողմից ներկայացվող ԱՃԹՆ հրապարակային հաշվետվությունների առկա ձևաչափը՝ լրացման ենթակա դաշտերը, ամբողջական տեղեկատվություն չեն տրամադրում՝ եզրակացնելու արդյոք տվյալ ընկերության ֆինանսական հաշվետվությունները ենթակա են արտաքին աուդիտի հաշվետու տարվա համար:

Հիմք ընդունելով «Հաշվապահական հաշվառման մասին» ՀՀ օրենքի 3-րդ հոդվածի 1-ին մասի 6-8-րդ կետերով սահմանված՝ հանրային հետաքրքրություն ներկայացնող կազմակերպությունների, խոշոր կազմակերպությունների և միջին կազմակերպությունների սահմանումները՝ ՀՀ ֆինանսների նախարարության կողմից նույնականացվել են 587 կազմակերպություններ⁶, որոնց 2024 թվականի ֆինանսական հաշվետվությունները ենթակա են պարտադիր աուդիտի և հրապարակման. ընդ որում, ցանկը սպառիչ չէ, քանի որ կազմված է ՀՀ ֆինանսների նախարարությունում այդ պահի դրությամբ առկա տեղեկատվության հիման վրա:

Այսպիսով, ընդերքօգտագործող ընկերությունների համար ֆինանսական հաշվետվությունների աուդիտը պարտադիր է միայն օրենքով սահմանված դեպքերում, հետևաբար, կլինեն ընկերություններ, որոնց վրա արտաքին աուդիտի պահանջը կարող է այդպես էլ չտարածվել:

Մասնավորապես, 2023թ. հաշվետու 25 ընդերքօգտագործող ընկերություններից 8-ի, իսկ 2024թ. հաշվետու 24 ընկերություններից 9-ի ֆինանսական հաշվետվությունները ենթարկվել են արտաքին աուդիտի: 2023թ. ԱՃԹՆ 6-րդ զեկույցի շրջանակում «Զանգեզուրի Պղնձամոլիբդենային Կոմբինատ» ՓԲԸ-ի ներկայացված հաշվետվությունները համախմբված են և ներառում են «Լեռ-Էքս» ՍՊԸ ֆինանսական տվյալները, սակայն վերջինիս հաշվետվություններն առանձին աուդիտի չեն ենթարկվել՝ պարտադիր աուդիտի պահանջներին չբավարարելու հիմքով: Ընկերությունների ֆինանսական հաշվետվությունների հրապարակման, ինչպես նաև արտաքին աուդիտի վերաբերյալ տեղեկությունները ներկայացված են Հավելված 1-ում:

⁶ [Ցանկ_2024.pdf](#)

2. ԱՃԹՆ ԲԱԶՄԱՇԱՀԱՌՈՒ ԽՄԲԻ (ԲՇԽ) ԿՈՂՄԻՑ ԻՐԱԿԱՆԱՑՎՈՂ ՎԵՐԱՀՍԿՈՂՈՒԹՅՈՒՆԸ ԵՎ ՆԵՐԳՐԱՎՎԱԾՈՒԹՅՈՒՆԸ

2. ԱՃԹՆ ԲԱԶՄԱՇԱՀԱՌՈՒ ԽՄԲԻ (ԲՇԽ) ԿՈՂՄԻՑ ԻՐԱԿԱՆԱՑՎՈՂ ՎԵՐԱՀԱՏՎՈՂՈՒԹՅՈՒՆԸ

ԱՃԹՆ Ստանդարտը յուրաքանչյուր անդամ-պետությունից պահանջում է արդյունավետ բազմակողմանի վերահսկողություն, որն իրականացվում է ԲՇԽ-ի միջոցով:

2.1. Կառավարության հանձնառությունը, ընկերությունների և քաղաքացիական հասարակության ներգրավվածությունը, հակակոռուպցիոն քաղաքականությունը (պահանջ 1.1, 1.2, 1.3)

2023-2024 թվականներին ՀՀ ԱՃԹՆ-ի բազմաշահառու խումբը շարունակել է ակտիվ աշխատանքը՝ ապահովելով նախաձեռնության պահանջների իրականացումը և ազգային առաջնահերթությունների առաջխաղացումը: Այս ընթացքում ԲՇԽ-ն անցկացրել է մի շարք նիստեր և հաստատել կարևոր փաստաթղթեր, որոնք ուղղված են թափանցիկության բարձրացմանը և հաշվետվողականության ապահովմանը:

- 2023թ. հունիս - հաստատվել են ԱՃԹՆ-ի իրականացման վերաբերյալ որոշումներ, փոփոխվել է ԲՇԽ-ի աշխատակարգը, և հաստատվել են երկրորդ վավերացման ձևաթղթերը:
- 2024թ. մարտ - ընդունվել են մի շարք որոշումներ և փաստաթղթեր՝ կապված ԱՃԹՆ-ի իրականացման ընթացքի հետ:
- 2024թ. հունիս - հաստատվել է 2023-2024թթ. աշխատանքային ծրագրի կատարողականը և 2023թ. առաջընթացի տարեկան հաշվետվությունը:
- 2025թ. սեպտեմբեր - էլեկտրոնային եղանակով հաստատվել են որոշումներ՝ 6-րդ տարեկան զեկույցի կազմման համար:
- 2025թ. հոկտեմբեր - քննարկվել են կարևոր օրակարգային հարցեր, ամրագրվել են արձանագրություններ:

Բացի նիստերից, ԲՇԽ-ն իրականացրել է թեմատիկ քննարկումներ և դասընթացներ, այդ թվում՝ ռոյալթիների բաշխման վերաբերյալ աշխատաժողով (2023թ. մայիս), ինչպես նաև հրապարակել է առաջընթացի հաշվետվություններ և աշխատանքային ծրագրերի կատարողականի գնահատումներ:

Միննույն ժամանակ, հարկ է նշել, որ ԲՇԽ աշխատակարգի համաձայն՝ Բազմաշահառու խմբի նիստերը նախատեսված է կազմակերպել տարեկան առնվազն երեք անգամ: Հաշվետու տարիների ընթացքում, սակայն, նիստերի փաստացի քանակը չի համապատասխանել աշխատակարգով սահմանված պարբերականությանը, ինչը վկայում է սահմանված ընթացակարգային պահանջների լիարժեք ապահովման անհրաժեշտության մասին:

Ընդհանուր առմամբ, արձանագրված ակտիվությունը վկայում է բազմաշահառու համագործակցության շարունակականության և ԱՃԹՆ-ի պահանջների իրականացման ուղղությամբ գործադրված ջանքերի մասին՝ միաժամանակ ընդգծելով կառավարման գործընթացների կանոնակարգային հստակության և պարբերականության պահպանման կարևորությունը:

Կառավարության հանձնառությունը

Հայաստանի Հանրապետության կառավարությունը հավատարիմ է մնացել ԱՃԹՆ-ին իր հանձնառությանն անդամակցությունից ի վեր:

Կառավարության խմբակցությունն ընդգրկում է համապատասխան պետական գերատեսչությունների բարձրաստիճան պաշտոնյաների՝ 5 նախարարի տեղակալի (որոնցից մեկն այլընտրանքային անդամ է), իսկ ԱՃԹՆ ԲՇԽ նախագահն է ՀՀ փոխվարչապետը:

ԲՀԽ-ի հանդիպման արձանագրությունները վկայում են, որ կառավարության ներկայացուցիչներն ակտիվ դերակատարում ունեն ԲՀԽ-ի քննարկումներում: ԱՃԹՆ էլեկտրոնային հաշվետվողականության հարթակում 2023թ. համար առկա տվյալները հավաստում են, որ հաշվետու պետական գերատեսչությունները ժամանակին և ամբողջական մուտքագրել են այն հաշվետվությունները, որոնք պահանջվում են նրանցից ՀՀ կառավարության 2018թ. հունիսի 8-ի «Ընդերքօգտագործման հետ կապված գործունեության վերաբերյալ օգտակար հանածոյի արդյունահանման և օգտակար հանածոների արդյունահանման նպատակով ընդերքի երկրաբանական ուսումնասիրության մասով գործունեության վերաբերյալ տեղեկատվությունը հրապարակելու կարգը, ժամկետները և ձևերը, մետաղական օգտակար հանածոյի արդյունահանման թույլտվություն ստացած ընդերքօգտագործողների գործունեության վերաբերյալ հրապարակային հաշվետվությունը ներկայացնելու կարգը, ժամկետները և ձևերը, ինչպես նաև պետական մարմինների ցանկը սահմանելու մասին» թիվ 666-Ն որոշմամբ⁷: 2024թ.-ին հաշվետվությունների ներկայացման էլեկտրոնային համակարգի սպասարկման հետ կապված խնդիրների պատճառով հաշվետվությունները հնարավոր չի եղել ներկայացնել, այդ պատճառով բոլոր հաշվետու մարմինները՝ ընկերությունները և պետական մարմինները, հաշվետվությունները ներկայացրել են էլեկտրոնային փոստի միջոցով:

Ընկերությունների ներգրավվածությունը

Ընկերությունների խմբակցությունը ԲՀԽ կազմում բաղկացած է 4 հիմնական և 4 այլընտրանքային անդամներից, որոնք ներկայացնում են 7 ընդերքօգտագործող ընկերություններ: ԲՀԽ նիստի արձանագրությունները փաստում են ԲՀԽ քննարկումներին ընկերությունների խմբակցության անդամների կանոնավոր մասնակցության մասին: ԱՃԹՆ հաշվետվողականության հարթակի ստուգումը հաստատում է, որ ընդերքօգտագործող ընկերությունները ժամանակին են ներկայացրել 2023թ. համար այն հաշվետվությունները, որոնք պահանջվում են մետաղական ընդերքօգտագործող ընկերություններից՝ համաձայն ՀՀ կառավարության 08.06.2018թ. թիվ 666-Ն որոշման:

Համաձայն ԱՃԹՆ 2023թ. ստանդարտի 1.2 պահանջի՝ հաշվետու ընկերություններից ակնկալվում է, որ կհրապարակեն հակակոռուպցիոն քաղաքականություն, որը կստեղծի հստակ ուղեցույցներ՝ կոռուպցիոն ռիսկի կառավարման համար: Այս քաղաքականությունը պետք է ներառի իրական շահառուների տվյալների օգտագործման մեթոդները և բոլոր ենթակա գործառնությունները, որոնք կապվում են կոռուպցիայի կանխարգելմանն ուղղված գործողությունների հետ: Բացի այդ, բազմաշահառու խմբում ներգրավված ընկերություններից ակնկալվում է, որ կմասնակցեն մանրամասն ուսումնասիրության գործընթացներին՝ ապահովելով, որ բոլոր շահառուները և դրսևորումները համապատասխանեն էթիկական և իրավական նորմերին:

Չնայած ոչ բոլոր ընկերությունները ունեն հրապարակված հակակոռուպցիոն քաղաքականություն, ոլորտի խոշոր և միջազգային ընկերությունները՝ «Լիդիան Արմենիա» ՓԲԸ-ն և Զանգեզուրի պղնձամոլիբդենային կոմբինատը (ԶԴՄԿ), արդեն իրականացրել են այս կարևոր քայլը:

«Լիդիան Արմենիա» ընկերությունը դեռևս 2018թ. օգոստոսի 14-ին ընդունել է հակակոռուպցիոն քաղաքականություն, որի նպատակն է նվազեցնել կոռուպցիոն ռիսկերը և ապահովել գործառնությունների թափանցիկությունը: Ընկերությունը պարտավորվել է պահպանել բարձր էթիկական չափանիշներ և ապահովել, որ բոլոր շահառուները տեղեկացված լինեն իրենց պարտականությունների մասին: «Լիդիան Արմենիա» ընկերությունը խոշոր խմբի՝ Lydian Canada Ventures Corporation-ի մաս կազմող ընկերություն է, որի տվյալ քաղաքականությունն ըստ ամենայնի ներառում է կամ կազմվել է խմբի փորձի հիման վրա:

⁷ <https://www.arlis.am/DocumentView.aspx?DocID=132674>

Զանգեզուրի պղնձամուլիբդենային կոմբինատը (ԶՊՄԿ), որպես ոլորտի խոշոր ընկերությունը, 2024 թվականի դեկտեմբերին ընդունել է հակակոռուպցիոն քաղաքականություն, որը հիմնված է գրոյական հանդուրժողականության սկզբունքի վրա: Քաղաքականությունը պահանջում է, որ բոլոր աշխատակիցները գործեն ազնվությամբ և բարեվարքությամբ իրենց գործարար հարաբերություններում և պարտավոր են տեղեկացնել կոռուպցիայի հետ կապված ցանկացած մտահոգության մասին: Այն հիմնված է ընկերության վարքագծի կանոնակարգի վրա և խրախուսում է ինչպես աշխատակիցներին, այնպես էլ գործընկերներին բարձրաձայնել կոռուպցիոն հարցերի վերաբերյալ: ԶՊՄԿ-ն նաև ակտիվորեն աջակցում է Արդյունահանող ճյուղերի թափանցիկության նախաձեռնությանը (ԱՃԹՆ) Հայաստանում: Ընկերությունը հրապարակայնորեն հասանելի է դարձրել իր քաղաքականությունը⁸ և ներկայումս գտնվում է համապարփակ հակակոռուպցիոն կանոնակարգի ընդունման վերջին փուլում:

Հանքարդյունաբերող մյուս ընկերությունները կարող են ուսումնասիրել լավագույն միջազգային փորձը և կազմել առանձին քաղաքականություն, կամ ներառել հակակոռուպցիոն քաղաքականություն ընկերության ռազմավարության մեջ: Ընդգծում ենք, որ Ստանդարտի այս պահանջը պարտադիր չէ, այլ ակնկալվող:

Քաղաքացիական հասարակության ներգրավվածությունը

Քաղաքացիական հասարակության խմբակցությունը ԲՇԽ կազմը բաղկացած է հասարակական կազմակերպություններ ներկայացնող 5 անդամից, որոնցից մեկը ալընտրանքային է: ԲՇԽ նիստի արձանագրությունները փաստում են ԲՇԽ քննարկումներին խմբակցության անդամների կանոնավոր մասնակցության մասին: Քաղաքացիական հասարակության խմբակցությունն ԱՃԹՆ-ի գործընթացի և ԱՃԹՆ-ի հիմնական փաստաթղթերի վերաբերյալ հանրային որոշումների կայացմանը մասնակցում են լիարժեք և ակտիվ կերպով:

2.2. Բազմաշահառու խումբ (պահանջ 1.4)

Զեկույցի կազմման դրությամբ Հայաստանի Հանրապետության ԱՃԹՆ-ի բազմաշահառու խումբը (ԲՇԽ) բաղկացած է 13 հիմնական անդամից, որոնք ներկայացնում են երեք հիմնական խմբակցություն՝

- Կառավարություն - 5 անդամ
- Հանքարդյունաբերության ոլորտի ընկերություններ - 4 անդամ
- Քաղաքացիական հասարակություն - 4 անդամ

Բացի հիմնական անդամներից, յուրաքանչյուր խմբակցություն ունի ալընտրանքային անդամներ՝ ապահովելու մասնակցության շարունակականությունը: Ըստ ԲՇԽ-ի աշխատակարգի՝ ԲՇԽ-ի յուրաքանչյուր խմբակցություն ունենում է առնվազն մեկ ալընտրանքային անդամ, որը պետք է լինի նույն ոլորտի ներկայացուցիչ, սակայն ոչ ավելի, քան խմբակցության անդամների թիվը: Ընդհանուր առմամբ, ԲՇԽ-ում կա 6 ալընտրանքային անդամ: ԲՇԽ-ի կազմի մասին մանրամասն տեղեկատվությունը ներկայացված է հավելված 4-ում:

ԲՇԽ-ի անդամները և ալընտրանքային անդամները նշանակվում են 3 տարի ժամկետով: ԲՇԽ-ի նախագահը ՀՀ փոխվարչապետն է: ԲՇԽ-ի գործունեության վարչարարությունն իրականացվում է Հայաստանի Հանրապետության վարչապետի աշխատակազմի ներքո գործող ԱՃԹՆ հայաստանյան քարտուղարության կողմից: ԲՇԽ-ն իր գործունեությունն իրականացնում է համաձայն ԲՇԽ-ի Աշխատակարգի⁹: Բազմաշահառու խմբի նիստերի

⁸ [PowerPoint Presentation](#)

⁹ [ԲՇԽ-ի աշխատակարգ - Eiti.am](#)

արձանագրությունները, դրանցում ընդունած որոշումները կամ էլեկտրոնային եղանակով հաստատված այլ կարևոր փաստաթղթերը հրապարակվում և հասանելի են ԱՃԹՆ կայքում¹⁰:

2.3. Աշխատանքային ծրագիր (պահանջ 1.5)

ԱՃԹՆ կայքում պարբերաբար հրապարակվում են Հայաստան ԱՃԹՆ-ի ներդրման աշխատանքային ծրագրերը¹¹: 2023 թվականի հունիսի 29-ին կայացած նիստում ՀՀ ԱՃԹՆ-ի բազմաշահառու խմբի կողմից հաստատվել է 2023-2024թթ.-ի աշխատանքային ծրագիրը: Ծրագրում ամրագրվել են ԱՃԹՆ-ի հետևյալ ազգային առաջնահերթությունները, որոնք դեռևս մնացել են անփոփոխ և գալիս են նախորդ տարիներից, քանի որ ազգային առաջնահերթությունները փոխվում են ԲՇԽ որոշումների հիման վրա, և ենթադրվում է, որ տվյալ հաշվետու տարիների համար դրանք մնացել են նույնը՝ հաշվի առնելով ԱՃԹՆ-ի կարևորությունները:

1. Հանքարդյունաբերության ոլորտի վերաբերյալ թափանցիկության և հաշվետվողականության ԱճԹՆ Ստանդարտի կիրառման խորացում, վերհանված հարցերի հասցեագրում

2. Ոլորտի շահառուների ինստիտուցիոնալ կարողությունների զարգացում, համակարգված բացահայտումների գործելակերպի ներդրում, ոլորտի բացահայտված տվյալների օգտագործման և վերլուծության կարողությունների զարգացում

3. Հանքարդյունաբերության ոլորտի վերաբերյալ իրազեկվածության ապահովում

4. Պատասխանատու հանքարդյունաբերության մշակույթի կատարելագործում՝ միջազգային լավագույն փորձի կիրառման, իրավական կարգավորումների բարելավման միջոցով

5. Պատասխանատու ներդրողների համար մրցակցային ներդրումային միջավայրի բարելավում

Հայաստանի ԱՃԹՆ-ի 2023-2024թթ. աշխատանքային ծրագրով սահմանվել են հետևյալ նպատակները.

1. Հասանելի և արդիական տեղեկատվության ապահովում,
2. Հաշվետվողականության և հանրային վերահսկողության բարձրացում, կոռուպցիոն ռիսկերի նվազեցում.
 - 2.1 Հայաստանի ԱՃԹՆ-ի անդամակցության կարգավիճակի պահպանում,
 - 2.2 ԱՃԹՆ-ի Ստանդարտին համապատասխան ԱՃԹՆ-ի զեկույցի կազմում,
 - 2.3 Իրական սեփականատերերի բացահայտմանն ուղղված միջոցառումներ,
 - 2.4 Հայաստանի ԱՃԹՆ-ի շրջանակի ընդլայնում, ԱՃԹՆ-ի Ստանդարտի ներդրման շրջանակի ընդլայնման վերաբերյալ ԲՇԽ-ի որոշման դեպքում՝ ՀՀ իրավական դաշտի համապատասխանեցում,
3. ԱՃԹՆ-ի տվյալների համակարգված բացահայտումների ապահովում, ԱՃԹՆ ԲՇԽ-ի և շահառուների կարողությունների հզորացում,
4. Պատասխանատու հանքարդյունաբերության գործելառճի ներդրում:

¹⁰ <https://www.eiti.am/hy/agenda-protocols-other-related-documents>

¹¹ [ԱՃԹՆ-ի աշխատանքային ծրագիր - Eiti.am](#)

Հայաստանի ԱՃԹՆ-ի քարտուղարությունը 2024թ. համար կազմել և հրապարակել է 2 կիսամյակային հաշվետվություն¹² ԱՃԹՆ-ի ներդրման ընթացիկ առաջընթացի վերաբերյալ, ինչպես նաև 2023 թվականի տարեկան հաշվետվություն: Այդ հաշվետվություններն ընդունվել և հաստատվել են Հայաստանի ԲՇԽ-ի կողմից:

2023-2024թթ., ինչպես նաև նախորդ տարիների աշխատանքային ծրագրերի¹³ նպատակները կապված են ԱՃԹՆ-ի սկզբունքների հետ և նպաստում են արդյունահանող ոլորտի ազգային առաջնահերթությունների իրականացմանը: Այսպես, ԱՃԹՆ-ի իրականացումը կապված է և ինտեգրված կառավարության կողմից 2024թ. ընդունված Հանքարդյունաբերության ոլորտի զարգացման ռազմավարության¹⁴ հետ, իսկ աշխատանքային ծրագրով նախատեսված գործողությունները ներառվել են կառավարության Հնգամյա միջոցառումների ծրագրերում¹⁵:

Աշխատանքային ծրագրերի մշակումն իրականացվել է ԲՇԽ բոլոր անդամների ներգրավմամբ:

ԱՃԹՆ ԲՇԽ կատարողականի վերլուծություն

2024 թվականին ԱՃԹՆ Բազմաշահառու խումբը (ԲՇԽ) շարունակել է համակարգել նախաձեռնության ընթացիկ գործունեությունը՝ ապահովելով ազգային զեկույցների պատրաստման, շահառուների ներգրավման, թափանցիկության բարձրացման և միջազգային գնահատականների պահպանման առանցքային գործընթացները: Չնայած տարվա ընթացքում առկա էին որոշ խոչընդոտներ, մասնավորապես՝ քաղաքացիական հասարակության պահանջով նիստերի չգումարման հանգամանքը, տարին կարելի է բնութագրել որպես համեմատաբար արդյունավետ, հատկապես տվյալների բացահայտման առումով:

Հիմնական ձեռքբերումներ ներառում են.

1. Բարձր գնահատական՝ ԱՃԹՆ 2-րդ վավերացում

2024թ. Հայաստանին շնորհվել է 89.5 միավոր, որն այս պահին ամենաբարձրն է ԱՃԹՆ իրականացնող երկրների շրջանում: Սա կարևոր ձեռքբերում է, որն իր մեջ ամրագրում է ԲՇԽ-ի, քարտուղարության և կառավարության աշխատանքը՝ հանքարդյունաբերության ոլորտում տվյալների համակարգային բացահայտման հարցում:

2. 5-րդ ազգային զեկույցի հաջող իրականացում

Տեխնիկական առաջադրանքի մշակումը, մրցույթի անցկացումն ու անկախ ադմինիստրատորի ընտրությունը կազմակերպվել են ժամանակին, և 5-րդ զեկույցը ներկայացվել է լայն հանրային մասնակցությամբ համաժողովում:

3. 6-րդ ազգային զեկույցի (2023-2024) մշակման մեկնարկ

Պայմանավորված 6-րդ ազգային զեկույցի մշակման համար պահանջվող ֆինանսավորման աղբյուրի վերաբերյալ՝ 2025թ. 2-րդ կեսին ընդունված որոշմամբ, այն է՝ ապահովել այն ՀՀ Տարածքային կառավարման և ենթակառուցվածքների նախարարությանը հատկացված պետական միջոցների հաշվին, ԱՃԹՆ սույն 6-րդ զեկույցը նախատեսվում է հրապարակել մինչև 2025թ. դեկտեմբերի 30-ը՝ ապահովելով ԱՃԹՆ տվյալների հրապարակման համար Ստանդարտով սահմանված վերջնաժամկետը՝ ոչ ուշ քան 2 տարի հաշվետու տարվանից հետո:

4. Իրական շահառուների (ԻՇ) տվյալների ոլորտում առաջընթաց

¹² [Առաջընթացի հաշվետվություններ - Eiti.am](https://eti.am)

¹³ [ԱՃԹՆ-ի աշխատանքային ծրագիր - Eiti.am](https://eti.am)

¹⁴ [ՀՀ ՏԿԵՆ | Ընդերքի ծրագրեր \(mtad.am\)](https://mtad.am)

¹⁵ [Ծրագրեր - Հնգամյա միջոցառումների ծրագիր - Հայաստանի Հանրապետության Կառավարություն \(gov.am\)](https://gov.am)

Opening Extractives ծրագրի աշխատաժողովները, ԻՇ հայտարարագրերի վերլուծությունը և միջազգային գործընկերների բարձր գնահատականը ամրապնդել են Հայաստանի դիրքերը որպես առաջատար շահառու սեփականության թափանցիկության ոլորտում: Ըստ ԱՃԹՆ միջազգային քարտուղարության կարծիքի¹⁶՝ Հայաստանը բարձր նշանով է սահմանել իրական շահառուների բացահայտման ոլորտում և օրինակ է հանդիսանում ԱՃԹՆ անդամ այլ երկրների համար:

5. Հանրային իրազեկման և հաղորդակցության կայուն աշխատանք

ԱՃԹՆ կայքում և սոցիալական հարթակներում ապահովվել է պարբերական թարմացում, հրապարակվել են տեղեկություններ, նորություններ և տեսահոլովակներ, ապահովվել է շահագրգիռ կողմերի հետ անընդհատ կապ:

Առաջընթացի և ձեռքբերումների հետ մեկտեղ եղել են որոշ խնդիրներ և սահմանափակումներ.

1. Տվյալների համակարգված բացահայտումների հարթակի գործարկման չիրականացում.

Ենթակառուցվածքային և կառավարչական որոշումների ուշացումների պատճառով ծրագիրը չհաջողվեց իրականացնել՝ չնայած ընտրված կատարողին (VxSoft ընկերություն): Թվայնացման խորհրդի ուշացած որոշումները և ծրագրի ֆինանսավորման աղբյուր հանդիսացող ՀԲ-ի դրամաշնորհի գործողության ավարտը հանգեցրին նրան, որ աշխատանքները հնարավոր չեղան մեկնարկել:

2. Պատասխանատու հանքարդյունաբերության ուղղությամբ աշխատանքների ձգձգում

2023-2024թթ. հաշվետու տարիների ընթացքում տեղի ունեցած ԲՇԽ կազմի բազմակի փոփոխություններով պայմանավորված չեն ձևավորվել համապատասխան աշխատանքային խմբեր՝ օրենսդրական առաջարկների և ռազմավարական գործողությունների մշակման համար: Այս ուղղությունը շարունակում է մնալ ԲՇԽ-ի կողմից ավելի մեծ ուշադրության արժանի ուղղություն:

2023-2024 թվականները ԱՃԹՆ ԲՇԽ-ի համար եղել են կայուն առաջընթացի և բարձր միջազգային համբավի պահպանման տարիներ: Երկրի՝ 2024թ. միջազգային վավերացման բարձր գնահատականը, ազգային զեկույցների հաջող ընթացքն ու շահառուների ներգրավվածությունը վկայում են արդյունավետ աշխատանքի մասին: Միևնույն ժամանակ առկա են բարելավման կարիք ունեցող առանցքային ոլորտներ՝ թվայնացում, պատասխանատու հանքարդյունաբերություն և համակարգային պլանավորում:

¹⁶ [Armenia: A model for economy-wide beneficial ownership transparency | EITI](#)

3. ՀԱՆՔԱՐԴՅՈՒՆԱԲԵՐՈՒԹՅԱՆ
ՈԼՈՐՏՈՒՄ ՀՀ ՕՐԵՆՍԴՐԱԿԱՆ
ԵՎ ԻՆՍՏԻՏՈՒՑԻՈՆԱԼ
ՀԱՄԱԿԱՐԳԸ,
ՀԱՆՔԱՐԴՅՈՒՆԱՀԱՆՄԱՆ
ԹՈՒՅԼՏՎՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ
ՏՐԱՄԱԴՐՄԱՆ ԵՎ
ՊԱՅՄԱՆԱԳՐԵՐԻ ԿՆՔՄԱՆ
ԸՆԹԱՑԱԿԱՐԳԵՐԸ

3. ՀԱՆՔԱՐԴՅՈՒՆԱԲԵՐՈՒԹՅԱՆ ՈԼՈՐՏՈՒՄ ՀՀ ՕՐԵՆՍԴՐԱԿԱՆ ԵՎ ԻՆՍՏԻՏՈՒՑԻՈՆԱԼ ՀԱՄԱԿԱՐԳԸ, ՀԱՆՔԱՐԴՅՈՒՆԱՀԱՆՄԱՆ ԹՈՒՅԼՏՎՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՏՐԱՄԱԴՐՄԱՆ ԵՎ ՊԱՅՄԱՆԱԳՐԵՐԻ ԿՆՔՄԱՆ ԸՆԹԱՑԱԿԱՐԳԵՐԸ

3.1. Իրավական դաշտը և ֆիսկալ ռեժիմը (պահանջ 2.1)

3.1.1. Իրավական դաշտը և իրավական ակտերի նկարագրությունը

Տարեկան հաշվետվության այս բաժնում ներկայացվում է ընդերքօգտագործման ոլորտի իրավական կարգավորումների ընդհանուր նկարագիրը՝ ընդգծելով այն հիմնական դրույթները, որոնք սահմանում են ոլորտի գործունեության իրավական հիմքերը: Հաշվետու տարվա ընթացքում իրականացված օրենսդրական և ենթաօրենսդրական փոփոխությունները դիտարկվում են որպես ոլորտի զարգացման և կառավարման արդյունավետության բարձրացման կարևոր բաղադրիչ:

Զեկույցում անդրադարձ է կատարվում նաև իրավական փոփոխությունների գործնական կիրառման ընթացքում առաջացած խնդիրներին, ինչպես նաև ընթացակարգերին, որոնք առնչվում են ընդերքօգտագործման պայմանագրերի կնքմանն ու լիցենզավորման գործընթացին:

Սույն բաժնում ներկայացվում են ոլորտը կարգավորող հիմնական իրավական ակտերը, ինչպես նաև հաշվետու տարվա ընթացքում ընդունված և/կամ փոփոխված օրենսդրական և ենթաօրենսդրական ակտերը:

Աղյուսակ 3.1.1.1

Ընդերքօգտագործման ոլորտին առնչվող օրենսդրությունը

1.	ՀՀ Սահմանադրություն	15.	«Բաժնետիրական ընկերությունների մասին» ՀՀ օրենք
2.	ՀՀ ընդերքի մասին օրենսգիրք	16.	«Իրավաբանական անձանց պետական գրանցման, իրավաբանական անձանց առանձնացված ստորաբաժանումների, հիմնարկների և անհատ ձեռնարկատերերի պետական հաշվառման մասին» ՀՀ օրենք
3.	ՀՀ աշխատանքային օրենսգիրք	17.	«Օտարերկրյա ներդրումների մասին» ՀՀ օրենք
4.	ՀՀ ջրային օրենսգիրք	18.	«Փողերի լվացման և ահաբեկչության ֆինանսավորման դեմ պայքարի մասին» ՀՀ օրենք
5.	ՀՀ հողային օրենսգիրք	19.	«Հայաստանի Հանրապետությունում ստուգումների կազմակերպման և անցկացման մասին» ՀՀ օրենք
6.	ՀՀ քաղաքացիական օրենսգիրք	20.	«Բնապահպանական վերահսկողության մասին» ՀՀ օրենք

7.	ՀՀ հարկային օրենսգիրք	21.	«Ընկերությունների կողմից վճարվող բնապահպանական հարկի նպատակային օգտագործման մասին» ՀՀ օրենք
8.	«Շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատման և փորձաքննության մասին» ՀՀ օրենք	22.	«Բնության հատուկ պահպանվող տարածքների մասին» ՀՀ օրենք
9.	«Թափոնների մասին» ՀՀ օրենք	23.	«Տեխնիկական անվտանգության ապահովման պետական կարգավորման մասին» ՀՀ օրենք
10.	«Սահմանափակ պատասխանատվությամբ ընկերությունների մասին» ՀՀ օրենք	24.	«Պետական տուրքի մասին» ՀՀ օրենք
11.	«Պետական բյուջեի մասին» ՀՀ օրենք	25.	«Սևանա լճի մասին» ՀՀ օրենք
12.	«Մթնոլորտային օդի պահպանության մասին» ՀՀ օրենք	26.	«Հանրային ծառայության մասին» ՀՀ օրենք
13.	ՀՀ վարչական դատավարության օրենսգիրք	27.	«Հայաստանի Հանրապետության բյուջետային համակարգի մասին» ՀՀ օրենք
14.	«Սնանկության մասին» ՀՀ օրենք	28.	«Տեղական ինքնակառավարման մասին» ՀՀ օրենք

Ստորև ներկայացվում են ընդերքօգտագործման ոլորտին առնչվող օրենսդրական ակտերի կիրառումն ապահովելու նպատակով ընդունված հիմնական ենթաօրենսդրական իրավական ակտերը.

1. «Ընդերքօգտագործման պայմանագրերի օրինակելի ձևերը հաստատելու մասին» ՀՀ կառավարության 22.03.2012թ. N 437-Ն որոշում (փոփոխվել է ՀՀ կառավարության թիվ 27.06.2024թ. 994-Ն որոշմամբ):
2. «Ռազմավարական էկոլոգիական գնահատման կարգի և ռազմավարական էկոլոգիական գնահատման հաշվետվությանը ներկայացվող պահանջները հաստատելու մասին» ՀՀ կառավարության 21.12.2023թ. N 2294-Ն որոշում:
3. «Շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատման կարգը հաստատելու մասին» ՀՀ կառավարության 25.07.2024թ. N 1143-Ն որոշում:
4. «Փորձաքննության, պետական փորձաքննական եզրակացության մեջ փոփոխություն կամ լրացում կատարելու, պետական փորձաքննական եզրակացությունն ուժը կորցրած ճանաչելու կարգը հաստատելու մասին» ՀՀ կառավարության 02.05.2024թ. N 643-Ն որոշում (սույն որոշմամբ ուժը կորցրած են ճանաչվել Հայաստանի Հանրապետության կառավարության 09.04.2015թ. «Հիմնադրության փաստաթղթի և նախատեսվող գործունեության շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության փորձաքննության իրականացման կարգը հաստատելու մասին» N 399-Ն և Հայաստանի Հանրապետության կառավարության 2015 թվականի ապրիլի 22-ի «Փորձաքննական եզրակացությունն ուժը կորցրած ճանաչելու կարգը սահմանելու մասին» N 428-Ն որոշումները):
5. «Նախատեսվող գործունեության տեսակների վերակառուցման կամ ընդլայնման կամ տեխնիկական կամ տեխնոլոգիական վերազինման կամ վերապրոֆիլավորման կամ կոնսերվացման կամ տեղափոխման կամ դադարեցման կամ փակման կամ քանդման կամ նախագծային փոփոխության շրջակա միջավայրի վրա

ազդեցության գնահատման և փորձաքննության անհրաժեշտությունը որոշելու կարգը հաստատելու մասին» ՀՀ կառավարության 11.01.2024թ. N 43-Ն որոշում:

6. «Հայաստանի Հանրապետության կառավարության 2014 թվականի նոյեմբերի 19-ի N 1325-Ն որոշման մեջ փոփոխություններ և լրացումներ կատարելու մասին» ՀՀ կառավարության 28.12.2023թ. N 2343-Ն որոշում:

7. «Նախատեսվող գործունեության տեսակների վերակառուցման կամ ընդլայնման կամ տեխնիկական կամ տեխնոլոգիական վերազինման կամ վերապրոֆիլավորման կամ կոնսերվացման կամ տեղափոխման կամ դադարեցման կամ փակման կամ քանդման կամ նախագծային փոփոխության շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատման եվ փորձաքննության անհրաժեշտությունը որոշելու կարգը հաստատելու մասին» ՀՀ կառավարության 11.01.2024թ. N 43-Ն որոշում:

8. «Պետական փորձաքննական դրական եզրակացությունն ստացած հիմնադրությային փաստաթղթերում չներառված՝ բնության հատուկ պահպանվող տարածքներում կամ անտառային հողերում կամ բնակավայրերի կանաչ գոտիներում կամ պատմամշակութային հուշարձանների սահմաններում կամ բնապահպանական հողերում գնահատման և փորձաքննության ենթակա գործունեության տեսակները հաստատելու մասին» ՀՀ կառավարության 02.05.2024թ. N 638-Ն որոշում:

9. «Հայաստանի Հանրապետության բնապահպանության նախարարի 2014 թվականի նոյեմբերի 18-ի N 347-Ն հրամանն ուժը կորցրած ճանաչելու մասին» շրջակա միջավայրի նախարարի 20.12.2023թ. N 468-Ն հրաման:

10. «Բնապահպանական ծրագրերով նախատեսված միջոցառումների իրականացման առաջնայնությունները կամ դրանց փոփոխությունները շրջակա միջավայրի ոլորտի և առողջապահության ոլորտի լիազոր մարմինների հետ համաձայնեցման կարգը սահմանելու և Հայաստանի Հանրապետության կառավարության 2002 թվականի սեպտեմբերի 26-ի N 1544-Ն որոշումն ուժը կորցրած ճանաչելու մասին» ՀՀ կառավարության 24.08.2023թ. N 1421-Ն որոշում:

11. «Ընկերությունների կողմից վճարվող բնապահպանական հարկից մասհանվող գումարների հաշվին իրականացվող բնապահպանական ծրագրերի մշակման կարգը սահմանելու մասին» Շրջակա միջավայրի նախարարի 04.09.2023թ. N 310-Ն հրաման:

12. «Համայնքային մասհանումների ծախսման ծրագիրը կամ ծրագրի փոփոխությունները տարածքային կառավարման բնագավառի լիազոր մարմնի հետ համաձայնեցման կարգը սահմանելու մասին» ՀՀ կառավարության 01.09.2022թ. N 1358-Ն որոշում:

13. «Համայնքային մասհանումների ծախսման ծրագրով նախատեսված միջոցառումների ուղղությունները, դրանց առաջնահերթությունները հաստատելու մասին» ՀՀ կառավարության 01.09.2022թ. N 1370-Ն որոշում:

14. «Համայնքային մասհանումների ծախսերի մասով հաշվետվությանը ներկայացվող պահանջները և հաշվետվության ձևաչափը հաստատելու մասին» ՀՀ կառավարության 04.08.2022թ. N 1198-Ն որոշում:

15. «Ազդակիր բնակավայրերի ցանկը սահմանելու մասին» (13-16-րդ կետերում նշված ենթաօրենսդրական ակտերն ուժի մեջ են մտել 2023 թվականի հունվարի 1-ից) Տարածքային կառավարման և ենթակառուցվածքների նախարարի 26.09.2022թ. N 16-Ն հրաման:

16. «Ազդակիր բնակավայրերի ցանկը սահմանելու մասին» Տարածքային կառավարման և ենթակառուցվածքների նախարարի 21.04.2025թ. N 12-Ն հրաման:

17. «Օգտակար հանածոների պաշարների շարժի վերաբերյալ տարեկան հաշվետվության ներկայացման կարգը, հաշվետվությունների ձևերը և լրացման ուղեցույցները սահմանելու մասին» ՀՀ կառավարության 11.08.2022թ. N 1268-Ն որոշում:

18. «Օգտակար հանածոների հանքավայրերի կոնդիցիաների պարամետրերի երկրաբանատնտեսագիտական հիմնավորման մեթոդական ցուցումները սահմանելու մասին» ՀՀ տարածքային կառավարման և ենթակառուցվածքների նախարարի 08.08.2022թ. N 12-Ն հրաման:
19. «Շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատման դրույթների կիրարկման ուղեցույցները հաստատելու մասին» ՀՀ շրջակա միջավայրի նախարարի 25.10.2022թ. N 369-Ն հրաման:
20. «Երկրաբանական ուսումնասիրության ծրագրին ներկայացվող նվազագույն պահանջները սահմանելու մասին» ՀՀ տարածքային կառավարման և ենթակառուցվածքների նախարարի 13.04.2022թ. N 9-Ն հրաման:
21. «Օգտակար հանածոյի արդյունահանման նախագծին ներկայացվող նվազագույն պահանջները սահմանելու մասին» ՀՀ տարածքային կառավարման և ենթակառուցվածքների նախարարի 09.09.2022թ. N 15-Ն հրաման:
22. «Պետական ընդերքաբանական փորձաքննության կարգը հաստատելու և Հայաստանի Հանրապետության կառավարության 2004թ. դեկտեմբերի 9-ի N 1784-Ն որոշումն ուժը կորցրած ճանաչելու մասին» ՀՀ կառավարության 03.09.2020թ. N 1446-Ն որոշում:
23. «Օգտակար հանածոների պաշարների դասակարգման կիրառման հրահանգները սահմանելու մասին» ՀՀ տարածքային կառավարման և ենթակառուցվածքների նախարարի 11.08.2021թ. N 06-Ն հրաման:
24. «Ընդերքաբանական փորձաքննության ներկայացվող նյութերի բովանդակությանը ներկայացվող պահանջները սահմանելու և Հայաստանի Հանրապետության օգտակար հանածոների պաշարների պետական հանձնաժողովի (ՀՀ ՊՊՀ) 2000թ. դեկտեմբերի 12-ի N 86 որոշումն ուժը կորցրած ճանաչելու մասին» 03.05.2021թ. ՀՀ տարածքային կառավարման և ենթակառուցվածքների նախարարի թիվ 04-Ն հրաման:
25. Հանրապետության կառավարության 1998թ. փետրվարի 9-ի «Պինդ օգտակար հանածոների հանքավայրերի պաշարների և կանխատեսումային ռեսուրսների դասակարգումը հաստատելու մասին» N 80 որոշումն ուժը կորցրած ճանաչելու մասին» ՀՀ կառավարության 14.03.2013թ. N 274-Ն որոշում:
26. «Ստորերկրյա ջրերի շահագործական պաշարների եվ կանխատեսումային ռեսուրսների դասակարգումը հաստատելու և Հայաստանի Հանրապետության կառավարության 2002թ. փետրվարի 2-ի N 94 որոշումն ուժը կորցրած ճանաչելու մասին» ՀՀ կառավարության 22.11.2012թ. N 1480-Ն որոշում:
27. «Բազմավարական էկոլոգիական գնահատման և շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատման ուղեցույցները հաստատելու մասին» շրջակա միջավայրի նախարարի 29.10.2024 թ. N 439-Ն հրաման:

3.1.2. Հարկային համակարգ, հարկային և ոչ հարկային եկամուտների հոսքեր, հարկային դրույքաչափեր

Հարկային համակարգ, հարկային և ոչ հարկային եկամուտներ

Հայաստանի Հանրապետությունում հանքարդյունաբերության ոլորտից պետության ստացվող եկամտային հոսքերը կարգավորվում են հետևյալ իրավական ակտերով.

1. ՀՀ Հարկային օրենսգիրք¹⁷,
2. ՀՀ Ընդերքի մասին օրենսգիրք¹⁸,
3. Եվրասիական տնտեսական միության մաքսային օրենսգիրք¹⁹,
4. ՀՀ Քաղաքացիական օրենսգիրք²⁰,

¹⁷ <https://www.arlis.am/DocumentView.aspx?docid=196879>

¹⁸ [arlis.am/DocumentView.aspx?docid=178678](https://www.arlis.am/DocumentView.aspx?docid=178678)

¹⁹ <https://www.arlis.am/hy/acts/95221>

²⁰ [arlis.am/DocumentView.aspx?docID=74658](https://www.arlis.am/DocumentView.aspx?docID=74658)

5. ՀՀ օրենքը պետական տուրքի մասին²¹:

Հանքարդյունաբերության ոլորտի ընկերություններին վերաբերող հարկերը և վճարները հետևյալն են.

ՀՀ Հարկային օրենսգիրք	Շահութահարկ
	Ռոյալթի
	Ավելացված արժեքի հարկ
	Եկամտային հարկ
	Բնապահպանական հարկ
	Բնօգտագործման վճարներ
	Անշարժ գույքի հարկ
	Փոխադրամիջոցների գույքահարկ
ՀՀ Ընդերքի մասին օրենսգիրք	Շրջակա միջավայրի պահպանության դրամագլխի համալրման (ռեկուլտիվացիոն) վճար
	Մշտադիտարկումների իրականացման վճար
	Շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության փորձաքննության իրականացման տուրք
	Բնապահպանական տույժեր և տուգանքներ
ՀՀ Մաքսային օրենսգիրք	Ներմուծման ԱԱՀ
	Մաքսատուրք
	Մաքսավճար
ՀՀ Քաղաքացիական օրենսգիրք	Վարձակալության վճար
	Հողի ձեռքբերում
	Հողամասերի կադաստրային արժեքների՝ Նպատակային նշանակության փոփոխման պահին առկա տարբերության վճարում
ՀՀ օրենքը պետական տուրքի մասին	Օգտակար հանածոյի արդյունահանման Նպատակով ընդերքօգտագործման պայմանագրով սահմանված համայնքների սոցիալ-տնտեսական զարգացման հետ կապված պարտավորություններ
	Ջրօգտագործման թույլտվությունների տրամադրման պետական տուրք
ՀՀ օրենքը պետական տուրքի մասին	Ազնիվ, գունավոր և հազվագյուտ մետաղների յուրաքանչյուր հանքավայրի օգտագործման (շահագործման) թույլտվության տրամադրման համար պետական տուրք

²¹ arlis.am/DocumentView.aspx?docid=196890

Հարկային համակարգ

Աղյուսակ 3.1.2.1

Եկամտային հոսքերի դրույքաչափը և իրավասու պետական մարմինները

Իրավասու պետական մարմին	Եկամտային հոսք	Դրույքաչափ կամ հաշվարկման բազա	Բյուջե
ՀՀ Պետական եկամուտների կոմիտե	Ռոյալթի	Բ1, Բ2, Բ3 բազաներ, Հոդված 202 ²²	Պետական
	Ավելացված արժեքի հարկ	20%	Պետական
	Մաքսատուրք, մաքսավճար	-	Պետական
	Շահութահարկ	18%	Պետական
	Եկամտային հարկ	20%	Պետական
	Ակցիզային հարկ	ՀՀ Հարկային օրենսգրքի հոդված 88	Պետական
	Բնապահպանական հարկ	ՀՀ Հարկային օրենսգրքի հոդված 165	Պետական
	Բնօգտագործման վճարներ	ՀՀ Հարկային օրենսգրքի հոդված 201	Պետական
	Զրօգտագործման թույլտվությունների տրամադրման պետական տուրք	10,000 ՀՀ դրամ	Պետական
	Ազնիվ, գունավոր և հազվագյուտ մետաղների յուրաքանչյուր հանքավայրի օգտագործման (շահագործման) թույլտվության տրամադրման համար պետական տուրք	բազային տուրքի 10000-ապատիկի չափով	Պետական
	Շրջակա միջավայրի պահպանության	ՏՀ = ՀԲ-ՆՀ/Ժ ²³	Պետական

²² [arlis.am/DocumentView.aspx?docid=196879](https://www.arlis.am/DocumentView.aspx?docid=196879)

²³ <https://www.arlis.am/DocumentView.aspx?docid=157091>

Իրավասու պետական մարմին	Եկամտային հոսք	Դրույքաչափ կամ հաշվարկման բազա	Բյուջե
ՀՀ Շրջակա միջավայրի նախարարություն	դրամագլխի համալրում		
	Բնապահպանական տույժեր ու տուգանքներ	-	Պետական
	Շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատման փորձաքննության իրականացման վճար	բազային տուրքի 15, 300 կամ 1000-ապատիկի չափով	Պետական
	Շրջակա միջավայրի պահպանության դրամագլխից հատկացումներ ընկերությանը	Հավելվածի գլուխ 4 ²⁴	Պետական
	Մշտադիտարկումների իրականացման վճար	ՄՎ = (ՀԲ-ՆՎ)/Ժ	Պետական
ՀՀ Տարածքային կառավարման և ենթակառուցվածքների նախարարություն	Ընդերքօգտագործ ման պայմանագրով սահմանված համայնքների սոցիալ-տնտեսական զարգացման հետ կապված պարտավորություններ	Պայմանագրի Հավելված 3	Համայնքային
	Վարձակալության վճարներ	Վարձակալության օբյեկտ	Համայնքային
	Անշարժ գույքի հարկ	0.25%	Համայնքային
	Փոխադրամիջոցների գույքահարկ	ՀՀ Հարկային օրենսգիրք, հոդված 244	Համայնքային
	Հողի ձեռքբերում	Վաճառքի գին	Համայնքային

Աղբյուրը, Համապատասխան օրենքներ և իրավական ակտեր

²⁴ arlis.am/DocumentView.aspx?docid=157091

Հաշվետու ժամանակահատվածում հարկային ռեժիմում տեղի ունեցած փոփոխություններ

Ռոյալթի

2023թ. հունվարի 1-ից ուժի մեջ է մտել²⁵ ռոյալթիի հաշվարկման նոր կարգ, համաձայն որի կիրառվում է հետևյալ հաշվարկի բազաները և դրույքաչափերը.

1) F_1 - հաշվետու ժամանակաշրջանում մատակարարված խտանյութի, խտանյութի փոխարեն կամ առանց խտանյութի ստացման ձուլվածքի կամ ընդերքօգտագործման թափոնների, հանքաքարի, խտանյութի, ձուլվածքի վերամշակման արդյունքում ստացված ցանկացած վերջնական արտադրանքի (այսուհետ՝ խտանյութի հետ միասին՝ արտադրանք) իրացման շրջանառություն.

2) F_2 - շահույթ նախքան հարկումը, որը հաշվարկվում է որպես F_1 -ի և ՀՀ հարկային օրենսգրքի 6-րդ բաժնով սահմանված՝ F_1 -ի հետ անմիջականորեն կապված նվազեցումների (բացառությամբ ֆինանսական ծախսերի, սույն բաժնով սահմանված ռոյալթիի և նախորդ տարիների հարկային վնասների) դրական տարբերություն.

3) F_3 - շահույթ նախքան հարկումը, որի մեծությունը որոշվում է հետևյալ բանաձևով, ընդ որում, F_3 -ի հիման վրա ռոյալթիի գումարը հաշվարկվում է միայն այն դեպքում, երբ ռոյալթի վճարողի մոտ F_3 -ը մեծ է 0-ից.

$$F_3 = F_2 - \$D - (F_1 \times R_1) - (F_2 \times R_2) - (F_1 \times 0.15)$$

որտեղ՝ $\$D$ -ն ՀՀ հարկային օրենսգրքի 6-րդ բաժնով սահմանված կարգով հաշվարկված ֆինանսական ծախսերն են, որոնք F_3 -ի հաշվարկման նպատակով հաշվի են առնվում Կառավարության սահմանած կարգով, դեպքերով և չափերով, իսկ R_1 -ը և R_2 -ը՝ ՀՀ հարկային օրենսգրքի 209-րդ հոդվածով սահմանված ռոյալթիի դրույքաչափերը:

Նշվածի կիրառության իմաստով՝ F_2 -ի հաշվարկման ժամանակ՝

1) իրացման շրջանառությունից ֆինանսական ծախսերի, օրենսգրքի 10-րդ բաժնով սահմանված ռոյալթիի և նախորդ տարիների հարկային վնասների նվազեցում չի կատարվում՝ անկախ այդ ծախսերը և հարկային վնասները հանքավայրերի շահագործման և (կամ) մետաղի խտանյութի արտադրության հետ կապված լինելու հանգամանքից.

2) բնօգտագործման վճար վճարողի վարչական ծախսերի, իրացման ծախսերի և ոչ արտադրական բնույթի այլ ծախսերի նվազեցումները հաշվի են առնվում համախառն եկամտի մեջ ռոյալթիի իրացման շրջանառությանը համապատասխանող տեսակարար կշռով:

Ընդ որում վերը նշված ռոյալթիի բազաների նկատմամբ կիրառվելու են հետևյալ դրույքաչափերը.

1. F_1 -ի համար՝ R_1 , որը հավասար է 4 տոկոսի,
2. F_2 -ի համար՝ R_2 , որը հավասար է 12.5 տոկոսի,
3. F_3 -ի համար՝ R_3 , որը հավասար է 15 տոկոսի:

Խտանյութի իրացման շրջանառության հաշվարկման նպատակով հիմք է ընդունվում Կառավարության սահմանած ցանկում ներառված լաբորատորիաների²⁶ տված եզրակացությունների հիման վրա որոշված՝ մատակարարված խտանյութում մետաղների վերջնական պարունակությունը: Խտանյութի մատակարարման պայմանագրում գնորդման համար խտանյութի մատակարարման օրն ընդգրկող ամսվան հաջորդող ամիսը ներառյալ ժամանակահատվածից ավելի երկար ժամանակահատված նախատեսված լինելու դեպքում մատակարարված

²⁵ arlis.am/DocumentView.aspx?docid=164753

²⁶ arlis.am/DocumentView.aspx?docid=173326

խտանյութի ֆիզիկական ծավալի գինը հաշվարկելու համար հիմք են ընդունվում խտանյութի մատակարարման օրն ընդգրկող ամսվան հաջորդող ամսվա համար ձևավորված՝ մետաղների միջազգային միջին գները:

Պետական տուրք

2021թ. հուլիսի 15-ին ընդունված «Պետական տուրքի մասին» օրենքում կատարված փոփոխությունների համաձայն՝ որոշվել էր սահմանել պետական տուրք պղնձի և մոլիբդենի արտահանման լիցենզիաներ կամ թույլտվություններ կամ հավաստագրեր տրամադրելու համար: Օրենքի ընդունման դրդապատճառը միջազգային շուկաներում գունավոր մետաղների գների աճն էր, որը հնարավորություն էր ստեղծում Հայաստանի մետաղական արդյունաբերության եկամուտների աճի և զարգացման համար: Սույն փոփոխությամբ փորձ էր արվում կարգավորել ՀՀ համար ռազմավարական նշանակություն ունեցող ապրանքների (պղնձի և մոլիբդենի խտանյութ, ֆեռոմոլիբդեն) արտաքին առևտուրը:

2022թ. հունիսի 15-ի ՀՕ-150-Ն²⁷ փոփոխության համաձայն՝ 2023թ. հունվարի 1-ից որոշումը ուժը կորցրած է ճանաչվել:

3.1.3. Էական օրենսդրական փոփոխությունները հանքարդյունաբերության ոլորտում հաշվետու տարվա ընթացքում

Հանքարդյունաբերության ոլորտի իրավական կարգավորումները հանդիսանում են պետական քաղաքականության այն հիմնարար բաղադրիչներից, որոնց միջոցով ապահովվում են ընդերքի՝ որպես պետական բացառիկ սեփականության, օգտագործման, պահպանության և կառավարման համընդհանուր սկզբունքները: Ընդերքի բնական պաշարները համարվում են հանրային սեփականություն, ուստի դրանց արդյունավետ, պատասխանատու և թափանցիկ կառավարումը պահանջում է ընթացիկ օրենքների և նորմատիվ իրավական ակտերի շարունակական կատարելագործում՝ համահունչ ինչպես ազգային շահերին, այնպես էլ միջազգային ստանդարտներին, այդ թվում՝ ԱՃԹՆ պահանջներին:

Հաշվետու ժամանակահատվածում կատարված օրենսդրական փոփոխությունների ուսումնասիրությունը նպատակ ունի գնահատելու ոլորտի նորմատիվ իրավական դաշտում իրականացված բարեփոխումների բովանդակությունն ու ուղղվածությունը՝ առանձնացնելով այն փոփոխությունները, որոնք էական ազդեցություն են ունեցել ընդերքօգտագործման իրավական ռեժիմի, պետական վերահսկողության մեխանիզմների, շահառուների նկատմամբ հաշվետվողականության և բնապահպանական պահանջների կիրառման վրա: Ներկայացվող վերլուծությունը հիմնված է ոչ միայն նորմերի բովանդակային գնահատման, այլև դրանց իրավական կարգավորման գործնական հետևանքների տեսանկյունից, այսինքն՝ թե ինչպես են փոփոխությունները անդրադարձել կամ կարող են անդրադառնալ տնտեսվարողների գործունեության, պետական մարմինների լիազորությունների իրականացման և ոլորտում ռիսկերի կառավարման համակարգի վրա:

Ներկայացվող գլուխը համադրում է գործող օրենքներում և ենթաօրենսդրական ակտերում կատարված փոփոխությունները՝ առանձնացնելով այն դրույթները, որոնք հաշվետու տարում ստացվել են որպես ոլորտի համար էական՝ իրենց կարգավորող, սահմանող կամ վերահսկող բնույթով: Այսպիսով, ներկայացվում են ոլորտի իրավական դաշտում արձանագրված հիմնական փոփոխությունները, դրանց նպատակները և ազդեցության սահմանները՝ ուղղված ընդերքօգտագործման գործընթացների իրավաչափ, պատասխանատու և թափանցիկ իրականացման ապահովմանը:

1. «Հայաստանի Հանրապետության ընդերքի մասին օրենսգրքում փոփոխություններ և լրացումներ կատարելու մասին» ՀՀ օրենքը (ՀՕ-151-Ն)

²⁷ <https://www.arlis.am/hy/acts/164755>

Հայաստանի Հանրապետությունը պարտավոր է հետևողականորեն ապահովել իր կողմից վավերացված միջազգային պայմանագրերի և սկզբունքների իրականացումը, որոնք վերաբերում են շրջակա միջավայրի պահպանությանը, այդ թվում՝ ընդերքօգտագործման ոլորտին: Այս պարտավորությունները բխում են մի շարք միջազգային կոնվենցիաներից, համաձայնագրերից և նախաձեռնություններից: Նշված միջազգային պարտավորությունների իրականացման համատեքստում ընդունվել է «Շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատման և փորձաքննության մասին» ՀՀ օրենքը (ՀՕ-110-Ն, 21.06.2014 թ.), որը 2023 թ. մայիսի 3-ին նոր խմբագրությամբ ներկայացվել է օրենսդրական փոփոխությունների փաթեթի շրջանակում: Նույն փաթեթում ներառված էր նաև «Հայաստանի Հանրապետության ընդերքի մասին օրենսգրքում փոփոխություններ և լրացումներ կատարելու մասին» ՀՀ օրենքը (ՀՕ-151-Ն):

ՀՕ-151-Ն օրենքով կատարված փոփոխությունների արդյունքում ՀՀ ընդերքի մասին օրենսգրքի (այսուհետ՝ Օրենսգրք) համապատասխան դրույթները բերվել են լիարժեք համապատասխանության 2023 թ. մայիսի 3-ին ընդունված «Շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատման և փորձաքննության մասին» ՀՀ օրենքի նոր խմբագրությամբ սահմանված կարգավորումներին: Այսպիսով, ապահովվել է երկու օրենքների նորմատիվ ներդաշնակությունը, ինչպես նաև ընդերքօգտագործման գործընթացներում ՇՄԱԳ պահանջների պարտադիր, միասնական և շարունակական կիրառման իրավական հիմքը:

Կատարվել է օրենսդրությունում կիրառվող հասկացությունների ներդաշնակեցում և համակարգային ճշգրտում: Մասնավորապես՝ Օրենսգրքից հանվել է «շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության նախնական գնահատման հայտ» հասկացությունը, իսկ «բնապահպանական կառավարման պլան» հասկացության սահմանումը ձևակերպվել է նույնությամբ՝ համաձայն «Շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատման և փորձաքննության մասին» ՀՀ օրենքի 4-րդ հոդվածի 1-ին մասի 23-րդ կետի: Միաժամանակ, նախկինում կիրառված հասկացությունները, որոնք վերաբերում էին շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության նախնական գնահատման հայտին, փոխարինվել են հղումներով ՇՄԱԳ օրենքի 17-րդ հոդվածով սահմանված «փորձաքննության ներկայացվող փաստաթղթերի փաթեթին»:

Օրենսգրքի տարբեր հոդվածներում «բնապահպանության բնագավառ» ձևակերպումը փոխարինվել է «շրջակա միջավայրի ոլորտ» ձևակերպմամբ: Այս փոփոխությամբ ապահովվել է կիրառվող հասկացությունների և իրավական լեզվի միասնականությունը՝ օրենսդրության ամբողջ համակարգում: Այս փոփոխությունների արդյունքում ապահովվել է սահմանված հասկացությունների իրավական միատեսակությունը՝ ընդերքօգտագործման ոլորտում իրավական կիրառման միանշանակություն ապահովելու նպատակով:

Օրենսգրքի 17-րդ հոդվածում կատարված փոփոխությամբ ընդերքօգտագործման հետ կապված՝ շրջակա միջավայրի ոլորտի պետական կառավարման լիազոր մարմնի իրավասություններում հստակեցվել է շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության փորձաքննության իրականացման իրավական հիմքը և ընթացակարգը: Այս փոփոխությամբ ապահովվել է ՇՄԱԳ ընթացակարգերի իրավական հստակեցումը և փորձաքննության կիրառման միասնական մոտեցումը՝ ընդերքօգտագործման բոլոր փուլերում:

Կատարված փոփոխություններով հստակեցվել են նաև վարչարարական ընթացակարգերն ու ժամկետները: ՀՀ ընդերքի մասին օրենսգրքի 40-րդ և 51-րդ հոդվածներում վերանայվել են դիմումների քննության և եզրակացությունների տրամադրման ընթացակարգերը: Օրենսգրքի 36-րդ և 39-րդ հոդվածներով հստակ ամրագրվել է, որ առանց լիազոր մարմնի հետ համաձայնեցված կամ առանց շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության պետական փորձաքննական դրական եզրակացություն ստացած ծրագրի՝ ընդերքօգտագործումն արգելվում է:

Այս փոփոխությամբ ամրագրվել է, որ ՇՄԱԳ դրական եզրակացությունը հանդիսանում է ընդերքօգտագործման իրավունքի տրամադրման անբաժանելի նախապայման: Արդյունքում՝ բացառվել է որևէ գործունեության իրականացում առանց շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատման գործընթացի անցկացման և դրական եզրակացության առկայության: Միաժամանակ սահմանվել է, որ նախատեսվող գործունեության տեսակների՝ վերակառուցումը, ընդլայնումը, տեխնիկական կամ տեխնոլոգիական վերազինումը, վերապրոֆիլավորումը,

կոնսերվացումը, տեղափոխումը, դադարեցումը, փակումը, քանդումը կամ նախագծային փոփոխությունը ենթակա են շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատման և փորձաքննության անհրաժեշտության վերաբերյալ որոշման ընդունմանը՝ ՀՀ կառավարության կողմից հաստատված կարգին համապատասխան:

Այս դեպքում փորձաքննությունն իրականացնող լիազոր մարմինն է որոշում, թե տվյալ գործունեությունը ենթակա է շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատման և փորձաքննության, թե ոչ՝ ելնելով գործունեության բնույթից, ծավալից և հնարավոր ազդեցությունից շրջակա միջավայրի վրա: Այս լրացմամբ ապահովվել է, որ ՇՄԱԳ-ի պահանջները տարածվեն ոչ միայն նոր գործունեությունների, այլև գործող ծրագրերի ցանկացած էական փոփոխության վրա՝ ձևավորելով շրջակա միջավայրի պահպանության շարունակական իրավական վերահսկողության հիմք:

Օրենսգրքի 30-րդ հոդվածը լրացվել է նոր 9-րդ կետով, ըստ որի՝ եթե ՇՄԱԳ օրենքով սահմանված դեպքերում պետական փորձաքննական դրական եզրակացությունը ուժը կորցրել է կամ ճանաչվել է ուժը կորցրած, ապա ընդերքօգտագործման իրավունքը ենթակա է դադարեցման: Այս դրույթով ապահովվել է ՇՄԱԳ եզրակացությունների իրավական գործողության վերահսկելիությունը, որն ապահովում է բնապահպանական պատասխանատվության իրականացման համակարգային և անընդհատ գործառնությունը:

Օրենսգրքի 48.1-ին հոդվածը և 51-րդ հոդվածի որոշ դրույթներ ճանաչվել են ուժը կորցրած՝ բացառելով նախկինում գործող և նոր օրենսդրությանը չհամապատասխանող կարգավորումները: Այս քայլը ապահովել է օրենսգրքի կառուցվածքային ամբողջականությունը և բացառել իրավական կրկնությունները:

ՀՕ-151-Ն օրենքով կատարված փոփոխությունները միտված են ապահովելու Օրենսգրքի և «Շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատման և փորձաքննության մասին» ՀՀ օրենքի նորմատիվ ներդաշնակությունը, վարչարարական ընթացակարգերի հստակեցումը, ՇՄԱԳ եզրակացության իրավական պարտադիր ուժի ամրապնդումը, ինչպես նաև շրջակա միջավայրի պահպանության պահանջների ամբողջական և շարունակական կիրարկումը ընդերքօգտագործման գործընթացներում:

2. Հանքարդյունաբերության ոլորտի զարգացման ռազմավարությունը և դրանից բխող գործողությունների պլանը (մինչև 2035 թվականը)

Հայաստանը մինչև 2023թ.-ը չի ունեցել ընդերքօգտագործման ոլորտը կարգավորող հստակ քաղաքականություն: ՀՀ կառավարության 2023 թվականի մայիսի 11-ի 730-Լ որոշմամբ հաստատված «Հանքարդյունաբերության ոլորտի զարգացման ռազմավարությունը և դրանից բխող գործողությունների պլանը (մինչև 2035 թվականը)» փաստաթուղթը հանդիսանում է Հայաստանի Հանրապետության ընդերքօգտագործման ոլորտի առաջին համապարփակ քաղաքական փաստաթուղթը, որը սահմանում է ոլորտի զարգացման երկարաժամկետ տեսլականը, նպատակներն ու առաջնահերթությունները: Ռազմավարության հիմնական նպատակը հանքարդյունաբերության ոլորտի կայուն, պատասխանատու և արդյունավետ կառավարումն ու զարգացումն է՝ հիմնված տնտեսական, բնապահպանական և սոցիալական հավասարակշռության սկզբունքների վրա: Այն ուղղված է՝

- ընդերքի պաշարների պատասխանատու և արդյունավետ օգտագործմանը,
- բնապահպանական և սոցիալական ռիսկերի կանխարգելմանը և նվազեցմանը,
- հանրային շահերի և շրջակա միջավայրի պահպանության ապահովմանը,
- ներդրումային միջավայրի բարելավմանը և ոլորտի կառավարման թափանցիկության բարձրացմանը:

Ռազմավարության հիմնական խնդիրն է ձևավորել կայուն, պատասխանատու և մրցունակ հանքարդյունաբերություն, որը կնպաստի երկրի տնտեսական աճին, կյանքի բարձր ավելացված արժեք ունեցող արտադրության ձևավորումը և կապահովի Հայաստանի Հանրապետության անցումը «բնական ռեսուրսների հումքային» մոդելից դեպի «շրջակա միջավայրի պահպանության և տվյալահեն տնտեսության» մոդել, հիմնված

նորարարական տեխնոլոգիաների, արդյունավետ կառավարման և բնապահպանական պատասխանատվության վրա: Ռազմավարության մեջ որպես բարեփոխումների համար կարևոր նախապայման նշված է Հայաստանի՝ ԱՃԹՆ-ին առկա անդամակցությունը և հետագա զարգացումը:

Միաժամանակ հարկ է նշել, որ ռազմավարությամբ սահմանված նպատակների և ակնկալվող արդյունքների վերաբերյալ առկա են տարբեր դիրքորոշումներ և գնահատականներ, այդ թվում՝ քաղաքացիական հասարակության ներկայացուցիչների կողմից հրապարակված վերլուծություններ և հայտարարություններ, որոնցում բարձրացվում են ռազմավարության իրագործելիության, բնապահպանական և սոցիալական ազդեցությունների հետ կապված հարցեր:

Ռազմավարությամբ որպես առաջնահերթ ուղղություն ամրագրված է հանքարդյունաբերության ոլորտի թվայնացումը, որի նպատակն է ապահովել ՀՀ հանքարդյունաբերական ներուժի արդյունավետ, թափանցիկ և նպատակային օգտագործումը՝ ստեղծելով միասնական երկրաբանական թվային տեղեկատվական շտեմարան:

Թվայնացման միջոցառումները ներառում են.

- հանրապետական երկրաբանական ֆոնդում առկա ամբողջ տեղեկատվության թվայնացում,
- օգտակար հանածոների պաշարների շարժի հաշվետվությունների ներկայացման էլեկտրոնային հարթակի ստեղծում,
- ընդերքօգտագործման ոլորտում միասնական ներքին հարթակի ներդրում՝ «մեկ պատուհան» սկզբունքով:

Թվային տվյալների բազաների առկայությունը հնարավորություն կընձեռի նաև ապահովելու ոլորտային տարածական տվյալների ինտեգրումը ՀՀ կադաստրի կոմիտեի ազգային գեոպորտալի շերտերում՝ ապահովելով պետական մարմինների միջև փոխգործելիություն: Այս փոփոխությունները նպատակ ունեն բարձրացնել կառավարման արդյունավետությունը, որոշումների կայացման որակը և հանրային վերահսկողության մակարդակը:

Ռազմավարության 1-ին նպատակով ամրագրված է նաև CRIRSCO միջազգային կառույցին անդամակցության գործընթացի իրականացումը, որի միջոցով կդրվի հիմք օգտակար հանածոների պաշարների հաշվետվությունների ազգային համակարգի ներդաշնակեցմանն ու համապատասխանեցմանը միջազգային ֆինանսական կազմակերպությունների և բորսաների կողմից ընդունելի հաշվետվողականության չափանիշներին:

Հաշվետվությունների միջազգային ստանդարտներին համապատասխանեցումը կնպաստի.

- երկրաբանական ուսումնասիրությունների արդյունքների որակի բարձրացմանը,
- հաշվետվությունների կազմման նկատմամբ պատասխանատվության ամրապնդմանը,
- ներդրումների ներգրավման հնարավորությունների ընդլայնմանը և վստահության աճին ներդրողների շրջանում:

CRIRSCO-ին անդամակցությունը միտված է Հայաստանի հանքարդյունաբերության ոլորտի միջազգային հեղինակության բարձրացմանը և ֆինանսական շուկաներում ճանաչելիության ընդլայնմանը:

Ռազմավարությամբ ամրագրվել է նաև Երկրաբանական ծառայության ստեղծումը, որը նախատեսվում է ձևավորել որպես մեկ միասնական պետական մարմին: Այն իր կազմում պետք է ընդգրկի ընդերքի օգտագործման և պահպանության ոլորտը համակարգող լիազոր մարմնի ենթակայության ներքո գործող կառուցվածքային և ոլորտային ստորաբաժանումները:

Ըստ ռազմավարության այս աշխատանքները նախատեսվում է իրականացնել պետական բյուջեի և այլ թույլատրելի ֆինանսական աղբյուրների (միջազգային դոնորներ, դրամաշնորհային ծրագրեր և այլն) միջոցով:

Նման մոտեցումը հնարավորություն կտա բացահայտել նոր հանքավայրեր, ընդլայնել հանքային ռեսուրսների ուսումնասիրության ծավալները և խթանել ոլորտի երկարաժամկետ զարգացումը:

Ռազմավարությամբ ամրագրված է նաև ոլորտային լաբորատորիայի՝ «Անալիտիկ» ՓԲԸ-ի, տեխնիկական կարողությունների և միջազգային համապատասխանության մակարդակի բարձրացումը: Նախատեսված է գործող լաբորատորիայի վերազինում և արդիականացում, սարքավորումների փոխարինում ժամանակակից չափանիշներին համապատասխանող տեխնիկայով և ISO/IEC 17025 միջազգային ստանդարտին համապատասխանեցում:

Լաբորատոր կարողությունների զարգացումը կնպաստի օգտակար հանածոների որակի վերաբերյալ արժանահավատ և ստուգելի տվյալների ստացմանը, պետական վերահսկողական գործառնությունից ուժեղացմանը, արտահանվող հանքային խտանյութերի և համաձուլվածքների պարունակության նկատմամբ վերահսկողության և ռոյալթիի հաշվարկման ճշտության բարձրացմանը:

Բացի վերոնշյալ բարեփոխումներից, ռազմավարությամբ նախատեսվում է.

- ընդերքօգտագործման ոլորտում շրջակա միջավայրի պահպանության և հանքավայրերի փակման փուլերի պատասխանատու կառավարման բարելավում,
- համայնքային մասնակցության և հանրային վերահսկողության մեխանիզմների զարգացում, հանքարդյունաբերական տարածքների վերականգնում,
- «կանաչ» տեխնոլոգիաների կիրառման խրախուսում՝ արտանետումների և բնապահպանական ռիսկերի նվազեցման նպատակով:

Այսպիսով, ՀՀ կառավարության 730-Լ որոշմամբ հաստատված «Հանքարդյունաբերության ոլորտի զարգացման ռազմավարությունը և դրանից բխող գործողությունների պլանը (մինչև 2035 թվականը)» փաստաթուղթը ձևավորում է Հայաստանի հանքարդյունաբերության անցումը կայուն, պատասխանատու և տվյալահեն զարգացման մոդելի, որը միավորում է օրենսդրական, ինստիտուցիոնալ, բնապահպանական և տեխնոլոգիական բարեփոխումները՝ միտված բնապահպանական պատասխանատվության, տնտեսական արդյունավետության և հանրային վստահության բարձրացմանը:

3. «Ընդերքօգտագործման պայմանագրերի օրինակելի ձևերը հաստատելու մասին» ՀՀ կառավարության 22.03.2012թ. N 437-Ն որոշման փոփոխությունները (ՀՀ կառավարության N 994-Ն որոշում, 27.06.2024թ.)

ՀՀ կառավարության 2024 թվականի հունիսի 27-ի թիվ 994-Ն որոշմամբ կատարվել են էական փոփոխություններ և լրացումներ ՀՀ կառավարության 2012 թվականի մարտի 22-ի թիվ 437-Ն որոշմամբ հաստատված պայմանագրերի օրինակելի ձևերում: Փոփոխությունները միտված են եղել ընդերքօգտագործման պայմանագրերի արդիականացմանը, իրավական ձևակերպումների և շրջակա միջավայրի պահպանության պահանջների համապատասխանեցմանը նոր օրենսդրական կարգավորումներին:

Որոշումը լրացվել է նոր՝ N 3 հավելվածով՝ «Երկրաբանական ուսումնասիրության ընդերքօգտագործման պայմանագիր», որը նախկինում գոյություն չուներ և կարգավորում է ընդերքի երկրաբանական ուսումնասիրությունների իրականացման պայմանները, կողմերի պարտավորությունները և հաշվետվողականության պահանջները երկրաբանական ուսումնասիրության աշխատանքների իրականացման նպատակով համաձայնություն հայցող անձանց և լիազոր մարմնի միջև: Այս հավելվածի ներդրմամբ ապահովվել է իրավական հստակ հիմք երկրաբանական ուսումնասիրության աշխատանքների իրականացման նպատակով համաձայնություն հայցող անձանց ընդերքօգտագործման իրավունքի տրամադրման և իրականացման գործընթացում:

Գործող պայմանագրերի (N 1 և N 2) օրինակելի ձևերում ևս իրականացվել են փոփոխություններ՝ մի շարք հասկացություններ համապատասխանեցվել են շրջակա միջավայրի ոլորտի նոր իրավական ձևակերպումներին, «թույլտվություն» բառը փոխարինվել է «ընդերքօգտագործման իրավունք» ձևակերպմամբ՝ օրենքի միասնական լեզվին համապատասխան, թարմացվել են բնապահպանական և ռեկուլտիվացիոն վճարների սահմանումները՝ հստակեցնելով դրանց հաշվարկման և օգտագործման պայմանները: Որոշ պայմանագրային կետեր ճանաչվել են ուժը կորցրած, քանի որ դրանք դուրս էին լիազոր մարմնի իրավասությունից կամ հակասում էին գործող

օրենսդրությանը: Հանվել են նաև այն դրույթները, որոնք գործնականում չեն կիրառվել կամ կորցրել էին արդիականությունը: Սահմանվել է, որ ռեկուլտիվացիոն դրամագլխից վերադարձվող գումարը չի կարող գերազանցել տնտեսավարողի կողմից կատարած փաստացի վճարումները, ինչը ապահովում է ռիսկերի կառավարման և պետական միջոցների հաշվետվողական օգտագործման սկզբունքը: Բազային կարգավորումները համապատասխանապատասխանեցվել են ՀՀ կառավարության 2021 թ. N 1733-Ն որոշմամբ սահմանված պահանջներին: Ճշգրտվել է լիազոր մարմնի անվանումը՝ «Էներգետիկայի և բնական պաշարների նախարարություն» ձևակերպումը փոխարինվել է «ՀՀ ընդերքի օգտագործման և պահպանության բնագավառի լիազոր մարմին» ձևակերպմամբ: Այս փոփոխությամբ ապահովվել է իրավական փաստաթղթերի համապատասխանեցում պետական կառավարման ներկայիս կառուցվածքին: Սահմանվել է, որ ընդերքօգտագործման պայմանագրերը շարունակում են գործել մինչև դրանցում նախատեսված ժամկետի ավարտը և փոփոխվում են այն դեպքում, երբ ընդերքօգտագործման իրավունքը երկրաբաժնվում կամ փոփոխվում է օրենսդրությամբ սահմանված կարգով: Այս դրույթով ամրագրվել է պայմանագրերի իրավական կայունությունը և կողմերի փոխադարձ պարտավորությունների կանխատեսելիությունը:

Կատարված փոփոխությունները միտված են եղել պայմանագրերի օրինակելի ձևերի արդիականացմանը, ինչպես նաև բնապահպանական և ֆինանսական մեխանիզմների հստակեցմանը, ինչը կրերի պայմանագրային կարգավորումների թափանցիկության, իրավաչափության և գործնական կիրառելիության բարձրացմանը ընդերքօգտագործման ոլորտում: Բացի այդ, ՀՀ ընդերքի երկրաբանական ուսումնասիրության աշխատանքների իրականացման նպատակով պայմանագրի ձևի սահմանումը կարևոր քայլ է եղել՝ ուղղված նախկինում նման իրավական հիմքի և գործնական մեխանիզմների բացակայությունից բխող խնդիրների բացառմանը:

Այսպիսով, փոփոխությունները հնարավորություն են տալիս ապահովելու երկրաբանական ուսումնասիրությունների իրավական ձևակերպման ամբողջական և կանխատեսելի գործընթաց՝ հստակեցված պայմանագրային հիմքերով և լիազոր մարմնի կողմից վերահսկվող ընթացակարգերով:

4. ՀՀ կառավարության 2024 թվականի ապրիլի 4-ի «Ընդերքի երկրաբանական ուսումնասիրության համաձայնություն տրամադրելու կարգը սահմանելու մասին» N 477-Ն որոշում.

ՀՀ կառավարության 2024 թվականի ապրիլի 4-ի N 477-Ն որոշմամբ ուժը կորցրած է ճանաչվել նախկինում գործող 2004 թվականի օգոստոսի 19-ի N 1192-Ն որոշումը, որի իրավական հիմքը (լիազորող նորմը) այլևս չէր գործում: Նոր որոշմամբ հաստատվել է հստակ և կարգավորված ընթացակարգ, որով տնտեսավարող սուբյեկտները կարող են դիմել ընդերքի երկրաբանական ուսումնասիրության նպատակով համաձայնություն ստանալու համար:

Որոշմամբ սահմանվել է, որ ընդերքի երկրաբանական ուսումնասիրության նպատակով համաձայնություն ստանալու համար ներկայացվող երկրաբանական ուսումնասիրության ծրագիրը Օրենսգրքի 36-րդ հոդվածի 3-րդ մասով նախատեսված փաստաթղթերի հետ միասին ենթակա է շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատման և փորձաքննության: Ընդերքօգտագործման իրավունքը կարող է տրամադրվել բացառապես այն դեպքում, երբ առկա է ՇՄԱԳ-ի դրական պետական փորձաքննական եզրակացություն:

Բացի այդ, հստակեցվել են դիմումների ընդունման, վերադարձի կամ մերժման հիմքերը և ժամկետները, ինչպես նաև համաձայնության տրամադրման ընթացակարգը: Այս փոփոխությունների արդյունքում ձևավորվել է միասնական, թափանցիկ և կանխատեսելի իրավական դաշտ՝ ընդերքի երկրաբանական ուսումնասիրության նպատակով համաձայնության տրամադրման, վերահսկման և պայմանագրային պարտավորությունների իրականացման գործընթացների համար:

Այսպիսով, ՀՀ ընդերքի երկրաբանական ուսումնասիրության աշխատանքների իրականացման նպատակով պայմանագրի ձևի և համաձայնության հայցման ու տրամադրման կարգի սահմանումը ուղղված է նախկինում գործնականում առաջացած խնդիրների բացառմանը, ինչպես նաև պետական կառավարման մարմինների և տնտեսավարողների փոխգործակցության իրավական հիմքերի ամբողջական և կանխատեսելի կառուցմանը:

5. «Հայաստանի Հանրապետության Էներգետիկայի և բնական պաշարների նախարարի 2011 թվականի դեկտեմբերի 30-ի N 249-Ն հրամանում փոփոխություն կատարելու մասին» Հայաստանի Հանրապետության տարածքային կառավարման և ենթակառուցվածքների նախարարի 27.01.2025 թ. թիվ 05-Ն հրաման.

Նշյալ հրամանով Հայաստանի Հանրապետության Էներգետիկայի և բնական պաշարների նախարարի 2011 թվականի դեկտեմբերի 30-ի N 249-Ն հրամանի 3-րդ հավելվածը ներկայացվել է լիովին նոր խմբագրությամբ, որով վերանայվել են հանքի փակման ծրագրին ներկայացվող պահանջները:

Փոփոխության նպատակն է ապահովել հրամանի դրույթների համապատասխանեցումը ՀՀ ընդերքի մասին օրենսգրքում և Շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատման և փորձաքննության մասին օրենքում վերջին տարիներին կատարված փոփոխություններին, ինչպես նաև ամրապնդել հանքի փակման փուլում բնապահպանական, ֆինանսական և սոցիալական պատասխանատվության իրավական հիմքերը, հստակեցնել պետական վերահսկողության և մշտադիտարկման մեխանիզմները՝ ապահովելով գործընթացի արդյունավետությունն ու միջազգային չափանիշներին համապատասխանությունը:

6. ՀՀ տարածքային կառավարման և ենթակառուցվածքների նախարարի 2021 թվականի օգոստոսի 11-ի N 06-Ն հրամանը հաշվետու ժամանակահատվածում լրացվել է մի շարք հրահանգներով, այդ թվում՝ երկաթի հանքավայրերի պաշարների դասակարգման կիրառման հրահանգով: Հրահանգը ներկայացնում է երկաթի հանքավայրերի ուսումնասիրման, պաշարների գնահատման և դասակարգման ամբողջությամբ նոր կարգավորում: Այն առաջին անգամ սահմանում է երկաթի հանքավայրերի արդյունաբերական տեսակները, հետախուզման փուլերի կառուցվածքը, նմուշառման և լաբորատոր վերահսկման պահանջները, ինչպես նաև երկրաբանական տվյալների մշակման միասնական մեթոդաբանությունը: Նոր հավելվածի ընդունմամբ ներդրվել է համակարգային և համապարփակ մոտեցում՝ ապահովելու պաշարների գնահատման արդյունքների արժանահավատությունը և պետական փորձաքննության միատեսակությունը:

«Շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատման և փորձաքննության մասին» ՀՀ օրենք

«Շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատման և փորձաքննության մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքը (այսուհետ՝ Օրենք) շարունակում է հանդիսանալ հանքարդյունաբերության ոլորտի հիմնական կարգավորող իրավական ակտերից մեկը, քանի որ այն սահմանում է նախատեսվող գործունեության հնարավոր միջավայրային և առողջապահական ազդեցությունների գնահատման, փորձաքննության, ինչպես նաև որոշումների ընդունման ընթացակարգային և բովանդակային պահանջները: Օրենքը միաժամանակ ծառայում է որպես Հայաստանի միջազգային բնապահպանական պարտավորությունների իրականացման հիմնական մեխանիզմ՝ ուղղված կայուն զարգացման ապահովմանը, ռիսկերի նվազեցմանը և ոլորտում թափանցիկության բարձրացմանը:

Չնայած այս թեմային անդրադարձ է արվել ԱՀԹՆ 2021-2022 թթ. հաշվետվությունում՝ ներկայացնելով Օրենքի նոր խմբագրության ընդունման գործընթացը և դրա հիմքում ընկած բարեփոխումների տրամաբանությունը, ներկա հաշվետվությունում ևս անհրաժեշտ է ներկայացնել վերջին տարիներին կատարված օրենսդրական զարգացումները՝ հաշվի առնելով հանքարդյունաբերության ոլորտի համար դրանց շարունակական և էական նշանակությունը:

2023 թ. մայիսի 3-ին Օրենքն ընդունվել է նոր խմբագրությամբ, որով վերանայվել են ՇՄԱԳ և փորձաքննության ողջ գործընթացի կառուցվածքը, փաստաթղթերի ներկայացման ու գնահատման չափանիշները, ինչպես նաև հաշվետվությունների պարտադիր բաղադրիչները: Կատեգորիաների համակարգը միավորված է՝ նախկին Ա, Բ, Գ դասերը փոխարինվել են երկու կատեգորիայով (Ա և Բ), ինչի հետևանքով որոշ գործունեություններ տեղափոխվել են ավելի բարձր ռիսկային կատեգորիա: Սա նախատեսում է խստացված փորձաքննություն և ավելի մանրամասն գնահատման գործընթաց: Արդյունքում, Ա և Բ կատեգորիաների համար սահմանված սահմանաչափերը վերանայվել են, ինչը որոշ նախագծերի համար կարող է հանգեցնել երկարատև գնահատման պահանջի:

Օրենքում միաժամանակ հստակեցվել են մի շարք հիմնական հասկացություններ («շրջակա միջավայր», «նախատեսվող գործունեություն», «շահագրգիռ հանրություն», «բնապահպանական կառավարման պլան» և այլն), ընդլայնվել են դրանց սահմանումները՝ ներառելով կլիմայական գործոններ, բնապահպանական հողեր և այլ բնութագրեր, որոնք կարևոր են հանքարդյունաբերական նախագծերի որակյալ գնահատման տեսանկյունից:

Նոր խմբագրությամբ ներդրված կարևոր ինստիտուտներից է ռազմավարական էկոլոգիական գնահատումը (ՌԷԳ), որը գործում է որպես կանխարգելիչ գործիք՝ մինչև կոնկրետ նախագծային փուլը գնահատելու քաղաքականությունների, ռազմավարությունների և պետական ծրագրերի հնարավոր ազդեցությունները շրջակա միջավայրի վրա: Թեպետ ՌԷԳ գաղափարն առկա էր դեռևս 2014 թ., դրա գործնական կիրառման համար անհրաժեշտ ենթաօրենսդրական ակտերը ընդունվել են միայն վերջին տարիներին, և ներկայումս այն դիտվում է

որպես կարևոր մեխանիզմ—հատկապես ընդերքօգտագործման ոլորտում ռազմավարական ծրագրերի մշակման փուլում: Սակայն պետք է նշել, որ, ինչպես ընդգծվում էր նաև նախորդ հաշվետվությունում, մինչ օրս ոլորտային ռազմավարությունների ընդունման ժամանակ ՌԷԳ-ի կիրառման պրակտիկա դեռևս չի ձևավորվել:

Օրենքով վերաձևակերպվել է նաև հանրային մասնակցության ինստիտուտը: Նախկինում իրականացվող չորս հանրային լսումները կրճատվել են մինչև երկու, սակայն միաժամանակ կարգավորվել են լսումների բովանդակային պահանջները, ներկայացումը, արձանագրումը և հանրության կողմից կարծիքների ներկայացման մեխանիզմները, այդ թվում՝ էլեկտրոնային հաղորդակցությամբ: Հանրային մասնակցության ժամկետները երկարաձգվել են, և օրենքով ամրագրվել է այն սկզբունքը, որ լսումների բացասական արդյունքի դեպքում գործընթացը չի կարող շարունակվել:

Փոփոխվել է նաև փորձաքննական եզրակացության ժամկետների կարգավորումը. եթե նախկինում դրական եզրակացությունը ուժը կորցնում էր մեկ տարվա ընթացքում չիրականացված նախագծերի դեպքում, ապա այժմ այդ ժամկետը երկարաձգվել է մինչև երկու տարի՝ հնարավորություն տալով ընդերքօգտագործողներին լուծելու վարչական և հողային բնույթի խոչընդոտները:

Վերանայվել է նաև ընդերքօգտագործման իրավունքի դադարեցման կարգը: Օրենքի համապատասխան փոփոխությամբ սահմանվել է, որ դրական փորձաքննական եզրակացությունն ուժը կորցնելու դեպքում ընդերքօգտագործման իրավունքը ևս դադարում է, ինչը վերացնում է նախկինում առկա իրավական անհամապատասխանությունը, երբ ուժը կորցրած եզրակացության պայմաններում գործունեության իրավունքը շարունակում էր գործել:

Այս փոփոխությունների արդյունքը միջավայրային քաղաքականության ավելի հստակեցված, կարգավորված և ինտեգրված մոտեցումն է, որը ստեղծում է հանքարդյունաբերական նախագծերի պատշաճ գնահատման, հանրային մասնակցության ընդլայնման և շրջակա միջավայրի պահպանության մեխանիզմների ամրապնդման համար անհրաժեշտ իրավական հիմք:

Ի կատարումն հաշվետու ժամանակաշրջանում «Շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատման և փորձաքննության մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքում տեղ գտած էական փոփոխությունների ընդունվել են մի շարք ենթաօրենսդրական իրավական ակտեր, որոնց առավել կարևոր դրույթները ներկայցվում է ստորև:

«Հանրային ծանուցման և քննարկումների իրականացման կարգը հաստատելու մասին» ՀՀ կառավարության 19.11.2014թ. N 1325-Ն որոշում (28.12.2023 թվականի N 2343-Ն որոշմամբ N 1325-Ն որոշումը շարադրվել է նոր խմբագրությամբ)

2023 թ. դեկտեմբերի 28-ի N 2343-Ն որոշմամբ նոր խմբագրությամբ ներկայացվել է ՀՀ կառավարության 2014 թ. N 1325-Ն որոշումը, որով ամբողջականորեն վերակարգավորվել է ՇՄԱԳ և ՌԷԳ գործընթացներում հանրության իրազեկման, հանրային լսումների և շահագրգիռ հանրության մասնակցության կարգավորումը: Որոշմամբ հստակ սահմանվում են առաջին (ՏԻՄ կողմից) և երկրորդ (փորձաքննական կենտրոնի կողմից) հանրային լսումների կազմակերպման գործընթացը, ծանուցումների բովանդակությունն ու պարտադիր հրապարակման միջոցները, ինչպես նաև շահագրգիռ հանրության կարծիքների, դիտողությունների և առաջարկությունների ներկայացման ու դրանց քննարկման ժամկետները: Սահմանվում են նոր և հստակ ժամկետներ՝ հանրային լսումների կազմակերպման համար (21-25 աշխատանքային օր՝ առաջին լսման, 15-25 աշխատանքային օր՝ երկրորդ լսման համար), արձանագրությունների կազմում, հրապարակում և պահպանում ապահովող պարտադիր գործընթացներ: Որոշմամբ ամրապնդվել է նաև այն սկզբունքը, ըստ որի մեկ կամ մի քանի համայնքների անհամաձայնությունը համարվում է նախատեսվող գործունեության նկատմամբ ընդհանուր անհամաձայնություն՝ ընդգծելով համայնքային մասնակցության առանցքային դերը փորձաքննության և որոշումների կայացման փուլերում:

Հարկ է նշել, որ ըստ ԲՀԸ քաղաքացիական հասարակության խմբակցության՝ նշված կարգավորումը բավարար չէ հանրության մասնակցության լայն իրազեկում ապահովելու համար և առկա են դեպքեր, երբ ֆորմալ առումով ամեն ինչ իրականացվում է, սակայն բնակիչները լավ տեղեկացված չեն լինում:

«Ռազմավարական էկոլոգիական գնահատման կարգի և ռազմավարական էկոլոգիական գնահատման հաշվետվությանը ներկայացվող պահանջները հաստատելու մասին» ՀՀ կառավարության 21.12.2023թ. թիվ 2294-Ն որոշում:

ՀՀ կառավարության 2023 թ. դեկտեմբերի 21-ի N 2294-Ն որոշումն ամրապնդում է ռազմավարական մակարդակում միջավայրային թափանցիկության և ռիսկերի կառավարման սկզբունքները՝ սահմանելով ՌԷԳ գործընթացի միասնական մեթոդաբանություն և հաշվետվողականության պարտադիր պահանջներ: Նախ և առաջ, որոշմամբ հստակեցվում է ՌԷԳ-ի կիրառման շրջանակը. ռազմավարական բնույթի բոլոր հիմնադրության փաստաթղթերը, այդ թվում դրանց փոփոխությունները, որոնք կարող են ազդել բնության հատուկ պահպանվող տարածքների, անտառային տարածքների կամ պատմամշակութային հուշարձանների վրա, պետք է ենթարկվեն ՌԷԳ-ի: Սա ապահովում է, որ միջավայրային նկատառումները ներառվեն պետական քաղաքականության մշակման փուլում:

Որոշումը սահմանում է ՌԷԳ-ի իրականացումն ըստ երեք հաջորդական փուլերի՝ շրջանակի որոշում, հաշվետվության կազմում և արդյունքների ինտեգրում հիմնադրության փաստաթղթում: Այս փուլայնությունը վերացնում է նախկինում առկա մեթոդաբանական անորոշությունները և սահմանում է ռազմավարական ազդեցությունների գնահատման միասնական ընթացակարգ: ՌԷԳ հաշվետվությունը դառնում է ոչ միայն մասնագիտական վերլուծության արդյունք, այլև հանրային կարծիքի ապահովման գործիք, քանի որ հաշվետվությունում պարտադիր են դառնում հանրության դիտողությունների, առաջարկությունների և դրանց ընդունման կամ չընդունման հիմնավորումների ներառումը: Անհրաժեշտության դեպքում նախատեսվում է նաև անդրսահմանային քննարկումների իրականացում՝ միջազգային պարտավորություններին համահունչ:

Բացի այդ, կարևոր նշանակություն ունի մշտադիտարկման և հետնախագծային վերլուծության պարտադիր համակարգի սահմանումը: ՌԷԳ-ի արդյունքների իրական ազդեցությունների վերահսկման նպատակով նախաձեռնողը պարտավոր է իրականացնել միջավայրային մոնիթորինգ և յուրաքանչյուր տարվա մինչև մարտի առաջին տասնօրյակը հրապարակել դրա արդյունքները: Չնախատեսված ներգործությունների ի հայտ գալու դեպքում որոշումը նախատեսում է լրացուցիչ միջոցառումների մշակում և հրապարակում, ինչը էապես բարձրացնում է ռազմավարական փաստաթղթերի իրականացման թափանցիկությունը և հաշվետվողականությունը:

«Շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատման կարգը հաստատելու մասին» ՀՀ կառավարության որոշում (25 հուլիսի 2024 թվականի N 1143-Ն)

Նոր հաստատված ՇՄԱԳ կարգը կարևոր բարեփոխում է միջավայրային կառավարման համակարգում, քանի որ առաջին անգամ ամբողջական և միասնական ձևով հստակեցնում է գնահատման գործընթացի նախապատրաստական փուլերը, փոխկապակցվածությամբ ապահովում է նախագծային փաստաթղթերի և ՇՄԱԳ հաշվետվության որակյալ մշակումը: Նշանակալի է նաև նախատեսվող գործունեության այլընտրանքների պարտադիր քննությունը, ներառյալ զրոյական տարբերակը, ինչը բերում է միջավայրային ռիսկերի նվազեցման համակարգային մոտեցման և ավելի հիմնավորված որոշումների ընդունման:

Կարգով սահմանվող նախաձեռնողի և լիազոր մարմնի միջև տեղեկատվության փոխանակման հստակ ժամկետները (5 և 10 աշխատանքային օր) բարձրացնում են գործընթացի կանխատեսելիությունն ու արդյունավետությունը՝ լուծելով նախկինում առկա անորոշությունների խնդիրը: Բացի այդ, մոնիթորինգի և հետնախագծային վերլուծության պարտադիր համակարգը, ինչպես նաև դրանց հրապարակման պահանջը, ամրապնդում են գործունեության ազդեցությունների շարունակական վերահսկումը և հաշվետվողականության

մակարդակը: Սա հատկապես կարևոր է մշակութային և բնապահպանական զգայուն տարածքներում իրականացվող նախագծերի համար:

Այս փոփոխությունների ամբողջությունը միտված է ՇՄԱԳ գործընթացը դարձնել առավել թափանցիկ, հանրության համար հասանելի և պարզ, ինչպես նաև ապահովել միջավայրային ռիսկերի վաղ հայտնաբերումն ու կառավարումը՝ համահունչ միջազգային լավագույն պրակտիկային և հանրային քաղաքականության բացության պահանջներին:

«Հայաստանի Հանրապետության բնապահպանության նախարարի 2014 թվականի նոյեմբերի 18-ի N 347-Ն հրամանն ուժը կորցրած ճանաչելու մասին» շրջակա միջավայրի նախարարի հրաման (20 դեկտեմբեր 2023 թվականի N 468-Ն)

ՀՀ բնապահպանության նախարարի 2023 թ. դեկտեմբերի 20-ի հրամանով ուժը կորցրած է ճանաչվել 2014 թ. նոյեմբերի 18-ի N 347-Ն հրամանը, քանի որ այդ հրամանով սահմանված տեխնիկական առաջադրանքի և հիմնադրությային փաստաթղթի ձևերը այլևս չեն համապատասխանում «Շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատման և փորձաքննության մասին» օրենքի նորացված պահանջներին և 2023-2024 թթ. ընթացքում կառավարության կողմից ընդունված նոր ենթաօրենսդրական ակտերին: Մասնավորապես, նոր սահմանված կարգերով (ՌԷԳ, ՇՄԱԳ, հանրային մասնակցություն, փորձաքննություն) փոխվել են ինչպես փաստաթղթերի կազմման կառուցվածքը, այնպես էլ դրանց բովանդակային պահանջները, ինչի հետևանքով 2014 թ. գործող փաստաթղթերի ձևերը դարձել էին իրավակարգավորմանը անհամապատասխան ու կիրառման ենթակա չէին: Այդ պատճառով հրամանը ամբողջությամբ փոխարինվել է ոլորտը կարգավորող նոր իրավական ակտերով:

«Ռազմավարական էկոլոգիական գնահատման և շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատման ուղեցույցները հաստատելու մասին» շրջակա միջավայրի նախարարի հրաման (29 հոկտեմբեր 2024 թվականի N 438-Ն)

ՀՀ շրջակա միջավայրի նախարարի 2024 թ. հոկտեմբերի 29-ի N 438-Ն հրամանով հաստատվել է շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատման (ՇՄԱԳ) նոր Ուղեցույցը, որը համակարգված ձևով ներկայացնում է գնահատման ամբողջ գործընթացը՝ փուլերը, մեթոդաբանությունը, գնահատման գործիքակազմը և հաշվետվությունների բովանդակությանը ներկայացվող պահանջները: Ուղեցույցը համահունչ է միջազգային լավագույն փորձին և ուղղված է ՇՄԱԳ գործընթացի թափանցիկության, կանխատեսելիության և մասնագիտական որակի բարձրացմանը: Այն ներառում է նախատեսվող գործունեության դասակարգման մեխանիզմներ, այլընտրանքային լուծումների պարտադիր ուսումնասիրություն, ներառյալ գրոյական տարբերակի գնահատում, ինչպես նաև բազմաբաղադրիչ և կուտակային ազդեցությունների վերլուծություն: Հաշվետվությունների համար սահմանվում են բովանդակային հստակ պահանջներ՝ էլակետային տվյալների նկարագրությունից մինչև միջավայրային և սոցիալ-տնտեսական ազդեցությունների կանխատեսում, ռիսկերի գնահատում, բնապահպանական կառավարման պլանի և մշտադիտարկման ծրագրի մշակում: Ուղեցույցը նաև պահանջում է հանրային մասնակցության արդյունքների ներառում հաշվետվության մեջ՝ ներկայացնելով շահագրգիռ կողմերի դիտողությունները և դրանց ընդունման կամ չընդունման հիմնավորումները:

Նախկին կարգավորումները փոխվել են, որովհետև այլևս չէին համապատասխանում «Շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատման և փորձաքննության մասին» օրենքի 2023-2024 թթ. փոփոխություններով սահմանված պահանջներին, ինչի հետևանքով անհրաժեշտ է դարձել ՇՄԱԳ մեթոդաբանության ամբողջական վերանայումը: Նախորդ կարգը չէր ապահովում գնահատման փուլերի հստակ կառուցվածք, ազդեցությունների ամբողջական և կուտակային վերլուծություն, ինչպես նաև շրջակա միջավայրի և սոցիալական բաղադրիչների ինտեգրված գնահատում: Նոր Ուղեցույցը վերացնում է այդ մեթոդաբանական բացերը՝ ներդնելով այլընտրանքային լուծումների համալիր վերլուծություն, ազդեցությունների գնահատման միասնական չափորոշիչներ, շրջակա միջավայրի և մարդու առողջության ռիսկերի գնահատման արդիականացված մեթոդաբանություն և հաշվետվությունների մանրամասն պահանջներ Ա և Բ կատեգորիաների համար: Այս փոփոխությունները միտված են ապահովելու ՇՄԱԳ

գործընթացի թափանցիկ, արդյունավետ և միջազգային չափանիշներին համապատասխան իրականացումը՝ բարձրացնելով ոլորտի պատասխանատվության և հաշվետվողականության մակարդակը:

Նոր Ուղեցույցը, ամբողջությամբ ձևափոխելով գնահատման մեխանիզմը, ստեղծում է միատեսակ, կիրառելի և առավել արդյունավետ միջավայրային գնահատման համակարգ, որն ապահովում է պետական քաղաքականության, հանրության շահերի և բնապահպանական անվտանգության պահանջների հավասարակշռված հարթություն:

ՀՀ շրջակա միջավայրի նախարարի N 438-Ն հրամանի հավելված N1-ով հաստատված ՌԷԳ ուղեցույցը սահմանում է ռազմավարական էկոլոգիական գնահատման ամբողջական ընթացակարգը՝ շրջակա միջավայրի վրա հնարավոր ազդեցությունների վաղ փուլում բացահայտման, մեղմման և որոշումների կայացման որակը բարձրացնելու նպատակով: Ուղեցույցը ներկայացնում է հիմնադրույթային փաստաթղթերի էկոլոգիական գնահատման կառուցվածքն ու մեթոդաբանությունը, որոնք վերաբերում են ոլորտային և տարածքային զարգացման ծրագրերին՝ ներառյալ էներգետիկայի, քաղաքաշինության, տրանսպորտի, գյուղատնտեսության, արդյունաբերական քաղաքականության, ռեկրեացիայի, անտառային և ջրային կառավարման և այլ ռազմավարական ոլորտների քաղաքականություններին: ՌԷԳ-ը դիտվում է որպես կանխարգելիչ բնապահպանական գործիք, որի խնդիրն է ապահովել կայուն զարգացման նպատակներին համապատասխան որոշումներ, կանխել վնասակար միջավայրյան ազդեցությունները երևակայական ծրագրերի նախնական փուլում և ներառել հանրային շահերը ռազմավարական պլանավորման գործընթացներում:

Ուղեցույցով սահմանվում է երեք փուլից բաղկացած ՌԷԳ գործընթաց՝ (1) շրջանակի որոշում, (2) ՌԷԳ հաշվետվության կազմում և (3) արդյունքների ներառում հիմնադրույթային փաստաթղթում: Շրջանակի սահմանման փուլում իրականացվում է անհրաժեշտ ելակետային տվյալների հավաքագրում, հասանելի տեղեկատվության գնահատում, այլընտրանքային տարբերակների բացահայտում (ներառյալ «զրոյական» տարբերակը), կանխատեսվող ազդեցությունների բնութագրում և ռազմավարության կապը այլ քաղաքական փաստաթղթերի հետ: Ուղեցույցը նաև պարտադրում է հնարավոր ազդեցությունների գնահատումը միատեսակ չափորոշիչներով՝ ներառյալ ազդեցության բնույթը, մասշտաբը, տևողությունը, հավանականությունը, ռիսկայնությունը, ինչպես նաև ազդեցությունը ԲՀՊՏ-ների, անտառային հողերի, պատմամշակութային ժառանգության և բնակչության առողջության վրա:

ՌԷԳ հաշվետվության կառուցվածքը ներկայացված է պարտադիր բաղադրիչներով, որոնք ներառում են հիմնադրույթային փաստաթղթի ամփոփ նկարագիրը, ազդեցությունների կանխատեսումը, դրանց մեղմման միջոցառումները, այլընտրանքային տարբերակների համեմատությունը, միջազգային և ազգային իրավական շրջանակը, ազդեցության ենթակա տարածքի բնութագրող տվյալները, ինչպես նաև մոնիթորինգի և հետնախազմային վերլուծության ծրագիրը: Հաշվետվությունը պետք է կազմվի լիցենզավորված կազմակերպության կողմից և ենթակա է պետական փորձաքննության մինչև 80 աշխատանքային օրվա ընթացքում:

Ուղեցույցը ներկայացնում է նաև ՌԷԳ-ի իրականացման գործիքակազմը, որտեղ ներառված են բնապահպանական օրենսդրության վերլուծություն, փորձագիտական գնահատումներ, ստուգացուցակներ, SWOT վերլուծություն, քարտեզագրում և GIS համակարգեր, որոշումների ծառացանցեր, մոդելավորում, սցենարային մշակումը, ծախս-օգուտ վերլուծություն և բազմաչափանիշային վերլուծություն: Այս գործիքակազմը հնարավորություն է տալիս բազմակողմանի գնահատել քաղաքականության շրջակա միջավայրի վրա հնարավոր ազդեցությունները և ընտրել առավել կենսունակ և միջավայրային տեսանկյունից կայուն տարբերակները:

Ուղեցույցի կարևոր տարրը շահագրգիռ հանրության մասնակցության զարգացմանն ուղղված մոտեցումներն են: Սահմանվում են հանրության ներգրավման ձևաչափերը, հրապարակային լսումների կազմակերպման մեխանիզմները, տեղեկատվության հասանելիության պահանջները, և նշվում է, որ ՌԷԳ հաշվետվությունը պետք է ներառի հանրային քննարկումների ամբողջական արդյունքները և դրանց հիման վրա կատարված փոփոխությունները: Շրջանակի որոշման փուլում իրականացվող կողմերի քարտեզագրումն ու վերլուծությունը ապահովում են հանրային մասնակցության թիրախային և արդյունավետ կազմակերպումը:

Ուղեցույցը նախատեսում է նաև ազդեցությունների մեղմման միջոցառումների մշակումը՝ ներառյալ քաղաքական փոփոխություններ, տեխնիկական լուծումների նախանշում, սանիտարապաշտպանական և բնապահպանական միջոցառումների համակցում, ինչպես նաև մոնիթորինգի իրականացման պահանջներ: Մոնիթորինգի արդյունքներն ամփոփվում են տարեկան ծրագրով և հրապարակվում են հանրային հասանելիությամբ:

Միաժամանակ, նոր ուղեցույցը լուծում է նախկինում առկա մեթոդաբանական անկատարությունները. նախկին կարգավորումները չէին ապահովում ռազմավարական փաստաթղթերի ազդեցությունների ամբողջական, կուտակային և ինտեգրված գնահատում, չկային այլընտրանքային սցենարների պարտադիր ուսումնասիրության պահանջներ, իսկ հանրային մասնակցության մեխանիզմները բաշխված էին ոչ համակարգային: Նոր մոտեցմամբ ներդրվել են միատեսակ գնահատման չափորոշիչներ, ազդեցությունների վերլուծության հստակ մեթոդաբանություն, ռազմավարությունների, ծրագրերի և քաղաքականությունների համադրման համակարգ, ինչպես նաև միջավայրային և առողջապահական ռիսկերի ինտեգրված գնահատում:

Արդյունքում ձևավորվել է ռազմավարական մակարդակի միջավայրային գնահատման լիարժեք գործիքակազմ, որը բարձրացնում է պետական ծրագրերի և քաղաքականությունների միջավայրային պատասխանատվությունը, կանխատեսելիությունը և համապատասխանությունը միջազգային չափանիշներին՝ հատկապես ՌԷԳ Արձանագրության պահանջներին:

«Փորձաքննության, պետական փորձաքննական եզրակացության մեջ փոփոխություն կամ լրացում կատարելու, պետական փորձաքննական եզրակացությունն ուժը կորցրած ճանաչելու կարգը հաստատելու մասին» ՀՀ կառավարության որոշում (2 մայիսի 2024 թվականի N 643-Ն)

ՀՀ կառավարության 2024 թ. մայիսի 2-ի N 643-Ն որոշմամբ սահմանվել է հիմնադրությային փաստաթղթերի, ինչպես նաև ՌԷԳ և ՇՄԱԳ հաշվետվությունների փորձաքննության իրականացման, պետական փորձաքննական եզրակացությունների տրամադրման, դրանցում փոփոխություններ կամ լրացումներ կատարելու և դրական եզրակացությունն ուժը կորցրած ճանաչելու միասնական կարգը: Որոշումը կարգավորում է լիազոր մարմնի և փորձաքննական կենտրոնի գործառնությունները, փորձաքննության ներկայացվող փաստաթղթային փաթեթի կազմը, փորձաքննական գործընթացի փուլերը և ժամկետները (ՌԷԳ և Ա կատեգորիա՝ մինչև 80, Բ կատեգորիա՝ մինչև 40 աշխատանքային օր՝ երկարաձգման հնարավորությամբ), ինչպես նաև ոլորտային պետական կառավարման մարմինների և տեղական ինքնակառավարման մարմինների ներգրավման ընթացակարգերը: Կարգով սահմանվում են նաև նախաձեռնողի իրավունքները և պարտականությունները՝ կապված փորձաքննության նախապատրաստման, խորհրդատվության ստացման, լրամշակված փաթեթի ներկայացման և հանրային լսումներին մասնակցության գործընթացների հետ:

Նոր կարգավորումն ամրապնդում է փորձաքննության ընթացակարգերի մեթոդաբանական ամբողջականությունը՝ սահմանելով պետական մարմինների կարծիքների ստացման, մասնագիտական և փորձագիտական եզրակացությունների ներգրավման, ինչպես նաև ճշտող տեղեկատվության հավաքագրման հստակ մեխանիզմներ: Միաժամանակ, կարգը սահմանում է այն դեպքերը, որոնց առկայության դեպքում ներկայացված փաթեթը կասեցվում է, վերադարձվում է լրամշակման կամ օրենքի ուժով համարվում է բացասական եզրակացություն ստացած, ինչը ապահովում է գործընթացի իրավական կանխատեսելիությունը և ընթացակարգային հստակությունը:

Որոշմամբ ուժը կորցրած են ճանաչվել մինչ այդ գործող Կառավարության N 399-Ն և N 428-Ն որոշումները, և դրանց փոխարեն ներդրվել է պետական փորձաքննական եզրակացության իրավական ճակատագիրը սահմանող նոր, միասնական կարգավորում: Կարգով հստակեցվում են այն հիմքերը, որոնց առկայության դեպքում դրական պետական փորձաքննական եզրակացությունն ուժը կորցրած է ճանաչվում, ինչպես օրինակ՝ վարչական իրավախախտումների արդյունքում արձանագրված, սակայն օրենքով սահմանված ժամկետում չվերացված խախտումները, օրենսդրական փոփոխությունների հետևանքով առաջացած նոր պահանջները, շրջակա միջավայրի վերաբերյալ նոր հայտնաբերված կամ նախկինում անհայտ փաստերի կամ ազդեցությունների ի հայտ գալը, որոնց

առկայության պայմաններում գործունեության շարունակումը կներկայացնի հակասություն միջազգային կամ ազգային իրավական նորմերին: Դրական եզրակացությունն ուժը կորցրած է ճանաչվում նաև այն դեպքերում, երբ պարզվում է, որ փորձաքննությանը ներկայացված փաստաթղթերը կամ տվյալները կեղծ են եղել:

Կարգի ընդունումը նպատակ ունի ամրապնդելու փորձաքննության իրավական հենքը, միատարր դարձնելու գործընթացի մեխանիզմները, բարձրացնելու փորձաքննական եզրակացությունների իրավաչափությունն ու հիմնավորվածությունը, ինչպես նաև ապահովելու պետական մարմինների, փորձաքննական կենտրոնի և նախաձեռնողների պատասխանատվության և հաշվետվողականության բարձր մակարդակ: Այսպիսով, փորձաքննության, եզրակացությունների փոփոխման և դրանց ուժը կորցրած ճանաչման ամբողջ մեխանիզմը ներկայացվում է որպես միատեսակ, իրավական առումով կայուն և վերահսկելի համակարգ, որը ուղղված է շրջակա միջավայրի պահպանության ոլորտում արդյունավետ և իրավաչափ որոշումների կայացմանը:

«Շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատման և փորձաքննության մասին» ՀՀ օրենքի և դրա հիման վրա ընդունված ենթաօրենսդրական ակտերի վերաբերյալ տարբեր շահառուների, այդ թվում քաղաքացիական հասարակության ներկայացուցիչների կողմից ներկայացվել են դիտարկումներ, որոնք հիմնականում առնչվում են առողջապահական փորձաքննության ոչ խորքային իրականացմանը, հանրային լսումների իրականացման գործընթացին, հանրային մասնակցության իրազեկման ապահովմանը, ՌԷԳ գործընթացի իրականացման ընթացքում բացահայտված թերություններին:

2025 թվականին Շրջակա միջավայրի նախարարությունը նախաձեռնել է նշված օրենքի փոփոխությունների իրականացման գործընթաց, որին 2025 թվականի հոկտեմբերի 30-ի ԲՀԽ նիստի արձանագրության համաձայն²⁸, պետք է մասնակից դառնան նաև քաղաքացիական հասարակության ներկայացուցիչները: Հաշվի առնելով Օրենքի փոփոխման գործընթացում լինելու փաստը՝ դրանց արդյունքում իրականացված բարեփոխումներին անդրադարձ կկատարվի 2025-2026թթ. ԱՃԹՆ զեկույցում:

Վարչական իրավախախտումների վերաբերյալ ՀՀ օրենսգրքի փոփոխություններով (ՀՕ-152-Ն, 03.05.2023թ.). ամբողջությամբ նոր խմբագրությամբ ընդունվել է 94.1-րդ հոդվածը, որով հստակ ձևակերպվել են շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատման և փորձաքննության ենթակա գործունեությունը օրենսդրությամբ սահմանված կարգով փորձաքննության չներկայացնելու կամ փորձաքննության ընթացակարգերը խախտելու բոլոր իրավախախտումների դեպքերը: Նոր կարգավորմամբ զգալիորեն բարձրացվել են տուգանքների չափերը, ինչը միտված է ապահովելու, որ շրջակա միջավայրի վրա ազդեցություն ունեցող ցանկացած գործունեություն սկսվի միայն ստացված փորձաքննական դրական եզրակացությունից հետո: Հոդվածում ներդրվել է նաև փուլային պատասխանատվության մոդել. սկզբում կիրառվում է նախազգուշացում, իսկ նախազգուշացումից հետո մեկամսյա ժամկետում խախտումների չվերացման դեպքում նշանակվում է տուգանք: Բացի այդ, օրենքի 5-րդ գլխում սահմանվել են ռազմավարական էկոլոգիական գնահատման (ՌԷԳ) նոր կարգավորումներ, որոնք ներառում են ՌԷԳ-ի գործընթացային պահանջները, կիրառման շրջանակը և ՌԷԳ-ի ենթակա հիմնադրույթային փաստաթղթերի տեսակները:

«ՀՀ բյուջետային համակարգի մասին» օրենքում լրացումներ կատարելու մասին ՀՕ-52-Ն²⁹

2022թ. մարտի 4-ին ընդունված (ուժի մեջ է մտել 01.01.2023թ., ՀՕ-52-Ն օրենք) «ՀՀ բյուջետային համակարգի մասին օրենքում լրացումներ կատարելու մասին» ՀՕ-52-Ն օրենքը նպատակ ուներ խթանելու համայնքների, ինչպես նաև

²⁸ <https://www.eiti.am/hy/agenda-protocols-other-related-documents>

²⁹ <https://www.arlis.am/documentview.aspx?docid=75497>

ազդակիր բնակավայրերի կայուն և շարունակական զարգացումը՝ մեծացնելով նրանց բյուջետային հնարավորությունները:

Ըստ այդ օրենքի՝ պետական բյուջեի ծախսերում նախատեսվել է ազդակիր համայնքների բյուջեներին հատկացնել ռոյալթիից ստացված մասհանումներ: Ռոյալթի վճարողների կողմից պետական բյուջե վճարված ռոյալթիի չափի 2%-ը տրվելու է ազդակիր համայնքների բյուջեներին՝ անվերադարձ: Հարկ է նշել, որ այս գումարների բաշխումը կատարվում է երկաստիճան համակարգով.

- համայնքային մասհանման 50 տոկոսը հավասարաչափ բաշխվում է համայնքի ազդակիր բնակավայրերի միջև,
- մնացած 50 տոկոսը հավասարաչափ բաշխվում է Հայաստանի Հանրապետության այն բոլոր համայնքների միջև որոնց կազմում կան «ՀՀ բյուջետային համակարգի մասին» օրենքի 1.2-րդ հոդվածի 19.1-ին մասով սահմանված ազդակիր բնակավայրեր՝ այլ ռոյալթի վճարողներից, բացառելով 19.1-ին մասի սկզբնամասում նշված ազդակիր բնակավայրեր ներառող համայնքները:

Ազդակիր բնակավայրի սահմանումը

Օրենքի իմաստով, «ազդակիր բնակավայր» է համարվում այն համայնքի բնակավայրը, որը հարակից է ռոյալթի վճարող կազմակերպության լեռնահատկացման ակտով հատկացված տարածքին: Համայնքային մասհանումները պետք է ուղղվեն սոցիալ-տնտեսական զարգացման ծրագրերի իրականացմանը՝ առաջնահերթություն տալով ազդակիր բնակավայրերի զարգացման ծրագրերին:

Համայնքային մասհանումների ծախսման ծրագրեր

Ծրագրերը մշակվում են համայնքի ղեկավարի կողմից՝ հաշվի առնելով տվյալ մարզի կամ համայնքի զարգացման ծրագրային փաստաթղթերը: Ծրագրերի կամ դրանց փոփոխությունների համաձայնեցումը կատարվում է տարածքային կառավարման լիազոր մարմնի հետ, և դրանք պետք է արտացոլեն ՀՀ կառավարության սահմանած առաջնահերթությունները:

Մասհանումների չափի որոշման հիմքը

Մասհանումների չափերը որոշելիս՝ հիմք են ընդունվում առաջիկա բյուջետային տարվան նախորդող երրորդ տարվա փաստացի վճարված ռոյալթիի գումարների առկա տվյալները: Այսպիսով, համայնքային մասհանումների ծախսման ծրագրերը (այսուհետ՝ Ծրագրեր) կիրականացվեն 2024թ. թվականի բյուջեով: 2024թ. իրականացվելիք Ծրագրերի համար մասհանումների չափերը որոշելիս՝ հիմք են ընդունվում 2021թ. ընթացքում փաստացի վճարված ռոյալթիի գումարների առկա տվյալները: Ըստ ՏԿԵՆ-ի տվյալների՝ 2021թ. վճարվել է 52.56 միլիարդ ՀՀ դրամ ռոյալթի, որից 2%-ը՝ 1.05 միլիարդ ՀՀ դրամ, բաշխվելու է համայնքներին: 2022թ. վճարվել է 81.73 միլիարդ ՀՀ դրամ, որի 2%-ը բաշխվելու է 2025թ. ծրագրերի համար:

«Տեղական ինքնակառավարման մասին» օրենքում լրացումներ կատարելու մասին» ՀՕ-53-Ն օրենք³⁰

«Տեղական ինքնակառավարման մասին» օրենքում լրացումներ կատարելու մասին» օրենքը նախատեսում է ռոյալթիների բաշխման գործընթացի թափանցիկության ապահովում: Համայնքների ղեկավարները պարտավորվում են ներկայացնել հաշվետվություն համայնքային մասհանումների ծախսման մասին: Հաշվետվությունը պետք է հրապարակվի առանձին՝ համայնքի պաշտոնական համացանցային կայքում ներբեռնման հնարավորությամբ: Համայնքների ղեկավարներն ունեն պատասխանատվություն՝ կազմելու և ավագանու հաստատմանը ներկայացնելու համայնքային մասհանումների ծախսման ծրագրերը:

³⁰ <https://www.arlis.am/documentview.aspx?docID=73271>

2024թ. ծրագրերի իրականացում

Համայնքային մասհանումներով ծրագրերը 2024թ. կիրականացվեն Հայաստանի 6 համայնքներում՝ Քաջարան, Կապան, Մեղրի, Ալավերդի, Վարդենիս և Ծաղկաձոր:

Ենթաօրենսդրական ակտերի ընդունումը

2022թ. մարտի 11-ի ՀՕ-52-Ն օրենքի կիրառման համար ընդունվել են մի շարք ենթաօրենսդրական ակտեր՝

1. ՀՀ կառավարության 2022թ. սեպտեմբերի 1-ի N 1358-Ն որոշումը՝ համայնքային մասհանումների ծախսման ծրագրերը համաձայնեցնելու կարգը սահմանելու մասին:
2. ՀՀ կառավարության 2022թ. սեպտեմբերի 1-ի N 1370-Ն որոշումը՝ մասհանումների ծախսման միջոցառումների ուղղությունները և առաջնահերթությունները հաստատելու մասին:
3. ՀՀ կառավարության 2022թ. օգոստոսի 4-ի N 1198-Ն որոշումը՝ հաշվետվության ձևաչափը հաստատելու մասին:
4. Տարածքային կառավարման և ենթակառուցվածքների նախարարի 2022թ. սեպտեմբերի 26-ի 16-Ն հրամանը՝ ազդակիր բնակավայրերի ցանկը սահմանելու մասին:

Այս բոլոր ենթաօրենսդրական ակտերն ուժի մեջ են մտել 2023թ. հունվարի 1-ից:

3.1.4. Ընդերքօգտագործման ոլորտում իրավասություն ունեցող պետական կառավարման և տեղական ինքնակառավարման մարմինները և նրանց լիազորությունները

Զեկույցով ներկայացված ժամանակահատվածում ընդերքի օգտագործման կարգավորման, վերահսկման և վարչարարության իրականացման պատասխանատու պետական մարմինները, ինչպես նաև տվյալ ոլորտում սահմանված լիազորություններ ունեցող տեղական ինքնակառավարման մարմինները հետևյալներն են՝

1. ՀՀ տարածքային կառավարման և ենթակառուցվածքների նախարարությունը (ՏԿԵՆ),
2. ՀՀ շրջակա միջավայրի նախարարություն (ՇՄՆ),
3. ՀՀ ներքին գործերի նախարարություն (ՆԳՆ),
4. ՀՀ բնապահպանության և ընդերքի տեսչական մարմին (ԲԸՏՄ),
5. ՀՀ առողջապահության նախարարություն (ԱՆ),
6. ՀՀ պետական եկամուտների կոմիտե (ՊԵԿ),
7. «Շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության փորձաքննական կենտրոն» ՊՈԱԿ,
8. «Տեխնիկական անվտանգության ազգային կենտրոն» ՊՈԱԿ,
9. «Հանրապետական երկրաբանական ֆոնդ» ՊՈԱԿ,
10. «Հիդրոօդերևութաբանության և մոնիթորինգի կենտրոն» ՊՈԱԿ,
11. Տեղական ինքնակառավարման մարմիններ (ՏԻՄ):

Այս զեկույցում ներկայացված իրավասու մարմինների լիազորությունների շրջանակը և ոլորտում իրականացվող գործառնությունները մանրամասն ներկայացվել են ԱՀԹՆ նախորդ զեկույցներում:

ՀՀ արտակարգ իրավիճակների նախարարության գործառնությունները՝ 2023թ. հունիսի 30-ից փոխանցվել են ՀՀ ներքին գործերի նախարարությանը:

Հայաստանի հանրապետության համար ընդերքօգտագործման ոլորտի կարևորությունից և ռազմավարական նշանակությունից ելնելով՝ պետական և տեղական ինքնակառավարման մարմինները իրենց գործառնությունների շրջանակում ուրույն տեղ են հատկացրել՝ ներդնելով քաղաքականություն, իրականացնելով պարբերական վերահսկողություն և ապահովելով որակի ու կայունության չափանիշները:

Տեսչական մարմինները, ծառայելով իրենց կանոնադրություններով սահմանված նպատակներին, օրենքով սահմանված դեպքերում և կարգով ապահովում են բնապահպանության և ընդերքի ոլորտներում անվտանգության և օրենսդրության պահանջների պահպանումը³¹:

ՀՀ կառավարության կողմից հիմնադրված պետական ոչ առևտրային կազմակերպությունների միջոցով պետական մարմիններն իրականացնում են շրջակա միջավայրի ու մարդու առողջության վրա հիմնադրության փաստաթղթի և նախատեսվող գործունեության իրականացման արդյունքում հնարավոր վնասակար ազդեցությունների կանխատեսումը, կանխարգելումը, նվազեցումը կամ բացառումը³²:

ՀՀ ներքին գործերի նախարարությունը՝ որպես ոլորտի լիազոր մարմին, այդ թվում՝ տեխնիկական անվտանգության բնագավառում պետական քաղաքականություն մշակող պետական կառավարման լիազոր մարմին, կաշկանդված է իրականացնելու հսկողական գործողություններ մասնավոր կազմակերպությունների գործունեության նկատմամբ, ինչը խոչընդոտում է լիարժեք և պատշաճ կարգով տիրապետել ոլորտային առկա խնդիրներին՝ ռազմավարությունը ճիշտ մշակելու և տեխնաձին վթարների, այդ թվում արտադրական պատահարների հնարավոր առաջացման կանխարգելմանն ուղղված իրավական ակտերի մշակմանը: Նշված հիմնավորմամբ ՀՀ ներքին գործերի նախարարությունը 2025թ. սեպտեմբերի նախաձեռնել է և հանրային քննարկման ներկայացրել օրենսդրական փոփոխությունների փաթեթ, որոնց ընդունման դեպքում ընդերքօգտագործման ոլորտին հատկապես առնչվելու է այն, որ ՀՀ ներքին գործերի նախարարությանը վերապահվելու «Տեխնիկական անվտանգության ազգային կենտրոն» ՊՈԱԿ-ի լուծարման արդյունքում մասնավոր կազմակերպությունների լիցենզավորման և նրանց գործունեության նկատմամբ մոնիթորինգի իրականացման լիարժեք գործառույթները, ինչպես նաև տեխնիկական անվտանգության փորձաքննություն իրականացնելու գործունեությունը հավաստարմագրման փոխարեն դառնալու է լիցենզավորման ենթակա գործունեություն³³: Նշված փոփոխությունների ընդունման դեպքում դրանք առավել մանրամասն կներկայացվեն ԱՀԹՆ հաջորդ զեկույցում:

ԱՀԹՆ յուրաքանչյուր ժամանակաշրջանի զեկույցի շրջանակում ընդերքօգտագործման ոլորտում իրավասություն ունեցող պետական և տեղական ինքնակառավարման մարմինների և նրանց գործառույթների ուսումնասիրության արդյունքում ակնհայտ է, որ ընդերքօգտագործման ոլորտում պատասխանատու մարմինների գործողությունները շարունակաբար զարգանում և հարմարվում են ոլորտային նոր մարտահրավերներին: Կարգավորման, վերահսկողության և անվտանգության ապահովման գործընթացներում ավելի ու ավելի է կարևորվում միջգերատեսչական համագործակցության, համակարգված մոտեցումների և իրավական հստակության ապահովումը: Տվյալ մարմինների նախաձեռնած բարեփոխումները նպատակ ունեն բարելավել ոլորտի կառավարելիությունն ու կանխարգելիչ մեխանիզմների արդյունավետությունը: Ակնկալվում է, որ իրականացվող փոփոխությունները կնպաստեն ոլորտի կայուն, թափանցիկ և անվտանգ զարգացմանը:

3.1.5 Պետության կողմից հանքարդյունաբերական ընկերություններին տրամադրվող արտոնություններ

Հաշվետու 2023-2024 թվականներին հանքարդյունաբերության ոլորտում հարկային արտոնությունների, հարկային արձակուրդների, ուղղակի կամ անուղղակի ֆինանսական արտոնությունների տրամադրման դեպքեր չեն արձանագրվել: ՀՀ հարկային օրենսդրությունը հաշվետու ժամանակահատվածում փոփոխություններ չի ենթադրել,

³¹ <https://www.ecoinspect.am/hy>

³² <https://www.arlis.am/hy/acts/93148>

³³ <https://www.e-draft.am/ru/projects/9154/justification>

որոնք նախատեսված ոլորտի տնտեսվարողներին առանձնացված արտոնություններ կամ հարկային արտակարգ ռեժիմներ:

Միևնույն ժամանակ, հաշվետու ժամանակաշրջանում պահպանվել են մի շարք արտաբյուջետային բնույթի վճարներ, որոնք չեն մուտքագրվում պետական կամ համայնքային բյուջեներին, սակայն պարտադիր են ընդերքօգտագործողների համար: Դրանք վերաբերում են բնապահպանական պարտավորությունների ապահովմանը և ռիսկերի նվազեցմանը:

▪ Ռեկուլտիվացիոն (վերականգնման) ֆոնդի համալրման վճարներ

Ընդերքօգտագործողները շարունակում են կատարել վճարումներ՝ բնության և շրջակա միջավայրի պահպանության դրամագլխի (ռեկուլտիվացիոն հիմնադրամի) կազմում պարտադիր պահուստների ձևավորման նպատակով: Այս միջոցները նախատեսված են հանքավայրի շահագործման ընթացքում խաթարված հողերի վերականգնման և փակման հետ կապված աշխատանքների համար: 2023-2024թթ. ընթացքում գործող կարգավորումները չեն փոփոխվել, և համակարգը շարունակում է գործել կառավարության սահմանած կարգի համաձայն:

▪ Մշտադիտարկման իրականացման վճարներ

Ընկերությունները շարունակել են կատարել վճարումներ՝ ապահովելու համար արդյունահանման տարածքներում և դրանց հարակից բնակավայրերում շրջակա միջավայրի և անվտանգության մշտադիտարկման իրականացումը: Մշտադիտարկման վճարները ներառում են.

- օգտակար հանածոների արդյունահանման տեղամասերի վերահսկում,
- արտադրական լցակայանների (թափոնների) պահպանման և անվտանգության ստուգումներ,
- ռիսկերի գնահատում՝ բնակչության առողջությանը և անվտանգության հնարավոր վնասները կանխելու նպատակով:

Այս վճարները նույնպես չեն ներառվում պետական կամ համայնքային բյուջեների կազմում և իրականացվում են օրենսդրությամբ նախատեսված հատուկ ընթացակարգերով:

3.2. Թույլտվությունների տրամադրման, պայմանագրերի կնքման, ընդերքօգտագործման իրավունքի դադարեցմանն առնչվող կարգավորումները (պահանջ 2.2, 2.3, 2.4)

ԱՀԹՆ նախորդ զեկույցներում (տես Հայաստանի ԱՀԹՆ 2018-2022 թթ. հաշվետվություններ) մանրամասն ներկայացվել են ընդերքօգտագործման թույլտվությունների տրամադրման և պայմանագրերի կնքման ընթացակարգերը, դրանց փուլերն ու գործնական կիրառության ընթացքում ի հայտ եկող խնդիրները: 2023-2024 թթ. հաշվետու շրջանում այդ ընթացակարգերում էական փոփոխություններ չեն իրականացվել:

Միևնույն ժամանակ հարկ է նշել, որ ՀՀ կառավարության 2024 թվականի հունիսի 27-ի թիվ 994-Ն որոշմամբ կատարվել են փոփոխություններ և լրացումներ ՀՀ կառավարության 2012 թվականի մարտի 22-ի թիվ 437-Ն որոշմամբ հաստատված պայմանագրերի օրինակելի ձևերում: Նշված փոփոխությունները միտված են պայմանագրային ձևերի արդիականացմանը, իրավական ձևակերպումների ճշգրտմանը և շրջակա միջավայրի պահպանության պահանջների համապատասխանեցմանը նոր օրենսդրական կարգավորումներին:

Այսպիսով, փոփոխությունները վերաբերում են բացառապես պայմանագրերի օրինակելի ձևերի կատարելագործմանը, մինչդեռ ընդերքօգտագործման թույլտվությունների տրամադրման և պայմանագրերի կնքման ընթացակարգերում փոփոխություններ չեն իրականացվել:

Սույն ենթաբաժնում ամփոփ ներկայացվում են թույլտվությունների տրամադրման, պայմանագրերի կնքման և ընդերքօգտագործման իրավունքի դադարեցման գործընթացները՝ ԱՃԹՆ Ստանդարտի պահանջների համատեքստում:

Ընդերքօգտագործման թույլտվությունների տրամադրումը

Ընդերքօգտագործման իրավունքների տրամադրման կարգը սահմանված է ՀՀ ընդերքի մասին օրենսգրքով, իսկ դրանց տրամադրումն իրականացվում է լիազոր մարմնի՝ ՀՀ տարածքային կառավարման և ենթակառուցվածքների նախարարության կողմից:

Օգտակար հանածոների արդյունահանման թույլտվություն

Արդյունահանման իրավունքի տրամադրման համար դիմումը ներկայացվում է օրենքով սահմանված պարտադիր փաստաթղթերի փաթեթով, որը ներառում է՝

1. դիմումատուի պետական գրանցման տվյալները,
2. հանքավայրի շահագործման ակնկալվող ժամկետները,
3. հաստատված օգտակար հանածոների ցանկը,
4. օգտակար հանածոյի արդյունահանման նախագիծը՝ օրենսգրքի և լիազոր մարմնի սահմանած՝ արդյունահանման նախագծին ներկայացվող նվազագույն պահանջներին համապատասխան,
5. հանքի փակման ծրագիրը ամբողջական կառուցվածքով (ֆիզիկական փակման, փակման ծրագրի իրականացման ֆինանսական երաշխիքների, ռեկուլտիվացիայի, սոցիալական մեղմացման, անվտանգության մշտադիտարկման բաղադրիչներով),
6. իրական շահառուների վերաբերյալ տեղեկությունները,
7. դիմումատուի ֆինանսական և տեխնիկական կարողությունների վերաբերյալ փաստաթղթերը,
8. ֆինանսական առաջարկներն ու երաշխիքները,
9. ընդերքօգտագործման թափոնների կառավարման պլանը և ֆինանսական երաշխիքները,
10. շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության փորձաքննության իրականացման համար սահմանված պետական տուրքի անդորրագիրը:

Նշված փաստաթղթերի կազմը և դրանց իրավական նշանակությունը համադրվում են ԱՃԹՆ նախորդ զեկույցների համապատասխան բաժիններում ներկայացված մեկնաբանությունների հետ (տես ԱՃԹՆ 2019-2022 թթ.):

Երկրաբանական ուսումնասիրության նպատակով ընդերքօգտագործման իրավունք

Երկրաբանական ուսումնասիրության իրավունքի ստացման համար ներկայացվող փաստաթղթերն են՝

1. դիմումատուի նույնականացման տվյալները,
2. նախատեսվող աշխատանքների ժամկետները,
3. ուսումնասիրության ենթակա օգտակար հանածոները,
4. ուսումնասիրության ծրագիրը՝ օրենքով սահմանված նվազագույն պահանջներին համապատասխան,
5. իրական շահառուների վերաբերյալ տեղեկությունները,
6. ֆինանսական և տեխնիկական կարողությունների ու միջոցների մասին տեղեկություն,
7. ներկայացված փաստաթղթերի ցանկը:

2023-2024թթ.ընթացքում ներկայացված երկրաբանական ուսումնասիրությունների 15 դիմումից 4-ը բավարարվել են, իսկ 11-ը մերժվել՝ Օրենսգրքով սահմանված պահանջների խախտման կամ տեղամասի ծանրաբեռնվածության հիմքով կամ ներկայացված դիտողություններից հետո դիմումատուն չի ներկայացրել լրամշակված ծրագիր. տվյալ օրինաչափությունը համապատասխանում է նախորդ հաշվետու ժամանակահատվածներում արձանագրված

մոտեցմանը: Արդյունահանման գործունեության մասով հաշվետու ժամանակահատվածում դիմումներ չեն ներկայացվել:

Ընդերքօգտագործման իրավունքի իրավական հիմքերը

Ընդերքօգտագործման իրավունքը կարող է առաջանալ բացառապես հետևյալ փաստաթղթերի համադրման արդյունքում՝

1. փորձաքննություններ անցած արդյունահանման նախագիծ կամ ուսումնասիրության ծրագիր,
2. ընդերքօգտագործման թույլտվություն,
3. լեռնահատկացման ակտ,
4. ընդերքօգտագործման պայմանագիր:

Առանց շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության կամ տեխնիկական անվտանգության դրական փորձաքննությունների ընդերքօգտագործման իրականացումը Օրենսգրքով արգելվում է:

Ընդերքօգտագործման պայմանագրի կնքման կարգ

Ընդերքօգտագործման թույլտվությունն ու լեռնահատկացման ակտը վարչական իրավական ակտեր են, մինչդեռ ընդերքօգտագործման պայմանագիրը քաղաքացիաիրավական բնույթի է և կնքվում է լիազոր մարմնի և մասնավոր սուբյեկտի միջև:

Պայմանագրով ամրագրվում են՝

- ընդերքօգտագործողի իրավունքներն ու պարտականությունները,
- շահագործման ու ուսումնասիրության ժամկետները,
- վճարների հաշվարկման և վճարման կարգը,
- շրջակա միջավայրի պահպանության դրամագլխին վճարվող պարտադիր հատկացումները,
- մշտադիտարկման պարտավորությունները,
- համայնքների սոցիալ-տնտեսական զարգացմանն ուղղված միջոցառումների իրականացումը և դրանց ժամկետները:

Նախորդ հաշվետվություններում (տես՝ ԱՃԹՆ 2020-2022 թթ.) ներկայացված են պայմանագրերի կառուցվածքի իրավական մեկնաբանությունները:

Ընդերքօգտագործման իրավունքից հրաժարում և իրավունքի դադարեցում

Ընդերքօգտագործման իրավունքից հրաժարվելու հավաստագրի տրամադրումն իրականացվում է ՀՀ ընդերքի մասին օրենսգրքի 45-րդ և 58-րդ հոդվածներով սահմանված կարգով: Հաշվետու տարվա ընթացքում հրաժարման հավաստագիր չի տրամադրվել:

Իրավունքի դադարեցման, կասեցման կամ զգուշացման հիմքերը սահմանված են Օրենսգրքի 30-րդ հոդվածում, որոնց մանրամասն վերլուծությունը տեղադրված է ԱՃԹՆ 2019 թ. զեկույցի 86-89 էջերում:

2023 թվականին ՀՀ ընդերքի մասին օրենսգրքի 30-րդ հոդվածում կատարվել է լրացում, որով ընդլայնվել են ընդերքօգտագործման իրավունքի դադարեցման հիմքերը: Մասնավորապես, սահմանվել է, որ ընդերքօգտագործման իրավունքը դադարում է այն դեպքում, երբ «Շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատման և փորձաքննության մասին» ՀՀ օրենքով նախատեսված դեպքերում փորձաքննական դրական եզրակացությունը ուժը կորցնում է կամ ուժը կորցրած է ճանաչվում:

Նախքան այս փոփոխությունը, օրենսդրական կարգավորման բացակայության հետևանքով առաջանում էին իրավական անորոշություններ. այն դեպքերում, երբ փորձաքննական դրական եզրակացությունն ուժը կորցրած էր

ճանաչվում, լիազոր մարմինը չունի իրավական հիմք ընդերքօգտագործման իրավունքը դադարեցնելու համար: Նոր լրացումն ուղղված է այդ բացի վերացմանը՝ ապահովելով օրենսդրական հստակություն, վարչարարության կանխատեսելիություն և շրջակա միջավայրի պահպանության պահանջների լիարժեք կիրառություն ընդերքօգտագործման գործընթացում:

3.2.1. Պետական քաղաքականությունն ընդերքօգտագործման պայմանագրերի հրապարակման ոլորտում

Համաձայն Հայաստանի Հանրապետության «Ընդերքի մասին» օրենսգրքի 9-րդ հոդվածի՝ պետությունն ապահովում է ընդերքօգտագործման ոլորտում գործունեության հրապարակայնությունը: Լիազոր մարմինը պարտավորվում է պաշտոնական ինտերնետային կայքում հրապարակելու ընդերքօգտագործման ոլորտին վերաբերող հիմնական տվյալները, այդ թվում՝ օգտակար հանածոների արդյունահանման պայմանագրերը, դրանց հավելվածները և պայմանագրերում կատարված փոփոխությունները: Նշված մոտեցումն օրենսդրական և ինստիտուցիոնալ առումով շարունակական է և հաստատվել է նաև նախորդ տարիների EITI հաշվետվություններում (տե՛ս Հայաստանի EITI 2019-2022 թթ. հաշվետվություններ):

ԱՃԹՆ Ստանդարտի 2.3 պահանջի կիրարկման շրջանակում Տարածքային կառավարման և ենթակառուցվածքների նախարարությունը (ՏԿԵՆ) շարունակաբար ապահովում է հանրային մատչելիությամբ գործունակ գրանցամատյանի պահպանումը³⁴, որն ընդգրկում է լիցենզիա ստացած բոլոր իրավաբանական անձանց վերաբերյալ համապարփակ և արդիական տեղեկատվություն: Մասնավորաբար՝ հրապարակվում են լիցենզիայի համար ներկայացված դիմումների տվյալները, տրամադրված և երկարաձգված թույլտվությունների համարները և ժամկետները, համապատասխան ընդերքօգտագործման պայմանագրերի և դրանց փոփոխությունների տվյալները, հանքավայրերի բնութագրերը, պաշարների և արտադրողականության ցուցանիշները: Հրապարակված տվյալների ծավալը լիովին համապատասխան է ԱՃԹՆ Ստանդարտի 2.3 պահանջներին, ինչպես դա արձանագրված է նաև նախորդ հաշվետու տարիների ընթացքում:

ԱՃԹՆ Ստանդարտի 2.4 պահանջի հիման վրա ՏԿԵՆ-ի կայքում հանրային հասանելիությամբ հրապարակվում են ինչպես մետաղական, այնպես էլ ոչ մետաղական հանքարդյունաբերության ոլորտի ընդերքօգտագործման պայմանագրերը՝ ներառյալ դրանց հավելվածներն ու փոփոխությունները: Բացի այդ, ապահովվում է արդյունահանման իրավունքի դադարեցման կամ հրաժարման մասին տեղեկատվության հրապարակումը³⁵: Մինևույն ժամանակ արձանագրվում է, որ հրապարակված տվյալների մի մասը դեռևս ամբողջությամբ չի համապատասխանում «բաց տվյալների» սկզբունքին՝ տեխնիկական ձևաչափերի տարբերության պատճառով, ինչը, սակայն, չի խոչընդոտում պայմանագրերի կամ տրամադրված թույլտվությունների ընթացիկ վիճակին և փոփոխություններին վերաբերող տեղեկատվության ամբողջական հասանելիությունը:

Քանի որ ընդերքօգտագործման իրավունքի փոխանցումը այլ սուբյեկտի ենթակա է լիազոր մարմնի պարտադիր համաձայնության, առանց այդ համաձայնության իրականացված փոխանցումները իրավական ուժ չեն ստեղծում: Ինչպես արձանագրված էր նախորդ հաշվետվություններում, 2023-2024 թվականներին ևս ընդհանուր իրավունքի փոխանցման դեպքեր չեն գրանցվել:

Անդրանիկ հաշվետվական գործընթացների շրջանակում մետաղական օգտակար հանածոյի արդյունահանման թույլտվություն ունեցող բոլոր ընդերքօգտագործողները (բացառությամբ սնանկ ճանաչված ընկերությունների) պարտավոր են ներկայացնել տարեկան հրապարակային հաշվետվություն՝ էլեկտրոնային եղանակով: Պետական

³⁴ <https://mtad.am/pages/extractive-industries-transparency-initiative>

³⁵ <https://mtad.am/pages/extractive-industries-transparency-initiative?tab=3>

մարմինները՝ այդ թվում ՊԵԿ-ը, ՀՀ շրջակա միջավայրի նախարարությունը և համայնքները (ՏԿԵՆ-ի միջոցով), իրենց հաշվետվությունները ներկայացնում են reports.eiti.am առցանց համակարգում: Անկախ ադմինիստրատորի կողմից իրականացվող վավերացումից հետո տվյալները հրապարակվում են՝ ապահովելով հաշվետվությունների բաց և համադրելի տեսքը: Նույն կարգավորումն ու մեխանիզմները նկարագրված են եղել նաև նախորդ տարիների հաշվետվություններում:

Ընդերքօգտագործողներին տրվող հատուկ արտոնությունները ՀՀ օրենսդրությամբ չեն սահմանվում, դրանք կարող են տրամադրվել միայն ՀՀ կառավարության անհատական որոշումներով, ինչն ամբողջությամբ համահունչ է նախորդ հաշվետու տարիներին ներկայացված մոտեցմանը (տե՛ս EITI 2020-2022 թթ. հաշվետվություններ):

ԱՃԹՆ 2023թ. Ստանդարտի 2.4 պահանջով նախատեսված՝ հետախուզման պայմանագրերի հրապարակման շրջանակի հստակեցման հարցը քննարկվել է Հայաստանի ԲՇԽ-ի 2022 թ. ապրիլի 27-ի նիստում, որտեղ արձանագրվել է, որ հետախուզման պայմանագրերը չեն առաջացնում էական ֆինանսական հոսքեր, մինչդեռ հետախուզման թույլտվությունների վերաբերյալ ամբողջական տեղեկատվությունը արդեն իսկ հրապարակվում է ՀՀ ընդերքի մասին օրենսգրքի 2018թ. փոփոխություններով սահմանված կարգով:

3.2.2. Ընդերքօգտագործման պայմանագրերում կատարված փոփոխություններ հաշվետու տարվա ընթացքում

2023 թվականի ընթացքում տրամադրվել է մետաղական օգտակար հանածոյի արդյունահանման նպատակով մեկ ընդերքօգտագործման իրավունք՝ «Գեոռեյդ» փակ բաժնետիրական ընկերությանը, Սյունիքի մարզի Մուցքի ոսկու հանքավայրում արդյունահանում իրականացնելու նպատակով: Մանրամասները ներկայացվում են ստորև .

- «Գեոռեյդ» ՓԲ ընկերությանը (այսուհետ՝ Ընկերություն) 2023 թվականի մարտի 31-ին ընդերքօգտագործման թիվ Պ-707 պայմանագրով 19,2 տարի ժամկետով տրամադրվել է ՀՀ Սյունիքի մարզի Մուցքի ոսկու հանքավայրը՝ օգտակար հանածոների արդյունահանման նպատակով:
- Ընկերությանը տրամադրվել է 2736,9 հազ. տոննա ոսկու հանքաքարի պաշար՝ ըստ C1+C2 կարգերի, որոնք ներառում են. ոսկու պաշար՝ 3605,0 կգ, արծաթի պաշար՝ 5730,8 կգ:
- Հանքաքարի միջին պարունակությունները սահմանվել են՝ ոսկի՝ 1,32 գ/տ, արծաթ՝ 2,1 գ/տ:
- Ընդերքօգտագործման պայմանագրով սահմանվել է տարեկան 150,0 հազ. տոննա ապրանքային հանքաքարի արդյունահանման ծավալ:
- Լեռնահատկացման ակտով սահմանափակված տարածքի մակերեսը կազմում է 65,0 հա:

Պայմանագիրը բաղկացած է հիմնական տեքստից և դրա անբաժանելի մասը կազմող N1-N5 հավելվածներից.

- N1 հավելվածով ամրագրվել են ընդերքօգտագործողի ֆինանսական առաջարկներն ու վճարային պարտավորությունները,
- N2 հավելվածով՝ հանքի փակման ծրագրով նախատեսված պարտավորությունները,
- N3 հավելվածով՝ համայնքի սոցիալ-տնտեսական զարգացման ոլորտում ստանձնած պարտավորությունները,
- N4 հավելվածով՝ բնապահպանական կառավարման պլանը,
- N5 հավելվածով՝ ընդերքօգտագործման թափոնների կառավարման և (կամ) վերամշակման պլաններով նախատեսված միջոցառումների իրականացման համար անհրաժեշտ ֆինանսական երաշխիքները:

ՀՀ Մյունիքի մարզի Միսիան համայնքի Մուցք բնակավայրի սոցիալ-տնտեսական զարգացման ոլորտում ստանձնած պարտավորությունների չափը և կատարման ժամկետները ներկայացվում է ստորև .

Հ/Հ	Պարտավորությունների անվանումը	Կատարման ժամկետը	Ներդրումների չափը, հազ. դրամ
1.	Համայնքային մշակութային, կրթական միջոցառումներ	Յուրաքանչյուր տարի	200.00
2.	Համայնքային ենթաձրագրերի իրականացում	Յուրաքանչյուր տարի	1,000.00
3.	Դրամական աջակցություն	Յուրաքանչյուր տարի	500.00
4.	Բժշկական սարքավորումների, դեղամիջոցների նվիրատվություն	Յուրաքանչյուր տարի	300.00
5.	Համայնքային նշանակության ճանապարհների վերանորոգման աշխատանքներին մասնակցություն	Ըստ անհրաժեշտության	Տեխնիկայի տրամադրում

Հաշվետու ժամանակաշրջանում փոփոխություններ են կատարվել մետաղական օգտակար հանածոների արդյունահանման նպատակով տրված ընդերքօգտագործման չորս պայմանագրերում, որոնք հիմնականում վերաբերում են ընդերքօգտագործման իրավունքների ժամկետների երկարաձգմանը, պաշարների և արտադրական ցուցանիշների վերանայմանը, ընդերքօգտագործողների պարտավորությունների շրջանակների ընդլայնմանը, անվանափոխությանը, ինչպես նաև այլ տվյալների փոփոխությանը:

Խնդրո առարկա պայմանագրերում կատարված փոփոխությունների նկարագրությունը ներկայացվում է ստորև .

«ԳՊՄ Գոլդ» ՍՊ ընկերություն

«ԳՊՄ Գոլդ» ՍՊ ընկերության (այսուհետ՝ Ընկերություն) ՊՎ-189 ընդերքօգտագործման պայմանագրում 2023 թվականի փետրվարի 2-ին կատարված փոփոխությունների համաձայն՝ ընդլայնվել է ընդերքօգտագործողին տրամադրված ընդերքի տեղամասը, ինչպես նաև 20 տարի ժամկետով երկարաձգվել է ընդերքօգտագործման իրավունքի գործողության ժամկետը՝ մինչև 2042 թվականի հոկտեմբերի 18-ը:

Փոփոխվել են ընդերքօգտագործողին տրամադրված հանքաքարի քանակն ու տարեկան արտադրողականության ցուցանիշները՝ սահմանվել է բաց եղանակով մշակման համար՝ տարեկան 1750,0 հազ. տոննա ապրանքային հանքաքար, ստորգետնյա եղանակով մշակման համար՝ տարեկան 400,0 հազ. տոննա ապրանքային հանքաքար արդյունահանման չափաքանակ:

Փոփոխվել են հանքաքարում օգտակար հանածոների պաշարներն ու միջին պարունակությունները՝ բաց եղանակով մշակման համար՝ C1+C2 կարգերով 4 511,3 հազ. տոննա հանքաքար (Au - 14 896,89 կգ՝ միջին պարունակությունը 3,33 գ/տ, Ag - 17,22 տ՝ միջին պարունակությունը 3,82 գ/տ, Se - 5,1 տ՝ միջին պարունակությունը 1,13 գ/տ, Te - 28,37 տ՝ միջին պարունակությունը 6,29 գ/տ), ստորգետնյա եղանակով մշակման համար՝ C1+C2 կարգերով 6 035,1 հազ. տոննա հանքաքար (Au - 32 876,11 կգ՝ միջին պարունակությունը 5,45 գ/տ, Ag - 28,64 տ՝ միջին պարունակությունը 4,75 գ/տ, Se - 14,18 տ՝ միջին պարունակությունը 2,45 գ/տ, Te - 90,57 տ՝ միջին պարունակությունը 15,0 գ/տ):

Հիմնական և ուղեկից օգտակար հանածոների քանակները վերանայվել են՝ սահմանվելով Au - 14 896,89 կգ, Ag - 17,22 տ, Se - 5,1 տ, Te - 28,37 տ:

Բացի այդ, ընդլայնվել են Ընկերության պարտավորությունների ծավալները. պայմանագրի անբաժանելի մաս հանդիսացող N1, N2, N3, N4 և N5 հավելվածները փոխարինվել են նոր N1, N2, N3, N4 և N5 հավելվածներով:

2024 թվականի դեկտեմբերի 30-ին կատարված հերթական փոփոխությամբ պայմանագրի ամբողջ տեքստում և հավելվածներում «ԳԵՈ ՊԸՈ ՄԱՅՆԻՆԳ Գոլդ» ՍՊԸ անվանումը փոխարինվել է «ԳՊՄ Գոլդ» ՍՊԸ անվանումով՝ ընկերության անվանափոխման հիմքով:

Ընկերության սոցիալ-տնտեսական պարտավորությունների փոփոխությունները ներկայացվում է ստորև.

Հ/Հ	Պարտավորությունների անվանումը	Կատարման ժամկետը	Ներդրումների չափը, հազ. դրամ
1.	Սոթք համայնքի և մերձակա բնակավայրերի զարգացման սոցիալ-տնտեսական ծրագրերին մասնակցություն	Յուրաքանչյուր հինգ տարի	5,000.00
2.	Սոթք համայնքի բնակիչների բժշկական զննության կազմակերպում	Յուրաքանչյուր տարի	1,500.00
3.	Սոթք համայնքի տարածքում հողի, օդի և մակերևութային ջրի որակի մոնիտորինգի կազմակերպում	Յուրաքանչյուր տարի	2,000.00
4.	Սոթք գյուղի խմելու ջրի որակի ստուգման կազմակերպում	Յուրաքանչյուր տարի	500.00
5.	Գեղամասար, Վարդենիս համայնքների 2-3 երիտասարդների ուսման ֆինանսական օժանդակում	Յուրաքանչյուր ուսումնական տարի	1,200.00
6.	Գյուղամիջյան միջհամայնքային նշանակության ավտոճանապարհների վերանորոգման աշխատանքներին մասնակցություն	Ըստ անհրաժեշտության	շինարարական տեխնիկայի և խճի տրամադրում

«Թեղուտ» ՓԲ ընկերություն

«Թեղուտ» ՓԲ ընկերության (այսուհետ՝ Ընկերություն) ՊՎ-376 ընդերքօգտագործման պայմանագրում 2023 թվականի օգոստոսի 14-ին կատարված փոփոխություններով ընդերքօգտագործման իրավունքի գործողության ժամկետը երկարաձգվել է 13 տարի ժամկետով՝ մինչև 2036 թվականի հուլիսի 1-ը (նախկինում՝ մինչև 2026 թվականի փետրվարի 8-ը):

Ընդլայնվել է ընդերքի տեղամասը, վերանայվել են հանքաքարի պաշարներն ու պարունակությունները՝ սահմանվելով 100 619,88 հազ. տոննա կամ 91 029,223 հազ. տոննա ապրանքային հանքաքար ըստ B+C1+C2 կարգերի: Հանքաքարի միջին պարունակությունները սահմանվել են՝ Cu - 0,32 %, Mo - 0,011 %:

Լեռնահատկացման սահմանները փոփոխվել են՝ սահմանվելով նոր կոորդինատներով WGS-84 (ARMREF 02) համակարգով, իսկ սահմանափակված տարածքի մակերեսը կազմում է 151,44 հա:

Միաժամանակ ընդլայնվել են Ընկերության պարտավորությունների ծավալները. պայմանագրի անբաժանելի մաս հանդիսացող N2 հավելվածը փոխարինվել է նոր N2, N3, N4 և N5 հավելվածներով, որոնցով սահմանվել են հանքի փակման, համայնքի սոցիալ-տնտեսական զարգացման, բնապահպանական կառավարման և թափոնների կառավարման պարտավորությունները:

ՀՀ Լոռու մարզի Ալավերդի համայնքի Շնող և Թեղուտ բնակավայրերի սոցիալ-տնտեսական զարգացման ոլորտում ստանձնած պարտավորությունների չափը և կատարման ժամկետները ներկայացվում է ստորև.

Հ/Հ	Պարտավորությունների անվանումը	Կատարման ժամկետը	Ներդրումների չափը, հազ. դրամ
1.	Համայնքային մշակույթային, կրթական միջոցառումներ	Յուրաքանչյուր տարի	3,500.00
2.	Համայնքային ենթադրագրերի իրականացում	Յուրաքանչյուր տարի	10,000.00
3.	Դրամական աջակցություն	Յուրաքանչյուր տարի	140,000.00
4.	Բժշկական սարքավորումների, դեղամիջոցների նվիրատվություն	Յուրաքանչյուր տարի	2,000.00
5.	Համայնքային նշանակության ճանապարհների վերանորոգման աշխատանքների մասնակցություն	Ըստ անհրաժեշտության	Տեխնիկայի տրամադրում

«Մեղրաձոր Գոլդ» ՍՊ ընկերություն

«Մեղրաձոր Գոլդ» ՍՊ ընկերության (այսուհետ՝ Ընկերություն) ՊՎ-057 ընդերքօգտագործման պայմանագրում 2023 թվականի օգոստոսի 29-ին կատարված փոփոխությամբ ընդերքօգտագործման իրավունքի գործողության ժամկետը երկարաձգվել է մինչև 2040 թվականի մայիսի 1-ը:

Պայմանագիրը լրացվել է նոր աղյուսակով, որով ամրագրվել են հանքաքարում օգտակար հանածոների միջին պարունակությունները՝ ըստ հանքային մարմինների: Ընդլայնվել են ընկերության պարտավորությունները՝ պայմանագրին հավելվել են նոր N2, N3, N4 և N5 հավելվածներ:

Փոփոխության արդյունքում վերանայվել է նաև Ընկերությանը տրամադրված հանքաքարի քանակը՝ սահմանվել է ստորգետնյա եղանակով մշակման ենթակա 475,710 տոննա մարվող հանքաքար՝ C1+C2 կարգերով, հաշվարկված 2021 թվականի հունվարի 1-ի դրությամբ:

Միաժամանակ սահմանվել է, որ նախագծով նախատեսված 585,880 տոննա ընդհանուր հանքաքարից մնացած 110,170 տոննան կտրամադրվի Ընկերությանը՝ պաշարների վերագնահատումից հետո:

ՀՀ Կոտայքի մարզի Ծաղկաձոր համայնքի Մեղրաձոր բնակավայրերի սոցիալ-տնտեսական զարգացման ոլորտում ստանձնած պարտավորությունների չափը և կատարման ժամկետները ներկայացվում է ստորև.

Հ/Հ	Պարտավորությունների անվանումը	Կատարման ժամկետը	Ներդրումների չափը, հազ. դրամ	Ընդամենը ներդրումների քանակը հետագա շահագործման ընթացքում հազ. դրամ
1.	Համայնքային մանկապարտեզի պահպանում վճարելով համայնքի բյուջե	Յուրաքանչյուր տարի	5400,0	91,800.00
2.	Համայնքային հեղհեղատարների մաքրում կարգաբերում վճարելով համայնքի բյուջե	2 տարին մեկ անգամ	2500,0	20,000.00
3.	Համայնքում «Արմաթ» կենտրոնի ներդրում	1 անգամ	4500,0	4,500.00
4.	Համայնքում «Արմաթ» կենտրոնի ֆինանսավորում	Յուրաքանչյուր տարի	1000,0	17,000.00
5.	Համայնքի տարածքի սանիտարական մաքրում բարեկարգում	Յուրաքանչյուր տարի	1200,0	20,400.00
6.	Սոցիալ մշակութային միջոցառումների, կրթական ծրագրերի ֆինանսավորում	Յուրաքանչյուր տարի	1100,0	18,700.00
7.	Հանքավայրի շահագործման ավարտին նախորդող 3 տարիների կտրվածքով, համայնքում փոքր բիզնեսների ներդրում և դրանց զարգացման խրախուսում	Տարեկան	5000,0	15,000.00
ԸՆԴԱՄԵՆԸ				187,400.00

«Կապանի Լեռնահարստացման Կոմբինատ» ՓԲ ընկերություն

«Կապանի Լեռնահարստացման Կոմբինատ» փակ բաժնետիրական ընկերության ՊՎ-057 ընդերքօգտագործման պայմանագրում 2023 թվականի նոյեմբերի 16-ին կատարված փոփոխությամբ ընկերության անվանումը փոփոխվել է. պայմանագրում առկա «ՀԱԱՐԱՏ ԿԱՊԱՆ» ՓԲԸ անվանումը փոխարինվել է «Կապանի Լեռնահարստացման Կոմբինատ» ՓԲԸ անվանումով:

3.2.3. Հետախուզման պայմանագրերի բացահատումն ըստ էականության և գործնականության նկատառումների

Հաշվետու ժամանակահատվածում տրամադրվել է մետաղական օգտակար հանածոների արդյունահանման նպատակով ընդերքի երկրաբանական ուսումնասիրության 4 իրավունք:

1. «ԷՆ ԷՌ ԷՄ (Նեյչր Ռիսորս Մենեջմենթ)» ՓԲ ընկերությանը 2024 թվականի նոյեմբերի 8-ին տրամադրվել է օգտակար հանածոների արդյունահանման նպատակով երկրաբանական ուսումնասիրության թիվ ԵՀԹ-29/408 թույլտվությունը, 3 տարի ժամկետով՝ Հայաստանի Հանրապետության Սյունիքի մարզի Դաստակերտի պղինձ-մոլիբդենային հանքավայրի հարակից տարածքում (49.032 հա) երկրաբանական ուսումնասիրության աշխատանքներ կատարելու համար:
2. «ՄԵՆԴԻԱ ՌԵՍՈՒՐՍԻՍ» ՍՊ ընկերությանը 2023 թվականի ապրիլի 10-ին տրամադրվել է օգտակար հանածոների արդյունահանման նպատակով երկրաբանական ուսումնասիրության թիվ ԵՀԹ-29/370 թույլտվությունը, 3 տարի ժամկետով՝ Հայաստանի Հանրապետության Վայոց ձորի մարզի Վարդենիսի բազմամետաղների հանքերնական տարածքում (84.0 հա) երկրաբանական ուսումնասիրության աշխատանքներ կատարելու համար:
3. «ՀԱՅԱՍՏ ՌԵՍՈՒՐՍԻՍ ՔՈՐՓ» ՍՊ ընկերությանը 2022 թվականի հուլիսի 18-ին տրամադրվել է օգտակար հանածոների արդյունահանման նպատակով երկրաբանական ուսումնասիրության թիվ ԵՀԹ-29/371 թույլտվությունը, 3 տարի ժամկետով՝ Հայաստանի Հանրապետության Լոռու մարզի Հանքակուտակի և հարակից տեղամասերի ոսկի-բազմամետաղային հանքերնականների տարածքում (3392 հա) երկրաբանական ուսումնասիրության աշխատանքներ կատարելու համար:
4. «ՍԱԽԱԷԼ» սահմանափակ պատասխանատվությամբ ընկերությանը 2023 թվականի հունվարի 30-ին տրամադրվել է օգտակար հանածոների արդյունահանման նպատակով երկրաբանական ուսումնասիրության թիվ ԵՀԹ-29/392 թույլտվությունը, 2 տարի 9 ամիս ժամկետով՝ ՀՀ Սյունիքի մարզի Գիժգետի հիդրոթերմալ փոփոխված ապարների գոտու տեղամասում (800 հա) երկրաբանական ուսումնասիրության աշխատանքներ կատարելու համար:

Մետաղական օգտակար հանածոյի արդյունահանման նպատակով ընդերքի երկրաբանական ուսումնասիրության մասով գործունեության վերաբերյալ տվյալները տեղադրված են ՏԿԵ նախարարության պաշտոնական կայքում³⁶: Այսինքն, այս թույլտվությունների մասով նույնպես ՏԿԵ նախարարությունը վարում է հանրային հասանելիություն ունեցող գրանցամատյան: Կայքում ներկայացված տեղեկության համաձայն՝ 2025 թվականի դեկտեմբերի 1-ի դրությամբ Հայաստանի Հանրապետությունում մետաղական օգտակար հանածոների արդյունահանման նպատակով ընդերքի երկրաբանական ուսումնասիրության թույլտվությունների թիվը կազմում է 7: Նշենք, որ 2019 և 2020 թվականներին երկրաբանական ուսումնասիրության որևէ թույլտվություն չի տրամադրվել, 2021 թվականին տրամադրվել է 3, 2022 թվականին՝ 4, 2023 թվականին՝ 3, իսկ 2024 թվականին՝ 1 թույլտվություն: Վերլուծությունից պարզ է դառնում, որ երկրաբանական ուսումնասիրությունների իրականացման գործընթացը

³⁶ <https://mtad.am/pages/extractive-industries-transparency-initiative?tab=2>

հանրապետությունում որոշակիորեն կայունացել է, սակայն դրանց շրջանակը շարունակում է սահմանափակվել ուսումնասիրությունների վերջին փուլով՝ երկրաբանահետախուզական աշխատանքներով, որոնք ուղղված են հիմնականում գործող հանքավայրերի օգտակար հանածոների պաշարների քանակի ճշգրտման և ավելացմանը: Այս պայմաններում չի ապահովվում ապագա սերունդների համար նոր հանքահումքային բազայի ձևավորումը և երկրի հանքային հուսման պաշարների համալրումը: Հետևաբար, առանձնակի կարևորություն է ստանում երկրաբանական ծառայության ստեղծման անհրաժեշտությունը, որը հնարավորություն կտա համակարգված ձևով իրականացնել երկրաբանական ուսումնասիրությունների ամբողջ շղթան՝ նախնական որոնումներից մինչև պաշարների գնահատում, ապահովել պետական հսկողություն և տվյալների միասնական կառավարում, ինչպես նաև հիմք ստեղծել ապագա հանքահումքային քաղաքականության կայուն զարգացման համար:

3.3. Իրական շահառուների բացահայտում և պետական մասնակցություն (պահանջ 2.5, 2.6, 4.2, 4.5)

3.3.1. Իրական շահառուների բացահայտմանը վերաբերվող իրավական կանոնակարգեր

2023-2024թթ. ընթացքում Հայաստանի Հանրապետությունում իրական շահառուների բացահայտման իրավական դաշտում էական կառուցվածքային փոփոխություններ չեն կատարվել, և շարունակում է գործել այն նորմատիվ և ինստիտուցիոնալ շրջանակը, որը ներկայացված է ԱՃԹՆ նախորդ գեկույցում³⁷:

Միևնույն ժամանակ, հաշվետու շրջանում շարունակվել է իրական շահառուների բացահայտման ինստիտուտի կատարելագործումը: Մասնավորապես, 2023թ. դեկտեմբերի 17-ի թիվ ՀՕ-374-Ն օրենքով լրացում է կատարվել «Իրավաբանական անձանց պետական գրանցման, իրավաբանական անձանց առանձնացված ստորաբաժանումների, հիմնարկների և անհատ ձեռնարկատերերի պետական հաշվառման մասին» օրենքում, առ այն, որ իրավաբանական անձինք, որոնց վերաբերյալ պետական միասնական գրանցամատյանում գրառումներ չկան, կարող են դիմել Արդարադատության նախարարության գործակալությանը՝ իրենց պետական գրանցումը ճանաչելու համար: Գրանցումը ճանաչվելու դեպքում իրավաբանական անձը համարվում է գրանցված այն ամսաթվից, որը արտացոլված է տեղեկատվական համակարգում՝ որպես սկզբնական գրանցում: Այս փոփոխությունը միտված է տվյալների ամբողջականության բարձրացմանը և ԻՇ ռեգիստրի իրավական հստակեցմանը:

Իրական շահառուների հրապարակային տվյալները շարունակվում են հասանելի լինել ՀՀ արդարադատության նախարարության իրավաբանական անձանց պետական ռեգիստրի կայքում³⁸, որտեղ անձնական տվյալների պաշտպանությունը երաշխավորվում է «Անձնական տվյալների պաշտպանության մասին» օրենքի պահանջներին համապատասխան:

Շահագրգիռ կողմերի մասնակցությամբ ընթացող քննարկումների շրջանակում 2023-2024թթ. աշխատանքները հիմնականում ուղղվել են ներկայում գործող տվյալների վավերացման, վերահսկողության և կիրառելիության առավել արդյունավետ ապահովմանը: Մասնավորապես՝ ՏԿԵՆ-ում քննարկվում է ԻՇ տվյալների ինտեգրման հնարավորությունը ընդերքօգտագործման թույլտվությունների տրամադրման գործընթացում, որի մանրամասները կներկայացվեն հաջորդ գեկույցներում:

Միևնույն ժամանակ, հաշվետու ժամանակահատվածում իրականացվել են կարողությունների զարգացմանն ուղղված նպատակային աշխատանքներ, որոնք միտված են եղել ինչպես պետական լիազոր մարմինների

³⁷ <https://www.eiti.am/hy/annual-reports/2024>

³⁸ <https://www.e-register.am/am/>

մասնագետների, այնպես էլ ազդակիր համայնքների և ընդերքօգտագործողների կարողությունների ամրապնդմանը: Այդ շրջանակում քննարկվել են համայնքների օգտին ռոյալթիներից կատարվող մասհանումների հաշվարկման, բաշխման և արդյունավետ օգտագործման մեխանիզմները, ինչպես նաև դրանց նկատմամբ հանրային վերահսկողության գործիքները՝ հիմնվելով ԱՃԹՆ-ի շրջանակում հանրային հասանելի դարձած տվյալների վրա:

Միաժամանակ, հատուկ ուշադրություն է դարձվել ԱՃԹՆ 2023թ. Ստանդարտի նոր պահանջների կատարման հնարավորություններին: Միջազգային գործընկերների ներգրավմամբ իրականացվել են փորձագիտական քննարկումներ և ուսուցողական աշխատառնություններ՝ Իրական շահառուների տվյալների օգտագործման, հակակոռուպցիոն մեխանիզմների, ներդրումային միջավայրի թափանցիկության և կորպորատիվ կառավարման ամրապնդման ուղղություններով: Նշված աշխատանքներն իրականացվել են ԱՃԹՆ-ի միջազգային քարտուղարության և Open Ownership կազմակերպության մասնակցությամբ, ինչի արդյունքում վերահաստատվել է Հայաստանի ընտրությունը որպես առաջատար գործընկեր երկիր³⁹:

Վերոնշյալ միջոցառումները նպաստել են ոչ միայն տվյալների հավաքագրման և հրապարակման, այլև դրանց վերլուծության, գործնական կիրառման և քաղաքական որոշումների կայացման գործընթացներում տվյալների օգտագործման մշակույթի ձևավորմանը:

ՏԿԵ նախարարության կողմից մշակվել և շրջանառվել է օրենսդրական նախաձեռնություն, որը քննարկվել է նաև 2025թ. նոյեմբերի 17-18-ին Երևանում կայացած Opening Extractives ծրագրի հնգամյա արդյունքների ամփոփման միջազգային աշխատառնությունի ընթացքում՝ Հայաստանի հանքարդյունաբերողների համայնքի, այդ թվում՝ ԲՇԽ-ի բիզնես խմբակցության ներկայացուցիչների մասնակցությամբ:

Քննարկման հիմնական նպատակը եղել է ընկերությունների ԻՇ (Իրական շահառուների) տվյալների կիրառման արդյունավետության բարձրացումը լիցենզավորման և իրավական համապատասխանության գործընթացներում:

Համաձայն նախարարության կողմից տրված տեղեկության՝ ներկայումս նախագիծը գտնվում է լրամշակման փուլում, որից հետո այն կրկին կշրջանառվի շահագրգիռ մարմինների միջև:

Մետաղական հանքաքար արդյունահանող ընկերությունների կողմից տրամադրված իրական շահառուների վերաբերյալ հայտարարագրերը ներկայացված են ստորև.

Աղյուսակ 3.3.1.1

Մետաղական հանքաքար արդյունահանող ընկերությունների կողմից տրամադրված իրական շահառուների վերաբերյալ հայտարարագրերը

Հայտարարագրի հղումը	Մետաղական հանքաքար արդյունահանող ընկերության անվանումը
https://www.e-register.am/en/companies/1267440	«Մեդրաձոր Գոլդ» ՍՊԸ
https://www.e-register.am/am/companies/1267456	«Պարամաունտ Գոլդ Մայնինգ» ՓԲԸ

Հայտարարագրի հղումը	Մետաղական հանքաքար արդյունահանող ընկերության անվանումը
https://www.e-register.am/am/companies/1267708	«Սագամար» ՓԲԸ
https://www.e-register.am/am/companies/1272746	«Լեռ-Էքս» ՍՊԸ
https://www.e-register.am/am/companies/1266888	«Ախթալայի Լեռնահարստացման Կոմբինատ» ՓԲԸ
https://www.e-register.am/am/companies/1127476	«Ֆորչն Ռիզորսիս» ՍՊԸ
https://www.e-register.am/am/companies/1495478	«Կապանի Լեռնահարստացման Կոմբինատ» ՓԲԸ (նախկին «Չաարատ Կապան»)
https://www.e-register.am/am/companies/1237707	«Մեզո Գոլդ» ՍՊԸ
https://www.e-register.am/am/companies/1266780	«Գեոպրոմայնինգ Գոլդ» ՍՊԸ
https://www.e-register.am/am/companies/1267169	«Մուլտի Գրուպ» Կոնցեռն ՍՊԸ
https://www.e-register.am/am/companies/1272761	«Զանգեզուրի Պղնձամոլիբդենային Կոմբինատ » ՓԲԸ
https://www.e-register.am/am/companies/1267799	«Վարդանի Զարթոնքը» ՍՊԸ
https://www.e-register.am/am/companies/1272536	«Լիդիան Արմենիա» ՓԲԸ
https://www.e-register.am/am/companies/1266829	«Լիճքվազ» ՓԲԸ
https://www.e-register.am/am/companies/1269083	«Ագարակի Պղնձա-մոլիբդենային Կոմբինատ» ՓԲԸ
https://www.e-register.am/am/companies/1267633	«Ասսաթ» ՍՊԸ
https://www.e-register.am/am/companies/1232638	«Վայք Գոլդ» ՍՊԸ

Հայտարարագրի հղումը	Մետաղական հանքաքար արդյունահանող ընկերության անվանումը
https://www.e-register.am/am/companies/1272552	«Թեղուտ» ՓԲԸ
https://www.e-register.am/am/companies/1237755	«Մարջան Մայնինգ Քոմփանի» ՍՊԸ
https://www.e-register.am/am/companies/1267399	«Ակտիվ Լեռնագործ» ՍՊԸ
https://www.e-register.am/am/companies/1267427	«Ատ-Մետալս» ՍՊԸ
https://www.e-register.am/am/companies/1195647	«Բակտեկ Էկո» ՍՊԸ
https://www.e-register.am/am/companies/1267410	«Գեղի Գօլդ» ՍՊԸ
https://www.e-register.am/am/companies/1267820	«Ղարագույլաններ» ՓԲԸ
https://www.e-register.am/am/companies/1301436	«Գեոռեյդ» ՓԲԸ

Աղբյուրը. ՀՀ էլեկտրոնային ռեգիստր⁴⁰

3.3.2. Հանքարդյունաբերական ընկերություններում պետական մասնակցությունը

ՀՀ կառավարության 2024 թվականի հունվարի 18-ի «Որպես նվիրատվություն բաժնետոմսեր ընդունելու մասին» N 81-Ա որոշմամբ Հայաստանի Հանրապետությունը դարձավ «Լիդիան Արմենիա» փակ բաժնետիրական ընկերության բաժնետեր՝ ստանալով ընկերության ընդհանուր բաժնետոմսերի 12.5 տոկոսին համարժեք (12,503 հատ) բաժնետոմսեր: Սույն որոշման արդյունքում պետությունն առաջին անգամ ձեռք է բերել մասնակցություն նշված հանքարդյունաբերական ընկերությունում՝ այսպիսով դառնալով փոքր բաժնետեր (minority shareholder) և ստանալով համարժեք կառավարման և վերահսկողության իրավունքներ:

Կանոնակարգման բացեր և թափանցիկության ապահովման խնդիրներ

Հայաստանում մետաղական հանքարդյունաբերության ընկերություններում պետության ներգրավվածությունը որևէ հատուկ իրավական կարգավորմամբ չի սահմանվում. այս ոլորտում պետությունն գործում է որպես սովորական մասնակից՝ առանց հատուկ կարգավիճակի կամ լրացուցիչ իրավասությունների:

⁴⁰ <https://www.e-register.am/am/search>

Պետական մասնակցությամբ ընկերությունների ստացած շահաբաժինների հաշվարկը և բաշխումը իրականացվում է ընդհանուր իրավական ընթացակարգերով՝ հետևելով ՀՀ քաղաքացիական օրենսգրքի կանոններին, ինչպես նաև «Պետական գույքի մասնավորեցման մասին» օրենքում ամրագրված պահանջներին:

ԱՃԹՆ-ի (Արդյունահանող ճյուղերի թափանցիկության նախաձեռնություն) պահանջներ

ԱՃԹՆ ստանդարտի 2.6, 4.5 և 6.2 դրույթները, որոնք նախատեսված են պետական ձեռնարկությունների և քվազի-ֆինսկալ գործարքների համար, Հայաստանի հանրապետությունում կիրառելի չեն: Պատճառն այն է, որ տվյալ ընկերությունները ԱՃԹՆ-ի սահմանմամբ պետական ձեռնարկություններ չեն համարվում, իսկ նրանց արտադրանքն էլ չի դիտվում որպես պետական սեփականություն:

3.4. Արդյունահանող արդյունաբերությանն առնչվող ազգային էներգետիկ անցումային պարտավորությունների, քաղաքականության և պլանների վերաբերյալ ամփոփ ակնարկ (ԱՃԹՆ 2023 Ստանդարտի պահանջ 2.1)

ԱՃԹՆ 2023թ. Ստանդարտի պահանջ 2.1-ը նախատեսում է, որ իրականացնող երկրները պետք է ներկայացնեն ազգային էներգետիկ անցման պարտավորությունների, քաղաքականությունների և ծրագրերի համառոտ նկարագիր, որոնք կարող են ազդել արդյունահանող արդյունաբերության վրա: Հայաստանը դիտում է էներգետիկ անցումը որպես միջոց՝ կառավարելու կլիմայական մարտահրավերները, բարձրացնելու էներգետիկ անվտանգությունը, ապահովելու մրցունակություն և նվազեցնելու շրջակա միջավայրի վրա ազդեցությունը:

Հայաստանում էներգաարդյունավետության և վերականգնվող էներգետիկայի ոլորտային քաղաքականությունները հիմնված են մի շարք առանցքային իրավական և ռազմավարական փաստաթղթերի վրա: Երկիրը հանդիսանում է Paris Agreement-ի կողմ և պարտավորվել է սահմանել և իրականացնել ազգային մակարդակով որոշված գործողություններ (NDC), որոնք ուղղված են ջերմոցային գազերի արտանետումների նվազեցմանը և կլիմայի փոփոխության հետևանքներին հարմարվելուն: Բացի այդ, Հայաստանը ներգրավված է միջազգային այնպիսի շրջանակներում, ինչպիսիք են ԵԱՏՄ էներգաարդյունավետության տեխնիկական կանոնակարգը և CEPA համաձայնագիրը, որոնցով սահմանվում է ԵՄ չափանիշներին համապատասխանող էներգաարդյունավետության պարտավորություններ:

Հայաստանում էներգետիկ անցման գործընթացին ուղղված հիմնական ռազմավարական փաստաթղթերը հետևյալն են.

1. ՀՀ 2021-2030թթ. Ազգային սահմանված գործողություններ (NDC)⁴¹, որտեղ Հայաստանը սահմանել է արտանետումների նվազեցման ազգային նպատակները և 2050թ. համար նպատակային ցուցանիշ՝ առավելագույնը 2.07 tCO₂eq մեկ շնչի հաշվով: Այս փաստաթուղթը սահմանում է առաջնային ոլորտները, ներառյալ էներգետիկան, արդյունաբերությունը, գյուղատնտեսությունը, ջրային ռեսուրսները, անտառային ոլորտը և թափոնների կառավարումը:
2. Երկարաժամկետ ցածր արտանետումների զարգացման ռազմավարություն (LT-LEDS, 2023թ.)⁴², որը ներկայացնում է հեռանկարային սցենարներ և քաղաքականություններ՝ Հայաստանի տնտեսությունը ցածր ածխածնային ուղու վրա դնելու համար: Այդ ռազմավարությունը միաժամանակ ներառում է ներդրումային

⁴¹ <https://www.arlis.am/hy/acts/151985>

⁴² <https://www.arlis.am/hy/acts/188021>

պահանջներ, արտանետումների նվազեցման տեխնիկական լուծումներ և ֆինանսավորման հնարավոր ուղղություններ:

3. Կլիմայի փոփոխության վերաբերյալ ՀՀ չորրորդ ազգային հաղորդագրություն (2020թ.)⁴³, որն ամփոփում է ոլորտային արտանետումների տվյալները, կանխատեսումներն ու հարմարվողականության գնահատականները՝ քաղաքականության մշակման համար շարունակական հիմք ստեղծելով:
4. «Կլիմայի փոփոխության մասին» ՀՀ օրենքի նախագիծ⁴⁴, որը ձևավորում է կլիմայի մեղմման և հարմարվողականության ոլորտի կառավարման ամբողջական իրավական համակարգ և սահմանում պետական մարմինների ու տնտեսվարողների պատասխանատվությունները:

Հաշվետու ժամանակահատվածում հանքարդյունաբերության ոլորտում պարտադիր կրճատման քանակական պահանջներ, ածխածնի գնագոյացման գործող մեխանիզմներ կամ հատուկ կարգավորիչ ակտեր չեն ներդրվել: Ուստի ռազմավարական փաստաթղթերում ամրագրված ուղղությունները ներկայացվում են որպես քաղաքական շրջանակ և ոչ որպես արդեն իրականացված կարգավորումներ:

Էներգետիկ անցման համատեքստում Հայաստանի համար առաջնային է նաև վերականգնվող էներգիայի արտադրության ընդլայնումը: Վերջին տարիներին աճել է արևային էներգետիկայի ներդրումային ակտիվությունը, ձևավորվել է ազատ էլեկտրաէներգիայի շուկա, ներդրվել են խոշոր և փոքր հզորությունների արևային կայաններ: Ակնկալվում է, որ առաջիկա տարիներին կբացվեն նաև առաջին քամու էլեկտրակայանները, ինչը կնպաստի էներգետիկական բալանսի դիվերսիֆիկացմանը: Վերականգնվող էներգետիկայի աճող մասնաբաժինը ստեղծում է նոր հնարավորություններ արդյունահանող ընկերությունների համար՝ անցնելու դեպի ավելի մաքուր և կայուն էլեկտրաէներգիայի սպառմանը: Էներգոխնայողության և վերականգնվող էներգետիկայի 2022-2030թթ. ծրագիրը⁴⁵ կարգավորում է այս բնագավառում վարվող քաղաքականությունների ուղղությունների, նպատակների և դրանց գծով թիրախների սահմանման, ինչպես նաև սահմանված թիրախների ապահովման ուղղությամբ նախատեսվող հիմնական գործողությունների ու միջոցառումների հետ կապված հարաբերությունները:

Էներգետիկ անցման գործընթացը ազդում է հանքարդյունաբերության վրա մի քանի ուղղություններով, մասնավորապես՝ ածխածնային ինտենսիվության նվազեցման, վերականգնվող էներգիայի օգտագործման խթանման, ջրային ու հողային ռեսուրսների պահպանման, բնապահպանական ազդեցությունների նվազեցման և էլեկտրական տեխնիկայի ու փոխադրամիջոցների ներդրման պահանջների տեսանկյունից:

Այս համատեքստում նպատակահարմար է խրախուսել, որ նոր լիցենզավորման և նախագծային փուլերում ներդրվեն վերականգնվող էներգիայի աղբյուրներ, իրականացվեն արտանետումների հաշվառման և մոնիտորինգի գործընթացներ և օգտագործվեն ցածր ածխածնային տեխնոլոգիաներ: ԱՃԹՆ ստանդարտը նաև խթանում է ածխածնի հարկման և վնասի հաշվառման մեխանիզմների ներառումը արդյունաբերական քաղաքականության մեջ:

«Ջանգեգուրի պղնձամոլիբդենային կոմբինատ» ՓԲԸ-ի փորձը և ծրագրերը⁴⁶

«Ջանգեգուրի պղնձամոլիբդենային կոմբինատ» ՓԲԸ շարունակաբար կատարելագործում է էներգետիկ արդյունավետության մոտեցումը՝ իրականացնելով էներգախնայողությանը նպաստող նախաձեռնություններ: Դրանք ներառում են սարքավորումների արդիականացումը, արտադրական գործընթացների արդյունավետության

⁴³ <http://env.am/storage/files/fnc-eng.pdf>

⁴⁴ <https://www.e-draft.am/projects/7726>

⁴⁵ <https://www.arlis.am/hy/acts/161408>

⁴⁶ [Sustainability report ZCMC 2024](#)

բարձրացումը, ինչպես նաև իրական ժամանակում էներգիայի սպառման մոնիտորինգի և վերահսկողության առաջադեմ համակարգերի ներդրումը:

2024թ.-ին աշխատանքների հիմնական շեշտը դրված է եղել էներգիայի սպառման նվազեցման ուղղությամբ նոր լուծումների որոնման վրա, ցածր սակագին առաջարկող ցանցային մատակարարներից էլեկտրաէներգիայի ձեռքբերման ընդլայնման վրա, ինչպես նաև ընդհանուր գործառնական արդյունավետության բարձրացման վրա: Ձևավորված առաջնային ուղղություններից մեկը էներգիայի մոնիտորինգի համակարգի հետագա զարգացումն էր, ներքին հաշվետվողականության ամրապնդմամբ արտադրամասերի և տեղամասերի մակարդակում: ՀՀ-ում էլեկտրաէներգիայի խոշոր սպառող լինելով՝ այս փուլում չի օգտագործում վերականգնվող էներգիա, սակայն արդեն ձեռնարկվել են քայլեր էներգիայի աղբյուրների դիվերսիֆիկացման ուղղությամբ: Էներգետիկ կայունությունը բարձրացնելու նպատակով նախատեսվում է դիվերսիֆիկացնել էլեկտրաէներգիայի ձեռքբերումը՝ մեծացնելով մատակարարումների ծավալը Հայաստանի ազատ էլեկտրաէներգիայի շուկայից՝ միաժամանակ պահպանելով կայուն մատակարարումը Հայկական ԱԷԿ-ից:

2025թ.-ին նախատեսվում է մեկնարկել երկու խոշոր նախաձեռնություն՝ վերականգնվող էներգիայի ոլորտում՝ ներդնելով արևային և քամու էլեկտրակայաններ ներքին էներգետիկ կարիքները ապահովելու համար: Ակնկալվում է, որ այդ նախագծերը կնվազեցնեն ընդհանուր սպառումը, կբարձրացնեն էներգաարդյունավետությունը և կնվազեցնեն ածխածնի արտանետումները: Միևնույն ժամանակ, ակտիվորեն մշակվում է Կլիմայի փոփոխության երկարաժամկետ ռազմավարությունը:

Հայաստանի ԱՃԹՆ-ին նպատակահարմար է որդեգրել նմանատիպ մոտեցում՝ օգտագործելով ԲՇԽ անդամների մասնագիտական ներուժը նոր դրույթները համապատասխանեցնելու և կիրառելի դարձնելու համար: Ընկերությունները պետք է խրախուսվեն նվազեցնել իրենց բնապահպանական ազդեցությունը՝ ներդնելով ավելի մաքուր տեխնոլոգիաներ, ինչպիսիք են ժամանակակից էներգահանայող սարքավորումները, էլեկտրական տրանսպորտը կամ արևային պանելների ավելացումը՝ էներգիայի արդյունավետությունը բարձրացնելու նպատակով: Բացի այդ, ԱՃԹՆ 2023 Ստանդարտը պահանջում է, որ իրականացման երկրները ներկայացնեն ամփոփ տեղեկատվություն արդյունահանող արդյունաբերության առնչությամբ իրենց ազգային էներգետիկ անցումային պարտավորությունների, քաղաքականությունների և պլանների վերաբերյալ:

Առաջարկվում է ԱՃԹՆ կայքում հրապարակել այն վերոնշյալ փաստաթղթերը, որոնք առնչություն ունեն հանքարդյունաբերության ոլորտի էներգետիկ անցման և նախատեսված գործողությունների հետ:

3.5 Արդյունահանող արդյունաբերության ջերմոցային գազերի արտանետումների պարտավորությունների, քաղաքականության և պլանների վերաբերյալ ամփոփ ակնարկ (ԱՃԹՆ 2023 Ստանդարտի պահանջ 3.4)

Վերջին տարիներին Հայաստանում նկատվում է կայուն առաջընթաց ազգային և ոլորտային ռազմավարություններում կլիմայի փոփոխության մեղմման և հարմարվողականության սկզբունքների ներառման ուղղությամբ: Այնուամենայնիվ, կլիմայական նպատակները դեռևս ամբողջությամբ ձևակերպված չեն, իսկ կլիմայական հարցերը ռազմավարական փաստաթղթերում հաճախ դիտարկվում են ոչ թե որպես առանցքային բաղադրիչ, այլ որպես լրացուցիչ ուղղություն: Միևնույն ժամանակ, ոլորտային քաղաքականություններում աստիճանաբար ավելի շեշտադրվում են կլիմայական ռիսկերը և դրանց արդյունավետ կառավարման անհրաժեշտությունը:

Այս համատեքստում Հայաստանում նախաձեռնվել է «Կլիմայի մասին» օրենքը, որը սահմանում է ջերմոցային գազերի արտանետումների կարգավորման հստակ դրույթներ: Կլիմայական քաղաքականության իրականացումն ապահովող կարգավորիչ գործիքակազմը ներառում է՝

1. ջերմոցային գազերի արտանետումների թույլտվությունը.

2. ածխածնի գնագոյացման գործիքները.

ա) ածխածնային հարկը կամ վնասակար նյութերի արտանետման համար բնապահպանական հարկը.

բ) արտանետումների առևտրի համակարգը.

գ) արտանետումների փոխանակման մեխանիզմները.

դ) արդյունքի վրա հիմնված ֆինանսավորումը.

3. ածխածնի սահմանային ճշգրտման մեխանիզմը.

4. խրախուսող և աջակցող ոլորտային ծրագրերի իրականացումը:

Նաև հետաքրքրական է «Զանգեզուրի պղնձամոլիբդենային կոմբինատ» ՓԲԸ-ի ծրագրերը⁴⁷ ածխածնի արտանետումների փոխհատուցման կոնտեքստում.

- Ընկերությունը ներկայումս իրականացնում է ածխածնի արտանետումների փոխհատուցման նախաձեռնություն, որը ներառում է անտառվերականգնման և կանաչապատման ծրագրեր:
- Խոշոր արևային էլեկտրակայանի կառուցման նպատակով ընկերությունը մի շարք խորհրդակցություններ է անցկացրել շահագրգիռ կողմերի հետ՝ նախագիծը տարածաշրջանի պայմաններին համապատասխանեցնելու համար: Զեկուցվող ժամանակահատվածում Սյունիքի մարզում իրականացվել է արևային էլեկտրակայանների և արևային ջրատաքացուցիչների տեղադրում: Նման նախաձեռնությունները նախատեսվում են շարունակել նաև 2025-2026 թթ.:

Հարկ է նշել, որ նշված նախաձեռնությունները կարիք ունեն համապատասխանեցման միջազգային ստանդարտներին՝ ածխածնի արտանետումների փոխհատուցման կոնտեքստում: Մասնավորապես, ընկերության կողմից արևային կայանների տեղադրումը իրականացվել է տնային տնտեսությունների համար, ոչ թե արդյունաբերական նպատակով:

Ընկերությունը գնահատում է ազգային և միջազգային ածխածնային շուկաներ մուտք գործելու հնարավորությունները՝ որպես արտանետումների փոխհատուցման և իր կլիմայական ռազմավարությունը ամրապնդելու միջոց: Միաժամանակ հետևում է Հայաստանում ածխածնի գնագոյացման մեխանիզմների զարգացմանը, որոնք ապագայում կարող են կարևոր դեր ունենալ արտանետումների նվազեցման պետական մոտեցման ձևավորման գործում:

⁴⁷ [Sustainability report ZCMC 2024](#)

4. ԱՐԴՅՈՒՆԱՀԱՆՈՒՄԸ, ԱՐՏԱԴՐՈՒԹՅՈՒՆԸ ԵՎ ԻՐԱՑՈՒՄԸ ՄԵՏԱՂԱԿԱՆ ՀԱՆՔԱԱՐԴՅՈՒՆԱԲԵՐՈՒԹՅԱՆ ՈԼՈՐՏՈՒՄ

4. ԱՐԴՅՈՒՆԱՀԱՆՈՒՄԸ, ԱՐՏԱԴՐՈՒԹՅՈՒՆԸ ԵՎ ԻՐԱՑՈՒՄԸ ՄԵՏԱՂԱԿԱՆ ՀԱՆՔԱՐԴՅՈՒՆԱԲԵՐՈՒԹՅԱՆ ՈԼՈՐՏՈՒՄ

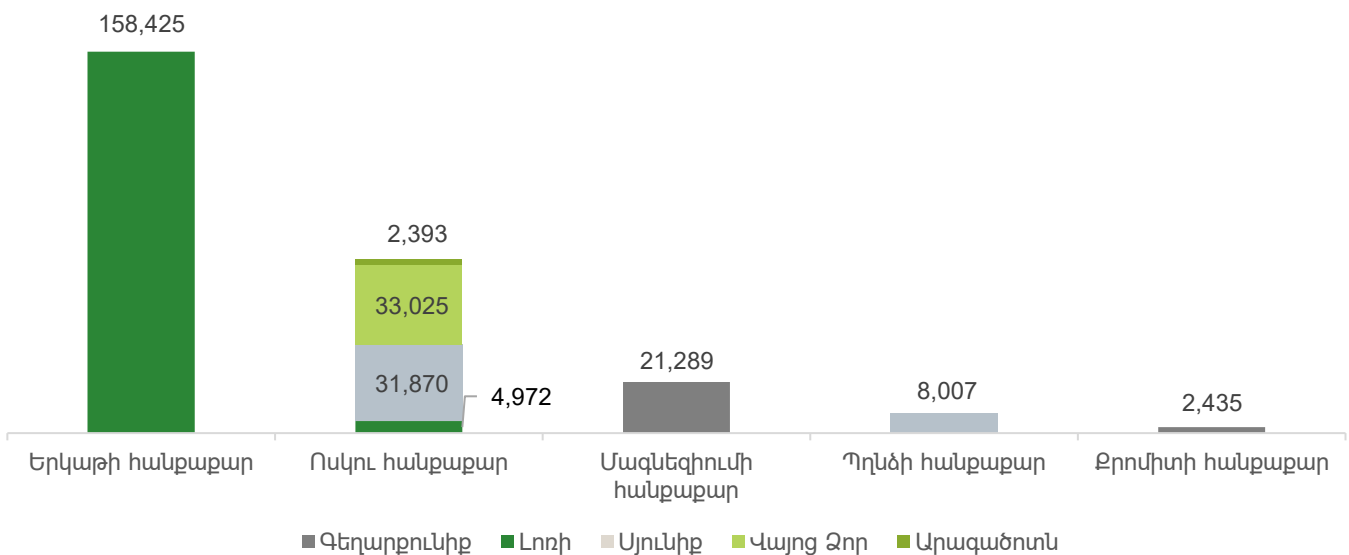
4.1. Հանքարդյունաբերության ոլորտի օգտակար հանածոների պաշարների հետախուզումը (պահանջ 3.1)

Ստանդարտի սույն պահանջով ԱՃԹՆ անդամ-պետությունները պարտավոր են բացահայտել հանքարդյունաբերության ոլորտում իրականացված ցանկացած նշանակալի հետախուզական գործունեության տվյալները:

Ըստ ՏԿԵՆ-ից ստացված տեղեկատվության՝ 2023-2024թթ. մետաղական օգտակար հանածոների նոր հանքավայրերի պաշարներ չեն հաստատվել: Ուստի 2022թ. զեկույցում ներկայացված ՀՀ տարածքում հաստատված մետաղական հանքաքարերի պաշարների մասին տվյալները մնացել են անփոփոխ:

Գծապատկեր 4.1.1

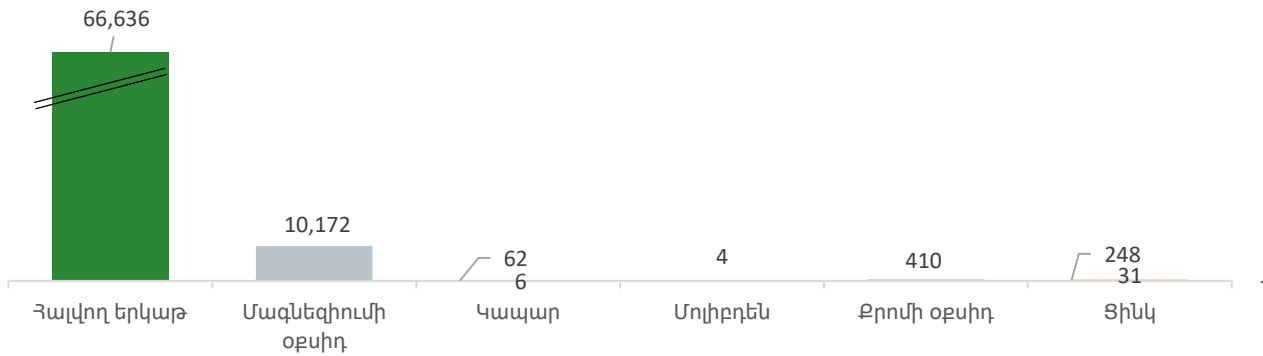
2010 - 2024թթ. մետաղական հանքաքարի հաստատված քանակն ըստ մարզերի, հազ. տոննա

Աղբյուրը. Տեղեկատվությունը տրամադրվել է ՏԿԵՆ կողմից

Գծապատկեր 4.1.2

2010 - 2024թթ. մետաղական օգտակար հանածոների հաստատված պաշարների քանակն ըստ մարզերի, հազ. տոննա

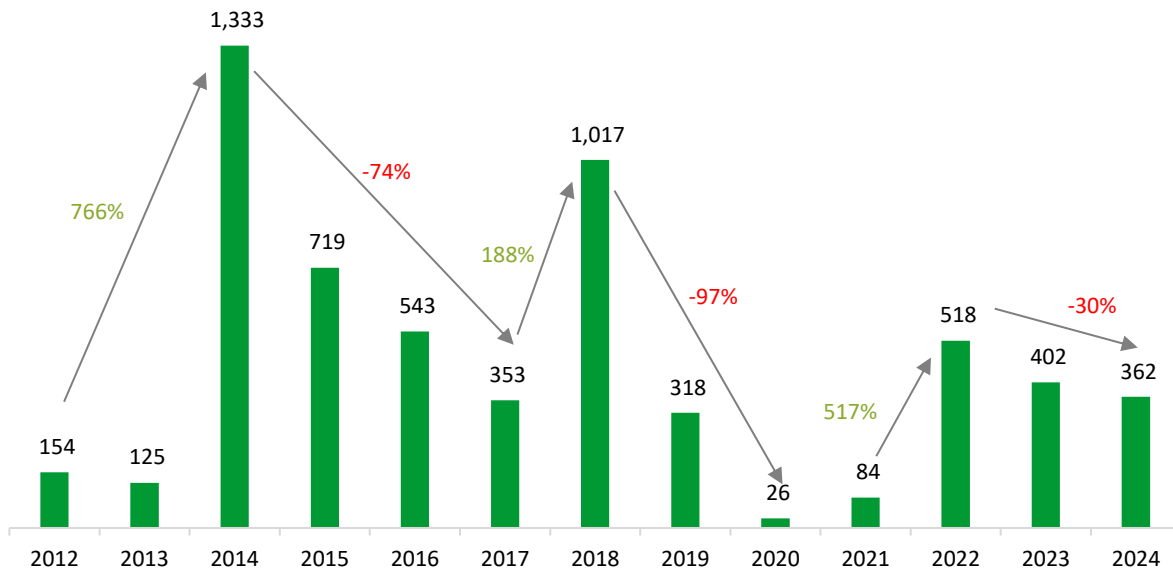
Աղբյուրը. Տեղեկատվությունը տրամադրվել է ՏԿԵՆ կողմից

Երկրաբանական ուսումնասիրություններ

Ընդերքի ուսումնասիրությունները՝ երկրաբանական աշխատանքների միջոցով, շատ կարևոր դեր ունեն նոր հանքավայրեր հայտնաբերելու համար: Այդ ուղղությամբ ամեն տարի կատարվում են ներդրումներ, որի արժեքը 2012-2024թթ. համար ներկայացված է ստորև տեղակայված աղյուսակում:

Գծապատկեր 4.1.3

2012 - 2024թթ. երկրաբանական ուսումնասիրությունների ծավալը, մլն ՀՀ դրամ

Աղբյուրը. ՀՀ

Վիճակագրական կոմիտե⁴⁸

⁴⁸ [eco book 2024 3 \(armstat.am\)](#)

Նշված ժամանակահատվածում երկրաբանական աշխատանքների ընդհանուր արժեքը կազմել է 5,954 մլն. ՀՀ դրամ: 2022թ.-ի էական աճը հիմնականում պայմանավորված է Ամուլսարի հանքի հետախուզական աշխատանքների վերագործմամբ: 2022թ.-ից հետո աշխատանքների ծավալը սկսել է աստիճանաբար նվազել՝ 22% 2023թ.-ին և 10% 2024թ.-ին: 2010-2021 թվականների ընթացքում տեղի ունեցած երկրաբանական ուսումնասիրությունների ծավալը, ինչպես նաև տարեկան փոփոխությունները և դրանց պատճառները ներկայացված են 2020-2021թթ. ԱՃԹՆ զեկույցում⁴⁹:

2023 և 2024թթ. կատարված երկրաբանական ուսումնասիրությունների ծավալն ըստ բնագավառների և աշխատափուլերի ներկայացված է ստորև բերված աղյուսակում:

Աղյուսակ 4.1.1

2023թ. երկրաբանական ուսումնասիրությունների ծավալն ըստ բնագավառների և աշխատափուլերի, հազ.ՀՀ դրամ⁵⁰

Բնագավառը	Ընդամենը	Ըստ փուլերի				
		Որոնողական	Որոնողական-գնահատողական	Նախնական-հետախուզական	Մասնաբաշխարկային հետախուզական	Այլ աշխատանքներ
Մետաղական	316,219	258,874	15,345	-	-	42,000
Ոչ մետաղական	86,007	-	-	1355	84,652	-
Հիդրոերկրաբանական	-	-	-	-	-	-
Այլ աշխատանքներ	-	-	-	-	-	-
Ընդամենը	402,226	258,874	15,345	1,355	84,652	42,000

Աղբյուրը. ՀՀ Վիճակագրական կոմիտե⁵¹

⁴⁹ <https://www.eiti.am/en/annual-reports/2022>

⁵⁰ **Որոնողական.** Այս փուլի նպատակը հանքանյութերի կանխատեսման համար բավարար երկրաբանական հիմք ձևավորելն է: Այս փուլի արդյունքում որոշվում են կառույցներ, ձևավորումներ և տարածքներ, որոնք նպաստավոր են հանքանյութերի հայտնաբերման համար, ստեղծվում են 1:1 500,000 – 1:50,000 մասշտաբի երկրաբանական քարտեզներ, գնահատվում են P2 և P3 դասերին պատկանող հանքանյութերը:

Որոնողական-գնահատողական. Այս փուլում իրականացվում է տարածքի երկրաբանական ուսումնասիրություն, հայտնաբերվում են հանքանյութերի զբոսնորմները: Այս փուլի արդյունքը տեղանքի երկրաբանական կառուցվածքի, հեռանկարային տարածքների և P1 և P2 դասի ռեսուրսների համապարփակ ուսումնասիրությունն է:

Նախնական հետախուզական. Այս փուլում իրականացվում է հանքավայրի արդյունաբերական արժեքի գնահատում: Այս փուլի արդյունքն հանքավայրի արդյունաբերական արժեքի, պահուստների գնահատման և C1, C2 և P1 դասերին պատկանող ռեսուրսների վերաբերյալ տեխնիկատնտեսական ուսումնասիրությունն է:

Մասնաբաշխարկային հետախուզական. Այս փուլում իրականացվում է հանքավայրի երկրաբանական կառուցվածքի, հանքանյութերի որակական և տեխնոլոգիական հատկությունների և տեղանքի հիդրոերկրաբանական ու ճարտարագիտաերկրաբանական պայմանների ուսումնասիրություն: Արդյունքում ստանում ենք հանքավայրերի զարգացման և ըստ A, B, C1, C2 կատեգորիաների հանքանյութերի պաշարների պայմաններ և տեխնիկատնտեսական ուսումնասիրություն:

⁵¹ [eco_book_2024_3 \(armstat.am\)](https://eco_book_2024_3_armstat.am)

Աղյուսակ 4.1.2

2024թ. երկրաբանական ուսումնասիրությունների ծավալն ըստ բնագավառների և աշխատափուլերի, հազ.ՀՀ դրամ

Բնագավառը	Ընդամենը	Ըստ փուլերի				
		Որոնողական	Որոնողական-գնահատողական	Նախնական-հետախուզական	Մանրակրկիտ հետախուզական	Այլ աշխատանքներ
Մետաղական	353,880	353,880	-	-	-	-
Ոչ մետաղական	8,249	-	-	-	8,249	-
Հիդրոերկրաբանական և ինժեներաերկրաբանական	-	-	-	-	-	-
Այլ աշխատանքներ	-	-	-	-	-	-
Ընդամենը	362,129	353,880	0	0	8,249	0

Աղբյուրը. ՀՀ Վիճակագրական կոմիտե

ՀՀ վիճակագրական կոմիտեին ներկայացված հաշվետվությունների համաձայն՝ 2024 թ. երկրաբանական աշխատանքների ընդհանուր դրամական արժեքը կազմել է 362,129 հազ. ՀՀ դրամ՝ 2023 թ. համեմատ նվազելով 9.9%-ով, որը վերբերում է միայն ազնիվ մետաղների և ոչ մետաղների ուսումնասիրություններին 2024 թ. իրականացվել են միայն որոնողական և մանրակրկիտ հետախուզական աշխատանքներ, մինչդեռ 2022 թ. և 2023 թ. իրականացվել էին նաև որոնողական-գնահատողական և նախնական հետախուզական աշխատանքներ: Այս փոփոխության հիմնական պատճառը, ըստ էության, վերագրելի է 2022թ.-ին չորս ընկերություններին տրամադրած երկրաբանական ուսումնասիրությունների իրականացման համար տրված թույլտվությունները:

4.2. Մետաղական հանքարդյունաբերության ոլորտում արդյունահանումը և արտադրությունը (պահանջ 3.2)

Հանքապետական երկրաբանական ֆոնդի կողմից վարվող՝ ՀՀ օգտակար հանածոների հանքավայրերի և հանքերնակումների պետական կադաստրում (ՕՀՊԿ), 2024թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ հաշվառվել են 998 հանքավայր և հանքավայրերի աշխարհագրորեն առանձնացված տեղամասեր (45 մետաղական, 834 պինդ ոչ մետաղական, 29 պինդ ոչ մետաղական՝ հաստատված գիտատեխնիկական խորհրդով (ԳՏԽ) և 21 պինդ ոչ մետաղական՝ արտահաշվեկշռային պաշարներով, 45 ստորերկրյա քաղցրահամ ջրերի, 24 ստորերկրյա ածխաթթվային հանքային ջրերի հանքավայր) և 578 հանքերնակում (129 մետաղական, 449 ոչ մետաղական): Ընթացիկ տվյալներով՝ 2024թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ համեմատած 2022 և 2023 թվականների, հանքավայրերի քանակն ավելացել է համապատասխանաբար 35-ով և 19-ով: Հանքերնակումների քանակը չի փոփոխվել:

Հաստատված 45 մետաղական օգտակար հանածոների հանքավայրերը հետևյալն են՝

- 26 ոսկու և ոսկի-բազմամետաղային,
- 7 պղինձ-մոլիբդենային,

- 4 պղնձի,
- 3 երկաթի,
- 2 բազմամետաղային,
- 1 մոլիբդենի,
- 1 մագնեզիումապակապարների և քրոմիտների,
- 1 նեֆելինային սիենիտների:

2024թ. և դրան հաջորդող ժամանակահատվածում մետաղական օգտակար հանածոների հանքավայրերի և տեղամասերի ցանկում փոփոխություններ տեղի չեն ունեցել:

Աղյուսակ 4.2.1

2024թ. ընդերքօգտագործողների շահագործած հանքավայրեր

Հ/Հ	Ընկերության անվանումը	Հանքավայրի (տեղամասի) անվանումը	Օգտակար հանածոյի անվանումը
1	«Մեղրաձոր գոլդ» ՍՊԸ	ՀՀ Կոտայքի մարզ, Մեղրաձորի ոսկու հանքավայր	Ոսկի
2	«Սագամար» ՓԲԸ	ՀՀ Լոռու մարզ, Արմանիսի ոսկի-բազմամետաղային հանքավայր	Ոսկի
3	«Գեոտեյդ» ՓԲԸ	ՀՀ Սյունիքի մարզ, Մուցքի ոսկու հանք	ոսկի, արծաթ
4	«Ախթալայի լեռնահարստացման կոմբինատ» ՓԲԸ	ՀՀ Լոռու մարզ, Շամլուղի պղինձի հանքավայր	Պղինձ
5	«Ֆորչն Ռիզորսիս» ՍՊԸ	ՀՀ Կոտայքի մարզ, Հրազդանի երկաթի հանքավայր	Երկաթ
6	«Կապանի Լեռնահարստացման Կոմբինատ» ՓԲԸ (նախկին «Չաարատ Կապան»)	ՀՀ Սյունիքի մարզ, Շահումյանի ոսկի-բազմամետաղային հանքավայր	ոսկի, արծաթ, պղինձ, ցինկ, կապար
7	«Գեոպրոմայնինգ Գոլդ» ՍՊԸ	ՀՀ Գեղարքու նիքի մարզ, Սոթքի ոսկու հանքավայր	Ոսկի
8	«Մուլտի Գրուպ» Կոնցեռն ՍՊԸ	ՀՀ Լոռու մարզ, Մղարթի ոսկու հանքավայրի թիվ 8 և 5 հանքային մարմիններ	Ոսկի
9	«Զանգեզուրի պղնձամոլիբդենային կոմբինատ» ՓԲԸ	ՀՀ Սյունիքի մարզ, Քաջարանի պղինձ-մոլիբդենային հանքավայր	մոլիբդեն, պղինձ

Հ/Հ	Ընկերության անվանումը	Հանքավայրի (տեղամասի) անվանումը	Օգտակար հանածոյի անվանումը
10	«Վարդանի Զարթոնքը» ՍՊԸ	ՀՀ Վայոց ձորի մարզ, Սոֆի-Բինայի ոսկի-բազմամետաղային հանքավայր	Ոսկի
11	«Լիդիան Արմենիա» ՓԲԸ	ՀՀ Վայոց Ձորի մարզ, Ամուլսարի ոսկեբեր քվարցիտների հանքավայրի «Տիգրանես», «Արտավազդես» և «Էրատո» տեղամասեր	ոսկեբեր քվարցիտներ
12	«Լիճքվազ» ՓԲԸ	ՀՀ Սյունիքի մարզ, Լիճքվազ-Թեյի ոսկու հանքավայր	ոսկի, արծաթ, պղինձ
13	«Ագարակի Պղնձա-մոլիբդենային Կոմբինատ» ՓԲԸ	ՀՀ Սյունիքի մարզ, Ագարակի պղնձ-մոլիբդենային հանքավայր	պղինձ, մոլիբդեն
14	«Ասսաթ» ՍՊԸ	ՀՀ Լոռու մարզ, Քարաբերդի ոսկու հանքավայրի Կենտրոնական տեղամաս	ոսկի, արծաթ
15	«Թեղուտ» ՓԲԸ	ՀՀ Լոռու մարզ, Թեղուտի պղինձ-մոլիբդենային հանքավայր	պղինձ, մոլիբդեն
16	«Ակտիվ Լեռնագործ» ՍՊԸ	ՀՀ Սյունիքի մարզ, Այգեձորի պղինձ-մոլիբդենային հանքավայրի Կենտրոնական տեղամաս	պղինձ, մոլիբդեն
17	«Ատ-Մետալս» ՍՊԸ	ՀՀ Սյունիքի մարզ, Մեղրասարի ոսկու հանքավայր	Ոսկի
18	«Բակտեկ Էկո» ՍՊԸ	ՀՀ Լոռու մարզ, Արջուտի ոսկու հանքավայր	ոսկի, արծաթ, պղինձ
19	«Գեղի Գօլդ» ՍՊԸ	ՀՀ Սյունիքի մարզի Ոսկեձորի ոսկի-բազմամետաղային հանքավայր	Ոսկի
20	«Ղարագույլաններ» ՓԲԸ	ՀՀ Սյունիքի մարզի Վերին Վարդանիձորի ոսկի-բազմամետաղային հանքավայրի Կենտրոնական տեղամաս	Ոսկի
21	«Մեզո Գոլդ» ՍՊԸ	ՀՀ Արագածոտնի մարզ, Թուխմանուկի ոսկու հանքավայրի Կենտրոնական տեղամաս	Ոսկի

Հ/Հ	Ընկերության անվանումը	Հանքավայրի (տեղամասի) անվանումը	Օգտակար հանածոյի անվանումը
22	«Վայք Գոլդ» ՍՊԸ	ՀՀ Վայոց Ձորի մարզ, Ագատեկի ոսկի-բազմամետաղային հանքավայր	Ոսկի
23	«Պարամաունտ Գոլդ Մայնինգ» ՓԲԸ	ՀՀ Կոտայքի մարզ, Մեղրաձորի ոսկու հանքավայրի Լուսաջուր տեղամաս	ոսկի, արծաթ, պղինձ, ցինկ, կապար
24	«Մարջան Մայնինգ Քոմփանի» ՍՊԸ	ՀՀ Սյունիքի մարզ, Մարջանի ոսկի-բազմամետաղային հանքավայր	ոսկի, արծաթ, պղինձ, ցինկ, կապար

Աղբյուրը. ՏԿԵՆ-ի կողմից տրամադրված տեղեկություն

2024թ. մետաղական հանքաքարի արդյունաբերության ոլորտում արդյունահանումն առավելապես վերաբերում է պղինձ-մոլիբդենային հանքաքարին: Ընդերքօգտագործող 10 ընկերություն է իրականացրել արդյունահանում, որոնք ներկայացված են աղյուսակ 4.2.2-ում: «Ղարագույաններ» ՓԲԸ-ն 2023 և 2024թթ. արդյունահանում չի իրականացրել, մինչդեռ 2021թ. այն փոքր ծավալներ էր արդյունահանել: «Ակտիվ Լեռնագործ» ՍՊԸ-ն վերջին չորս տարիներին արդյունահանմամբ չի զբաղվել, վերջին անգամ 1,605 տոննա արդյունահանել է 2020թ.: Արդյունքում, վերջին հինգ տարիների ընթացքում արդյունահանող ընկերությունների ցանկը որոշակի կրճատվել է: Կարևոր է ընդգծել նաև պղինձ և պղինձ-մոլիբդենային հանքաքար պարունակող հանքերում առկա վճարային համարվող ոսկու և արծաթի բարձր կոնցենտրացիան:

Աղյուսակ 4.2.2

2023 և 2024թթ. մետաղական հանքարդյունաբերության ոլորտում արդյունահանված հիմնական արտադրատեսակները

Հ/Հ	Հանքաքարի տեսակը	Ծավալ		Ընկերությունը
		2023	2024	
1	Պղինձ-մոլիբդենային հանքաքար	21,997,494 թմտ	14,285,532 թմտ	«Զանգեզուրի Պղնձամոլիբդենային Կոմբինատ» ՓԲԸ
2	Պղինձ-մոլիբդենային հանքաքար	4,133,797 տ	7,005,580 տ	«Թեղուտ» ՓԲԸ
3	Պղինձ-մոլիբդենային հանքաքար	4,532,500 տ	3,583,000 տ	«Ագարակի Պղնձա-մոլիբդենային Կոմբինատ» ՓԲԸ
4	Պղնձի հանքաքար	305,151 թմտ	323,695 թմտ	«Ախթալայի Լեռնահարստացվման Կոմբինատ» ՓԲԸ
5	Պղնձի և ոսկու հանքաքար	174,175 չմտ	187,363 չմտ	«Լիճքվազ» ՓԲԸ
6	Ոսկու հանքաքար	564,242 տ	352,162 տ	«Գեոպրոմայնինգ Գոլդ» ՍՊԸ

7	Ոսկու պարունակությամբ հանքաքար	552,602 տ	647,516 տ	«Կապանի Լեռնահարստացման Կոմբինատ» ՓԲԸ (նախկին «Չաարատ Կապան»)
8	Ոսկու պարունակությամբ հանքաքար	39,465 տ	35,640 տ	«Մեղրաձոր Գոլդ» ՍՊԸ
9	Ոսկու պարունակությամբ հանքաքար	33,947 տ	4,594 տ	«Ասսաթ» ՍՊԸ
10	Ոսկու պարունակությամբ հանքաքար	6 տ	243 տ	«Բակտեկ Էկո» ՍՊԸ

Աղբյուրը. Ընկերությունների կողմից ԱՃԹՆ-ին տրամադրված հաշվետվություններ

Համաձայն ՀՀ ՎԳ-ի հրապարակման⁵²՝ 2024թ. մետաղական հանքաքարի արդյունահանման արժեքը կազմել է 428,897.3 մլն ՀՀ դրամ, որը կազմել է ամբողջ արդյունաբերության 13.7%: Նախորդ տարվա համեմատ մետաղական արդյունահանման արժեքը նվազել է 3.7%-ով: 2023թ.-ին նույն ցուցանիշը նվազել է 2022թ.-ի համեմատ 8.3%-ով՝ կազմելով 445,241.0 մլն ՀՀ դրամ: Մետաղական հանքաքարերի արտադրությամբ առաջատարը, ինչպես նախորդ տարիներին, շարունակում է մնալ Սյունիքի մարզը, որը 2024թ. կազմում է ընդհանուր արտադրության 83.4%-ը, մինչդեռ նախորդ տարի այդ ցուցանիշը կազմել է 91.1%: Երկրորդ տեղում է Լոռու մարզը՝ 15.3%-ով, իսկ երրորդը՝ Գեղարքունիքի մարզը՝ 0.7%-ով: 2024թ.-ին Լոռու մարզում հանքաքարի արդյունահանումը աճել է համեմատաբար 2022 և 2023 թվականների համապատասխանաբար 184.1% և 103.0%-ով, ինչը հիմնականում պայմանավորված է Թեղուտի հանքավայրում արդյունահանման ծավալների աճով: Հանքարդյունաբերական արտադրանքի արժեքի տարածումը ՀՀ մարզերի միջև ամփոփված է ստորև ներկայացված գծապատկերում և աղյուսակում:

Աղյուսակ 4.2.3

Մետաղական հանքաքարերի արտադրությամբ առաջատար մարզերը՝ ընթացիկ գներով, մլն ՀՀ դրամ

Մարզ	Սյունիք	Լոռի	Գեղարքունիք	Կոտայք	Ընդամենը
2014	168,165	10,695	8,279	1,099	188,238
2015	146,159	54,899	12,855	1,599	215,512
2016	167,184	66,515	14,854	2,547	251,100
2017	236,667	79,088	15,089	1,517	332,361
2018	259,558	7,263	18,886	1,567	287,274
2019	282,574	35,456	23,165	1,750	342,945

⁵² https://statbank.armstat.am/pwweb/hy/ArmStatBank/ArmStatBank_3%20Industry.%20Construction.%20trade%20and%20services_32%20Industry_32%20Industry.%20by%20marzes%20and%20Yerevan%20city/IC-ind-marz-01.px/?rxid=9ba7b0d1-2ff8-40fa-a309-fae01ea885bb

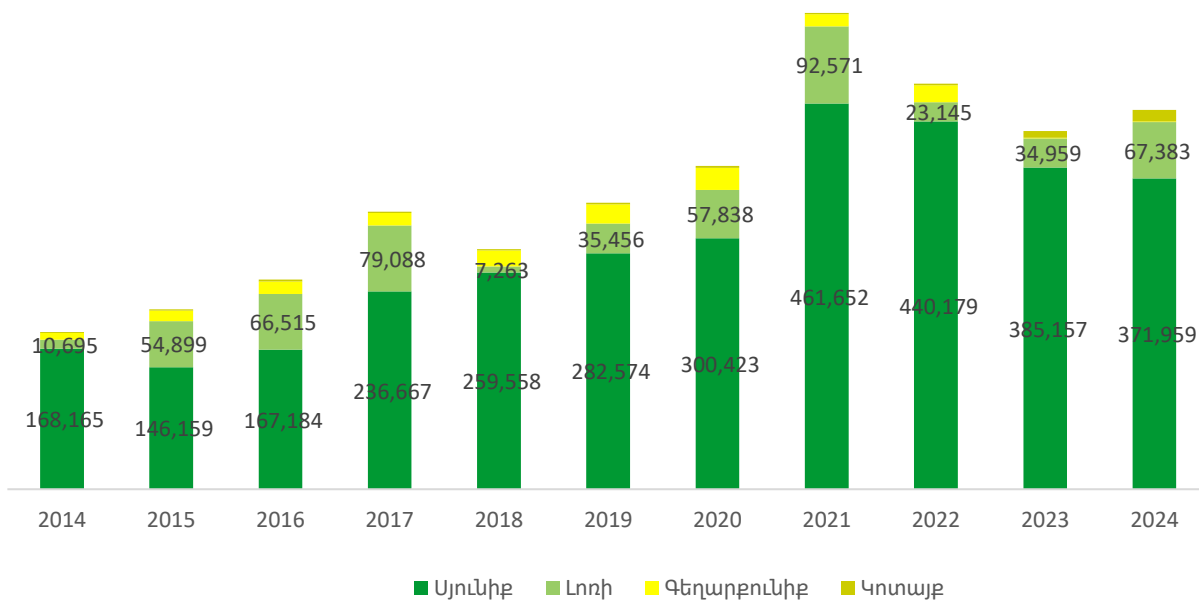
Մարզ	Սյունիք	Լոռի	Գեղարքունիք	Կոտայք	Ընդամենը
2020	300,423	57,838	26,435	2,203	386,899
2021	461,652	92,571	14,198	1,837	570,258
2022	440,179	23,145	20,119	1,889	485,332
2023	405,739	32,392	6,476	634	445,241
2024	357,706	65,764	2,980	2,447	428,897

Աղբյուրը. ՀՀ ՎԿ «Արդյունաբերական կազմակերպությունների հիմնական ցուցանիշներն ըստ տնտեսական գործունեության երկնիշ դասակարգման, ըստ մարզերի և ք. Երևանի վիճակագրական տեղեկագիր համապատասխան տարիներ⁵³

2014-2024թթ. տվյալների համաձայն ՀՀ մետաղական հանքաքարերի արդյունահանման ամենամեծ աճն արձանագրվել է 2021թ.՝ կազմելով 47.4%:

Գծապատկեր 4.2.1

2014-2024թթ. հանքարդյունաբերության ոլորտի տարածքային արտադրանքի ծավալները դրամական արտահայտությամբ, մլն ՀՀ դրամ

Աղբյուրը. ՀՀ ՎԿ «Հայաստանի Հանրապետության մետաղական հանքաքարի արդյունահանված արտադրանքի ծավալն ընթացիկ գներով ըստ մարզերի» հրապարակումը համապատասխան տարիների համար

Հայաստանում մետաղական հանքաքարի արդյունաբերության հիմնական արտադրանքը պղնձի խտանյութն է, սակայն, բացի պղնձի խտանյութից արտադրվում են նաև մոլիբդեն, ֆեռոմոլիբդեն և ցինկ: Բացի այդ, արտադրվում են թանկարժեք մետաղներ, ինչպես, օրինակ, ոսկու հանքաքար և ոսկու ու արծաթի համաձուլվածքներ: Հանքարդյունաբերական արտադրանքի հիմնական արտադրատեսակները, դրանց ծավալները և արժեքներն ամփոփված են ստորև ներկայացված աղյուսակում:

⁵³ Նույնը

Աղյուսակ 4.2.4

2023թ. և 2024թ. մետաղական հանքաքարի արդյունաբերության ոլորտի արտադրած հիմնական արտադրատեսակները, դրանց ծավալը և արժեքը

N	Արտադրատեսակը	Չափման միավորը	2023		2024		Ընկերությունը
			Ծավալը	Դրամային արժեքը, մլն ՀՀ դրամ	Ծավալը	Դրամային արժեքը, մլն ՀՀ դրամ	
1	Պղնձի խտանյութ	Թմտ	201,332	43,732	181,920	57,350	«Զանգեզուրի Պղնձամոլիբդենային Կոմբինատ» ՓԲԸ
2	Պղնձի խտանյութ	Չմտ	50,933	21,461	88,499	38,303	«Թեղուտ» ՓԲԸ
3	Պղնձի հանքաքարեր և խտանյութեր	տ	51,892	17,628	53,589	34,005	«Ագարակի Պղնձամոլիբդենային Կոմբինատ» ՓԲԸ
4	Պղնձի հանքաքարեր և խտանյութեր	թմտ	9,150	4,244	10,001	4,358	«Ախթալայի Լեռնահարստացման Կոմբինատ» ՓԲԸ
5	Ոսկու և արծաթի դորե համաձուլվածք	գրամ	875,602	20,683	351,162	7,672	«Գեոպրոմայնինգ Գոլդ» ՍՊԸ
6	Ֆերոմոլիբդեն	տ	7,355	39,895	0	0	«Զանգեզուրի Պղնձամոլիբդենային Կոմբինատ» ՓԲԸ
7	Մոլիբդենի խտանյութ	թմտ	10,550	23,713	17,494	58,864	«Զանգեզուրի Պղնձամոլիբդենային Կոմբինատ» ՓԲԸ
8	Մոլիբդենի խտանյութ	չմտ	179	1,555	243	1,896	«Թեղուտ» ՓԲԸ
9	Մոլիբդենի խտանյութ	տ	1269	5,554	955	7,252	«Ագարակի Պղնձամոլիբդենային Կոմբինատ» ՓԲԸ
10	Թրծած մոլիբդենի խտանյութ	տ	744	4,648	228	1,887	«Զանգեզուրի Պղնձամոլիբդենային Կոմբինատ» ՓԲԸ
11	Ցինկի խտանյութ	չմտ	8,162	4,833	10,500	6,525	«Կապանի Լեռնահարստացման Կոմբինատ» ՓԲԸ

N	Արտադրատեսակը	Չափման միավորը	2023		2024		Ընկերությունը
			Ծավալը	Դրամային արժեքը, մլն ՀՀ դրամ	Ծավալը	Դրամային արժեքը, մլն ՀՀ դրամ	
							(նախկին «Չաարատ Կապան»)
12	Ոսկու պարունակությամբ թանկարժեք մետաղի խտանյութ	չմտ	9,704	21,613	13,396	36,660	«Կապանի Լեռնահարստացման Կոմբինատ» ՓԲԸ (նախկին «Չաարատ Կապան»)
13	Ոսկու պարունակությամբ թանկարժեք մետաղի խտանյութ	չմտ	6,293	6,476	7,022	1,022	«Կապանի Լեռնահարստացման Կոմբինատ» ՓԲԸ (նախկին «Չաարատ Կապան»)
14	Ոսկու պարունակությամբ թանկարժեք մետաղի խտանյութ	չմտ	6,396	3,800	6,980	4,302	«Լիճքվազ» ՓԲԸ
15	Ոսկու պարունակությամբ թանկարժեք մետաղի խտանյութ	տ	0	0	0	0	«Մուլտի Գրուպ» Կոնցեռն ՍՊԸ
16	Գունավոր մետաղների հանքաքար	տ	33,947	177	4,594	100	«Ասաթ» ՍՊԸ
17	Ոսկու պարունակությամբ թանկարժեք մետաղի խտանյութ	տ	2,419	1,064	1,594	445	«Մեղրաձոր Գոլդ» ՍՊԸ

Աղբյուրը. Ընկերությունների կողմից ԱՀԹՆ-ին տրամադրված հաշվետվություններ

Պղնձի խտանյութի արտադրությունը

Հայաստանում հանքարդյունաբերության ոլորտում առաջատար դիրք է զբաղեցնում պղնձի խտանյութի արտադրությունը: 2024 թվականին արտադրվել է 334,009 տոննա պղնձի խտանյութ՝ ընդհանուր 134,016 մլն ՀՀ դրամ արժեքով: : 2022 և 2023 թվականների համեմատ՝ արտադրության ծավալը աճել է համապատասխանաբար 6.6%-ով, իսկ արժեքային ցուցանիշը՝ 53.9%-ով, ինչը պայմանավորված է 2024 թ. պղնձի շուկայական գների էական աճով:

Պղնձի խտանյութի արտադրությամբ զբաղվող ընկերություններից առաջատարը «Զանգեզուրի Պղնձամոլիբդենային Կոմբինատ» ՓԲԸ-ն է, որը 2024 թվականին արտադրել է 181,920 տոննա: 2023 թվականին Կոմբինատը արտադրել էր 201,332 տոննա, ինչի արդյունքում 2024 թվականին արձանագրվել է 8.8% նվազում արտադրության ծավալներում՝

նախորդ տարվա համեմատ: Մյուս երեք ընկերությունների համախառն արտադրության ծավալները կազմում են 2024 թվականի ընդհանուր արտադրության 45.5%-ը: «Թեղուտ» ՓԲԸ-ն 2024 թվականին էապես ավելացրել է պղնձի խտանյութի արտադրությունը՝ նախորդ տարվա 50,933 տոննայից հասնելով 88,499 տոննայի: Թեղուտի հանքավայրի արտադրության աճը սկսվել է 2023 թվականից՝ աստիճանաբար դուրս գալով ռուս-ուկրաինական պատերազմի հետևանքով առաջացած ճգնաժամից, քանի որ Ռուսաստանի դեմ կիրառված պատժամիջոցները զգալի ազդեցություն են ունեցել ընկերության վրա: Ըստ իրավաբանական անձանց պետական ռեգիստրում հրապարակվող իրական շահառուների հայտարարագրի (04 մարտի, 2025), «Թեղուտ» ՓԲԸ-ի 49.95% բաժնեմասը շարունակում է պատկանել ռուսաստանյան «ՎՏԲ Բանկ» ՓԲԸ-ին: Նախորդ տարվա համեմատ պղնձի խտանյութ արտադրող ընկերությունների ցանկը մնացել է անփոփոխ:

Աղյուսակ 4.2.5

2023թ. պղնձի խտանյութի արտադրությունն ըստ ընկերությունների

Ընկերության անվանումը	Ընկերության գործունեության համայնքը	Չափման միավոր	Ծավալը	Արժեքը, մլն ՀՀ դրամ	Արժեքը, հազ. ԱՄՆ դոլար
«Զանգեզուրի Պղնձամոլիբդենային Կոմբինատ» ՓԲԸ	ՀՀ, Սյունիքի մարզ, Քաջարան	թմտ	201,332	43,732	111,431
«Թեղուտ» ՓԲԸ	ՀՀ, Լոռու մարզ, Թեղուտ	Չմտ	50,933	21,461	54,684
«Ագարակի Պղնձա-մոլիբդենային Կոմբինատ» ՓԲԸ	ՀՀ, Սյունիքի մարզ, Ագարակ	թմտ	51,892	17,628	44,916
«Ախթալայի Լեռնահարստացման Կոմբինատ» ՓԲԸ	ՀՀ, Լոռու մարզ, Ախթալա	թմտ	9,150	4,244	10,814
Ընդամենը			313,307	87,066	221,846

Աղբյուրը. Ընկերությունների կողմից ԱՃԹՆ-ին տրամադրված հաշվետվություններ

Աղյուսակ 4.2.6

2024թ. պղնձի խտանյութի արտադրությունն ըստ ընկերությունների

Ընկերության անվանումը	Ընկերության գործունեության համայնքը	Չափման միավոր	Ծավալը	Արժեքը, մլն ՀՀ դրամ	Արժեքը, հազ. ԱՄՆ դոլար
«Զանգեզուրի Պղնձամոլիբդենային Կոմբինատ» ՓԲԸ	ՀՀ, Սյունիքի մարզ, Քաջարան	թմտ	181,920	57,350	146,030
«Թեղուտ» ՓԲԸ	ՀՀ, Լոռու մարզ, Թեղուտ	Չմտ	88,499	38,303	97,530

Ընկերության անվանումը	Ընկերության գործունեության համայնքը	Չափման միավոր	Ծավալը	Արժեքը, մլն ՀՀ դրամ	Արժեքը, հազ. ԱՄՆ դոլար
«Ագարակի Պղնձա-մոլիբդենային Կոմբինատ» ՓԲԸ	ՀՀ, Սյունիքի մարզ, Ագարակ	Թմտ	53,589	34,005	86,585
«Ախթալայի Լեռնահարստացման Կոմբինատ» ՓԲԸ	ՀՀ, Լոռու մարզ, Ախթալա	Թմտ	10,001	4,358	11,098
Ընդամենը			334,009	134,016	341,243

Աղբյուրը. Ընկերությունների կողմից ԱՃԹՆ-ին տրամադրված հաշվետվություններ

Մոլիբդենի խտանյութի և ֆերոմոլիբդենի արտադրություն

2024 թվականին մոլիբդենի խտանյութի և ֆերոմոլիբդենի արտադրության ընդհանուր ծավալը կազմել է 18,920 տոննա՝ նախորդ տարվա համեմատ 5.8% նվազումով: 2024 թվականին արտադրանքի ընդհանուր արժեքը կազմել է 69,899 մլն ՀՀ դրամ, մինչդեռ 2023 թվականին այն կազմում էր 75,364 մլն ՀՀ դրամ, իսկ 2022 թվականին 66,755 մլն ՀՀ դրամ: Մոլիբդենի արտադրությամբ զբաղվող ընկերությունների շարքում առաջատարն է «Զանգեզուրի Պղնձամոլիբդենային Կոմբինատ» ՓԲԸ-ն, որի մասնաբաժինը կազմում է ընդհանուր արտադրության 93.7%:

Միաժամանակ, 2024 թվականին կոմբինատը չի արտադրել ֆերոմոլիբդեն, մինչդեռ 2023 թվականին արտադրել էր 7,355 տոննա: Արտադրության դադարումը հիմնականում պայմանավորված է ֆերոմոլիբդենի ցածր շուկայական գներով, ինչի հետևանքով կոմբինատը նախընտրել է մոլիբդենի խտանյութը արտադրել և վաճառել որպես խտանյութ, այլ ոչ թե այն վերամշակել և վերածել ֆերոմոլիբդենի վաճառքի նպատակով:

Պետք է նշել, որ 2024 թվականին «Զանգեզուրի Պղնձամոլիբդենային Կոմբինատ»-ը իրականացրել է ֆերոմոլիբդենի վաճառք նախորդ տարվա մնացորդային պաշարներից, և ոչ թե ընթացիկ արտադրությունից:

Աղյուսակ 4.2.7

2023թ. և 2024թ. Մոլիբդենի խտանյութի և ֆերոմոլիբդենի արտադրությունն ըստ ընկերությունների

Ընկերության անվանումը	2023		2024	
	Ծավալը, Թմտ	Արժեքը, մլն ՀՀ դրամ	Ծավալը, Թմտ	Արժեքը, մլն ՀՀ դրամ
«Զանգեզուրի Պղնձամոլիբդենային Կոմբինատ» ՓԲԸ	11,294	28,361	17,722	60,751
«Թեղուտ» ՓԲԸ	179	1,555	243	1,896
«Ագարակի Պղնձա-մոլիբդենային Կոմբինատ» ՓԲԸ	1,269	5,554	955	7,252
Ընդամենը	12,742	35,469	18,920	69,899

Աղբյուրը. Ընկերությունների կողմից ԱՀԹՆ-ին տրամադրված հաշվետվություններ

Ցինկի խտանյութի արտադրությունը

ՀՀ-ում ցինկ արտադրում է միայն «Կապանի Լեռնահարստացման Կոմբինատ» ՓԲԸ -ն: 2023թ. արտադրության ծավալը կազմել է 8,162 տոննա, իսկ 2024թ. այն ավելացել է 28.6%-ով՝ հասնելով 10,500 տոննայի: Արտադրության արժեքը 2023թ. կազմել է 4,833 միլիոն ՀՀ դրամ, իսկ 2024թ. այն աճել է 35.0%-ով՝ դառնալով 6,525 միլիոն ՀՀ դրամ:

Աղյուսակ 4.2.8

2023թ. և 2024թ. ցինկի խտանյութի արտադրությունն ըստ ընկերությունների

Ընկերության անվանումը	Ընկերության գործունեության համայնքը	2023		2024	
		Ծավալը, թմտ	Արժեքը, մլն ՀՀ դրամ	Ծավալը, թմտ	Արժեքը, մլն ՀՀ դրամ
«Կապանի Լեռնահարստացման Կոմբինատ» ՓԲԸ	Սյունիքի մարզ, Կապան	8,162	4,833	10,500	6,525
Ընդամենը		8,162	4,833	10,500	6,525

Աղբյուրը. Ընկերությունների կողմից ԱՀԹՆ-ին տրամադրված հաշվետվություններ

Ընկերություններից և վիճակագրական կոմիտեից ստացված տեղեկությունների համեմատություն

Ըստ ընկերությունների և ՀՀ ՎԿ-ի տրամադրած տվյալների՝ արձանագրվել են որոշակի անհամապատասխանություններ, որոնք հիմնականում պայմանավորված են չափման միավորների տարբեր կիրառմամբ: Պղնձի և մոլիբդենի խտանյութի դեպքում ընկերությունների ներկայացրած տվյալները համապատասխանաբար 7%-ով և 9%-ով ավելի բարձր են, քան ՀՀ ՎԿ-ի հաշվարկած ծավալները, քանի որ ՀՀ ՎԿ-ը տվյալները ներկայացնում է տոննայով, մինչդեռ մի շարք ընկերություններ օգտագործել են թմտ և չմտ չափման միավորներ: Միակ բացառությունը «Ագարակի Պղնձա-մոլիբդենային Կոմբինատ» ՓԲԸ-ն է, որը տվյալները ներկայացրել է միայն տոննայով՝ առանց մանրամասների:

Աղյուսակ 4.2.9

2024թ. ընդերքօգտագործող ընկերություններից և Վիճակագրական կոմիտեից ստացված տեղեկությունների համեմատություն

Արտադրատեսակը	2024	
	Արտադրանքի ծավալը (տ) ըստ ՀՀ ՎԿ-ի	Արտադրանքի ծավալը (թմտ) ըստ ընկերությունների
Պղնձի խտանյութ	312,027	334,009

Արտադրատեսակը	2024	
	Արտադրանքի ծավալը (տ) ըստ ՀՀ ՎԿ-ի	Արտադրանքի ծավալը (թմտ) ըստ ընկերությունների
Մոլիբդենի խտանյութ	17,066	18,692
Ֆերոմոլիբդեն	4,499	0
Ցինկի խտանյութ	10,501	10,500

Աղբյուրը. Ընկերությունների կողմից ԱՃԹՆ-ին տրամադրված հաշվետվություններ և ՀՀ ՎԿ-ի կողմից

«Զանգեզուրի Պղնձամոլիբդենային Կոմբինատ» ՓԲԸ-ն 2024թ. ֆերոմոլիբդենի սեփական արտադրություն չի իրականացրել: Սակայն ՀՀ ՎԿ-ի տվյալներում արտացոլված է ֆերոմոլիբդենի խտանյութի արտադրություն, որը կատարվել է ոչ արդյունահանող ընկերությունների կողմից: Մասնավորապես, ֆերոմոլիբդենի արտադրությամբ են զբաղվել «ԱՄՊ հոլդինգ» ՍՊԸ, որը չունի հանքարդյունահանման լիցենզիա և խտանյութը ձեռք է բերել «Զանգեզուրի Պղնձամոլիբդենային Կոմբինատ» ՓԲԸ-ից: Ցինկի խտանյութի վերաբերյալ ներկայացված տվյալները գրեթե ամբողջությամբ համընկնում են:

Թանկարժեք մետաղների խտանյութի արտադրությունը

Ստորև աղյուսակում ներկայացված է ոսկու և ոսկու պարունակությամբ թանկարժեք մետաղի խտանյութի արտադրությունը 2023-2024թթ. համար:

Աղյուսակ 4.2.10

2023թ. և 2024թ. թանկարժեք մետաղների արտադրությունն ըստ ընկերությունների

Ընկերության անվանումը	Ընկերության գործունեության համայնքը	Արտադրատեսակը	Չափման միավոր	2023		2024	
				Ծավալը	Արժեքը, մլն ՀՀ դրամ	Ծավալը	Արժեքը, մլն ՀՀ դրամ
«Գեոպրո մայնինգ Գոլդ» ՍՊԸ	ՀՀ, Գեղարքունիքի մարզ, Գեղամասար	Ոսկու և արծաթի դորե համաձուլվածք	գրամ	875,602	20,683	352,162	7,672
«Կապանի Լեռնահարստացման Կոմբինատ» ՓԲԸ (նախկին	ՀՀ, Սյունիքի մարզ, Կապան	Ոսկու պարունակությամբ թանկարժեք	չմտ	15,997	28,089	20,418	37,682

Ընկերության անվանումը	Ընկերության գործունեության համայնքը	Արտադրատեսակը	Չափման միավոր	2023		2024	
				Ծավալը	Արժեքը, մլն ՀՀ դրամ	Ծավալը	Արժեքը, մլն ՀՀ դրամ
«Չաարատ Կապան»)		մետաղի խտանյութ					
«Լիճքվազ» ՓԲԸ	ՀՀ, Սյունիքի մարզ, Կապան	Ոսկու պարունակությամբ թանկարժեք մետաղի խտանյութ	չմտ	6,396	3,800	6,980	4,302
«Մեղրաձոր Գոլդ» ՍՊԸ	ՀՀ, Կոտայքի մարզ, Մեղրաձոր	Ոսկու պարունակությամբ թանկարժեք մետաղի խտանյութ	տ	2,419	1,064	1,594	445
«Ասսաթ» ՍՊԸ	գ.Քարա բերդ	Ոսկու պարունակությամբ հանքաքա բեր	տ	0	0	4,594	100
Ընդամենը					53,636		50,201

Աղբյուրը. Ընկերությունների կողմից ԱՃԹՆ-ին տրամադրված հաշվետվություններ

«Գեոպրոմայինգ Գոլդ» ՍՊԸ-ի ոսկու և արծաթի ձուլակտորների արտադրությունը վերջին տարիներին շարունակական նվազման միտում է ցուցաբերում. 2024 թ. -ին այն կազմել է 352,162 գրամ, մինչդեռ 2023 թ. արտադրությունը կազմել էր 875,602 գրամ, իսկ 2022թ. այն էապես բարձր էր՝ 2,433,502 գրամ: Արտադրության այս կտորուկ անկումը հիմնականում պայմանավորված է Սոթքի հանքավայրի շահագործման սահմանափակումներով՝ հատկապես 2020թ. պատերազմից հետո առաջացած իրավիճակի հետևանքով: 2024 թ. -ի դրությամբ արտադրության արժեքով առաջատարն է «Կապանի Լեռնահարստացման Կոմբինատ» ՓԲԸ-ն, որը ապահովել է ընդհանուր ցուցանիշի 75.1 %-ը և տարեկան կտրվածքով ցուցադրել է 27.6 % աճ: Ընդհանուր առմամբ՝ թանկարժեք մետաղների արտադրության արժեքը 2024 թ. -ին նվազել է 16.6 %-ով՝ 2023 թ. -ի համեմատ: Նվազումը հիմնականում պայմանավորված է Սոթքի հանքավայրում շահագործման սահմանափակումների հետ:

ԱՃԹՆ 2023թ. Ստանդարտի 3.2 պահանջի համաձայն՝ իրականացնող երկրները պարտավոր են ժամանակին հրապարակել արտադրության տվյալները՝ ներառյալ արտադրության ծավալներն ու արժեքները ըստ ապրանքատեսակների: Անհրաժեշտության դեպքում տվյալները պետք է նաև բաժանվեն ծրագրերի կտրվածքով: Մասնավոր դեպքերում պետք է բացահայտվի արհեստագործական և փոքրածավալ գործունեությամբ ստացված արտադրության գնահատականը (եթե այն առկա է), ինչպես նաև արտադրության ծավալներն ու արժեքները հաշվարկելու կիրառվող աղբյուրներն ու մեթոդները:

Բացի այդ, իրականացնող երկրները պետք է բացահայտեն այն մեխանիզմները, որոնք ապահովում են արտադրության տվյալների և փաստաթղթերի ճշգրտության վերահսկողությունն ու ստուգումը, ներառյալ ցանկացած թույլ կողմ՝ կապված հանրությանը հասանելի տեղեկատվության համապարփակության և հուսալիության հետ:

Հայաստանը կատարում է արտադրության ծավալների և արժեքների վերաբերյալ տվյալների բացահայտման պահանջը. համապատասխան տեղեկատվությունը հրապարակվում է յուրաքանչյուր հաշվետու շրջանում՝ ընդերքօգտագործող ընկերությունների հրապարակային հաշվետվությունների միջոցով: Տվյալների ճշգրտության հիմնական նախապայմանն է դրանց որակի ապահովումը, որի մասին անդրադարձ է կատարվել զեկույցի 1.3 և 7.2 բաժիններում:

Տվյալների որակի հետագա բարելավմանը կնպաստի բացահայտումների համակարգված էլեկտրոնային հարթակի գործարկումը, որը հնարավորություն կտա երկկողմանի ներկայացվող տեղեկությունների համադրումը իրականացնել տեղեկությունների ներկայացման պահին:

Հայաստանում արհեստագործական և փոքրածավալ արդյունահանմամբ ստացված արտադրություն առկա չէ:

4.3. Մետաղական հանքարդյունաբերության ոլորտում իրացման ծավալները և արտահանումը (պահանջ 3.3 և 6.3)

4.3.1. Արտահանումը մետաղական հանքարդյունաբերության ոլորտում

Վիճակագրական կոմիտեի տվյալներով՝ 2023-2024թթ. հանքագործական արդյունաբերությունն ու բացահանքերի շահագործումը ՀՀ ՀՆԱ-ի հիմնական ճյուղերից է և կազմում է 3%⁵⁴: Համաձայն ՄԱԿ-ի Comtrade վիճակագրության՝ 2023-2024թթ. հանքարդյունաբերության ոլորտը ապահովել է երկրի ընդհանուր արտահանման համապատասխանաբար 34.1%-ը և 54.1%-ը⁵⁵: Հանքարդյունաբերության ոլորտի արտահանման կշռի շարունակական աճը ընդհանուր արտահանման մեջ պայմանավորված է ոսկու արտահանման ծավալի կտրուկ աճով՝ սկսած 2022 թվականից: Մասնավորապես, 2022 թվականին ոսկու արտահանումը 2021 թվականի համեմատ աճել է 210%-ով, 2023 թվականին՝ 337%-ով, իսկ 2024թ.-ին՝ 210%-ով: Ոսկու արտահանման նշված մեծ ծավալների գերակշիռ մասը ապահովվել է ոչ արդյունահանող ընկերությունների կողմից: Միննույն ժամանակ, ոլորտի այլ արտադրատեսակների՝ խտանյութի, արտահանման ծավալը 2023 թվականին նախորդ տարվա համեմատ նվազել է 7.2%-ով, իսկ 2024 թվականին արձանագրվել է 1.7% աճ: 2023 թվականին հանքարդյունաբերության արտահանումը

54

https://statbank.armstat.am/pxweb/hy/ArmStatBank/ArmStatBank_1%20Economy%20and%20finance_15%20National%20Accounts_151%20SNA%20008_1511%20Annual%20data_15111%20Production%20of%20GDP/EF-NA-08AP02.px/table/tableViewLayout1/?rxid=9ba7b0d1-2ff8-40fa-a309-fae01ea885bb

⁵⁵UN Comtrade

նվազել է հիմնականում արտադրության կրճատման և մետաղների համաշխարհային շուկայի անորոշության պատճառով:

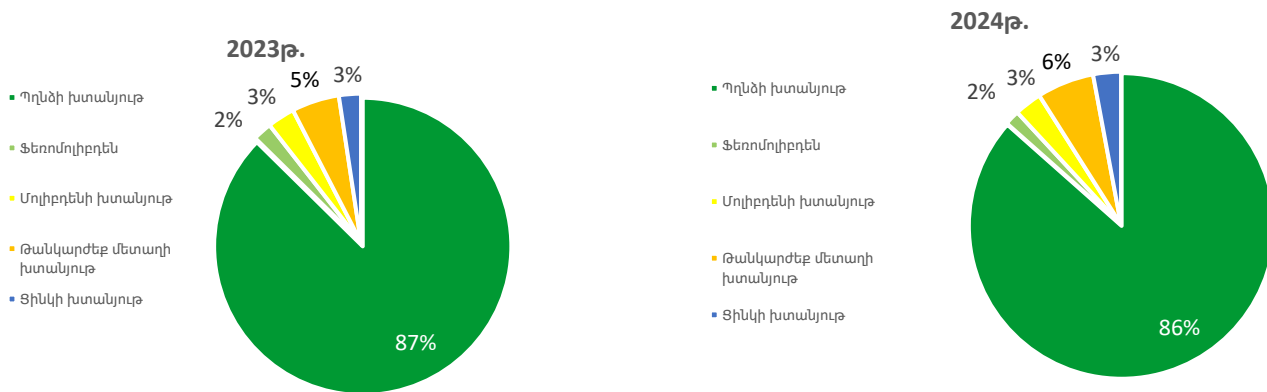
Comtrade հարթակի տվյալների համաձայն՝ հանքարդյունաբերության ոլորտի առանց ոսկու արտահանումը 2024թ.-ին կազմել է 1,108 միլիոն ԱՄՆ դոլար: Արտահանված ոսկու արժեքը 2024թ.-ին հասել է պատմական առավելագույնին՝ 5,605 միլիոն ԱՄՆ դոլար:

2023-2024թթ.-ին արտահանման մեջ ամենամեծ մասնաբաժինը ըստ ֆիզիկական ծավալների պատկանում է պղնձի խտանյութին՝ կազմելով ոլորտի արտահանման 86.9%-ը: Թանկարժեք մետաղների խտանյութի մասնաբաժինը կազմում է 5.6%-ը: Ցինկի խտանյութի մասնաբաժինը կազմում է 2.7%, մոլիբդենի խտանյութինը՝ 2.9%, իսկ ֆերոմոլիբդենի խտանյութինը՝ 1.8%:

Ընդհանուր առմամբ, 2024 թվականին արտահանման ֆիզիկական ծավալները առանց ոսկու 2023 թվականի համեմատ աճել են 5.5%-ով, մինչդեռ արտահանման արժեքը առանց ոսկու նվազել է 1.7%-ով: Ոսկու արտահանման արժեքը աճել է 210%-ով:

Գծապատկեր 4.3.1.1

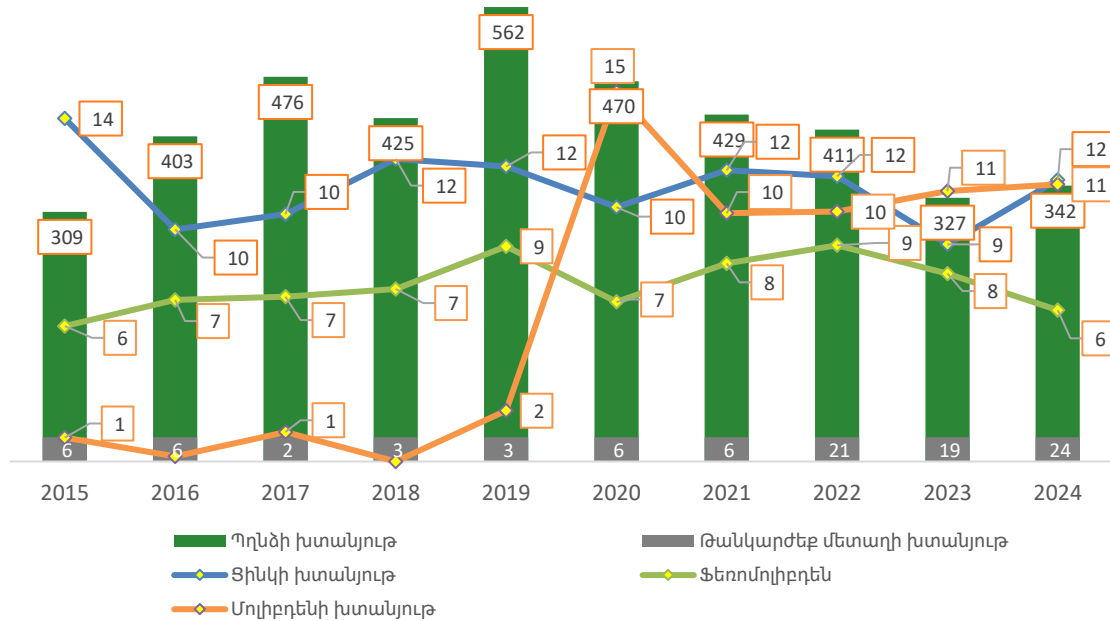
2023 և 2024թթ. մետաղական արտադրատեսակների արտահանման կշիռներն ընդհանուր արտահանման մեջ (ըստ ֆիզիկական ծավալների)

Աղբյուրը. ITC հաշվարկները, որոնք հիմնված են ՄԱԿ-ի COMTRADE վիճակագրության վրա

Գծապատկեր 4.3.1.2

2013-2024թթ. մետաղական արտադրատեսակների արտահանումը, հազ տոննա

Աղբյուրը. ITC հաշվարկները, որոնք հիմնված են ՄԱԿ-ի COMTRADE վիճակագրության վրա

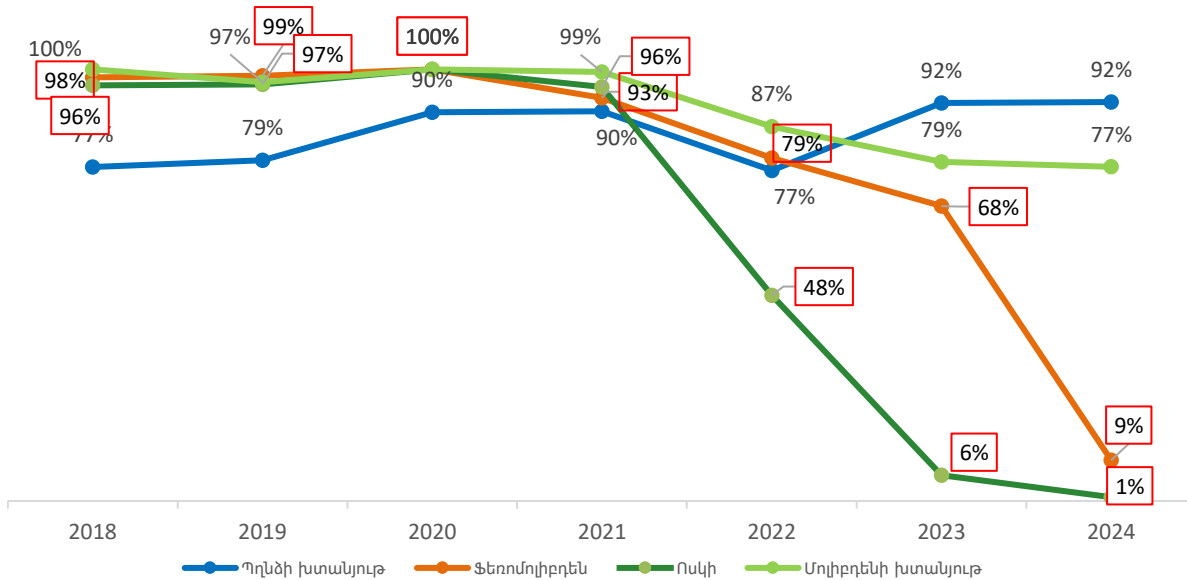
Պղնձի խտանյուրի արտահանման ծավալները տարեցտարի աճել են՝ իրենց գագաթնակետին հասնելով 2019 թվականին՝ 562 հազար տոննա ցուցանիշով: 2019 թվականից հետո արձանագրվել է նվազման միտում, իսկ 2024 թվականին գրանցվել է 4.5% աճ՝ 2023 թվականի համեմատ: Ցինկի խտանյուրի արտահանման ծավալները վերջին տասնամյակում էական փոփոխությունների չեն ենթարկվել և պահպանվել են համեմատաբար փոքր մակարդակում: Մոլիբդենի խտանյուրի արտահանումը մինչև 2019 թվականը ունեցել է աննշան ծավալներ, իսկ 2020 թվականին արձանագրվել է զգալի աճ: Հետագա որոշակի նվազումից հետո արտահանման ծավալները կայունացել են՝ պահպանվելով մոտ 11 հազար տոննայի մակարդակում 2023-2024 թվականներին: Ֆերոմոլիբդենի արտահանման ծավալները նույն ժամանակահատվածում տատանվել են 6-8 հազար տոննայի սահմաններում, 2023-2024 թվականներին արձանագրելով որոշակի նվազում:

Վերլուծության շրջանակում դիտարկվել է նաև այն մասնաբաժինը, որը բաժին է ընկնում մետաղական արտադրատեսակներ արտադրող ու արդյունահանող ընկերություններին: Ստորև ներկայացված գծապատկերում տոկոսային հարաբերակցությունը ցույց է տալիս տվյալ արտադրատեսակի արտահանման այն մասը, որն իրականացվել է հանքարդյունահանողների կողմից ընդհանուր արտահանման մեջ: Համաձայն տվյալների՝ թանկարժեք մետաղների և ցինկի խտանյուրի արտահանման ամբողջական ծավալը (100%) իրականացվել է արդյունահանող ընկերությունների կողմից:

Կարևոր է նշել, որ ընդհանուր արտահանման և հանքարդյունահանող ընկերությունների կողմից իրականացված արտահանման միջև տարբերությունը ներկայացնում է այն ծավալը, որն արտահանվել է ոչ արդյունահանող ընկերությունների կողմից: Սա ենթադրում է, որ այդ ընկերությունները համապատասխան արտադրատեսակները կամ ձեռք են բերել տեղական շուկայից, կամ էլ ներմուծել են այլ երկրներից՝ հետագայում արտահանման նպատակով: Նշված վերլուծությունը կարևոր է արտահանման շղթայի և տեղական մետաղական արտադրանքների շրջանառության կառուցվածքի ամբողջական գնահատման համար:

Գծապատկեր 4.3.1.3

2018-2024թթ. արդյունահանող ընկերությունների կողմից մետաղական արտադրատեսակների արտահանման կշիռը մետաղական արտադրատեսակների ընդհանուր արտահանման մեջ (ըստ ֆիզիկական ծավալների)

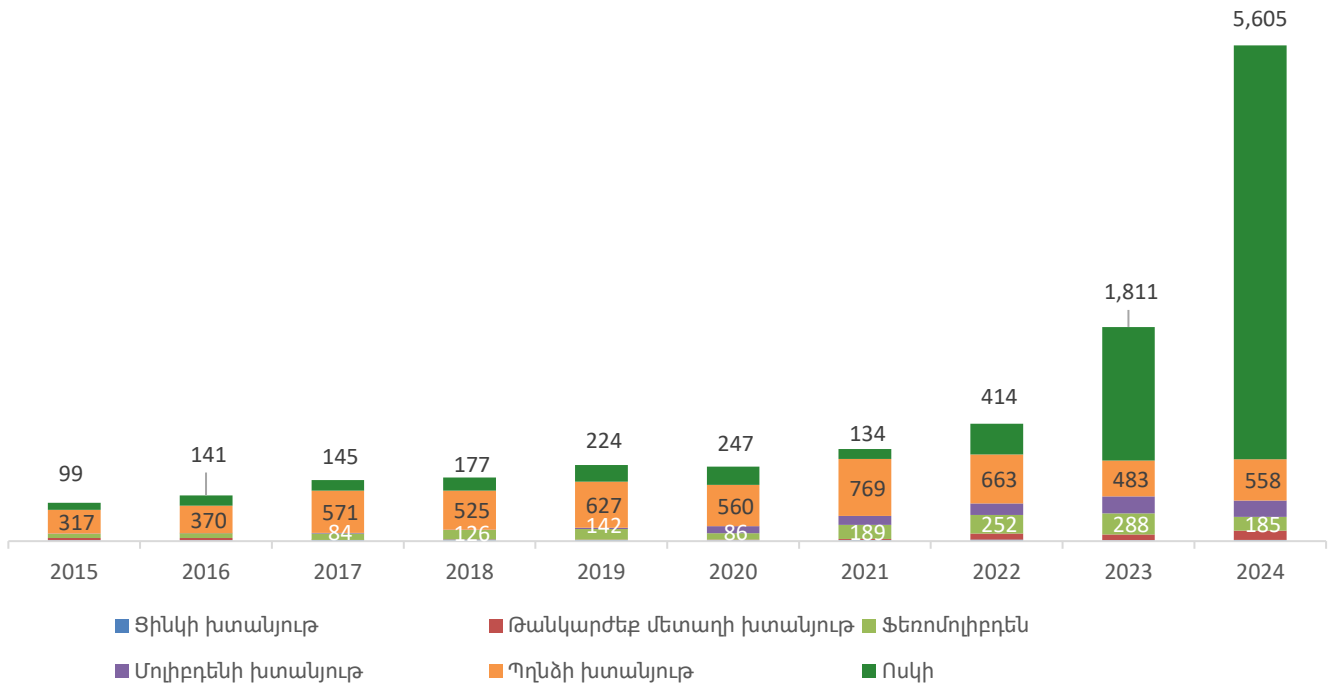
Աղբյուրը. ՀՀ ՊԵԿ-ի կողմից ԱՃԹՆ գեկույցի շրջանակում տրամադրված տեղեկատվություն և ITC հաշվարկները

Արդյունահանող ընկերությունների կողմից արտադրված և արտահանված մետաղական արտադրատեսակների արտահանման ծավալը ընդհանուր արտահանման մեջ էապես նվազել է 2022 թվականից՝ բացառությամբ պղնձի խտանյութի: Մասնավորապես, ոսկու արտահանման ծավալը ընդհանուր արտահանման մեջ նվազել է՝ 96%-ից հասնելով 1%-ի: Նմանատիպ զարգացում է արձանագրվել նաև ֆեռոմոլիբդենի արտահանման դեպքում՝ 2021 թվականին կազմելով 93%, 2024 թվականին՝ 9%:

Ներքևում ներկայացված գծապատկերում ցուցադրված են մետաղների արտահանման արժեքները ըստ տարիների: Արտահանման արժեքների փոփոխությունները հիմնականում համահունչ են մետաղների արտահանման ծավալների տատանումներին, և շեղումները պայմանավորված են մետաղների գների փոփոխությամբ:

Գծապատկեր 4.3.1.4

2013-2024թթ. մետաղական արտադրատեսակների արտահանումը, մլն դոլար

Աղբյուրը. COMTRADE վիճակագրական կայք

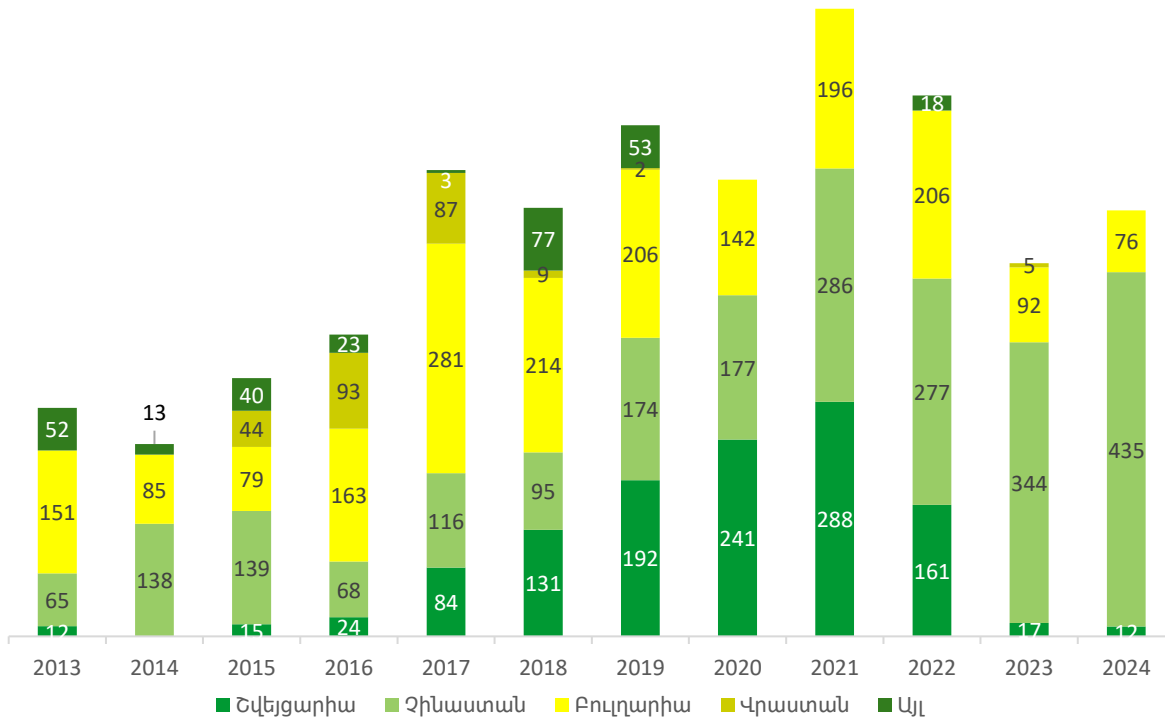
Պղնձի խտանյութի արտահանում

Պղնձի արտահանումը կազմում է հանքարդյունաբերական արտահանման (առանց ոսկու) 92.1%-ը և շուրջ 2% ազդեցություն ունի ՀՀ ՀՆԱ-ի վրա: 2014-2024 թթ. միջին տարեկան աճը կազմել է 8.1%: 2024թ. պղնձի խտանյութի արտահանումը աճել է 4.5%-ով՝ համեմատած 2023թ.-ի, իսկ 2023թ.-ին այն նվազել էր 20.5%-ով՝ համեմատած 2022թ.-ի: Պղնձի խտանյութի պատմական առավելագույն իրացումը գրանցվել է 2021 թվականին, ինչը հիմնականում պայմանավորված է տվյալ տարում պղնձի բարձր գներով:

2024թ. պղնձի Հայաստանից արտահանման առաջատար երկիրը եղել է Չինաստանը, որը կազմել է ընդհանուր արտահանման 83.23%-ը կամ 434.6 միլիոն ԱՄՆ դոլար: 2024թ. արտահանման ծավալը դեպի Չինաստան կազմել է 261.8 հազար տոննա, որը աճել է համեմատած 2023 և 2022 թվականների հետ, համապատասխանաբար 14.9% և 49.4%: Պղնձի խտանյութի արտահանման ուղղությունների կառուցվածքում 2024թ. նկատվել են էական փոփոխություններ. Բուլղարիայի և Շվեյցարիայի ուղղություններով արտահանման արժեքը նվազել է՝ համեմատած 2023թ.-ի, համապատասխանաբար 17.6% և 27.9%: Նրանց մասնաբաժինը փոխարինվել է դեպի Չինաստան արտահանմամբ, որի արժեքը աճել է 26.3%-ով:

Գծապատկեր 4.3.1.5

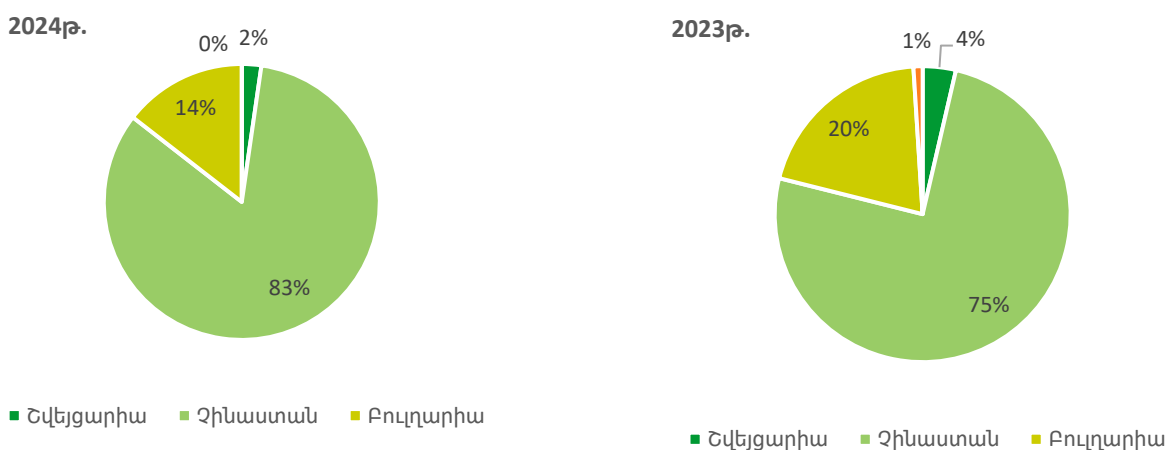
2013-2024թթ. պղնձի խտանյութի արտահանման բաշխումն ըստ երկրների, մլն դոլար

Աղբյուրը. ITC հաշվարկները, որոնք հիմնված են ՄԱԿ-ի COMTRADE վիճակագրության վրա

Գծապատկեր 4.3.1.6

2023-2024թթ. պղնձի խտանյութի արտահանման բաշխումն ըստ երկրների

Աղբյուրը. ITC հաշվարկները, որոնք հիմնված են ՄԱԿ-ի COMTRADE վիճակագրության վրա

Աղյուսակ 4.3.1.1

2023թ. պղնձի խտանյութի արտահանման բաշխումն ըստ ընկերությունների, ծավալի, դրամային արժեքի և արտահանման երկրի

Ծագման մարզը	Ընկերության անվանումը	Արտահանման երկիրը	2023		
			Ծավալը	Արժեքը, մլն ՀՀ դրամ	Արժեքը, հազ. ԱՄՆ դոլար
Լոռու մարզ	«Ախթալայի Լեռնահարստացման Կոմբինատ» ՓԲԸ	Բուլղարիա	9,150 թմտ	4,832	12,312
	«Թեղուտ» ՓԲԸ	Շվեյցարիա, Չինաստան, ՌԴ	38,617 չմտ	20,264	51,633
Սյունիքի մարզ	«Ագարակի Պղնձամուխիթենային Կոմբինատ» ՓԲԸ	Չինաստան	50,968 տ	27,809	70,859
	«Զանգեզուրի Պղնձամուխիթենային Կոմբինատ» ՓԲԸ	Չինաստան, Բուլղարիա	203,367 թմտ	125,154	318,896
Ընդամենը				178,059	453,700

Աղբյուրը. ընդերքօգտագործող ընկերությունների կողմից ԱՀԹՆ գեկույցի համար

Աղյուսակ 4.3.1.2

2024թ. պղնձի խտանյութի արտահանման բաշխումն ըստ ընկերությունների, ծավալի, դրամային արժեքի և արտահանման երկրի

Ծագման մարզը	Ընկերության անվանումը	Արտահանման երկիրը	2024		
			Ծավալը	Արժեքը, մլն ՀՀ դրամ	Արժեքը, հազ. ԱՄՆ դոլար
Լոռու մարզ	«Ախթալայի Լեռնահարստացման Կոմբինատ» ՓԲԸ	Բուլղարիա	9,825 թմտ	5,408	13,771
	«Թեղուտ» ՓԲԸ	Շվեյցարիա, Չինաստան, ՌԴ	73,165 չմտ	45,438	115,697

Ծագման մարզը	Ընկերության անվանումը	Արտահանման երկիրը	2024		
			Ծավալը	Արժեքը, մլն ՀՀ դրամ	Արժեքը, հազ. ԱՄՆ դոլար
Սյունիքի մարզ	«Ագարակի Պղնձամոլիբդենային Կոմբինատ» ՓԲԸ	Չինաստան	53,589 տ	34,005	86,585
	«Զանգեզուրի Պղնձամոլիբդենային Կոմբինատ» ՓԲԸ	Չինաստան, Բուլղարիա	182,116 թմտ	125,265	318,959
Ընդամենը				210,115	535,011

Աղբյուրը. ընդերքօգտագործող ընկերությունների կողմից ԱՀԹՆ գեկույցի համար

Արտահանման ամենամեծ ծավալներն ու արժեքները պատկանում են «Զանգեզուրի Պղնձամոլիբդենային Կոմբինատ» ՓԲԸ-ին, որը գերակշռում է ինչպես արտադրանքի քանակով, այնպես էլ արժեքով՝ արտահանելով 182,116 տոննա արտադրանք հիմնականում դեպի Չինաստան և Բուլղարիա:

«Թեղուտ» ՓԲԸ-ի արտահանման ծավալը կազմում է 73,165 տոննա, և այն ուղղվում է երեք երկիր՝ Շվեյցարիա, Չինաստան և Ռուսաստանի Դաշնություն: Միևնույն ժամանակ, «Ագարակի Պղնձամոլիբդենային Կոմբինատ» ՓԲԸ-ի և «Ախթալայի Լեռնահարստացման Կոմբինատ» ՓԲԸ-ի արտահանման ծավալները համեմատաբար փոքր են և հիմնականում ուղղվում են Չինաստան և Բուլղարիա:

Ընդհանուր առմամբ, արտահանման արժեքը կազմել է 210,115 միլիոն ՀՀ դրամ, որը համարժեք է 535,011 հազար ԱՄՆ դոլարի:

Պղնձի խտանյութը բացի պղնձից պարունակում է նաև թանկարժեք մետաղների՝ ոսկու և արծաթի, վճարվող համարվող քանակություններ: Ստորև ներկայացված է պղնձի խտանյութ արդյունահանող ընկերությունների արտահանման ծավալներն ըստ մետաղների վերջնական պարունակության:

Աղյուսակ 4.3.1.3

2023-2024թթ. արտահանված պղնձի խտանյութի մեջ վճարվող համարվող մետաղների վերջնական պարունակությունը

Ծագման մարզը	Ընկերության անվանումը	Մետաղը	2023		2024	
			Ծավալը	Խտանյութի ծավալը	Ծավալը	Խտանյութի ծավալը
Լոռու մարզ	«Ախթալայի Լեռնահարստացման կոմբինատ»	պղինձ	1,716 չմտ	9,150 թմտ	1,843 թմտ	9,825 թմտ

Ծագման մարզը	Ընկերության անվանումը	Մետաղը	2023		2024	
			Ծավալը	Խտանյութի ծավալը	Ծավալը	Խտանյութի ծավալը
	«Թեղուտ» ՓԲԸ	պղինձ	11,667 չմտ	54,396 չմտ	3,204 տ	15,445 չմտ
Սյունիքի մարզ	«Ագարակի պղնձամոլիբդենային կոմբինատ» ՓԲԸ	պղինձ	11,519 տ	50,968 տ	10,807 տ	53,589 տ
		պղինձ	40,948 տ	222,906 թմտ	36,815 տ	182,116 թմտ
	«Զանգեզուրի պղնձամոլիբդենային կոմբինատ» ՓԲԸ	ոսկի	241 կգ		189 կգ	
		արծաթ	3,711 կգ		3,138 կգ	
	«Զաարատ Կապան» ՓԲԸ	պղինձ	1,872 տ	11,013 թմտ	2,516 տ	14,802 թմտ
		ոսկի	738 կգ		992 կգ	
		արծաթ	13,469 կգ		17,925 կգ	

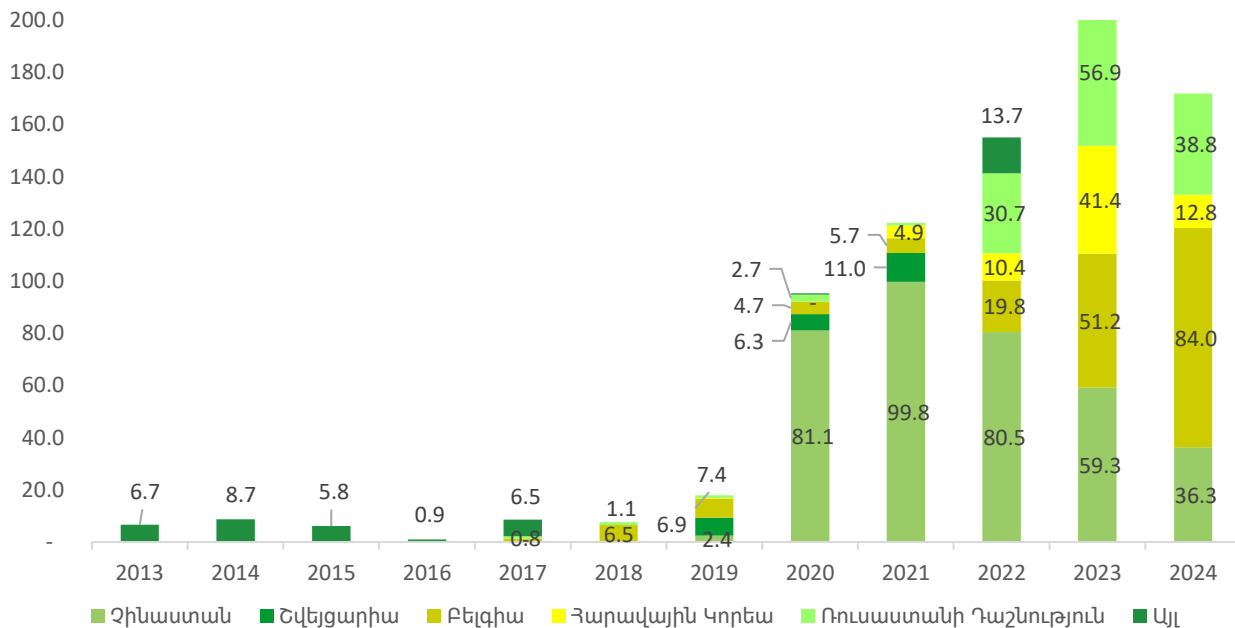
Աղբյուրը. ընդերքօգտագործող ընկերությունների կողմից ԱՃԹՆ գեկույցի համար

Մոլիբդենի խտանյութի և ֆերոմոլիբդենի արտահանումը

2024թ. ՀՀ-ից արտահանվել է մոլիբդենի և ֆերոմոլիբդենի խտանյութ՝ համապատասխանաբար 11.4 և 6.1 հազար տոննա: Հանքարդյունաբերական ընդհանուր արտահանման մեջ մոլիբդենի և ֆերոմոլիբդենի արտահանումը կազմել է համապատասխանաբար 3.1% և 1.6%: 2023 թ.-ի համեմատ 2024 թ. մոլիբդենի արտահանման ծավալը աճել է 2.6%-ով՝ պահպանելով գրեթե կայուն մակարդակ, մինչդեռ ֆերոմոլիբդենի արտահանման ծավալը նվազել է 21.19%-ով, ինչը հիմնականում պայմանավորված է ֆերոմոլիբդենի շուկայական գների նվազմամբ: Ստորև ներկայացված է մոլիբդենի խտանյութի և ֆերոմոլիբդենի արտահանման արժեքների բաշխումը՝ ըստ երկրների, ԱՄՆ դոլարով:

Գծապատկեր 4.3.1.7

2013-2024թթ. մոլիբդենի խտանյութի արտահանման բաշխումն ըստ երկրների, մլն ԱՄՆ դոլար

Աղբյուրը. ITC

հաշվարկները, որոնք հիմնված են ՄԱԿ-ի COMTRADE վիճակագրության վրա

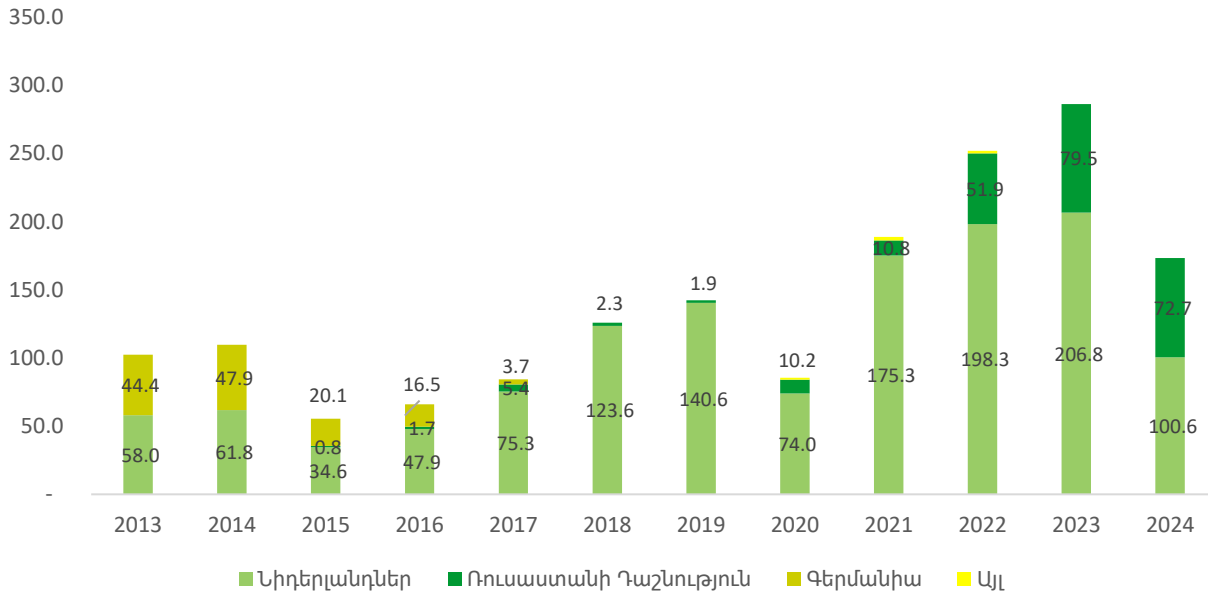
2024թ. մոլիբդենի խտանյութի արտահանման հիմնական ուղղությունը փոխվել է. եթե նախորդ տարի առաջնային շուկաներն էին Զինաստանն ու Ռուսաստանի Դաշնությունը, ապա 2024թ. գլխավոր արտահանման ուղղությունը դարձել է Բելգիան: 2024թ. Բելգիա արտահանման ծավալը աճել է 64.0%-ով՝ հասնելով 84.0 մլն ԱՄՆ դոլարի 2023թ. համեմատ: Միաժամանակ դեպի Զինաստան և Ռուսաստանի Դաշնություն արտահանման ծավալները 2023թ. համեմատ նվազել են՝ համապատասխանաբար 38.7% և 31.8%-ով:

Ամենախոշոր անկումը գրանցվել է դեպի Հարավային Կորեա՝ 69.1%, ինչի արդյունքում արտահանման արժեքը նվազել է մինչև 12.8 մլն ԱՄՆ դոլար՝ նախորդ տարվա 41.4 մլն ԱՄՆ դոլարի դիմաց:

Արդյունքում, 2024թ. մոլիբդենի խտանյութի արտահանման արժեքն նվազել է 17.6%-ով և կազմել է 171.9 մլն ԱՄՆ դոլար:

Գծապատկեր 4.3.1.8

2013-2024թթ. ֆերմոլիթիդների արտահանման բաշխումն ըստ երկրների, մլն ԱՄՆ դոլար

Աղբյուրը. ITC

հաշվարկները, որոնք հիմնված են ՄԱԿ-ի COMTRADE վիճակագրության վրա

Ֆերմոլիթիդների արտահանման հիմնական ուղղությունը եղել է Նիդերլանդները, որը 2013-2024թթ. եղել է Հայաստանից ֆերմոլիթիդների արտահանման առաջատարը: 2024-ին Նիդերլանդներ արտահանման արժեքն նվազելով է 51.3%-ով՝ կազմելով 100.6 մլն ԱՄՆ դոլար, ինչը կազմում է ֆերմոլիթիդների արտահանման 58.0%-ը: Այս անկումը պայմանավորված է 2024թ. ֆերմոլիթիդների արտադրության նվազումով, որի արդյունքում վաճառքի կառուցվածքում ֆերմոլիթիդների ծավալը փոխարինվել է մոլիբդենի խտանյութի ավելացված վաճառքով: Մինչև 2024թ. «Զանգեզուրի Պղնձամոլիբդենային Կոմբինատ» ՓԲԸ-ն ֆերմոլիթիդների արտահանումը իրականացնում էր տեղական ոչ արդյունահանող ընկերությունների միջոցով՝ նրանց պատվիրելով մոլիբդենի խտանյութի վերամշակումը և ստացված ֆերմոլիթիդների խտանյութի հետագա արտահանումը: 2024թ.-ին «Զանգեզուրի Պղնձամոլիբդենային Կոմբինատ» ՓԲԸ-ն այլևս նման պատվեր չի իրականացրել և փոխարենը ավելացրել է մոլիբդենի խտանյութի արտահանումը: Արդյունքում՝ 2024թ.-ին ֆերմոլիթիդների ամբողջ արտահանումը իրականացվել է բացառապես ոչ արդյունահանող ընկերությունների կողմից:

Արտահանման ծավալները դեպի Ռուսաստանի Դաշնություն գրեթե չեն փոխվել նախորդ տարվա հետ համեմատած: Ընդհանուր առմամբ, ֆերմոլիթիդների արտահանման արժեքը 2024թ. նվազել է 39.5%-ով՝ կազմելով 173.3 մլն ԱՄՆ դոլար:

Մոլիբդենի խտանյութի արտահանման ուղղությունները եղել են Ռուսաստանի Դաշնություն, Բելգիա, Չիլի, Հարավային Կորեա, Թայլանդ, Չինաստան, Վրաստան, իսկ ֆերմոլիթիդների արտահանման ուղղությունները եղել են Ռուսաստան, Նիդերլանդներ և Լեհաստան:

Աղյուսակ 4.3.1.4

2023թ. մոլիբդենի խտանյութի և ֆերոմոլիբդենի արտահանման բաշխումն ըստ ընկերությունների, ծավալի, արժեքի

Ծագման մարզը	Ընկերության անվանումը	Արտադրատեսակի անվանումը	Արտահանման երկիրը	Ծավալը	Արժեքը, մլն ՀՀ դրամ	Արժեքը, հազ. ԱՄՆ դոլար
Սյունիքի մարզ	«Զանգեզուրի Պղնձամոլիբդենային Կոմբինատ» ՓԲԸ	Թրծած մոլիբդենի խտանյութ	Ռուսաստանի Դաշնություն	1,344 թմտ	13,021	33,178
	«Զանգեզուրի Պղնձամոլիբդենային Կոմբինատ» ՓԲԸ	Մոլիբդենի խտանյութ	Չինաստան, Բելգիա, Կորեա, Հունաստան	8,042 թմտ	59,109	150,611
	«Զանգեզուրի Պղնձամոլիբդենային Կոմբինատ» ՓԲԸ	Ֆերոմոլիբդեն	Նիդերլանդներ, Ռուսաստան, Լեհաստան	7,180 տ	105,502	268,822
Ընդամենը					177,631	452,610

Աղբյուրը. ընդերքօգտագործող ընկերությունների կողմից ԱՀԹՆ գեկույցի համար

Աղյուսակ 4.3.1.5

2024թ. մոլիբդենի խտանյութի և ֆերոմոլիբդենի արտահանման բաշխումն ըստ ընկերությունների, ծավալի, արժեքի

Ծագման մարզը	Ընկերության անվանումը	Արտադրատեսակի անվանումը	Արտահանման երկիրը	Ծավալը	Արժեքը, մլն ՀՀ դրամ	Արժեքը, հազ. ԱՄՆ դոլար
Սյունիքի մարզ	«Զանգեզուրի Պղնձամոլիբդենային Կոմբինատ» ՓԲԸ	Թրծած մոլիբդենի խտանյութ	Ռուսաստանի Դաշնություն	1,169 թմտ	13,628	34,701
	«Զանգեզուրի Պղնձամոլիբդենային Կոմբինատ» ՓԲԸ	Մոլիբդենի խտանյութ	Չինաստան, Բելգիա, Կորեա, Չիլի, Թայլանդ, Վրաստան	8,270 թմտ	56,550	143,991
	«Զանգեզուրի Պղնձամոլիբդենային Կոմբինատ» ՓԲԸ	Ֆերոմոլիբդեն	Նիդերլանդներ, Ռուսաստան, Լեհաստան	1,124 տ	13,116	33,398

Ծագման մարզը	Ընկերության անվանումը	Արտադրատեսակի անվանումը	Արտահանման երկիրը	Ծավալը	Արժեքը, մլն ՀՀ դրամ	Արժեքը, հազ. ԱՄՆ դոլար
Ընդամենը					83,294	212,090

Աղբյուրը. ընդերքօգտագործող ընկերությունների կողմից ԱՃԹՆ զեկույցի համար

Մոլիբդենի խտանյութը և ֆերոմոլիբդենը վճարվող համարվող այլ արտադրատեսակներ չեն պարունակում:

Աղյուսակ 4.3.1.6

2024թ. արտահանված մոլիբդենի խտանյութի և ֆերոմոլիբդենի մեջ վճարվող համարվող մոլիբդենի վերջնական պարունակությունը

Ընկերության անվանումը	Մետաղը	2023		2024	
		Ծավալը	Խտանյութի ծավալը	Ծավալը	Խտանյութի ծավալը
«Թեղուտ» ՓԲԸ	մոլիբդենի խտանյութ	-	-	28 տ	75 չմտ
«Զանգեզուրի Պղնձամոլիբդենային Կոմբինատ» ՓԲԸ	թրծած մոլիբդենի խտանյութ	783 տ	1,344 թմտ	-	-
«Զանգեզուրի Պղնձամոլիբդենային Կոմբինատ» ՓԲԸ	մոլիբդենի խտանյութ	3,543 տ	8,042 թմտ	3,624 թմտ	8,270 թմտ
«Զանգեզուրի Պղնձամոլիբդենային Կոմբինատ» ՓԲԸ	Ֆերոմոլիբդեն	4,836 տ	7,180 տ	780 տ	1,169 տ

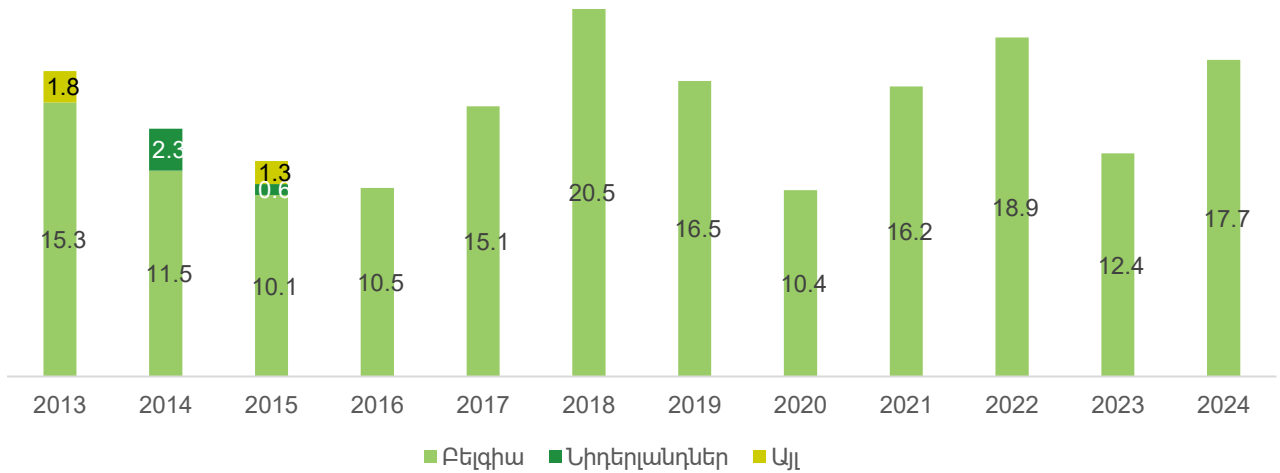
Աղբյուրը. ընդերքօգտագործող ընկերությունների կողմից ԱՃԹՆ զեկույցի համար

Ցինկի խտանյութի արտահանումը

2024թ. ցինկի խտանյութի արտահանումը կազմել է հանքարդյունաբերության ընդհանուր արտահանման ծավալների 3.1%-ը: Արտահանման ընդհանուր արժեքը կազմել է 17.7 մլն ԱՄՆ դոլար, ինչը նախորդ տարվա համեմատ աճել է 42.0%-ով:

Գծապատկեր 4.3.1.9

Ցինկի խտանյութի արտահանումն ըստ երկրների, մլն ԱՄՆ դոլար

Աղբյուրը. ITC հաշվարկները, որոնք հիմնված են ՄԱԿ-ի COMTRADE վիճակագրության վրա

2018-ից ի վեր ցինկի խտանյութն արտահանվում է միայն Բելգիա, մինչ այդ արտահանվել է դեպի Հարավային Կորեա, Նիդերլանդներ և այլն:

Աղյուսակ 4.3.1.7

2023թ. ցինկի խտանյութի արտահանման բաշխումն ըստ ընկերությունների, ծավալի, դրամային արժեքի և արտահանման երկրի

Ծագման մարզը	Ընկերության անվանումը	Արտահանման երկիրը	Ծավալը	Արժեքը, մլն ՀՀ դրամ	Արժեքը, հազ. ԱՄՆ դոլար
Սյունիքի մարզ	«Կապանի Լեռնահարստացման Կոմբինատ» ՓԲԸ	Բելգիա	8,950	4,910	12,511

Աղբյուրը. ընդերքօգտագործող ընկերությունների կողմից ԱՀԹՆ գեկույցի համար

Աղյուսակ 4.3.1.8

2024թ. ջինկի խտանյութի արտահանման բաշխումն ըստ ընկերությունների, ծավալի, դրամային արժեքի և արտահանման երկրի

Ծագման մարզը	Ընկերության անվանումը	Արտահանման երկիրը	Ծավալը	Արժեքը, մլն ՀՀ դրամ	Արժեքը, հազ. ԱՄՆ դոլար
Սյունիքի մարզ	«Կապանի Լեռնահարստացման Կոմբինատ» ՓԲԸ	Բելգիա	11,604	6,923	17,627

Աղբյուրը. ընդերքօգտագործող ընկերությունների կողմից ԱՀԹՆ գեկույցի համար

Ցինկի արդյունահանում և արտահանում իրականացնում է միայն «Կապանի Լեռնահարստացման Կոմբինատ» ՓԲԸ-ն:

Ցինկի խտանյութը, բացի ցինկից, պարունակում է նաև թանկարժեք մետաղների՝ ոսկու և արծաթի, վճարվող համարվող քանակություններ: Ստորև ներկայացված են ցինկի խտանյութ արդյունահանող ընկերության արտահանման ծավալները՝ ըստ մետաղների վերջնական պարունակության:

Աղյուսակ 4.3.1.9

2023թ. և 2024թ. արտահանված ցինկի խտանյութի մեջ վճարվող համարվող մետաղների վերջնական պարունակությունը

Ծագման մարզը	Ընկերության անվանումը	Մետաղը	2023		2024	
			Ծավալը	Խտանյութի ծավալը	Ծավալը	Խտանյութի ծավալը
Սյունիքի մարզ	«Կապանի Լեռնահարստացման Կոմբինատ» ՓԲԸ	ցինկ	5,012.00 տ	8,950 թմտ	6,576.18 տ	11,604 թմտ
		ոսկի	98.45 կգ		117.67 կգ	
		արծաթ	1,745.25 կգ		2,126.4 կգ	

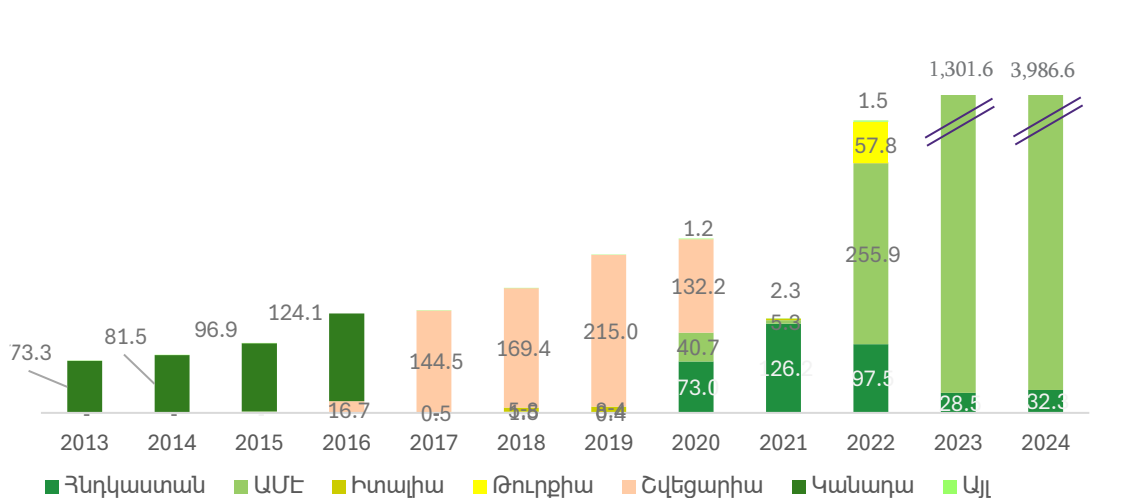
Աղբյուրը. ընդերքօգտագործող ընկերությունների կողմից ԱՀԹՆ գեկույցի համար

Թանկարժեք մետաղների արտադրատեսակների արտահանումը

Համաձայն ՄԱԿ-ի Comtrade տվյալների՝ 2024թ. թանկարժեք մետաղների արտահանման ընդհանուր արժեքը 2023թ. համեմատ աճել է մոտ 202%-ով՝ հասնելով 4,021.3 մլն ԱՄՆ դոլարի, ինչն արտահանման արժեքի եռապատկում է: Էական աճի հիմնական պատճառը վերարտահանման զգալի աճն է, հատկապես վերջին երկու տարիներին՝ ռուս-ուկրաինական պատերազմի սկսվելուց հետո:

Գծապատկեր 4.3.1.10

2013-2024թթ. անմշակ և կիսամշակ ոսկու և ոսկի պարունակող թանկարժեք մետաղների խտանյութի արտահանումն ըստ երկրների, մլն ԱՄՆ դոլար

Աղբյուր. ITC

հաշվարկները, որոնք հիմնված են ՄԱԿ-ի COMTRADE վիճակագրության վրա

2023-2024թթ. պահպանվել է թանկարժեք մետաղների ՀՀ-ից արտահանման գրեթե նույն արժեքը՝ իսկ արտահանման երկրների շարքում առաջատարը շարունակել է մնալ ԱՄԷ-ն, որի արտահանումը կազմել է ընդհանուր թանկարժեք մետաղների արտահանման 99.1%: Արտահանումը դեպի ԱՄԷ զգալիորեն աճել է վերջին տարիներին, ինչը հիմնականում պայմանավորված վերարտահանման գործոնով: Երկրորդ տեղում Հնդկաստանն է, որը 2021թ. եղել է առաջատար: Սակայն հաջորդող տարիներին Հնդկաստան արտահանման արժեքը նվազել է, իսկ 2024թ. անմշակ և կիսամշակ ոսկու և ոսկի պարունակող թանկարժեք մետաղների խտանյութի՝ դեպի Հնդկաստան արտահանման արժեքը 2023թ. Համեմատ աճել է 13.4%: Երրորդ արտահանման ուղղությունը կազմում է Իտալիան՝ համեմատաբար ոչ էական 2.5 մլն ԱՄՆ դոլար ցուցանիշով:

Նշված տվյալների աղբյուր է հանդիսանում ՄԱԿ-ի Comtrade վիճակագրությունը, որտեղ արտահանման տվյալները ներկայացված են ըստ երկրների և արտահանող ընկերությունների վերաբերյալ տվյալները բացակայում են: ՀՀ վիճակագրական կոմիտեի տվյալներում ևս բացակայում է ըստ ընկերությունների արտահանման տվյալները և այդ տվյալները ստացվում են մաքսային մարմիններից գումարային ցուցանիշներով: Հաշվետու ընկերությունների կողմից ներկայացված տվյալներում առկա չեն ոսկու և ոսկի պարունակող թանկարժեք մետաղների խտանյութի արտահանման մասին տեղեկատվությունը, ինչը նշանակում է, որ 2024թ.-ին արտահանող ընկերությունները չեն հանդիսանում արդյունահանող ընկերություններ:

Աղյուսակ 4.3.1.10

2023թ. ոսկու համաձուլվածքի և ոսկու պարունակությամբ թանկարժեք մետաղի խտանյութի արտահանման բաշխումն ըստ ընկերությունների, ծավալի, դրամային արժեքի և արտահանման երկրի

Ծագման մարզը	Ընկերության անվանումը	Արտադրատեսակի անվանումը	Արտահանման երկիրը	Ծավալը	Արժեքը, մլն ՀՀ դրամ	Արժեքը, հազ. ԱՄՆ դոլար
Գեղարքունիքի մարզ	«Գեոպրոմայնինգ Գոլդ» ՍՊԸ	Ոսկու և արծաթի դորե համաձուլվածք	Շվեյցարիա	1,475 կգ	23,538	59,975
Կոտայքի մարզ	«Մեդրաձոր Գոլդ» ՍՊԸ	Ոսկու պարունակությամբ թանկարժեք մետաղի խտանյութ	Շվեյցարիա	928 տ	4,344	11,069
Սյունիքի մարզ	«Կապանի լեռնահարստացման կոմբինատ» ՓԲԸ	Ոսկու պարունակությամբ թանկարժեք մետաղի խտանյութ	Վրաստան	11,013 թմտ	21,832	55,628
Սյունիքի մարզ	«Լիճքվազ» ՓԲԸ	Ոսկու պարունակությամբ թանկարժեք մետաղի խտանյութ	Մալազիա	6,692 չմտ	7,575	19,302
Լոռու մարզ	«Ասսաթ» ՍՊԸ	Ոսկու և արծաթի դորե համաձուլվածք	Չեխիա	846 գրամ	20	51
Ընդամենը					57,309	146,024

Աղբյուրը. ընդերքօգտագործող ընկերությունների կողմից ԱՀԹՆ գեկույցի համար

Աղյուսակ 4.3.1.11

2024թ. ոսկու համաձուլվածքի և ոսկու պարունակությամբ թանկարժեք մետաղի խտանյութի արտահանման բաշխումն ըստ ընկերությունների, ծավալի, դրամային արժեքի և արտահանման երկրի

Ծագման մարզը	Ընկերության անվանումը	Արտադրատեսակի անվանումը	Արտահանման երկիրը	Ծավալը	Արժեքը, մլն ՀՀ դրամ	Արժեքը, հազ. ԱՄՆ դոլար
Գեղարքունիքի մարզ	«Գեոպրոմայնինգ Գոլդ» ՍՊԸ	Ոսկու և արծաթի դորե համաձուլվածք	Շվեյցարիա	471 կգ	11,054	28,146
Կոտայքի մարզ	«Մեդրաձոր Գոլդ» ՍՊԸ	Ոսկու պարունակությամբ թանկարժեք մետաղի խտանյութ	Շվեյցարիա, Չինաստան	1,842 տ	2,119	5,396
Սյունիքի մարզ	«Կապանի Լեռնահարստացման կոմբինատ» ՓԲԸ	Ոսկու պարունակությամբ թանկարժեք մետաղի խտանյութ	Վրաստան	14,802 թմտ	36,420	92,735
Սյունիքի մարզ	«Լիճքվազ» ՓԲԸ	Ոսկու պարունակությամբ թանկարժեք մետաղի խտանյութ	Մալազիա	6,980 չմտ	4,302	10,954
Լոռու մարզ	«Բակտեկ-Էկո» ՍՊԸ	Ոսկու պարունակությամբ թանկարժեք մետաղի խտանյութ	Հնդկաստան	243 տ	2,692	6,855
Ընդամենը					56,586	144,085

Աղբյուրը. ընդերքօգտագործող ընկերությունների կողմից ԱՃԹՆ զեկույցի համար

2024թ. առաջատար ընկերությունը թանկարժեք մետաղների արտահանմամբ եղել է «Կապանի Լեռնահարստացման կոմբինատ» ՓԲԸ-ն, որի արժեքն արտահանման մեջ կազմել է 64.4% և հիմնական արտադրատեսակը ոսկու պարունակությամբ թանկարժեք մետաղի խտանյութ է, իսկ հիմնական արտահանման ուղղությունը Վրաստանը: Երկրորդ տեղում «Գեոպրոմայնինգ Գոլդ» ՍՊԸ-ն է ոսկու պարունակությամբ թանկարժեք մետաղի խտանյութի արտահանմամբ, որը կազմում է ընդհանուր արտահանման 19.5%, հիմնական արտահանման երկիրը Շվեյցարիան է: Համեմատ ավելի փոքր արժեքներով արտահանել են «Լիճքվազ» ՓԲԸ-ն դեպի Մալազիա, «Մեդրաձոր Գոլդ» ՍՊԸ-ն դեպի Շվեյցարիա և Չինաստան և «Բակտեկ-Էկո» ՍՊԸ-ն դեպի Հնդկաստան:

Ոսկու համաձուլվածքի և ոսկու պարունակությամբ թանկարժեք մետաղի խտանյութը, բացի ոսկուց, պարունակում է նաև թանկարժեք մետաղների՝ ոսկու, արծաթի, ցինկի, կապարի և պղնձի վճարվող համարվող քանակություններ: Ստորև ներկայացված է ոսկու համաձուլվածքի և ոսկու պարունակությամբ թանկարժեք մետաղի խտանյութ արդյունահանող ընկերության արտահանման ծավալներն ըստ մետաղների վերջնական պարունակության:

Աղյուսակ 4.3.1.12

2023թ. արտահանված ոսկու համաձուլվածքի և ոսկու պարունակությամբ թանկարժեք մետաղի խտանյութի մեջ վճարվող համարվող մետաղների վերջնական պարունակությունը

Ծագման մարզը	Ընկերության անվանումը	Մետաղ	Չափման միավոր	Մետաղի ծավալը	Խտանյութի ծավալը
Սյունիքի մարզ	«Կապանի Լեռնահարստացման Կոմբինատ» ՓԲԸ	Պղինձ	տ	1,872	11,013 թմտ
		Ոսկի	կգ	738	
		Արծաթ	կգ	12,368	
Գեղարքունիքի մարզ	«Գեոպրոմայնինգ Գոլդ» ՍՊԸ	Ոսկի	կգ	974	1,475 կգ
		Արծաթ	կգ	501	
Սյունիքի մարզ	«Լիճքվազ» ՓԲԸ	Պղինձ	տ	441	6,992 չմտ
		Ոսկի	կգ	257	
		Արծաթ	կգ	2,829	
Կոտայքի մարզ	«Մեղրաձոր Գոլդ» ՍՊԸ	Ոսկի	կգ	26	928 տ
		Արծաթ	կգ	30	
Լոռու մարզ	«Ասսաթ» ՍՊԸ	Ոսկի	կգ	1	846 գ
		Արծաթ	կգ	-	

Աղբյուրը. ընդերքօգտագործող ընկերությունների կողմից ԱՀԹՆ գեկույցի համար

Աղյուսակ 4.3.1.13

2024թ. արտահանված ոսկու համաձուլվածքի և ոսկու պարունակությամբ թանկարժեք մետաղի խտանյութի մեջ վճարվող համարվող մետաղների վերջնական պարունակությունը

Ծագման մարզը	Ընկերության անվանումը	Մետաղ	Չափման միավոր	Մետաղի ծավալը	Խտանյութի ծավալը
Սյունիքի մարզ	«Կապանի Լեռնահարստացման Կոմբինատ» ՓԲԸ	Պղինձ	տ	2,516	14,802 թմտ
		Ոսկի	կգ	992	
		Արծաթ	կգ	17,925	

Ծագման մարզը	Ընկերության անվանումը	Մետաղ	Չափման միավոր	Մետաղի ծավալը	Խտանյութի ծավալը
Գեղարքունիքի մարզ	«Գեոպրոմայնինգ Գոլդ» ՍՊԸ	Ոսկի	կգ	326	-
		Արծաթ	կգ	145	
Սյունիքի մարզ	«Լիճքվազ» ՓԲԸ	Պղինձ	տ	285	6,980 չմտ
		Ոսկի	կգ	311	
		Արծաթ	կգ	2,224	
Կոտայքի մարզ	«Մեղրաձոր Գոլդ» ՍՊԸ	Ոսկի	կգ	94	1,842 տ
		Արծաթ	կգ	-	
Լոռու մարզ	«Բակտեկ-Էկո» ՍՊԸ	Ոսկի	կգ	85	243 տ
		Արծաթ	կգ	119	

Աղբյուրը. ընդերքօգտագործող ընկերությունների կողմից ԱՃԹՆ գեկույցի համար

Ընդերքօգտագործող ընկերությունների և ՄԱԿ-ի COMTRADE վիճակագրության տեղեկատվության համեմատություն

Ըստ ստորև ներկայացված աղյուսակի՝ Հայաստանից արտահանվող արտադրատեսակների ծավալների միջև՝ ընկերություններից ստացված տեղեկության և COMTRADE-ի տվյալների համադրությամբ, առկա է դրամային համարժեքով տարբերություն: Բոլոր արտադրատեսակների տարբերությունները պայմանավորված են ընկերությունների կողմից արտադրանքի արտահանման հայտարարագրման և փաստացի արտահանման ժամանակային տարբերություններով, ինչպես նաև փոխարժեքի տատանումներով: Մոլիբդենի ֆերոմոլիբդենի և ոսկու արտադրատեսակների տարբերությունները պայմանավորված են նաև ոչ արդյունահանող ընկերությունների կողմից իրականացված արտահանումներով, որոնք գրացվել են Comtrade - ում: Հատկապես ոսկու արտադրատեսակների էական տարբերությունը պայմանավորված է տվյալ ժամանակաշրջանում վերարտահանման էական աճով:

Աղյուսակ 4.3.1.14

2023 և 2024թթ. ընդերքօգտագործող ընկերություններից և ՄԱԿ-ի Comtrade-ից ստացած մետաղների արդյունահանման ոլորտի արտահանման տվյալների համեմատություն

Արտադրատեսակը	2023		2024	
	Արտահանման ընդհանուր արժեքը՝ ըստ մետաղական հանքաքար արդյունահանող ընկերությունների, մլն ԱՄՆ դոլար	Արտահանման ընդհանուր արժեքը՝ ըստ ՄԱԿ Comtrade-ի, մլն ԱՄՆ դոլար	Արտահանման ընդհանուր արժեքը՝ ըստ մետաղական հանքաքար արդյունահանող ընկերությունների, մլն ԱՄՆ դոլար	Արտահանման ընդհանուր արժեքը՝ ըստ ՄԱԿ Comtrade-ի, մլն ԱՄՆ դոլար
Պղնձի խտանյութ	454	483	535	558
Ցինկի խտանյութ	13	12	18	18
Մոլիբդենի խտանյութ	184	230	154	221
Ֆերոմոլիբդենի խտանյութ	269	287	33	184
Անմշակ և կիսամշակ ոսկի և ոսկի պարունակող թանկարժեք մետաղների խտանյութ	146	1,811	167	5,605

Աղբյուրը. ընդերքօգտագործող ընկերություններ և ՄԱԿ COMTRADE վիճակագրություն

4.3.2. Ներքին իրացումը մետաղական հանքարդյունաբերության ոլորտում

2024թ. ներքին շուկայում իրացվել է 9,892.3 մլն ՀՀ դրամի մետաղական արտադրանք: Պղնձի հանքաքարերի և խտանյութի իրացումը շարունակում է կազմել շուկայի գերակշիռ մասը: Ընկերություններից ներքին իրացման առաջատարն ըստ իրացրած արժեքի «Թեղուտ» ՓԲԸ-ն է, որն իրացման արժեքի առումով զբաղեցնում է շուկայի 98.5%-ը:

Ստորև ներկայացված է 2024թ. ներքին իրացման բաշխումը՝ ըստ ընկերությունների:

Աղյուսակ 4.3.2.1

2024թ. ներքին շուկայում վաճառք իրականացրած ընկերությունները, իրացրած մետաղական արտադրանքը, ծավալը և դրամային արժեքը

Ընկերություն	Ապրանքի տեսակ	Ծավալի չափման միավոր	Ծավալ	Մետաղների քանակությունը	Ընդամենը իրացման արժեքը, մլն ՀՀ դրամ	Գնորդ կազմակերպություն
«Թեղուտ» ՓԲԸ	Մոլիբդենի խտանյուծ	Չմտ	180	մոլիբդեն - 71 տ	1,338	«Մեթալ Լայն» ՍՊԸ, «Արամ էտ» ՍՊԸ
«Թեղուտ» ՓԲԸ	Պղինձ հանքաքարեր խտանյուծ	Չմտ	15,445	պղինձ - 3204 չմտ	8,407	«Ախթալայի Լեռնահարստացման Կոմբինատ» ՓԲԸ, «Այսիսի» ՍՊԸ, «Նեոսիստեմ» ՍՊԸ
«Մեղրաձոր Գոլդ» ՍՊԸ	Ոսկու և արծաթի դորե համաձուլվածք	S	248	ոսկի - 12668.4 գրամ	135	«Ասսաթ-Մ» ՍՊԸ
«Լիճքվազ» ՓԲԸ	Պղինձ հանքաքարեր խտանյուծ	Չմտ	0	պղինձ - 0 տոննա	0	«Կապանի Լեռնահարստացման Կոմբինատ» ՓԲԸ
				ոսկի - 0 գրամ		(նախկին «Չաարատ Կապան»)
				արծաթ - 0 գրամ		
«Ասսաթ» ՍՊԸ	Ոչ հայտնի մետաղների հանքաքար	S	0	ոսկի - 0 գրամ	0	«Ասսաթ-Մ» ՍՊԸ
«Զանգեզուրի Պղնձամոլիբդենային Կոմբինատ» ՓԲԸ	Մոլիբդենի խտանյուծ	Թմտ	10,205	Մոլիբդեն - 4,416 տ	70,853	ԱՄՓ Հոլդինգ ՍՊԸ, Արամետ ՍՊԸ, Հեքսագոն Թի Էս ՓԲԸ, Մաքուր Երկաթ Գործարան ԹԲԸ
Ընդամենը					9,892.35	

Աղբյուրը. ընդերքօգտագործող ընկերությունների կողմից ԱՃԹՆ գեկույցի համար

4.4. Միջազգային գները հանքարդյունաբերության ոլորտում

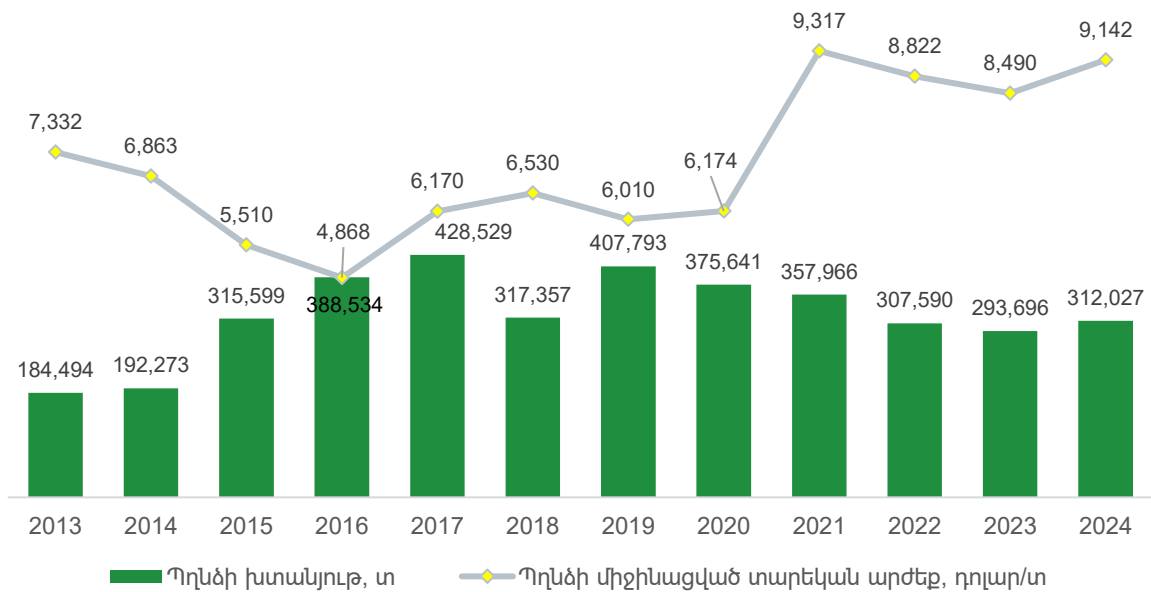
Տվյալ բաժնում ուսումնասիրվել են Վիճակագրական Կոմիտեի տվյալները հանքարդյունաբերական արտադրության վերաբերյալ⁵⁶, ինչպես նաև Համաշխարհային Բանկի կողմից հրապարակված տեղեկությունները՝ միջազգային գների վերաբերյալ⁵⁷: Վերլուծվել և համեմատվել են ՀՀ-ում հանքարդյունաբերական արտադրության ծավալներն ու միջազգային շուկաներում գների փոփոխությունների տենդենցները:

Պղնձի խտանյութի արտադրությունը և միջազգային գները

Ըստ ՀՀ ՎԿ-ի՝ պղնձի խտանյութի արտադրության ծավալը 2024թ. կազմել է 301,618տ: Ըստ Համաշխարհային Բանկի՝ 2024թ. պղնձի խտանյութի միջին արժեքը կազմել է 9,142 դոլար/տոննա հասնելով՝ 2021թ. մակարդակին՝ վերջին երկու տարիների կայուն անկումից հետո: 2021թ. ցուցանիշը, ըստ էության, վերջին տասնամյակի ամենաբարձր միջին գինն է:

Գծապատկեր 4.4.1

2013-2024թթ. պղնձի խտանյութի արտադրությունը և պղնձի միջազգային գինը

Աղբյուրը. ՀՀ Վիճակագրական Կոմիտե և Համաշխարհային Բանկի տվյալների բազա⁵⁸

Նշված ժամանակահատվածում պղնձի միջազգային գների տարեկան միջին աճը կազմել է 2.0%: Համաշխարհային Բանկի տվյալներով՝ 2024թ. պղնձի խտանյութի միջինացված տարեկան արժեքը աճել է 7.7%: Դրա հետ մեկտեղ,

⁵⁶ <https://www.armstat.am/am/?module=publications&mid=8&id=2754>

⁵⁷ World Bank Commodity Price Data (The Pink Sheet)

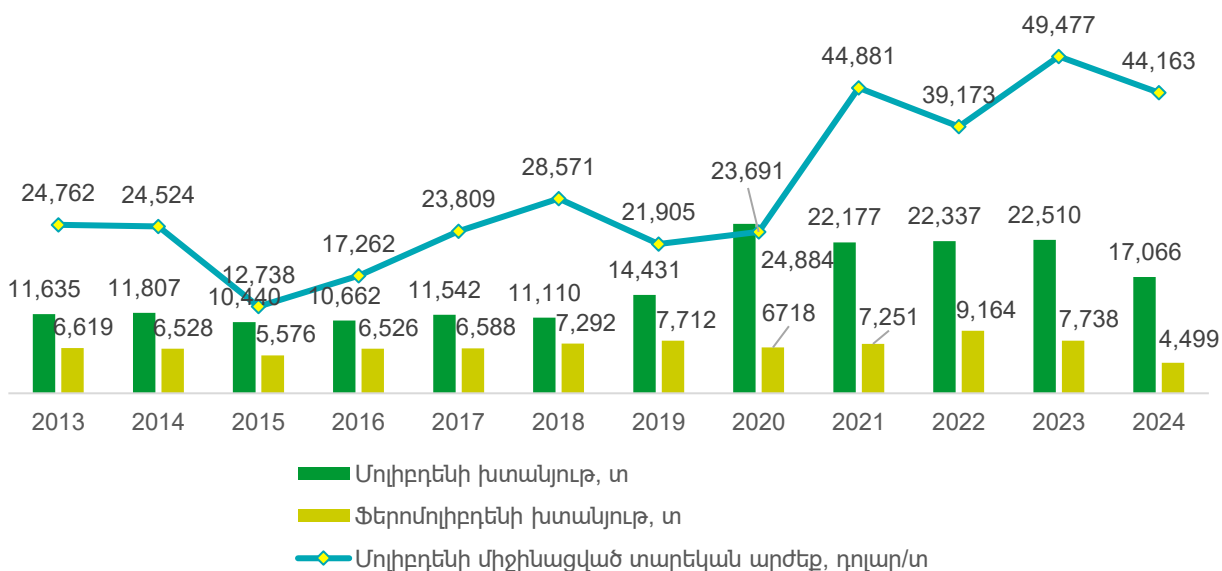
⁵⁸ [Commodity Markets \(worldbank.org\)](https://commodity.markets.worldbank.org)

2024թ. Հայաստանի Հանրապետությունում պղնձի խտանյութի արտադրության ծավալները նույնպես աճել են 7.7%՝ նախորդ տարվա համեմատ: Պղնձի խտանյութի ծավալները 2019թ. -ից մինչև 2023 թ. շարունակական նվազման միտում էին ցուցաբերում, սակայն 2024թ. -ին վերականգնում է գրանցվել: Միջազգային գների բարձր լինելու պայմաններում արտադրության ծավալների աճը հիմնականում ապահովվել է բոլոր արտադրող ընկերությունների կողմից՝ բացառությամբ «Զանգեզուրի պղնձամոլիբդենային կոմբինատ» ՓԲԸ-ի, որի արտադրությունն 2024թ. -ին նվազել է 9.6%: Միաժամանակ, «Թեղուտ» ՓԲԸ-ն 2024 թ. -ին գրանցել է արտադրության էական աճ՝ 73.7%, մինչդեռ նախորդ տարիներին շարունակաբար նվազման միտում ուներ: Սա վկայում է ընկերության վերագործարկման և օպերացիոն հզորությունների վերականգնման մասին:

Մոլիբդենի խտանյութի և ֆերոմոլիբդենի արտադրությունը և միջազգային գները

Չճապասկեր 4.4.2

2013-2024թթ. մոլիբդենի խտանյութի և ֆերոմոլիբդենի արտադրությունը և մոլիբդենի միջազգային գինը

Աղբյուրը. ՀՀ Վիճակագրական կոմիտե և Tradingeconomics կայք⁵⁹, տարեկան միջինացված արժեքը հաշվարկվել է ամսական միջինացված թվերի հիման վրա

2020թ. մոլիբդենի խտանյութի արտադրության ծավալներում գրանցված 72.45% կտրուկ աճից հետո արտադրությունը Հայաստանում մինչև 2023թ. պահպանել է բարձր մակարդակ: 2024թ. արտադրության ծավալը նվազել է 26.9%-ով նախորդ տարվա համեմատ, իսկ ֆերոմոլիբդենի արտադրության անկումը կազմել է 41.9%:

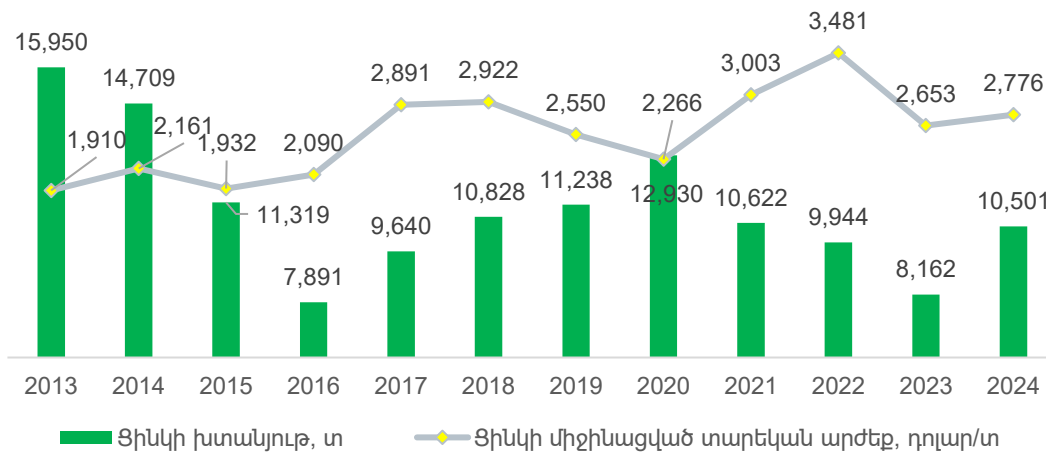
⁵⁹ [Molybdenum - Price - Chart - Historical Data - News \(tradingeconomics.com\)](https://tradingeconomics.com/molybdenum-price-chart-historical-data-news)

Հստ Tradingeconomics կայքի տվյալների՝ 2015թ.-ից սկսած մոլիբդենի մեկ տոննայի միջինացված արժեքը տարեկան աճել է միջինում 13.2% տեմպով: 2023թ. գրանցվել է դիտարկվող շրջանի ամենաբարձր միջինացված գինը, իսկ 2024թ. մոլիբդենի միջին գինը նվազել է 10.7%-ով:

Ցինկի խտանյութի արտադրությունը և միջազգային գները

Գծապատկեր 4.4.3

2013-2024թթ. ցինկի խտանյութի արտադրությունը և միջազգային գինը

Աղբյուրը. ՀՀ Վիճակագրական կոմիտե⁶⁰ և Համաշխարհային Բանկի տվյալների բազա⁶¹

Ցինկի արտադրական ծավալները 2020թ. հետո շարունակաբար նվազում են մինչև 2023թ.: 2024թ., նախորդ տարվա համեմատ, արտադրության ծավալը աճել է 28.7%-ով՝ հասնելով 10,501 տոննայի: Միևնույն ժամանակ, միջազգային գների աճը շարունակվել է, և 2024թ. արձանագրվել է 4.6% աճ: 2016թ. սկսած ցինկի միջին տարեկան գների աճը կազմել է 3.2%: Ցինկի խտանյութն արտադրվում է որպես պղինձ-բազմամետաղային հանքաքարի հավելանյութ: Ցինկի արտադրության ծավալների և միջազգային գների միջև հստակ փոխկապակցվածություն չկա, սակայն վերջին երեք տարիների ընթացքում նկատվում է դրական կորելացիայի միտում

Ոսկու միջազգային գները

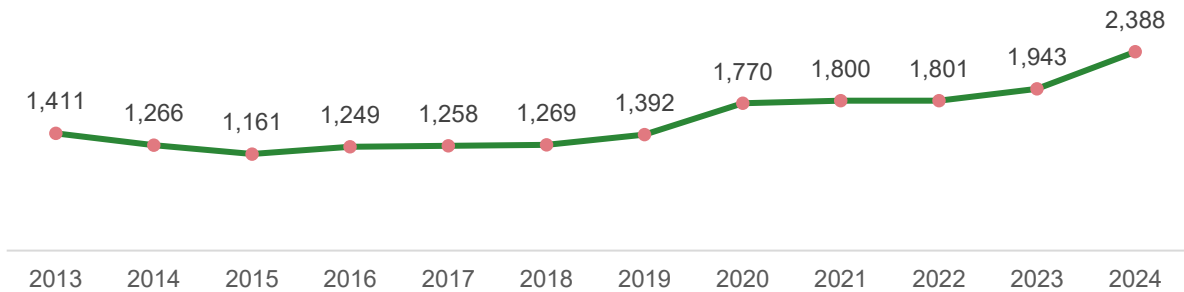
Քանի որ ՀՀ ՎԿ չի հրապարակում թանկարժեք մետաղների արտադրության տվյալները, ներկայացվում է միայն ոսկու միջազգային գնի փոփոխությունը (դոլար/տրոյական ունցիա) 2013-2024թթ. ժամանակահատվածում:

⁶⁰ <https://www.armstat.am/am/?module=publications&mid=8&id=2754>

⁶¹ <https://www.worldbank.org/en/research/commodity-markets> World Bank Commodity Price Data (The Pink Sheet)

Գծապատկեր 4.4.4

2013-2024թթ. ոսկու միջազգային գինը, դոլար/տրոյական ունցիա

Աղբյուրը. Համաշխարհային Բանկի տվյալների բազա⁶²

2015-ից ոսկու արժեքը շարունակաբար աճել է, 2024-ին գրանցելով ռեկորդային աճ, որը նախորդ տարվա համեմատ կազմել է 22.9%:

⁶²<https://www.worldbank.org/en/research/commodity-markets> World Bank Commodity Price Data (The Pink Sheet)

5. ՄԵՏԱՂԱԿԱՆ ՀԱՆՔԱՐԴՅՈՒՆԱԲԵՐՈՒԹՅԱՆ ՈԼՈՐՏԻՑ ՍՏԱՑԱԾ ԵԿԱՄՈՒՏՆԵՐԸ ԵՎ ԴՐԱՆՑ ԲԱՇԽՈՒՄԸ

5. ՄԵՏԱՂԱԿԱՆ ՀԱՆՔԱՐԴՅՈՒՆԱԲԵՐՈՒԹՅԱՆ ՈԼՈՐՏԻՑ ՍՏԱՑԱԾ ԵԿԱՄՈՒՏՆԵՐԸ և ԴՐԱՆՑ ԲԱՇԽՈՒՄԸ

5.1. Ընդերքօգտագործող ընկերություններից մուտքերը պետական բյուջե (պահանջ 4.1 և 6.3)

Համաձայն ԱՃԹՆ Ստանդարտի 4-րդ պահանջի՝ պետք է համակողմանիորեն բացահայտվեն ընդերքօգտագործող ընկերությունների կողմից վճարումները և արդյունահանող ճյուղերից ստացված կառավարության եկամուտները: Համաձայն ԲՇԽ որոշման⁶³՝ սույն զեկույցի շրջանակներում, կողմերը երկուստեք բացահայտում են համապատասխան հարկերն ու վճարումներն առանց էականության շեմի կիրառման:

Ընդերքօգտագործող ընկերությունների կողմից պետական բյուջե վճարվող հարկերն ու վճարներն են.

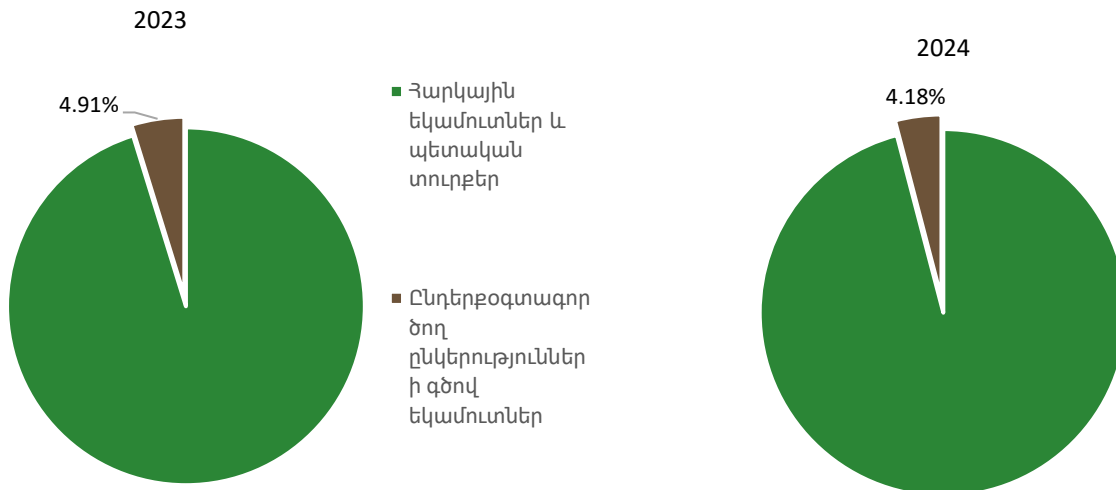
Պետական եկամուտների կոմիտե	Շրջակա միջավայրի նախարարություն
- Շահութահարկ - Եկամտային հարկ - Ավելացված արժեքի հարկ - Ակցիզային հարկ - Ռոյալթի - Բնօգտագործման վճարներ - Բնապահպանական հարկ - Մաքսային տուրքեր և վճարներ - Տուրքեր	- Մշտադիտարկումների իրականացման վճար - Շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության փորձաքննության իրականացման տուրք - Բնապահպանության և ընդերքի տեսչական մարմնի կողմից նշանակված տույժեր և տուգանքներ - Շրջակա միջավայրի պահպանության դրամագլխի համալրման վճար

Պետական մարմինների (ՊԵԿ, ՇՄՆ) կողմից տրամադրված տեղեկությունների համաձայն՝ 2023թ. ընդերքօգտագործող ընկերությունների կողմից պետական բյուջե վճարման ենթակա հարկերը և վճարները նախորդ տարվա համեմատ նվազել են՝ կազմելով 111.6 մլրդ ՀՀ դրամ, որն էլ կազմում է ընդհանուր եկամուտների 5.02%: 2024թ. նույնպես նվազում է գրանցվել՝ ընդհանուր եկամուտների մեջ 4.18%:

⁶³ [MSG meeting minute 28_03_2024_arm.pdf\(eiti.am\)](#)

Գծապատկեր 5.1.1

2023, 2024թթ. ընդերքօգտագործող ընկերությունների կողմից պետություն ղեկավարված հարկերի մասնաբաժինը պետությունների հարկային եկամուտներում

Աղբյուր. ՀՀ ֆինանսների նախարարություն(բյուջեի ցուցանիշներ) և ՊԵԿ-ի կողմից ԱՀԹՆ զեկույցի համար տրամադրված հաշվետվություններ⁶⁴

Աղյուսակ 5.1.1

2023թ. ընդերքօգտագործող ընկերությունների կողմից պետական բյուջեի նկատմամբ հաշվարկված հարկերի և վճարների մասնաբաժինն ընդհանուր պետությունների հարկային եկամուտներում (մլն ՀՀ դրամ)

Հարկի կամ վճարի անվանումը	Ընդամենը հաշվարկված գումարը	Մասնաբաժինն ընկերությունների կողմից պետություն ղեկավարված ընդհանուր հարկերում և վճարումներում	Մասնաբաժինը պետությունների եկամուտներում
Ռոյալթի	61,944	55%	2.72%
Շահութահարկ	24,922	22%	1.10%
Եկամտային հարկ	15,362	14%	0.68%
ԱԱՀ	4,186	4%	0.18%

⁶⁴ https://minfin.am/hy/page/petakan_byujei_hashvetvutyun/

Հարկի կամ վճարի անվանումը	Ընդամենը հաշվարկված գումարը	Մասնաբաժինն ընկերությունների կողմից պետություն ղեկավարված ընդհանուր հարկերում և վճարումներում	Մասնաբաժինը պետությունների եկամուտներում
Մաքսատուրք, մաքսավճարներ	1,340	1%	0.06%
Այլ	3,859	3%	0.17%
Ընդամենը	111,613	100%	4.91%
Ընդամենը պետական բյուջեի հարկային եկամուտները	2,273,871	-	-

Աղբյուր. ԱՃԹՆ-ի շրջանակում պետական մարմինների (ՊԵԿ, ՇՄՆ) կողմից ներկայացված հաշվետվություններ (համադրման արդյունքում ճշգրտված)

Աղյուսակ 5.1.2

2024թ. ընդերքօգտագործող ընկերությունների կողմից պետական բյուջեի նկատմամբ հաշվարկված հարկերի և վճարների մասնաբաժինն ընդհանուր պետությունների հարկային եկամուտներում (մլն ՀՀ դրամ)

Հարկի կամ վճարի անվանումը	Ընդամենը հաշվարկված գումարը	Մասնաբաժինն ընկերությունների կողմից պետություն ղեկավարված ընդհանուր հարկերում և վճարումներում	Մասնաբաժինը պետությունների եկամուտներում
Ռոյալթի	53,012	53%	2.22%
Շահութահարկ	24,332	24%	1.02%
Եկամտային հարկ	15,928	16%	0.67%
ԱԱՀ	4,387	4%	0.18%
Մաքսատուրք, մաքսավճարներ	1,218	1%	0.05%
Այլ	1,146	1%	0.05%

Հարկի կամ վճարի անվանումը	Ընդամենը հաշվարկված գումարը	Մասնաբաժինն ընկերությունների կողմից պետությունը վճարված ընդհանուր հարկերում և վճարումներում	Մասնաբաժինը պետությունից եկամուտներում
Ընդամենը	100,023	100%	4.18%
Ընդամենը պետական բյուջեի հարկային եկամուտները	2,390,895	-	-

Աղբյուր. ԱՃԹՆ-ի շրջանակում պետական մարմինների (ՊԵԿ, ՇՄՆ) կողմից ներկայացված հաշվետվություններ (համադրման արդյունքում ճշգրտված)

2023 և 2024թթ. ընդերքօգտագործողների կողմից պետական բյուջե վճարած հարկերի մեջ ամենամեծ մասնաբաժինը կազմում է ռոյալթին, այն կազմել է ամենաբարձր մասնաբաժինը պետությունից եկամուտներում՝ 2.72% և 2.22%: Շահութահարկի մասնաբաժինը կազմել է 1.10% և 1.02% համապատասխանաբար 2023 և 2024թթ: Մնացած հարկատեսակների և վճարումների մասնաբաժինը պետական բյուջեի եկամուտներում չի գերազանցել 1%:

Հաշվարկված հարկերով և վճարումներով պետական բյուջե առաջատար ընկերությունն է «Զանգեզուրի Պղնձամոլիբդենային Կոմբինատ» ՓԲԸ-ն: 2023թ. «Զանգեզուրի Պղնձամոլիբդենային Կոմբինատ» ՓԲԸ-ի մասնաբաժինը ընդերքօգտագործող ընկերությունների հաշվարկված հարկերի և վճարումների մեջ կազմել է 78.7%-ը՝ 87.8 մլրդ ՀՀ դրամ, որը պետական բյուջեի եկամուտներում կազմում է 3.86% : 2024թ. «Զանգեզուրի Պղնձամոլիբդենային Կոմբինատ» ՓԲԸ-ի ցուցանիշը նվազել է՝ հասնելով 65.8% կամ 65.9 մլրդ ՀՀ դրամընդերքօգտագործող ընկերությունների հաշվարկված հարկերի և վճարումների մեջ:

«Ագարակի Պղնձամոլիբդենային Կոմբինատ» ՓԲԸ-ը երկրորդն է 2023թ. պետական բյուջեի նկատմամբ հաշվարկված գումարով, որին բաժին է ընկնում ընդերքօգտագործող ընկերություններից 2023թ. բոլոր հաշվարկված վճարումների 6.17%՝ 6.9 մլրդ ՀՀ դրամ: 2024թ. երկրորդ հորիզոնականում «Կապանի լեռնահարստացման կոմբինատ» ՓԲԸ-ն է հաշվարկված 9.1%-ով՝ 9.1 մլրդ ՀՀ դրամ:

Պետական բյուջեի նկատմամբ հաշվարկված հարկերի և վճարների հանրագումարով երրորդը 2023 և 2024թթ.ին եղել են «Գեոպրոմայինգ Գոլդ» ՍՊԸ-ն և «Թեղուտ» ՓԲԸ-ն, նրանց բաժին է ընկել ընկերությունների համապատասխանաբար 5.72% և 8.9 %:

2023, 2024թթ. ընդերքօգտագործող բոլոր ընկերությունների կողմից պետական բյուջե կատարած հարկերը և վճարումներն ամփոփված են ստորև ներկայացված աղյուսակում:

Աղյուսակ 5.1.3

2023, 2024թթ. ընդերքօգտագործող ընկերությունների կողմից պետական բյուջեի նկատմամբ հաշվարկված հարկերը և վճարները, հազ. ՀՀ դրամ

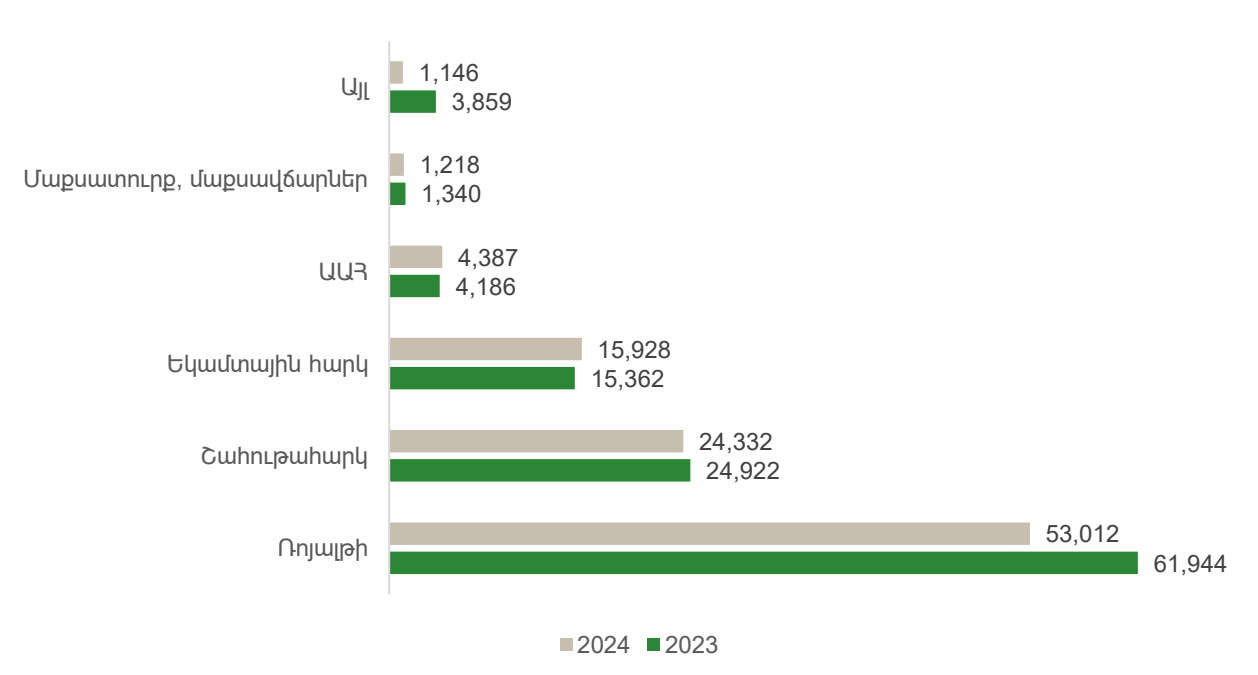
Ընկերություն	2023	2024
«Ագարակի Պղնձա-Մոլիբդենային Կոմբինատ» ՓԲԸ	6,892,208	8,493,868
«Ախթալայի Լեռնահարստացման Կոմբինատ» ՓԲԸ	620,765	743,166
«Ակտիվ Լեռնագործ» ՍՊԸ	11,484	19,130
«Ասսաթ» ՍՊԸ	151,475	384,479
«Ատ-Մետալս» ՍՊԸ	13,559	14,110
«Բակտեկ Էկո» ՍՊԸ	342,352	376,943
«Գեղի Գօլդ» ՍՊԸ	14,964	13,762
«Գեոպրոմայինգ Գոլդ» ՍՊԸ	6,388,055	2,325,396
«Գեոռեյդ» ՓԲԸ	12,154	10,725
«Զանգեզուրի Պղնձամոլիբդենային Կոմբինատ» ՓԲԸ	87,812,134	65,887,290
«Թեղուտ» ՓԲԸ	4,036,750	8,928,002
«Լեռ-Էքս» ՍՊԸ	434,261	
«Լիդիան Արմենիա» ՓԲԸ	426,131	248,663
«Լիճքվագ» ՓԲԸ	1,228,976	2,526,651
«Կապանի Լեռնահարստացման Կոմբինատ» ՓԲԸ (նախկին «Չաարատ Կապան» ՓԲԸ)	2,854,182	9,127,622
«Ղարագույաններ» ՓԲԸ	10,419	10,361
«Մարջան Մայնինգ Քոմփանի» ՍՊԸ	10,290	10,290
«Մեգո-Գոլդ» ՍՊԸ	11,299	11,321
«Մեդրաձոր Գոլդ» ՍՊԸ	195,557	576,225
«Մուլտի Գրուպ» Կոնցեռն ՍՊԸ	52,934	224,175

Ընկերություն	2023	2024
«Պարամաունտ Գոլդ Մայնինգ» ՓԲԸ	11,543	10,892
«ԶիԷմԷն Գոլդ Մայնինգ» ՍՊԸ (նախկին «Վարդանի Զարթոնքը» ՍՊԸ)	288	10,309
«Սագամար» ՓԲԸ	74,912	65,116
«Վայքգոլդ» ՍՊԸ	1,744	2,199
«Ֆորչն Ռիզորսիս» ՍՊԸ	4,791	2,303
Ընդամենը	111,613,228	100,023,000

Աղբյուր. ԱՃԹՆ-ի շրջանակում պետական մարմինների կողմից ներկայացված հաշվետվություններ (համադրման արդյունքում ճշգրտված)

Գծապատկեր 5.1.2

2023, 2024 թթ. ընդերքօգտագործող ընկերությունների կողմից պետական բյուջեի նկատմամբ հաշվարկված հարկերը և վճարները (մլն ՀՀ դրամ)

Աղբյուր. ԱՃԹՆ-ի շրջանակում ՊԵԿ-ի և ՇՄՆ-ի կողմից ներկայացված հաշվետվություններ (համադրման արդյունքում ճշգրտված)

2023 և 2024 թթ. հաշվետու տարիներում ընդերքօգտագործող ընկերությունների կողմից պետական բյուջե վճարված հարկերի մեջ ամենամեծ մասնաբաժինը ռոյալթիները: 2023թ. այն կազմել է ընդերքօգտագործող ընկերությունների կողմից վճարվածի 55%, 2024թ.՝ 52%: Երկրորդ ամենամեծ հարկատեսակն է շահութահարկը, որի մասնաբաժինը կազմել է 22% և 24% համապատասխանաբար 2023 և 2024թթ: Երրորդ ամենախոշոր հարկատեսակն է եկամտային հարկը, որի մասնաբաժինը կազմել է 2023թ. 14%, 2024թ.՝ 16%:

2024թ. ընդերքօգտագործող ընկերությունների կողմից 2023թ. համեմատ աճ են գրանցել պետական բյուջե վճարված հետևյալ հարկերը և վճարները.

- Եկամտային հարկ (3.68% կամ 566 մլն ՀՀ դրամի չափով)
- ԱԱՀ (4.8% կամ 201 մլն ՀՀ դրամի չափով)

Հետևյալ հարկերը և վճարները գրանցել են նվազում 2023թ. հաշվետու տարվա համեմատ՝

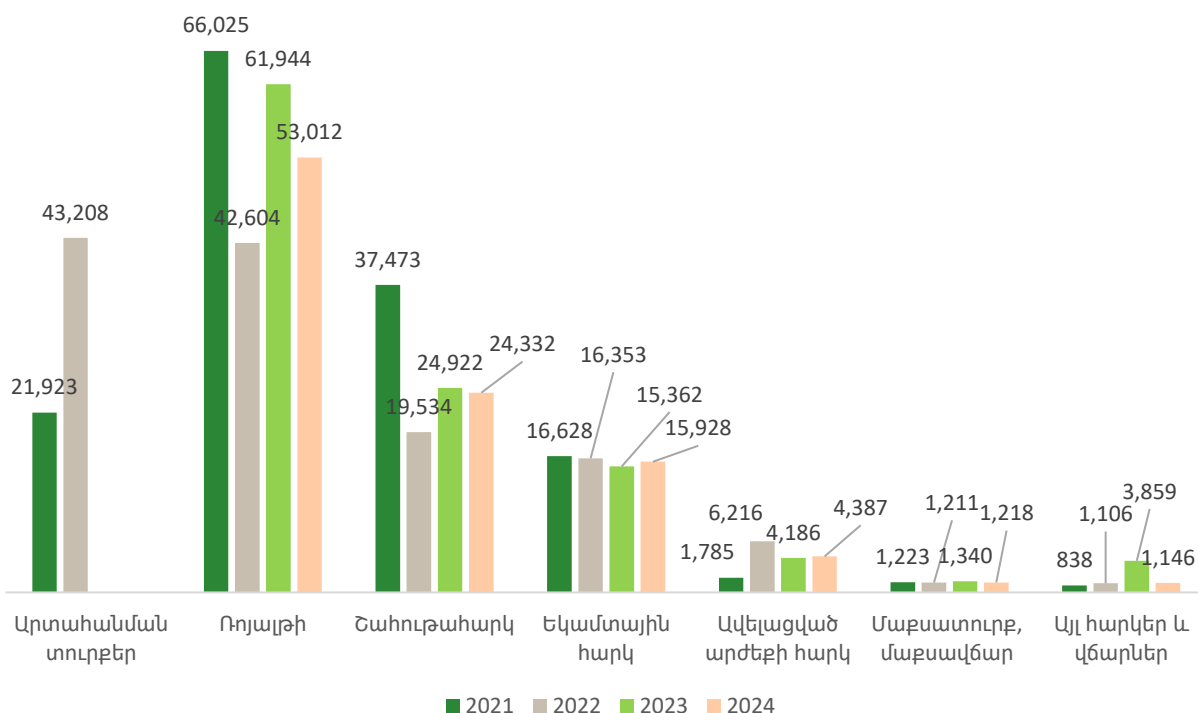
- Այլ (70.3% կամ 2,713 մլն ՀՀ դրամի չափով)
- Մաքսատուրք, մաքսավճար (9.1% կամ 122 մլն ՀՀ դրամի չափով)
- Շահութահարկ (2.36% կամ 590 մլն դրամի չափով)
- Ռոյալթի (14.41% կամ 8,932 մլն դրամի չափով)

Ընդամուր ատմամբ, 2023թ. ընդերքօգտագործող ընկերությունների կողմից պետական բյուջե վճարված հարկերը և վճարները նախորդ տարվա համեմատ նվազել են 14.2% կամ 18,619 մլն ՀՀ դրամով: 2024թ. այդ ցուցանիշը նվազել է 8.97%՝ 10,011 մլն ՀՀ դրամ:

Ստորև ներկայացված է 2021-2024թթ. ընդերքօգտագործող ընկերությունների կողմից պետական բյուջե վճարված հարկերի դինամիկան:

Գծապատկեր 5.1.3

2021-2024թթ. ընդերքօգտագործող ընկերությունների կողմից պետական բյուջե վճարված հարկերը (մլն ՀՀ դրամ)

Աղբյուր. ԱՃԹՆ-ի շրջանակում ՊԵԿ-ի և ՇՄՆ-ի կողմից ներկայացված հաշվետվություններ (համադրման արդյունքում ճշգրտված), 2020-2021, 2022թթ. Զեկույց⁶⁵

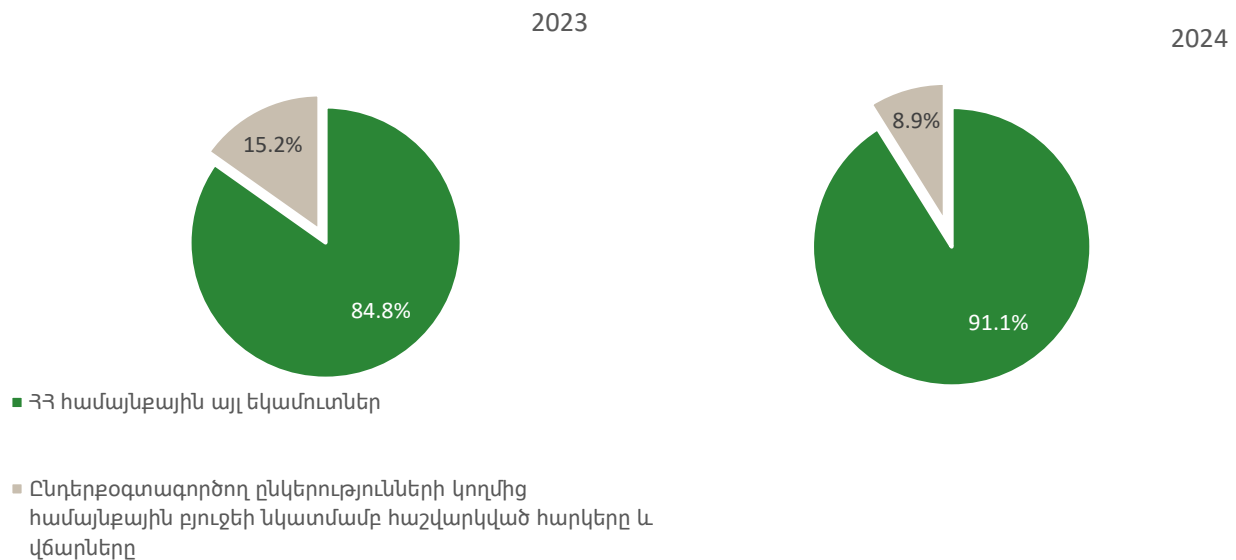
⁶⁵ <https://www.eiti.am/hy/2022/>

5.2. Ընդերքօգտագործող ընկերություններից մուտքերը համայնքային բյուջեներ (պահանջ 4.6)

2023 և 2024 թթ. ընդերքօգտագործող ընկերությունների կողմից հաշվարկված հարկերը և վճարները համայնքային բյուջեների ընդհանուր եկամուտներում կազմել են 15.2%՝ 3.5 մլրդ ՀՀ դրամ և 8.9%՝ 2.6 մլրդ ՀՀ դրամ:

Գծապատկեր 5.2.1

2023, 2024 թթ. ընդերքօգտագործող ընկերությունների կողմից համայնքային բյուջեների նկատմամբ հաշվարկված հարկերը և վճարները

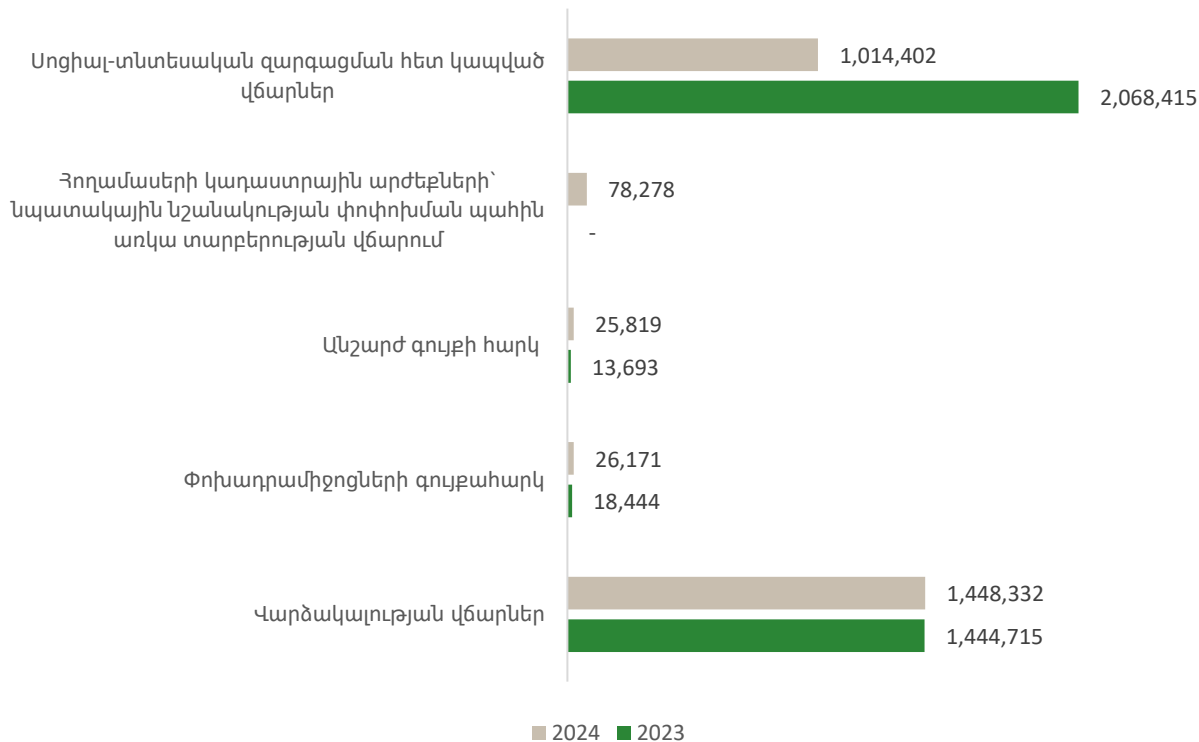

Աղբյուր. ԱՀԹՆ-ի շրջանակում ՏԿԵՆ-ի կողմից ներկայացված հաշվետվություններ (համադրման արդյունքում ճշգրտված)

2023թ. ընդերքօգտագործող ընկերությունների կողմից համայնքային բյուջեներ կատարված վճարումների հիմնական մասը կազմում են սոցիալ-տնտեսական զարգացման հետ կապված վճարները՝ 2.068 մլրդ ՀՀ դրամ կամ ընդհանուր վճարված հարկերի և վճարների 58.3%: Այց ցուցանիշը աճել է 2022թ համեմատ 453 մլն ՀՀ դրամի չափով կամ 28%: 2024թ. սոցիալ-տնտեսական զարգացման հետ կապված վճարները համայնքային բյուջե նվազել են 51% և կազմել են 1.014 մլրդ ՀՀ դրամ: Այդ իսկ պատճառով փոքրացել է սոցիալ-տնտեսական զարգացման հետ կապված վճարների մասնաբաժինը 2024թ. համայնքային բյուջե կատարված վճարների մեջ՝ կազմելով 39.1%: 2024թ. խոշոր մասնաբաժինը կազմել է վարձակալության վճարները 55.85%-ի չափով: 2023թ երկրորդ խոշոր վճարումը վարձակալության վճարն է՝ 1.445 մլրդ ՀՀ դրամ, որը կազմում է ընդերքօգտագործող ընկերությունների կողմից համայնքների բյուջեներ վճարված ընդհանուր գումարի 40.75%, որը 2022թ. կազմել է 45%: Մնացած վճարները համայնքային բյուջե ընդերքօգտագործող ընկերություններից հանրագումարային չեն գերազանցել 1%-ի չափը 2023թ.-ին: 2024թ. մնացած վճարները կազմել են 5%, որը պայմանավորված է հողամասերի կադաստրային արժեքների՝ նպատակային նշանակության փոփոխման պահին առկա տարբերության վճարումներով 78.2 մլն ՀՀ դրամի չափով: Հաջորդ գծապատկերում ներկայացվում է 2023, 2024 թթ. ընդերքօգտագործող ընկերությունների կողմից համայնքային բյուջեների նկատմամբ հաշվարկված հարկերի և վճարների չափը՝ ըստ վճարների տեսակի:

Գծապատկեր 5.2.2

Ընդերքօգտագործող ընկերությունների կողմից համայնքային բյուջեների նկատմամբ հաշվարկված հարկերը և վճարները, հազար ՀՀ դրամ

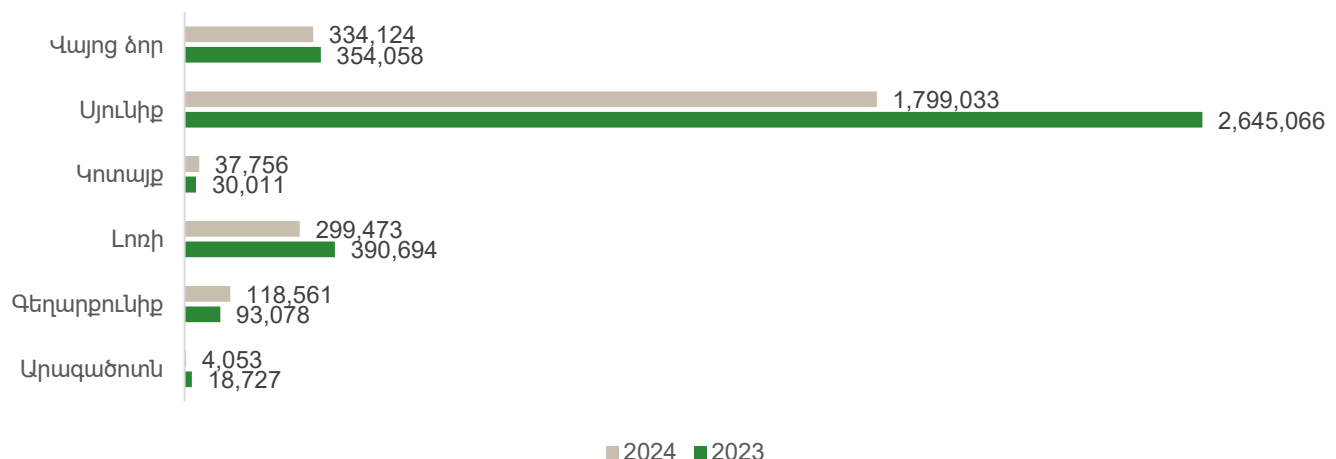

Աղբյուր. ԱՀԹՆ-ի շրջանակում ՏԳԵՆ-ի կողմից ներկայացված հաշվետվություններ (համադրման արդյունքում ճշգրտված)

Ստորև ներկայացված է ընդերքօգտագործող ընկերությունների կողմից համայնքային բյուջեներ վճարված եկամուտներն ըստ մարզերի:

Գծապատկեր 5.2.3

2023, 2024 թթ. ընդերքօգտագործող ընկերությունների կողմից համայնքային բյուջեներ վճարված եկամուտներն ըստ մարզերի (հազ ՀՀ դրամ)

Աղբյուր. ԱՀԹՆ-ի շրջանակում ՏԳԵՆ-ի կողմից ներկայացված հաշվետվություններ

2023, 2024 թթ. ընդերքօգտագործող ընկերությունների կողմից ամենաշատը համայնքային բյուջե է վճարվել Սյունիքի մարզում. 2023թ՝ 2.64 մլրդ և 2024՝ 1.8 մլրդ ՀՀ դրամ: Սյունիքի մարզում համայնքային բյուջե կատարված վճարումներով առաջատարը Կապան համայնքն է, բաժին է հասել Սյունիքի մարզի վճարումների 56.4% և 58.2 %, համապատասխանաբար 2023 և 2024թթ.: Համայնքային բյուջե վճարումների չափով երկրորդ տեղում է Վայոց Ձորը, որտեղ առաջատար համայնքը Ջերմուկի համայնքն է 214 մլն և 191 մլն ՀՀ դրամով: Երրորդ տեղում է Լոռու մարզը, որտեղ 2023թ. վճարվել է 391 մլն ՀՀ դրամ, 2024՝ 299 մլն ՀՀ դրամ:

Ստորև ներկայացված աղյուսակում ներկայացվում է համայնքների ընդհանուր բյուջեները և ընդերքօգտագործող ընկերությունների կողմից հաշվարկված հարկերն ու վճարումները:

Աղյուսակ 5.2.1

2023, 2024թթ. ընդերքօգտագործող ընկերությունների կողմից հաշվարկված հարկերի և վճարների մասնաբաժինը համայնքների բյուջեներում (հազար ՀՀ դրամ)

Համայնք	2023թ. Ընդերքօգտագործող ընկերության հաշվարկված վճարումները	2023թ. Համայնքի իրական եկամուտներ	Մասնաբաժինը համայնքի եկամուտներում	2024թ. Ընդերքօգտագործող ընկերության հաշվարկված վճարումները	2024թ. Համայնքի իրական եկամուտներ	Մասնաբաժինը համայնքի եկամուտներում
Ալավերդի	357,026	2,651,491	13.5%	277,620	4,297,719	6.5%
Ապարան	18,727	1,147,771	1.6%	4,053	2,913,842	0.1%
Բերդ	68	479,035	0.01%	68	425,640	0.01%
Ծաղկաձոր	30,011	1,101,790	2.7%	37,756	1,242,690	3.0%
Կապան	1,492,492	5,923,529	25.2%	1,047,454	6,131,456	17.1%
Մեղրի	81,911	875,931	9.4%	90,132	1,057,156	8.5%
Ջերմուկ	214,321	690,225	31.1%	191,468	790,403	24.2%
Սիսիան	112,209	2,445,205	4.6%	108,315	2,564,250	4.2%
Ստեփանավան	1,704	1,104,426	0.2%	6,188	1,549,621	0.4%
Վայք	139,737	778,421	18.0%	142,657	1,202,935	11.9%
Վարդենիս	93,078	2,768,684	3.4%	118,561	4,387,664	2.7%

Համայնք	2023թ. Ընդերքօգտագործող ընկերության հաշվարկված վճարումները	2023թ. Համայնքի իրական եկամուտներ ը	Մասնաբաժին ը համայնքի եկամուտներու մ	2024թ. Ընդերքօգտագործող ընկերության հաշվարկված վճարումները	2024թ. Համայնքի իրական եկամուտներ ը	Մասնաբաժին ը համայնքի եկամուտներու մ
Փամբակ	31,897	688,625	4.6%	15,597	769,539	2.0%
Քաջարան	958,454	2,655,499	36.1%	553,131	1,855,893	29.8%
Ընդամենը	3,531,635	23,310,632	15.2%	2,593,001	29,188,808	8.9%

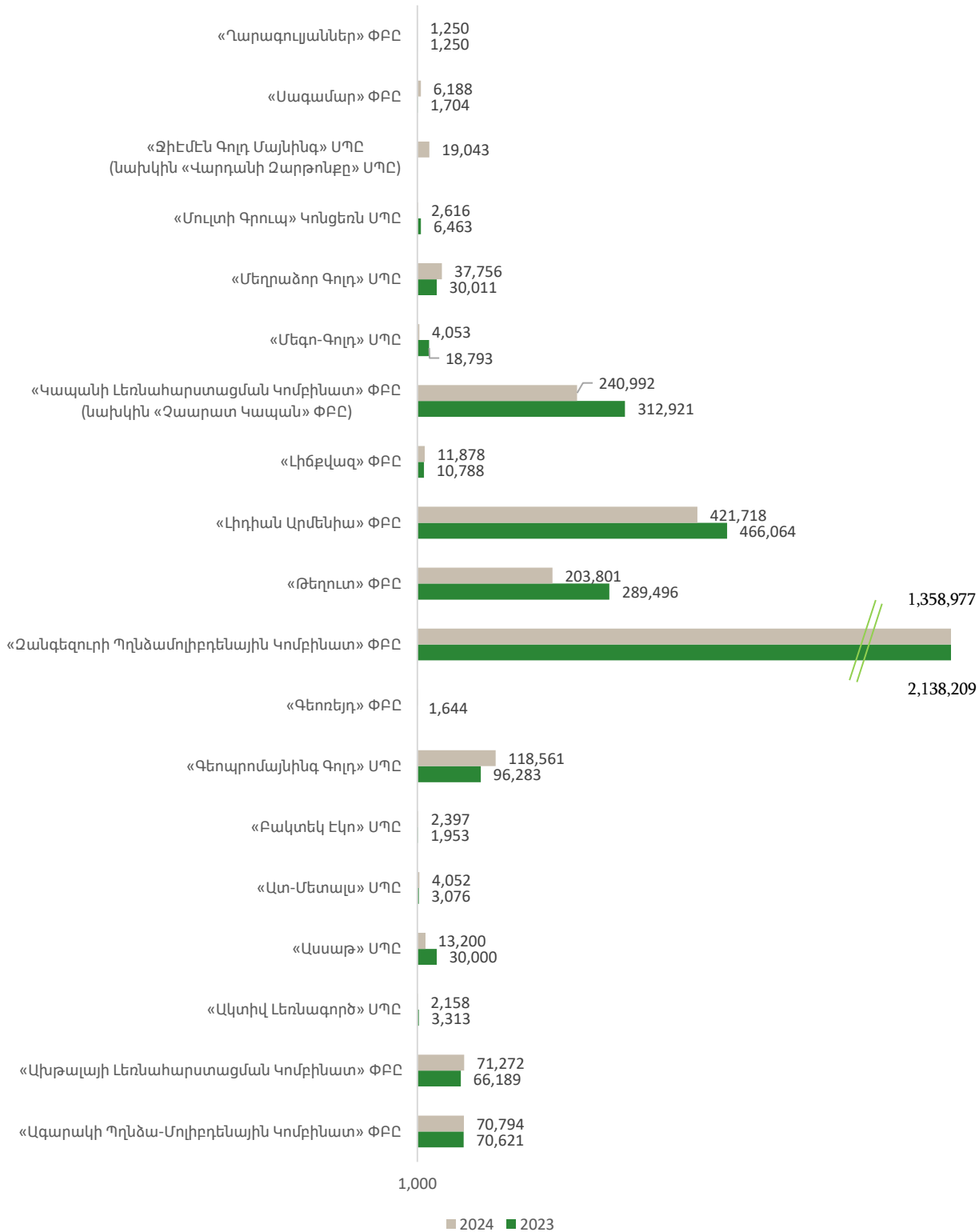
Աղբյուր. ԱՀԹՆ-ի շրջանակում ՏԳԵՆ-ի կողմից ներկայացված հաշվետվություններ

Հաջորդ գծապատկերը ներկայացնում է համայնքային բյուջեների եկամուտն ըստ ընդերքօգտագործող ընկերությունների:

2023-2024թթ. համեմատությունը ցույց է տալիս, որ խոշոր ընդերքօգտագործող ընկերությունների կողմից համայնքային բյուջեներին հաշվարկված հարկերը մի շարք դեպքերում նվազել են: Առավել զգալի փոփոխությունը գրանցվել է «Զանգեզուրի Պղնձամոլիբդենային Կոմբինատ» ՓԲԸ-ի դեպքում, որի վճարումները 2023թ. 2.13 մլրդ ՀՀ դրամից 2024թ. նվազել են մինչև 1.4 մլրդ ՀՀ դրամ, կամ 36%: Չնայած նվազմանը՝ ընկերությունը շարունակում է մնալ համայնքային բյուջե ամենախոշոր վճարողը:

Գծապատկեր 5.2.4

2023, 2024թ. խոշոր ընդերքօգտագործող ընկերությունների կողմից համայնքային բյուջեների նկատմամբ հաշվարկված հարկերը և վճարները (հազար ՀՀ դրամ)

Աղբյուր. ԱՀԹՆ-ի շրջանակում ՏԳԵՆ-ի կողմից ներկայացված հաշվետվություններ

5.3 Եկամուտների բաշխումը և ծախսերի կառավարումը (պահանջներ 5.1, 5.2, 5.3)

Շահագրգիռ կողմերին պետական և տեղական ինքնակառավարման մարմինների բյուջեներին մուտքագրվող եկամուտների վերաբերյալ տեղեկատվություն տրամադրելու նպատակով՝ ԱՃԹՆ պահանջում է բացահայտել եկամուտների բաշխման հետ կապված տվյալները: Բացի այդ, խրախուսվում է ներկայացնել եկամուտների կառավարման ու ծախսերի վերաբերյալ հավելյալ տեղեկատվություն, ներառյալ արդյունահանող ոլորտից ստացվող այն բոլոր եկամուտների նկարագրությունը, որոնք ուղղվում են հատուկ ծրագրերին կամ կոնկրետ աշխարհագրական տարածքներին:

Ընդերքօգտագործող ընկերությունների կողմից վճարվող բնապահպանական հարկի որոշակի մասը հատկացվում է համայնքներին՝ «Ընկերությունների կողմից վճարվող բնապահպանական հարկի նպատակային օգտագործման մասին» ՀՀ օրենքի համաձայն: Օրենքի դրույթներով՝ այդ միջոցները հանդիսանում են նպատակային մուտքեր և կարող են օգտագործվել տվյալ համայնքի տարածքում միայն բնապահպանական և առողջապահական ծրագրերի իրականացման համար:

Շահառու համարվող համայնքների ցանկը, ինչպես նաև նրանց վարչական և ֆոնդային բյուջեներին ենթակա մասհանումների չափերը յուրաքանչյուր տարվա համար սահմանվում են տվյալ տարվա պետական բյուջեի մասին օրենքով: Մասհանումները համապատասխան համայնքների բյուջեներում ներկայացվում են առանձին տողով՝ ապահովելով դրանց թափանցիկությունն ու նպատակային բնույթը:

Ազդակիր համայնքներին բնապահպանական ծրագրերի իրականացման համար սուբվենցիաների տրամադրման գործընթացի նկարագրություն

Ազդակիր համայնքներին բնապահպանական և առողջապահական ծրագրերի համար սուբվենցիաների տրամադրման գործընթացի շրջանակում լիազոր մարմինների կողմից իրականացվելիք աշխատանքներն ու միջոցառումները, ինչպես նաև դրանց կատարման ժամկետները սահմանվում են նախատեսվող տարվա բյուջետային գործընթացը մեկնարկելու մասին ՀՀ վարչապետի որոշմամբ:

Ծրագիրը ներառում է համայնքի վարչական սահմաններում գտնվող հողային, ջրային և օդային տարածքներում ընդերքօգտագործող ընկերությունների գործունեությամբ պայմանավորված՝ բնապահպանական հիմնախնդիրների լուծմանը և շրջակա միջավայրի պահպանությանն ուղղված միջոցառումներ, ընդերքօգտագործող ընկերությունների գործունեությամբ պայմանավորված՝ համայնքի բնակչության առողջության պահպանմանը նպատակաուղղված միջոցառումները, ծրագրային միջոցառումների իրականացման առաջնայնությունները և դրանց ֆինանսավորման համամասնությունները:

Համաձայն «Ընկերությունների կողմից վճարվող բնապահպանական հարկի նպատակային օգտագործման մասին» ՀՀ օրենքի Հոդված 3-ի՝ բնապահպանական ծրագրի նախագիծը մշակվում է համայնքի ղեկավարի կողմից՝ օրենսդրությամբ սահմանված կարգով, տվյալ մարզի կամ համայնքի զարգացման (սոցիալ-տնտեսական զարգացման) կամ շրջակա միջավայրի պահպանության տեղական գործողությունների ծրագրերի կամ այլ ծրագրային կամ ռազմավարական նշանակության հաստատված փաստաթղթերի հիման վրա:

Համաձայն 2021թ. հուլիսի 15-ի Հայաստանի Հանրապետության կառավարության «Ընկերությունների կողմից վճարվող բնապահպանական հարկի նպատակային օգտագործման մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքով սահմանված այլ ընկերությունների ընտրության չափորոշիչները սահմանելու մասին որոշման՝ ընկերությունները վերոնշյալ ցանկում ներառվում են՝ հաշվի առնելով ընկերությունների և (կամ) դրանց դուստր ձեռնարկությունների և (կամ) մասնաճյուղերի և (կամ) ընկերությունների կառուցվածքում ներառված այլ ստորաբաժանումների կողմից արտանետման անշարժ աղբյուրներից մթնոլորտային օդ վնասակար նյութերի արտանետման, ջրային ռեսուրս վնասակար նյութերի և (կամ) միացությունների արտահոսքերի և հատուկ

հատկացված տեղերում ընդերքօգտագործման, արտադրության և (կամ) սպառման թափոնների տեղադրման և պահման մասերով համայնքների և (կամ) բնակավայրերի վարչական տարածքներում վնասակար ազդեցությունը: Այլ ընկերությունների ցանկում ներառվում են այն ընկերությունները, որոնց կողմից Հայաստանի Հանրապետության հարկային օրենսգրքով սահմանված՝ արտանետման անշարժ աղբյուրներից մթնոլորտային օդ վնասակար նյութերի արտանետման, ջրային ռեսուրս վնասակար նյութերի և (կամ) միացությունների արտահոսքերի և հատուկ հատկացված տեղերում ընդերքօգտագործման, արտադրության և (կամ) սպառման թափոնների տեղադրման և պահման բնապահպանական հարկի գծով հաշվարկված գումարներից առնվազն մեկի մասով տվյալ տարվան նախորդող երկու տարում հաշվարկված հարկի հանրագումարը պակաս չէ 2,000,000 դրամից:

Որոշումն ուժի մեջ է մտել 2023թ. հունվարի 1-ից:⁶⁶

Աղյուսակ 5.3.1

2023թ. «Ընկերությունների կողմից վճարվող բնապահպանական հարկի նպատակային օգտագործման մասին» ՀՀ օրենքի համաձայն համայնքներին հասանելի հաշվարկված և պետական բյուջեով հատկացված գումարները, (հազար ՀՀ դրամ)

Մարզի, համայնքի անվանումը	Անվանումը	Նախատեսված գումարը	Փաստացի գումարը	Կատարման %
Կոտայքի մարզ		19,621.2	18,941.6	97%
Չարենցավան	Ընդամենը Չարենցավան	4,718.1	4,038.5	86%
	<i>Բնապահպանական միջոցառումներ՝ այդ թվում</i>	4,718.1		
	Դեկորատիվ ծառերի տնկում և խնամք (գնդաձև ակացիա)	4,718.1		
	<i>Առողջապահական միջոցառումներ՝</i>	-		
Հրազդան	Ընդամենը Հրազդան	14,903.1	14,903.1	100%
	<i>Բնապահպանական միջոցառումներ՝ այդ թվում</i>	14,903.1		
	Թիվ 9 մանկապարտեզի շենքի պատուհանների փոխարինում	14,903.1		
	<i>Առողջապահական միջոցառումներ՝</i>	-		
Սյունիքի մարզ		187,571.0	186,620.7	99%

⁶⁶ [Legislation: National Assembly of RA](#)

Մարզի, համայնքի անվանումը	Անվանումը	Նախատեսված գումարը	Փաստացի գումարը	Կատարման %
	Ընդամենը Կապան	134,579.1	134,279.4	100%
Կապան	<i>Բնապահպանական միջոցառումներ՝ այդ թվում</i>	134,579.1		
	Կապան քաղաքի Կապանի բժշկական կենտրոն ՓԲԸ հարակից կամրջից մինչև Սյունիքի մարզպետարանին հարակից կամրջի հատվածը ներառյալ՝ Վաչագան գետի հունի մաքրում, բետոնի հարթակների, գետի հենապատերի վերականգնում և վերանորոգում	120,779.1		
	Նախագծանախահաշվային աշխատանքներ	13,800.0		
	<i>Առողջապահական միջոցառումներ</i>	-		
	Ընդամենը Մեղրի	52,991.9	52,341.3	99%
Մեղրի	<i>Բնապահպանական միջոցառումներ՝ այդ թվում</i>	52,991.9		
	Մեղրու համայնքապետարանի Մեղրի և Ագարակ բնակավայրերի վարչական շենքերում, «Մեղրի համայնքի Արևիք արվեստի դպրոց» ՀՈԱԿ-ում, «Մեղրի համայնքի մանկապարտեզ» ՀՈԱԿ-ի Լեհվազ և Վարդանիձոր բնակավայրերի մասնաճյուղերում, «Ագարակի մանկապարտեզ» ՀՈԱԿ-ում արևային ֆոտովոլտային կայանների տեղադրում	52,991.9		
	<i>Առողջապահական միջոցառումներ</i>	-		
Լոռու մարզ		96,054.0	5,469.5	6%
	Ընդամենը Շնող	90,500.0	-	
Շնող	<i>Բնապահպանական միջոցառումներ՝ այդ թվում</i>	90,500.0		

Մարզի, համայնքի անվանումը	Անվանումը	Նախատեսված գումարը	Փաստացի գումարը	Կատարման %
	Ռոռզման ջրագծի կառուցում	90,500.0		
	<i>Առողջապահական միջոցառումներ</i>	-		
	Ընդամենը Սպիտակ	5,554.0	5,469.5	98%
Սպիտակ	<i>Բնապահպանական միջոցառումներ՝ այդ թվում</i>	5,554.0		
	Սպիտակ համայնքի կարիքների համար էներգախնայող LED լուսատուների ձեռքբերում	5,554.0		
	<i>Առողջապահական միջոցառումներ</i>	-		
Արմավիրի մարզ		28,000.0	22,928.2	82%
	Ընդամենը Մեծամոր	28,000.0	22,928.2	82%
Մեծամոր	<i>Բնապահպանական միջոցառումներ՝ այդ թվում</i>	28,000.0		
	Մեծամոր քաղաքի պուրակի կանաչապատ տարածքների վերականգնում, ընդլայնում և բարեկարգում	18,000.0		
	Մեծամոր քաղաքի պուրակում ռոռզման ցանցի կառուցում	3,000.0		
	Մեծամոր քաղաքի պուրակում ապահովել լուսավորություն էլեկտրասյուներով և էներգախնայող LED լուսատուներով	6,000.0		
	Նախագծա-նախահաշվային աշխատանքներ	1,000.0		
	<i>Առողջապահական միջոցառումներ</i>	-		
Արարատի մարզ		144,426.4	126,311.1	87%
	Ընդամենը Արարատ	144,426.4	126,311.1	87%

Մարզի, համայնքի անվանումը	Անվանումը	Նախատեսված գումարը	Փաստացի գումարը	Կատարման %
Արարատ	<i>Բնապահպանական միջոցառումներ՝ այդ թվում</i>	130,186.4		
	Արարատ բնակավայրում արտեզյան խորքային հորի մաքրում, նոր ջրագծի կառուցում և պոմպի տեղադրում	39,424.0		
	Արարատ բնակավայրում արտեզյան խորքային հորի մաքրման, նոր ջրագծի կառուցման և պոմպի տեղադրման նախագծանախահաշվային աշխատանքներ	700.0		
	Արարատ բնակավայրի՝ ծրագրով նախատեսված հատվածներում ոռոգման ցանցի կառուցում	16,500.0		
	Արարատ բնակավայրի՝ ծրագրով նախատեսված հատվածներում ոռոգման ցանցի կառուցման նախագծանախահաշվային աշխատանքներ	600.0		
	Արարատ բնակավայրի արտաքին լուսավորության համակարգի բարելավման նպատակով ԼԵԴ լուսատուների ձեռքբերում	21,426.0		
	Արարատ բնակավայրի արտաքին լուսավորության համակարգի բարելավման նպատակով ԼԵԴ լուսատուների ձեռքբերման նախագծանախահաշվային աշխատանքներ	1,350.0		
	Ֆոտովոլտային կայանների տեղադրում	27,000.0		
	Ֆոտովոլտային կայանների տեղադրման նախագծանախահաշվային աշխատանքներ	3,000.0		
	Արարատ համայնքում կեղտաջրերի մաքրման կայանի կառուցման	20,186.4		

Մարզի, համայնքի անվանումը	Անվանումը	Նախատեսված գումարը	Փաստացի գումարը	Կատարման %
	նախագծանախահաշվային աշխատանքներ			
	Առողջապահական միջոցառումներ	14,240.0		
	Համայնքային բուժհաստատությունները բժշկական սարքավորումներով համալրում և վերազինում (արյան վերլուծիչ, 3 part DIFF, խոլեստերին, տրիգլիցերիդներ, գլյուկոզ և լակտատ որոշող շարժական սարք, ԷՍԳ բազմագծային (EGG BTL-08 MT Plus, BTL), օտոսկոպ, Էլեկտրոկոագուլյատոր վիրաբուժական, վիրաբուժական գործիքների հավաքածու, գաստրոդուոդենոսկոպ)	14,240.0		
Երևան		126,701.3	126,697.3	100%
	Ընդամենը Երևան	126,701.3	126,697.3	100%
Երևան	Բնապահպանական միջոցառումներ՝ այդ թվում	126,701.3		
	Գետառի վրա ջրերի մաքրման կայանի կառուցում	119,701.3		
	Նախագծանախահաշվային աշխատանքներ	7,000.0		
	Առողջապահական միջոցառումներ	-		
Ընդամենը		602,373.8	486,968.4	81%

Աղբյուր. ՀՀ Ֆինանսների նախարարության կայք, Պետբյուջե 2023թ.

Աղյուսակ 5.3.2

2024թ. «Ընկերությունների կողմից վճարվող բնապահպանական հարկի նպատակային օգտագործման մասին» ՀՀ օրենքի համաձայն համայնքներին հասանելի հաշվարկված և պետական բյուջեով հատկացված գումարները, (հազար ՀՀ դրամ)

Մարզի, համայնքի անվանումը	Անվանումը	Նախատեսված գումարը	Փաստացի գումարը	Կատարման %
Շիրակի մարզ		9,274.7	1,515.9	16%
Գյումրի	Ընդամենը Գյումրի	9,274.7	1,515.9	16%
	<i>Բնապահպանական միջոցառումներ</i>	0.0		
	<i>Առողջապահական միջոցառումներ</i>	9,274.7		
	Մարզահրապարակի կառուցում	9,274.7		
Սյունիքի մարզ		161,918.9	161,918.9	100%
	Ընդամենը Կապան	161,918.9	161,918.9	100%
Կապան	<i>Բնապահպանական միջոցառումներ՝ այդ թվում</i>	161,918.9		
	Վաչագան գետի հունի մաքրում, բետոնե հարթակների, գետի հենապատերի վերականգնում և վերանորոգում՝ Սյունիքի մարզպետարանին հարակից կամրջից մինչև Ողջի գետի հետ հատման հատվածը	161,918.9		
	<i>Առողջապահական միջոցառումներ</i>	0.0		
Լոռու մարզ		31,161.0	31,157.1	100%
	Ընդամենը Ալավերդի	29,001.0	29,001.0	100%
Ալավերդի	<i>Բնապահպանական միջոցառումներ՝ այդ թվում</i>	0.0		
	<i>Առողջապահական միջոցառումներ</i>	29,001.0		
	Ալավերդի համայնքի Ալավերդի, Ախթալա և Թեղուտ բնակավայրերում մարզահրապարակ/հանգստի գոտիների կառուցում	28,151.0		
	Նախագծանախահաշվային աշխատանքներ	850.0		

	Ընդամենը Ստեփանավան	2,160.0	2,156.1	100%
Ստեփանավան	<i>Բնապահպանական միջոցառումներ՝ այդ թվում</i>	2,160.0		
	Ստեփանավան համայնքի կարիքների համար էներգախնայող LED լուսատուների ձեռքբերում	2,160.0		
	<i>Առողջապահական միջոցառումներ</i>	0.0		
Արարատի մարզ		120,271.9	76,660.6	64%
	Ընդամենը Արարատ	120,271.9	76,660.6	64%
Արարատ	<i>Բնապահպանական միջոցառումներ՝ այդ թվում</i>	120,271.9		
	Արարատ քաղաքի ՈԿՖ Բանավանի արտեզյան խորքային հորի վերանորոգում և ոռոգման ջրագծի անցկացում	19,400.0	17,759.0	92%
	Արարատ քաղաքի ՈԿՖ Բանավանի արտեզյան խորքային հորի վերանորոգման և ոռոգման ջրագծի անցկացման նախագծանախահաշվային աշխատանքներ	600.0		0%
	Արարատ համայնքի արտաքին լուսավորության համակարգի կառուցում և վերակառուցում արևային և ԼԵԴ լուսատուներով	28,650.0	20,100.1	70%
	Արարատ համայնքի արտաքին լուսավորության համակարգի կառուցման և վերակառուցման նախագծանախահաշվային աշխատանքներ	1,350.0		0%
	Արարատ քաղաքի ՈԿՖ Բանավանի կեղտաջրերի մաքրման կայանի կառուցում	70,271.9	38,801.5	55%
	<i>Առողջապահական միջոցառումներ</i>	0.0		
Ընդամենը		322,626.6	271,252.5	84%

Աղբյուր. ՀՀ Ֆինանսների նախարարության կայք, Պետբյուջե 2024թ.

Աղյուսակ 5.3.3

«Ընկերությունների կողմից վճարվող բնապահպանական հարկի նպատակային օգտագործման մասին» ՀՀ օրենքի 1-ին հոդվածում նշված հանքարդյունահանող ընկերությունների գործունեության հետևանքով վնասակար ազդեցության ենթարկվող համայնքների միջև բնապահպանական հարկի գումարի բաշխման համամասնությունները, 2023, 2024թթ.

Ընկերությունների անվանումը	Համայնքների միջև բնապահպանական հարկի գումարի բաշխման համամասնությունը (%-ով ընդհանուրի նկատմամբ)	Ընկերությունների գործունեության հետևանքով վնասակար ազդեցության ենթարկվող համայնքների անվանումը
Զրային ռեսուրս վնասակար նյութերի և (կամ) միացությունների արտահոսքի համար բնապահպանական հարկերի գծով		
Լոռու մարզ		
«Ախթալայի լեռնահարստացման կոմբինատ» ՓԲԸ	65%	Ախթալա
	7%	Շնող
«Մուլտի Գրուպ Կոնցեռն» ՍՊԸ	83%	Օձուն
	17.5%	Լոռի Բերդ
«Սագամար» ՓԲԸ	100%	Ստեփանավան
«Ասսաթ» ՍՊԸ	100%	Փամբակ
«Բակտեկ Էկո» ՍՊԸ	100%	Փամբակ
«Թեղուտ» ՓԲԸ	100%	Շնող
Սյունիքի մարզ		
«Զանգեզուրի Պղնձամոլիբդենային կոմբինատ» ՓԲԸ	60%	Քաջարան
	40%	Կապան
«Լեռ-Էքս» ՍՊԸ	100%	Քաջարան
«ԱՏ-Մետալս» ՍՊԸ	72%	Քաջարան
	28%	Մեղրի

Ընկերությունների անվանումը	Համայնքների միջև բնապահպանական հարկի գումարի բաշխման համամասնությունը (%-ով ընդհանուրի նկատմամբ)	Ընկերությունների գործունեության հետևանքով վնասակար ազդեցության ենթարկվող համայնքների անվանումը
«Ագարակի Պղնձա-մոլիբդենային Կոմբինատ» ՓԲԸ	100%	Մեղրի
Կապանի Լեռնահարստացման Կոմբինատ (նախկին «Չաքատ Կապան» ՓԲԸ)	100%	Կապան
«Ղարագոյաններ» ՓԲԸ	100%	Մեղրի
«Լիճքվազ» ՍՊԸ	100%	Մեղրի
«Գեղի Գօլդ» ՍՊԸ	100%	Սիսիան
«Մարջան Մայնինգ Քոմփանի» ՍՊԸ	100%	Սիսիան
«Ակտիվ Լեռնագործ» ՍՊԸ	100%	Մեղրի
Ընկերությունների անվանումը	Համայնքների միջև բնապահպանական հարկի գումարի բաշխման համամասնությունը (%-ով ընդհանուրի նկատմամբ)	Ընկերությունների գործունեության հետևանքով վնասակար ազդեցության ենթարկվող համայնքների անվանումը
«Լիդիան Արմենիա» ՓԲԸ	37%	Սիսիան
Գեղարքունիքի մարզ		
«Գեոպրոմայնինգ Գոլդ» ՍՊԸ	100%	Վարդենիս
Տավուշի մարզ		
«Ախթալայի Լեռնահարստացման կոմբինատ» ՓԲԸ	28%	Նոյեմբերյան
Կոտայքի մարզ		
«Ֆորչն Ռիզորսիս» ՍՊԸ	100%	Հրազդան
«Պարամաունտ Գոլդ Մայնինգ» ՍՊԸ	100%	Ծաղկաձոր

Ընկերությունների անվանումը	Համայնքների միջև բնապահպանական հարկի գումարի բաշխման համամասնությունը (%-ով ընդհանուրի նկատմամբ)	Ընկերությունների գործունեության հետևանքով վնասակար ազդեցության ենթարկվող համայնքների անվանումը
«Մեղրաձոր Գոլդ» ՍՊԸ	100%	Ծաղկաձոր
Վայոց Ձորի մարզ		
«Լիդիան Արմենիա» ՓԲԸ	16%	Վայք
	47%	Ջերմուկ
«Վարդանի զարթոնքը» ՍՊԸ	100%	Վայք
«Վայք գոլդ» ՍՊԸ	100%	Վայք
Արագածոտնի մարզ		
«Մեզո-Գոլդ» ՍՊԸ	100%	Ապարան
Մթնոլորտային օդ վնասակար նյութերի արտանետման համար բնապահպանական հարկերի գծով		
Լոռու մարզ		
«Թեղուտ» ՓԲԸ	100%	Շնող
«Ախթալայի լեռնահարստացման կոմբինատ» ՓԲԸ	100%	Ախթալա
«Մուլտի Գրուպ Կոնցեռն» ՍՊԸ	82.5%	Օձուն
	17.5%	Լոռի Բերդ
«Մազամար» ՓԲԸ	100%	Ստեփանավան
«Ասսաթ» ՍՊԸ	100%	Փամբակ
«Բակտեկ Էկո» ՍՊԸ	100%	Փամբակ
Սյունիքի մարզ		
«Զանգեզուրի Պղնձամոլիբդենային կոմբինատ» ՓԲԸ	100%	Քաջարան
«Լեռ-Էքս» ՍՊԸ	100%	Քաջարան

Ընկերությունների անվանումը	Համայնքների միջև բնապահպանական հարկի գումարի բաշխման համամասնությունը (%-ով ընդհանուրի նկատմամբ)	Ընկերությունների գործունեության հետևանքով վնասակար ազդեցության ենթարկվող համայնքների անվանումը
«ԱՏ-Մետալս» ՍՊԸ	72%	Քաջարան
	28%	Մեղրի
«Ագարակի Պղնձա-մոլիբդենային Կոմբինատ» ՓԲԸ	100%	Մեղրի
Կապանի Լեռնահարստացման Կոմբինատ (նախկին «Չաարատ Կապան» ՓԲԸ)	100%	Կապան
«Ղարագույլաններ» ՓԲԸ	100%	Մեղրի
«Լիճքվազ» ՍՊԸ	100%	Մեղրի
«Գեղի Գօլդ» ՍՊԸ	100%	Սիսիան
«Մարջան Մայնինգ Քոմփանի» ՍՊԸ	100%	Սիսիան
«Ակտիվ Լեռնագործ» ՍՊԸ	100%	Մեղրի
«Լիդիան Արմենիա» ՓԲԸ	37%	Սիսիան
Արարատի մարզ		
«Գեոպրոմայնինգ Գոլդ» ՍՊԸ	15%	Արարատ
Գեղարքունիքի մարզ		
«Գեոպրոմայնինգ Գոլդ» ՍՊԸ	85%	Վարդենիս
Կոտայքի մարզ		
«Ֆորչն Ռիզորսիս» ՍՊԸ	100%	Հրազդան
«Պարամաունտ Գոլդ Մայնինգ» ՍՊԸ	100%	Ծաղկաձոր
«Մեղրաձոր Գոլդ» ՍՊԸ	100%	Ծաղկաձոր
Վայոց Ձորի մարզ		

Ընկերությունների անվանումը	Համայնքների միջև բնապահպանական հարկի գումարի բաշխման համամասնությունը (%-ով ընդհանուրի նկատմամբ)	Ընկերությունների գործունեության հետևանքով վնասակար ազդեցության ենթարկվող համայնքների անվանումը
«Լիդիան Արմենիա» ՓԲԸ	16%	Վայք
	47%	Ջերմուկ
«Վարդանի զարթոնքը» ՍՊԸ	100%	Վայք
«Վայք գոլդ» ՍՊԸ	100%	Վայք
Արագածոտնի մարզ		
«Մեզո-Գոլդ» ՍՊԸ	100%	Ապարան
Ընդերքօգտագործման, արտադրության և (կամ) սպառման թափոնները հատուկ հատկացված տեղերում տեղադրման կամ պահման համար բնապահպանական հարկերի գծով		
Լոռու մարզ		
«Ախթալայի լեռնահարստացման կոմբինատ» ՓԲԸ	100%	Ախթալա
«Մուլտի Գրուպ Կոնցեռն» ՍՊԸ	82.5%	Օձուն
	17.5%	Լոռի Բերդ
«Սազամար» ՓԲԸ	100%	Ստեփանավան
«Ասսաթ» ՍՊԸ	100%	Փամբակ
«Բակտեկ Էկո» ՍՊԸ	100%	Փամբակ
«Թեղուտ» ՓԲԸ	100%	Շնող
Սյունիքի մարզ		
«Զանգեզուրի պղնձամոլիբդենային կոմբինատ» ՓԲԸ	30%	Քաջարան
	70%	Կապան
«Լեռ-Էքս» ՍՊԸ	100%	Քաջարան
«ԱՏ-Մետալս» ՍՊԸ	72%	Քաջարան
	28%	Մեղրի

Ընկերությունների անվանումը	Համայնքների միջև բնապահպանական հարկի գումարի բաշխման համամասնությունը (%-ով ընդհանուրի նկատմամբ)	Ընկերությունների գործունեության հետևանքով վնասակար ազդեցության ենթարկվող համայնքների անվանումը
«Ագարակի Պղնձա-մոլիբդենային Կոմբինատ» ՓԲԸ	100%	Մեղրի
Կապանի Լեռնահարստացման Կոմբինատ (նախկին «Չաքատ Կապան» ՓԲԸ)	100%	Կապան
«Ղարագույաններ» ՓԲԸ	100%	Մեղրի
«Լիճքվագ» ՍՊԸ	100%	Մեղրի
«Գեղի Գօլդ» ՍՊԸ	100%	Սիսիան
«Մարջան Մայնինգ Քոմփանի» ՍՊԸ	100%	Սիսիան
«Ակտիվ Լեռնագործ» ՍՊԸ	100%	Մեղրի
«Լիդիան Արմենիա» ՓԲԸ	37%	Սիսիան
Արարատի մարզ		
«Գեոպրոմայնինգ Գոլդ» ՍՊԸ	100%	Արարատ
Կոտայքի մարզ		
«Մեղրաձոր Գոլդ» ՍՊԸ	100%	Ծաղկաձոր
«Պարամաունտ Գոլդ Մայնինգ» ՍՊԸ	100%	Ծաղկաձոր
«Ֆորչն Ռիզորսիս» ՍՊԸ	100%	Հրազդան
Վայոց Ձորի մարզ		
«Լիդիան Արմենիա» ՓԲԸ	16%	Վայք
	47%	Ջերմուկ
«Վարդանի Զարթոնքը» ՍՊԸ	100%	Վայք
«Վայք գոլդ» ՍՊԸ	100%	Վայք

Ընկերությունների անվանումը	Համայնքների միջև բնապահպանական հարկի գումարի բաշխման համամասնությունը (%-ով ընդհանուրի նկատմամբ)	Ընկերությունների գործունեության հետևանքով վնասակար ազդեցության ենթարկվող համայնքների անվանումը
Արագածոտնի մարզ		
«Մեգո-Գոլդ» ՍՊԸ	100%	Ապարան

Աղբյուր. Տեղեկատվությունը տրամադրվել է ՇՄՆ կողմից՝ ԱՀԹՆ գեկույցի պատրաստման շրջանակներում

Ըստ «Ընկերությունների կողմից վճարվող բնապահպանական հարկի նպատակային օգտագործման մասին» ՀՀ օրենքի⁶⁷՝ ծրագիրը հրապարակում է համայնքի ղեկավարը: Հրապարակման հստակ ձևերը, սահմանվել են 2020թ. մայիսի 27-ի օրենսդրական բարեփոխումների արդյունքում, որոնց համաձայն՝ ծրագրերը յուրաքանչյուր տարի հրապարակվում են համայնքի ղեկավարի կողմից համայնքապետարանի կայքում և (կամ) համապատասխան մարզպետարանի կայքում՝ համայնքի ղեկավարի ներկայացմամբ:

Աղյուսակ 5.3.4

«Ընկերությունների կողմից վճարվող բնապահպանական հարկի նպատակային օգտագործման մասին» ՀՀ օրենքի համաձայն համայնքների բնապահպանական ծրագրերի հրապարակումների հղումները, 2023-2024թթ.

Համայնք	Ծրագիր 2023թ.	Ծրագիր 2024թ.	Հղում
ՀՀ Լոռու մարզ			
Ստեփանավան համայնք	2023թ. համար ծրագիր չի հրապարակվել	Ստեփանավան համայնքի 2024թ. բնական միջավայրի պահպանման և բնակչության առողջության վերականգնման ծրագիր	https://stepanavan.am/Pages/DocFlow/Def.aspx?a=v&g=c2191bba-6db0-48db-83c0-55013332374f
Ալավերդի համայնք	2023թ. -ին չեն հրապարակվել բնապահպանական ծրագրեր ու	Ալավերդի համայնքի 2024թ. շրջակա միջավայրի և բնակչության առողջության	https://alaverdi.am/Pages/DocFlow/Def.aspx?a=v&g=0690837c-4bcd-49e1-a351-0fbff79d97a5

⁶⁷ <https://www.arlis.am/DocumentView.aspx?docid=143046>

Համայնք	Ծրագիր 2023թ.	Ծրագիր 2024թ.	Հղում
	գումարը հետ է փոխանցվել	պահպանման ծրագիր	
Սպիտակ համայնք	Սպիտակ համայնքի 2023թ. բնական միջավայրի պահպանման և բնակչության առողջության վերականգնման ծրագիր	2024թ. համար ծրագիր չի իրականացվել	https://spitak.am/Pages/DocFlow/Def.aspx?a=v&g=8248019f-6030-4b08-8e06-331005d7c54b
ՀՀ Սյունիքի մարզ			
Մեղրի համայնք	Մեղրի համայնքում 2023 թվականին իրականացված բնապահպանակ ան ծրագիր	2024թ. համար ծրագիր չի իրականացվել	https://meghri.am/Pages/DocFlow/Def.aspx?a=v&g=eea77c8d-f590-4381-8c40-82361b1b26b9
Կապան համայնք	Կապան համայնքի շրջակա միջավայրի և բնակչության առողջության պահպանման 2023 թվականի ծրագիր	Կապան համայնքի շրջակա միջավայրի և բնակչության առողջության պահպանման 2024 թվականի ծրագիր	https://kapan.am/Pages/DocFlow/Def.aspx?a=v&g=af68d2b4-99be-4102-b038-9ed51053dfe9 https://kapan.am/Pages/DocFlow/Def.aspx?a=v&g=87c9dfeb-080d-4549-9dbf-d2d52109d2f8
ՀՀ Շիրակի մարզ			
Գյումրի համայնք	2023թ. համար ծրագիր չի իրականացվել	2024թ. համար ծրագիր չի իրականացվել	
ՀՀ Կոտայքի մարզ			

Համայնք	Ծրագիր 2023թ.	Ծրագիր 2024թ.	Հղում
Չարենցավա ն համայնք	2023թ. իրականացված բնապահպանակ ան ծրագիր	2024թ. համար ծրագիր չի իրականացվել	https://charentsavan.am/Pages/DocFlow/Def.aspx?nt=1&a=v&g=90e2f5ab-29c0-4690-854e-42559f32c2bd
Հրազդան համայնք	2023թ. իրականացված բնապահպանակ ան ծրագիր	2024թ. համար ծրագիր չի իրականացվել	https://hrazdan.am/Pages/DocFlow/Def.aspx?a=v&g=12c5042e-c4ae-470c-896c-5d9dea34b0c1 https://hrazdan.am/Pages/DocFlow/Def.aspx?a=v&g=12c5042e-c4ae-470c-896c-5d9dea34b0c1
ՀՀ Արարատի մարզ			
Արարատ համայնք	2023թ. իրականացված բնապահպանակ ան ծրագիր	2024թ. իրականացված բնապահպանակ ան ծրագիր	https://araratcity.am/Pages/DocFlow/Def.aspx?a=v&g=5e3e2069-7617-447f-97c6-a7184cf0a8e9 https://araratcity.am/Pages/DocFlow/Def.aspx?a=v&g=2c8e2e39-2ef3-4b16-aa3a-a2de13b43267
ՀՀ Արմավիրի մարզ			
Մեծամոր համայնք	2023թ. իրականացված բնապահպանակ ան ծրագիր	2024թ. համար ծրագիր չի իրականացվել	https://mecamorcity.am/Pages/DocFlow/Def.aspx?nt=1&a=v&g=6543fc85-4de7-4456-b59e-b9e0ef205a22

Աղբյուր. Տեղեկատվությունը հավաքագրվել է ՏԿԵՆ-ի կողմից

6. ՀԱՆՔԱՐԴՅՈՒՆԱԲԵՐՈՒԹՅԱՆ ՈԼՈՐՏԻ ՍՈՑԻԱԼ-ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԵՎ ԲՆԱՊԱՀՊԱՆԱԿԱՆ ԱԶԴԵՑՈՒԹՅՈՒՆԸ

6. ՀԱՆՔԱՐԴՅՈՒՆԱԲԵՐՈՒԹՅԱՆ ՈԼՈՐՏԻ ՍՈՑԻԱԼ-ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԵՎ ԲՆԱՊԱՀՊԱՆԱԿԱՆ ԱԶԴԵՑՈՒԹՅՈՒՆԸ

6.1. Հանքարդյունաբերական ոլորտի դերը ՀՀ տնտեսության մեջ (պահանջ 6.3)

Հանքարդյունաբերությունը Հայաստանում

Համաձայն ՀՀ ՎԿ-ի կողմից հրապարակված տվյալների, հանքագործական արդյունաբերությունն ու բացահանքերի շահագործումը շարունակում են պահպանել իր կարևոր տեղը Հայաստանի տնտեսության կառուցվածքում, թեև 2023-2024թթ. ընթացքում ոլորտի տեսակարար կշիռը ՀՆԱ-ում նվազել է՝ մնալով շուրջ 3% մակարդակում: Մասնավորապես, 2023թ.-ին ոլորտի ծավալը կազմել է 288 մլրդ դրամ, իսկ 2024թ.-ին՝ 301 մլրդ դրամ, ինչը համախառն ներքին արդյունքի մեջ ապահովել է համապատասխանաբար 3.03% և 2.95% մասնաբաժին:

Ինչպես արդեն նշվել էր նախորդ տարվա զեկույցում, 2021թ. ոլորտը հասել էր դիտարկվող ժամանակահատվածի ամենաբարձր ցուցանիշին՝ 5.53%, ինչը հիմնականում պայմանավորված էր միջազգային հումքային շուկաներում արձանագրված գների կտրուկ աճով: 2022թ.-ին նկատված նվազման միտումը շարունակվել է նաև 2023-2024թթ., սակայն արդեն ավելի չափավոր տեմպերով՝ պահպանելով համեմատաբար կայուն միջին 3% մակարդակ:

Միաժամանակ, հարկ է նշել, որ նույն ժամանակահատվածում Հայաստանի ՀՆԱ-ն շարունակել է աճել՝ 2023թ.-ին հասնելով 9.5 տրլն դրամ, իսկ 2024թ.-ին՝ արդեն 10.2 տրլն դրամ: Տնտեսության անվանական ընդլայնումը հանգեցրել է նրան, որ հանքարդյունաբերության հարաբերական կշիռը ՀՆԱ-ում փոքր-ինչ նվազի, չնայած ոլորտի անվանական աճին 2024թ.-ին:

Տեղեկատվության համադրումը 2014-2024թթ.-ի համար ցույց է տալիս, որ ոլորտը երկարաժամկետ առումով պահպանել է 3.2% միջին մասնաբաժինը:

Չնայած հանքարդյունաբերության ոլորտի համեմատաբար փոքր տեսակարար կշիռն ՀՆԱ-ում, ոլորտի հարկային նպաստը շարունակել է մնալ զգալի: ՊԵԿ տվյալներով՝ 2023թ.-ին հանքարդյունահանող հինգ ընկերություններ, իսկ 2024թ.-ին արդեն երեք, ներառվել են 100 խոշոր հարկ վճարողների ցուցակում: Նրանց կողմից վճարված հարկերը կազմել են ցուցակի բոլոր ընկերությունների ընդհանուր հարկային մուտքերի համապատասխանաբար 9% և 12%-ը:

Արտահանման տվյալները ցույց են տալիս հակառակ միտում: 2023 և 2024 թվականներին հանքարդյունահանման ոլորտի արտահանման տեսակարար կշիռը ընդհանուր արտահանման մեջ շարունակել է նվազել՝ կազմելով համապատասխանաբար 9% և 7%: Համեմատության համար՝ 2022թ.-ին հանքաքարի արտահանումը զբաղեցրել էր ընդհանուր արտահանման 17%-ը, մինչդեռ 2021թ.-ին այն 31% էր: Թեև հանքաքարի արտահանման համամասնությունը շուկաներում նվազում է, ընդհանուր արտահանվող ծավալները էական տատանումների չեն ենթարկվել:

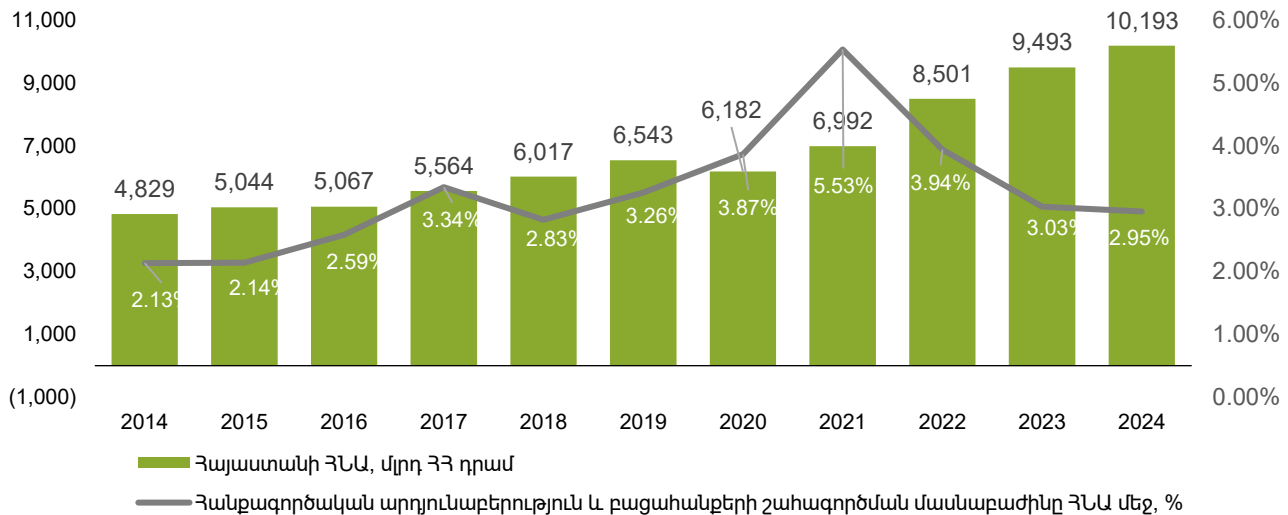
Միաժամանակ, արտահանման կառուցվածքում արձանագրվել է կարևոր տեղաշարժ. բնական և թանկարժեք քարերի ու մետաղների բաժինը զգալիորեն աճել է՝ 2022թ.-ի 18%-ից բարձրանալով 38% 2023թ.-ին և հասնելով 61% 2024թ.-ին:

Ընդհանուր առմամբ, ինչպես ցույց է տալիս ՀՀ ՎԿ-ի հրապարակված վերջին տեղեկատվությունը, և ինչպես արդեն ընդգծվել էր նախորդ զեկույցում, հանքարդյունաբերությունը շարունակում է մնալ տնտեսության կարևոր ճյուղ, սակայն նրա տեսակարար կշիռը վերջին տարիներին ավելի զգայուն է դարձել ինչպես արտաքին շուկաների, այնպես էլ ներպետական արտադրական դինամիկայի նկատմամբ:

Համաձայն ՀՀ ՎԿ-ի կողմից հրապարակված տեղեկության՝ ՀՆԱ կառուցվածքում ներգրավված 20 ոլորտներից հանքագործական արդյունաբերությունն ու բացահանքերի շահագործումը 2023 և 2024 թվականներին շարունակել են պահպանել համեմատաբար ստորին միջին դիրքավորում՝ զբաղեցնելով շուրջ 12-13-րդ տեղը:

Գծապատկեր 6.1.1

Հանքագործական արդյունաբերության մասնաբաժինը Հայաստանի ՀՆԱ-ում, 2014-2024թթ⁶⁸

Աղբյուրը. ՀՀ ՎԿԳ ազգային հաշիվների վիճակագրություն⁶⁹

2023թ. Հայաստանի ՀՆԱ-ն կազմել է 9,493 մլրդ դրամ, նախորդ տարվա համեմատ աճելով 992 մլրդ դրամով կամ շուրջ 11.7%: Նույն տարին հանքարդյունաբերության ոլորտում արձանագրվել է անվանական նվազում՝ մոտ 14% կամ 47 մլրդ դրամով:

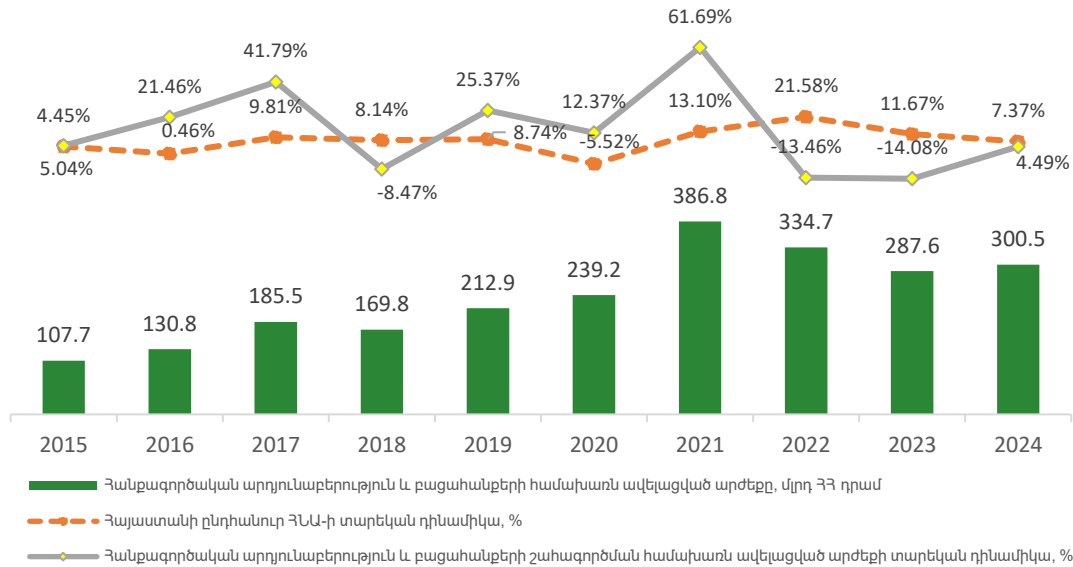
2024թ. ՀՆԱ-ն շարունակել է աճել՝ հասնելով 10,193 մլրդ դրամի, ինչը նախորդ տարվա նկատմամբ ավելացել է 700 մլրդ դրամով կամ 7.4%: Հանքարդյունաբերության ոլորտում 2024թ. գրանցվել է համեստ աճ՝ շուրջ 4.5% կամ 13 մլրդ դրամով:

⁶⁸ <https://www.armstat.am/am/?nid=202>

⁶⁹ Նույնը

Գծապատկեր 6.1.2

Հանքագործական արդյունաբերություն և բացահանքերի շահագործման ոլորտի տարեկան դինամիկան՝ համեմատած ՀՆԱ-ի դինամիկայի հետ, 2015-2024թթ.

Աղբյուրը. ՀՀ ՎԿԳ ազգային հաշիվների վիճակագրություն⁷⁰

Նախորդ հաշվետվությունում նշված տատանումների շարունակական բնույթը պահպանվել է նաև 2023-2024 թվականներին: Չնայած ՀՆԱ-ի կայուն աճին՝ հանքագործական արդյունաբերության և բացահանքերի շահագործման ոլորտը կրկին ցուցադրել է անկայուն զարգացում՝ պայմանավորված ինչպես միջազգային շուկաների փոփոխականությամբ, այնպես էլ ներքին արտադրական սահմանափակումներով: Ինչպես արդեն նշվել էր 2018թ.-ին ոլորտի կտրուկ անկումը պայմանավորված է եղել 2018թ.-ին «Թեղուտ» ՓԲԸ-ի գործունեության դադարեցմամբ: Ընկերությունը գործունեությունը վերսկսել է 2021թ.-ին: 2021թ.-ին ոլորտում գրանցվել է ամենաբարձր ցուցանիշը՝ 386.8 մլրդ դրամ: 2022թ.-ին և 2023թ.-ին ոլորտը կտրուկ անկում է ապրել, գրանցելով 334.7 մլրդ դրամ և 287.6 մլրդ համապատասխանաբար: Մական 2024 ոլորտում նկատվել է դրական զարգացում, գրանցելով 4.5% աճ (հասնելով 300.5 մլրդ դրամ): Նշված տատանումները հստակորեն ցույց են տալիս ոլորտի անկայունությունը՝ միջազգային շուկայի փոփոխականությունների արդյունքում:

Համեմատության համար՝ նույն տարիներին առաջատար ոլորտները շարունակում են ամրապնդել դիրքերը. առևտուրը աճել է մինչև 1.42 տրիլիոն դրամ, մշակող արդյունաբերությունը՝ 1.04 տրիլիոն դրամ, անշարժ գույքի ոլորտը՝ գրեթե 980 մլրդ դրամ, ֆինանսական հատվածը՝ 930 մլրդ դրամ:

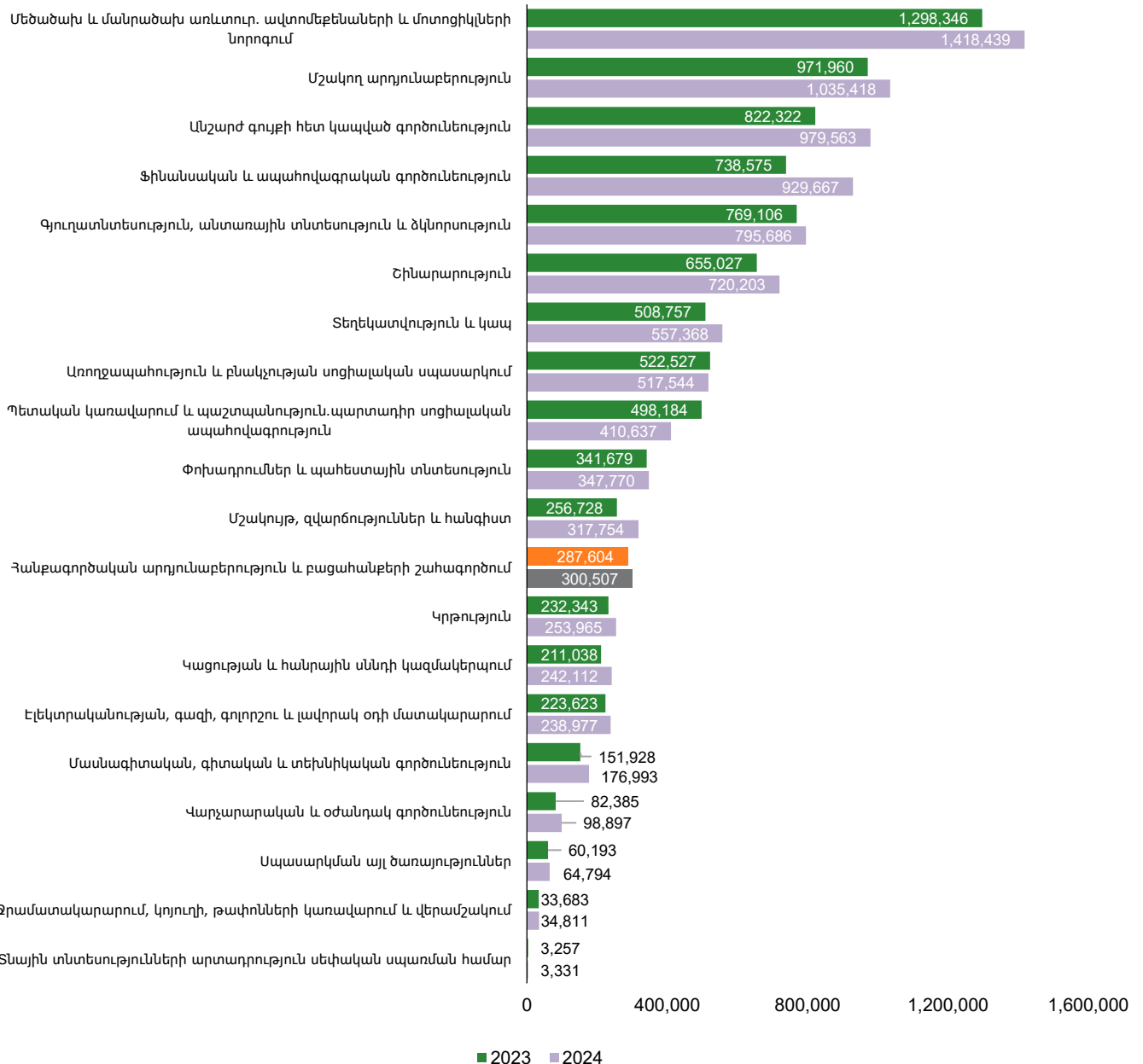
Ոլորտի մրցունակության և դերակատարության բարձրացման համար անհրաժեշտ են նպատակային և հետևողական քայլեր՝ հատկապես միջազգային շուկաների փոփոխականության և արտադրական կայունության ապահովման պահանջների պայմաններում:

⁷⁰ Նույնը

Ստորև ներկայացված է 2023-2024թթ. ընթացքում հանքագործական արդյունաբերության և բաց հանքերի շահագործման ոլորտի մասնաբաժինը Հայաստանի ՀՆԱ-ում՝ առաջատար ոլորտների հետ համեմատությամբ:

Գծապատկեր 6.1.3

2023-2024թթ. դրությամբ Հայաստանի տնտեսության մյուս ոլորտների համեմատ հանքարդյունաբերության և բացահանքերի շահագործման ոլորտի ավելացված արժեքը ՀՆԱ-ում ընթացիկ գներով, մլն ՀՀ դրամ

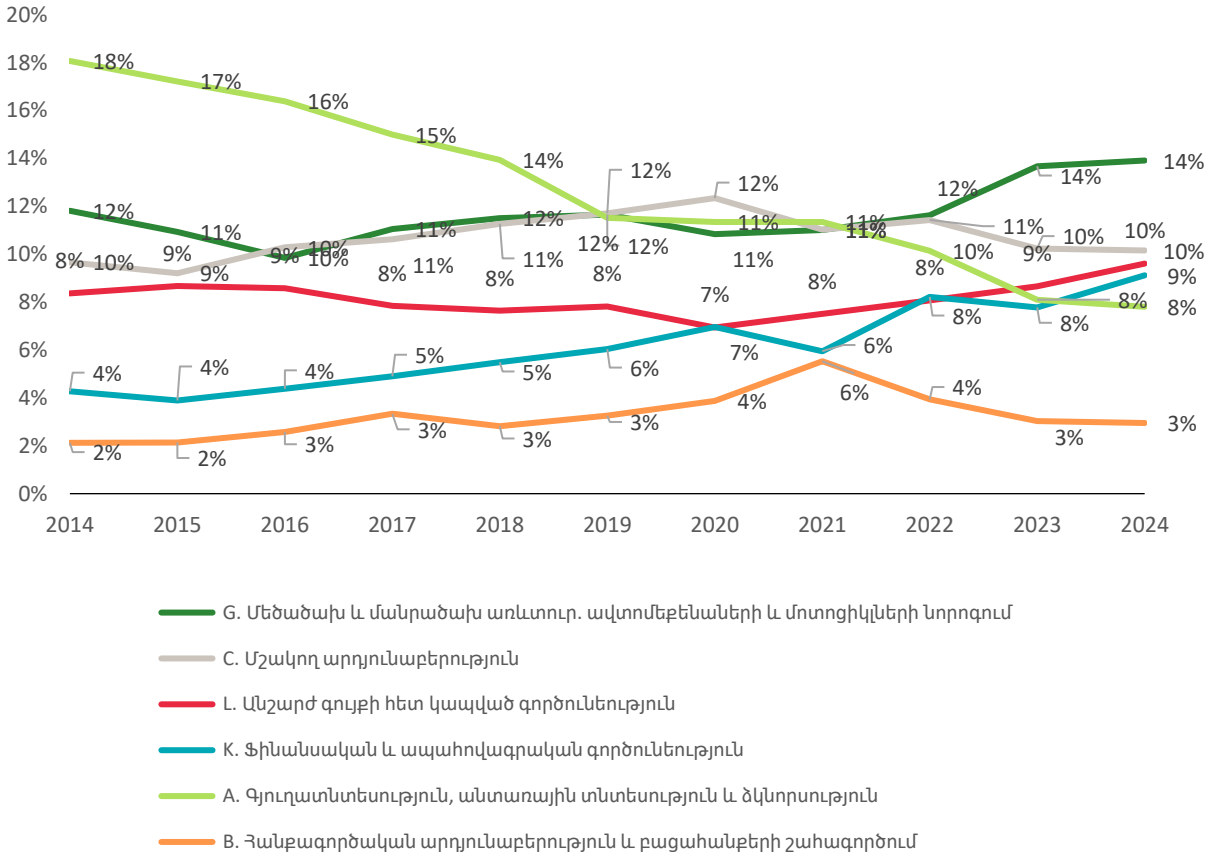

Աղբյուրը. ՀՀ ՎԳ-ի «Հայաստանի վիճակագրական տարեգիրք» համապատասխան տարիների համար⁷¹

⁷¹ <https://www.armstat.am/am/?nid=202>

Գծապատկեր 6.1.4

Հանքարդյունաբերության և բացահայտման շահագործման ոլորտի մասնաբաժինը ՀՆԱ-ում՝ 2014-2024թթ. դրությամբ 5 խոշորագույն տնտեսական ոլորտների հետ համեմատ

Աղբյուրը. ՀՀ ՎԳՀ-ի «Հայաստանի վիճակագրական տարեգիրք» համապատասխան տարիների համար

Արտիզանային և փոքրամասշտաբ արդյունահանումը հանքարդյունաբերության ոլորտում

Ինչպես արձանագրված էր նախորդ հաշվետվություններում, հանքարդյունաբերության ոլորտում ոչ ֆորմալ կամ արտիզանային գործունեություն չի դիտվում, և 2023-2024թթ. համար այս գնահատականը մնում է անփոփոխ: Ուսումնասիրած դատական ակտերը և վարչական որոշումները կրկին չեն վկայել որևէ նման գործունեության մասին:

Գործող իրավական դաշտը, վերահսկողության մեխանիզմները և ոլորտի զգալի մասշտաբը ՀՀ տնտեսության մեջ շարունակում են հանդես գալ որպես հիմնական զսպող գործոններ: Բնապահպանության և ընդերքի տեսչական մարմնի հրապարակված տվյալներում նույնպես չեն արձանագրվել ոչ ֆորմալ արդյունահանման դեպքեր, իսկ մետաղական հանքարդյունաբերության վերաբերյալ դատական գործերի ուսումնասիրությունը չի բացահայտել նման նախադեպեր:

Ոլորտի տարածական բաշխումը՝ հիմնված ընկերությունների գործունեության վրա

Մետաղական հանքարդյունաբերությամբ զբաղվող ընկերությունների տարածական բաշխումը 2023-2024թթ. ընթացքում էական կառուցվածքային փոփոխություններ չի կրել: Սյունիքի մարզը շարունակում է մնալ առաջատար՝ ոլորտի ամենախոշոր համախմբումով. 2023թ. այնտեղ գործում էր 11 ընկերություն, մինչդեռ 2024թ.՝ 10 ընկերություն: Նախորդ տարվա ցուցակից բացակայում են «Լեռ-ԷՔՍ» ՍՊԸ-ն:

Լոռու մարզը երկրորդ հիմնական կենտրոնն է. 2023թ. այնտեղ գործում էր 6 ընկերություն, և 2024թ. դրանց թիվը պահպանվել է :

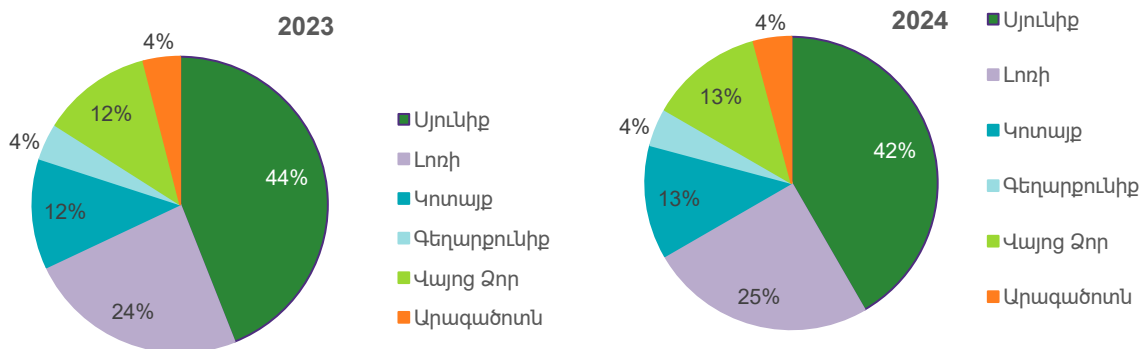
Կոտայքի մարզում երկու հաշվետու տարիների ժամանակ գործունեություն են ծավալել 3 ընկերություն:

Գեղարքունիքում, Արագածոտնում և Վայոց Ձորի փոփոխություններ չեն արձանագրվել. երկու մարզերում 2023 և 2024 թվականներին գործող ընկերությունների քանակը մնացել է նույնը՝ Գեղարքունիքում, Արագածոտնում՝ մեկական, Վայոց Ձորում՝ 3:

Ընդհանուր առմամբ, 2023թ. ոլորտում գործում էր 25 ընկերություն, իսկ 2024թ.՝ 24 ընկերություն: Սակայն ընկերությունների աշխատատեղերի և տարածքային բաշխման կառուցվածքը նշանակալի փոփոխություն չի կրել :

Գծապատկեր 6.1.5

Հանքագործական ընկերությունների բաշխվածությունն ըստ Հայաստանի մարզերի

Աղբյուրը. Տեղեկատվությունը տրամադրվել է ընդերքօգտագործող ընկերությունների կողմից ԱՃԹՆ գեկույցի համար

Զբաղվածությունը մետաղական հանքարդյունաբերության ոլորտում (ներառյալ՝ գենդերային բաշխվածությունը)

2023թ. և 2024թ.-ին հանքագործական արդյունաբերության և բացահանքերի շահագործման ոլորտում զբաղվածության ցուցանիշները որոշակիորեն նվազել են: 2023թ. տվյալներով ոլորտում աշխատում էր 10.8 հազար մարդ, իսկ 2024թ.-ին 10.7 հազար մարդ, ինչը երկու տարիների դեպքում կազմել է ընդհանուր զբաղվածության 1%-ը: Անդրադառնալով նախորդ տարիներին՝ ոլորտի տեսակարար կշիռը զգալի փոփոխություն չի ունեցել: Մետաղական հանքաքարի արդյունահանման ոլորտում զբաղվածությունը 2023թ.-ին կազմել է 8.9 հազար մարդ, իսկ 2024թ.-ին՝ 8.8 հազար մարդ:

2023թ. և 2024թ. մետաղական հանքաքարի արդյունահանման ոլորտի մասնաբաժինը հանքարդյունաբերության և բացահանքերի շահագործման ոլորտի ընդհանուր զբաղվածության մեջ մնացել է գրեթե նույն մակարդակում՝ 82.44% և 82.31% համապատասխանաբար: 2024 թ. համապատասխանաբար 0.01%-ով նվազել է մետաղական հանքաքարի արդյունահանման ոլորտի մասնաբաժինն ընդհանուր զբաղվածության մեջ:

Աղյուսակ 6.1.1

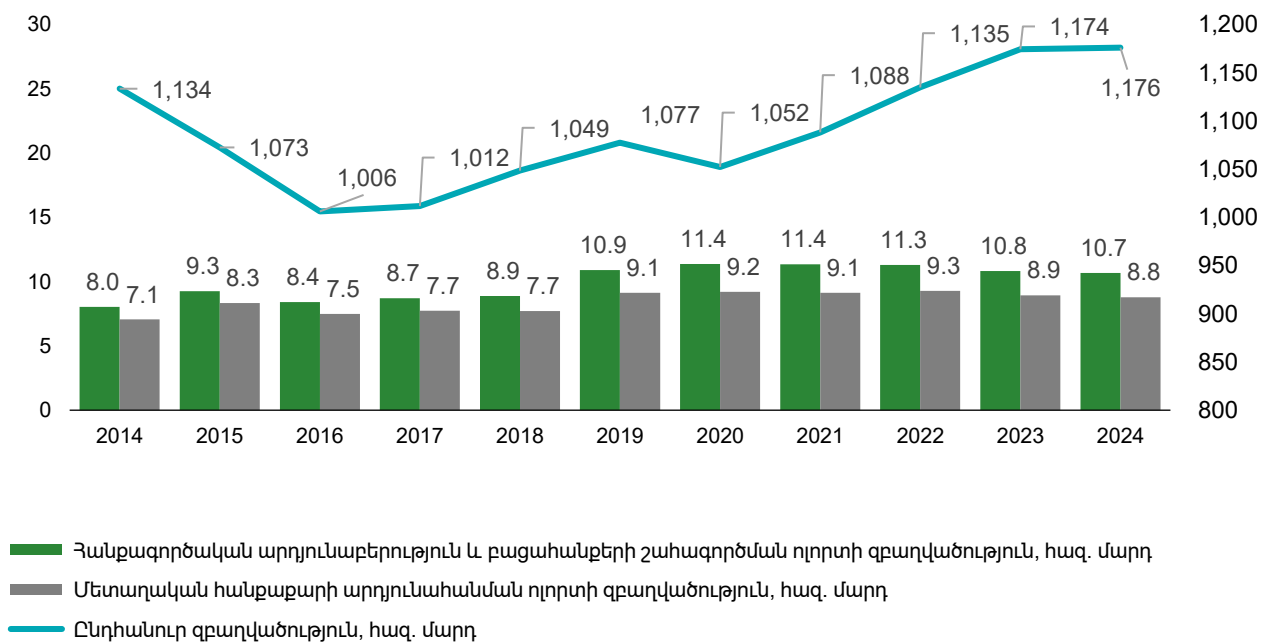
Զբաղվածությունը Հայաստանի Հանրապետությունում, 2017-2024թթ

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Մետաղական հանքաքարի արդյունահանման ոլորտն ընդհանուր զբաղվածության մեջ, %	0.62%	0.78%	0.74%	0.77%	0.74%	0.85%	0.87%	0.84%	0.82%	0.76%	0.75%
Մետաղների արդյունահանման ոլորտի մասնաբաժինը հանքարդյունաբերության և բացահանքերի շահագործում ոլորտի զբաղվածության մեջ, %	87.78%	89.98%	89.14%	88.84%	86.95%	83.83%	81.01%	80.39%	82.20%	82.44%	82.31%
Ընդհանուր զբաղվածություն, հազ. մարդ	1,133.50	1,072.60	1,006.20	1,011.70	1,048.50	1,077.40	1,052.40	1,088.30	1,134.80	1,174.40	1,176.10

Աղբյուրը. ՀՀ ՎԳՀ-ի հրապարակած համապատասխան տարեգրքեր

Գծապատկեր 6.1.6

2017-2024թթ. ընթացքում մետաղարդյունաբերության ոլորտի զբաղվածությունը, հազ. մարդ

Աղբյուրը. ՀՀ ՎԳՀ-ի հրապարակած համապատասխան տարեգրքեր⁷²

Աղյուսակ 6.1.2

⁷² <https://armstat.am/file/doc/99546313.pdf>

2023թ. դրությամբ հանքարդյունաբերության ոլորտի մասնաբաժինն ընդհանուր զբաղվածության մեջ՝ Հայաստանի տնտեսության խոշորագույն 10 ոլորտների համեմատ

Ոլորտ	Զբաղվածությունը 2023թ., հազ. մարդ	Զբաղվածությունը 2024թ., հազ. մարդ	Ոլորտի մասնաբաժինն ընդհանուրի մեջ	
			2023թ., %	2024թ., %
Գյուղատնտեսություն, անտառ-տնտեսություն և ձկնորսություն	225.4	206.8	19%	17.60%
Մեծածախ և մանրածախ առևտուր, ավտոմեքենաների և մոտոցիկլների նորոգում	145.7	157.8	12%	13.40%
Կրթություն	121.7	124.1	10%	10.60%
Մշակող արդյունաբերություն	121.5	113.9	10%	9.70%
Շինարարություն	118.4	115.7	10%	9.80%
Պետական կառավարում և պաշտպանություն, պարտադիր սոցիալական ապահովություն	90.9	96	8%	8.20%
Առողջապահություն և բնակչության սոցիալական սպասարկում	54.7	50.9	5%	4.30%
Փոխադրումներ և պահեստային տնտեսություն	51.2	53.7	4%	4.60%
Տեղեկատվություն և կապ	44.9	43.8	4%	3.70%
Կացության և հանրային սննդի կազմակերպում	39.1	45.9	3%	3.90%
Հանքագործական արդյունաբերություն և բացահանքերի շահագործում	10.2	12.1	1%	1%

Աղբյուրը. ՀՀ ՎԿ-ի հրապարակած համապատասխան տարեգրքեր

Նախորդ տարիների միտումներին համահունչ, 2023թ. հանքագործական արդյունաբերության զբաղվածությունը կազմել է 10.2 հազար մարդ, ինչը համարժեք է ընդհանուր զբաղվածության մոտ 1%-ին: 2024թ.ին թեև մասնաբաժինը ընդհանուր զբաղվածության մեջ մնացել է նույնը, սակայն այս ոլորտում զբաղվածների թիվը աճել է հասնելով 12.1

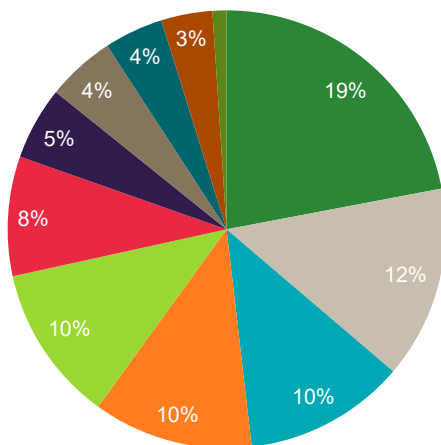
հազարի: Մա հաստատում է, որ ոլորտը շարունակում է պահպանել իր համեմատաբար փոքր, սակայն կայուն դիրքը աշխատաշուկայում՝ առանց էական տատանումների:

Տնտեսության խոշոր ոլորտների համեմատ, հանքագործական արդյունաբերության մասնաբաժինն շարունակում է մնալ համեմատաբար սահմանափակ:

Գծապատկեր 6.1.7

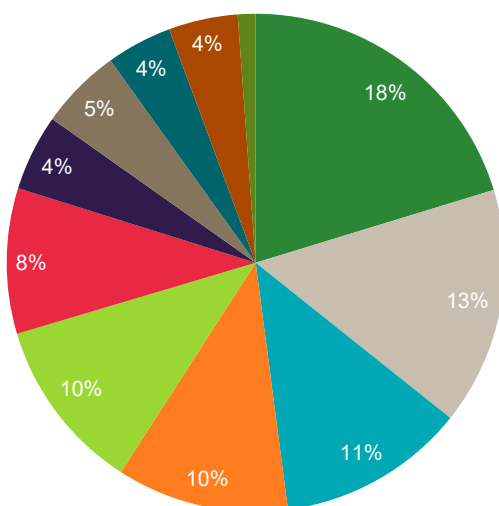
2023թ. և 2024թ. դրությամբ հանքարդյունաբերության ոլորտի մասնաբաժինն ընդհանուր զբաղվածության մեջ Հայաստանի տնտեսության խոշորագույն 10 ոլորտների համեմատ

2023

- Գյուղատնտեսություն, անտառտնտեսություն և ձկնորսություն
- Մեծածախ և մանրածախ առևտուր, ավտոմեքենաների և մոտոցիկլների նորոգում
- Կրթություն
- Մշակող արդյունաբերություն
- Շինարարություն
- Պետական կառավարում և պաշտպանություն, պարտադիր սոցիալական ապահովություն
- Առողջապահություն և բնակչության սոցիալական սպասարկում
- Փոխադրումներ և պահեստային տնտեսություն
- Տեղեկատվություն և կապ
- Կացության և հանրային սննդի կազմակերպում
- Հանքագործական արդյունաբերություն և բացահայտման շահագործում

2024

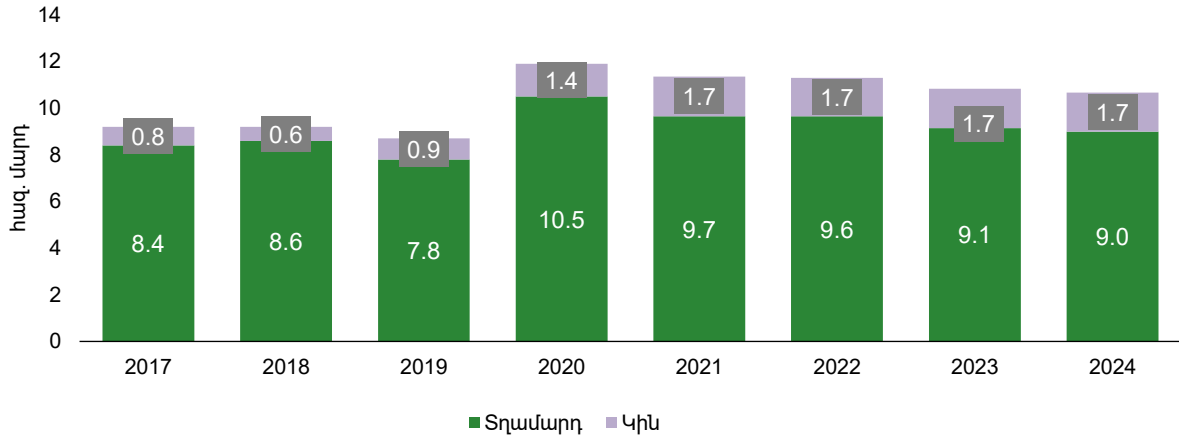

- Գյուղատնտեսություն, անտառտնտեսություն և ձկնորսություն
- Մեծածախ և մանրածախ առևտուր, ավտոմեքենաների և մոտոցիկլների նորոգում
- Կրթություն
- Մշակող արդյունաբերություն
- Շինարարություն
- Պետական կառավարում և պաշտպանություն, պարտադիր սոցիալական ապահովություն
- Առողջապահություն և բնակչության սոցիալական սպասարկում
- Փոխադրումներ և պահեստային տնտեսություն
- Տեղեկատվություն և կապ
- Կացության և հանրային սննդի կազմակերպում
- Հանքագործական արդյունաբերություն և բացահայտման շահագործում

Աղբյուրը. ՀՀ ՎԿ-ի հրապարակած համապատասխան տարեգրքեր

Գծապատկեր 6.1.8

2017-2024թթ Հանքարդյունաբերության ոլորտում զբաղվածության գենդերային կառուցվածքը

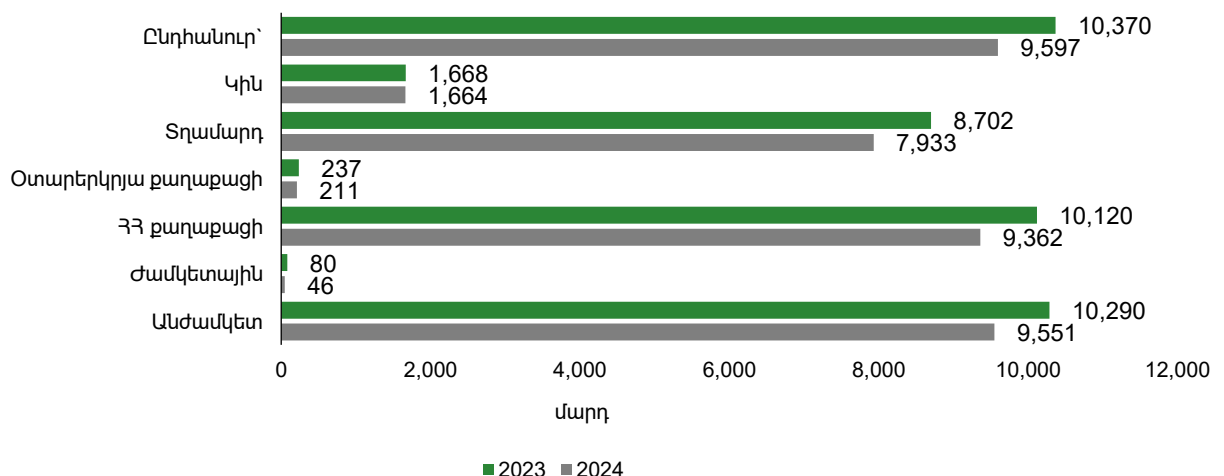
Աղբյուրը. ՀՀ ՎԿ-ի հրապարակած համապատասխան տարեգրքեր

Հանքարդյունաբերության ոլորտում զբաղվածության գենդերային կառուցվածքում, ինչպես նախորդ տարիներին, 2023թ.-ին ևս գերակշռել են տղամարդիկ: Նախորդ գեկույցներում արձանագրվել էր, որ 2018թ.-ից սկսած կանանց մասնաբաժինը որոշակի աճ է գրանցել՝ 2020թ. հասնելով առավելագույնին (1.4 հազ. կամ մոտ 11.8%), ինչը գերազանցում էր 2017թ. ցուցանիշը: Սակայն հետագա տարիներին այդ միտումը չի պահպանվել. 2021թ. կանանց թիվը նվազել է մինչև 0.8 հազ., իսկ 2022թ.՝ մնացել նույն մակարդակում:

2023թ. տվյալներով ոլորտում աշխատել է 10.2 հազ. մարդ, որից տղամարդիկ կազմել են 10.1 հազ. (99%), իսկ կանայք՝ ընդամենը 0.1 հազ. (1%): Նման պատկերը փաստում է, որ ոլորտում գենդերային հավասարակշռության խնդիրը շարունակում է մնալ արդիական:

Գծապատկեր 6.1.9

2023 և 2024թթ. մետաղական հանքարդյունաբերության ոլորտում զբաղվածների բաշխվածությունն ըստ սեռի, քաղաքացիության և պայմանագրի ժամկետայնության

Աղբյուրը. ընդերքօգտագործող ընկերությունների կողմից ԱՃԹՆ գեկույցի համար

Ինչպես նախորդ հաշվետվության կազմման ժամանակ, հաշվետու տարում նույնպես կիրառվել է հանքարդյունաբերության ոլորտում աշխատողները դասակարգելու նույն մեթոդաբանությունը՝ հաշվի առնելով սեռը, քաղաքացիությունը և աշխատանքային պայմանագրի տեսակները:

2023 թվականին ոլորտում աշխատողների գերակշռող մասը կազմել են տղամարդիկ՝ մոտ 84%-ը, մինչդեռ կանայք կազմել են շուրջ 16%-ը, իսկ 2024 թվականին տղամարդկանց մասնաբաժինը պահպանվել է մոտ 83%, կանանցը՝ մոտ 17%-ի սահմաններում:

Հայաստանի քաղաքացիների մասնաբաժինը ոլորտում գերակշռել է՝ կազմում մոտ 98% 2023-ին և մոտ 98% 2024-ին, իսկ օտարերկրյա քաղաքացիների մասնաբաժինը համապատասխանաբար կազմել է մոտ 2% և 2%: Աշխատանքային պայմանագրերի տեսանկյունից անժամկետ պայմանագրերով աշխատողների մասնաբաժինը գերակշռել է՝ 2023-ին մոտ 99%, 2024-ին՝ մոտ 99%, մինչդեռ ժամկետային պայմանագրերով աշխատողների բաժինը կազմել է համապատասխանաբար մոտ 1% և 0.5%: Ընդհանուր առմամբ, ոլորտում զբաղվածների ընդհանուր բաշխվածությունն ըստ սեռի, քաղաքացիության և պայմանագրի ժամկետայնության բավականին կայուն է:

Ստորև ներկայացված գծապատկերում ամփոփված են առաջատար 10 ընկերությունները և դրանց կողմից ապահովվող աշխատատեղերի բաժնեմասն ըստ ընդհանուր ոլորտում ստեղծված աշխատատեղերի: Ուսումնասիրված երկու տարիների ընթացքում՝ 2023 և 2024 թվականներին, մետաղական հանքարդյունաբերության ոլորտում ստեղծված աշխատատեղերի մոտ 97%-ը բաժին է ընկել հետևյալ ընկերություններին՝ «Զանգեզուրի Պղնձամոլիբդենային Կոմբինատ» ՓԲԸ, «Ագարակի ՊՄԿ» ՓԲԸ, «Թեղուտ» ՓԲԸ, «Գեոպրոմայնինգ Գոլդ» ՍՊԸ, «Կապանի Լեռնահարստացման Կոմբինատ» ՓԲԸ և «Ախթալայի Լեռնահարստացման Կոմբինատ» ՓԲԸ:

Ստորև ներկայացված է աշխատատեղերի բաշխումը առաջատար ընկերությունների միջև՝

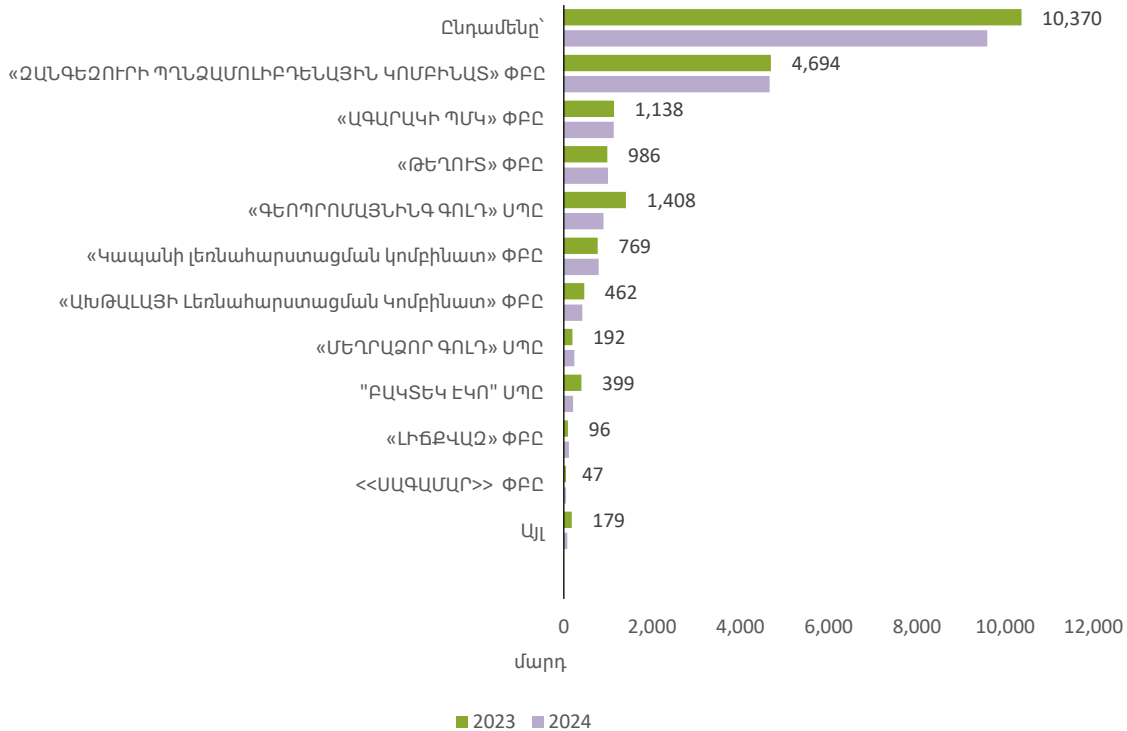
- «Զանգեզուրի Պղնձամոլիբդենային Կոմբինատ» ՓԲԸ՝ 4,694 (2023թ.) և 4,667 (2024թ.)
- «Գեոպրոմայնինգ Գոլդ» ՍՊԸ՝ 1,408 (2023թ.) և 901 (2024թ.)
- «Ագարակի ՊՄԿ» ՓԲԸ՝ 1,138 (2023թ.) և 1,129 (2024թ.)
- «Թեղուտ» ՓԲԸ՝ 986 (2023թ.) և 1,001 (2024թ.)
- «Կապանի Լեռնահարստացման Կոմբինատ» ՓԲԸ՝ 769 (2023թ.) և 792 (2024թ.)
- «Ախթալայի Լեռնահարստացման Կոմբինատ» ՓԲԸ՝ 462 (2023թ.) և 418 (2024թ.)
- «Մեղրաձոր Գոլդ» ՍՊԸ՝ 192 (2023թ.) և 235 (2024թ.)
- «Բակտեկ Էկո» ՍՊԸ՝ 399 (2023թ.) և 210 (2024թ.)
- «Լիճքվազ» ՓԲԸ՝ 96 (2023թ.) և 116 (2024թ.)
- «Սազամար» ՓԲԸ՝ 47 (2023թ.) և 47 (2024թ.)

Այլ ընկերություններում աշխատատեղերի թիվը կազմել է համապատասխանաբար 179 (2023թ.) և 81 (2024թ.):

Այս առաջատար ընկերությունների ապահոված աշխատատեղերը կազմում են մոտ 99% ոլորտում ստեղծված ընդհանուր աշխատատեղերից՝ ընդգծելով նրանց կարևորությունն ու մասնակցությունը հանքարդյունաբերության ոլորտում զբաղվածության ամբողջական պատկերում:

Գծապատկեր 6.1.10

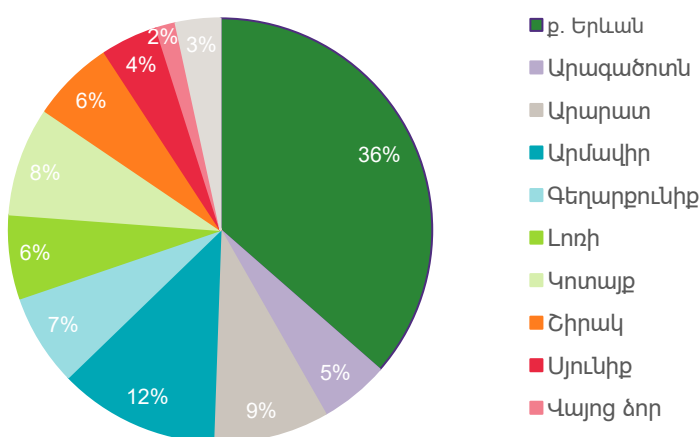
2023թ. և 2024թ. զբաղվածությունը հանքարդյունաբերության առաջատար ընկերություններում

Աղբյուրը. ընդերքօգտագործող ընկերությունների կողմից ԱՀԹՆ գեկույցի համար

Գծապատկեր 6.1.11

2023թ. բոլոր ոլորտներում զբաղվածների տոկոսային տեղաբաշխումն՝ ըստ մարզերի և մայրաքաղաքի

Աղբյուրը. ՀՀ ՎԿ-ի 2024թ. «Հայաստանի Հանրապետության մարզերը և Երևան քաղաքը թվերով» հրապարակում

2023 թվականին ՀՀ աշխատանքային շուկայի բաշխվածությունը ցույց է տալիս, որ մայրաքաղաք Երևանը շարունակում է մնալ տնտեսության կենտրոնը՝ զբաղվածների մոտ 36%-ով, ինչը կազմում է 426.7 հազար մարդ ընդհանուր 1,174.4 հազար զբաղվածներից ամբողջ երկրում: Արարատում մասնաբաժինը կազմել է 9% (103.2 հազար), Արմավիրում՝ 12% (143 հազար), Արագածոտնում՝ 5% (62.8 հազար), Գեղարքունիքում՝ 7% (82.7 հազար),

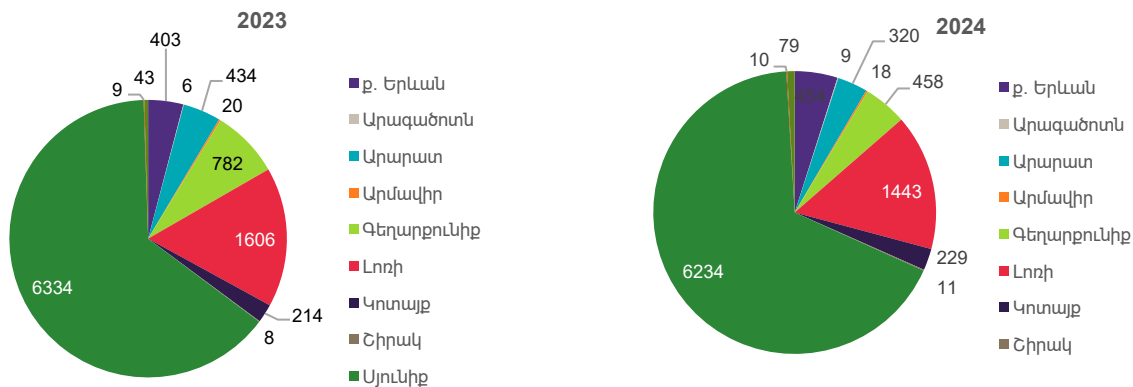
Լոռիում՝ 6% (75.4 հազար), Կոտայքում՝ 8% (97.4 հազար), Շիրակում՝ 6% (74.3 հազար), Սյունիքում՝ 4% (51 հազար), Վայոց Ձորում՝ 2% (18 հազար), Տավուշում՝ 3% (40 հազար):

Ընդհանուր առմամբ, տվյալները ցույց են տալիս, որ 2023 թվականին մի շարք մարզեր, ինչպես Երևանը, Արմավիրն ու Արարատը, շարունակել են պահպանել կամ ամրապնդել իրենց տնտեսական դերը, մինչդեռ Լոռիում, Շիրակում և Կոտայքում մասնաբաժինները փոքր-ինչ նվազել են, ինչը կարող է նպաստել տարածաշրջանային տնտեսական տարբերություններին և աշխատաշուկայի տեղաբաշխվածության անհավասարակշռությանը:

Ստորև ներկայացված է վերլուծությունը և գրաֆիկը, որը ցուցադրում է մետաղական հանքարդյունաբերության ոլորտում զբաղվածների տոկոսային տեղաբաշխումը՝ ըստ մարզերի և մայրաքաղաքի:

Գծապատկեր 6.1.12

2023թ. և 2024թ. մետաղական հանքարդյունաբերության ոլորտում զբաղվածների տոկոսային տեղաբաշխումն՝ ըստ մարզերի և մայրաքաղաքի

Աղբյուրը. ընդերքօգտագործող ընկերությունների կողմից ԱՀԹՆ գեկույցի համար

Ինչպես նախորդ տարվա տվյալները ցույց էին տալիս, 2023-2024թթ. էլ մետաղական հանքարդյունաբերության ոլորտում զբաղվածության տեղաբաշխվածությունը մարզերում տատանվում է՝ կապված տեղական տնտեսական և ներդրումային պայմանների հետ: Երևանը շարունակում է մնալ տնտեսության կենտրոններից մեկը, սակայն ամենամեծ աշխատուժը կենտրոնացած է Սյունիքում, ինչը ընդգծում է այդ մարզի կարևոր դերը ոլորտում:

2023-2024թթ. ընթացքում Երևանում զբաղվածների թիվը աճել է՝ մոտ 12%-ով, ինչը ցույց է տալիս մայրաքաղաքի տնտեսական ազդեցության շարունակական ամրապնդումը: Լոռիում զբաղվածությունը փոքր-ինչ նվազել է՝ մոտ 10%-ով, իսկ Գեղարքունիքում գրանցվել է զգալի անկում՝ շուրջ 40%, կրկնելով նախորդ տարվա միտումները: Արարատում զբաղվածների թիվը նույնպես զգալիորեն նվազել է, մինչդեռ Կոտայքում ու Շիրակում նկատվել է փոքր աճ: Տավուշում նկատվել է զգալի աճ՝ ավելի քան կրկնապատկվելով, Վայոց Ձորում փոփոխությունները նվազագույն են:

Օտարերկրացիների մասնակցությունը ոլորտում մնացել է փոքր, ընդամենը մի քանի տոկոս: Ընդհանուր առմամբ, մարզերի միջև զբաղվածության պատկերը նման է նախորդ տարվա միտումներին, և փոփոխությունները հիմնականում պայմանավորված են տեղական տնտեսական, ներդրումային և սոցիալական հանգամանքներով, իսկ Սյունիքը շարունակում է մնալ ոլորտի գլխավոր կենտրոնը՝ ապահովելով ամենամեծ աշխատուժը:

6.2. Ընկերությունների կողմից կատարվող սոցիալական և բնապահպանական ծախսումները (պահանջ 6.1)

Ընդերքօգտագործող ընկերությունների կողմից իրականացվող սոցիալ-տնտեսական և բնապահպանական բնույթի ծախսերն ու հատկացումները կատարվում են երեք հիմնական հիմքով՝

- գործող օրենսդրության պահանջներին համապատասխան,
- ընդերքօգտագործման պայմանագրերով ստանձնված պարտավորությունների շրջանակում,
- կամավոր նախաձեռնությունների միջոցով:

Օրենսդրությամբ սահմանված հատկացումները վերաբերում են բնապահպանական վճարներին, այդ թվում՝ ռոյալթիին: Այս վճարումների և ծախսերի վերաբերյալ մանրամասն տեղեկատվությունը ներկայացված է սույն զեկույցի 5.3 բաժնում:

Պայմանագրային պարտավորությունների շրջանակում իրականացվող վճարումները ազդակիր համայնքների սոցիալ-տնտեսական զարգացմանն ուղղված հատկացումներ են, իսկ կամավոր սկզբունքով կատարվող նվիրատվությունները կարող են իրականացվել կամ պայմանագրով կամ առանց պայմանագրի: Այս տեղեկատվությունը առկա է ընդերքօգտագործող ընկերությունների ԱՃԹՆ հրապարակային հաշվետվություններում:

Սոցիալ-տնտեսական զարգացումների հետ կապված հատկացումների մասով 2023-2024թթ ընթացքում որոշակի փոփոխություններ են իրականացվել, որոնք ներկայացված ստորև աղյուսակում: 2022թ դրությամբ՝ ընդերքօգտագործողների պայմանագրերում շարադրված սոցիալական պարտավորությունները ներկայացված են այդ տարվա զեկույցում:⁷³

Թե 2023թ., թե 2023թ. համայնքների սոցիալ-տնտեսական զարգացմանն ուղղված պարտավորություններ են ստանձնել 13 ընդերքօգտագործող ընկերություններ: Այդ պարտավորությունների կատարումը ներառել է ինչպես ֆինանսական՝ ոչ բնաիրային, այնպես էլ ոչ ֆինանսական՝ բնաիրային ներդրումներ: Պայմանագրային պարտավորությունները կարող են սահմանվել տարբեր ժամկետներով՝ տարեկան, 3 տարի, 5 տարի կամ այլ: Ընդերքօգտագործման պայմանագրով պարտավորություն ստանձնած ընկերությունների ցանկը, պարտավորության չափը, 2023-2024թթ. ընթացքում տվյալ պարտավորությունների կատարումը՝ համաձայն ընկերությունների և համայնքների կողմից ներկայացված հաշվետվությունների, ներկայացված է ստորև:

⁷³ ԱՃԹՆ 2020-2021թթ զեկույց, էջ 114, https://eiti.org/sites/default/files/2023-02/2020-2021_EITI_Report_Armenia%20%28EN%29.pdf

Աղյուսակ 6.2.1

2023-2024թթ. Պայմանագրով սահմանված սոցիալական պարտավորությունները

Ընկերության անվանում	Ընդերքօգտագործման պայմանագրի համարը, տարեթիվը	Սոցիալ - տնտեսական զարգացման հետ կապված պայմանագրային պարտավորություն	Փոփոխություններ 2023- 2024	Նկարագրություն
«Լիճքվազ» ՓԲԸ	ՊՎ-293, 22 Նոյեմբեր 2012	Առկա չէ	Փոփոխության չի ենթարկվել	-
Կապանի Լեռնահարստացման Կոմբինատ ՓԲԸ (նախկին «Չաարատ Կապան»)	ՊՎ-183, 27 Նոյեմբեր 2012	Առկա չէ	Փոփոխության չի ենթարկվել	-
«Մարջան Մայնինգ Քոմփանի» ՍՊԸ	ՊՎ-398, 07 Մարտ 2013	Առկա չէ	Փոփոխության չի ենթարկվել	-
«Պարամաունտ Գոլդ Մայնինգ» ՓԲԸ	ՊՎ-089, 12 Հունիս 2012	Առկա չէ	Փոփոխության չի ենթարկվել	-
«Վարդանի Զարթոնքը» ՍՊԸ	ՊՎ-239, 27 Սեպտեմբեր 2012	Առկա չէ	Փոփոխության չի ենթարկվել	-
«Ֆորչն Ռիզորսիս ՍՊԸ	ՊՎ-169, 20 հոկտեմբեր 2012	Առկա չէ	Փոփոխության չի ենթարկվել	-
«Մուլտի Գրուպ» Կոնցեռն ՍՊԸ	ՊՎ-213, 20 հոկտեմբեր 2012	Առկա չէ	Փոփոխության չի ենթարկվել	-
«Ակտիվ Լեռնագործ» ՍՊԸ	ՊՎ-425, 28 դեկտեմբեր 2012	Առկա չէ	Փոփոխության չի ենթարկվել	-
«Զանգեզուրի Պղնձամոլիբդենային Կոմբինատ» ՓԲԸ	ՊՎ-232, 27 Նոյեմբեր 2012	Առկա չէ	Փոփոխության չի ենթարկվել	-
«Մեզո Գոլդ» ՍՊԸ	ՊՎ-184, 28 դեկտեմբեր 2012	Առկա չէ	Փոփոխության չի ենթարկվել	-
«Լեռ-Էքս» ՍՊԸ	ՊՎ-094, 16 օգոստոս 2012	Առկա չէ	Փոփոխության չի ենթարկվել	-

Ընկերության անվանում	Ընդերքօգտագործման պայմանագրի համարը, տարեթիվը	Մոցիալ - տնտեսական զարգացման հետ կապված պայմանագրային պարտավորություն	Փոփոխություններ 2023- 2024	Նկարագրություն
«Ախթալայի Լեռնահարստացման Կոմբինատ» ՓԲԸ	ՊՎ-103, 20 հոկտեմբեր 2012	Առկա չէ	Փոփոխության չի ենթարկվել	-
«Ագարակի Պղնձամոլիբդենային Կոմբինատ» ՓԲԸ	ՊՎ-311, 05 ապրիլ 2013	Առկա է	Փոփոխության չի ենթարկվել	-
«Ասսաթ» ՍՊԸ	ՊՎ-366, 06 հունիս 2013	Առկա է	Փոփոխության չի ենթարկվել	-
«Ատ-Մետալս» ՍՊԸ	ՊՎ-514, 16 հունվար 2015	Առկա է	Փոփոխության չի ենթարկվել	-
«Բակտեկ Էկո» ՍՊԸ	ՊՎ-515, 22 օգոստոս 2014	Առկա է	Փոփոխության չի ենթարկվել	-
«Գեդի Գօլդ»	ՊՎ-544, 22 հուլիս 2016	Առկա է	Փոփոխության չի ենթարկվել	-
«Գեոպրոմայնինգ Գոլդ» ՍՊԸ	ՊՎ-189, 20 հոկտեմբեր 2012	Առկա է	Ենթարկվել է փոփոխության 02 Փետրվար 2023թ-ին	Ըստ պայմանագրի նախատեսվում է Գեղամասար, Վարդենիս համայնքների 2-3 երիտասարդների ուսման ֆինանսական օժանդակում, Գյուղամիջյան, միջհամայնքային նշանակության ավտոճանապարհների վերանորոգման աշխատանքներին մասնակցություն, Սոթք համայնքի բնակիչների բժշկական

Ընկերության անվանում	Ընդերքօգտագործման պայմանագրի համարը, տարեթիվը	Սոցիալ - տնտեսական և զարգացման հետ կապված պայմանագրային պարտավորություն	Փոփոխություններ 2023- 2024	Նկարագրություն
				զննության կազմակերպում, Ս ոթք համայնքի և մերձակա բնակավայրերի զարգացման սոցիալ- տնտեսական ծրագրերին մասնակցություն, Ս ոթք համայնքի տարածքում հողի, օդի և մակերևութային ջրի որակի մոնիտորինգի կազմակերպում, Ս ոթք գյուղի խմելու ջրի որակի ստուգման կազմակերպում
«Թեղուտ» ՓԲԸ	ՊՎ-376, 20 հուլիս 2013	Առկա է	Ենթարկվել է փոփոխության 14 Օգոստոս 2023թ-ին	Ըստ պայմանագրի նախատեսվում է բժշկական սարքավորումների , դեղամիջոցների նվիրատվություն, Դրամական աջակցություն, Հա մայնքային ենթածրագրերի իրականացում, Համայնքային մշակութային, կրթական միջոցառումներ, Հ ամայնքային նշանակության

Ընկերության անվանում	Ընդերքօգտագործման պայմանագրի համարը, տարեթիվը	Մոցիալ - տնտեսական զարգացման հետ կապված պայմանագրային պարտավորություն	Փոփոխություններ 2023- 2024	Նկարագրություն
				Ճանապարհների վերանորոգման աշխատանքներին մասնակցություն
«Լիդիան Արմենիա» ՓԲԸ	ՊՎ.-245, 26 սեպտեմբեր 2012	Առկա է	Փոփոխության չի ենթարկվել	-
«Ղարազույաններ» ՓԲԸ	ՊՎ.-547, 25 հոկտեմբեր 2016	Առկա է	Փոփոխության չի ենթարկվել	-
«Մեղրաձոր Գոլդ» ՍՊԸ	ՊՎ.-057, 22 օգոստոս 2012	Առկա է	Ենթարկվել է փոփոխության 29 Օգոստոս 2023թ-ին	Ըստ պայմանագրի նախատեսվում է համայնքային հեղհեղների մաքրում, կարգաբերում՝ վճարելով համայնքի բյուջե, Համայնքային մանկապարտեզի պահպանում՝ վճարելով համայնքի բյուջե, Համայնքի տարածքի սանիտարական մաքրում բարեկարգում, Համայնքում «Արմաթ» կենտրոնի ներդրում, Համայնքում «Արմաթ» կենտրոնի ֆինանսավորում, Հանքավայրի շահագործման

Ընկերության անվանում	Ընդերքօգտագործման պայմանագրի համարը, տարեթիվը	Սոցիալ-տնտեսական զարգացման հետ կապված պայմանագրային պարտավորություն	Փոփոխություններ 2023- 2024	Նկարագրություն
				ավարտին նախորդող 3 տարիների կտրվածքով, համայնքում փոքր բիզնեսների ներդրում և դրանց զարգացման խրախուսում, Սոցիալ մշակութային միջոցառումների, կրթական ծրագրերի ֆինանսավորում
«Սագամար» ՓԲԸ	ՊՎ-093, 20 հոկտեմբեր 2012	Առկա է	Փոփոխության չի ենթարկվել	-
«Վայք Գոլդ» ՍՊԸ	ՊՎ-371, 30 նոյեմբեր 2012	Առկա է	Փոփոխության չի ենթարկվել	-
«Գեոռեյդ» ՓԲԸ	Պ-707 31 Մարտ 2023	Առկա է	Փոփոխության չի ենթարկվել	-

Աղբյուրը. ՏԿԵՆ-ի ԱՀԹՆ հրապարակային տեղեկություններ⁷⁴

Ինչպես և նախորդ տարի, ընդերքօգտագործող ընկերությունների կողմից ներկայացվող ԱՀԹՆ հրապարակային հաշվետվություններում ընկերությունները «Ընդերքօգտագործողի սոցիալ-տնտեսական ներդրումը համայնքին» բաժնում ներկայացնում են ընդերքօգտագործման պայմանագրով սահմանված համայնքների սոցիալ-տնտեսական զարգացմանն ուղղված պարտավորությունները, մասնավորապես, պարտավորության անվանումը, ֆինանսական պարտավորության դեպքում՝ ներդրման չափը, իսկ ոչ ֆինանսական պարտավորության դեպքում՝ ապրանքը կամ ծառայությունը (ծրագիրը) և դրա արժեքային գնահատականը, ինչպես նաև, թե որ համայնքին է ուղղված եղել պարտավորությունը: Ընդերքօգտագործող 25 ընկերություններից սոցիալ-տնտեսական զարգացման հետ կապված պայմանագրային պարտավորություններ ունեն 13-ը: 2023-2024թթ. ընթացքում ընդերքօգտագործման

⁷⁴ <https://mtad.am/pages/extractive-industries-transparency-initiative>

պայմանագրերում սոցիալ-տնտեսական զարգացման հետ կապված պարտավորությունների մասով փոփոխություններ են տեղի ունեցել 3 ընդերքօգտագործողների գծով: Բոլոր փոփոխությունները տեղի են ունեցել 2023թ.-ին: Հարկ է նշել, որ ամենախոշոր ընդերքօգտագործող ընկերությունը՝ «Զանգեզուրի պղնձամոլիբդենային կոմբինատ» ՓԲԸ-ն, պայմանագրային պարտավորություն չունի, սակայն շարունակում է հանդիսանալ համայնքին ամենամեծ նվիրատվություն տրամադրող ընկերությունը:

Աղյուսակ 6.2.2

2023թ. ընկերությունների կողմից իրականացված ֆինանսական և ոչ ֆինանսական սոցիալ-տնտեսական պարտավորությունները և նվիրատվությունները, հազ. ՀՀ դրամ

Ընկերության անվանումը	Ընդերքօգտագործողի կողմից համայնքին կատարած բարեգործական հատկացումներ, նվիրատվություններ կամ այլ ձևով համայնքին կատարված անհատույց օտարումներ	Հանքարդյունահանման պայմանագրով սահմանված համայնքների սոցիալ-տնտեսական զարգացման հետ կապված պարտավորություններ	Ֆիզիկական անձանց տրամադրված նվիրատվություններ, կամ այլ ձևով կատարված անհատույց օտարումներ	Ընդերքօգտագործողի կողմից ոչ առևտրային իրավաբանական անձանց տրամադրված նվիրատվությունները, նվիրաբերությունները կամ այլ ձևով կատարված անհատույց օտարումները
«Ագարակի Պղնձա-Մոլիբդենային Կոմբինատ» ՓԲԸ	41,486	39,640	35,971	1,750
«Ախթալայի Լեռնահարստացման Կոմբինատ» ՓԲԸ	70,000	-	1,200	-
«Ասսաթ» ՍՊԸ	38,680	1,000	-	-

Ընկերության անվանումը	Ընդերքագործողի կողմից համայնքին կատարած բարեգործական հատկացումներ, նվիրատվություններ կամ այլ ձևով համայնքին կատարված անհատույց օտարումներ	Հանքարդյունահանման պայմանագրով սահմանված համայնքների սոցիալ-տնտեսական զարգացման հետ կապված պարտավորություններ	Ֆիզիկական անձանց տրամադրված նվիրատվություններ, կամ այլ ձևով կատարված անհատույց օտարումներ	Ընդերքագործողի կողմից ոչ առևտրային իրավաբանական անձանց տրամադրված նվիրատվությունները, նվիրաբերությունները կամ այլ ձևով կատարված անհատույց օտարումները
«Ատ-Մետալս» ՍՊԸ	-	3,000	-	-
«Բակտեկ Էկո» ՍՊԸ	350	650	2,250	-
«Գեդի Գոլդ» ՍՊԸ	-	650	-	-
«Գեոպրոմ այնինգ Գոլդ» ՍՊԸ	20,417	25,000	10,430	23,500
«Զանգեզուրի Պղնձամոլիբդենային Կոմբինատ» ՓԲԸ	576,027	-	5,442	8,456,238
«Թեղուտ» ՓԲԸ	5,993	240,000	-	-
«Լիճքվազ» ՓԲԸ	20,705	-	1,143	300

Ընկերության անվանումը	Ընդերքօգտագործողի կողմից համայնքին կատարած բարեգործական հատկացումներ, նվիրատվություններ կամ այլ ձևով համայնքին կատարված անհատույց օտարումներ	Հանքարդյունահանման պայմանագրով սահմանված համայնքների սոցիալ-տնտեսական զարգացման հետ կապված պարտավորություններ	Ֆիզիկական անձանց տրամադրված նվիրատվություններ, կամ այլ ձևով կատարված անհատույց օտարումներ	Ընդերքօգտագործողի կողմից ոչ առևտրային իրավաբանական անձանց տրամադրված նվիրատվությունները, նվիրաբերությունները կամ այլ ձևով կատարված անհատույց օտարումները
«Կապանի Լեռնահարստացման Կոմբինատ» ՓԲԸ (նախկին «Չաարատ Կապան» ՓԲԸ)	58,000	-	31,205	130,597
«Ղարազուլյաններ» ՓԲԸ	-	1,250	-	-
«Մեղրաձոր Գոլդ» ՍՊԸ	-	4,950	-	-
«Մուլտի Գրուպ» Կոնցեռն ՍՊԸ	-	-	-	35,909
«Սագամար» ՓԲԸ	541	2,533	-	-

Ընկերության անվանումը	Ընդերքօգտագործողի կողմից համայնքին կատարած բարեգործական հատկացումներ, նվիրատվություններ կամ այլ ձևով համայնքին կատարված անհատույց օտարումներ	Հանքարդյունահանման պայմանագրով սահմանված համայնքների սոցիալ-տնտեսական զարգացման հետ կապված պարտավորություններ	Ֆիզիկական անձանց տրամադրված նվիրատվություններ, կամ այլ ձևով կատարված անհատույց օտարումներ	Ընդերքօգտագործողի կողմից ոչ առևտրային իրավաբանական անձանց տրամադրված նվիրատվությունները, նվիրաբերությունները կամ այլ ձևով կատարված անհատույց օտարումները
«Պարամաունտ Գոլդ Մայնինգ» ՓԲԸ	-	-	-	-
«Լեռ-Էքս» ՍՊԸ	-	-	-	-
«Ֆորչն Ռիզորսիս» ՍՊԸ	-	-	-	-
«Մեգո-Գոլդ» ՍՊԸ	-	-	-	-
"«Զիլմեն Գոլդ Մայնինգ» ՍՊԸ (նախկին «Վարդանի Զարթոնքը» ՍՊԸ)"	-	-	-	-
«Լիդիան Արմենիա» ՓԲԸ	-	-	-	-
«Վայքգոլդ» ՍՊԸ	-	-	-	-

Ընկերության անվանումը	Ընդերքօգտագործողի կողմից համայնքին կատարած բարեգործական հատկացումներ, նվիրատվություններ կամ այլ ձևով համայնքին կատարված անհատույց օտարումներ	Հանքարդյունահանման պայմանագրով սահմանված համայնքների սոցիալ-տնտեսական զարգացման հետ կապված պարտավորություններ	Ֆիզիկական անձանց տրամադրված նվիրատվություններ, կամ այլ ձևով կատարված անհատույց օտարումներ	Ընդերքօգտագործողի կողմից ոչ առևտրային իրավաբանական անձանց տրամադրված նվիրատվությունները, նվիրաբերությունները կամ այլ ձևով կատարված անհատույց օտարումները
«Մարջան Մայնինգ Քոմփանի» ՍՊԸ	-	-	-	-
«Ակտիվ Լեռնագործ» ՍՊԸ	-	-	-	-
«Գեոռեյդ» ՓԲԸ	-	-	-	-
Ընդամենը	832,199	318,673	87,642	8,648,294

Աղբյուրը. Ընդերքօգտագործող ընկերությունների կողմից ԱՀԹՆ գեկույցի համար տրամադրված տեղեկատվություն՝ համադրման արդյունքում ճշգրտված

2023թ.-ին ընդերքօգտագործող 25 ընկերություններից սոցիալ-տնտեսական պարտավորությունների և նվիրատվությունների գծով վճարումներ են իրականացրել 15 ընկերություն՝ ընդհանուր 9.9 մլրդ ՀՀ դրամի չափով: Ոչ առևտրային կազմակերպություններին տրամադրված նվիրատվությունները ունեն ամենամեծ մասնաբաժինը՝ 87%: Վճարումների ամենամեծ մասնաբաժինը բաժին է ընկնում «Զանգեզուրի պղնձամոլիբդենային կոմբինատ» ՓԲԸ-ին, որի կողմից նվիրատվությունները կազմում են 9.04 մլրդ ՀՀ դրամ, կամ ընդհանուր վճարումների 91%-ը: Մյուս ընկերությունների կողմից վճարումները չեն գերազանցում 2%-ը:

Աղյուսակ 6.2.3

2024թ. ընկերությունների կողմից իրականացված ֆինանսական և ոչ ֆինանսական սոցիալ-տնտեսական պարտավորությունները և նվիրատվությունները, հազ. ՀՀ դրամ

Ընկերության անվանումը	Ընդերքօգտագործողի կողմից համայնքին կատարած բարեգործական հատկացումներ, նվիրատվություններ կամ այլ ձևով համայնքին կատարված անհատույց օտարումներ	Հանքարդյունահանման պայմանագրով սահմանված համայնքների սոցիալ-տնտեսական զարգացման հետ կապված պարտավորություններ	Ֆիզիկական անձանց տրամադրված նվիրատվություններ, կամ այլ ձևով կատարված անհատույց օտարումներ	Ընդերքօգտագործողի կողմից ոչ առևտրային իրավաբանական անձանց տրամադրված նվիրատվությունները, կամ այլ ձևով կատարված անհատույց օտարումները
«Ագարակի Պղնձա-Մոլիբդենային Կոմբինատ» ՓԲԸ	21,422	38,640	21,502	-
«Ախթալայի Լեռնահարստացման Կոմբինատ» ՓԲԸ	60,000	-	2,550	-
«Ասսաթ» ՍՊԸ	12,000	1,000	-	10,648
«Ատ-Մետալս» ՍՊԸ	-	4,000	-	-
«Բակտեկ Էկո» ՍՊԸ	350	650	-	-
«Գեդի Գօլդ» ՍՊԸ	-	650	-	-
«Գեոպրոմայնինգ Գոլդ» ՍՊԸ	13,527	50,000	7,044	19,757
«Զանգեզուրի Պղնձամոլիբդենային Կոմբինատ» ՓԲԸ	726,458	-	7,048	7,146,993
«Թեղուտ» ՓԲԸ	5,649	155,000	4,625	5,400
«Լիդիան Արմենիա» ՓԲԸ	-	-	76,500	-
«Լիճքվազ» ՓԲԸ	19,496	-	4,049	-
«Կապանի Լեռնահարստացման Կոմբինատ» ՓԲԸ				

Ընկերության անվանումը	Ընդերքօգտագործողի կողմից համայնքին կատարած բարեգործական հասկացումներ, նվիրատվություններ կամ այլ ձևով համայնքին կատարված անհատույց օտարումներ	Հանքարդյունահանման պայմանագրով սահմանված համայնքների սոցիալ-տնտեսական զարգացման հետ կապված պարտավորություններ	Ֆիզիկական անձանց տրամադրված նվիրատվություններ, կամ այլ ձևով կատարված անհատույց օտարումներ	Ընդերքօգտագործողի կողմից ոչ առևտրային իրավաբանական անձանց տրամադրված նվիրատվությունները, կամ այլ ձևով կատարված անհատույց օտարումները
(նախկին «Չաարատ Կապան» ՓԲԸ)	40,000	-	35,366	129,637
«Ղարագույաններ» ՓԲԸ	-	1,250	-	-
«Մեղրաձոր Գուլը» ՍՊԸ	-	6,750	-	-
«Մուլտի Գրուպ» Կոնցեռն ՍՊԸ	-	-	-	43,145
"«Զիլմեն Գուլը Մայնինգ» ՍՊԸ				
(նախկին «Վարդանի Զարթոնքը» ՍՊԸ)	200	-	-	-
«Սագամար» ՓԲԸ	498	2,533	-	-
«Պարամաունտ Գուլը Մայնինգ» ՓԲԸ	-	-	-	-
«Լեո-Էքս» ՍՊԸ	-	-	-	-
«Ֆորչն Ռիզորսիս» ՍՊԸ	-	-	-	-
«Մեգո-Գուլը» ՍՊԸ	-	-	-	-
«Վայքգուլը» ՍՊԸ	-	-	-	-
«Մարջան Մայնինգ Քոմփանի» ՍՊԸ	-	-	-	-

Ընկերության անվանումը	Ընդերքօգտագործողի կողմից համայնքին կատարած բարեգործական հատկացումներ, նվիրատվություններ կամ այլ ձևով համայնքին կատարված անհատույց օտարումներ	Հանքարդյունահանման պայմանագրով սահմանված համայնքների սոցիալ-տնտեսական զարգացման հետ կապված պարտավորություններ	Ֆիզիկական անձանց տրամադրված նվիրատվություններ, կամ այլ ձևով կատարված անհատույց օտարումներ	Ընդերքօգտագործողի կողմից ոչ առևտրային իրավաբանական անձանց տրամադրված նվիրատվություններ, կամ այլ ձևով կատարված անհատույց օտարումներ
«Ակտիվ Լեռնագործ» ՍՊԸ	-	-	-	-
«Գեոռեյդ» ՓԲԸ	-	-	-	-
Ընդամենը	899,600	260,473	158,683	7,355,580

Աղբյուրը. Ընդերքօգտագործող ընկերությունների կողմից ԱՀԹՆ գեկույցի համար տրամադրված տեղեկատվություն՝ համադրման արդյունքում ճշգրտված

2024թ.-ին ընդերքօգտագործող 24 ընկերություններից սոցիալ-տնտեսական պարտավորությունների և նվիրատվությունների գծով վճարումներ են իրականացրել 17 ընկերություն՝ ընդհանուր 8.7 մլրդ ՀՀ դրամի չափով: Ոչ առևտրային կազմակերպություններին տրամադրված նվիրատվությունները ունեն ամենամեծ մասնաբաժինը՝ 85%: Վճարումների ամենամեծ մասնաբաժինը բաժին է ընկնում «Զանգեզուրի պղնձամոլիբդենային կոմբինատ» ՓԲԸ-ին, որի կողմից նվիրատվությունները կազմում են 7.9 մլրդ ՀՀ դրամ, կամ ընդհանուր վճարումների 91%-ը: Մյուս ընկերությունների կողմից վճարումները չեն գերազանցում 2%-ը:

6.2.1. Ընդերքօգտագործող ընկերությունների կողմից ընդերքօգտագործման պայմանագրով սահմանված սոցիալ-տնտեսական զարգացման պարտավորություններ

Դիտարկվող ժամանակահատվածում ընդերքօգտագործող ընկերությունների կողմից կատարված պարտադիր վճարումների ամփոփ վերլուծությունը ներկայացված է ստորև:

Աղյուսակ 6.2.1.1

2023թթ. Ընդերքօգտագործող ընկերությունների կողմից ընդերքօգտագործման պայմանագրով սահմանված սոցիալ-տնտեսական զարգացման պարտավորությունների կատարում, հազ. ՀՀ դրամ

Ընկերության անվանումը	Ընդերքօգտագործման պայմանագրի համարը, տարեթիվը	Հանքարդյունահանման պայմանագրով սահմանված		Փաստացի կատարված
		Տարեկան	Այլ ժամկետով	
«Ագարակի Պղնձ-Մոլիբդենային Կոմբինատ» ՓԲԸ	ՊՎ-311 05 Ապրիլ 2013	40,640	-	39,640
«Ասսաթ» ՍՊԸ	Պ-366	800	200	1,000
	06 Հունիս 2013			
«Ատ-Մետալս» ՍՊԸ	Պ-514	8,100	-	3,000

Ընկերության անվանումը	Ընդերքօգտագործման պայմանագրի համարը, տարեթիվը	Հանքարդյունահանման պայմանագրով սահմանված		Փաստացի կատարված
		Տարեկան	Այլ ժամկետով	
	16 Հունվար 2015			
«Բակտեկ Էկո» ՍՊԸ	ՊՎ-515 22 Օգոստոս 2014	650	-	650
«Գեդի Գոլդ» ՍՊԸ	ՊՎ-544 22 Հունիսի 2016	650	-	650
«Գեոպրոմայինգ Գոլդ» ՍՊԸ	ՊՎ-189 20 Հոկտեմբեր 2012	4,000	6,200	25,000
«Գեոռեյդ» ՓԲԸ	ՊՎ-707 31 Մարտ 2023	2,000	-	-
«Թեդուտ» ՓԲԸ	ՊՎ-376 20 Փետրվար 2013	155,500	-	240,000
«Լիդիան Արմենիա» ՓԲԸ	ՊՎ-245 26 Սեպտեմբեր 2012	61,500	-	-
«Ղարագույաններ» ՓԲԸ	ՊՎ-547 25 Հոկտեմբեր 2016	1,000	250	1,250
«Մեդրադոր Գոլդ» ՍՊԸ	ՊՎ-057 22 Օգոստոս 2012	13,700	7,000	4,950
«Սագամար» ՓԲԸ	ՊՎ-093 20 Հոկտեմբեր 2012	1,000	5,000	2,533
«Վայք գոլդ» ՍՊԸ	ՊՎ-371 30 Նոյեմբեր 2012	3,000	-	-
Ընդամենը		292,540	18,650	318,673

Աղբյուրը. Ընդերքօգտագործող ընկերությունների կողմից ԱՀԹՆ գեկույցի համար տրամադրված տեղեկատվություն՝ համադրման արդյունքում ճշգրտված

Աղյուսակ 6.2.1.2

2024թթ. Ընդերքօգտագործող ընկերությունների կողմից ընդերքօգտագործման պայմանագրով սահմանված սոցիալ-տնտեսական զարգացման պարտավորությունների կատարում, հազ. ՀՀ դրամ

Ընկերության անվանումը	Ընդերքօգտագործման պայմանագրի համարը, տարեթիվը	Հանքարդյունահանման պայմանագրով սահմանված		Փաստացի կատարված
		Տարեկան	Այլ ժամկետով	
«Ագարակի Պղնձա-Մոլիբդենային Կոմբինատ» ՓԲԸ	ՊՎ-311 05 Ապրիլ 2013	40,640	-	38,640
«Ասսաթ» ՍՊԸ	ՊՎ-366 06 Հունիս 2013	800	200	1,000
«Ատ-Մետալս» ՍՊԸ	ՊՎ-514 16 Հունվար 2015	8,100	-	4,000
«Բակտեկ Էկո» ՍՊԸ	ՊՎ-515	650	-	650

Ընկերության անվանումը	Ընդերքօգտագործման պայմանագրի համարը, տարեթիվը	Հանքարդյունահանման պայմանագրով սահմանված		Փաստացի կատարված
		Տարեկան	Այլ ժամկետով	
	22 Օգոստոս 2014			
«Գեղի Գօլդ» ՍՊԸ	Պ-544	650	-	650
	22 Հունիսի 2016			
«Գեոպրոմայնինգ Գոլդ» ՍՊԸ	ՊՎ-189	4,000	6,200	50,000
	20 Հոկտեմբեր 2012			
«Գեոռեյդ» ՓԲԸ	Պ-707	2,000	-	-
	31 Մարտ 2023			
«Թեդուտ» ՓԲԸ	ՊՎ-376	155,500	-	155,000
	20 Փետրվար 2013			
«Լիդիան Արմենիա» ՓԲԸ	ՊՎ-245	61,500	-	-
	26 Սեպտեմբեր 2012			
«Ղարագույյաններ» ՓԲԸ	Պ-547	1,000	250	1,250
	25 Հոկտեմբեր 2016			
«Մեդրաձոր Գոլդ» ՍՊԸ	ՊՎ-057	13,700	7,000	6,750
	22 Օգոստոս 2012			
«Սագամար» ՓԲԸ	ՊՎ-093	1,000	5,000	2,533
	20 Հոկտեմբեր 2012			
«Վայք գոլդ» ՍՊԸ	Պ-371	3,000	-	-
	30 Նոյեմբեր 2012			
Ընդամենը		292,540	18,650	260,473

Աղբյուրը. Ընդերքօգտագործող ընկերությունների կողմից ԱՀԹՆ գեկույցի համար տրամադրված տեղեկատվություն՝ համադրման արդյունքում ճշգրտված

Ընդերքօգտագործող ընկերությունների կողմից ներկայացված հաշվետվությունների համաձայն՝ համայնքներին վճարված՝ ընդերքօգտագործման պայմանագրերով սահմանված պարտադիր գումարների ընդհանուր ծավալը կազմել է 311.2 մլն դրամ՝ ինչպես 2023 թ., այնպես էլ 2024 թ. համար:

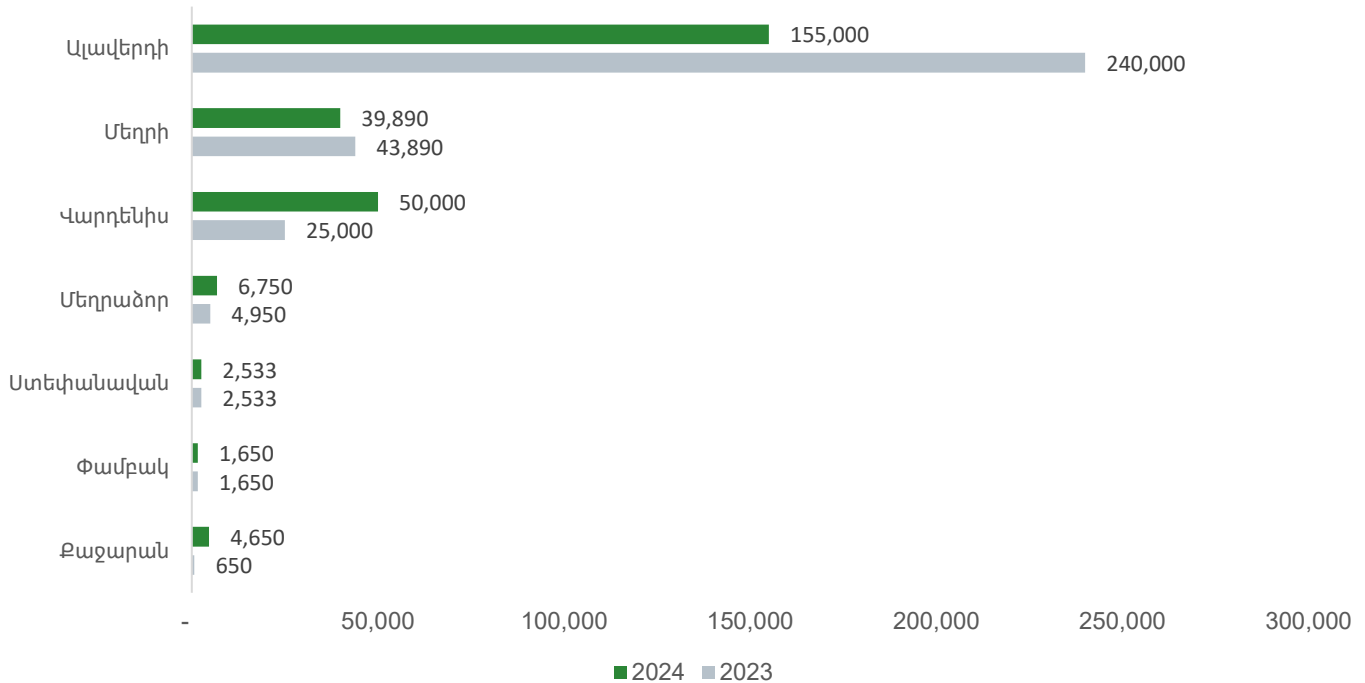
2023թ. և 2024թ. կատարված ամենախոշոր վճարումները իրականացրել է «Թեդուտ» ՓԲԸ-ն՝ համապատասխանաբար շուրջ 240 մլն և 155 մլն ՀՀ դրամի չափով:

Մինևույն ժամանակ, ընդերքօգտագործման պայմանագրերով սահմանված պարտավորությունները չեն կատարել կամ ոչ ամբողջական են կատարել 2023 թ.-ին՝ 7, իսկ 2024 թ.-ին՝ 8 ընկերություններ:

Պարտադիր վճարների բաշխման առումով առաջատար է եղել Լոռու մարզի Ալավերդի համայնքը, որին բաժին է ընկել 2023 թ. կատարված պարտադիր վճարների ընդհանուր ծավալի 75%-ը, իսկ 2024 թ.-ին՝ 60%-ը:

Գծապատկեր 6.2.1.1

2023-2024թթ. Ընդերքօգտագործող ընկերությունների կողմից ընդերքօգտագործման պայմանագրով սահմանված սոցիալ-տնտեսական զարգացման պարտավորությունների կատարում՝ ըստ համայնքների, հազար ՀՀ դրամ

Աղբյուրը. Ընդերքօգտագործող ընկերությունների կողմից ԱՀԹՆ գեկույցի համար տրամադրված տեղեկատվություն՝ համադրման արդյունքում ճշգրտված

6.2.2. Ընդերքօգտագործող ընկերությունների կողմից համայնքներին կատարած նվիրատվություններ, նվիրաբերություններ կամ այլ ձևով կատարած անհատույց օտարումներ

Աղյուսակ 6.2.2.1

2023թ. ընթացքում ընդերքօգտագործող ընկերությունների կողմից համայնքներին կատարած նվիրատվություններ, նվիրաբերություններ կամ այլ ձևով կատարած անհատույց օտարումները, հազ. ՀՀ դրամ

Ընկերություն	Համայնք	Նպատակ	Նվիրատվության չափը, հազ. ՀՀ դրամ
«Ագարակի Պղնձա-Մոլիբդենային Կոմբինատ» ՓԲԸ	Մեղրի	Մեղրիին կատարված բարեգործական հատկացումներ	24,000
«Ագարակի Պղնձա-Մոլիբդենային Կոմբինատ» ՓԲԸ	Մեղրի	Մեղրիին կատարված բարեգործական հատկացումներ	17,486
«Ախթալայի Լեռնահարստացման Կոմբինատ» ՓԲԸ	Ախթալա	Համայնքին բարեգործական հատկացում	70,000
«Ասսաթ» ՍՊԸ	Փամբակ	Լվացքի մեքենա	9,680
«Ասսաթ» ՍՊԸ	Փամբակ	Նվիրատվություն Փամբակ համայնքին	29,000

Ընկերություն	Համայնք	Նպատակ	Նվիրատվության չափը, հազ. ՀՀ դրամ
«Բակտեկ Էկո» ՍՊԸ	Փամբակ	Նվիրատվություն Փամբակ համայնքին	350
«Գեոպրոմայնինգ Գոլդ» ՍՊԸ	Արարատ	Նվիրատվություն	20,417
«Զանգեզուրի Պղնձամոլիբդենային Կոմբինատ» ՓԲԸ	Քաջարան	Ամոնյակային սելիտրա, մետաղական խողովակ, ցանկապատման ցանց, միրգ	4,886
«Զանգեզուրի Պղնձամոլիբդենային Կոմբինատ» ՓԲԸ	Քաջարան	Համայնքի աղբահանություն, քաղաքում վերանորոգման աշխատանքներ, մշակութային միջոցառումներ	56,379
«Զանգեզուրի Պղնձամոլիբդենային Կոմբինատ» ՓԲԸ	Կապան	Կապան քաղաքի փողոցային լուսավորության ապա հովման ֆի նանսավորում	2,500
«Զանգեզուրի Պղնձամոլիբդենային Կոմբինատ» ՓԲԸ	Կապան	Համայնքում մ վերանորոգման աշխատանքներ , ասֆալտապատում	349,216
«Զանգեզուրի Պղնձամոլիբդենային Կոմբինատ» ՓԲԸ	Կապան, Քաջարան	Համայնքի բնակիչների ուղեւորափոխադրումներ	163,046
«Թեղուտ» ՓԲԸ	Ալավերդի	Ամանօրյա նվերներ	2,565
«Թեղուտ» ՓԲԸ	Ալավերդի	Տրանսպորտային	3,428
«Լիճքվազ» ՓԲԸ	Մեղրի	Մեքենա, շինանյութ և այլն	11,859
«Լիճքվազ» ՓԲԸ	Մեղրի	Նյութական /ֆին./ օգնություն	8,846
«Կապանի Լեռնահարստացման Կոմբինատ» ՓԲԸ (նախկին «Չաարատ Կապան» ՓԲԸ)	Կապան	Լեռնագործների 16 հասցեում ՆՈՒՀ-ի շին. աշխատանքների համար	58,000
«Սազամար» ՓԲԸ	Ստեփանավան	Նոր տարվա եւ Սուրբ Ծննդյան նվերներ	295
«Սազամար» ՓԲԸ	Փամբակ	Նոր տարվա եւ Սուրբ Ծննդյան նվերներ	165

Ընկերություն	Համայնք	Նպատակ	Նվիրատվության չափը, հազ. ՀՀ դրամ
«Սագամար» ՓԲԸ	Գյուլագարակ	Նոր տարվա եւ Սուրբ Ծննդյան նվերներ	80
Ընդամենը			832,199

Աղբյուրը. Ընդերքօգտագործող ընկերությունների կողմից ԱՀԹՆ գեկույցի համար տրամադրված տեղեկատվություն՝ համադրման արդյունքում ճշգրտված

Աղյուսակ 6.2.2.2

2024թ. ընթացքում ընդերքօգտագործող ընկերությունների կողմից համայնքներին կատարած նվիրատվություններ, նվիրաբերություններ կամ այլ ձևով կատարած անհատույց օտարումները, հազ. ՀՀ դրամ

Ընկերություն	Համայնք	Նպատակ	Նվիրատվության չափը, հազ. ՀՀ դրամ
«Ագարակի Պղնձա-Մոլիբդենային Կոմբինատ» ՓԲԸ	Ագարակ	Ագարակ քաղաքի տանիքների փոխարինում	21,422
«Ախթալայի Լեռնահարստացման Կոմբինատ» ՓԲԸ	Ալավերդի	Նվիրատվություն/ Պայամանագիր N 01/2023	60,000
«Ասսաթ» ՍՊԸ	Փամբակ	Նվիրատվություն Փամբակ համայնքին	12,000
«Բակտեկ Էկո» ՍՊԸ	Փամբակ	Նվիրատվություն Փամբակ համայնքին	350
«Գեոպրոմայինգ Գոլդ» ՍՊԸ	Վարդենիս	4 մարզիկ ավիատոմս Բուդապեշտ	3,527
«Գեոպրոմայինգ Գոլդ» ՍՊԸ	Արարատ	Նվիրատվություն	10,000
«Զանգեզուրի Պղնձամոլիբդենային Կոմբինատ» ՓԲԸ	Քաջարան	Արցախցիներին վառելափայտով ապահովում	18,400
«Զանգեզուրի Պղնձամոլիբդենային Կոմբինատ» ՓԲԸ	Քաջարան	Փողոցային լուսավորության ապահովում	1,798
«Զանգեզուրի Պղնձամոլիբդենային Կոմբինատ» ՓԲԸ	Քաջարան	Քաղաքի տոնական ձևավորում	76,879
«Զանգեզուրի Պղնձամոլիբդենային Կոմբինատ» ՓԲԸ	Քաջարան	Օժանկում տեխնիկական սարքավորումներով, ապրանքներով	5,047
«Զանգեզուրի Պղնձամոլիբդենային Կոմբինատ» ՓԲԸ	Կապան	Մարզադաշտի վերանաորոգում, գյուղական համայնքների տների վերանորոգում	125,720

Ընկերություն	Համայնք	Նպատակ	Նվիրատվության չափը, հազ. ՀՀ դրամ
«Զանգեզուրի Պղնձամոլիբդենային Կոմբինատ» ՓԲԸ	Կապան	Շինարարական աշխատանքների օժանդակություն	241,591
«Զանգեզուրի Պղնձամոլիբդենային Կոմբինատ» ՓԲԸ	Կապան, Քաջարան	Ամանորյա նվերներ համայնքի երեխաներին	43,727
«Զանգեզուրի Պղնձամոլիբդենային Կոմբինատ» ՓԲԸ	Կապան, Քաջարան	Համայնքի բնակիչների ուղևորափոխադրումներ	213,296
«Թեղուտ» ՓԲԸ	Ալավերդի	Նվիրատվություն Ալավերդի համայնքին	1,049
«Թեղուտ» ՓԲԸ	Ալավերդի	Օգնություն համայնքին	4,600
«Լիճքվազ» ՓԲԸ	Մեղրի	Ցուցանակի պատրաստում	925
«Լիճքվազ» ՓԲԸ	Մեղրի	Ֆինանսական միջոցները փոխանցվել են Ավետիս բարեգործական հիմնադրամին, որն էլ եռակողմ պայմանագրերի համապատասխան ոչ ֆինանսական ներդրում է կատարել Մեղրու համայնքում	18,571
«Լիճքվազ» ՓԲԸ	Մեղրի	Ցուցանակի պատրաստում	925
«Կապանի Լեռնահարստացման Կոմբինատ» ՓԲԸ (նախկին «Զաարատ Կապան» ՓԲԸ)	Կապան	Համայնքապետարանի հետ կնքած սոցիալ-տնտեսական համագործակցության հուշագիր	40,000
"«Ջիհմեն Գուլ Մայնինգ» ՍՊԸ(նախկին «Վարդանի Զարթոնքը» ՍՊԸ)"	Վայք	Նվիրատվություն	200
«Սագամար» ՓԲԸ	Ստեփանավան	Նոր տարվա եւ Սուրբ Ծննդյան նվերներ	402
«Սագամար» ՓԲԸ	Գյուլագարակ	Նոր տարվա եւ Սուրբ Ծննդյան նվերներ	96
Ընդամենը			899,600

Աղբյուրը. Ընդերքօգտագործող ընկերությունների կողմից ԱՀԹՆ գեկույցի համար տրամադրված տեղեկատվություն՝ համադրման արդյունքում ձգքրտված

2023 թ. կատարված կամավոր վճարների ընդհանուր ծավալը կազմել է 832 մլն ՀՀ դրամ, իսկ 2024 թ.-ին՝ 899 մլն ՀՀ դրամ:

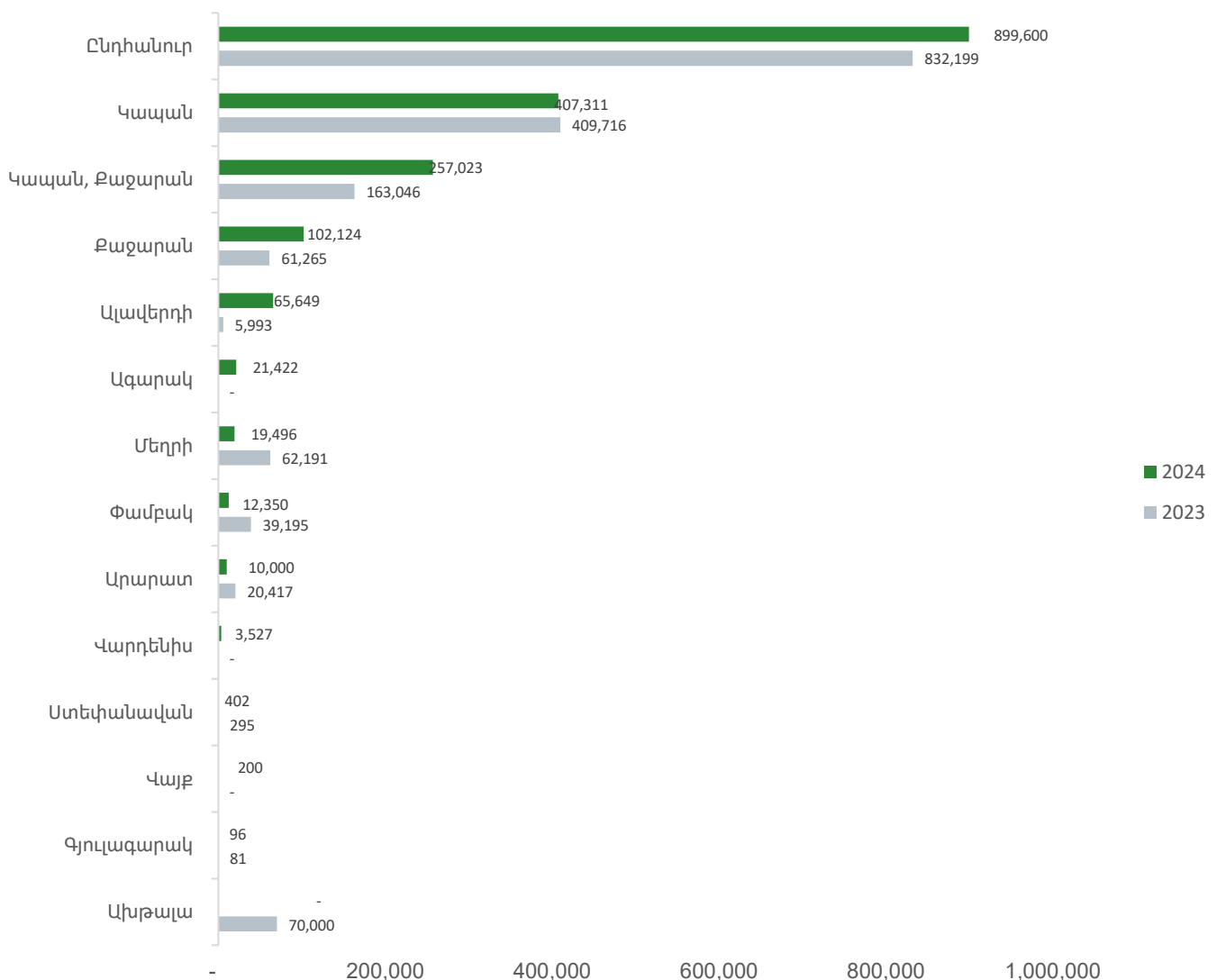
Ինչպես 2023 թ.-ին այնպես էլ 2024թ.-ին տարածքային բաշխման առումով առաջատար է եղել Կապան քաղաքը:

Կատարված նվիրատվությունների ծավալով երկու տարիների համար առաջատար ընկերություն է եղել «Զանգեզուրի Պղնձամոլիբդենային Կոմբինատ» ՓԲԸ-ն:

Հատկանշական է, որ կամավոր վճարումներ իրականացրած ընկերություններից մի քանիսը չեն կատարել կամ մասնակիորեն են կատարել ընդերքօգտագործման պայմանագրերով սահմանված՝ համայնքների սոցիալ-տնտեսական զարգացմանն ուղղված տարեկան պարտավորությունները: Ընկերությունների ցանկը նշված է Աղյուսակ 6.2.2.3-ում:

Գծապատկեր 6.2.2.1

2023-2024թթ. ընդերքօգտագործող ընկերությունների կողմից նվիրատվություններից, նվիրաբերություններից կամ այլ ձևով կատարած անհատույց օտարումներից համայնքների բյուջեների եկամուտները՝ դասակարգված ըստ առաջատար համայնքների, հազ. ՀՀ դրամ

Աղբյուրը. Ընդերքօգտագործող ընկերությունների կողմից ԱՀԹՆ գեկույցի համար տրամադրված տեղեկատվություն՝ համադրման արդյունքում ճշգրտված

Աղյուսակ 6.2.2.3

2023-2024թթ. ընթացքում ընդերքօգտագործող ընկերությունների կողմից ընդերքօգտագործման պայմանագրով չկատարված տարեկան պարտավորությունների փոխարեն համայնքներին նվիրատվություններ, նվիրաբերություններ, հազ. ՀՀ դրամ

Ընկերության անվանումը	Ընդերքօգտագործման պայմանագրով սահմանված պարտավորության չափ	Ընդերքօգտագործման պայմանագրով չկատարված պարտավորություն		Նվիրատվություն համայնքին	
		2023	2024	2023	2024
«Ագարակի Պղնձա-Մոլիբդենային Կոմբինատ» ՓԲԸ	40,640	1,000	2,000	41,486	21,422
«Ատ-Մետալս» ՍՊԸ	8,100	5,100	4,100	-	-
«Գեոռեյդ» ՓԲԸ	2,000	2,000	2,000	-	-
«Թեդուտ» ՓԲԸ	155,500	-	500	5,993	5,649
«Լիդիան Արմենիա» ՓԲԸ	61,500	61,500	61,500	-	-
«Մեդրաձոր Գոլդ» ՍՊԸ	20,700	15,750	13,950	-	-
«Սազամար» ՓԲԸ	6,000	3,467	3,467	541	498
«Վայքգոլդ» ՍՊԸ	3,000	3,000	3,000	-	-
Ընդամենը	297,440	91,817	90,517	48,020	27,569

Աղբյուրը. . Ընդերքօգտագործող ընկերությունների կողմից ԱՀԹՆ զեկույցի համար տրամադրված տեղեկատվություն՝ համադրման արդյունքում ճշգրտված

2023-2024թթ. ընդերքօգտագործող ընկերությունները մեծ նշանակություն են տվել ազդակիր համայնքների զարգացմանը, իրականացնելով բազմազան ծրագրեր, որոնք ընդգրկում են սոցիալ-տնտեսական պարտավորությունների կատարում, կրթական, առողջապահական և ենթակառուցվածքային բարելավումներ, ինչպես նաև համայնքային աջակցություն:

Համայնքներին ուղղված պայմանագրով սահմանված սոցիալ-տնտեսական պարտավորությունների կատարման շրջանակներում Էսկան ներդրում է ունեցել «Թեդուտ» ՓԲԸ-ն՝ Ալավերդի համայնքում համայնքային ենթակառուցվածքի իրականացման նպատակով, որի ֆինանսավորման ծավալը 2023-2024 թթ. ընթացքում կազմել է շուրջ 240 մլն ՀՀ դրամ և 155 մլն ՀՀ դրամ համապատասխանաբար:

Մեդրի համայնքում սոցիալ-տնտեսական զարգացմանն ուղղված խոշոր պարտավորություններ է կատարել «Ագարակի պղնձա-մոլիբդենային կոմբինատ» ՓԲԸ-ն՝ 2023 և 2024 թթ. ընթացքում շուրջ 39 մլն ՀՀ դրամի և 38 մլն ՀՀ դրամի չափով:

Սոցիալ-տնտեսական նվիրատվություն: Բացի ընդերքօգտագործման պայմանագրերով սահմանված պարտադիր վճարների՝ ընկերությունների կողմից համայնքներին նաև կատարվել են նվիրատվություններ՝ ուղղված սոցիալ-տնտեսական կարիքներին, որը կազմել է 2023թ-ին 832 մլն ՀՀ դրամ, իսկ 2024թ-ին 899 մլն ՀՀ դրամ : 2023թ.-ի տվյալներով, կատարված նվիրատվություններով առաջատար ընկերությունը «Զանգեզուրի Պղնձամոլիբդենային Կոմբինատ» ՓԲԸ-ն է՝ 576 մլն ՀՀ դրամ կամ 69%: Երկրորդ խոշոր նվիրատվությունը կատարվել է «Ախթալայի Լեռնահարստացման Կոմբինատ» ՓԲԸ-ի կողմից՝ 70 մլն ՀՀ դրամ կամ 8%: Իսկ 2024թ.-ի տվյալներով պատկերը

գրեթե նույնն է առաջնային տեղերը զբաղեցնելով «Զանգեզուրի Պղնձամոլիբդենային Կոմբինատ» ՓԲԸ (81%) և «Ախթալայի Լեռնահարստացման Կոմբինատ» ՓԲԸ-ն (7%):

Ենթակառուցվածքային բարելավումներ: Ընկերությունները մեծ ուշադրություն են դարձրել նաև ենթակառուցվածքների բարելավմանը: «Զանգեզուրի Պղնձամոլիբդենային Կոմբինատ» ՓԲԸ-ն 2023-2024 թթ. Կապան և Քաջարան համայնքներում իրականացրել է զգալի ներդրումներ՝ ճանապարհաշինության, փողոցային լուսավորության, հանրային շինությունների նորոգման, քաղաքային տոնական ձևավորման և այլ ենթակառուցվածքների բարելավման ուղղությամբ: Օրինակ, 2023 թ. Կապան համայնքում 349,2 մլն ՀՀ դրամ հատկացվել է ճանապարհների ասֆալտապատման և վերանորոգման աշխատանքների համար, 2,5 մլն ՀՀ դրամ՝ փողոցային լուսավորության ապահովման համար, իսկ Քաջարանում 56,4 մլն ՀՀ դրամ՝ աղբահանության և քաղաքի վերանորոգման աշխատանքների համար: 2024 թ. Կապանում 241,6 մլն ՀՀ դրամ ներդրվել է շինարարական աշխատանքների օժանդակության և մարզադաշտի վերանորոգման համար, իսկ Քաջարանում 76,9 մլն ՀՀ դրամ տրամադրվել է քաղաքային տոնական ձևավորման նպատակով: 2023-2024 թթ. Կապան և Քաջարան համայնքների բնակիչների ուղևորափոխադրումների համար ևս հատկացվել է համապատասխանաբար 163 մլն և 213,3 մլն ՀՀ դրամ:

Համայնքային աջակցություն: «Թեղուտ» ՓԲԸ-ն 2023-2024 թթ. Շնող և Ալավերդի համայնքներում տրամադրել է ֆինանսական աջակցություն համայնքային ենթածրագրերի իրականացման, տրանսպորտային ծառայությունների և այլ կարևոր ոլորտներում՝ համապատասխանաբար 240 մլն և 155 մլն ՀՀ դրամ, ընդհանուր 395 մլն ՀՀ դրամ:

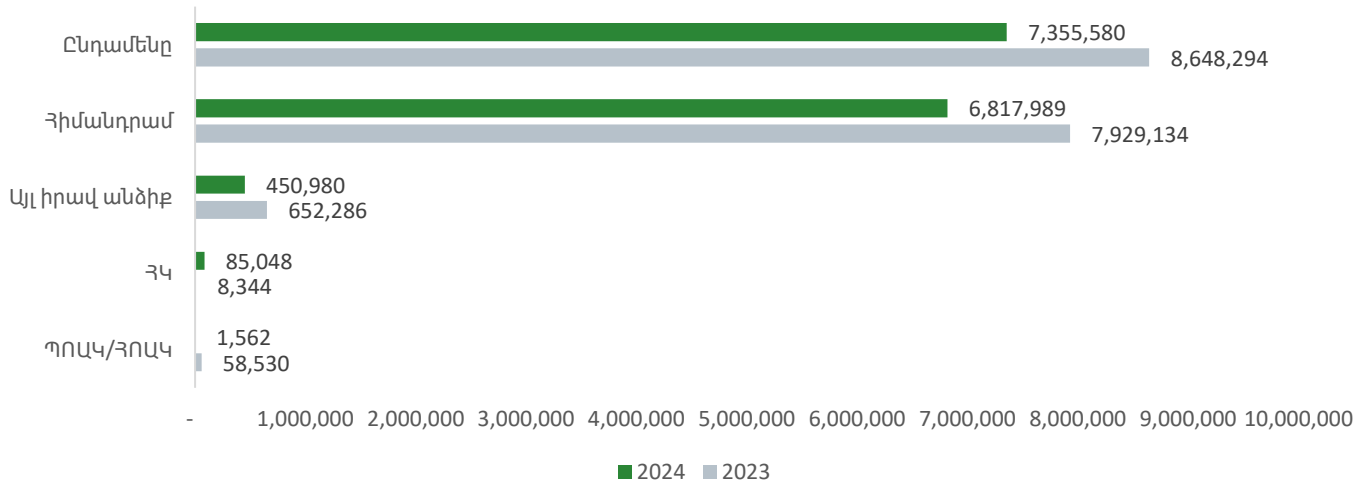
Ընդհանուր առմամբ, 2023-2024թթ. ընդերքօգտագործող ընկերությունների կողմից իրականացված ծրագրերը համալիր կերպով ազդել են համայնքների սոցիալ-տնտեսական զարգացման վրա, նպաստելով ինչպես կրթության, առողջապահության, ենթակառուցվածքների բարելավմանը, այնպես էլ սոցիալական և մշակութային կյանքի դաշտում գործնական աջակցությանը:

6.2.3. Ընդերքօգտագործող ընկերությունների կողմից ոչ առևտրային իրավաբանական անձանց ֆինանսական և ոչ ֆինանսական նվիրատվություններ, նվիրաբերություններ կամ այլ ձևով կատարված անհատույց օտարումներ

2023թ. և 2024թ. ընթացքում ընդերքօգտագործող ընկերություններից 6-ը կատարել են նվիրատվություններ, նվիրաբերություններ կամ այլ ձևով կատարված անհատույց օտարումներ ոչ առևտրային իրավաբանական անձանց և ֆիզիկական անձանց: 2023թ. ընդհանուր նվիրատվությունները հիմնադրամներին, իրավաբանական անձանց և ֆիզիկական անձանց կազմել են 8.735 մլրդ ՀՀ դրամ, որից՝ 8.648 մլրդ ՀՀ դրամն իրավաբանական անձանց, իսկ 12 մլն ՀՀ դրամը՝ ֆիզիկական անձանց: Նվիրատվություն ստացող կազմակերպությունների կազմաիրավական տեսակի բաժանման համար հիմք է ծառայել ընդերքօգտագործող ընկերությունների կողմից ներկայացված հաշվետվություններում առկա տեղեկատվությունը:

Գծապատկեր 6.2.3.1

2023-2024թթ. ընդերքօգտագործող ընկերությունների կողմից իրականացված նվիրատվություններն ըստ ուղղությունների, հազ. ՀՀ դրամ

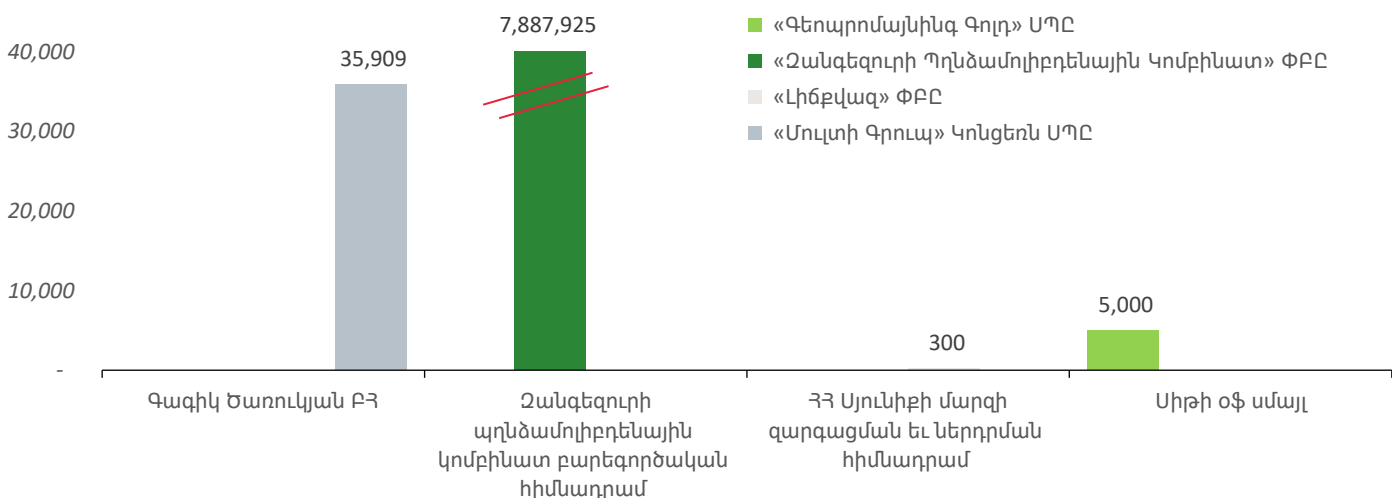
Աղբյուրը. ընդերքօգտագործող ընկերությունների կողմից ԱՀԹՆ գեկույցի համար

Հիմնադրամներին իրականացված նվիրատվություններ

2023թ. ընթացքում ընդերքօգտագործող ընկերությունների կողմից հիմնադրամներին իրականացված նվիրատվությունների ընդհանուր գումարը կազմել է 7.929 մլրդ ՀՀ դրամ (ընդհանուր նվիրատվությունների շուրջ 92%-ը), իսկ 2024թ. -ին՝ 6,817 մլրդ ՀՀ դրամ: 2023թ. -ին հիմնադրամներին նվիրատվություն կատարել է 4 ընդերքօգտագործող ընկերություն, իսկ 2024թ. -ին՝ 5: Ստորև ներկայացված գծապատկերում դիտարկված են ընդերքօգտագործող ընկերությունների նվիրատվությունները հիմնադրամներին:

Գծապատկեր 6.2.3.2

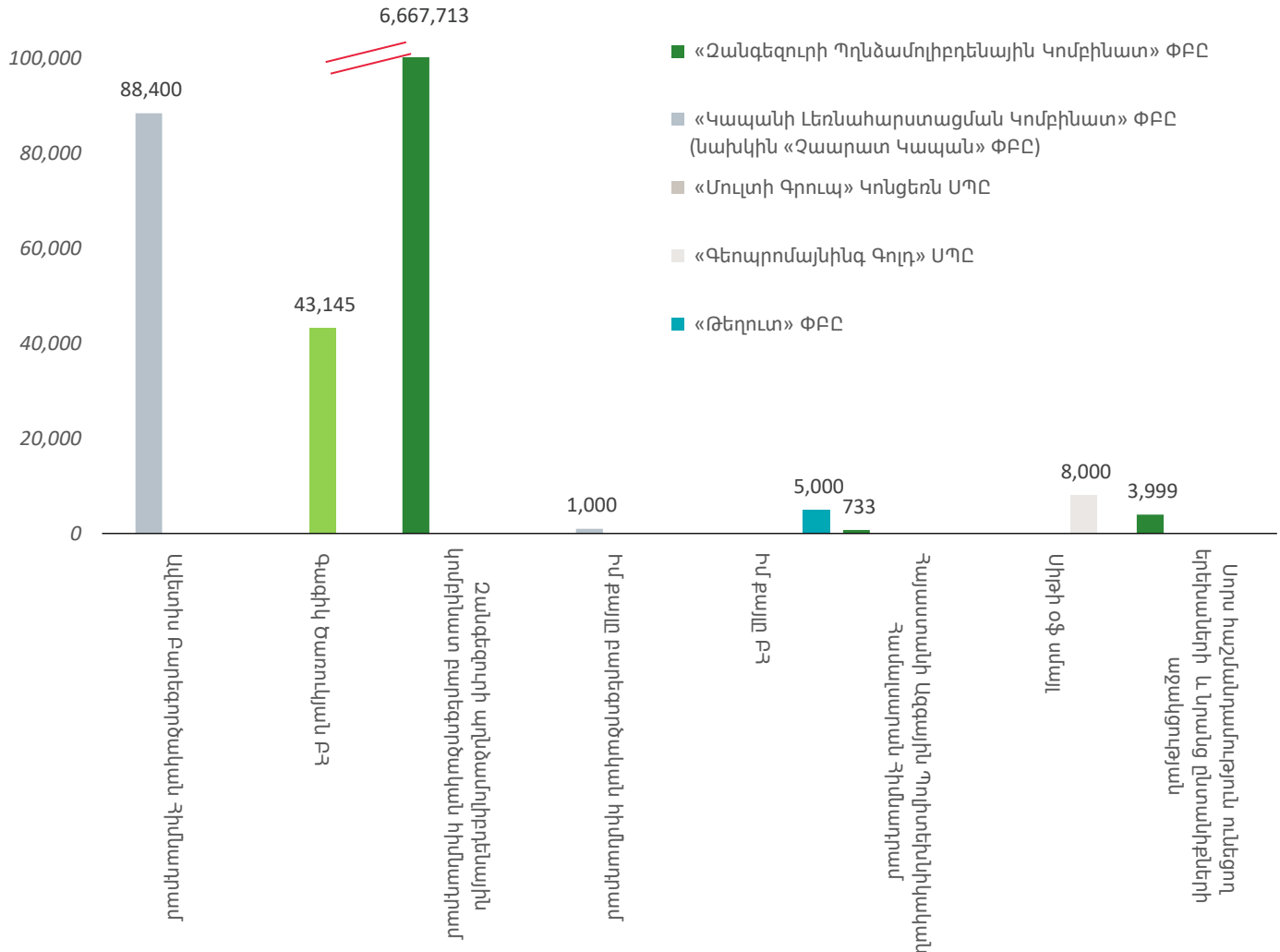
2023թ. ընդերքօգտագործող ընկերությունների կողմից հիմնադրամներին իրականացված նվիրատվությունները, հազ. ՀՀ դրամ

Աղբյուրը. ընդերքօգտագործող ընկերությունների կողմից ԱՀԹՆ գեկույցի համար

Գծապատկեր 6.2.3.3

2024թ. ընդերքօգտագործող ընկերությունների կողմից հիմնադրամներին իրականացված նվիրատվությունները, հազ. ՀՀ դրամ

Աղբյուրը. ընդերքօգտագործող ընկերությունների կողմից ԱՀԹՆ գեկույցի համար

Աղյուսակ 6.2.3.1

2023-2024թթ. ընդերքօգտագործող ընկերությունների կողմից հիմնադրամներին տրամադրած նվիրատվությունը, նվիրաբերությունները կամ այլ ձևով կատարված անհատույց օտարումները, հազ. ՀՀ դրամ

Կազմակերպություն	Հիմնադրամ	Նվիրատվության չափը՝ ըստ հանքարդյունահանող ընկերության կողմից ներկայացված հաշվետվության	Նվիրատվության չափը՝ ըստ հիմնադրամի կողմից ներկայացված հաշվետվության	Հիմնադրամի կողմից ներկայացված հաշվետվության հղում	Մեկնաբանություններ աուդիտի վերաբերյալ
2023					
«Գեոպրոմայնինգ Գոլդ» ՍՊԸ	Սիթի օֆ սմայլ	5,000	Արտացոլված չէ	https://cityofsmile.org/reports/?lang=hy	Առկա չէ
«Զանգեզուրի Պղնձամոլիբդենային Կոմբինատ» ՓԲԸ	Զանգեզուրի պղնձամոլիբդենային կոմբինատ բարեգործական հիմնադրամ	7,887,925	Արտացոլված չէ	Առկա չէ	Առկա չէ
«Լիճքվազ» ՓԲԸ	ՀՀ Սյունիքի մարզի զարգացման եւ ներդրման հիմնադրամ	300	Արտացոլված չէ	Առկա չէ	Առկա չէ
«Մուլտի Գրուպ» Կոնցեռն ՍՊԸ	Գազիկ Շառուկյան ԲՀ	35,909	Արտացոլված չէ	Առկա չէ	Առկա չէ
Ընդամենը		7,929,134			
2024					
«Գեոպրոմայնինգ Գոլդ» ՍՊԸ	Սիթի օֆ սմայլ	8,000	Արտացոլված չէ	https://cityofsmile.org/reports/?lang=hy	Առկա չէ

Կազմակերպություն	Հիմնադրամ	Նվիրատվության չափը՝ ըստ հանքարդյունահանող ընկերության կողմից ներկայացված հաշվետվության	Նվիրատվության չափը՝ ըստ հիմնադրամի կողմից ներկայացված հաշվետվության	Հիմնադրամի կողմից ներկայացված հաշվետվության հղում	Մեկնաբանություններ աուդիտի վերաբերյալ
«Զանգեզուրի Պղնձամոլիբդենային Կոմբինատ» ՓԲԸ	Զանգեզուրի պղնձամոլիբդենային կոմբինատ բարեգործական հիմնադրամ	6,667,713	Արտացոլված չէ	Առկա չէ	Առկա չէ
	Հայաստանի Ազգային Պոլիտեխնիկական Համալսարան Հիմնադրամ	732	Արտացոլված չէ	Առկա չէ	Առկա չէ
	Սոքս հաշմանդամություն ունեցող երեխաների և նրանց ընտանիքների աջակցության	3,999	Արտացոլված չէ	Առկա չէ	Առկա չէ
«Թեղուտ» ՓԲԸ	Իմ քայլը բարեգործական հիմնադրամ	5,000	Արտացոլված չէ	https://mystep.foundation/hy/2024/04/29/report-2023/	Առկա չէ
«Կապանի Լեռնահարստացման Կոմբինատ» ՓԲԸ (նախկին «Չաարատ Կապան» ՓԲԸ)	Ավետիս Բարեգործական Հիմնադրամ	88,400	Արտացոլված չէ	Առկա չէ	Առկա չէ

Կազմակերպություն	Հիմնադրամ	Նվիրատվության չափը՝ ըստ հանքարդյունահանող ընկերության կողմից ներկայացված հաշվետվության	Նվիրատվության չափը՝ ըստ հիմնադրամի կողմից ներկայացված հաշվետվության	Հիմնադրամի կողմից ներկայացված հաշվետվության հղում	Մեկնաբանություններ աուդիտի վերաբերյալ
	Իմ քայլը բարեգործական հիմնադրամ	1,000	Արտացոլված չէ	https://mystep.foundation/hy/2024/04/29/report-2023/	Առկա չէ
«Մուլտի Գրուպ» Կոնցեռն ՍՊԸ	Գազիկ Ծառուկյան ԲՀ	43,145	Արտացոլված չէ	Առկա չէ	Առկա չէ
Ընդամենը		6,817,989			

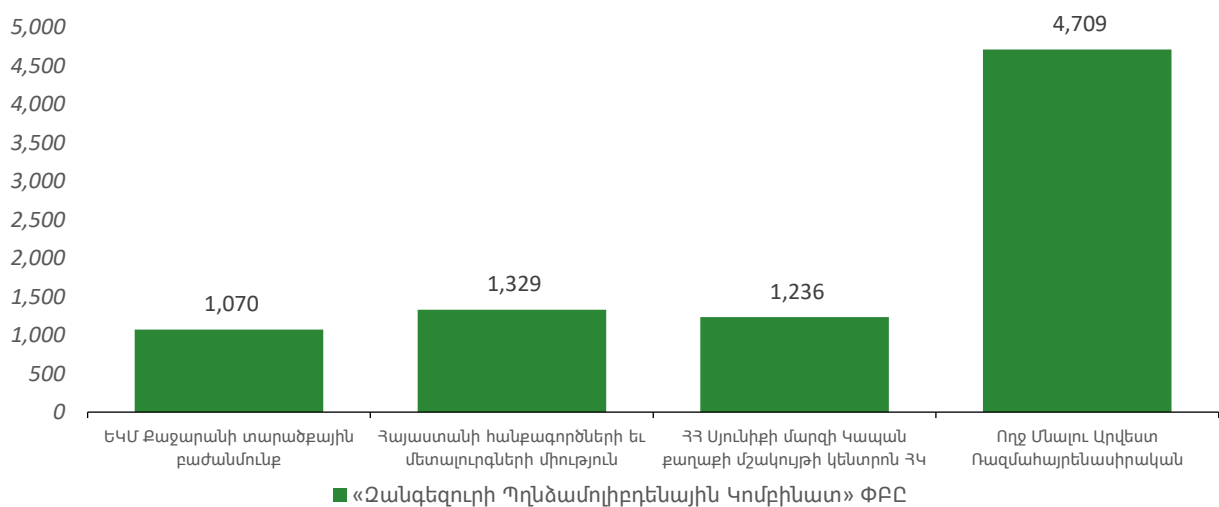
Աղբյուրը. ընդերքօգտագործող ընկերությունների կողմից ԱՀԹՆ գեկույցի համար

Հասարակական կազմակերպություններին իրականացված նվիրատվություններ

2023թ. ընթացքում ընդերքօգտագործող ընկերությունների կողմից հասարակական կազմակերպություններին իրականացված նվիրատվությունները կազմել են 8.3 միլիոն ՀՀ դրամ: 2024թ. նվիրատվությունները կազմել են 85 միլիոն ՀՀ դրամ: Նվիրատվությունն իրականացրել է 3 ընկերություն: Ստորև ներկայացված են այդ հասարակական կազմակերպություններին իրականացված նվիրատվությունները:

Գծապատկեր 6.2.3.3

2023թ. ընդերքօգտագործող ընկերությունների կողմից հասարակական կազմակերպությունների օգտին իրականացված ֆինանսական և ոչ ֆինանսական նվիրատվությունները, հազ. ՀՀ դրամ ⁷⁵

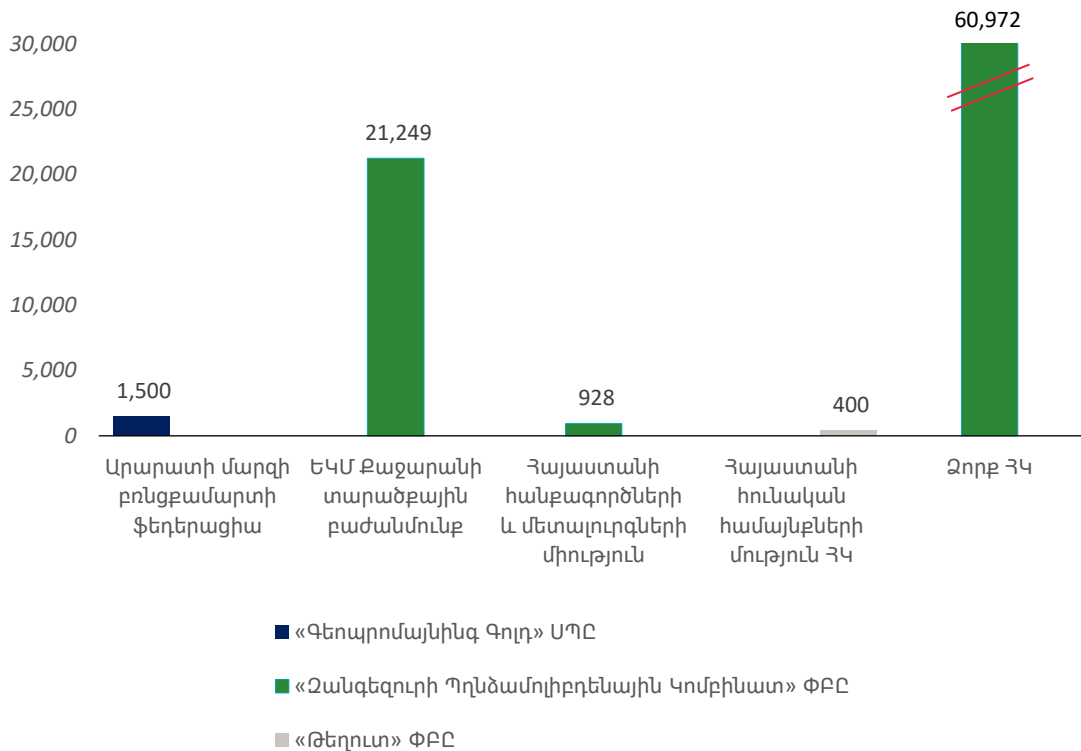
Աղբյուրը. ընդերքօգտագործող ընկերությունների կողմից ԱՀԹՆ գեկույցի համար

Գծապատկեր 6.2.3.4

2024թ. ընդերքօգտագործող ընկերությունների կողմից հասարակական կազմակերպությունների օգտին իրականացված ֆինանսական և ոչ ֆինանսական նվիրատվությունները, հազ. ՀՀ դրամ ⁷⁶

⁷⁵ Գծապատկերում դիտարկված են միայն այն հասարակական կազմակերպությունները, որոնց իրականացված ֆինանսական և ոչ ֆինանսական նվիրատվության արժեքը գերազանցում է 1 մլն ՀՀ դրամը

⁷⁶ Գծապատկերում դիտարկված են միայն այն հասարակական կազմակերպությունները, որոնց իրականացված ֆինանսական և ոչ ֆինանսական նվիրատվության արժեքը գերազանցում է 1 մլն ՀՀ դրամը

Աղբյուրը. ընդերքօգտագործող ընկերությունների կողմից ԱՀԹՆ գեկույցի համար

Աղյուսակ 6.2.3.2

2023-2024թթ. ընդերքօգտագործող ընկերությունների կողմից ՀԿ-ներին տրամադրված նվիրատվությունները, նվիրաբերությունները կամ այլ ձևով կատարված անհատույց օտարումները, հազ. ՀՀ դրամ⁷⁷

Կազմակերպություն	ՀԿ	Սոցիալ տնտեսական ներդրումը՝ ըստ հանքարդյունահանող ընկերության կողմից ներկայացված հաշվետվության	Սոցիալ տնտեսական ներդրումը՝ ըստ ՀԿ կողմից ներկայացված հաշվետվության	Տարբերություն	ՀԿ կողմից ներկայացված հաշվետվության հղում	Մեկնաբանություններ աուդիտի վերաբերյալ
2023						
«Զանգեզուրի Պղնձամոլիբդենային»	ԵԿՄ Քաջարանի տարածքային բաժանմունք	1,070	Արտացոլված չէ	-	Առկա չէ	Առկա չէ

⁷⁷ Ընկերությունների կողմից ԱՀԹՆ-ին տրամադրված հաշվետվություններ

Կազմակերպություն	ՀԿ	Սոցիալ տնտեսական ներդրումը՝ ըստ հանքարդյունահանող ընկերության կողմից ներկայացված հաշվետվության	Սոցիալ տնտեսական ներդրումը՝ ըստ ՀԿ կողմից ներկայացված հաշվետվության	Տարբերություն	ՀԿ կողմից ներկայացված հաշվետվության հղում	Մեկնաբանություններ աուդիտի վերաբերյալ
Կոմբինատ» ՓԲԸ						
	Հայաստանի հանքագործների և մետալուրգների միություն	1,329	Արտացոլված չէ	-	Առկա չէ	Առկա չէ
	ՀՀ Սյունիքի մարզի Կապան քաղաքի մշակույթի կենտրոն ՀԿ	1,236	Արտացոլված չէ	-	Առկա չէ	Առկա չէ
	Ողջ Մնալու Արվեստ Ռազմահայրենասիրական	4,709	Արտացոլված չէ	-	Առկա չէ	Առկա չէ
2024						
«Գեոպրոմայն ինգ Գոլդ» ՍՊԸ	Արարատի մարզի բոնցքամարտի ֆեդերացիա	1,500	Արտացոլված չէ	-	Առկա չէ	Առկա չէ
«Զանգեզուրի Պղնձամոլիբդենային Կոմբինատ» ՓԲԸ	ԵԿՄ Քաջարանի տարածքային բաժանմունք	21,249	Արտացոլված չէ	-	Առկա չէ	Առկա չէ
	Հայաստանի հանքագործների և մետալուրգների միություն	928	Արտացոլված չէ	-	Առկա չէ	Առկա չէ
	Զորք ՀԿ	60,972	Արտացոլված չէ	-	Առկա չէ	Առկա չէ
«Թեղուտ» ՓԲԸ	Հայաստանի հունական համայնքների մություն ՀԿ	400	Արտացոլված չէ	-	Առկա չէ	Առկա չէ

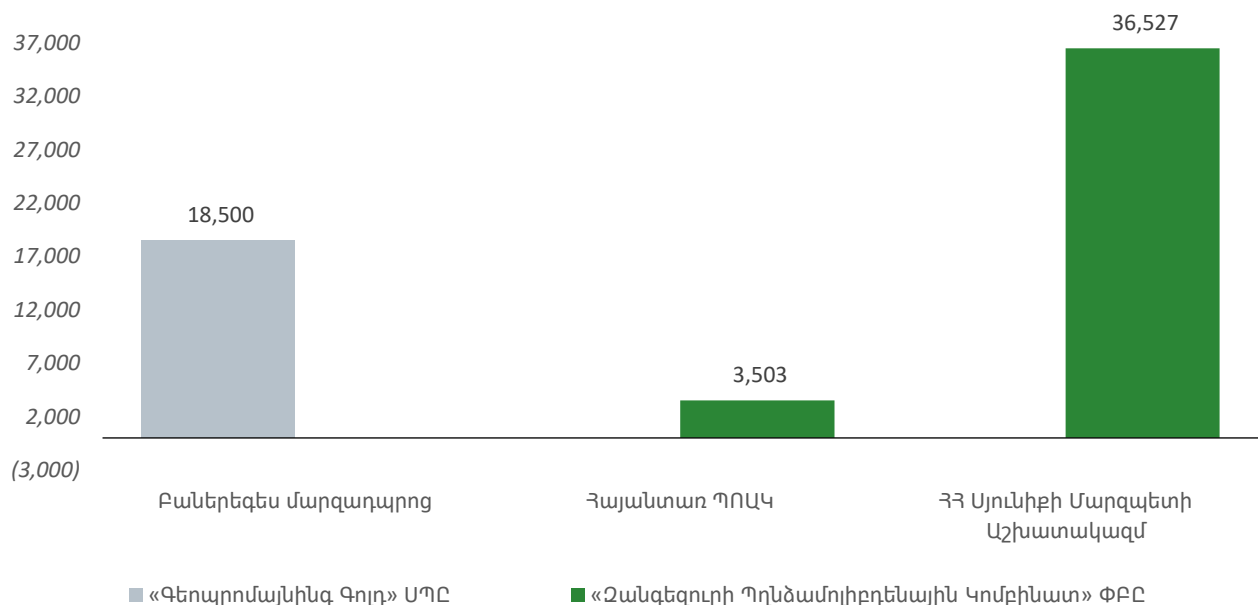
Աղբյուրը. ընդերքօգտագործող ընկերությունների կողմից ԱՀԹՆ գեկույցի համար

Պետական և համայնքային ոչ առևտրային կազմակերպությունների օգտին իրականացված նվիրատվություններ

2023թ. ընդերքօգտագործող ընկերությունների կողմից պետական և համայնքային ոչ առևտրային կազմակերպություններին իրականացված նվիրատվությունների չափը կազմում է 58 միլիոն ՀՀ դրամ, իսկ 2024թ. -ին 1.5 միլիոն ՀՀ դրամ Ստորև ներկայացված են պետական և համայնքային ոչ առևտրային կազմակերպություններին իրականացված նվիրատվությունները:

Գծապատկեր 6.2.3.4

2023թ. ընդերքօգտագործող ընկերությունների կողմից պետական և համայնքային ոչ առևտրային կազմակերպությունների օգտին իրականացված ֆինանսական և ոչ ֆինանսական նվիրատվությունները, հազ. ՀՀ դրամ⁷⁸

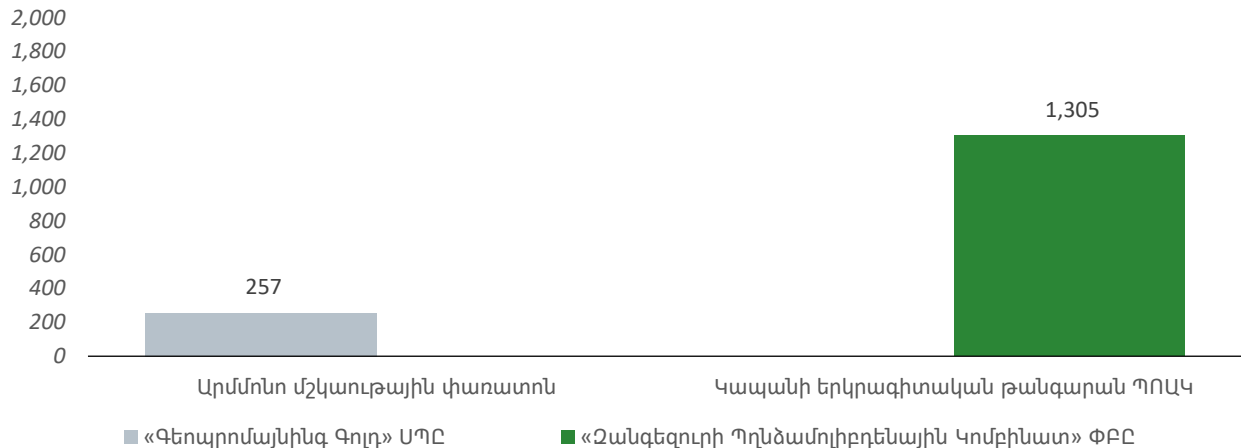

Աղբյուրը. ընդերքօգտագործող ընկերությունների կողմից ԱՀԹՆ գեկույցի համար

⁷⁸ Ընկերությունների կողմից ԱՀԹՆ-ին տրամադրված հաշվետվություններ

Գծապատկեր 6.2.3.5

2024թ. ընդերքօգտագործող ընկերությունների կողմից պետական և համայնքային ոչ առևտրային կազմակերպությունների օգտին իրականացված ֆինանսական և ոչ ֆինանսական նվիրատվությունները, հազ. ՀՀ դրամ⁷⁹

Աղբյուրը. ընդերքօգտագործող ընկերությունների կողմից ԱՀԹՆ գեկույցի համար

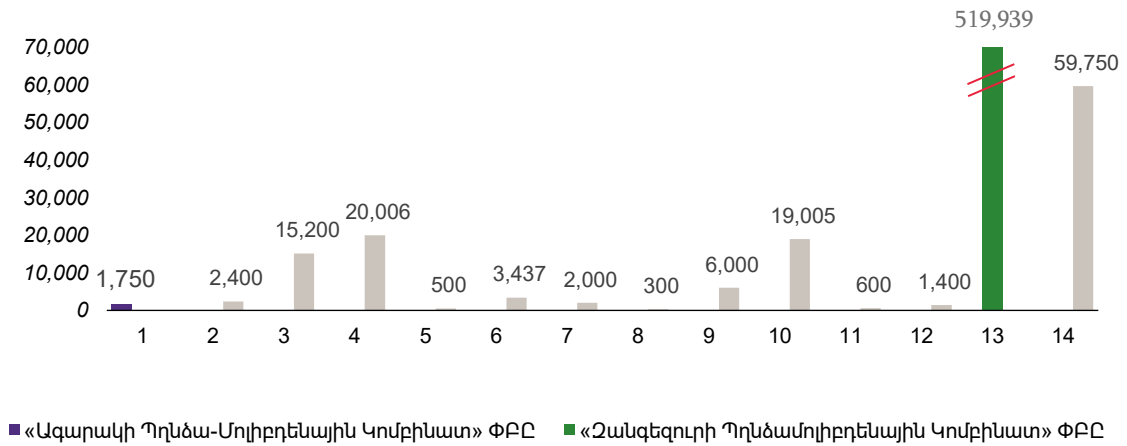
Այլ կազմակերպությունների օգտին իրականացված նվիրատվություններ

Ընդերքօգտագործող ընկերությունների կողմից 2023-2024թթ. իրականացվել են նաև նվիրատվություններ այլ կազմակերպատիրավական տեսակ ունեցող անձանց՝ պետական կառավարչական հիմնարկներ, արհեստակցական կազմակերպություններ, առևտրային կազմակերպություններ և այլն, ընդհանուր առմամբ նվիրատվությունների արժեքը կազմել է 652 միլիոն ՀՀ դրամ՝ 2023թ-ին և 450 միլիոն ՀՀ դրամ՝ 2024թ-ին : Ստորև ներկայացված գծապատկերը ներառում է կազմակերպությունների նվիրատվությունները և այլ կազմակերպատիրավական տեսակ ունեցող անձանց ցուցակը:

⁷⁹ Ընկերությունների կողմից ԱՀԹՆ-ին տրամադրված հաշվետվություններ

Գծապատկեր 6.2.3.6

2023թ. ընդերքօգտագործող ընկերությունների կողմից այլ ոչ առևտրային կազմակերպություններին իրականացված ֆինանսական և ոչ ֆինանսական նվիրատվությունները, հազ. ՀՀ դրամ⁸⁰

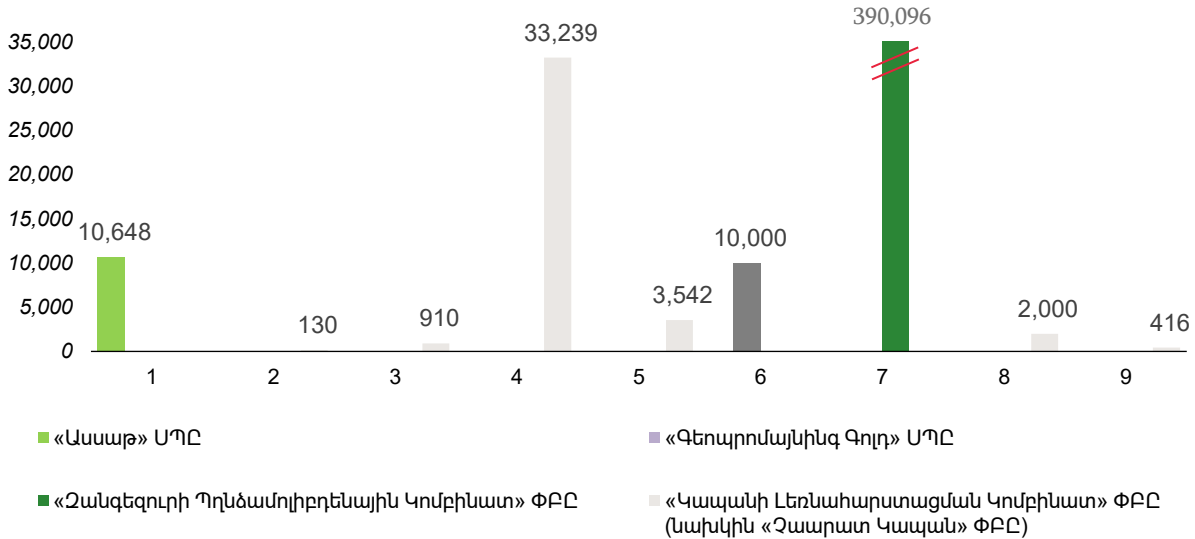
Աղբյուրը. ընդերքօգտագործող ընկերությունների կողմից ԱՀԹՆ գեկույցի համար

1 Ագարակի ՊՄԿ ՓԲԸ արհեստակցական կազմակերպություն	7 Կապանի բժշկական կենտրոն
2 Ագատաամարտ կոմիտե	8 Հալիլի քոնսալթ ՍՊԸ
3 Արման Հակոբյան ԱԶ	9 Հրանտ Քալաշյան ԱԶ
4 Բիլլըր Մաքս ՍՊԸ	10 Մհեր Սարգսյան ԱԶ
5 Գիտտուն ՈՒԶԿ	11 Շին-կոմֆորտ ՍՊԸ
6 Կապանի Բեռնաուղեորատար ավտոտրանսպորտային ՓԲԸ	12 Որակյալ Գործ ՍՊԸ
	13 Պաշտպանության ոլորտ
	14 Վիլաշին ՍՊԸ

Գծապատկեր 6.2.3.7

⁸⁰ Ընկերությունների կողմից ԱՀԹՆ-ին տրամադրված հաշվետվություններ

2024թ. ընդերքօգտագործող ընկերությունների կողմից այլ ոչ առևտրային կազմակերպություններին իրականացված ֆինանսական և ոչ ֆինանսական նվիրատվությունները, հազ. ՀՀ դրամ⁸¹

Աղբյուրը. ընդերքօգտագործող ընկերությունների կողմից ԱՀԹՆ գեկույցի համար

1 Աստղիկ	6	Ճաննանախագիծ ինստիտուտ ՍՊԸ
2 Լիանա Արգումանյան ԱԶ	7	Պաշտպանության ոլորտ
3 Կապանի բեռնաուղևորատար ավտոտրանսպորտային ՓԲԸ	8	Սյունյաց աշխարհ ՍՊԸ
4 Կապանի նորոգչին ՍՊԸ	9	Վազգեն Պողոսյան ԱԶ
5 Կարեն-Գարիկ ՍՊԸ		

Ֆիզիկական անձանց օգտին իրականացված նվիրատվություններ

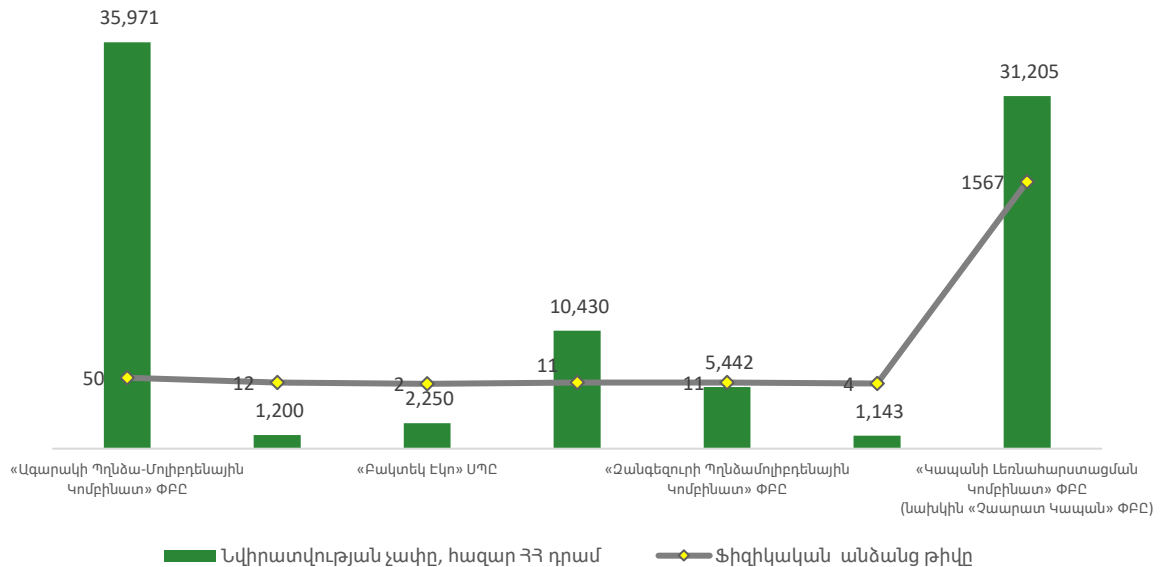
2023 և 2024թթ. ընդերքօգտագործող ընկերություններն իրականացրել են նվիրատվություններ համապատասխանաբար 87.6 մլն և 158.7 մլն ՀՀ դրամ արժեքով: 2023թ. նվիրատվություն ստացած ֆիզիկական անձանց թիվը կազմել է 1657, իսկ 2024թ.՝ 803: 2023թ. «Կապանի Լեռնահարստացման Կոմբինատ» ՓԲԸ-ն իրականացրել է 1567 ֆիզիկական անձանց նվիրատվություն, որը կազմել է ընդհանուր ֆիզիկական անձանց 94.6%, 2024թ. այդ ցուցանիշը կազմել է 62.3%:

Ստորև ներկայացված է 2023 և 2024թթ. ընդերքօգտագործող ընկերությունների կողմից իրականացված ֆիզիկական անձանց նվիրատվությունների ընդհանուր չափը և ֆիզիկական անձանց քանակը:

Գծապատկեր 6.2.3.8

⁸¹ Ընկերությունների կողմից ԱՀԹՆ-ին տրամադրված հաշվետվություններ

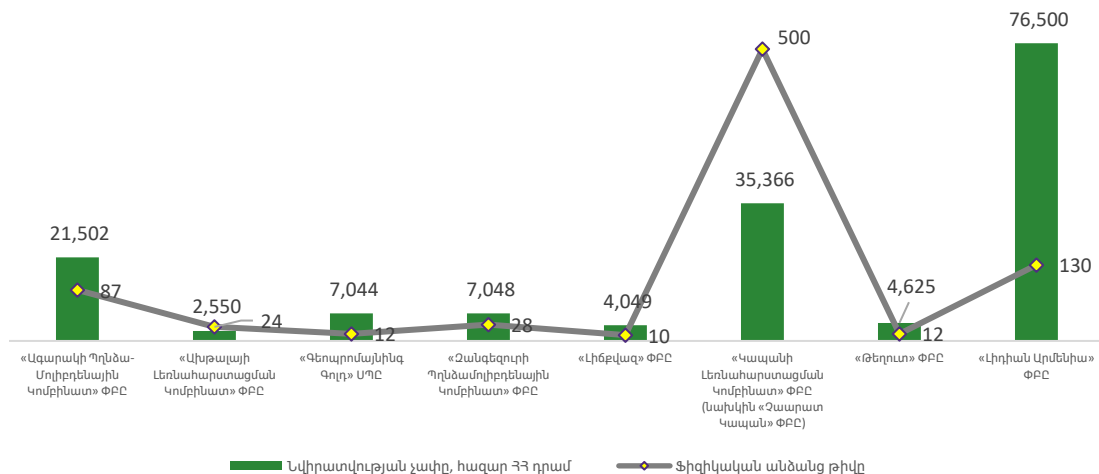
2023թ. ընդերքօգտագործող ընկերությունների կողմից ֆիզիկական անձանց օգտին իրականացված նվիրատվությունները և նրանց թիվը, հազ. ՀՀ դրամ⁸²

Աղբյուրը. ընդերքօգտագործող ընկերությունների կողմից ԱՀԹՆ գեկույցի համար

Գծապատկեր 6.2.3.9

2024թ. ընդերքօգտագործող ընկերությունների կողմից ֆիզիկական անձանց օգտին իրականացված նվիրատվությունները և նրանց թիվը, հազ. ՀՀ դրամ⁸³

Աղբյուրը. ընդերքօգտագործող ընկերությունների կողմից ԱՀԹՆ գեկույցի համար

⁸² Ընկերությունների կողմից ԱՀԹՆ-ին տրամադրված հաշվետվություններ

⁸³ Ընկերությունների կողմից ԱՀԹՆ-ին տրամադրված հաշվետվություններ

6.2.4. Ընդերքօգտագործող ընկերությունների կողմից վճարված ռոյալթիներից համայնքներին մասնհանումներ

Համաձայն 2022թ. մարտի 4-ի «ՀՀ բյուջետային համակարգի մասին» օրենքի ՀՕ-52-Ն փոփոխության⁸⁴, 2023թ.-ից հունվարի 1-ից ուժի մեջ էլ մտել ընդերքօգտագործող ընկերությունների կողմից վճարված ռոյալթիից ազդակիր համայնքներին մասնհանումները: Պետական բյուջեի ծախսերում համայնքներին մասնհանումը կատարվում է հաշվետու տարում յուրաքանչյուր ընկերության կողմից վճարված ռոյալթիի 2 տոկոսի չափով: Յուրաքանչյուր ռոյալթի վճարողի համայնքային մասնհանումը բաշխվում է համայնքների բյուջեների երկաստիճան համակարգով՝ համայնքային մասնհանման 50 տոկոսը հավասարաչափ բաշխվում է համայնքի ազդակիր բնակավայրերի միջև, իսկ մյուս 50 տոկոսը հավասարաչափ բաշխվում է Հայաստանի Հանրապետության այն բոլոր համայնքների միջև, որոնց կազմում կան «ՀՀ բյուջետային համակարգի մասին» օրենքի 1.2-րդ հոդվածի 19.1-ին մասով սահմանված ազդակիր բնակավայրեր՝ այլ ռոյալթի վճարողներից, բացառելով 19.1-ին մասի սկզբնամասում նշված ազդակիր բնակավայրեր ներառող համայնքները: Համայնքային մասնհանումները նպատակային միջոցներ են և օգտագործվում են համայնքի սոցիալ-տնտեսական զարգացման ծրագրերի իրականացման համար՝ առաջնահերթություն տալով ազդակիր բնակավայրին: Մասնհանումների չափերը որոշելիս հիմք են ընդունվում առաջիկա բյուջետային տարվան նախորդող երրորդ տարվա փաստացի վճարված ռոյալթիի գումարների առկա տվյալները:

Օրենքով սահմանված կարգավորումների համաձայն՝ համայնքային մասնհանումների ծրագրերի իրականացման մեկնարկը տրվել է 2024 թվականին, իսկ իրականացվող ծրագրերի համար հիմք են հանդիսացել 2021 թվականին վճարված ռոյալթիները: 2021 թվականին ընկերությունների կողմից ՀՀ պետական բյուջե է վճարվել 52,560 միլիոն ՀՀ դրամ, որի 2%-ը կազմել է 1,051 ՀՀ դրամ:

2024 թվականին ազդակիր բնակավայրեր ներառող ՀՀ 6 խոշորացված համայնքների (Ծաղկաձոր, Վարդենիս, Ալավերդի, Կապան, Քաջարան, Մեղրի)՝ սոցիալ-տնտեսական զարգացման ծրագրերի իրականացման համար ՀՀ պետական բյուջեից հատկացվել է 1,051 միլիոն ՀՀ դրամ՝ համայնքային մասնհանումների ծրագրերի իրականացման նպատակով:

Համայնքային մասնհանումների ծախսման ծրագրի նախագիծը և ծրագրի փոփոխությունները մշակում է համայնքի ղեկավարը՝ հիմք ընդունելով տվյալ մարզի կամ համայնքի զարգացման կամ այլ ծրագրային կամ ռազմավարական նշանակության փաստաթղթերը՝ առաջնահերթություն տալով ազդակիր բնակավայրի զարգացման ծրագրերին: Ծրագրով նախատեսված միջոցառումների ուղղությունները, դրանց առաջնահերթությունները սահմանում է Հայաստանի Հանրապետության կառավարությունը:

Ստորև ներկայացվում է համայնքներին մասնհանումների հաշվարկը 2024թ.-ի. համար:

Աղյուսակ 6.2.4.1

Ընդերքօգտագործող ընկերությունների կողմից վճարված ռոյալթիներից համայնքներին մասնհանումների հաշվարկը 2024թ. համար, հազար ՀՀ դրամ

⁸⁴ <https://www.arlis.am/hy/acts/160940>

Հ/Հ	Ընդերքօգտագործող կազմակերպության անվանումը	Ազդակիր բնակավայրի անվանումը	Ազդակիր բնակավայրեր ներառող համայնքը	Վճարված ռոյալթի՝ ՀՀ դրամ (ՊԵԿ տվյալներ)	Ազդակիր բնակավայրին բաշխված ռոյալթի չափ	Ազդակիր բնակավայրեր ներառող համայնքին բաշխված ռոյալթի չափ	Ազդակիր բնակավայրեր ներառող համայնքներին բաշխված ռոյալթի ընդհանուր չափը
Մյունիքի մարզ							
1	«Զանգեզուրի Պղնձամոլիբդենային Կոմբինատ» ՓԲԸ	Քաջարան	Քաջարան	25,151,219	16,767	39,156	190,063.70
		Քաջարան 9			16,767		
		Լեռնաձոր			16,767		
		Ներքին Գիրաթաղ			16,767		
		Կավճուտ			16,767		
		Անդրկավան			16,767		
		Կաթնառատ			16,767		
		Նոր Աստղաբերդ			16,767		
		Գեղի			16,767		
		Կապան	Կապան		16,767	39,156	251,092.8
		Արծվանիկ			16,767		
		Մյունիք			16,767		
		Աճանան			16,767		
		Սևաքար			16,767		
		Չափնի			16,767		
2	«Ագարակի Պղնձա-Մոլիբդենային Կոմբինատ» ՓԲԸ	Ագարակ	Մեղրի	1,467,409	2,935	78,979	93652,9
		Մեղրի			2,935		
		Կարճևան			2,935		
		Կուրիս			2,935		
		Գուդեմնիս			2,935		
3	«Կապանի Լեռնահարստացման Կոմբինատ» ՓԲԸ	Գեղանուշ	Կապան	3,529,924	8,825	76,032	-
		Կապան			8,825		
		Մյունիք			8,825		
		Աճանան			8,825		
Լոռու մարզ							
1	«Թեղուտ» ՓԲԸ	Շնող	Ալավերդի	9,429,116	47,146	67,605	246,094.9
		Թեղուտ			47,146		

Հ/Հ	Ընդերքօգտագործող կազմակերպության անվանումը	Ազդակիր բնակավայրի անվանումը	Ազդակիր բնակավայրեր ներառող համայնքը	Վճարված ռոյալթի ՀՀ դրամ (ՊԵԿ տվյալներով)	Ազդակիր բնակավայրին բաշխված ռոյալթիի չափ	Ազդակիր բնակավայրեր ներառող համայնքին բաշխված ռոյալթիի չափ	Ազդակիր բնակավայրեր ներառող համայնքներին բաշխված ռոյալթիի ընդհանուր չափը
2	«Ախթալայի Լեռնահարստացման Կոմբինատ» ՓԲԸ	Շամլուղ	Ալավերդի	364,444	1,822	80,554	
		Ճոճկան			1,822		
Գեղարքունիքի մարզ							
1	«Գեղարքունայնի գ Գոլդ» ՍՊԸ	Սոթք	Վարդենիս	12,141,397	30,353	63,730	185,144.2
		Կուտակա ն			30,353		
		Կախակն			30,353		
		Տրետուք			30,353		
Կոտայքի մարզ							
1	«Մեղրաձոր Գոլդ» ՍՊԸ	Մեղրաձոր	Ծաղկաձոր	477,169	1,193	80,393	85,165.1
		Արտավազ			1,193		
		Մարմարիկ			1,193		
		Աղավնաձոր			1,193		
Ընդամենը				52,560,677	525,607	525,607	1,051,213.50

Աղբյուրը. ՏԿԵՆ-ի կողմից ԱՃԹՆ գեկույցի շրջանակներում տրամադրված տեղեկատվություն

Համայնքային մասհանումների ծախսման ծրագրով նախատեսված միջոցառումների ուղղությունները հաստատվել են ՀՀ կառավարության 2022թ. սեպտեմբերի 1-ի N 1370-Ն որոշմամբ⁸⁵, համաձայն որի սահմանվել է ծախսման հետևյալ 9 ուղղությունները.

1. Գյուղատնտեսություն,
2. կրթություն և գիտություն,
3. առողջապահություն,

⁸⁵ <https://www.arlis.am/hy/acts/168150>

4. սոցիալական ապահովություն,
5. մշակույթ, սպորտ և երիտասարդության զբաղվածություն,
6. քաղաքաշինություն,
7. ջրամատակարարում և ջրահեռացում,
8. տրանսպորտ և ճանապարհաշինություն,
9. զբոսաշրջություն:

Ստորև ներկայացվում է համայնքների կողմից կազմված միջոցառումների ծրագրերը նշված 9 ծախսային ուղղությունների գծով.

Աղյուսակ 6.2.4.3

Ռոյալթիներից համայնքային մասհանումների ծախսման ծրագրեր 2024թ. համար

Հ/Հ	Ազդակիր բնակավայրեր ներառող համայնքը	Ծրագրի ուղղություն	Ժամանակա հատված	Հղում
1	Քաջարան	1. Համայնքի գյուղատնտեսության զարգացում ու ընդլայնում 2. Քաղաքային միջավայրի բարելավում	01/09/2023 - 01/12/2024	https://kajaran.am/Pages/DocFlow/Def.aspx?a=v&g=56839f9f-ae6a-45df-9549-732b41d1b554
2	Կապան	Խմելու ջրամատակարարման բարելավում	30/03/2024 - 31/12/2024	https://kapan.am/Pages/DocFlow/Def.aspx?a=v&g=f10e120e-e17a-4fe9-b5eb-bf7df8959609
3	Մեղրի	«Մեղրի քաղաքի մարգագաղաշտի վերանորոգում»	01/07/2024- 31/12/2024	https://meghri.am/Pages/DocFlow/Def.aspx?a=v&g=0526ec44-76f7-4cba-8d29-ba0f9d7faf44
4	Ալավերդի	Ճանապարհային ցանցի բարելավում և անվտանգ երթևեկության ապահովում	01/01/2024 - 31/12/2024	https://alaverdi.am/Pages/DocFlow/Def.aspx?a=v&g=43834613-d1f6-45bf-85d2-4c67f1fd1865
5	Վարդենիս	«Վարդենիս համայնքի Ծովակ, Լուսակունք, Վանեվան, Տորֆավան բնակավայրերի համար խմելու ջրի կապտածի վերանորոգում, Կուտական բնակավայրի ոռոգման արտաքին ցանցի) և Սոթք բնակավայրի ոռոգման ներքին ցանցի կառուցում, Կախակն բնակավայրի, Տրետուք բնակավայրի և Սոթք բնակավայրի ճանապարհահատվածների	-	https://vardenis.am/Pages/DocFlow/Def.aspx?a=v&g=c6031314-70df-4f38-a858-84c7ac758eae

Հ/Հ	Ազդակիր բնակավայրեր ներառող համայնքը	Ծրագրի ուղղություն	Ժամանակա հատված	Հղում
		ասֆալտապատում, ամենագնացի ձեռքբերում»		
6	Ծաղկաձոր	«Մեղրաձոր բնակավայրի Սամվել Մուրադյանի անվան մարզամշակութային կենտրոնի կապիտալ վերանորոգման, գույքի ձեռքբերման, բակի տարածքի բարեկարգման և կանաչապատման աշխատանքներ»	-	https://tsakhkadzor-kotayk.am/upload/DocFlow/4CDP/Reports/We252191122089126_999.PDF

Աղբյուրը. Համայնքների պաշտոնական կայքեր

6.3. Մետաղական արդյունահանման գործունեության ազդեցությունը շրջակա միջավայրի վրա (պահանջ 6.4)

2023 թվականի ԱՀԹՆ ստանդարտը զգալիորեն ամրապնդում է շրջակա միջավայրի և սոցիալական ազդեցությունների վերաբերյալ բացահայտումները՝ ներմուծելով նոր և կատարելագործված դրույթներ, որոնք նպաստում են համապատասխան տեղեկատվությանը հանրության հասանելիությանը և խթանում են այս հարցերի շուրջ հանրային քննարկումները: Մասնավորապես, ԱՀԹՆ Ստանդարտի 6.4-րդ պահանջը հաշվետու երկրներին խրախուսում է ներկայացնել տեղեկատվություն արդյունահանող ոլորտների շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության կառավարման և մոնիթորինգի վերաբերյալ: Այս առնչությամբ, ՀՀ ընդերքի մասին օրենսդրությունը մնում է անփոփոխ. ընդերքօգտագործողը պարտավոր է իրականացնել շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության մշտադիտարկում և ապահովել դրա արդյունքների համապարփակ ներկայացումը:

ՀՀ ընդերքի մասին օրենսգրքի 59-րդ հոդվածի համաձայն՝ մետաղական օգտակար հանածոների դեպքում մշտադիտարկումների արդյունքները պետք է ներկայացվեն ՇՄՆ՝ եռամսյակային հաշվետվություններով, իսկ յուրաքանչյուր տարվա ավարտից հետո՝ մինչև փետրվարի 20-ը, ամփոփ տարեկան հաշվետվությամբ: Մշտադիտարկումների ցուցիչները ձևավորվում են երկրաբանական ուսումնասիրության, արդյունահանման աշխատանքային ծրագրերի, ինչպես նաև շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության նախնական գնահատման հայտի և հաշվետվության հիման վրա, ինչպես սահմանվում է ՀՀ կառավարության համապատասխան որոշմամբ:

Մշտադիտարկումների ծրագիրը պարտադիր ընդգրկում է շրջակա միջավայրի բոլոր հիմնական բաղադրիչները՝ հող, մթնոլորտային օդ, մակերևութային և ստորերկրյա ջրեր, բուսական և կենդանական աշխարհ: Նմուշների լաբորատոր ուսումնասիրությունները, ինչպես նաև ավտոմատ չափման համակարգերով իրականացվող չափումները, կատարվում են հավատարմագրված լաբորատորիաներում, իսկ արդյունքները հրապարակվում են լիազոր մարմնի կամ ընդերքօգտագործողի պաշտոնական կայքերում: Նախորդ գեկույցում ներկայացված մոտեցումը շարունակում է գործել նաև 2023-2024թթ. ընթացքում՝ ընդգծելով, որ պատասխանատվություն

ամբողջությամբ դրված է ընդերքօգտագործողի վրա, և մոնիթորինգի համար առանձին վճար չի սահմանվում:

Լիազոր մարմինն ստացված եռամսյակային և տարեկան տվյալները ամփոփում է ու 10 աշխատանքային օրվա ընթացքում հրապարակում իր կայքում: Ստորև ներկայացված աղյուսակում ներառված են այն ընկերությունները, որոնք 2023-2024 թվականներին ներկայացրել են համապատասխան մշտադիտարկումների հաշվետվությունները:

Չնայած 2023 թվականի ԱՃԹՆ ստանդարտը չի պահանջում ընկերություններից պատրաստել ԲՄԿ (բնապահպանական, սոցիալական և կառավարման) ամբողջական հաշվետվություններ, այն պահանջում է որոշակի բացահայտումներ և խրախուսում է ԲՄԿ հարցերին վերաբերող այլ տեղեկատվության հանրայնացում: Ընկերությունները պետք է բացահայտեն գենդերային տարանջատված զբաղվածության, շրջակա միջավայրի և սոցիալական ազդեցության գնահատականների վերաբերյալ տեղեկատվություն և խրախուսվում են բացահայտել ջերմոցային գազերի արտանետումները՝ համաձայն միջազգային նորմերի: Սակայն, դեռևս միայն «Զանգեզուրի պղնձամոլիբդենային կոմբինատ» ՓԲԸ-ն է, 2021թ.-ից ի վեր ներկայացրել կայուն զարգացման հաշվետվություններ՝ կազմված Գլոբալ հաշվետվողականության նախաձեռնության (GRI) կայուն զարգացման ոլորտում հաշվետվողականության ստանդարտների և Կայուն զարգացման ոլորտում հաշվապահական հաշվառման չափանիշների խորհրդի (SASB) կայուն զարգացման մասին հրապարակման սկզբունքների և մոտեցումների համաձայն: Ակնկալվում է, որ օրենսդրական փոփոխությունները և պահանջները կստիպեն ընդերքօգտագործող ընկերություններին քայլեր ձեռնարկել կայուն զարգացմանը վերաբերող սոցիալական և մասնավորապես շրջակա միջավայրին առնչվող, ջերմոցային գազերի արտանետումների վերաբերյալ տեղեկատվություն տրամադրել համապատասխան մարմիններին և այն բացահայտել նաև ԱՃԹՆ հաշվետվության շրջանակներում՝ ստանդարտի պահանջներին համապատասխան: Նշենք նաև, որ «Կլիմայի մասին» օրենքի նախագծի 29-րդ հոդվածի, 3-րդ կետը սահմանում է, որ ջերմոցային գազերի արտանետումների գույքագրման և կադաստրի վարման նպատակով լիազոր մարմինն տվյալներ պետք է տարամղրեն՝

- պետական կառավարման համակարգի մարմինները,
- տեղական ինքնակառավարման մարմինները,
- ջերմոցային գազեր արտանետող իրավաբանական անձինք և ձեռնարկատիրական գործունեությամբ զբաղվող ֆիզիկական անձինք:

2023թ. ԱՃԹՆ հաշվետու 25 ընկերություններից բնապահպանական մոնիթորինգի հաշվետվություն է ներկայացրել միայն 11-ը (նախորդ տարվա 8-ի համեմատ՝ աճ է դիտվում): 2024թ. հաշվետու 23 կազմակերպություններից հաշվետվություն է ներկայացրել 9-ը:

2024թ.-ին, ի տարբերություն 2023-ի, հաշվետվություն չեն ներկայացրել «Լիդիան Արմենիա» ՓԲԸ, «Մեղրաձոր Գոլդ» ՍՊԸ, "Բակտեկ Էկո" ՍՊԸ-ն: Միաժամանակ, ցանկում ընդգրկված բոլոր ընկերությունները չեն ապահովում ինչպես եռամսյակային, այնպես էլ տարեկան հաշվետվությունների ամբողջականությունը: Երկու հաշվետու տարիների համար լիարժեք եռամսյակային և տարեկան հաշվետվություններ են ներկայացրել միայն «Զանգեզուրի ՊՄԿ» ՓԲԸ, «Թեղուտ» ՓԲԸ, «Լիճքվազ» ՓԲԸ և «Կապանի ԼՀԿ» ՓԲԸ:

Մյուս ընկերությունները տրամադրել են կամ միայն տարեկան, կամ միայն որոշակի եռամսյակային հաշվետվություններ՝ ձևավորելով մասնակի և ոչ ամբողջական տեղեկատվական դաշտ:

Աղյուսակ 6.3.1

2023թ.և 2024թ. ընդերքօգտագործողների կողմից բնապահպանական մշտադիտարկումների հաշվետվություններ

2023					
Ընկերություն	Առաջին եռամսյակ	Երկրորդ եռամսյակ	Երրորդ եռամսյակ	Չորրորդ եռամսյակ	Տարեկան հաշվետվություն
«Ագարակի Պղնձ-մոլիբդենային Կոմբինատ» ՓԲԸ	Ներկայացված է	Ներկայացված է	Ներկայացված է	Ներկայացված է	Ներկայացված է
«Լիդիան Արմենիա» ՓԲԸ	Ներկայացված է	Ներկայացված է	Ներկայացված է	Ներկայացված է	Ներկայացված է
«Մեդրաձոր Գոլդ» ՍՊԸ					Ներկայացված է
«Բակտեկ Էկո» ՍՊԸ			Ներկայացված է		
«Ախթալայի Լեռնահարստացման Կոմբինատ» ՓԲԸ	Ներկայացված է	Ներկայացված է	Ներկայացված է		
«Գեոպրոմայնինգ Գոլդ» ՍՊԸ					Ներկայացված է
«Զանգեզուրի ՊՄԿ» ՓԲԸ	Ներկայացված է	Ներկայացված է	Ներկայացված է	Ներկայացված է	Ներկայացված է
«Թեղուտ» ՓԲԸ	Ներկայացված է	Ներկայացված է	Ներկայացված է	Ներկայացված է	Ներկայացված է
«Լիճքվազ» ՓԲԸ	Ներկայացված է	Ներկայացված է	Ներկայացված է	Ներկայացված է	Ներկայացված է
«Կապանի Լեռնահարստացման Կոմբինատ» ՓԲԸ (նախկին «Չափառա Կապան» ՓԲԸ)	Ներկայացված է	Ներկայացված է	Ներկայացված է	Ներկայացված է	Ներկայացված է
«Սազամար» ՓԲԸ					Ներկայացված է
2024					
Ընկերություն	Առաջին եռամսյակ	Երկրորդ եռամսյակ	Երրորդ եռամսյակ	Չորրորդ եռամսյակ	Տարեկան հաշվետվություն

«Ագարակի Պղնձա-մոլիբդենային Կոմբինատ» ՓԲԸ	Ներկայացված է	Ներկայացված է	Ներկայացված է	Ներկայացված է	Ներկայացված է
«Ակտիվ Լեռնագործ» ՍՊԸ					Ներկայացված է
«Լիդիան Արմենիա» ՓԲԸ					
«Մեդրաձոր Գոլդ» ՍՊԸ					
"Բակտեկ Էկո" ՍՊԸ					
«Ախթալայի Լեռնահարստացման Կոմբինատ» ՓԲԸ	Ներկայացված է	Ներկայացված է	Ներկայացված է	Ներկայացված է	
«Գեոպրոմայնինգ Գոլդ» ՍՊԸ					Ներկայացված է
«Զանգեզուրի ՊՄԿ» ՓԲԸ	Ներկայացված է	Ներկայացված է	Ներկայացված է	Ներկայացված է	Ներկայացված է
«Թեղուտ» ՓԲԸ	Ներկայացված է	Ներկայացված է	Ներկայացված է	Ներկայացված է	Ներկայացված է
«Լիճքվազ» ՓԲԸ	Ներկայացված է	Ներկայացված է	Ներկայացված է	Ներկայացված է	Ներկայացված է
«Կապանի Լեռնահարստացման Կոմբինատ» ՓԲԸ (նախկին «Չաարատ Կապան» ՓԲԸ)	Ներկայացված է	Ներկայացված է	Ներկայացված է	Ներկայացված է	Ներկայացված է
«Մազամար» ՓԲԸ		Ներկայացված է			Ներկայացված է

Աղբյուրը: [ԸՆԴԵՐՔԻ ՀԱՇՎԵՏՎՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԱՐԽԻՎ - Շրջակա միջավայրի նախարարություն \(env.am\)](http://env.am)

Ինչպես նշվել էր նաև նախորդ զեկույցում, «Շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատման և փորձաքննական» գործընթացների թափանցիկության ապահովումը շարունակում է մնալ խնդիր: «Օրենքի 19-րդ հոդվածի 5-րդ մասի համաձայն պետական փորձաքննական եզրակացությունը երկու աշխատանքային օրվա ընթացքում տրամադրվում է նախաձեռնողին և յոթ աշխատանքային օրվա ընթացքում տեղադրվում է լիազոր մարմնի պաշտոնական կայքում»: «Օրենքի 16-րդ հոդվածի 2-րդ մասի համաձայն՝ գնահատման գործընթացում ծանուցումից հետո՝ ոչ շուտ, քան 21-րդ և ոչ ուշ, քան 25-րդ աշխատանքային օրն իրականացնում է հանրային լսում ազդակիր բնակավայրում: Օրենքի 28-

րդ հոդվածի 7-րդ մասի համաձայն՝ փորձաքննության ընթացքում հանրային լսումներն իրականացվում են ծանուցումից ոչ շուտ, քան 15-րդ օրը»:

Այնուհանդերձ, ինչպես նախորդ տարի, այս հաշվետու տարում ևս ընդերքօգտագործման նախագծերի բոլոր փորձաքննական եզրակացությունները և նախագծային փաստաթղթերը լիարժեքորեն չեն տեղադրվել կայքում: Ըստ ուսումնասիրության՝ մի շարք փաստաթղթեր շարունակում են բացակայել, ինչը սահմանափակում է գործընթացների հետևողականությունն ու թափանցիկությունը:

Ստորև ներկայացված են այն փաստաթղթերը և ՇՄԱԳ-ի փորձաքննական եզրակացությունները, որոնք փաստացի հրապարակված են ՇՄՆ-ի կայքում: Աղյուսակում գունավորված են այն լրացումները, որոնք կատարվել են նախորդ հաշվետվությունից հետո:

Աղյուսակ 6.3.2

ՇՄԱԳ-ի փորձաքննական եզրակացությունների և նախագծային փաստաթղթերի հասանելիությունը ՇՄՆ-ի կայքում⁸⁶, 2025թ. նոյեմբեր ամսվա դրությամբ

N	Ընկերության անվանումը	ՇՄԱԳ-ի փորձաքննության եզրակացություն	Հրապարակման ամսաթիվ
1	«Ագարակի ՊՄԿ» ՓԲԸ	Ագարակի պղնձամոլիբդենային հանքավայրի արդյունահանման թիվ ՇԱԹՎ-29/311 թույլտվությամբ տրամադրված տեղամասի ընդլայնման և Ագարակի պղնձամոլիբդենային կոմբինատի վերազինման շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատման հաշվետվություն	24.06.2020
2	«Ախթալայի Լեռնահարստացման Կոմբինատ» ՓԲԸ	Ախթալայի հարստացուցիչ ֆաբրիկայի բացահանքի արդյունահանված տարածքում պոչերի պահեստավորման հաշվետվություն	14.11.2017
		Դրական եզրակացություն «Նահատակ» պոչամբարի ռեկուլտիվացման աշխատանքների շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատման հաշվետվության վերաբերյալ	22.07.2021
3	«Ակտիվ Լեռնագործ» ՍՊԸ	Հրապարակված չէ	-
4	«Ասսաթ» ՍՊԸ	Հրապարակված չէ	-
5	«ԱՏ-Մետալս» ՍՊԸ	Մեղրասարի ոսկու հանքավայրի արդյունահանման աշխատանքային նախագծի վերաբերյալ	18.11.2014

⁸⁶ <https://armmonitoring.am/#home>

N	Ընկերության անվանումը	ՇՄԱԳ-ի փորձաքննության եզրակացություն	Հրապարակման ամսաթիվ
		Դրական եզրակացություն Թադամիրի ոսկու երևակման տարածքում 2020-2023թթ. իրականացվելիք երկրաբանական ուսումնասիրության աշխատանքների շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության նախնական գնահատման հայտի վերաբերյալ	15.03.2021
		Դրական եզրակացություն Տաշտունի ոսկու կորզման գործարանի վերազինման նախագծի շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության նախնական գնահատման հայտի վերաբերյալ	22.07.2021
		Դրական եզրակացություն Սյունիքի մարզի Մեղրասարի ոսկու հանքավայրի արդյունահանման /արդյունահանման թույլտվության ժամկետի երկարաձգում/ շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատման հաշվետվության վերաբերյալ	08.09.2022
6	«Բակտեկ Էկո» ՍՊԸ	Արջուտի ոսկու հանքաքարի վերամշակման ֆաբրիկայի կառուցման և շահագործման աշխատանքային նախագծի հաշվետվություն	06.08.2014
		Արջուտի ոսկու հանքավայրի շահագործման աշխատանքային նախագծի հաշվետվություն	19.09.2015
7	«Գեղի Գօլդ» ՍՊԸ	Գեղի գետի ավազանի հանքային դաշտում օգտակար հանածոների արդյունահանման նպատակով ընդերքի երկրաբանական ուսումնասիրության իրավունքի ժամկետի երկարաձգման նախնական գնահատման հայտ	28.12.2015
8	«Գեոպրոմայնինգ Գոլդ» ՍՊԸ	Վարդենիսի բազմամետաղների հանքերևակման տարածքում 2017-2019թթ. երկրաբանահետախուզական աշխատանքների համար նախնական գնահատման հայտ	04.10.2017
		Դրական եզրակացություն Արարատի ոսկու կորզման ֆաբրիկայի արտադրողականության բարձրացման աշխատանքների շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատման հաշվետվության վերաբերյալ:	02.02.2022

N	Ընկերության անվանումը	ՇՄԱԳ-ի փորձաքննության եզրակացություն	Հրապարակման ամսաթիվ
		Դրական եզրակացություն Գեղարքունիքի մարզի Սոթքի ոսկու հանքավայրի բացահանքի և ստորգետնյա հանքի օգտակար հանածոյի արդյունահանման աշխատանքների շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատման հաշվետվության վերաբերյալ:	26.09.2022
		Բացասական եզրակացություն Գեղարքունիքի մարզի Ծովակի պեմզային ավազների հանքավայրում կատարվելիք երկրաբանական ուսումնասիրության շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության նախնական գնահատման հայտի վերաբերյալ	27.03.2024
9	«Զանգեզուրի Պղնձամոլիբդենային Կոմբինատ» ՓԲԸ	Քաջարանի պղնձամոլիբդենային հանքավայրի պաշարների արդյունահանման նախագծի փոփոխության հաշվետվություն	16.12.2016
		Դրական եզրակացություն Կապան համայնքում նախատեսվող անտառապատման և անտառվերականգնման աշխատանքների շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության նախնական գնահատման հայտի վերաբերյալ:	04.05.2021
		Դրական եզրակացություն «Զանգեզուրի ՊՄԿ» ՓԲԸ-ի Սյունիքի մարզի Քաջարանի պղնձամոլիբդենային հանքավայրի օգտակար հանածոյի արդյունահանման հախագծի փոփոխության (դիզեյնին ավտոհավաքակայանի կառուցում, դիզեյնին ավտոպարկի կազմի նորացում, պայթուցիկ նյութերի նոր պահեստի տեղակայում, թիվ 1, 2 և 4 դյուկերների հակավթարային և սպասարկման ավազանների տեղակայում) շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատման հաշվետվության վերաբերյալ	11.05.2023

N	Ընկերության անվանումը	ՇՄԱԳ-ի փորձաքննության եզրակացություն	Հրապարակման ամսաթիվ
		Դրական եզրակացություն «Զանգեզուրի ՊՄԿ» ՓԲԸ-ի Սյունիքի մարզի Քաջարանի պղնձամոլիբդենային հանքավայրի օգտակար հանածոյի արդյունահանման հախագծի փոփոխության (Սորուն լեռնային զանգվածի տեղափոխման ավտոմատացված երկաթուղային համակարգի (SARD-1200) կառուցում և բացահանքի վերջնական եզրագծի փոփոխություն) նախագծային փաստաթղթերի շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատման վերաբերյալ	11.09.2023
		Դրական եզրակացություն «Զանգեզուրի Պղնձամոլիբդենային Կոմբինատ» ՓԲԸ-ի կողմից ներկայացված Սյունիքի մարզի 110 կՎ "Ագարակ" օդային գծի տեղափոխում «ԶՊՄԿ» ՓԲԸ-ի տարածքից և 220 ԿՎ օդային գծի կառուցման աշխատանքների շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատման հաշվետվության վերաբերյալ	19.07.2024
		Արժվանիկի պոչամբարային տնտեսության թիվ 1, 2 և 4 դյուկերային անցումներում նոր խողովակաշարերի կառուցման նախագծային փաստաթղթերի շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատման հաշվետվություն	07.05.2025
		«Զանգեզուրի ՊՄԿ» ՓԲԸ-ի "Շրջանառու ջրամատակարարման համակարգի վերակառուցում" նախագծային փաստաթղթերի շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատման հաշվետվություն	16.05.2025
		«Զանգեզուրի ՊՄԿ» ՓԲԸ-ի արտադրական պահեստի կառուցման նախագծային փաստաթղթերի շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատման հաշվետվություն	16.05.2025
10	«Թեղուտ» ՓԲԸ	Դրական եզրակացություն սպառողական հատկությունները կորցրած ապրանքներից գոյացող թափոնների պահման շրջակա	15.06.2021

N	Ընկերության անվանումը	ՇՄԱԳ-ի փորձաքննության եզրակացություն	Հրապարակման ամսաթիվ
		միջավայրի վրա ազդեցության գնահատման հաշվետվության վերաբերյալ	
		Դրական եզրակացություն «Թեղուտ» ՓԲԸ լեռնահարստացման կոմբինատում առաջացող թափոնների պահման/տեղադրման շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատման հաշվետվության վերաբերյալ	21.01.2022
		Դրական եզրակացություն «Թեղուտ» ՓԲԸ-ի Լոռու մարզի Թեղուտի պղինձ-մոլիբդենային հանքավայրի ժամկետի երկարաձգման և ընդլայնման օգտակար հանածոների արդյունահանման նախագծի շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատման հաշվետվության վերաբերյալ	11.05.2023
11	«Լեռ-Էքս» ՍՊԸ	Հանքասարի պղինձ-մոլիբդենային հանքավայրում 2015-2017թթ.ընթացքում երկրաբանահետախուզական աշխատանքների նախնական գնահատման հայտ	15.12.2015
12	«Լիդիան Արմենիա» ՓԲԸ	Դրական եզրակացություն Ամուլսարի ոսկեբերքավարցիտների հանքավայրի հանքարդյունահանման համալիրի փոփոխված նախագծի շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատման հաշվետվության վերաբերյալ:	29.04.2016
13	«Լիճքվազ» ՓԲԸ	Դրական եզրակացություն «Լիճքվազ» ՓԲԸ-ի կողմից ներկայացված Սյունիքի մարզի Մեղրի համայնքում լեռնահարստացման ֆաբրիկայի կառուցման նախագծի շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատման հաշվետվության վերաբերյալ	16.08.2023
14	«Ղարագույաններ» ՓԲԸ	Հրապարակված չէ	-
15	«Մարջան Մայնինգ Բոմֆանի» ՍՊԸ	Հրապարակված չէ	-

N	Ընկերության անվանումը	ՇՄԱԳ-ի փորձաքննության եզրակացություն	Հրապարակման ամսաթիվ
16	«Մեզո Գոլդ» ՍՊԸ	Թուխմանուկի ոսկու (կենտրոնական տեղամաս) հանքավայրի շահագործման փոփոխված աշխատանքային նախագծի վերաբերյալ	11.12.2014
17	«Մեդրաձոր Գոլդ» ՍՊԸ	Մեդրաձորի ոսկու կորզման ֆաբրիկայի աշխատանքային նախագծի վերաբերյալ	22.04.2014
		Բացասական եզրակացություն Կոտայքի մարզի Մեդրաձորի ոսկու հանքավայրի արդյունահանման շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատման հաշվետվության վերաբերյալ:	27.07.2022
18	«Մուլտի Գրուպ» Կոնցեռն ՍՊԸ	Էրթիչի քվարցիտների հանքավայրի արդյունահանման հաշվետվություն	13.04.2018
		Դրական եզրակացություն Երևան քաղաքի Աբովյան փողոց 5/1, 5/2, և 5/5 հասցեներում նախատեսվող հյուրանոցային համալիրի կառուցման շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության նախնական գնահատման հայտի վերաբերյալ	18.04.2018
		Դրական եզրակացություն «Մուլտի Գրուպ-Սթոուն» ՓԲԸ-ի կողմից ներկայացված Արարատի մարզի Արարատի տրավերտինի և կավերի հանքավայրի «Մուլտի գրուպ սթոուն» տրավերտիններ տեղամասի արդյունահանման աշխատանքների շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատման հաշվետվությանը	13.03.2023
		Դրական եզրակացություն «Մուլտի Գրուպ Կոնցեռն» ՍՊԸ-ի կողմից ներկայացված Աբովյան համայնքի Զորավար Անդրանիկի փ. 10 և 13 հասցեներում կառուցվող 5 բազմաբնակարան բնակելի շենքի շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության նախնական գնահատման հայտի վերաբերյալ	16.05.2023

N	Ընկերության անվանումը	ՇՄԱԳ-ի փորձաքննության եզրակացություն	Հրապարակման ամսաթիվ
		Դրական եզրակացություն «Մուլտի Գրուպ Կոնցեռն» ՍՊԸ-ի կողմից ներկայացված Աբովյան համայնքի Զորավար Անդրանիկի 11, 17, 18, 19, 20, 23, 24 հասցեներում կառուցվող 5 բազմաբնակարան բնակելի շենքի շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության նախնական գնահատման հայտի վերաբերյալ	16.05.2023
19	«Կապանի Լեռնահարստացման Կոմբինատ» ՓԲԸ (նախկին «Չաարատ Կապան» ՓԲԸ)	Շահումյանի ոսկու-բազմամետաղային հանքավայրի տարածքում պաշտպանիչ բնամասի փլուզման հետևանքի վերացման հաշվետվություն	22.01.2019
		Շահումյանի ոսկու-բազմամետաղային հանքավայրի ստորերկրյա մշակման տեխնիկական նախագծի (փոփոխության) հաշվետվություն	18.11.2019
		Դրական եզրակացություն Թիվ ԼՎ-183 լեռնահատկացման ակտով սահմանված տարածքում (Կապան համայնք, նախկին Շահումյան բնակավայր) 2020 թվականին տեղի ունեցած փլուզման հետևանքների վերացման (Ռեկուլտիվացիայի) միջոցառումների շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատման հաշվետվության վերաբերյալ	03.09.2024
		Դրական եզրակացություն «Կապանի Լեռնահարստացման Կոմբինատ» ՓԲԸ-ի կողմից փորձաքննության ներկայացված Սյունիքի մարզի Գեղանուշի պոչամբարի փոփոխված նախագծով նախատեսվող շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատման հաշվետվության վերաբերյալ	03.09.2024
20	«Պարամաունտ Գոլդ Մայնինգ» ՓԲԸ	Հրապարակված չէ	-
21	«Սագամար» ՓԲԸ	Արմանիսի ոսկի-բազմամետաղային հանքավայրի ընդլայնման աշխատանքային նախագիծ	22.05.2015

N	Ընկերության անվանումը	ՇՄԱԳ-ի փորձաքննության եզրակացություն	Հրապարակման ամսաթիվ
		Դեղին և Սև գետերի ավազանում երկրաբանահետախուզական աշխատանքների վերաբերյալ	26.03.2018
		Բացասական եզրակացություն Լոռու մարզի Ստեփանավանի հանքային դաշտի «Զքնաղ-Արմանիս» տեղամասի օգտակար հանածոյի արդյունահանման նպատակով երկրաբանական ուսումնասիրության աշխատանքների շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության նախնական գնահատման հայտի վերաբերյալ	06.02.2024
22	«Վայք Գոլդ» ՍՊԸ	Հրապարակված չէ	-
23	«Վարդանի Զարթոնքը» ՍՊԸ	Հրապարակված չէ	-
24	«Ֆորչն Ռիզորսիս» ՍՊԸ	Հրապարակված չէ	-
25	«Գեոռեյդ» ՓԲԸ	Սյունիքի մարզի Մուցքի ոսկու հանքավայրի արդյունահանման շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատման հաշվետվություն	21.02.2023
		ՀՀ Սյունիքի մարզի Մուցքի ոսկի-բազմամետաղային հանքերնական շրջանում 2017-2019թթ. ընթացքում կատարվելիք արկրաբանական ուսումնասիրության աշխատանքների շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության նախնական գնահատման հայտ	23.05.2017
		Սյունիքի մարզի Սավարդ սարի հյուսիս-արևելյան լանջի 2018-2021թթ. ընթացքում կատարվելիք երկրաբանաոորոնողական աշխատանքների շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության նախնական գնահատման հայտ	20.11.2018
26	«Մոլիբդենի Աշխարհ» ՍՊԸ	Հրապարակված չէ	-

Աղբյուրը. Եզրակացություններ - Շրջակա միջավայրի նախարարություն (env.am)

Արդյունահանման գործունեության ազդեցությունների գնահատումը և մոնիտորինգը իրականացվում է 2023թ. ԱՃԹՆ Ստանդարտի 6.4 պահանջի համաձայն, որը նախատեսում է սոցիալական և շրջակա միջավայրի վրա ազդեցությունների համապարփակ վերլուծություն: Գնահատումը պետք է ընդգրկի համայնքների կենսապայմանների, զբաղվածության և սոցիալական ենթակառուցվածքների վրա ազդեցությունը, գենդերային հավասարության ապահովումը, շահագրգիռ կողմերի ներգրավման մեխանիզմները, ինչպես նաև առողջություն, անվտանգություն և աշխատանքային պայմանների (ԱՀԿՆ) ապահովման միջոցառումները: Շրջակա միջավայրի մասով գնահատվում են բնական ռեսուրսների օգտագործման ազդեցությունները, արտանետումների և աղտոտման ռիսկերը, ինչպես նաև կենսաբազմազանության պահպանման միջոցառումները:

Ինչպես նշվել էր նաև նախորդ հաշվետվությունում, Հայաստանում շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատումը իրականացվում է ՇՄԱԳ գործընթացով՝ Շրջակա միջավայրի նախարարության միջոցով, և ՇՄԱԳ-ին առնչվող տվյալները հրապարակվում են նախարարության կայքում:

Սոցիալական և գենդերային ազդեցության գնահատումների մասով առանցքային փոփոխություններ չեն արձանագրվել. համապատասխանությունը շարունակում է կախված լինել ընկերությունների կամավոր մոտեցումներից: Ինչպես նախորդ տարվա ընթացքում, այս շրջանում ևս ԲՄԿ գործելակերպի ձևավորմանն ուղղված առավել առաջադեմ օրինակ է «Զանգեզուրի պղնձամոլիբդենային կոմբինատ» ՓԲԸ-ն, որի տարեկան հաշվետվությունները հրապարակվում են և հասանելի են հանրությանը⁸⁷:

⁸⁷ <http://www.zcmc.am/arm/sustainability/>

C 7. ՀԱՄԱԴՐՄԱՆ ԳՈՐԾԸՆԹԱՅԸ

7. ՀԱՄԱԴՐՄԱՆ ԳՈՐԾԸՆԹԱՑԸ

7.1. Համադրման գործընթացի մեթոդաբանությունը և շրջանակները (պահանջ 4.1, 4.8)

Համաձայն ԱՃԹՆ Ստանդարտի 4-րդ պահանջի, և հիմք ընդունելով ՀՀ կառավարության 2018թ. հունիսի 8-ի N 666-Ն որոշումը՝ Պետական եկամուտների կոմիտեն, Շրջակա միջավայրի նախարարությունը, համայնքները, որոնց տվյալները ներկայացվում են ՀՀ տարածքային կառավարման և ենթակառուցվածքների նախարարության միջոցով, ինչպես նաև օրենքով սահմանված մետաղական հանքաքարի արդյունահանման իրավունք ունեցող բոլոր ընկերությունները պետք է ներկայացնեն հրապարակային հաշվետվություններ: Հաշվետվությունները ներկայացվում են հաշվետվությունների սահմանված ձևաչափով և ժամկետներում⁸⁸:

ԱՃԹՆ-ի հրապարակային հաշվետվությունները ներկայացվում են ԱՃԹՆ-ի առցանց հաշվետվությունների հարթակի միջոցով⁸⁹: 2023 հաշվետու տարվա հրապարակային հաշվետվությունների ներկայացման վերջնաժամկետը պարտավորություն ունեցող պետական մարմինների և ընկերությունների համար եղել է մինչև 2024 թվականի օգոստոսի 1-ը: 2024 հաշվետու տարվա հրապարակային հաշվետվությունները ընդերքօգտագործողները և պետական մարմինները ներկայացրել են մինչև 2025թ. օգոստոսի 1-ը:

Խորհրդատուն ուսումնասիրում է ներկայացված հաշվետվությունները և համադրում է ընկերությունների և պետական մարմինների տվյալները: Արդյունքում՝ ներկայացնում է համադրման արդյունքներ, որը ներառում է եկամուտների հոսքերի վերլուծություն, գումարների համեմատություն, բացահայտված անհամապատասխանություններ և չհամաձայնեցված գումարներ, եթե այդպիսիք առկա են: Ինչպես նաև, Խորհրդատուի կողմից տրամադրվում են առաջարկություններ՝ տվյալների համադրման գործընթացը և տեղեկատվության հավաքագրումն ավելի արդյունավետ դարձնելու համար:

Տվյալների համադրման նպատակով ԲՇԽ-ի կողմից սահմանվում է էականություն շեմ՝ ընկերությունների և եկամտային հոսքերի վերաբերյալ: ԲՇԽ-ի՝ 2025թ. սեպտեմբերի 16-ի որոշմամբ⁹⁰ սահմանվել են նշված էականության շեմերը:

ՀՀ կառավարության 2018թ. հունիսի 8-ի N 666-Ն որոշմամբ սահմանվում է, որ ներկայացված տվյալների ճշգրտությունը ապահովելու նպատակով՝ հաշվետվությունները, որոնք ներկայացվել են պետական մարմինների կողմից, պարտավոր են ստորագրվել պետական մարմնի ղեկավարի կողմից, իսկ ընկերությունների հաշվետվությունները՝ ընկերության տնօրենի կամ գլխավոր հաշվապահի կողմից: Տրամադրված տեղեկատվության հավաստիությունը հաստատելու նպատակով՝ Խորհրդատուն որոշ եկամտային հոսքերի վերաբերյալ պետական մարմիններին և ընկերություններին կատարել է գրավոր հարցումներ և ստացվել գրավոր հաստատումներ: Ինչպես նաև, անհրաժեշտ հավելյալ տեղեկություն ստանալու և առկայության դեպքում անհամապատասխանությունները

⁸⁸ arlis.am/DocumentView.aspx?DocID=132674

⁸⁹ <https://reports.eiti.am/hy/>

⁹⁰ <https://www.eiti.am/hy/agenda-protocols-other-related-documents>

պարզաբանելու նպատակով կապ է հաստատվել հաշվետու ընկերությունների և պետական մարմինների հետ: Խորհրդատուն նաև ներկայացրել է առաջարկություններ, որոնք վերաբերում են տվյալների համադրման և հավաքագրման գործընթացների բարելավմանը:

Համադրման շրջանակներում ֆինանսական տվյալները ներկայացված են ինչպես ՀՀ դրամով, այնպես էլ ԱՄՆ դոլարով: ԱՄՆ դոլարի փոխարժեքը հաշվարկվել է տվյալ տարվա համար ՀՀ կենտրոնական բանկի կողմից հրապարակված 2023թ. և 2024թ. տասներկու ամիսների փոխարժեքների միջինացմամբ⁹¹:

7.1.1. Համադրվող ընկերությունների ցանկի որոշում

ընկերությունների համար հրապարակային հաշվետվություններ այդ տարի ներկայացվել են միակողմանի՝ միայն հաշվետու պետական մարմինների կողմից, քանի որ օրենքի համաձայն այդ ընկերություններն այլևս չեն համարվել ընդերքօգտագործող, հետևաբար պարտավորություն չեն ունեցել ներկայացնելու հրապարակային հաշվետվություններ: Այն ընկերությունները, որոնք բողոքարկել են ընդերքօգտագործման դադարեցումը մինչև 2020թ. օգոստոսի 16-ը և 2024թ., 2025թ. օգոստոսի 1-ի դրությամբ հայցն ընդունվել է դատական վարույթ, համարվել են ընդերքօգտագործողներ և, հետևաբար, ներկայացրել են հրապարակային հաշվետվություններ:

Մետաղական օգտակար հանածո արդյունահանող բոլոր ընդերքօգտագործողները հաշվետու են ԱՀԹՆ տվյալներ ներկայացնելու համար, բացառությամբ սնանկ ճանաչված ընկերությունների: Բազմաշահառու խմբի որոշմամբ 2023 և 2024 ֆինանսական տարիների համար համադրվող են համարվում այն ընկերությունները, որոնք հաշվետու յուրաքանչյուր ֆինանսական տարում ՀՀ պետական բյուջե են վճարել 150 միլիոն դրամին համարժեք կամ այն գերազանցող գումարի հարկեր և վճարումներ: Համադրման սույն շեմը կիրառվել է նաև 2016-2022 թվականների համար:

2023-2024թթ. հրապարակային հաշվետվությունները կազմելիս կողմերի համար հիմք է ընդունվել համապատասխանաբար 31.05.2024թ. և 31.05.2025թ. դրությամբ հաշվետու տարիների համար հարկային հաշվարկով (ճշգրտված հաշվարկով), հայտարարագրով (ճշգրտված հայտարարագրով) հաշվարկված, ստուգման ակտով (ակտերով) (ուսումնասիրության արձանագրությամբ) հաշվարկված (ներառյալ տույժերը և տուգանքները) տվյալները:

Խորհրդատուի կողմից համադրման շրջանակներում 2023թ.-ի համար վերլուծվել է 25 ընկերությունների վերաբերյալ հրապարակային հաշվետվություններով ներկայացված տվյալները, իսկ 2024թ.-ի համար 24 ընկերությունների տվյալները:

Ստորև ներկայացված են 2023թ. և 2024թ. հաշվետու ընկերությունների գծով պետական բյուջեի եկամտային հոսքերը՝ ըստ ընկերությունների և պետական մարմինների (ՊԵԿ, ՇՄՆ)⁹² կողմից ներկայացված տվյալների, ինչպես նաև ընկերությունների համար կիրառված էականության շեմի սահմանումը:

⁹¹ 2023թ.-ին մեկ ԱՄՆ դոլարի միջին տարեկան փոխարժեքը կազմել է 392.54 ՀՀ դրամ, 2024 թ.-ին՝ 392.66 ՀՀ դրամ՝ համաձայն ՀՀ կենտրոնական բանկի հրապարակած տվյալների: <https://www.cba.am/EN/>

⁹² Ընկերությունների էականության շեմի որոշման նպատակով եկամտային հոսքերի մեջ ներառվել են ՊԵԿ-ի և ՇՄՆ-ի տվյալները, քանի որ ըստ ԲՀԽ որոշման՝ հաշվի է առնվել միայն պետական բյուջեի եկամտային հոսքերը: ՏԿԵՆ-ի եկամտային հոսքերը վերաբերվում են համայնքային բյուջեներին:

Աղյուսակ 7.1.1.1

Եկամտային հոսքեր՝ ըստ ընկերությունների, 2023թ.

Հ/Հ	Ընկերության անվանում	Պետական բյուջե ընդհանուր եկամտային հոսքեր 2023թ. հազ. ՀՀ դրամ		Պետական բյուջե ընդհանուր եկամտային հոսքեր 2023թ. հազ. ԱՄՆ դոլար		Մասնաբաժինն ընդհանուր եկամտային հոսքերում %	Էականության շեմ. 150 մլն դրամ և ավել
		Ըստ ընկերությունների	Ըստ պետական մարմինների	Ըստ ընկերությունների	Ըստ պետական մարմինների		
1	«Զանգեզուրի Պղնձամոլիբդենային Կոմբինատ» ՓԲԸ	88,483,656	87,729,424	225,413	223,492	78.70%	Էական
2	«Ագարակի Պղնձ-Մոլիբդենային Կոմբինատ» ՓԲԸ	7,128,754	6,891,840	18,161	17,557	6.20%	Էական
3	«Գեոպրոմայնինգ Գոլդ» ՍՊԸ	3,898,387	6,384,245	9,931	16,264	5.70%	Էական
4	«Թեղուտ» ՓԲԸ	4,084,410	4,036,666	10,405	10,283	3.60%	Էական
5	«Կապանի Լեռնահարստացման Կոմբինատ» ՓԲԸ (նախկին «Չաարատ Կապան» ՓԲԸ)	6,137,827	2,854,182	15,636	7,271	2.60%	Էական
6	«Լիճքվազ» ՓԲԸ	1,254,249	1,228,972	3,195	3,131	1.10%	Էական
7	«Ախթալայի Լեռնահարստացման Կոմբինատ» ՓԲԸ	678,343	615,839	1,728	1,569	0.60%	Էական

Հ/Հ	Ընկերության անվանում	Պետական բյուջե ընդհանուր եկամտային հոսքեր 2023թ. հազ. ՀՀ դրամ		Պետական բյուջե ընդհանուր եկամտային հոսքեր 2023թ. հազ. ԱՄՆ դոլար		Մասնաբաժինն ընդհանուր եկամտային հոսքերում %	Էականության շեմ. 150 մլն դրամ և ավել
		Ըստ ընկերությունների	Ըստ պետական մարմինների	Ըստ ընկերությունների	Ըստ պետական մարմինների		
8	«Լեռ-Էքս» ՍՊԸ	445,954	434,261	1,136	1,106	0.40%	Էական
9	«Լիդիան Արմենիա» ՓԲԸ	922,703	426,131	2,351	1,086	0.40%	Էական
10	«Բակտեկ Էկո» ՍՊԸ	164,896	360,687	420	919	0.30%	Էական
11	«Մեդրաձոր Գոլդ» ՍՊԸ	216,383	194,382	551	495	0.20%	Էական
12	«Ասսաթ» ՍՊԸ	163,261	151,475	416	386	0.10%	Էական
	Ընդամենը Էականության շեմը գերազանցող ընկերություններ	113,578,824	111,308,102	289,343	283,559	99.79%	
13	«Սազամար» ՓԲԸ	260,080	74,897	663	191	0.07%	ոչ էական
14	«Մուլտի Գրուպ» Կոնցեռն ՍՊԸ	72,683	52,934	185	135	0.05%	ոչ էական
15	«Գեդի Գոլդ» ՍՊԸ	14,965	14,964	38	38	0.01%	ոչ էական
16	«Ատ-Մետալս» ՍՊԸ	2,891	13,559	7	35	0.01%	ոչ էական
17	«Գեոռեյդ» ՓԲԸ	11,635	12,154	30	31	0.01%	ոչ էական

Հ/Հ	Ընկերության անվանում	Պետական բյուջե ընդհանուր եկամտային հոսքեր 2023թ. հազ. ՀՀ դրամ		Պետական բյուջե ընդհանուր եկամտային հոսքեր 2023թ. հազ. ԱՄՆ դոլար		Մասնաբաժինն ընդհանուր եկամտային հոսքերում %	Էականության շեմ. 150 մլն դրամ և ավել
		Ըստ ընկերությունների	Ըստ պետական մարմինների	Ըստ ընկերությունների	Ըստ պետական մարմինների		
18	«Պարամաունտ Գոլդ Մայնինգ» ՓԲԸ	-	11,543	-	29	0.01%	ոչ էական
19	«Ակտիվ Լեռնագործ» ՍՊԸ	10,762	11,484	27	29	0.01%	ոչ էական
20	«Մեգո-Գոլդ» ՍՊԸ	1,021	11,299	3	29	0.01%	ոչ էական
21	«Ղարագույաններ» ՓԲԸ	10,419	10,419	27	27	0.01%	ոչ էական
22	«Մարջան Մայնինգ Քոմփանի» ՍՊԸ	-	10,290	-	26	0.01%	ոչ էական
23	«Ֆորչն Ռիզորսիս» ՍՊԸ	4,842	4,791	12	12	0.004%	ոչ էական
24	«Վայքգոլդ» ՍՊԸ	3,972	1,744	10	4	0.002%	ոչ էական
25	«Ջիւմէն Գոլդ Մայնինգ» ՍՊԸ (նախկին «Վարդանի Զարթոնքը» ՍՊԸ)	-	288	-	1	0.0003%	ոչ էական
	Ընդամենը էականության շեմը չգերազանցած ընկերություններ	393,270	230,366	1,002	587	0.21%	

Հ/Հ	Ընկերության անվանում	Պետական բյուջե ընդհանուր եկամտային հոսքեր 2023թ. հազ. ՀՀ դրամ		Պետական բյուջե ընդհանուր եկամտային հոսքեր 2023թ. հազ. ԱՄՆ դոլար		Մասնաբաժինն ընդհանուր եկամտային հոսքերում %	Էականության շեմ. 150 մլն դրամ և ավել
		Ըստ ընկերությունների	Ըստ պետական մարմինների	Ըստ ընկերությունների	Ըստ պետական մարմինների		
	Ընդամենը եկամտային հոսքեր	113,972,094	111,538,468	290,345	284,145	100.00%	

Աղբյուրը. ՀՀ ՊԵԿ-ի, ՇՄՆ-ի և ընդերքօգտագործող կազմակերպությունների կողմից տրամադրված հրապարակային հաշվետվություններ

Աղյուսակ 7.1.1.2

Եկամտային հոսքեր՝ ըստ ընկերությունների, 2024թ.

Հ/Հ	Ընկերության անվանում	Պետական բյուջե ընդհանուր եկամտային հոսքեր 2024թ. հազ. ՀՀ դրամ		Պետական բյուջե ընդհանուր եկամտային հոսքեր 2024թ. հազ. ԱՄՆ դոլար		Մասնաբաժին ն ընդհանուր եկամտային հոսքերում %	Հախանության շեմ. 150 մլն դրամ և ավել
		Ըստ ընկերություն ների	Ըստ պետական մարմինների	Ըստ ընկերություն ների	Ըստ պետական մարմինների		
1	«Զանգեզուրի Պղնձամոլիբդենային Կոմբինատ» ՓԲԸ	66,682,760	66,661,432	169,823	169,769	65.80%	Հական
2	«Կապանի Լեռնահարստացման Կոմբինատ» ՓԲԸ (նախկին «Չաարատ Կապան» ՓԲԸ)	13,489,146	9,248,615	34,353	23,554	9.10%	Հական
3	«Թեղուտ» ՓԲԸ	8,975,744	8,939,596	22,859	22,767	8.80%	Հական
4	«Ագարակի Պղնձա-Մոլիբդենային Կոմբինատ» ՓԲԸ	11,051,221	8,481,366	28,145	21,600	8.40%	Հական
5	«Լիճքվազ» ՓԲԸ	2,068,219	2,528,950	5,267	6,441	2.50%	Հական
6	«Գեոպրոմայնինգ Գոլդ» ՍՊԸ	2,538,068	2,393,924	6,464	6,097	2.40%	Հական
7	«Ախթալայի Լեռնահարստացման Կոմբինատ» ՓԲԸ	1,125,378	748,053	2,866	1,905	0.70%	Հական
8	«Մեղրաձոր Գոլդ» ՍՊԸ	614,160	607,232	1,564	1,546	0.60%	Հական

Հ/Հ	Ընկերության անվանում	Պետական բյուջե ընդհանուր եկամտային հոսքեր 2024թ. հազ. ՀՀ դրամ		Պետական բյուջե ընդհանուր եկամտային հոսքեր 2024թ. հազ. ԱՄՆ դոլար		Մասնաբաժին ն ընդհանուր եկամտային հոսքերում %	Էականության շեմ. 150 մլն դրամ և ավել
		Ըստ ընկերություն ների	Ըստ պետական մարմինների	Ըստ ընկերություն ների	Ըստ պետական մարմինների		
9	«Լիդիան Արմենիա» ՓԲԸ	931,119	478,913	2,371	1,220	0.50%	Էական
10	«Բակտեկ Էկո» ՍՊԸ	143,830	394,846	366	1,006	0.40%	Էական
11	«Ասսաթ» ՍՊԸ	27,210	384,679	69	980	0.40%	Էական
12	«Մուլտի Գրուպ» Կոնցեռն ՍՊԸ	156,421	226,778	398	578	0.20%	Էական
	Ընդամենը Էականության շեմը գերազանցող ընկերություններ	107,803,276	101,094,382	274,546	257,460	99.79%	
13	«Սագամար» ՓԲԸ	69,421	68,771	177	175	0.10%	ոչ Էական
14	«ՋիԷմԷն Գոլդ Մայնինգ» ՍՊԸ (նախկին «Վարդանի Զարթոնքը» ՍՊԸ)	18,092	29,352	46	75	0.00%	ոչ Էական
15	«Ակտիվ Լեռնագործ» ՍՊԸ	5,026	21,289	13	54	0.00%	ոչ Էական
16	«Մեգո-Գոլդ» ՍՊԸ	1,565	15,374	4	39	0.00%	ոչ Էական
17	«Ատ-Մետալս» ՍՊԸ	14,276	14,162	36	36	0.00%	ոչ Էական
18	«Գեդի Գոլդ» ՍՊԸ	11,782	13,762	30	35	0.00%	ոչ Էական

Հ/Հ	Ընկերության անվանում	Պետական բյուջե ընդհանուր եկամտային հոսքեր 2024թ. հազ. ՀՀ դրամ		Պետական բյուջե ընդհանուր եկամտային հոսքեր 2024թ. հազ. ԱՄՆ դոլար		Մասնաբաժին ն ընդհանուր եկամտային հոսքերում %	Էականության շեմ. 150 մլն դրամ և ավել
		Ըստ ընկերություն ների	Ըստ պետական մարմինների	Ըստ ընկերություն ների	Ըստ պետական մարմինների		
19	«Գեոռեյդ» ՓԲԸ	380	11,170	1	28	0.00%	ոչ էական
20	«Պարամաունտ Գոլդ Մայնինգ» ՓԲԸ	-	10,892	-	28	0.00%	ոչ էական
21	«Ղարազուլյաններ» ՓԲԸ	10,361	10,361	26	26	0.00%	ոչ էական
22	«Մարջան Մայնինգ Քոմփանի» ՍՊԸ	-	10,290	-	26	0.00%	ոչ էական
23	«Ֆորչն Ռիզորսիս» ՍՊԸ	-	2,303	-	6	0.00%	ոչ էական
24	«Վայքգոլդ» ՍՊԸ	2,504	2,199	6	6	0.00%	ոչ էական
	Ընդամենը էականության շեմը չգերազանցած ընկերություններ	133,408	209,926	340	535	0.21%	
	Ընդամենը եկամտային հոսքեր	107,936,683	101,304,308	274,886	257,995	100.00%	

Աղբյուրը. ՀՀ ՊԵԿ-ի, ՇՄՆ-ի և ընդերքօգտագործող կազմակերպությունների կողմից տրամադրված հրապարակային հաշվետվություններ

Պետական մարմինների կողմից ներկայացված նախնական տվյալների համաձայն՝ 25 հաշվետու ընկերության գծով պետական բյուջեի եկամուտները 2023թ. կազմել են 111.5 մլրդ ՀՀ դրամ: Էականության շեմի կիրառման արդյունքում 150 մլն ՀՀ դրամ և ավել եկամուտներ է գրանցել 12 ընկերություն: Նշված ընկերությունների գծով եկամտային հոսքերը կազմել են 111.3 մլրդ ՀՀ դրամ կամ ընդհանուր եկամուտների 99.8%-ը:

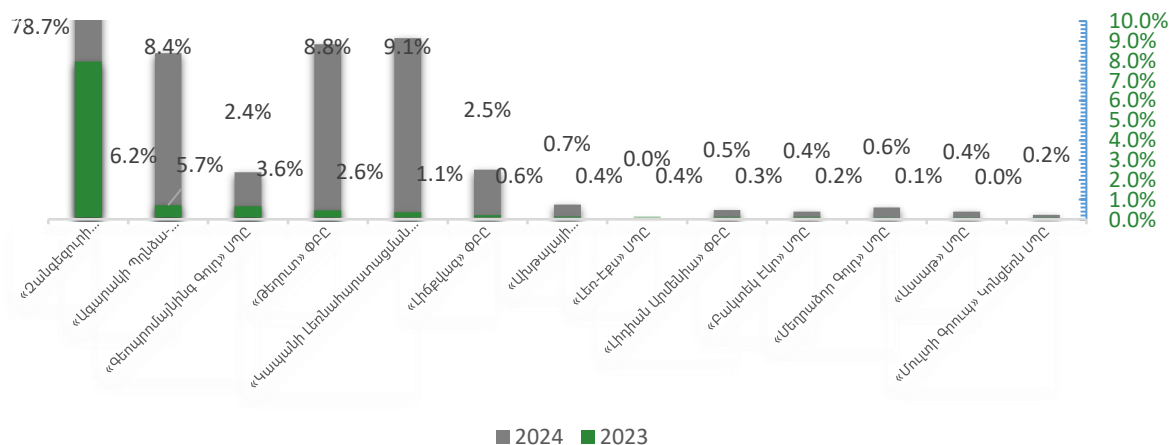
Հաշվետու ընկերությունների ցանկում առաջատարը «Զանգեզուրի Պղնձամոլիբդենային Կոմբինատ» ՓԲԸ-ն է, որի մասնաբաժինը կազմում է 87.7 մլրդ ՀՀ դրամ կամ 78.7%:

Հարկ է նշել, որ համադրվող ընկերություններից երկուսը՝ «Լեռ-Էքս» ՍՊԸ-ն և «Լիդիան Արմենիա» ՓԲԸ-ն, չնայած այն հանգամանքին, որ 2023թ.-ի ընթացքում չեն իրականացրել հանքաքարի արդյունահանում, սակայն վերջիններիս գծով հաշվարկված հարկերը գերազանցել են Էականության շեմը: Էականության շեմի գերազանցումը «Լեռ-Էքս» ՍՊԸ-ում հիմնականում պայմանավորված է հաշվարկված ավելացված արժեքի հարկով և եկամտային հարկով, իսկ «Լիդիան Արմենիա» ՓԲԸ-ում պայմանավորված է հաշվարկված շահութահարկով, եկամտային հարկով և շրջակա միջավայրի պահպանության դրամագլխի համալրմամբ: Հաշվարկված շահութահարկը կապված չէ ընկերություն հիմնական գործունեության հետ: Նշված հանգամանքը պայմանավորված է ընկերություններում աշխատատեղերի պահպանմամբ, ինչը նպաստել է հարկային պարտավորությունների առաջացմանը:

2024թ.-ի համար նախնական տվյալների համաձայն՝ 24 հաշվետու ընկերությունների գծով պետական բյուջեի եկամուտները կազմել են 101.3 մլրդ ՀՀ դրամ: Էականության շեմի կիրառման արդյունքում 150 մլն ՀՀ դրամ և ավել եկամուտներ է գրանցել 12 ընկերություն: Նշված ընկերությունների գծով եկամտային հոսքերը կազմել են 101 մլրդ ՀՀ դրամ կամ ընդհանուր եկամուտների 99.8%-ը: Համադրվող ընկերություններից երկուսը՝ «Մուլտի Գրուպ» Կոնցեռն ՍՊԸ -ն և «Լիդիան Արմենիա» ՓԲԸ-ն, չնայած այն հանգամանքին, որ 2024թ.-ի ընթացքում չեն իրականացրել հանքաքարի արդյունահանում, սակայն վերջիններիս գծով հաշվարկված հարկերը գերազանցել են Էականության շեմը: Նշված հանգամանքը «Մուլտի Գրուպ» Կոնցեռն ՍՊԸ-ի դեպքում պայմանավորված է մետաղական հանքաքարի արդյունահանման գործունեությունից բացի այլ գործունեությամբ զբաղվելու հանգամանքով:

Գծապակեր 7.1.1.1

Էականության շեմը գերազանցող ընկերությունների գծով եկամուտները, 2023-2024թթ.

Աղբյուրը. ՀՀ ՊԵԿ-ի և ՇՄԼ-ի կողմից տրամադրված հրապարակային հաշվետվություններ

7.1.2. Համադրվող եկամտային հոսքերի որոշում

Պետական և համայնքային եկամուտների հոսքերի վերաբերյալ տվյալները, որոնք տրամադրվել են Հայաստանի պետական եկամուտների կոմիտեի, համայնքների (տեղեկությունը տրամադրվում է Տարածքային կառավարման և ենթակառուցվածքների նախարարության կողմից) և Շրջակա միջավայրի նախարարությունների կողմից ուսումնասիրվել և վերլուծվել են եկամտային հոսքերի էականության շեմի կիրառման շրջանակներում:

Համաձայն ԲՇԽ-ի 2025թ. սեպտեմբերի 16-ի որոշման՝ 2023 և 2024 թվականների համար համադրվող են համարվել հետևյալ 5 եկամտային հոսքերը⁹³:

1. Ռոյալթի
2. Ավելացված արժեքի հարկ
3. Մաքսատուրք, մաքսավճար
4. Վարձավճարներ
5. Ընդերքօգտագործման պայմանագրով սահմանված համայնքների սոցիալ-տնտեսական զարգացման հետ կապված պարտավորություններ:

Սկսած 2020թ.-ից, համադրելի են համարվել նույն եկամտային հոսքերը: Համաձայն ԲՇԽ-ի՝ համադրվող եկամտային հոսքերի ընտրությունը պայմանավորված է արդյունահանման գործունեության հետ ուղակի կապված էական և մեխանիկական սխալներ կատարելու տեսանկյունից առավել ռիսկային լինելու հանգամանքով:

ԲՇԽ-ի որոշման⁹⁴ համաձայն՝ երկկողմանի ներկայացված համադրվող ֆինանսական հոսքերում անհամապատասխանությունների բացահայտման դեպքում Խորհրդատուն հետաքննել է ֆինանսական այն հոսքի վերաբերյալ տվյալի տարբերությունը, որի անհամապատասխանության չափը երկուստեք ներկայացված հաշվետվությունում կազմում է ֆինանսական տվյալի 4 տոկոսը, սակայն ոչ պակաս քան 1 միլիոն ՀՀ դրամը: Նշված հաշվարկի համար հիմք է հանդիսանում այն կողմի ներկայացրած տվյալը, որն ավելի փոքր է: Էական շեղումների դեպքում Խորհրդատուն ուղղակիորեն կապ է հաստատել տվյալը ներկայացրած պետական մարմինների կամ ընկերությունների հետ՝ շեղումների վերաբերյալ բացատրություններ ստանալու նպատակով:

Պետական և համայնքային բյուջեներ եկամտային հոսքերը ներկայացված են հաշվեգրման մեթոդով, բացառությամբ ներքոնշյալ հոսքերի, որոնք ներկայացված են դրամարկղային մեթոդով՝ համաձայն ՀՀ կառավարության N 666-Ն որոշմամբ սահմանված հաշվետվությունների ձևերի:

⁹³ <https://www.eiti.am/hy/agenda-protocols-other-related-documents>

⁹⁴ Նույնը

Եկամտային հոսք

1. Մաքսատուրք, մաքսավճար
2. Շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության փորձաքննության իրականացման տուրք
3. Վարձակալության վճարներ
4. Հողի ձեռքբերում
5. Հողամասերի կադաստրային արժեքների՝ նպատակային նշանակության փոփոխման պահին առկա տարբերության վճարում

ՀՀ ՊԵԿ-ի համար սահմանված հաշվետվության ձևում մաքսատուրք և մաքսավճարները ներկայացվում են ինչպես հաշվեգրման, այնպես էլ դրամարկղային մեթոդներով: Ընկերությունների համար սահմանված հաշվետվության ձևում հաշվեգրման մեթոդով ներկայացնելու դաշտ նախատեսված չէ, և տվյալները ներկայացվում են միայն դրամարկղային մեթոդով: Խորհրդատուն համադրման նպատակով մաքսատուրք և մաքսավճարների երկկողմանի տեղեկատվությունը ներկայացրել է դրամարկղային մեթոդով:

Ստորև ներկայացված է 2023թ. և 2024թ. պետական և համայնքային բյուջեների եկամտային հոսքերը՝ համաձայն ընկերությունների և պետական մարմինների (ՊԵԿ, ՇՄՆ, ՏԿԵՆ) կողմից ներկայացված տվյալների:

Աղյուսակ 7.1.2.1

Պետական և համայնքային բյուջեների եկամտային հոսքեր, 2023թ.

Բյուջեի եկամտի կոդ 2001	Բյուջեի եկամտի հոդված	Պետական և համայնքային բյուջեներ ընդհանուր եկամտային հոսքեր 2023թ., հազ. ՀՀ դրամ		Պետական և համայնքային բյուջեներ ընդհանուր եկամտային հոսքեր 2023թ., հազ. ԱՄՆ դոլար		Մասնաբաժի նն ընդհանուր եկամտային հոսքերում %	Պետական մարմին
		Ըստ ընկերություն ների	Ըստ պետական մարմինների	Ըստ ընկերություն ների	Ըստ պետական մարմինների		
1146 714612	Ռոյալթի	61,716,683	61,964,448	157,224	157,855	54.33%	ՀՀ պետական եկամտների կոմիտե
1141 714110	Ավելացված արժեքի հարկ	7,520,191	4,186,105	19,158	10,664	3.67%	ՀՀ պետական եկամտների կոմիտե
	Հանքարդյունահանման պայմանագրով սահմանված համայնքների սոցիալ-տնտեսական զարգացման հետ կապված պարտավորություններ	1,430,583	2,037,915	3,644	5,192	1.79%	ՀՀ տարածքային կառավարման և ենթակառուցվածքների նախարարություն
1415 741520	Վարձակալության վճարներ	1,453,359	457,918	3,702	1,167	0.40%	ՀՀ տարածքային կառավարման և ենթակառուցվածքների նախարարություն

Բյուջեի եկամտի կոդ 2001	Բյուջեի եկամտի հոդված	Պետական և համայնքային բյուջեներ ընդհանուր եկամտային հոսքեր 2023թ., հազ. ՀՀ դրամ		Պետական և համայնքային բյուջեներ ընդհանուր եկամտային հոսքեր 2023թ., հազ. ԱՄՆ դոլար		Մասնաբաժի նն ընդհանուր եկամտային հոսքերում %	Պետական մարմին
		Ըստ ընկերություն ների	Ըստ պետական մարմինների	Ըստ ընկերություն ների	Ըստ պետական մարմինների		
1151 715100, 1422 742212, 1145 714511	Մաքսատուրք, մաքսավճար	1,270,184	1,244,948	3,236	3,172	1.09%	ՀՀ պետական եկամուների կոմիտե
	Ընդամենը համադրվող եկամտային հոսքեր	73,391,001	69,891,334	186,964	178,049	61.28%	
1112 711200	Շահութահարկ	24,892,033	24,921,545	63,413	63,488	21.85%	ՀՀ պետական եկամուների կոմիտե
1111 711100	Եկամտային հարկ	15,586,026	15,362,246	39,706	39,135	13.47%	ՀՀ պետական եկամուների կոմիտե
1145 714523	Բնապահպանական հարկ	440,135	438,202	1,121	1,116	0.38%	ՀՀ պետական եկամուների կոմիտե

Բյուջեի եկամտի կոդ 2001	Բյուջեի եկամտի հոդված	Պետական և համայնքային բյուջեներ ընդհանուր եկամտային հոսքեր 2023թ., հազ. ՀՀ դրամ		Պետական և համայնքային բյուջեներ ընդհանուր եկամտային հոսքեր 2023թ., հազ. ԱՄՆ դոլար		Մասնաբաժի նն ընդհանուր եկամտային հոսքերում %	Պետական մարմին
		Ըստ ընկերություն ների	Ըստ պետական մարմինների	Ըստ ընկերություն ների	Ըստ պետական մարմինների		
	Շրջակա միջավայրի պահպանության դրամագլխի համալրում	390,906	451,837	996	1,151	0.40%	ՀՀ շրջակա միջավայրի նախարարություն
1145 714522	Ազնիվ, սև, գունավոր և հազվագյուտ մետաղների յուրաքանչյուր հանքավայրի օգտագործման (շահագործման) թույլտվության տրամադրման համար պետական տուրք	190,000	210,000	484	535	0.18%	ՀՀ պետական եկամունների կոմիտե
	Հողամասերի կադաստրային արժեքների՝ նպատակային նշանակության փոփոխման պահին առկա տարբերության վճարում	-	-	-	-	0.00%	ՀՀ տարածքային կառավարման և ենթակառուցվածքների նախարարություն
1146 714612	Բնօգտագործման վճարներ	45,202	53,332	115	136	0.05%	ՀՀ պետական եկամունների կոմիտե

Բյուջեի եկամտի կոդ 2001	Բյուջեի եկամտի հոդված	Պետական և համայնքային բյուջեներ ընդհանուր եկամտային հոսքեր 2023թ., հազ. ՀՀ դրամ		Պետական և համայնքային բյուջեներ ընդհանուր եկամտային հոսքեր 2023թ., հազ. ԱՄՆ դոլար		Մասնաբաժի նն ընդհանուր եկամտային հոսքերում %	Պետական մարմին
		Ըստ ընկերություն ների	Ըստ պետական մարմինների	Ըստ ընկերություն ների	Ըստ պետական մարմինների		
	Բնապահպանության և ընդերքի տեսչական մարմնի կողմից նշանակված տույժեր և տուգանքներ	30,101	2,474,420	77	6,304	2.17%	ՀՀ շրջակա միջավայրի նախարարություն
	Մշտադիտարկումների իրականացման վճար	33,968	35,203	87	90	0.03%	ՀՀ շրջակա միջավայրի նախարարություն
1131 713121 / 1136 713611	Փոխադրամիջոցների գույքահարկ	48,248	16,152	123	41	0.01%	ՀՀ տարածքային կառավարման և ենթակառուցվածքների նախարարություն
1131 713122	Անշարժ գույքի հարկ	32,879	7,361	84	19	0.01%	ՀՀ տարածքային կառավարման և ենթակառուցվածքների նախարարություն
1142 714200	Ակցիզային հարկ	193,381	193,381	493	493	0.17%	ՀՀ պետական եկամունների կոմիտե

Բյուջեի եկամտի կոդ 2001	Բյուջեի եկամտի հոդված	Պետական և համայնքային բյուջեներ ընդհանուր եկամտային հոսքեր 2023թ., հազ. ՀՀ դրամ		Պետական և համայնքային բյուջեներ ընդհանուր եկամտային հոսքեր 2023թ., հազ. ԱՄՆ դոլար		Մասնաբաժի նն ընդհանուր եկամտային հոսքերում %	Պետական մարմին
		Ըստ ընկերություն ների	Ըստ պետական մարմինների	Ըստ ընկերություն ների	Ըստ պետական մարմինների		
	Շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության փորձաքննության իրականացման տուրք	4,558	2,800	12	7	0.00%	ՀՀ շրջակա միջավայրի նախարարություն
1145 714522	Ջրօգտագործման թույլտվության տրամադրման պետական տուրք	95	-	0	-	0.00%	ՀՀ պետական եկամուների կոմիտե
	Շրջակա միջավայրի պահպանության դրամագլխից հատկացումներ ընկերությանը	-	-	-	-	0.00%	ՀՀ շրջակա միջավայրի նախարարություն
	Ընդամենը չհամադրվող եկամտային հոսքեր	41,887,532	44,166,480	106,709	112,515	38.72%	
	Ընդամենը եկամտային հոսքեր	115,278,533	114,057,814	293,673	290,564	100.00%	

Աղբյուրը. ՀՀ ՊԵԿ-ի, ՇՄՆ-ի, ՏԿԵՆ-ի և ընդերքօգտագործող կազմակերպությունների կողմից տրամադրված հրապարակային հաշվետվություններ

Աղյուսակ 7.1.2.2

Պետական և համայնքային բյուջեների եկամտային հոսքեր, 2024թ.

Բյուջեի եկամտի կոդ 2001	Բյուջեի եկամտի հոդված	Պետական և համայնքային բյուջեներ ընդհանուր եկամտային հոսքեր 2024թ., հազ. ՀՀ դրամ		Պետական և համայնքային բյուջեներ ընդհանուր եկամտային հոսքեր 2024թ., հազ. ԱՄՆ դոլար		Մասնաբաժինն ընդհանուր եկամտային հոսքերում %	Պետական մարմին
		Ըստ ընկերություն ների	Ըստ պետական մարմինների	Ըստ ընկերություն ների	Ըստ պետական մարմինների		
1146 714612	Ռոյալթի	52,361,694	53,028,098	133,351	135,048	51.84%	ՀՀ պետական եկամուների կոմիտե
1141 714110	Ավելացված արժեքի հարկ	10,883,224	4,386,651	27,717	11,172	4.29%	ՀՀ պետական եկամուների կոմիտե
	Հանքարդյունահանման պայմանագրով սահմանված համայնքների սոցիալ- տնտեսական զարգացման հետ կապված պարտավորություններ	1,332,705	997,252	3,394	2,540	0.97%	ՀՀ տարածքային կառավարման և ենթակառուցվածքների նախարարություն
1415 741520	Վարձակալության վճարներ	1,437,094	1,258,348	3,660	3,205	1.23%	ՀՀ տարածքային կառավարման և ենթակառուցվածքների նախարարություն
1151 715100, 1422 742212, 1145 714511	Մաքսատուրք, մաքսավճար	1,134,330	1,095,580	2,889	2,790	1.07%	ՀՀ պետական եկամուների կոմիտե

Բյուջեի եկամտի կոդ 2001	Բյուջեի եկամտի հոդված	Պետական և համայնքային բյուջեներ ընդհանուր եկամտային հոսքեր 2024թ., հազ. ՀՀ դրամ		Պետական և համայնքային բյուջեներ ընդհանուր եկամտային հոսքեր 2024թ., հազ. ԱՄՆ դոլար		Մասնաբաժինն ընդհանուր եկամտային հոսքերում %	Պետական մարմին
		Ըստ ընկերություն ների	Ըստ պետական մարմինների	Ըստ ընկերություն ների	Ըստ պետական մարմինների		
	Ընդամենը համադրվող եկամտային հոսքեր	67,149,047	60,765,929	171,011	154,755	59.40%	
1112 711200	Շահութահարկ	24,688,084	24,332,340	62,874	61,968	23.78%	ՀՀ պետական եկամուներթի կոմիտե
1111 711100	Եկամտային հարկ	16,022,714	15,928,311	40,806	40,565	15.57%	ՀՀ պետական եկամուներթի կոմիտե
1145 714523	Բնապահպանական հարկ	568,422	559,977	1,448	1,426	0.55%	ՀՀ պետական եկամուներթի կոմիտե
	Շրջակա միջավայրի պահպանության դրամագլխի համալրում	389,394	248,768	992	634	0.24%	ՀՀ շրջակա միջավայրի նախարարություն
1145 714522	Ազնիվ, սև, գունավոր և հազվագյուտ մետաղների յուրաքանչյուր հանքավայրի օգտագործման (շահագործման)	150,000	210,500	382	536	0.21%	ՀՀ պետական եկամուներթի կոմիտե

Բյուջեի եկամտի կոդ 2001	Բյուջեի եկամտի հոդված	Պետական և համայնքային բյուջեներ ընդհանուր եկամտային հոսքեր 2024թ., հազ. ՀՀ դրամ		Պետական և համայնքային բյուջեներ ընդհանուր եկամտային հոսքեր 2024թ., հազ. ԱՄՆ դոլար		Մասնաբաժինն ընդհանուր եկամտային հոսքերում %	Պետական մարմին
		Ըստ ընկերություն ների	Ըստ պետական մարմինների	Ըստ ընկերություն ների	Ըստ պետական մարմինների		
	Թույլտվության տրամադրման համար պետական տուրք						
	Հողամասերի կադաստրային արժեքների՝ նպատակային նշանակության փոփոխման պահին առկա տարբերության վճարում	-	78,278	-	199	0.08%	ՀՀ տարածքային կառավարման և ենթակառուցվածքների նախարարություն
1146 714612	Բնօգտագործման վճարներ	47,257	55,845	120	142	0.05%	ՀՀ պետական եկամուների կոմիտե
	Բնապահպանության և ընդերքի տեսչական մարմնի կողմից նշանակված տույժեր և տուգանքներ	23,584	30,218	60	77	0.03%	ՀՀ շրջակա միջավայրի նախարարություն
	Մշտադիտարկումների իրականացման վճար	45,408	28,974	116	74	0.03%	ՀՀ շրջակա միջավայրի նախարարություն

Բյուջեի եկամտի կոդ 2001	Բյուջեի եկամտի հոդված	Պետական և համայնքային բյուջեներ ընդհանուր եկամտային հոսքեր 2024թ., հազ. ՀՀ դրամ		Պետական և համայնքային բյուջեներ ընդհանուր եկամտային հոսքեր 2024թ., հազ. ԱՄՆ դոլար		Մասնաբաժինն ընդհանուր եկամտային հոսքերում %	Պետական մարմին
		Ըստ ընկերություն ների	Ըստ պետական մարմինների	Ըստ ընկերություն ների	Ըստ պետական մարմինների		
1131 713121 / 1136 713611	Փոխադրամիջոցների գույքահարկ	55,352	26,171	141	67	0.03%	ՀՀ տարածքային կառավարման և ենթակառուցվածքների նախարարություն
1131 713122	Անշարժ գույքի հարկ	43,527	24,336	111	62	0.02%	ՀՀ տարածքային կառավարման և ենթակառուցվածքների նախարարություն
1142 714200	Ակցիզային հարկ	6,294	6,294	16	16	0.01%	ՀՀ պետական եկամուծների կոմիտե
	Շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության փորձաքննության իրականացման տուրք	5,362	5,500	14	14	0.01%	ՀՀ շրջակա միջավայրի նախարարություն
1145 714522	Ջրօգտագործման թույլտվության տրամադրման պետական տուրք	580	120	1	0	0.00%	ՀՀ պետական եկամուծների կոմիտե

Բյուջեի եկամտի կոդ 2001	Բյուջեի եկամտի հոդված	Պետական և համայնքային բյուջեներ ընդհանուր եկամտային հոսքեր 2024թ., հազ. ՀՀ դրամ		Պետական և համայնքային բյուջեներ ընդհանուր եկամտային հոսքեր 2024թ., հազ. ԱՄՆ դոլար		Մասնաբաժ ինն ընդհանուր եկամտային հոսքերում %	Պետական մարմին
		Ըստ ընկերություն ների	Ըստ պետական մարմինների	Ըստ ընկերություն ների	Ըստ պետական մարմինների		
	Շրջակա միջավայրի պահպանության դրամագլխից հատկացումներ ընկերությանը	-	-	-	-	0.00%	ՀՀ շրջակա միջավայրի նախարարություն
	Ընդամենը չհամադրվող եկամտային հոսքեր	42,045,978	41,535,631	107,080	105,780	40.60%	
	Ընդամենը եկամտային հոսքեր	109,195,025	102,301,560	278,091	260,535	100.00%	

Աղբյուրը. ՀՀ ՊԵԳ-ի, ՇՄՆ-ի, ՏԳԵՆ-ի և ընդերքօգտագործող կազմակերպությունների կողմից տրամադրված հրապարակային հաշվետվություններ

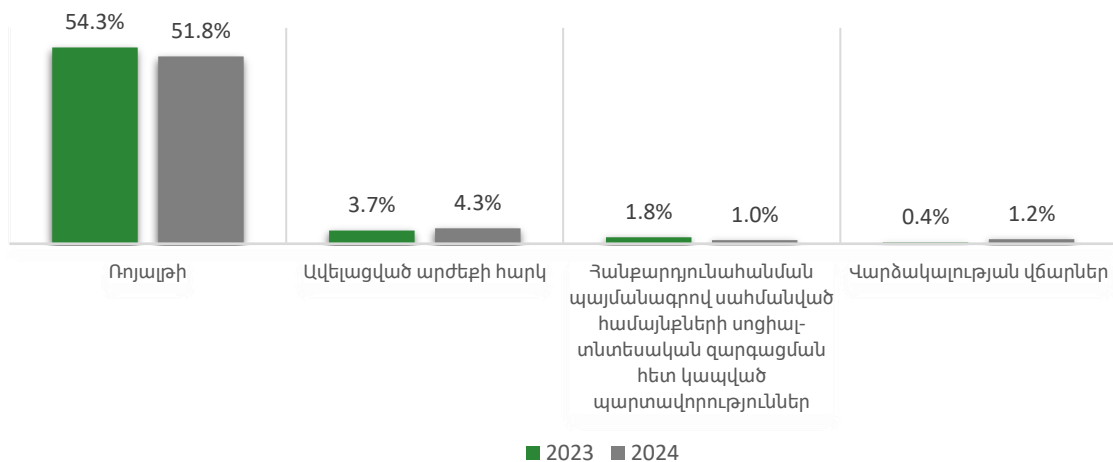
Պետական մարմինների կողմից ներկայացված նախնական տվյալների համաձայն՝ հաշվետու ընկերությունների գծով պետական և համայնքային բյուջեների եկամուտները 2023թ. կազմել են 114 մլրդ ՀՀ դրամ: Համադրվող եկամտային 5 հոսքերի մեծությունը կազմել է 69.9 մլրդ ՀՀ դրամ կամ ընդհանուր եկամուտների 61.28%-ը: Չհամադրվող եկամտային հոսքերի մասնաբաժին ընդհանուր եկամտային հոսքերում կազմում են 44.2 մլրդ ՀՀ դրամ կամ 38.72%:

2023թ.-ի համար համադրվող եկամտային հոսքերում ամենամեծ մասնաբաժինն ունի ռոյալթին, որը կազմում է 61.9 մլրդ ՀՀ դրամ կամ 89%, իսկ ընդհանուր եկամտային հոսքերի մեջ վերջինիս մասնաբաժինը կազմում է 54.33%: 2024թ.-ի համար եկամուտները կազմել են 102.3 մլրդ ՀՀ դրամ, ինչը նախորդ տարվա համեմատ նվազել է 11.5%-ով: Համադրվող եկամտային հոսքերի մեծությունը կազմել է 60.8 մլրդ ՀՀ դրամ կամ ընդհանուր եկամուտների 59.4%-ը:

2024թ.-ի համար համադրվող եկամտային հոսքերում կրկին ամենամեծ մասնաբաժինն ունի ռոյալթին, որը կազմում է 53 մլրդ ՀՀ դրամ կամ 87%, իսկ ընդհանուր եկամտային հոսքերի մեջ վերջինիս մասնաբաժինը կազմում է 51.84%:

Գծապատկեր 7.1.2.1

Համադրվող եկամտային հոսքերի մասնաբաժինն ընդհանուր եկամուտների մեջ, 2023-2024թթ.

Աղբյուրը. ՀՀ ՊԵԿ-ի և ՇՄՆ-ի և ՏԳԵՆ-ի կողմից տրամադրված հրապարակային հաշվետվություններ

Համաձայն Խորհրդատուի կողմից իրականացված նախնական համադրման՝ 2023թ.-ի համար 25 հաշվետու ընկերությունների գծով ընդհանուր եկամտային հոսքերի նախնական անհամապատասխանությունը կազմել է 1.2 մլրդ ՀՀ դրամ կամ 1.06%: Համադրվող եկամտային հոսքերի անհամապատասխանությունը բոլոր ընկերությունների մասով կազմում է 3.5 մլրդ դրամ կամ 4.77%-ը:

2024թ.-ի համար 24 հաշվետու ընկերությունների գծով ընդհանուր եկամտային հոսքերի նախնական անհամապատասխանությունը կազմել է 6.9 մլրդ ՀՀ դրամ կամ 6.31%:

Համադրվող եկամտային հոսքերի անհամապատասխանությունը բոլոր ընկերությունների մասով կազմում է 6.4 մլրդ դրամ կամ 9.51%-ը:

Ստորև ներկայացված է ընդհանուր երկկողմանի բացահայտվող եկամտային հոսքերի նախնական անհամապատասխանությունը բոլոր ընկերությունների գծով 2023-2024թթ. համար.

Աղյուսակ 7.1.2.3

Ընդհանուր եկամտային հոսքերի նախնական անհամապատասխանություն բոլոր ընկերությունների զծով, 2023-2024թթ.

Բյուջեի եկամտի հոդված	Անհամապատասխանության զումար հազ. ՀՀ դրամ		Անհամապատասխանության զումար հազ. ԱՄՆ դոլար		Անհամապատասխանության %	
	2023	2024	2023	2024	2023	2024
Ռոյալթի	-247,765	-666,404	-631	-1,697	0.40%	1.27%
Ավելացված արժեքի հարկ	3,334,085	6,496,573	8,494	16,545	44.34%	59.69%
Հանքարդյունահանման պայմանագրով սահմանված համայնքների սոցիալ-տնտեսական զարգացման հետ կապված պարտավորություններ	-607,332	335,453	-1,546	855	42.45%	25.17%
Վարձակալության վճարներ	995,441	178,746	2,536	455	68.49%	12.44%
Մաքսատուրք, մաքսավճար	25,236	38,750	64	99	1.99%	3.42%
Ընդամենը համադրվող եկամտային հոսքեր	3,501,690	6,385,142	10,940	18,281	4.77%	9.51%
Շահութահարկ	-29,512	355,744	-75	906	0.12%	1.44%
Եկամտային հարկ	223,780	94,403	570	240	1.44%	0.59%

Բյուջեի եկամտի հոդված	Անհամապատասխանության գումար <i>հազ. ՀՀ դրամ</i>		Անհամապատասխանության գումար <i>հազ. ԱՄՆ դոլար</i>		Անհամապատասխանության %	
	2023	2024	2023	2024	2023	2024
Բնապահպանական հարկ	1,933	8,445	5	22	0.44%	1.49%
Շրջակա միջավայրի պահպանության դրամագլխի համալրում	-60,930	140,626	-155	358	15.59%	36.11%
Ազնիվ, սև, գունավոր և հազվագյուտ մետաղների յուրաքանչյուր հանքավայրի օգտագործման (շահագործման) թույլտվության տրամադրման համար պետական տուրք	-20,000	-60,500	-51	-154	10.53%	40.33%
Հողամասերի կադաստրային արժեքների՝ նպատակային նշանակության փոփոխման պահին առկա տարբերության վճարում	-	-78,278	-	-199	-	100.00%
Բնօգտագործման վճարներ	-8,130	-8,588	-21	-22	17.99%	18.17%
Բնապահպանության և ընդերքի տեսչական մարմնի կողմից նշանակված տույժեր և տուգանքներ	-2,444,319	-6,634	-6,227	-17	8120.26%	28.13%
Մշտադիտարկումների իրականացման վճար	-1,235	16,434	-3	42	3.64%	36.19%

Բյուջեի եկամտի հոդված	Անհամապատասխանության գումար <i>հազ. ՀՀ դրամ</i>		Անհամապատասխանության գումար <i>հազ. ԱՄՆ դոլար</i>		Անհամապատասխանության %	
	2023	2024	2023	2024	2023	2024
Փոխադրամիջոցների գույքահարկ	32,096	29,181	82	74	66.52%	52.72%
Անշարժ գույքի հարկ	25,518	19,191	65	49	77.61%	44.09%
Ակցիզային հարկ	-	0	-	0	100.00%	0.00%
Շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության փորձաքննության իրականացման տուրք	1,758	-138	4	0	38.56%	2.57%
Զրոգտագործման թույլտվության տրամադրման պետական տուրք	95	460	0	1	100.00%	79.31%
Շրջակա միջավայրի պահպանության դրամագլխից հատկացումներ ընկերությանը	-	-	-	-	-	-
Ընդամենը չհամադրվող եկամտային հոսքեր	-2,278,948	510,347	5,806)	1,300	5.44%	1.21%
Ընդամենը եկամտային հոսքեր	1,222,742	6,895,489	5,134	19,581	1.06%	6.31%

Աղբյուրը. ՀՀ ՊԵԿ-ի, ՇՄՆ-ի, ՏԿԵՆ-ի և ընդերքօգտագործող կազմակերպությունների կողմից տրամադրված հրապարակային հաշվետվություններ

Աղյուսակ 7.1.2.4

Համադրվող ընկերություններից եկամտային հոսքեր՝ ըստ համադրվող եկամտային հոսքերի, 2023թ.

Բյուջեի եկամտի հոդված	Պետական և համայնքային բյուջեներ ընդհանուր եկամտային հոսքեր հազ. ՀՀ դրամ		Պետական և համայնքային բյուջեներ ընդհանուր եկամտային հոսքեր հազ. ԱՄՆ դոլար		Մասնաբաժին %	Մասնաբաժին %
	Ըստ ընկերությունների	Ըստ պետական մարմինների	Ըստ ընկերությունների	Ըստ պետական մարմինների	Ընկերություններ	Պետական մարմիններ
Ռոյալթի	61,716,683	61,964,448	157,224	157,807	84%	89%
Ավելացված արժեքի հարկ	7,517,396	4,176,520	19,151	10,636	10%	6%
Հանքարդյունահանման պայմանագրով սահմանված համայնքների սոցիալ- տնտեսական զարգացման հետ կապված պարտավորություններ	1,422,150	2,033,915	3,623	5,180	1.9%	2.9%
Վարձակալության վճարներ	1,447,983	437,228	3,689	1,114	2%	1%
Մաքսատուրք, մաքսավճար	1,270,184	1,241,024	3,236	3,161	2%	2%
Ընդամենը համադրվող եկամտային հոսքեր	73,374,397	69,853,136	186,922	177,897	100%	100%

Աղբյուրը. ՀՀ ՊԵԿ-ի, ՇՄՆ-ի, ՏԿԵՆ-ի և ընդերքօգտագործող կազմակերպությունների կողմից տրամադրված հրապարակային հաշվետվություններ

Խորհրդատուի կողմից իրականացված նախնական համադրման համաձայն՝ 2023թ. համար 25 հաշվետու ընկերություններից համադրվող են համարվել 12-ը, որոնց գծով համադրման ենթակա 5 եկամտային հոսքերի գումարը ըստ պետական մարմինների ներկայացրած տվյալների կազմում է 69.8 մլրդ ՀՀ դրամ կամ 177.9 մլն ԱՄՆ դոլար: Նշված եկամտային հոսքերը ընդհանուր հոսքերի մեջ կազմում է 61.2%:

Աղյուսակ 7.1.2.5

Համադրվող ընկերություններից եկամտային հոսքեր՝ ըստ համադրվող եկամտային հոսքերի, 2024թ.

Բյուջեի եկամտի հոդված	Պետական և համայնքային բյուջեներ ընդհանուր եկամտային հոսքեր <i>հազ. ՀՀ դրամ</i>		Պետական և համայնքային բյուջեներ ընդհանուր եկամտային հոսքեր <i>հազ. ԱՄՆ դոլար</i>		Մասնաբաժին %	Մասնաբաժին %
	<i>Ըստ ընկերությունների</i>	<i>Ըստ պետական մարմինների</i>	<i>Ըստ ընկերությունների</i>	<i>Ըստ պետական մարմինների</i>	<i>Ընկերություններ</i>	<i>Պետական մարմիններ</i>
Ռոյալթի	52,361,694	53,028,098	133,392	135,048	78%	87%
Ավելացված արժեքի հարկ	10,883,051	4,386,007	27,725	11,170	16%	7%
Հանքարդյունահանման պայմանագրով սահմանված համայնքների սոցիալ-տնտեսական զարգացման հետ կապված պարտավորություններ	1,325,922	988,519	3,378	2,517	2.0%	1.6%
Վարձակալության վճարներ	1,415,061	1,231,306	3,605	3,136	2%	2%
Մաքսատուրք, մաքսավճար	1,134,330	1,089,560	2,890	2,775	2%	2%
Ընդամենը համադրվող եկամտային հոսքեր	67,120,058	60,723,490	170,989	154,646	100%	100%

Աղբյուրը. ՀՀ ՊԵԿ-ի, ՇՄՆ-ի, ՏԿԵՆ-ի և ընդերքօգտագործող կազմակերպությունների կողմից տրամադրված հրապարակային հաշվետվություններ

2024թ. համար 24 հաշվետու ընկերություններից համադրվող են համարվել կրկին 12-ը, որոնց գծով համադրման ենթակա 5 եկամտային հոսքերի գումարը ըստ պետական մարմինների ներկայացրած տվյալների կազմում է 60.7 մլրդ ՀՀ դրամ կամ 154.7 մլն ԱՄՆ դոլար: Նշված եկամտային հոսքերը ընդհանուր հոսքերի մեջ կազմում է 59.4%: Համադրվող եկամտային հոսքերում ամենամեծ մասնաբաժինը ունեն ռոյալթին և ավելացված արժեքի հարկը, որոնք կազմում են համադրվող եկամտային հոսքերի 95%-ը 2023-2024թթ. համար: Համաձայն ԲՇԽ որոշման⁹⁵՝ հանքարդյունահանման պայմանագրով սահմանված համայնքների սոցիալ-տնտեսական զարգացման հետ կապված պարտավորությունները համադրվել են առանց էականության շեմի կիրառման:

⁹⁵ <https://www.eiti.am/hy/agenda-protocols-other-related-documents>

7.1.3. Այլ ոչ հարկային վճարներ

ԱՃԹՆ 6-րդ գեկույցի շրջանակներում համադրվող եկամտային 5 հոսքերից երկուսը համարվում են ոչ հարկային: Դրանք են.

1. Հանքարդյունահանման պայմանագրով սահմանված համայնքների սոցիալ-տնտեսական զարգացման հետ կապված վճարներ
2. Վարձակալության վճարներ

Հետևյալ վճարներից սոցիալ-տնտեսական զարգացման հետ կապված պարտավորությունները, առաջանում են պետության և ընդերքօգտագործող ընկերությունների միջև կնքվող պայմանագրերում, որոնց ձևը սահմանված է ՀՀ Կառավարության 2012թ. մարտի 22-ի N 437-Ն որոշմամբ⁹⁶: Համաձայն այդ պայմանագրերի հավելված 3-ի՝ ընդերքօգտագործող պարտավորվում է իրականացնել հանքի անմիջական ազդեցության գոտում գտնվող համայնքների սոցիալ-տնտեսական կարիքների մեղմացման համար նախատեսվող միջոցառումներ:

Համաձայն ՏԿԵՆ-ի կողմից ներկայացված տվյալների՝ 2023թ. հաշվետու ընկերությունների սոցիալ-տնտեսական զարգացման հետ կապված վճարները կազմում են 2 մլրդ ՀՀ դրամ կամ ընդհանուր եկամուտների 1.8%-ը, իսկ 2024թ. այն կազմել է 997.2 միլիոն ՀՀ դրամ կամ ընդհանուր եկամուտների 0.98%-ը:

Վարձակալության վճարները վերաբերում են համայնքների կողմից ընդերքօգտագործող ընկերություններին որպես վարձակալություն տրամադրված անշարժ գույք, տրանսպորտային միջոց կամ հողամաս, որոնք սեփականության իրավունքով պատկանում են համայնքին: Համաձայն ՏԿԵՆ-ի կողմից ներկայացված տվյալների՝ հաշվետու ընկերությունների վարձակալության վճարները 2023թ. համար կազմում են 457.9 միլիոն ՀՀ դրամ կամ ընդհանուր եկամուտների 0.4%-ը, իսկ 2024թ. այն կազմել է 1.3 մլրդ ՀՀ դրամ կամ ընդհանուր եկամուտների 1.2%-ը:

7.1.4. Տվյալների հավաքագրում

Հաշվետու ընկերությունները և պետական մարմինները ԱՃԹՆ հրապարակային հաշվետվությունները ներկայացնում են առցանց հաշվետվությունների համակարգում⁹⁷:

Այս մեխանիզմը հիմնված է ԲՇԽ 2017թ. դեկտեմբերի 6-ի նիստի արձանագրության⁹⁸ վրա, որով ՀՀ ԱՃԹՆ-ն, համապատասխանելով Ստանդարտի 7.2 պահանջին, ընդունել է «Բաց տվյալների» հայեցակարգը:

Առցանց հաշվետվությունների համակարգում հաշվետու ընկերությունները և պետական մարմինները գրանցվում են լիազորված անձի միջոցով՝ լրացնելով համապատասխան ձևաթուղթ: Գրանցման գործընթացից հետո նրանք ստանում են հաստատման նամակ և ակտիվացման հղում՝ համակարգ մուտք գործելու համար:

Համապատասխան տեղեկատվությունը ու գրանցման այս նամակն ուղարկվում է նաև համակարգի Ադմինիստրատորին: Տեղեկատվության ստուգումից հետո գրանցումը հաստատվում է, և ապա թույլ է տալիս մուտք գործել: Գրանցումից հետո հաշվետու ընկերությունները և պետական մարմինները պարտավոր են յուրաքանչյուր տարվա համար մինչև հաջորդող տարվա օգոստոսի 1-ը ներկայացնել

⁹⁶ <https://www.arlis.am/DocumentView.aspx?docid=194567>

⁹⁷ [Հաշվետվություններ - EITI reports](#)

⁹⁸ [MSG meeting minute 12 06 2017.pdf \(eiti.am\)](#)

հրապարակային հաշվետվություններ՝ ՀՀ կառավարության 2018թ. հունիսի 8-ի N 666-N որոշմամբ⁹⁹ սահմանված ձևանմուշների հիման վրա: Լրացված հաշվետվությունները ստորագրվում են էլեկտրոնային եղանակով և հասանելի են համակարգում ներկայացնելուց հետո:

Խորհրդատուին տրամադրվում են համակարգի մուտքային տվյալներ զեկույցի պատրաստման շրջանակներում՝ հրապարակային հաշվետվություններին հասանելիություն ունենալու նպատակով, որից հետո հրապարակային հաշվետվությունների առկայությունը ստուգվում է Խորհրդատուի կողմից, իսկ դրանց բացակայության կամ առկա հաշվետվությունների մեջ տեղ գտած թերությունների դեպքում համակարգի միջոցով կամ իր էլեկտրոնային փոստի հասցեից հարցումներ են ուղարկվում օգտվողի (ընկերության կամ պետական մարմնի կողմից լիազոր անձի) էլեկտրոնային փոստի հասցեին: Օգտվողը պատասխանում է Խորհրդատուի հարցումներին՝ հարցումը ստանալուց հետո 5 աշխատանքային օրվա ընթացքում:

Խորհրդատուի կողմից իրականացվել է գրավոր հարցումներ ընկերություններին և պետական մարմիններին՝ հրապարակային հաշվետվություններում ներառված ֆինանսական և ոչ ֆինանսական տվյալներից զատ՝ զեկույցի պատրաստման շրջանակներում անհրաժեշտ այլ տեղեկություն ստանալու, ինչպես նաև համադրման գործընթացում հայտնաբերված անհամապատասխանությունների պարզաբանման համար: Վերջիններս տրամադրել են ղեկավար կամ լիազոր անձի ստորագրությամբ հաստատված տեղեկատվություն: Համադրման գործընթացում ի հայտ եկած անհամապատասխանությունները ճշգրտելու նպատակով Խորհրդատուն ընկերությունների և պետական մարմինների հետ կապ է հաստատել ինչպես հեռախոսի, այնպես էլ էլեկտրոնային նամակագրության միջոցով:

Որոշ ընկերությունների և պետական մարմինների կողմից սահմանված ժամկետում հրապարակային հաշվետվություններ չներկայացնելը առաջացրել է որոշակի խնդիրներ՝ սույն զեկույցի պատրաստման՝ տվյալների հավաքագրման գործընթացում: Հրապարակային հաշվետվություններ չեն ներկայացվել հետևյալ ընկերությունների մասով.

Ընկերություն	Հաշվետու մարմին	Տարի
«Ֆորչն Ռիզորսիս» ՍՊԸ	Ընկերություն	2024
«ՋիԷմԷն Գոլդ Մայնինգ» ՍՊԸ (նախկին «Վարդանի Զարթոնքը» ՍՊԸ)	Ընկերություն	2023

Նշված ընկերությունների գծով եկամտային հոսքերը համարվում են ոչ էական, քանի որ նրանք փաստացի չեն իրականացնում հանքաքարի արդյունահանման գործունեություն: Հաշվետվությունների չներկայացման հանգամանքը համադրման գործընթացի վրա էական ազդեցություն չի ունեցել:

Անկախ առկա խնդիրների՝ զեկույցի պատրաստման համար անհրաժեշտ տեղեկությունը հնարավոր է եղել ստանալ ԱՃԹՆ քարտուղարության օգնությամբ՝ վերջինիս կողմից պատշաճ կազմակերպված աշխատանքների շնորհիվ:

⁹⁹ <https://www.arlis.am/DocumentView.aspx?docID=132674>

7.1.5. Տվյալների ապագրեգացման մակարդակը (պահանջ 4.7)

«Ծրագիր» եզրույթի սահմանումը

Ըստ ԱՃԹՆ-ի ստանդարտի 4.7 պահանջի անհրաժեշտ է, որ ԱՃԹՆ-ի տվյալները ապագրեգացվեն՝ ըստ առանձին նախագծի, ընկերության, պետական կազմակերպության և եկամտային հոսքի:

Ծրագրի սահմանումը, համաձայն ԱՃԹՆ ստանդարտի, ձևակերպվում է որպես գործառնական գործողությունների համակցություն, որոնք ղեկավարվում են մեկ պայմանագրով, լիցենզիայով, վարձակալության, կոնցեսիոն կամ այլ նմանատիպ իրավական համաձայնագրով և հիմք են հանդիսանում կառավարության հանդեպ վճարման պարտավորությունների առաջացման համար: Այնուամենայնիվ, եթե մի քանի նման համաձայնագրեր էապես փոխկապակցված են, ապա բազմաշահառու խումբը պետք է հստակորեն որոշի և փաստաթղթավորի, թե որ դեպքերն են համարվում մեկ ծրագիր:

ԲՇԽ-ի 2025թ. սեպտեմբերի 16-ի որոշման¹⁰⁰ համաձայն՝ 2023-2024թթ. ազգային զեկույցի շրջանակներում որպես ծրագիր է դիտարկվում մեկ ընդերքօգտագործման իրավունքով/թույլտվությամբ իրականացվող գործունեությունը:

ՀՀ-ում գործող հաշվետվողականության համակարգը նախորդ տարվա համեմատ փոփոխություն չի կրել, և հարկային հաշվարկների լրացման պահանջները դեռևս, չեն կարող ապահովել ծրագրային մակարդակով հաշվետվողականության ապահովումը՝ վերը նշված Ստանդարտի պահանջի ամբողջ իմաստով:

Այսպիսով՝ Հայաստանում գործող հաշվետվողականության մակարդակը փաստացի դեռևս թույլ չի տալիս իրականացնել առանձնացված հաշվետվողականության ապահովում ծրագրային մակարդակում այն պարագայում, երբ ընկերությունը իրականացնում է հանքարդյունահանման գործունեությունից բացի այլ գործունեություն: 2023-2024թթ. համար հաշվետու 25 և 24 ընկերություններից համապատասխանաբար 24-ը և 23-ը իրականացնում են միայն մետաղական օգտակար հանածոյի արդյունահանման գործունեություն:

Բացառություն է «Մուլտի Գրուպ Կոնցեն» ՍՊԸ-ն, որը հանքարդյունահանման գործունեությունից բացի ներգրավված է նաև այլ ձեռնարկատիրական գործունեության մեջ: Ընկերությունը հաշվետու տարիների ընթացքում չի ունեցել հաշվարկված ռոյալթի, ինչը վկայում է, որ ակտիվ հանքարդյունահանում չի իրականացրել: Այնուամենայնիվ, ընկերության գծով հաշվարկված հարկերը 2024 թ. -ի համար գերազանցել են էականության շեմը, ինչի արդյունքում ընկերությունը ներառվել է համադրման գործընթացում: Սակայն ծրագրային մակարդակում տվյալների ապագրեգացման անհնարիությունը չի թույլ տվել Խորհրդատուին տարանջատել հանքարդյունահանման մասով ֆինանսական տվյալները:

7.2. Տվյալների որակը և որակի ապահովումը (պահանջ 4.9)

Տվյալների արժանահավատությունն ապահովող գործընթացները, որոնք տրամադրվել են ընկերությունների և պետական մարմինների կողմից, ներկայացված են սույն հաշվետվության 1.3 կետում:

¹⁰⁰ eti.am/hy/agenda-protocols-other-related-documents

Ընդգծելով, որ Խորհրդատուի կողմից Հայաստանի 2023-2024 թվականների համար ԱՃԹՆ առկա տվյալների վերլուծությունը և համադրումը իրենից չի ներկայացնում այդ տվյալների աուդիտ, միաժամանակ Խորհրդատուն հաշվի է առել, որ Հայաստանի ԲՇԽ-ն իր 16.09.2025թ. ընդունված որոշման մեջ ամրագրել է, որ հաշվետվություններում ներկայացվող տվյալների հուսալիությունն ու ճշգրտությունն հավաստիացնելու նպատակով հրապարակային հաշվետվությունները պետք է վավերացվեն ընկերության ղեկավարի կամ գլխավոր հաշվապահի և պետական մարմնի բարձրաստիճան պաշտոնյայի կամ իր տեղակալի էլեկտրոնային ստորագրությամբ:

Հաշվետվությունները ստորագրողներ են հանդիսանում՝

- 1) պետական կառավարման մարմինների ղեկավարները և (կամ) տեղակալը,
- 2) մետաղական օգտակար հանածոյի արդյունահանման թույլտվություն ստացած ընդերքօգտագործող ընկերության ղեկավարը կամ գլխավոր հաշվապահը:

2023-2024 թվականների ԱՃԹՆ-ի զեկույցում առկա տվյալները, ինչպես նաև համապատասխան հարցման արդյունքում ստացված տեղեկությունները, որոնք հաշվետու կազմակերպություններից և պետական մարմիններից տրամադրվել են Խորհրդատուին, համարվում են համապարփակ և հուսալի՝ հիմք ընդունելով ԲՇԽ-ի վերը նշված որոշման, ինչպես նաև 08.06.2018թ. թիվ 666-Ն Կառավարության որոշման՝ հաստատված են պետական մարմինների ղեկավարների, կազմակերպությունների ղեկավարների կամ գլխավոր հաշվապահների կամ վերջիններիս կողմից հաստատման լիազորությամբ օժտված անձանց կողմից, և վավերացված են նրանց էլեկտրոնային ստորագրությամբ: Վերը նշված անձինք համապատասխան պատասխանատվություն են կրում նաև հարկային վերահսկողության գործընթացի նպատակով Պետական եկամուտների կոմիտեին հաշվետվությունների ներկայացման էլեկտրոնային համակարգի միջոցով հարկային հաշվետվություններ ներկայացնելու համար, ինչը նույնպես երաշխավորում է Խորհրդատուին տրամադրած տվյալների ճշտությունը և իրավական հենքին համապատասխանությունը:

Ինչպես նաև, ստացված տեղեկատվության արժանահավատությունը փաստում է հաշվետու ընկերությունների կողմից արտաքին աուդիտի իրականացումը: 2023 և 2024 թվականներին հաշվետու ընկերությունների՝ պետական բյուջե եկամտային հոսքերի հիմնական մասնաբաժին ապահովող ընկերությունները կատարել են արտաքին աուդիտ:

Ստորև աղյուսակներում ներկայացված են արտաքին աուդիտ անցած հաշվետու ընկերությունները 2023 և 2024 թվականներին, և, համապատասխանաբար, նրանց մասնաբաժինը պետական բյուջեի եկամուտներում հաշվետու ընկերությունների մասով:

Աղյուսակ 7.2.1

Արտաքին աուդիտ անցած հաշվետու ընկերություններ, 2023թ.

Հ/Հ	Ընկերության անվանում	Պետական բյուջե ընդհանուր եկամտային հոսքեր 2023թ., հազ. ՀՀ դրամ	Մասնաբաժինն ընդհանուր եկամտային հոսքերում %
1	«Զանգեզուրի Պղնձամոլիբդենային Կոմբինատ» ՓԲԸ	87,729,424	78.65%

Հ/Հ	Ընկերության անվանում	Պետական բյուջե ընդհանուր եկամտային հոսքեր 2023թ., հազ. ՀՀ դրամ	Մասնաբաժինն ընդհանուր եկամտային հոսքերում %
2	«Ագարակի Պղնձա-մոլիբդենային Կոմբինատ» ՓԲԸ	6,891,840	6.18%
3	«Գեոպրոմայնինգ Գոլդ» ՍՊԸ	6,384,245	5.72%
4	«Թեղուտ» ՓԲԸ	4,036,666	3.62%
5	«Կապանի Լեռնահարստացման Կոմբինատ» ՓԲԸ (նախկին «Չաքատ Կապան» ՓԲԸ)	2,854,182	2.56%
6	«Լիճքվազ» ՓԲԸ	1,228,972	1.10%
7	«Լիդիան Արմենիա» ՓԲԸ	426,131	0.38%
8	«Սազամար» ՓԲԸ	74,897	0.07%
	Ընդամենը արտաքին աուդիտ իրականացրած ընկերություններ	109,626,357	98.49%
	Ընդամենը ընկերություններ	111,308,102	100%

Աղբյուրը. Հասանելի հրապարակային կայքեր

2023թ. արտաքին աուդիտ իրականացրած ընկերությունների մասնաբաժինը հաշվետու ընկերությունների՝ պետական բյուջեի ընդհանուր եկամտային հոսքերում, կազմում է 98.49%:

Աղյուսակ 7.2.2

Արտաքին աուդիտ անցած հաշվետու ընկերություններ, 2024թ.

Հ/Հ	Ընկերության անվանում	Պետական բյուջե ընդհանուր եկամտային հոսքեր 2024թ., հազ. ՀՀ դրամ	Մասնաբաժինն ընդհանուր եկամտային հոսքերում %
1	«Զանգեզուրի Պղնձամոլիբդենային Կոմբինատ» ՓԲԸ	66,661,432	65.80%
2	«Կապանի Լեռնահարստացման Կոմբինատ» ՓԲԸ (նախկին «Չաքատ Կապան» ՓԲԸ)	9,248,615	9.13%
3	«Թեղուտ» ՓԲԸ	8,939,596	8.82%

Հ/Հ	Ընկերության անվանում	Պետական բյուջե ընդհանուր եկամտային հոսքեր 2024թ., հազ. ՀՀ դրամ	Մասնաբաժին ընդհանուր եկամտային հոսքերում %
4	«Գեոպրոմայնինգ Գոլդ» ՍՊԸ	2,393,924	2.36%
5	«Լիդիան Արմենիա» ՓԲԸ	478,913	0.47%
6	«Սագամար» ՓԲԸ	68,771	0.07%
	Ընդամենը արտաքին աուդիտ իրականացրած ընկերություններ	87,791,250	86.66%
	Ընդամենը ընկերություններ	101,304,308	100.00%

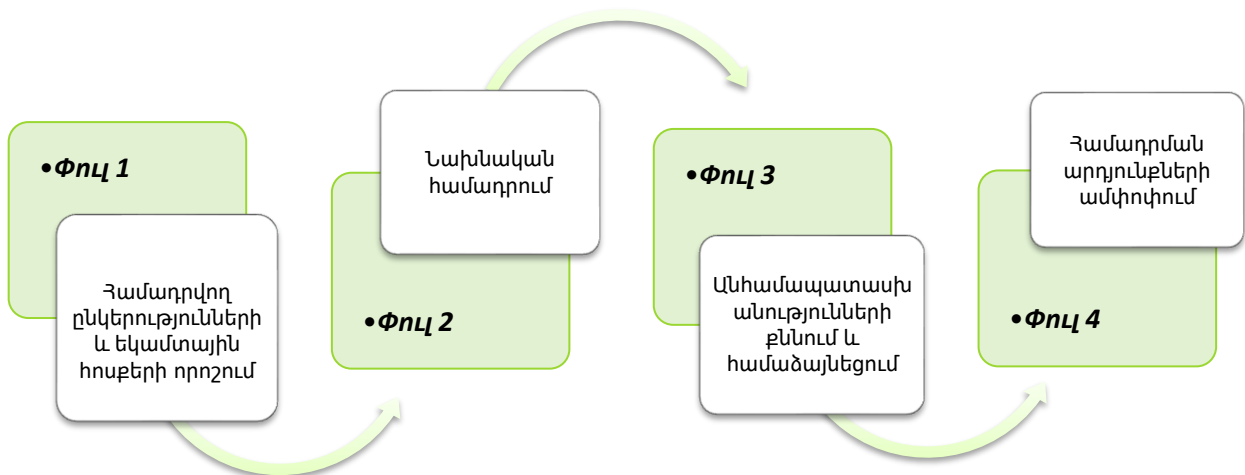
Աղբյուրը. Հասանելի հրապարակային կայքեր

2024թ. արտաքին աուդիտ իրականացրած ընկերությունների մասնաբաժինը հաշվետու ընկերությունների՝ պետական բյուջեի ընդհանուր եկամտային հոսքերում, կազմում է 86.66%:

Հաշվետու տարվա համար արտաքին աուդիտ անցած ընկերությունների ցանկի, ինչպես նաև դրանց հանրային հասանելիության մասին տեղեկությունը ներկայացված է Հավելված 1-ում:

7.3. Համադրման գործընթացի նկարագրությունը և արդյունքները (պահանջ 4.1)

Համադրման գործընթացն իրականացվել է հետևյալ 4 փուլերով.

Փուլ 1. Համադրվող ընկերությունների և եկամտային հոսքերի որոշում

Համադրվող ընկերությունների և եկամտային հոսքերի ցանկը որոշվել է ԲՇԽ որոշմամբ¹⁰¹ սահմանված կարգով, ըստ որի համադրվող ընկերությունների համար կիրառվել է դրանց գծով պետական բյուջե 150 մլն ՀՀ դրամ և ավելի հաշվարկված հարկերի շեմը: Համաձայն ՊԵԿ-ի և ՇՄՆ-ի կողմից ներկայացված նախնական տվյալների՝ 2023թ. համար 25 հաշվետու ընկերություններից 12-ի գծով եկամտային հոսքերը գերազանցել են սահմանված շեմը և կազմել են 111.3 մլրդ ՀՀ դրամ կամ 284.7 մլն ԱՄՆ դոլար:

2024թ. համար 24 հաշվետու ընկերություններից 12-ի գծով եկամտային հոսքերը գերազանցել են սահմանված շեմը և կազմել են 101 մլրդ ՀՀ դրամ կամ 258 մլն ԱՄՆ դոլար:

Համադրվող եկամտային հոսքերի ցանկը ԲՇԽ-ի կողմից սահմանվել է՝ շեմի կիրառման փոխարեն եկամտային հոսքի տեսակի ընտրությամբ, ըստ որի ընտրվել է 5 էական հոսք: Համաձայն ՊԵԿ-ի, ՇՄՆ-ի և ՏԿԵՆ-ի կողմից ներկայացված նախնական տվյալների՝ նշված 5 եկամտային հոսքերի գումարը 2023 և 2024 թվականների համար համապատասխանաբար կազմել է կազմել են 69.9 մլրդ ՀՀ դրամ կամ 178 մլն ԱՄՆ դոլար և 60.8 մլրդ ՀՀ դրամ կամ 154.8 մլն ԱՄՆ դոլար:

Փուլ 2. Նախնական համադրում

Այս փուլում Խորհրդատուի կողմից կազմվել է տվյալների շտեմարան, որը պարունակում է ընկերությունների և պետական մարմինների կողմից ներկայացված տվյալները՝ տարանջատված ըստ առանձին ծրագրի, կազմակերպության, պետական մարմնի և ֆինանսական հոսքի՝ արտահանելով համապատասխան տվյալներն առցանց հարթակից և դրանք բերելով նաև ԱՃԹՆ Ստանդարտի 4.7 կետի պահանջներին համապատասխանող տեսքի:

Խորհրդատուի կողմից վերջնական համադրման նպատակով երկկողմանի ներկայացված տվյալների միջև անհամապատասխանությունների չափը սահմանվել է՝ կիրառելով հետևյալ մոտեցումը. էական են համարվել այն շեղումները, որոնք կազմում են եկամտային հոսքի 4 տոկոսը, բայց ոչ պակաս քան 1 մլն ՀՀ դրամը: Տվյալ հաշվարկի հիմք է հանդիսացել այն կողմի ներկայացված տվյալը, որն ավելի փոքր է: Մոցիալ-տնտեսական պարտավորությունների համադրումը իրականացվել է առանց էականության շեմի կիրառման:

Ստորև ներկայացված է համադրվող ընկերություններից ՀՀ պետական և համայնքային բյուջեների եկամուտները՝ ըստ համադրվող եկամտային հոսքերի.

¹⁰¹ eiti.am/hy/agenda-protocols-other-related-documents

Աղյուսակ 7.3.1

Համադրվող ընկերություններից եկամտային հոսքեր՝ ըստ համադրվող եկամտային հոսքերի, 2023թ

Բյուջեի եկամտի հոդված	Պետական և համայնքային բյուջեներ ընդհանուր եկամտային հոսքեր 2023թ., հազ. ՀՀ դրամ		Նախնական անհամապատասխանություն հազ. ՀՀ դրամ	Անհամապատասխանության %
	Ըստ ընկերությունների	Ըստ պետական մարմինների		
Ռոյալթի	61,716,683	61,964,448	(247,765)	61,943,723
Ավելացված արժեքի հարկ	7,517,396	4,176,520	3,340,876	4,255,208
Հանքարդյունահանման պայմանագրով սահմանված համայնքների սոցիալ-տնտեսական զարգացման հետ կապված պարտավորություններ	1,422,150	2,033,915	(611,765)	311,240
Վարձակալության վճարներ	1,447,983	437,228	1,010,755	1,454,123
Մաքսատուրք, մաքսավճար	1,270,184	1,241,024	29,160	1,326,214
Ընդամենը համադրվող եկամտային հոսքեր հազ. ՀՀ դրամ	73,374,397	69,853,136	3,521,261	69,290,508
Ընդամենը հազ. ԱՄՆ դոլար	186,922	177,952	8,970	176,518

Աղբյուրը. ՀՀ ՊԵԿ-ի և ՇՄՆ-ի, ՏԳԵՆ-ի և ընկերությունների կողմից տրամադրված հրապարակային հաշվետվություններ

Նախնական համադրման արդյունքում 2023թ.-ի համար հաշվետու 12 ընկերությունների գծով համադրվող եկամտային հոսքերի մեծությունը կազմել է 73.4 մլրդ ՀՀ դրամ՝ ըստ ընկերությունների և 69.9 մլրդ ՀՀ դրամ՝ ըստ պետական մարմինների: Նախնական անհամապատասխանությունը կազմել է 3.5 մլրդ ՀՀ դրամ կամ 4.8%: Եկամտային հոսքերի անհամապատասխանության ամենամեծ տոկոսային շեղումը արձանագրվել է վարձակալության վճարների գծով, որը կազմել է 69.8%:

2024թ. համար հաշվետու 12 ընկերությունների գծով համադրվող եկամտային հոսքերի մեծությունը կազմել է 67.1 մլրդ ՀՀ դրամ՝ ըստ ընկերությունների և 60.7 մլրդ ՀՀ դրամ՝ ըստ պետական մարմինների: Նախնական անհամապատասխանությունը կազմել է 6.4 մլրդ ՀՀ դրամ կամ 9.5%: Եկամտային հոսքերի անհամապատասխանության ամենամեծ տոկոսային շեղումը արձանագրվել է ավելացված արժեքի հարկի գծով, որը կազմել է 59.7%: **Աղյուսակ 7.3.2**

Համադրվող ընկերություններից եկամտային հոսքեր՝ ըստ համադրվող եկամտային հոսքերի, 2024թ

Բյուջեի եկամտի հոդված	Պետական և համայնքային բյուջեներ ընդհանուր եկամտային հոսքեր 2024թ., հազ. ՀՀ դրամ		Նախնական անհամապատասխանություն հազ. ՀՀ դրամ	Անհամապատասխանության %
	Ըստ ընկերությունների	Ըստ պետական մարմինների		
Ռոյալթի	52,361,694	53,028,098	-666,404	-1.27%
Ավելացված արժեքի հարկ	10,883,051	4,386,007	6,497,044	59.70%
Հանքարդյունահանման պայմանագրով սահմանված համայնքների սոցիալ-տնտեսական զարգացման հետ կապված պարտավորություններ	1,325,922	988,519	337,403	25.45%
Վարձակալության վճարներ	1,415,061	1,231,306	183,755	12.99%
Մաքսատուրք, մաքսավճար	1,134,330	1,089,560	44,770	3.95%
Ընդամենը համադրվող եկամտային հոսքեր հազ. ՀՀ դրամ	67,120,058	60,723,490	6,396,568	9.53%
Ընդամենը հազ. ԱՄՆ դոլար	170,937	154,646	16,290	9.53%

Աղբյուրը. ՀՀ ՊԵԿ-ի և ՇՄՆ-ի, ՏԿԵՆ-ի և ընկերությունների կողմից տրամադրված հրապարակային հաշվետվություններ

Ստորև ներկայացված է համադրվող ընկերություններից ՀՀ պետական և համայնքային բյուջեների եկամտային հոսքերը՝ ըստ համադրվող ընկերությունների.

Աղյուսակ 7.3.3

Համադրվող ընկերություններից եկամտային հոսքեր՝ ըստ ընկերությունների, 2023թ.

Ընկերություն - Եկամտային հոսք	Պետական և համայնքային բյուջեներ ընդհանուր եկամտային հոսքեր 2023թ., հազ. ՀՀ դրամ		Նախնական տարբերություն հազ. ՀՀ դրամ	Նախնական տարբերություն հազ. ԱՄՆ դոլար	Շեղման %	Համադրվող. (> 4% >= 1 մլն ՀՀ դրամ)
	Ըստ ընկերությունների	Ըստ պետական մարմինների				
«Զանգեզուրի Պղնձամոլիբդենային Կոմբինատ» ՓԲԸ	57,720,655	57,361,708	358,947	914		
Ավելացված արժեքի հարկ	2,395,095	2,395,095	-	-	0.00%	Ոչ
Մաքսատուրք, մաքսավճար	918,400	835,825	82,575	210	9.88%	Այո
Ռոյալթի	52,655,893	52,655,893	-	-	0.00%	Ոչ
Վարձակալության վճարներ	660,187	600	659,587	1,680	109931.20%	Այո
Հանքարդյունահանման պայմանագրով սահմանված համայնքների սոցիալ- տնտեսական զարգացման հետ կապված պարտավորություններ	1,091,080	1,474,295	(383,215)	(976)	-35.12%	Այո
«Ագարակի Պղնձա-Մոլիբդենային Կոմբինատ» ՓԲԸ	3,918,469	3,891,736	26,733	68		

Ընկերություն - Եկամտային հոսք	Պետական և համայնքային բյուջեներ ընդհանուր եկամտային հոսքեր 2023թ., հազ. ՀՀ դրամ		Նախնական տարբերություն հազ. ՀՀ դրամ	Նախնական տարբերություն հազ. ԱՄՆ դոլար	Շեղման %	Համադրվող. (> 4% >= 1 մլն ՀՀ դրամ)
	Ըստ ընկերությունների	Ըստ պետական մարմինների				
Ավելացված արժեքի հարկ	544,187	470,679	73,509	187	15.62%	Այո
Մաքսատուրք, մաքսավճար	-	50,416	(50,416)	(128)	100.00%	Այո
Ռոյալթի	3,302,918	3,302,918	-	-	0.00%	Ոչ
Վարձակալության վճարներ	31,724	31,724	-	-	0.00%	Ոչ
Հանքարդյունահանման պայմանագրով սահմանված համայնքների սոցիալ-տնտեսական զարգացման հետ կապված պարտավորություններ	39,640	36,000	3,640	9	10.11%	Այո
«Գեոպրոմայնինգ Գոլդ» ՍՊԸ	1,713,402	1,736,613	(23,211)	(59)		
Ավելացված արժեքի հարկ	504,380	504,380	0	0	0.00%	Ոչ

Ընկերություն - Եկամտային հոսք	Պետական և համայնքային բյուջեներ ընդհանուր եկամտային հոսքեր 2023թ., հազ. ՀՀ դրամ		Նախնական տարբերություն հազ. ՀՀ դրամ	Նախնական տարբերություն հազ. ԱՄՆ դոլար	Շեղման %	Համադրվող. (> 4% >= 1 մլն ՀՀ դրամ)
	Ըստ ընկերությունների	Ըստ պետական մարմինների				
Մաքսատուրք, մաքսավճար	191,807	190,898	909	2	0.48%	Ոչ
Ռոյալթի	948,335	948,335	-	-	0.00%	Ոչ
Վարձակալության վճարներ	68,880	68,000	880	2	1.29%	Ոչ
Հանքարդյունահանման պայմանագրով սահմանված համայնքների սոցիալ-տնտեսական զարգացման հետ կապված պարտավորություններ	-	25,000	(25,000)	(64)	100.00%	Այո
«Թեղուտ» ՓԲԸ	3,160,487	3,163,051	(2,564)	(7)		
Ավելացված արժեքի հարկ	361,506	360,902	604	2	0.17%	Ոչ
Մաքսատուրք, մաքսավճար	114,480	114,480	-	-	0.00%	Ոչ

Ընկերություն - Եկամտային հոսք	Պետական և համայնքային բյուջեներ ընդհանուր եկամտային հոսքեր 2023թ., հազ. ՀՀ դրամ		Նախնական տարբերություն հազ. ՀՀ դրամ	Նախնական տարբերություն հազ. ԱՄՆ դոլար	Շեղման %	Համադրվող. (> 4% >= 1 մլն ՀՀ դրամ)
	Ըստ ընկերությունների	Ըստ պետական մարմինների				
Ռոյալթի	2,401,174	2,401,174	0	0	0.00%	Ոչ
Վարձակալության վճարներ	43,326	43,326	-	-	0.00%	Ոչ
Հանքարդյունահանման պայմանագրով սահմանված համայնքների սոցիալ- տնտեսական զարգացման հետ կապված պարտավորություններ	240,000	243,168	(3,168)	(8)	-1.32%	Այո
«Կապանի Լեռնահարստացման Կոմբինատ» ՓԲԸ (նախկին «Զաքարատ Կապան» ՓԲԸ)	4,706,983	1,623,421	3,083,562	7,855		
Ավելացված արժեքի հարկ	3,257,310	92,849	3,164,461	8,061	3408.18%	Այո
Մաքսատուրք, մաքսավճար	33,721	33,709	11	0	0.03%	Ոչ
Ռոյալթի	1,302,561	1,302,561	0	0	0.00%	Ոչ

Ընկերություն - Եկամտային հոսք	Պետական և համայնքային բյուջեներ ընդհանուր եկամտային հոսքեր 2023թ., հազ. ՀՀ դրամ		Նախնական տարբերություն հազ. ՀՀ դրամ	Նախնական տարբերություն հազ. ԱՄՆ դոլար	Շեղման %	Համադրվող. (> 4% >= 1 մլն ՀՀ դրամ)
	Ըստ ընկերությունների	Ըստ պետական մարմինների				
Վարձակալության վճարներ	113,391	-	113,391	289	100.00%	Այո
Հանքարդյունահանման պայմանագրով սահմանված համայնքների սոցիալ- տնտեսական զարգացման հետ կապված պարտավորություններ	-	194,301	(194,301)	(495)	100.00%	Այո
«Լիճքվազ» ՓԲԸ	797,228	808,109	(10,881)	(28)		
Ավելացված արժեքի հարկ	63	63	-	-	0.00%	Ոչ
Մաքսատուրք, մաքսավճար	-	3,705	(3,705)	(9)	100.00%	Այո
Ռոյալթի	797,165	797,165	-	-	0.00%	Ոչ
Վարձակալության վճարներ	-	7,176	(7,176)	(18)	100.00%	Այո
Հանքարդյունահանման պայմանագրով սահմանված	-	-	-	-	100.00%	Ոչ

Ընկերություն - Եկամտային հոսք	Պետական և համայնքային բյուջեներ ընդհանուր եկամտային հոսքեր 2023թ., հազ. ՀՀ դրամ		Նախնական տարբերություն հազ. ՀՀ դրամ	Նախնական տարբերություն հազ. ԱՄՆ դոլար	Շեղման %	Համադրվող. (> 4% >= 1 մլն ՀՀ դրամ)
	Ըստ ընկերությունների	Ըստ պետական մարմինների				
համայնքների սոցիալ-տնտեսական զարգացման հետ կապված պարտավորություններ						
«Ախթալայի Լեռնահարստացման Կոմբինատ» ՓԲԸ	266,066	313,072	(47,005)	(120)		
Ավելացված արժեքի հարկ	13,365	8,097	5,267	13	65.05%	Այն
Մաքսատուրք, մաքսավճար	8,020	4,335	3,685	9	85.02%	Այն
Ռոյալթի	236,066	236,066	0	0	0.00%	Ոչ
Վարձակալության վճարներ	8,616	9,574	(958)	(2)	-11.12%	Ոչ
Հանքարդյունահանման պայմանագրով սահմանված համայնքների սոցիալ-տնտեսական	-	55,000	(55,000)	(140)	100.00%	Այն

Ընկերություն - Եկամտային հոսք	Պետական և համայնքային բյուջեներ ընդհանուր եկամտային հոսքեր 2023թ., հազ. ՀՀ դրամ		Նախնական տարբերություն հազ. ՀՀ դրամ	Նախնական տարբերություն հազ. ԱՄՆ դոլար	Շեղման %	Համադրվող. (> 4% >= 1 մլն ՀՀ դրամ)
	Ըստ ընկերությունների	Ըստ պետական մարմինների				
զարգացման հետ կապված պարտավորություններ						
«Լեռ-Էքս» ՍՊԸ	229,313	228,077	1,236	3		
Ավելացված արժեքի հարկ	228,073	228,073	0	0	0.00%	Ոչ
Մաքսատուրք, մաքսավճար	-	5	(5)	(0)	100.00%	Ոչ
Ռոյալթի	-	-	-	-	100.00%	Ոչ
Վարձակալության վճարներ	1,240	-	1,240	3	100.00%	Այո
Հանքարդյունահանման պայմանագրով սահմանված համայնքների սոցիալ-տնտեսական զարգացման հետ կապված պարտավորություններ	-	-	-	-	100.00%	Ոչ

Ընկերություն - Եկամտային հոսք	Պետական և համայնքային բյուջեներ ընդհանուր եկամտային հոսքեր 2023թ., հազ. ՀՀ դրամ		Նախնական տարբերություն հազ. ՀՀ դրամ	Նախնական տարբերություն հազ. ԱՄՆ դոլար	Շեղման %	Համադրվող. (> 4% >= 1 մլն ՀՀ դրամ)
	Ըստ ընկերությունների	Ըստ պետական մարմինների				
«Լիդիան Արմենիա» ՓԲԸ	495,173	251,461	243,711	621		
Ավելացված արժեքի հարկ	4	4	-	-	0.00%	Ոչ
Մաքսատուրք, մաքսավճար	-	28	(28)	(0)	100.00%	Ոչ
Ռոյալթի	-	-	-	-	100.00%	Ոչ
Վարձակալության վճարներ	495,169	251,429	243,740	621	96.94%	Այո
Հանքարդյունահանման պայմանագրով սահմանված համայնքների սոցիալ- տնտեսական զարգացման հետ կապված պարտավորություններ	-	-	-	-	100.00%	Ոչ
«Բակտեկ Էկո» ՍՊԸ	91,012	253,674	(162,662)	(414)		
Ավելացված արժեքի հարկ	88,865	3,089	85,776	219	2776.52%	Այո

Ընկերություն - Եկամտային հոսք	Պետական և համայնքային բյուջեներ ընդհանուր եկամտային հոսքեր 2023թ., հազ. ՀՀ դրամ		Նախնական տարբերություն հազ. ՀՀ դրամ	Նախնական տարբերություն հազ. ԱՄՆ դոլար	Շեղման %	Համադրվող. (> 4% >= 1 մլն ՀՀ դրամ)
	Ըստ ընկերությունների	Ըստ պետական մարմինների				
Մաքսատուրք, մաքսավճար	-	1,923	(1,923)	(5)	100.00%	Այո
Ռոյալթի	-	247,765	(247,765)	(631)	100.00%	Այո
Վարձակալության վճարներ	1,147	897	250	1	27.88%	Ոչ
Հանքարդյունահանման պայմանագրով սահմանված համայնքների սոցիալ-տնտեսական զարգացման հետ կապված պարտավորություններ	1,000	-	1,000	3	100.00%	Այո
«Մեղրաձոր Գոլդ» ՍՊԸ	109,317	106,968	2,349	6		
Ավելացված արժեքի հարկ	758	2,270	(1,512)	(4)	-199.38%	Այո
Մաքսատուրք, մաքսավճար	3,757	5,696	(1,939)	(5)	-51.61%	Այո

Ընկերություն - Եկամտային հոսք	Պետական և համայնքային բյուջեներ ընդհանուր եկամտային հոսքեր 2023թ., հազ. ՀՀ դրամ		Նախնական տարբերություն հազ. ՀՀ դրամ	Նախնական տարբերություն հազ. ԱՄՆ դոլար	Շեղման %	Համադրվող. (> 4% >= 1 մլն ՀՀ դրամ)
	Ըստ ընկերությունների	Ըստ պետական մարմինների				
Ռոյալթի	69,748	69,748	(0)	(0)	0.00%	Ոչ
Վարձակալության վճարներ	24,303	24,303	-	-	0.00%	Ոչ
Հանքարդյունահանման պայմանագրով սահմանված համայնքների սոցիալ-տնտեսական զարգացման հետ կապված պարտավորություններ	10,750	4,950	5,800	15	117.17%	Այո
«Ասսաթ» ՍՊԸ	166,293	115,246	51,047	130		
Ավելացված արժեքի հարկ	123,790	111,019	12,771	33	11.50%	Այո
Մաքսատուրք, մաքսավճար	-	5	(5)	(0)	100.00%	Ոչ
Ռոյալթի	2,822	2,822	-	-	0.00%	Ոչ

Ընկերություն - Եկամտային հոսք	Պետական և համայնքային բյուջեներ ընդհանուր եկամտային հոսքեր 2023թ., հազ. ՀՀ դրամ		Նախնական տարբերություն հազ. ՀՀ դրամ	Նախնական տարբերություն հազ. ԱՄՆ դոլար	Շեղման %	Համադրվող. (> 4% >= 1 մլն ՀՀ դրամ)
	Ըստ ընկերությունների	Ըստ պետական մարմինների				
Վարձակալության վճարներ	-	200	(200)	(1)	100.00%	Ոչ
Հանքարդյունահանման պայմանագրով սահմանված համայնքների սոցիալ-տնտեսական զարգացման հետ կապված պարտավորություններ	39,680	1,200	38,480	98	3206.67%	Այո
Ընդամենը	73,374,397	69,853,136	3,521,261	8,970	4.80%	

Աղբյուրը. ՀՀ ՊԵԿ-ի և ՇՄՆ-ի, ՏԿԵՆ-ի և ընկերությունների կողմից տրամադրված հրապարակային հաշվետվություններ

Աղյուսակ 7.3.4

Համադրվող ընկերություններից եկամտային հոսքեր՝ ըստ ընկերությունների, 2024թ.

Ընկերություն - Եկամտային հոսք	Պետական և համայնքային բյուջեներ ընդհանուր եկամտային հոսքեր 2024թ., հազ. ՀՀ դրամ		Նախնական տարբերություն հազ. ՀՀ դրամ	Նախնական տարբերություն հազ. ԱՄՆ դոլար	Շեղման %	Համադրվող. (> 4% >= 1 մլն ՀՀ դրամ)
	Ըստ ընկերությունների	Ըստ պետական մարմինների				
«Զանգեզուրի Պղնձամոլիբդենային Կոմբինատ» ՓԲԸ	38,883,700	38,372,526	511,175	1,302		
Ավելացված արժեքի հարկ	2,869,628	2,869,628	0	0	0.00%	Ոչ
Մաքսատուրք, մաքսավճար	787,234	770,716	16,518	42	2.14%	Ոչ
Ռոյալթի	33,480,120	33,480,120	-	-	0.00%	Ոչ
Վարձակալության վճարներ	699,137	689,743	9,393	24	1.36%	Ոչ
Հանքարդյունահանման պայմանագրով սահմանված համայնքների սոցիալ- տնտեսական զարգացման հետ կապված պարտավորություններ	1,047,582	562,319	485,263	1,236	86.30%	Այո

Ընկերություն - Եկամտային հոսք	Պետական և համայնքային բյուջեներ ընդհանուր եկամտային հոսքեր 2024թ., հազ. ՀՀ դրամ		Նախնական տարբերություն հազ. ՀՀ դրամ	Նախնական տարբերություն հազ. ԱՄՆ դոլար	Շեղման %	Համադրվող. (> 4% >= 1 մլն ՀՀ դրամ)
	Ըստ ընկերությունների	Ըստ պետական մարմինների				
«Ագարակի Պղնձա-Մոլիբդենային Կոմբինատ» ՓԲԸ	7,592,182	5,130,610	2,461,572	6,269		
Ավելացված արժեքի հարկ	3,051,225	642,578	2,408,646	6,134	374.84%	Այո
Մաքսատուրք, մաքսավճար	70,079	22,793	47,286	120	207.46%	Այո
Ռոյալթի	4,400,515	4,400,515	-	-	0.00%	Ոչ
Վարձակալության վճարներ	31,724	31,724	-	-	0.00%	Ոչ
Հանքարդյունահանման պայմանագրով սահմանված համայնքների սոցիալ-տնտեսական զարգացման հետ կապված պարտավորություններ	38,640	33,000	5,640	14	17.09%	Այո
«Գեոպրոմայինգ Գոլդ» ՍՊԸ	796,329	795,407	923	2		

Ընկերություն - Եկամտային հոսք	Պետական և համայնքային բյուջեներ ընդհանուր եկամտային հոսքեր 2024թ., հազ. ՀՀ դրամ		Նախնական տարբերություն հազ. ՀՀ դրամ	Նախնական տարբերություն հազ. ԱՄՆ դոլար	Շեղման %	Համադրվող. (> 4% >= 1 մլն ՀՀ դրամ)
	Ըստ ընկերությունների	Ըստ պետական մարմինների				
Ավելացված արժեքի հարկ	173,658	174,595	(937)	(2)	-0.54%	Ոչ
Մաքսատուրք, մաքսավճար	64,646	62,786	1,860	5	2.96%	Ոչ
Ռոյալթի	440,026	440,026	-	-	0.00%	Ոչ
Վարձակալության վճարներ	68,000	68,000	-	-	0.00%	Ոչ
Հանքարդյունահանման պայմանագրով սահմանված համայնքների սոցիալ-տնտեսական զարգացման հետ կապված պարտավորություններ	50,000	50,000	-	-	0.00%	Ոչ
«Թեղուտ» ՓԲԸ	7,300,373	7,264,571	35,803	91		
Ավելացված արժեքի հարկ	225,343	225,343	-	-	0.00%	Ոչ

Ընկերություն - Եկամտային հոսք	Պետական և համայնքային բյուջեներ ընդհանուր եկամտային հոսքեր 2024թ., հազ. ՀՀ դրամ		Նախնական տարբերություն հազ. ՀՀ դրամ	Նախնական տարբերություն հազ. ԱՄՆ դոլար	Շեղման %	Համադրվող. (> 4% >= 1 մլն ՀՀ դրամ)
	Ըստ ընկերությունների	Ըստ պետական մարմինների				
Մաքսատուրք, մաքսավճար	131,662	95,159	36,503	93	38.36%	Այո
Ռոյալթի	6,745,042	6,745,042	-	-	0.00%	Ոչ
Վարձակալության վճարներ	43,326	43,326	-	-	0.00%	Ոչ
Հանքարդյունահանման պայմանագրով սահմանված համայնքների սոցիալ- տնտեսական զարգացման հետ կապված պարտավորություններ	155,000	155,700	(700)	(2)	-0.45%	Այո
«Կապանի Լեռնահարստացման Կոմբինատ» ՓԲԸ (նախկին «Զաարատ Կապան» ՓԲԸ)	10,098,069	5,975,075	4,122,994	10,500		
Ավելացված արժեքի հարկ	4,412,944	168,975	4,243,969	10,808	2511.60%	Այո
Մաքսատուրք, մաքսավճար	67,006	67,981	(974)	(2)	-1.45%	Ոչ

Ընկերություն - Եկամտային հոսք	Պետական և համայնքային բյուջեներ ընդհանուր եկամտային հոսքեր 2024թ., հազ. ՀՀ դրամ		Նախնական տարբերություն հազ. ՀՀ դրամ	Նախնական տարբերություն հազ. ԱՄՆ դոլար	Շեղման %	Համադրվող. (> 4% >= 1 մլն ՀՀ դրամ)
	Ըստ ընկերությունների	Ըստ պետական մարմինների				
Ռոյալթի	5,504,728	5,504,728	-	-	0.00%	Ոչ
Վարձակալության վճարներ	113,391	113,391	-	-	0.00%	Ոչ
Հանքարդյունահանման պայմանագրով սահմանված համայնքների սոցիալ- տնտեսական զարգացման հետ կապված պարտավորություններ	-	120,000	(120,000)	(306)	100.00%	Այո
«Լիճքվազ» ՓԲԸ	1,163,202	1,633,633	(470,432)	(1,198)		
Ավելացված արժեքի հարկ	2,338	2,533	(195)	(0)	-8.34%	Ոչ
Մաքսատուրք, մաքսավճար	-	3,751	(3,751)	(10)	100.00%	Այո
Ռոյալթի	1,160,864	1,615,482	(454,618)	(1,158)	-39.16%	Այո
Վարձակալության վճարներ	-	11,867	(11,867)	(30)	100.00%	Այո

Ընկերություն - Եկամտային հոսք	Պետական և համայնքային բյուջեներ ընդհանուր եկամտային հոսքեր 2024թ., հազ. ՀՀ դրամ		Նախնական տարբերություն հազ. ՀՀ դրամ	Նախնական տարբերություն հազ. ԱՄՆ դոլար	Շեղման %	Համադրվող. (> 4% >= 1 մլն ՀՀ դրամ)
	Ըստ ընկերությունների	Ըստ պետական մարմինների				
Հանքարդյունահանման պայմանագրով սահմանված համայնքների սոցիալ-տնտեսական զարգացման հետ կապված պարտավորություններ	-	-	-	-	100.00%	Ոչ
«Ախթալայի Լեռնահարստացման Կոմբինատ» ՓԲԸ	366,446	421,194	(54,748)	(139)		
Ավելացված արժեքի հարկ	8,066	8,066	-	-	0.00%	Ոչ
Մաքսատուրք, մաքսավճար	13,704	8,452	5,252	13	62.13%	Այո
Ռոյալթի	335,736	335,736	0	0	0.00%	Ոչ
Վարձակալության վճարներ	8,940	8,940	-	-	0.00%	Ոչ
Հանքարդյունահանման պայմանագրով սահմանված	-	60,000	(60,000)	(153)	100.00%	Այո

Ընկերություն - Եկամտային հոսք	Պետական և համայնքային բյուջեներ ընդհանուր եկամտային հոսքեր 2024թ., հազ. ՀՀ դրամ		Նախնական տարբերություն հազ. ՀՀ դրամ	Նախնական տարբերություն հազ. ԱՄՆ դոլար	Շեղման %	Համադրվող. (> 4% >= 1 մլն ՀՀ դրամ)
	Ըստ ընկերությունների	Ըստ պետական մարմինների				
համայնքների սոցիալ-տնտեսական զարգացման հետ կապված պարտավորություններ						
«Մուլտի Գրուպ» Կոնցեռն ՄՊԸ	43,318	163,019	(119,701)	(305)		
Ավելացված արժեքի հարկ	38,097	114,694	(76,596)	(195)	-201.05%	Այո
Մաքսատուրք, մաքսավճար	-	45,836	(45,836)	(117)	100.00%	Այո
Ռոյալթի	-	-	-	-	100.00%	Ոչ
Վարձակալության վճարներ	5,221	2,490	2,731	7	109.71%	Այո
Հանքարդյունահանման պայմանագրով սահմանված համայնքների սոցիալ-տնտեսական զարգացման հետ կապված պարտավորություններ	-	-	-	-	100.00%	Ոչ

Ընկերություն - Եկամտային հոսք	Պետական և համայնքային բյուջեներ ընդհանուր եկամտային հոսքեր 2024թ., հազ. ՀՀ դրամ		Նախնական տարբերություն հազ. ՀՀ դրամ	Նախնական տարբերություն հազ. ԱՄՆ դոլար	Շեղման %	Համադրվող. (> 4% >= 1 մլն ՀՀ դրամ)
	Ըստ ընկերությունների	Ըստ պետական մարմինների				
«Լիդիան Արմենիա» ՓԲԸ	497,318	230,275	267,043	680		
Ավելացված արժեքի հարկ	77,105	28	77,077	196	278396.54%	Այո
Մաքսատուրք, մաքսավճար	-	18	(18)	(0)	100.00%	Ոչ
Ռոյալթի	-	-	-	-	100.00%	Ոչ
Վարձակալության վճարներ	420,213	230,228	189,985	484	82.52%	Այո
Հանքարդյունահանման պայմանագրով սահմանված համայնքների սոցիալ- տնտեսական զարգացման հետ կապված պարտավորություններ	-	-	-	-	100.00%	Ոչ
«Բակտեկ Էկո» ՍՊԸ	2,563	214,838	(212,275)	(541)		
Ավելացված արժեքի հարկ	1,563	1,768	(204)	(1)	-13.08%	Ոչ

Ընկերություն - Եկամտային հոսք	Պետական և համայնքային բյուջեներ ընդհանուր եկամտային հոսքեր 2024թ., հազ. ՀՀ դրամ		Նախնական տարբերություն հազ. ՀՀ դրամ	Նախնական տարբերություն հազ. ԱՄՆ դոլար	Շեղման %	Համադրվող. (> 4% >= 1 մլն ՀՀ դրամ)
	Ըստ ընկերությունների	Ըստ պետական մարմինների				
Մաքսատուրք, մաքսավճար	-	227	(227)	(1)	100.00%	Ոչ
Ռոյալթի	-	210,696	(210,696)	(537)	100.00%	Այո
Վարձակալության վճարներ	-	1,397	(1,397)	(4)	100.00%	Այո
Հանքարդյունահանման պայմանագրով սահմանված համայնքների սոցիալ-տնտեսական զարգացման հետ կապված պարտավորություններ	1,000	750	250	1	33.33%	Այո
«Մեղրաձոր Գոլդ» ՍՊԸ	358,874	343,124	15,750	40		
Ավելացված արժեքի հարկ	19,969	1,245	18,724	48	1503.97%	Այո
Մաքսատուրք, մաքսավճար	-	11,834	(11,834)	(30)	100.00%	Այո

Ընկերություն - Եկամտային հոսք	Պետական և համայնքային բյուջեներ ընդհանուր եկամտային հոսքեր 2024թ., հազ. ՀՀ դրամ		Նախնական տարբերություն հազ. ՀՀ դրամ	Նախնական տարբերություն հազ. ԱՄՆ դոլար	Շեղման %	Համադրվող. (> 4% >= 1 մլն ՀՀ դրամ)
	Ըստ ընկերությունների	Ըստ պետական մարմինների				
Ռոյալթի	293,295	293,295	-	-	0.00%	Ոչ
Վարձակալության վճարներ	24,910	30,000	(5,090)	(13)	-20.43%	Այո
Հանքարդյունահանման պայմանագրով սահմանված համայնքների սոցիալ-տնտեսական զարգացման հետ կապված պարտավորություններ	20,700	6,750	13,950	36	206.67%	Այո
«Ասսաթ» ՍՊԸ	17,683	179,218	(161,536)	(411)		
Ավելացված արժեքի հարկ	3,115	176,555	(173,440)	(442)	-5567.89%	Այո
Մաքսատուրք, մաքսավճար	-	6	(6)	(0)	100.00%	Ոչ
Ռոյալթի	1,368	2,458	(1,090)	(3)	-79.70%	Այո

Ընկերություն - Եկամտային հոսք	Պետական և համայնքային բյուջեներ ընդհանուր եկամտային հոսքեր 2024թ., հազ. ՀՀ դրամ		Նախնական տարբերություն հազ. ՀՀ դրամ	Նախնական տարբերություն հազ. ԱՄՆ դոլար	Շեղման %	Համադրվող. (> 4% >= 1 մլն ՀՀ դրամ)
	Ըստ ընկերությունների	Ըստ պետական մարմինների				
Վարձակալության վճարներ	200	200	-	-	0.00%	Ոչ
Հանքարդյունահանման պայմանագրով սահմանված համայնքների սոցիալ-տնտեսական զարգացման հետ կապված պարտավորություններ	13,000	-	13,000	33	100.00%	Այո
Ընդամենը	67,120,058	60,723,490	6,396,568	16,290	9.53%	

Աղբյուրը. ՀՀ ՊԵԿ-ի և ՇՄՆ-ի, ՏԿԵՆ-ի և ընկերությունների կողմից տրամադրված հրապարակային հաշվետվություններ

Աղյուսակ 7.3.5

Համադրվող ընկերություններից եկամտային հոսքեր՝ ըստ համադրվող եկամտային հոսքերի, 2023թ

Բյուջեի եկամտի հոդված	Նախնական անհամապատասխանություն հազ. ՀՀ դրամ	Էականության շեմը գերազանցող անհամապատասխանություն հազ. ՀՀ դրամ	Մասնաբաժին %
Ռոյալթի	(247,765)	(247,765)	100.00%
Ավելացված արժեքի հարկ	3,340,876	3,340,272	99.98%
Հանքարդյունահանման պայմանագրով սահմանված համայնքների սոցիալ-տնտեսական զարգացման հետ կապված պարտավորություններ	(611,765)	(611,765)	100.00%
Մաքսատուրք, մաքսավճար	29,160	28,277	96.97%
Վարձակալության վճարներ	1,010,755	1,010,783	100.00%
Ընդամենը եկամտային հոսքեր հազ. ՀՀ դրամ	3,521,261	3,519,802	99.96%
Ընդամենը հազ. ԱՄՆ դոլար	8,970	8,967	

Աղբյուրը. ՀՀ ՊԵԿ-ի և ՇՄՆ-ի, ՏԿԵՆ-ի և ընկերությունների կողմից տրամադրված հրապարակային հաշվետվություններ

Աղյուսակ 7.3.6

Համադրվող ընկերություններից եկամտային հոսքեր՝ ըստ համադրվող եկամտային հոսքերի, 2024թ.

Բյուջեի եկամտի հոդված	Նախնական անհամապատասխանություն հազ. ՀՀ դրամ	Էականության շեմը գերազանցող անհամապատասխանություն հազ. ՀՀ դրամ	Մասնաբաժին %
Ռոյալթի	(666,404)	(666,404)	100.00%
Ավելացված արժեքի հարկ	6,497,044	6,498,380	100.02%

Բյուջեի եկամտի հոդված	Նախնական անհամապատասխանություն հազ. ՀՀ դրամ	Էականության շեմը գերազանցող անհամապատասխանություն հազ. ՀՀ դրամ	Մասնաբաժին %
Հանքարդյունահանման պայմանագրով սահմանված համայնքների սոցիալ-տնտեսական զարգացման հետ կապված պարտավորություններ	337,403	337,403	100.00%
Մաքսատուրք, մաքսավճար	44,770	27,618	61.69%
Վարձակալության վճարներ	183,755	174,362	94.89%
Ընդամենը եկամտային հոսքեր հազ. ՀՀ դրամ	6,396,568	6,371,359	99.6%
Ընդամենը հազ. ԱՄՆ դոլար	16,290	16,226	

Աղբյուրը. ՀՀ ՊԵԿ-ի և ՇՄՆ-ի, ՏԿԵՆ-ի և ընկերությունների կողմից տրամադրված հրապարակային հաշվետվություններ

Փուլ 3. Անհամապատասխանությունների քննում և համաձայնեցում

Այս փուլում Խորհրդատուի կողմից իրականացվել է էական շեղումների քննում՝ տվյալները ներկայացրած ընկերությունների և պետական մարմինների հետ կապ հաստատելու միջոցով:

Տվյալները ներկայացրած ընկերության կամ պետական մարմնի պաշտոնատար անձանցից ստացվել են պարզաբանումներ անհամապատասխանությունների կամ բացերի վերաբերյալ, որի արդյունքում կատարվել են համապատասխան ուղղումներ ներկայացված տվյալներում:

2023-2024թթ. համադրման գործընթացում ներառվել են 12 ընկերություններ, որոնց վերաբերյալ երկկողմանի բացահայտված ֆինանսական տվյալների նախնական անհամապատասխանությունը 2023թ. համար կազմել է 3.5 մլրդ ՀՀ դրամ կամ 4.8%, իսկ 2024թ. համար կազմել է 6.4 մլրդ ՀՀ դրամ կամ 9.53%: Կիրառելով անհամապատասխանությունների էական շեմը՝ եկամտային հոսքերի վերջնական համադրման ենթակա մեծությունը 2023թ. համար կազմել է 3.5 մլրդ ՀՀ դրամ կամ ընդհանուր շեղման 99.96%-ը, իսկ 2024թ. համար կազմել է 6.4 մլրդ ՀՀ դրամ կամ ընդհանուր շեղման 99.6%-ը:

Անհամապատասխանությունների ուսումնասիրության և դրանց քննման արդյունքում կատարվել են հետևյալ ճշգրտումները.

Աղյուսակ 7.3.7

Համադրվող եկամտային հոսքերի ճշգրտումներ՝ ըստ ընկերությունների և պետական մարմինների, 2023-2024թթ.

Բյուջեի եկամտի հոդված	Ճշգրտումներ 2023թ., հազ. ՀՀ դրամ		Ճշգրտումներ 2024թ., հազ. ՀՀ դրամ	
	Ընկերությունների տվյալներում	Պետական մարմինների տվյալներում	Ընկերությունների տվյալներում	Պետական մարմինների տվյալներում
Ավելացված արժեքի հարկ	(3,262,188)	-	(6,660,542)	-
Մաքսատուրք, մաքսավճար	56,030	95,469	54,662	122,365
Ռոյալթի	227,040	(20,725)	649,863	(16,541)
Վարձակալության վճարներ	6,140	986,797	14,980	189,985
Հանքարդյունահանման պայմանագրով սահմանված համայնքների սոցիալ-տնտեսական զարգացման հետ կապված պարտավորություններ	(1,110,910)	(1,723,147)	(1,073,882)	(738,419)
Ընդամենը ճշգրտումներ, հազ. ՀՀ դրամ	(4,083,889)	(661,606)	(7,014,920)	(442,611)
Ընդամենը ճշգրտումներ, հազ. ԱՄՆ դոլար	(10,404)	(1,685)	(17,865)	(1,127)

Աղբյուրը. Երկկողմանի ներկայացված տվյալների համադրման գործընթաց

Համադրման արդյունքում իրականացված տվյալների ճշգրտումը 2023թ. համար կազմում է -4.75 մլրդ ՀՀ դրամ: Ընկերությունների տվյալներում ճշգրտման գումարը կազմում է -4.08 մլրդ ՀՀ դրամ, իսկ պետական մարմինների տվյալներում՝ 661.6 մլն ՀՀ դրամ: Ճշգրտած տվյալներում ամենամեծ մասնաբաժինը պատկանում է ավելացված արժեքի հարկին՝ 68.7 % կամ -3.2 մլրդ ՀՀ դրամ:

2024թ. համար տվյալների ճշգրտումը կազմում է -7.5 մլրդ ՀՀ դրամ: Ընկերությունների տվյալներում ճշգրտման գումարը կազմում է -7.01 մլրդ ՀՀ դրամ, իսկ պետական մարմինների տվյալներում՝ 442.6 մլն ՀՀ դրամ: Ճշգրտած տվյալներում ամենամեծ մասնաբաժինը պատկանում է ավելացված արժեքի հարկին՝ 89.3% կամ -6.6 մլրդ ՀՀ դրամ:

Փուլ 4. Համադրման արդյունքների ամփոփում

Համադրման արդյունքում կատարված համապատասխանեցումներից հետո երկկողմանի բացայատված տվյալներում վերջնական անհամապատասխանությունը 2023թ. համար կազմում է **99.98 մլն ՀՀ դրամ կամ 0.01%**: 2024թ. համար վերջնական անհամապատասխանությունը կազմում է **175.7 մլն**

ՀՀ դրամ կամ 0.29%: Ճշգրտման արդյունքում վերացել են բոլոր էական տարբերությունները և վերջնական տվյալների մեջ առկա չեն էական անհամապատասխանություններ:

Աղյուսակ 7.3.8

Համադրման արդյունքներ՝ ըստ եկամտային հոսքի, 2023թ.

Բյուջեի եկամտի հոդված	Ըստ նախնական հաշվետվությունների 2023թ., հազ. ՀՀ դրամ			Ըստ ճշգրտված հաշվետվությունների 2023թ., հազ. ՀՀ դրամ		
	Ըստ ընկերությ ունների	Ըստ պետական մարմիննե րի	Անհամ ապատ ասխան ություն	Ըստ ընկերությ ունների	Ըստ պետական մարմիննե րի	Անհամապ ատասխան ություն
Ռոյալթի	61,716,683	1,964,448	(247,765)	61,943,723	61,943,723	0
Ավելացված արժեքի հարկ	7,517,396	4,176,520	3,340,876	4,255,208	4,176,520	78,687
Հանքարդյունահանմ ան պայմանագրով սահմանված համայնքների սոցիալ- տնտեսական զարգացման հետ կապված պարտավորությունն եր	1,422,150	2,033,915	(611,765)	311,240	310,768	472
Վարձակալության վճարներ	1,447,983	437,228	,010,755	1,454,123	1,424,025	30,098
Մաքսատուրք, մաքսավճար	,270,184	1,241,024	29,160	1,326,214	1 ,336,493	(10,279)
Ընդամենը համադրվող եկամտային հոսքեր	3,374,397	69,853,136	3,521,261	69,290,508	69,191,530	98,978
Ընդամենը հազ. ԱՄՆ դոլար	186,922	177,952	8,970	176,518	176,266	252

Աղբյուրը. Երկկողմանի ներկայցված հաշվետվություններ և տվյալների համադրման գործընթաց

Աղյուսակ 7.3.9

Համադրման արդյունքներ՝ ըստ եկամտային հոսքի, 2024թ.

Բյուջեի եկամտի հոդված	Ըստ նախնական հաշվետվությունների 2024թ., հազ. ՀՀ դրամ			Ըստ ճշգրտված հաշվետվությունների 2024թ., հազ. ՀՀ դրամ		
	Ըստ ընկերությ ունների	Ըստ պետական մարմիննե րի	Անհամա պատաս խանությ ուն	Ըստ ընկերու թյուննե րի	Ըստ պետական մարմիննե րի	Անհամապ ատասխան ություն
Ռոյալթի	52,361,694	53,028,098	(666,404)	53,011,557	53,011,557	0
Ավելացված արժեքի հարկ	10,883,051	4,386,007	6,497,044	4,222,509	4,386,007	(163,499)
Հանքարդյունահանման պայմանագրով սահմանված համայնքների սոցիալ- տնտեսական զարգացման հետ կապված պարտավորությունն եր	1,325,922	988,519	337,403	252,040	250,100	1,940
Վարձակալության վճարներ	1,415,061	1,231,306	183,755	1,430,041	1,421,291	8,750
Մաքսատուրք, մաքսավճար	1,134,330	1,089,560	44,770	1,188,992	1,211,924	(22,933)
Ընդամենը համադրվող եկամտային հոսքեր	67,120,058	60,723,490	6,396,568	60,105,138	60,280,879	(175,741)
Ընդամենը հազ. ԱՄՆ դոլար	170,989	154,694	16,295	153,119	153,566	(448)

Աղբյուրը. Երկկողմանի ներկայացված հաշվետվություններ և տվյալների համադրման գործընթաց

Ըստ յուրաքանչյուր ընկերության՝ եկամտային հոսքերի ճշգրտումների պատճառները մանրամասն ներկայացված են Հավելված 6-ում:

Եկամտային հոսքերում արձանագրված անհամապատասխանությունների հիմնական պատճառները հետևյալ են.

Ավելացված արժեքի հարկ

Ճշգրտման ենթակա են եղել միայն ընկերությունների կողմից ներկայացված հաշվետվությունները:

Անհամապատասխանությունների հիմնական պատճառը հաշվանցման ենթական ԱԱՀ-ն դրական նշանով ներկայացնելը, ինչպես նաև ԵԱՏՄ-ից ներմուծման ԱԱՀ-ի գումարները հաշվարկներում չներառելն էր:

Մաքսատուրք, մաքսավճար

Ճշգրտման ենթակա է եղել ինչպես ընկերությունների, այնպես էլ մաքսային մարմինների կողմից ներկայացված հաշվետվությունները: Շեղումը պայմանավորված է եղել մաքսային վճարների տեսակների ոչ ամբողջական ներառումը հաշվարկներում:

Վարձակալության վճարներ

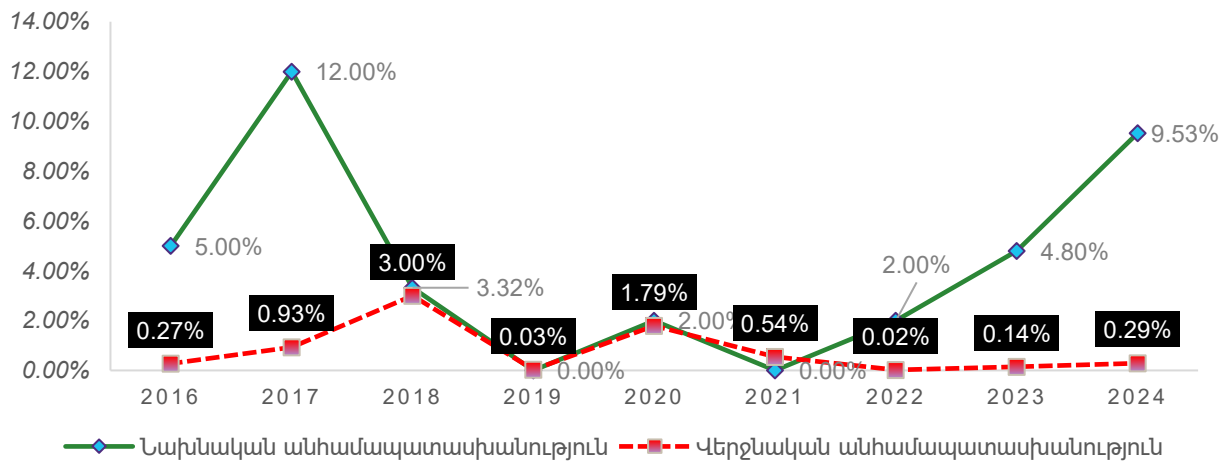
Ճշգրտման ենթակա է եղել ինչպես ընկերությունների, այնպես էլ մաքսային մարմինների կողմից ներկայացված հաշվետվությունները: Շեղումների հիմնական պատճառը մեխանիկական սխալներն են և վճարված գումարի փոխարեն՝ հաշվարկված գումարի ներկայացում, ինչպես նաև ՏԿԵՆ- կողմից 1 համայնքի (Արարատ) մասով վարձավճարների վերաբերյալ տեղեկատվության հարցման բացակայությունը:

Սոցիալ-տնտեսական զարգացման հետ կապված պարտավորություններ

Շեղումների հիմնական պատճառը նվիրատվությունների և պարտավորությունների գումարների հակառակ դաշտերում ներկայացնելն է, ինչպես նաև այն պարտավորությունները, որոնք չեն մուտքագրվում համայնքի բյուջե, համայնքի կողմից չեն բացահայտվում հրապարակային հաշվետվություններում: Պետական մարմնի՝ ՏԻՄ-ի (ՏԿԵՆ-ի միջոցով ներկայացվող) կողմից ներկայացվող հրապարակային հաշվետվությունում առկա է միայն ընդերքօգտագործման պայմանագրով նախատեսված սոցիալ-տնտեսական պարտավորությունների լրացման դաշտ, իսկ համայնքին նվիրատվությունների տեսքով վճարների համար համապատասխան դաշտը բացակայում է, և ՏԻՄ-երի կողմից նշված վճարները նույնպես լրացվում են սոցիալ-տնտեսական պարտավորությունների համար նախատեսված դաշտում: Նշվածը ենթադրում է, որ համադրման արդյունքում կատարված ուղղումները ՏԻՄ-երի համար առկա հաշվետվության ձևաչափում հնարավոր չէ ուղղել: Նշված խնդրի լուծման առաջարկությամբ Խորհրդատուի առաջարկությունը տեղ է գտել զեկույցի 8.3 բաժնում: Ստորև ներկայացված է համադրվող եկամտային հոսքերի անհամապատասխանությունների դինամիկան 2016-2022թթ. ընթացքում:

Քճապատկեր 7.3.1

Եկամտային հոսքերի անհամապատասխանությունը համամասնությունը, 2016-2024թթ., %

Աղբյուրը. ԱՃԹՆ 2016-2022թթ. զեկույցներ¹⁰² և ընթացիկ հաշվետու տվյալներ

Ըստ ներկայացված տվյալների՝ 2016-2024թթ. նախնական անհամապատասխանությունների դինամիկան ունեցել է աճման միտում, ամենաբարձր նախնական շեղումն արձանագրվել է 2017թ.՝ 12%, որից հետո շարունակել է նվազել մինչև 2021թ., որից հետո աճել է և 2024թ. հասել է 9.5%, որը սակայն համադրումից հետո հասել է գրեթե 0.3 տոկոսի:

¹⁰² https://www.eiti.am/hy/search/?q=%D5%A6%D5%A5%D5%AF%D5%B8%D6%82%D5%B5%D6%81&module=annual_reports

8. ԱՃԹՆ-Ի

ՀԱՇՎԵՏՎՈՂԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ
ԳՈՐԾԸՆԹԱՅԻ ԲԱՐԵՓՈԽՄԱՆ
ՎԵՐԱԲԵՐՅԱԼ ԴԻՏԱՐԿՈՒՄՆԵՐ
ԵՎ ԱՌԱՋԱՐԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

8. ԱՃԹՆ-Ի ՀԱՇՎԵՏՎՈՂԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ԳՈՐԾԸՆԹԱՑԻ ԲԱՐԵՓՈԽՄԱՆ ՎԵՐԱԲԵՐՅԱԼ ԴԻՏԱՐԿՈՒՄՆԵՐ ԵՎ ԱՌԱՋԱՐԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

8.1. ԱՃԹՆ նախորդ զեկույցներում ներկայացված առաջարկությունների ընթացիկ կարգավիճակ (պահանջ 7.4)

Աղյուսակ 8.1.1

ԱՃԹՆ նախորդ զեկույցներում ներկայացված առաջարկությունների կատարման վերաբերյալ Խորհրդատուի դիտարկումը

Ընդհանուր առաջարկություններ

Հ/Հ	Թեմա	Առաջարկություն	Կարգավիճակ
1	Հրապարակային հաշվետվության ձև	Հաշվետվությունների ձևաչափերի առավելագույն ավտոմատացում:	Կատարված չէ
2	Ընդերքօգտագործողի կողմից ներկայացվող հրապարակային հաշվետվության ձև	Արտադրատեսակներին վերաբերող հարցադրումներում որպես չափման միավոր նշել տոննան՝ ապահովելու տեղեկատվության միատեսակ լինելը:	Կատարված չէ
3	Ընդերքօգտագործողի կողմից ներկայացվող հրապարակային հաշվետվության ձև	Հաշվի առնելով, որ 2021թ.-ից շինությունների գույքահարկի և հողի հարկի փոխարեն սահմանվել է անշարժ գույքի հարկը (ՀՀ հարկային օրենսգրքի 11-րդ բաժին), առաջարկում ենք հրապարակային հաշվետվությունների մեջ փոխարինել «Հողի հարկ» դաշտը «Անշարժ գույքի հարկ» դաշտի, իսկ «Գույքահարկ»-ը՝ «Փոխադրամիջոցների գույքահարկ»-ի:	Կատարված չէ

Հ/Հ	Թեմա	Առաջարկություն	Կարգավիճակ
4	Հավելված 5 ՏԿԵՆ-ի կողմից ներկայացվող հաշվետվության ձևաչափ	Հաշվի առնելով, որ 2021թ.-ից շինությունների գույքահարկի և հողի հարկի փոխարեն սահմանվել է անշարժ գույքի հարկը (ՀՀ հարկային օրենսգրքի 11-րդ բաժին), առաջարկում ենք հրապարակային հաշվետվությունների մեջ փոխարինել «Հողի հարկ» դաշտը «Անշարժ գույքի հարկ» դաշտի, իսկ «Գույքահարկ»-ը՝ «Փոխադրամիջոցների գույքահարկ»-ի:	Կատարված չէ
5	Հավելված 5 ՏԿԵՆ-ի կողմից ներկայացվող հաշվետվության ձևաչափ	Սոցիալ-տնտեսական ներդրում ձևակերպումը փոփոխել՝ սոցիալ-տնտեսական վճար	Կատարված չէ
6	Հավելված 5 ՏԿԵՆ-ի կողմից ներկայացվող հաշվետվության ձևաչափ	Ավելացնել դաշտ՝ համայնքների և ընկերությունների միջև ընդերքօգտագործման պայմանագրից զատ հավելյալ համաձայնության շրջանակներում վճարվող վճարների լրացման համար: Նաև, հրապարակել համապատասխան համաձայնագրերը:	Կատարված չէ
7	Հավելված 5 ՏԿԵՆ-ի կողմից ներկայացվող հաշվետվության ձևաչափ	Ավելացնել «Համայնքին կատարած բարեգործական հատկացումներ, նվիրատվություններ կամ այլ ձևով համայնքին կատարված անհատույց օտարումներ» դաշտ, որի մեջ կլինի նշում ֆինանսական և ոչ ֆինանսական տվյալների վերաբերյալ:	Կատարված չէ
8	Տվյալների հավաքագրման առցանց համակարգի հետ կապված խնդիրների շտկման համար	Խորհուրդ ենք տալիս հաշվետվությունն Խորհրդատու կողմից մերժվելուց հետո Ընկերության կողմից խմբագրելիս ավելացնել պարտադիր լրացման դաշտ, որը կպարունակի հրապարակային հաշվետվությունների աղյուսակներում համադրման արդյունքում ի հայտ եկած շտկումների պատճառի հակիրճ նկարագրություն:	Կատարված չէ

Հ/Հ	Թեմա	Առաջարկություն	Կարգավիճակ
9	Տվյալների հավաքագրման առցանց համակարգի հետ կապված խնդիրների շտկման համար	Առաջարկում ենք հնարավորության դեպքում ավելացնել առանձին ցուցանիշների հանրագումարի փոխկապակցվածությունը վավերացնելու դաշտ: Օրինակ՝ զբաղվածության տվյալները լրացնելիս սեռային բաշխվածության ընդհանուր թիվը պետք է հավասար լինի գյուղական և քաղաքային աշխատողների ընդհանուր թվին:	Կատարված չէ
10	Տվյալների հավաքագրման առցանց համակարգի հետ կապված խնդիրների շտկման համար	Խորհուրդ ենք տալիս համակարգում ընդհանրացնել արդյունահանման, արտահանման և ներքին իրացման տվյալների չափման միավորները՝ տեղեկատվությունը միօրինակ դարձնելու նպատակով:	Կատարված չէ
11	Տվյալների հավաքագրման առցանց համակարգի հետ կապված խնդիրների շտկման համար	Խորհուրդ ենք տալիս տվյալները ներկայացնել՝ անջատված ստորակետներով, քանի որ թվերի՝ առանց ստորակետի արտացոլումը դժվարեցնում է գումարի ընկալումը:	Կատարված չէ
12	Տվյալների հավաքագրման առցանց համակարգի հետ կապված խնդիրների շտկման համար	Խորհուրդ ենք տալիս արտաբերվող աղյուսակում ավելացնել տեսակավորելու հնարավորություն (մեծից փոքր և հակառակը), ինչպես նաև ավելացնել ֆիլտրներ:	Կատարված չէ

Աղբյուրը. ԱՀԹՆ 2020-2022թթ. զեկույց¹⁰³

¹⁰³ <https://www.eiti.am/hy/2022/>

Առաջարկներ՝ տվյալների հավաքագրման առցանց համակարգի հետ կապված խնդիրների շտկման համար

Հ/Հ	Դաշտ	Առաջարկություն	Կարգավիճակ
1	https://reports.eiti.am/ «Հաշվետվություններ» բաժին՝ «Հարկեր և վճարներ»	Ավելացնել հետևյալ հարկերի ու վճարների վերաբերյալ հաշվետվությունները. 1) Մաքսատուրք, մաքսավճար 2) Տուրքեր 3) Բնապահպանական տույժեր ու տուգանքներ	Կատարված չէ
2	https://reports.eiti.am/ «Հաշվետվություններ» բաժին	Բոլոր ենթատեսակների համար ամբողջը ընտրելու տեխնիկական հնարավորություն տրամադրել, ինչպես նաև ներկայացվող թվերը լինեն անջատված ստորակետով:	Կատարված չէ
3	https://reports.eiti.am/ «Հաշվետվություններ» բաժին	Հապավումների համար ներկայացնել բացվածք ինչպես առցանց տարբերակում, այնպես էլ excel և PDF ֆայլերի ներբեռնման ձևաչափերում:	Կատարված չէ
4	https://reports.eiti.am/ «Հաշվետվություններ» բաժին՝ «Զբաղվածություն»	«Զբաղվածություն» հաշվետվությունում ավելացնել հետևյալ տեղեկատվությունը. Աշխատողների քանակ՝ ըստ հաշվառման համայնքի, Ղեկավար պաշտոններ զբաղեցնող կին աշխատողների քանակ:	Կատարված չէ
5	https://reports.eiti.am/ Նոր դաշտ	Ավելացնել «Ընկերություններ» բաժին, որտեղ օգտվողը՝ ընտրելով համապատասխան ընկերությունը, կգտնի ընդհանրական տեղեկատվություն հետևյալի մասին. ընկերության անվանում, ՀՎՀՀ, պայմանագիր (ՏԿԵՆ-ի կայքին հղման տեսքով), շահագործվող հանքավայրի անվանում-տեղանք, Իրական շահառուներ մասին	Կատարված չէ

Հ/Հ	Դաշտ	Առաջարկություն	Կարգավիճակ
		տեղեկատվություն (պետոեգիստրի կայքին հղում անելով), Հղում ընկերության կայքին(եթե այդպիսիք կան), Ֆինանսական հաշվետվություններ(ԱՃԹՆ զեկույցի Հավելված 1-ում ներկայացված են հղումներով)	

8.2. Առաջարկներ՝ հրապարակային հաշվետվությունների ձևաչափերի, համադրման գործընթացի ԱՃԹՆ զեկույցի պատրաստման վերաբերյալ

Ի հավելումն նախորդ զեկույցում Խորհրդատուի կողմից ներկայացված առաջարկների՝ ԱՃԹՆ ստանդարտին համապատասխանության նպատակով ստորև ներկայացվում են առաջարկություններ՝ 2023-2024թթ. զեկույցի համար:

Աղյուսակ 8.2.1

Առաջարկներ՝ հրապարակային հաշվետվությունների ձևաչափերի, համադրման գործընթացի և ԱՃԹՆ զեկույցի վերաբերյալ

Հ/Հ	Թեմա	Դիտարկում	Առաջարկություն
1	N 666-Ն որոշում Հավելված 2 Ընդերքօգտագործողի կողմից ներկայացվող հաշվետվության ձևաչափ	Հաշվետվության «Մաքսատուրք, մաքսավճար» բաժնում ՊԵԿ-ի ֆորմատում առկա է հաշվեգրման դաշտ , իսկ ընդերքօգտագործողի համար նախատեսված ֆորմատում առկա է միայն վճարման դաշտ. հաշվարկված գումարի ֆաշտ առկա չէ:	«Մաքսատուրք, մաքսավճար» բաժնում ավելացնել հաշվարկված գումարի համար դաշտ:

Հ/Հ	Թեմա	Դիտարկում	Առաջարկություն
2	Համադրվող եկամտային հոսքեր	2020թ.-ից սկսած համադրելի են միննույն 5 եկամտային հոսքերը (ռոյալթի, ավելացված արժեքի հարկ, մաքսատուրք և մաքսավճար, վարձավճարներ, ընդերքօգտագործման պայմանագրով սահմանված համայնքների սոցիալ-տնտեսական զարգացման հետ կապված պարտավորություններ): Մասնավորապես, համայնքին կատարված ֆինանսական նվիրատվությունները բազմակի անգամ գերազանցում են սոցիալ-տնտեսական պարտավորությունների գծով վճարներին, սակայն ՏԿԵՆ-ի կողմից ներկայացվող հաշվետվության ձևաչափը չի պարտավորեցնում համայնքների բացահայտել նշված տեղեկատվությունը:	Առաջարկվում է կիրառել ռիսկի վրա հիմնված մոտեցում և ուսումնասիրել ընկերություններն և եկամտային հոսքերը՝ ըստ իրենց ռիսկի մակարդակի՝ հնարավորություն տալով առավել նպատակային ստուգումներ իրականացնել: Այն կարող է ներառել բարձր ռիսկային եկամտային հոսքերում կամ ընկերություններում աուդիտի անցկացում կամ ԲՇԽ-ի կողմից համաձայնեցված այլ մեխանիզմների կիրառում: Այս մեթոդը բարձրացնում է տվյալների հուսալիությունը՝ կենտրոնացնելով ռեսուրսները այնտեղ, որտեղ դրանք ամենաշատն են անհրաժեշտ: Առաջարկվում է նաև ընդերքօգտագործողների կողմից համայնքին կատարված կամավոր վճարները ևս ներառվեն համադրվող եկամտային հոսքերում:

Հ/Հ	Թեմա	Դիտարկում	Առաջարկություն
3	ԱՃԹՆ ստանդարտին համապատասխանություն	ԱՃԹՆ ստանդարտը քանակական տեղեկատվությունից բացի նաև պահանջում է բացահայտել որական տեղեկատվություն, որը ունի էական կարևորություն այնինչ մինչև այս պահը ընդերքօգտագործող ընկերություններից պահանջվում է բացահայտել միայն քանակական տեղեկատվություն: Մասնավորապես, ընդերքօգտագործող ընկերություններին խրախուսվում է բացահայտել սոցիալական, գենդերային և բնապահպանական կառավարման ազդեցության վերաբերյալ տեղեկատվություն, ինչպես նաև ջերմոցային գազերի (ՋԳ) արտանետման վերաբերյալ տվյալները՝ բացահայտման գործող առաջատար ստանդարտներին համապատասխան:	Առաջարկվում է հաջորդող տարիների համար մշակել որական տեղեկատվության բացահայտման վերաբերյալ հաշվետվության ձևաչափ՝ ընդերքօգտագործող ընկերությունների կողմից ներկայացման համար:
4	Հրապարակային հաշվետվությունների լրացում	Խորհրդատուի կողմից համադրման գործընթացում իրականացված վերլուծությունը ցույց է տալիս, որ հրապարակային հաշվետվություններում հայտնաբերված սխալների էական մասը պայմանավորված է տեխնիկական սխալների հետ, որոնք ներկայացնում են ընկերությունները և համայնքները ՏԿԵՆ-ի միջոցով:	Առաջարկվում է կարողությունների զարգացման նպատակով կազմակերպել դասընթաց՝ հրապարակային հաշվետվությունների լրացման վերաբերյալ՝ հետագա սխալների խուսափելու նպատակով:

8.3. Առաջարկներ Հայաստանում ծրագրային մակարդակի հաշվետվողականության ներդրման վերաբերյալ (պահանջ 7.3)

ԲՇԽ-ի կողմից տրված ծրագրի սահմանման համաձայն՝ եթե վճարները վերագրված են առանձին ծրագրին, ապա վճարի յուրաքանչյուր տեսակի ընդհանուր գումարը պետք է ապագրեգացվի ըստ ծրագրի: Եթե վճարները գանձվում են մարմնի մակարդակով, այլ ոչ թե առանձին ծրագրի, ապա այդ վճարները պետք է բացահայտվեն մարմնի մակարդակով, այլ ոչ թե ըստ ծրագրի:

2023-2024 թթ. հաշվետու ժամանակահատվածում հաշվետվողականությունը փաստացի շարունակել է իրականացվել ծրագրային մակարդակով, քանի որ հաշվետու ընկերությունների մեծամասնությունը իրականացրել է գործունեություն մեկ ընդերքօգտագործման ծրագրի շրջանակներում: Բացառություն է «Մուլտի Գրուպ» Կոնցեռն ՍՊԸ-ն, որը 2024թ. համար ներառվել է համադրվող ընկերությունների ցանկում, չնայած այն հանգամանքին, որ նշված ժամանակահատվածում ընկերությունը փաստացի արդյունահանում չի իրականացրել: Ընկերությունը, բացի հանքարդյունահանման ոլորտից, իրականացնում է նաև այլ ձեռնարկատիրական գործունեություն, իսկ հաշվետու տարիների ընթացքում չի հաշվարկել և վճարել ռոյալթի, ինչը վկայում է, որ հանքարդյունահանման գործունեություն տվյալ ժամանակահատվածում չի իրականացվել:

Այս պահին Հայաստանի Հանրապետությունում կիրառվող հաշվետվողականության գործիքակազմը կառուցված չէ այնպես, որ ապահովի տվյալների հավաքագրում և բացահայտում ծրագրային մակարդակով: Պետական եկամուտների հաշվառման և ներկայացման գործող մեխանիզմները հիմնված են իրավաբանական անձի մակարդակի վրա, ինչի հետևանքով վճարների և եկամուտների տարանջատումը ըստ առանձին ծրագրերի գործնականում իրականացվող չէ: Սույն հանգամանքը պայմանավորված է նրանով, որ ծրագրային մակարդակով հաշվետվողականության ներդրումը հնարավոր կլինի միայն օրենսդրական դաշտի և վարչարարական մոտեցումների վերանայման միջոցով:

Այն ընկերությունների դեպքում, որոնք ունեն մեկից ավելի ընդերքօգտագործման իրավունք, ծրագրային մակարդակով տեղեկատվության ձևավորումը կարող է ապահովվել բացառապես ընկերությունների ներսում՝ հաշվապահական և կառավարման հաշվառման համակարգերում ծրագրային հաշվառման ներդրման արդյունքում:

Միաժամանակ արձանագրենք, որ, ինչպես նախորդ տարիներին, այնպես էլ 2023-2024 թթ. ընթացքում ծրագրային մակարդակով հաշվետվողականության անցմանն ուղղված նորմատիվ կամ օրենսդրական նախաձեռնություններ չեն իրականացվել, և տվյալ պահանջի կատարումը շարունակում է մնալ սահմանափակված գործող համակարգի շրջանակներում:

8.4. Առաջարկներ՝ տվյալների համադրման այլընտրանքային մոտեցման վերաբերյալ (պահանջ 7.3)

Չնայած այն հանգամանքին, որ համադրման գործընթացում երկկողմանի բացահայտվող ֆինանսական հոսքերի միջև անհամապատասխանություններն ունեն նվազման միտում, մեխանիզմական սխալների հետևանքով ներկայացվող տեղեկատվությունը դեռևս ամբողջությամբ զերծ չի անճշտություններից: Անհամապատասխանությունները վերացնելու ուղղությամբ համադրման այլընտրանքային մեթոդի՝ ավտոմատ համակարգի վերաբերյալ առաջարկությունը ներկայացված է

ԱՃԹՆ 2019թ. զեկույցում¹⁰⁴: Ինչպես նաև, որպես նոր այլընտրանքային մոտեցում, Խորհրդատուն առաջարկում է կիրառել ռիսկի վրա հիմնված մոտեցում, որը ներկայացված է աղյուսակ 8.2.1-ում: Նշված մոտեցումը առաջին անգամ կիրառվել է Գերմանիայի կողմից՝ ԱՃԹՆ 2018թ. զեկույցում¹⁰⁵:

8.5. Առաջընթացը պատասխանատու հանքարդյունաբերության ուղղությամբ

Պատասխանատու հանքարդյունաբերությունը ԱՃԹՆ-ի հիմնարար սկզբունքներից է, որի նպատակն է խթանել ոլորտի թափանցիկությունը, հաշվետվողականությունն ու արդյունավետ կառավարումը՝ ապահովելով բնական ռեսուրսների ողջամիտ օգտագործում և նպաստելով կայուն սոցիալ-տնտեսական զարգացմանը: Հայաստանում պատասխանատու հանքարդյունաբերության խթանումը շարունակում է մնալ ԱՃԹՆ-ի ազգային առաջնահերթ ուղղություններից մեկը՝ ընդգրկելով բնապահպանական, սոցիալական և առողջապահական բաղադրիչները:

ՀՀ-ում պատասխանատու հանքարդյունաբերության մշակույթի ձևավորման ուղղությամբ իրականացվող աշխատանքները հիմնվում են 2018 թվականին Բազմաշահառու խմբի կողմից մշակված ճանապարհային քարտեզի վրա: Այդ շրջանակում ընդունված է ՀՀ կառավարության 2023 թվականի մայիսի 11-ի N 730-Լ որոշմամբ հաստատված հանքարդյունաբերության ոլորտի զարգացման ռազմավարությունը, որի նպատակն է ապահովել ոլորտի համապարփակ բարեփոխում՝ սահմանելով հայեցակարգային սկզբունքներ, ռազմավարական ուղղություններ և երկարաժամկետ նպատակներ:

2023-2024թթ. ընթացքում Բազմաշահառու խմբի աշխատանքային ծրագրում¹⁰⁶ ներառվել են պատասխանատու հանքարդյունաբերության գործելառճի ներդրմանն ուղղված մի շարք միջոցառումներ, մասնավորապես՝

- պատասխանատու հանքարդյունաբերության գործելառճի ներդրմանն աջակցող աշխատանքային խմբի հանդիպումների անցկացում,
- աշխատանքային խմբի գործունեության և գործողությունների ծրագրի մշակում,
- հանքարդյունաբերության ոլորտի զարգացման ռազմավարության գործողությունների ծրագրի իրականացման շրջանակում առաջարկությունների ներկայացում,
- ոլորտին առնչվող օրենսդրական բարեփոխումների վերաբերյալ առաջարկությունների մշակումը, ներառյալ համապատասխան իրավական ակտերի նախագծերի պատրաստումը:

Նշված միջոցառումները նպատակ ունեն խթանել քաղաքականության ձևավորման գործընթացը, ամրապնդել շահառուների միջև համագործակցությունը և նպաստել պատասխանատու հանքարդյունաբերության սկզբունքների գործնական կիրառմանը Հայաստանի Հանրապետությունում: 2024 թվականի հունիսի 30-ին ՀՀ ԱՃԹՆ-ի բազմաշահառու խումբը հաստատել է Հայաստանի ԱՃԹՆ-

¹⁰⁴ <https://www.eiti.am/hy/2021/>

¹⁰⁵ [Germany 2018 EITI Report | EITI](#)

¹⁰⁶ [ԱՃԹՆ-ի աշխատանքային ծրագիր - Eiti.am](#)

ի 2023-2024թ. աշխատանքային ծրագրի կատարողականը՝ համաձայն որի, նշված աշխատանքները դեռևս սկսված չեն:

8.6. Պետական մասնակցություն

Չնայած այն հանգամանքին, որ Ստանդարտի 2.6, 4.5 և 4.6 պահանջների համաձայն՝ Հայաստանի հանրապետությունում առկա չեն պետական հանքարդյունաբերող ձեռնարկություններ, այնուամենայնիվ պետական մասնակցությունը նույնպես առաջարկվում է դիտարկել Ստանդարտի շրջանակներում: Սա պայմանավորված է այն հանգամանքով, որ պետությունն ունի մասնակցություն հանքարդյունաբերական ոլորտում գործող երկու ընկերություններում՝ «Զանգեզուրի Պղնձամոլիբդենային Կոմբինատ» ՓԲԸ-ում, որը հանդիսանում է ՀՀ ամենախոշոր հարկատուն, ինչպես նաև «Լիդիան Արմենիա» ընկերությունում:

Պետական մասնակցության առկայությունը ենթադրում է հանրային շահի բարձր մակարդակ և անհրաժեշտություն՝ ապահովելու պետական մասնակցությունից ստացվող փաստացի եկամուտների առավելագույն թափանցիկություն: Դա կարևոր է կառավարության արդյունավետության բարձրացման, հանրային վստահության ամրապնդման և հանքարդյունաբերության ոլորտում ներդրումային միջավայրի կանխատեսելիության ապահովման տեսանկյունից: Այս համատեքստում կարևոր է, որ պետական մասնակցությամբ ընկերություններից ստացվող բոլոր եկամուտների վերաբերյալ տեղեկատվությունը լինի պարզ, համապարփակ և հասանելի ինչպես հանրության, այնպես էլ ոլորտով հետաքրքրված ներդրողների համար:

Հարկ է նշել, որ ընկերություններում պետական մասնակցությունից ստացված եկամուտները ունեն էական մեծություն: Մասնավորապես, «Զանգեզուրի Պղնձամոլիբդենային Կոմբինատ» ՓԲԸ-ից ՀՀ կառավարությունը 2024թ.-ին ստացել է 33.2 մլրդ ՀՀ դրամ շահաբաժին[1] և 2024թ.-ի դրությամբ դեռևս առկա է եղել չվճարված շահաբաժին՝ 31 մլրդ ՀՀ դրամի չափով: Նշված տեղեկատվությունը հնարավոր է եղել ստանալ բաց աղբյուրներից, մասնավորապես «Հետք»¹⁰⁷ և «Արմենպրես»¹⁰⁸ լրատվական կայքերից: Վերջիններս տեղեկատվությունը ստացել են ՀՀ կառավարության 2024թ. դեկտեմբերի 19-ին նիստի ընթացքում հրապարակված տվյալներից, ինչպես նաև ՀՀ վարչապետի պաշտոնական ֆեյսբուքյան էջից:

«Լիդիան Արմենիա» ընկերությունը ՀՀ կառավարության հետ կնքված բաժնետոմսերի փոխանցման համաձայնագրով պարտավորվել էր ավելացնել համայնքային աջակցությունը՝ տարեկան տրամադրելով 7 միլիոն ԱՄՆ դոլար¹⁰⁹: Մակայն 2023-2024 թթ. ընթացքում ընկերությունը ոչ միայն չի տրամադրել նշված աջակցությունը, այլև չի կատարել հանքարդյունահանման պայմանագրով սահմանված սոցիալ-տնտեսական պարտավորությունները: Ընկերությունը 2024 թ. տրամադրել է միայն 76,5 միլիոն ՀՀ դրամ նվիրատվություն ֆիզիկական անձանց:

ԱՃԹՆ հրապարակային հաշվետվություններում առկա չէ նշված եկամուտների՝ շահաբաժինների վերաբերյալ դաշտ, որը հնարավորություն կտա բացահայտել պետության կողմից ստացված և

¹⁰⁷ <https://hetq.am/hy/article/172318>

¹⁰⁸ <https://armenpress.am/hy/article/1207828>

¹⁰⁹ <https://eabr.org/en/press/news/the-government-of-armenia-the-edb-and-lydian-armenia-to-restart-the-amulsar-gold-mine-project>

Էականության շեմը գերազանցող շահաբաժինների գծով եկամուտները: Բացահայտված չեն նաև ստացված շահաբաժինների ծախսման ուղղությունները:

2023-2024թթ. պետական մասնակցության բացահայտման մոտեցումներում էական փոփոխություններ չեն իրականացվել, ինչի արդյունքում նախորդ տարիներին ձևակերպված առաջարկությունները շարունակում են մնալ արդիական: Այդ առնչությամբ նպատակահարմար է համարել հետևյալ առաջարկությունների իրականացումը՝

- պետական մասնակցությամբ ընկերություններից ստացվող եկամուտների վերաբերյալ հաշվետվությունների պարբերական ներկայացում շահառուների և հանրության համար, ինչպես նաև ԱՀԹՆ հրապարակային հաշվետվություններում համապատասխան դաշտի ավելացում՝ նշված եկամուտների երկկողմանի բացահայտման համար,
- պետական մասնակցությամբ ընկերություններին կառավարության կողմից տրամադրված հարկային արտոնությունների, պետական աջակցության և բանկային վարկերի վերաբերյալ տեղեկատվության պարբերական հրապարակում,
- հանրային վերահսկողության մեխանիզմների զարգացում, որոնք ուղղված կլինեն պետական մասնակցությունից ստացվող եկամուտների ձևավորման և օգտագործման գործընթացների թափանցիկության ապահովմանը,
- Հաջորդող տարիների համար պետական մասնակցությունից ստացված եկամուտները ներառել համադրվող եկամտային հոսքերի մեջ՝ սահմանելով էականության շեմ 150 մլն ՀՀ դրամ:

ՀԱՎԵԼՎԱԾՆԵՐ

ՀԱՎԵԼՎԱԾ 1. ՀԱՇՎԵՏՈՒ ԸՆԿԵՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐՈՒՄ ՖԻՆԱՆՍԱԿԱՆ ՀԱՇՎԵՏՎՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԱՐՏԱՔԻՆ ԱՌԻԴԻՏԻ ԻՐԱԿԱՆԱՑՄԱՆ ՎԵՐԱԲԵՐՅԱԼ ՏԵՂԵԿԱՏՎՈՒԹՅՈՒՆ

Հ/Հ	Ընկերության անվանումը	Հաշվետու տարվա համար արտաքին աուդիտի հաշվետվության անվանումը	Աուդիտորի հաշվետվության հրապարակման հղումը	Տարի	Խորհրդատուի մեկնաբանությունը
1	«Մեդրաձոր Գոլդ» ՍՊԸ	Հասանելի չէ			Ընկերությունը հրապարակային հաշվետվությունում նշել է, որ չի անցել արտաքին աուդիտ, սակայն հղում է ներկայացրել, որը հնարավոր չէ էլեկտրոնային բացել:
2	«Ախթալայի Լեռնահարստացման Կոմբինատ» ՓԲԸ	Այո	https://akhtalacopper.am/	2024	
3	«Կապանի Լեռնահարստացման կոմբինատ» ՓԲԸ (նախկին «Չաքատ Կապան» ՓԲԸ)	Այո	https://kapanmpc.am/reports?l=hy-AM	2023, 2024	-
4	«Գեոպրոմայնինգ Գոլդ» ՍՊԸ	Այո	https://gorcntac.am/pages/report?id=1940 chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://gorcntac.am/public/files/d6b47d6eb562ac9b2c99abcd39ef95c4.pdf	2023, 2024	-
5	«Զանգեզուրի ՊՄԿ» ՓԲԸ	Այո	https://www.zcmc.am/reports-and-results/	2023, 2024	
6	«Ագարակի ՊՄԿ» ՓԲԸ	Այո	https://gorcntac.am/pages/report?id=1930	2023, 2024	

Հ/Հ	Ընկերության անվանումը	Հաշվետու տարվա համար արտաքին աուդիտի հաշվետվության առկայություն	Աուդիտորի հաշվետվության հրապարակման հղումը	Տարի	Խորհրդատուի մեկնաբանությունը
			https://azdarar.am/hy/public-announcement/view/559cf457-4a99-492b-ad50-3dcce0430269		
7	«Թեղուտ» ՓԲԸ	Այո	chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://teghoutmining.am/wp-content/uploads/2025/01/Teghout_Summary-FS-2023_Armenian.pdf	2023, 2024	
8	«Լիդիան Արմենիա» ՓԲԸ	Այո	https://www.lydianarmenia.am/eng/pages/financial-reports/91/	2023, 2024	2023 և 2024 թթ. Հաշվետվությունները առկա են միայն անգլերեն տարբերակով
9	«Սազամար» ՓԲԸ	Այո	https://globalmetals.am/en/reports	2023, 2024	
10	«Լիճքվազ» ՓԲԸ	Այո	https://personal-legal-old.azdarar.am/announcements/org/115/01519609/ https://azdarar.am/hy/public-announcement/view/dcdbdf14-23cd-4c68-892c-3c8aecabad06	2023, 2024	
11	«Պարամաունտ Գոլդ Մայնինգ» ՓԲԸ	Ոչ			Ընկերության կողմից ներկայացված հրապարակային հաշվետվությունից հնարավոր չէ պարզել արդյոք ընկերությունը ենթակա է պարտադիր աուդիտի թե ոչ:
12	«Մուլտի Գրուպ» Կոնցեռն ՍՊԸ	Ոչ			Ընկերության կողմից ներկայացված հրապարակային հաշվետվությունից հնարավոր չէ պարզել արդյոք ընկերությունը ենթակա է պարտադիր աուդիտի թե ոչ:
13	«Լեո-Էքս» ՍՊԸ	Ոչ			Ընկերության կողմից ներկայացված հրապարակային հաշվետվությունից հնարավոր չէ պարզել արդյոք ընկերությունը ենթակա է պարտադիր աուդիտի թե ոչ:
14	«Ֆորչն Ռիզորսիս» ՍՊԸ	Ոչ			Ընկերության կողմից ներկայացված հրապարակային հաշվետվությունից հնարավոր չէ պարզել արդյոք ընկերությունը ենթակա է պարտադիր աուդիտի թե ոչ:

Հ/Հ	Ընկերության անվանումը	Հաշվետու տարվա համար արտաքին աուդիտի հաշվետվության առկայություն	Աուդիտորի հաշվետվության հրապարակման հղումը	Տարի	Խորհրդատուի մեկնաբանությունը
15	«Վարդանի Զարթոնքը» ՍՊԸ	Ոչ			Ընկերության կողմից ներկայացված հրապարակային հաշվետվությունից հնարավոր չէ պարզել արդյոք ընկերությունը ենթակա է պարտադիր աուդիտի թե ոչ:
16	«Ասսաթ» ՍՊԸ	Ոչ			Ընկերության կողմից ներկայացված հրապարակային հաշվետվությունից հնարավոր չէ պարզել արդյոք ընկերությունը ենթակա է պարտադիր աուդիտի թե ոչ:
17	«Ակտիվ Լեռնագործ» ՍՊԸ	Ոչ			Ընկերության կողմից ներկայացված հրապարակային հաշվետվությունից հնարավոր չէ պարզել արդյոք ընկերությունը ենթակա է պարտադիր աուդիտի թե ոչ:
18	«Մարջան Մայնինգ Քոմփանի» ՍՊԸ	Ոչ			Ընկերության կողմից ներկայացված հրապարակային հաշվետվությունից հնարավոր չէ պարզել արդյոք ընկերությունը ենթակա է պարտադիր աուդիտի թե ոչ:
19	«Վայք Գոլդ» ՍՊԸ	Ոչ			Ընկերության կողմից ներկայացված հրապարակային հաշվետվությունից հնարավոր չէ պարզել արդյոք ընկերությունը ենթակա է պարտադիր աուդիտի թե ոչ:
20	«ԱՏ-Մետալս» ՍՊԸ	Ոչ			Ընկերության կողմից ներկայացված հրապարակային հաշվետվությունից հնարավոր չէ պարզել արդյոք ընկերությունը ենթակա է պարտադիր աուդիտի թե ոչ:
21	«Բակտեկ Էկո» ՍՊԸ	Հասանելի չէ			Ընկերությունը հրապարակային հաշվետվությունում նշել է, որ անցել է արտաքին աուդիտ, սակայն հղումը չի ներկայացվել:
22	«Գեդի Գոլդ» ՍՊԸ	Հասանելի չէ			Ընկերությունը հրապարակային հաշվետվությունում նշել է, որ անցել է արտաքին աուդիտ, սակայն հղումը չի ներկայացվել:

Հ/Հ	Ընկերության անվանումը	Հաշվետու տարվա համար արտաքին աուդիտի հաշվետվության առկայություն	Աուդիտորի հաշվետվության հրապարակման հղումը	Տարի	Խորհրդատուի մեկնաբանությունը
23	«Ղարազուլյաններ» ՓԲԸ	Ոչ			Ընկերության կողմից ներկայացված հրապարակային հաշվետվությունից հնարավոր չէ պարզել արդյոք ընկերությունը ենթակա է պարտադիր աուդիտի թե ոչ:
24	«Մեգո գոլդ» ՍՊԸ	Ոչ			Ընկերության կողմից ներկայացված հրապարակային հաշվետվությունից հնարավոր չէ պարզել արդյոք ընկերությունը ենթակա է պարտադիր աուդիտի թե ոչ:

ՀԱՎԵԼՎԱԾ 2. ԸՆԿԵՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻՑ ԵՎ ՊԵՏԱԿԱՆ ՄԱՐՄԻՆՆԵՐԻՑ ՀՐԱՊԱՐԱԿԱՅԻՆ ՀԱՇՎԵՏՎՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՎԵՐԱԲԵՐՅԱԼ ԽՈՐՀՐԴԱՏՈՒԻ ԿՈՂՄԻՑ ԻՐԱԿԱՆԱՑՎԱԾ ԼՐԱՑՈՒՑԻՉ ԳՐԱՎՈՐ ՀԱՐՑՈՒՄՆԵՐԻ ՎԵՐԱԲԵՐՅԱԼ ՏԵՂԵԿԱՏՎՈՒԹՅՈՒՆ

Հ/Հ	Տեղեկատվություն	Ընկերության կամ պետական մարմնի անվանումը	Հարցման պատասխան	Ղեկավարի տոքագրություն
1	«Ընկերությունների կողմից վճարվող բնապահպանական հարկի նպատակային օգտագործման մասին» ՀՀ օրենքով սահմանված ընկերությունների գործունեության հետևանքով վնասակար ազդեցության ենթարկվող համայնքների միջև բնապահպանական հարկի գումարի բաշխման համամասնությունները 2023-2024թթ. համար՝ ըստ բնապահպանական հարկի տեսակի, ընդերքաօգտագործող ընկերության, մարզի և համայնքի	ՀՀ շրջական միջավայրի նախարարություն	Ստացված	Առկա է
2	«Ընկերությունների կողմից վճարվող բնապահպանական հարկի նպատակային օգտագործման մասին» ՀՀ օրենքի համաձայն համայնքներին հասանելի հաշվարկված և պետական բյուջեով հատկացված գումարները 2023-2024թթ. համար՝ ըստ համայնքների			
3	Մետաղական արտադրատեսակների վերաարտահանման տվյալներ	ՀՀ Պետական եկամուտների կոմիտե	Ստացված	Առկա է

ՀԱՎԵԼՎԱԾ 3. ԱՃԹՆ ԶԵԿՈՒՅՑԻ ԿԱԶՄՄԱՆ ԳՈՐԾԸՆԹԱՑՈՒՄ ՆԵՐԳՐԱՎՎԱԾ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԿՈՆՏԱԿՏԱՅԻՆ ՏՎՅԱԼՆԵՐ

Հաստատություն	Անունը, ազգանունը	Կազմակերպություն կամ պետական մարմին	Պաշտոնը	Հեռախոսահամար	Էլ. Փոստը
Կառավարություն	Կարեն Գասպարյան	Տարածքային կառավարման և ենթակառուցվածքների նախարարություն	Ընդերքի վարչության ընդերքօգտագործման իրավունքի ձևավորման և կենտրոնացված մատյանի վարման բաժնի պետ, վարչության պետի պարտականությունները կատարող	010 515 161 +374 93 929 556	karengsprn@rambler.ru
	Արմենուհի Մայիլյան	Տարածքային կառավարման և ենթակառուցվածքների նախարարություն	Ընդերքի վարչության ընդերքաբանական փորձաքննության բաժնի գլխավոր մասնագետ	010 515 154, +374 093 316 230	a.mayilyan@mta.gov.am
	Սեդա Հակոբյան	Տարածքային կառավարման և ենթակառուցվածքների նախարարություն	Ընդերքի վարչության ընդերքօգտագործման ոլորտի քաղաքականության մշակման բաժնի գլխավոր մասնագետ	010 511 337, +374 93 004 105	sedahkb@gmail.com

Հաստատություն	Անունը, ազգանունը	Կազմակերպություն կամ պետական մարմին	Պաշտոնը	Հեռախոսահամար	Էլ. Փոստը
	Անահիտ Ավետիսյան	ՀՀ վիճակագրական կոմիտե	Արդյունաբերության և էներգետիկայի վիճակագրության բաժնի պետ	+374 11 523 543, +374 55 777 699	anahit_avetisyan@armstat.am
	Լուսինե Մկրտչյան	ՀՀ ՊԵԿ	Հարկային վարչարարության կազմակերպման, դիտարկման և հսկողության վարչության պետի տեղակալ	010 30 40 06	lusine_mkrtchyan@taxservice.am
	Օլգա Աբովյան	ՀՀ ՊԵԿ	Ընթացիկ հարկային եկամուտների հաշվառման բաժնի պետ	010 30 40 09	olga_abovyan@taxservice.am
	Արմեն Մինասյան	ՀՀ ֆինանսների նախարարություն	Եկամուտների քաղաքականության և վարչարարության մեթոդաբանության վարչության եկամուտների քաղաքականության և հարկային վարչարարության մեթոդաբանության բաժնի գլխավոր մասնագետ	(011) 800 336	armen.minasyan@minfin.am

Հաստատություն	Անունը, ազգանունը	Կազմակերպություն կամ պետական մարմին	Պաշտոնը	Հեռախոսահամար	Էլ. Փոստը
	Կարեն Եպիսկոպոսյանը	Շրջակա միջավայրի նախարարության	Հողերի և ընդերքի քաղաքականության վարչության գլխավոր մասնագետ	011 818 525	karen.yepiskoposyan@env.am
Ընկերություններ	Կարեն Վարդանյան	«Ագարակի Պղնձամոլիբդենային Կոմբինատ» ՓԲԸ	Գլխավոր հաշվապահ	`+374 98 444 003	-
	Մկրտիչ Պետրոսյան	«Թեղուտ» ՓԲԸ	Գլխավոր հաշվապահ	`+374 60 602 525	petrosyan@teghoutmining.am
	Թովմաս Մելիքյան	«Զանգեզուրի Պղնձամոլիբդենային Կոմբինատ» ՓԲԸ	Գլխավոր հաշվապահ	`+374 94 001331	-
	Վարդան Մանասյան	«Ախթալայի Լեռնահարստացման Կոմբինատ» ՓԲԸ	Գլխավոր հաշվապահ	`+374 98 199 039	v.manasyan@akhtalacopper.am
	Գրիգորի Սիմոնյան	«Լիդիան Արմենիա» ՓԲԸ	Գլխավոր հաշվապահ տեղակալ	`+374 43 894 047	grigori.simonyan@lydianinternational.co.uk
	Մարինե Դարբինյան	«Լիճքվազ» ՓԲԸ	Գլխավոր հաշվապահ	`+374 93 016 070	m.darbinyan@lichkvaz.am
	Հերմինե Խաչատրյան	«Կապանի Լեռնահարստացման Կոմբինատ» ՓԲԸ	Գլխավոր հաշվապահ	`+374 94 628 583	hermine.khachatryan@kapanmpc.am
	Լևոն Կակոսյան	«Մեղրաձոր Գոլդ» ՍՊԸ	Հաշվապահ	`+374 93 900 141 043444444	meghradzorgold@gmail.com
	Հասմիկ Մանուկյան	ԱՀԹՆ-ի քարտուղարություն	Ղեկավար, ազգային համակարգող	`+374 94 560 260	hasmik.manukyan@gov.am

Հաստատություն	Անունը, ազգանունը	Կազմակերպություն կամ պետական մարմին	Պաշտոնը	Հեռախոսահամար	Էլ. Փոստը
ԱՃԹՆ-ի ազգային և միջազգային քարտուղարություն	Հաննա Սոֆի Կասս	ԱՃԹՆ-ի միջազգային քարտուղարություն	Երկրի պատասխանատու - Եվրոպա	N/A	hkaase@eiti.org

ՀԱՎԵԼՎԱԾ 4. ԱՃԹՆ ԲՇԽ ԿԱԶՄ

ԱՃԹՆ ԲՇԽ կազմը՝ 6-րդ զեկույցի հրապարակման պահին՝ հաստատված 10.11.2025թ. դրությամբ

Խմբակցությունը	Անունը, ազգանունը	Կազմակերպությունը	Պաշտոնը	Երբվանից է հանդիսանում	Էլ. Փոստը
Կառավարություն	Տիգրան Խաչատրյան	Կառավարություն	Փոխվարչապետ, ԲՇԽ-ի նախագահ	19.12.2022	tigran.khachatryan@gov.am
	Ասատուր Վարդանյան	Տարածքային կառավարման և ենթակառուցվածքների նախարարություն	Նախարարի տեղակալ	15.04.2025	asatur.vardanyan@gov.am
	Արա Մկրտչյան	Շրջակա միջավայրի նախարարություն	Նախարարի տեղակալ	15.04.2025	ara.mkrtchyan@env.am
	Համլետ Սահակյան	Պետական եկամուտների կոմիտե	Նախագահի տեղակալ	15.04.2025	hamlet_sahakyan@taxservice.am
	Գևորգ Քոչարյան	Արդարադատության նախարարություն	Նախարարի տեղակալ	15.04.2025	gevorg.kocharyan@gov.am
	Արման Պողոսյան (այլընտրանքային անդամ)	Ֆինանսների նախարարություն	Նախարարի տեղակալ	16.07.2018	arman.poghosyan@minfin.am

Խմբակցությունը	Անունը, ազգանունը	Կազմակերպությունը	Պաշտոնը	Երբևից է հանդիսանում	Էլ. Փոստը
Ընկերություններ	Վարդան Զհանյան	«ԶՊՄԿ» ՓԲԸ	Գլխավոր տնօրենի առաջին տեղակալ	30.09.2024	vardan.jhanyan@zcmc.am
	Արմեն Ստեփանյան	Զանգեզուրի պղնձամոլիբդենային կոմբինատ ՓԲԸ	Կայուն զարգացման գծով տնօրեն	12.05.2022	armen.stepanyan@zcmc.am
	Վահրամ Ավագյան	<Էն Էո Էմ> ՓԲԸ	Կայուն զարգացման գծով գլխավոր պատասխանատու	30.09.2024	v.avagyan@nrm.am
	Արտյոմ Պետրոսյան	Գեոպրոմայինգ Գոլդ ՍՊԸ	Իրավաբանական տնօրեն	26.05.2020 (Վերընտրվել է 30.09.2024)	artyom.petrosyan@neometals.ae
	Արամ Օսիկյան (այլընտրանքային անդամ)	«ԱՍՍԱՏ-Ս» ՍՊԸ	Գլխավոր տնօրեն	20.06.2018 (Վերընտրվել է 30.09.2024)	assatlcl@gmail.com
	Արթուր Պեպանյան (այլընտրանքային անդամ)	«Լիդիան Արմենիա» ՓԲԸ	Բնապահպանական բաժնի ղեկավար	30.09.2024	artur.pepanyan@lydianinternational.co.uk

Խմբակցությունը	Անունը, ազգանունը	Կազմակերպությունը	Պաշտոնը	Երբևից է հանդիսանում	Էլ. Փոստը
	Մարինե Դարբինյան (այլընտրանքային անդամ)	«Լիճքվազ» ՓԲԸ	Գլխավոր հաշվապահ	30.09.2024	m.darbinyan@lichkvaz.am
	Ներսես Կարամանուկյան (այլընտրանքային անդամ)	«ԱՍՍԱՏ-Ս» ՍՊԸ	Ընկերության հետաքրքրությունները ներկայացնող	30.09.2024	karamanukyan.n@gmail.com
Քաղաքացիական հասարակություն	Վիկտորյա Բուռնազյան	«Էկոլուր» տեղեկատվական ՀԿ	Փոխնախագահ	այլընտրանքային անդամ՝ 25.11.2019-ից անդամ՝ 20.01.2023-ից	vicaburnazyan@gmail.com
	Անահիտ Սիմոնյան	«Մարդու իրավունքների հետազոտության կենտրոն» ՀԿ	Տնօրեն	20.01.2023	anahit.sm@gmail.com
	Օլեգ Դուլգարյան	«Համայնքային Համախմբման և Աջակցության Կենտրոն» ՀԿ	Տնօրեն	25.11.2019 (վերընտրվել է 20.01.2023-ից)	oleg.dulgaryan.ccms@gmail.com
	Նազելի Վարդանյան	«Հայաստանի անտառներ» ՀԿ	Տնօրեն	25.11.2019 (վերընտրվել է 20.01.2023-ին)	vnazeli@mail.ru

Խմբակցությունը	Անունը, ազգանունը	Կազմակերպությունը	Պաշտոնը	Երբևից է հանդիսանում	Էլ. Փոստը
	Սոնա Այվազյան (այլընտրանքային անդամ)	«Թրանսփարենսի Ինթերնեշնլ հակակոռուպցիոն կենտրոն» ՀԿ	Գործադիր տնօրեն	24.11.2016 (25.11.2019-ին վերընտրվել է) (20.01.2023- ին վերընտրվել է որպես այլընտրանքային անդամ)	sona@transparency.am

ՀԱՎԵԼՎԱԾ 5. ՀԱՇՎԵՏՈՒ ԸՆԴԵՐՔՕԳՏԱԳՈՐԾՈՂ ԸՆԿԵՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԿՈՂՄԻՑ ՏՐԱՄԱԴՐՎԱԾ ՏՎՅԼԱՆԵՐ 2023-2024թթ. ՀԱՄԱՐ (ՀԱՇՎԱՐԿՎԱԾ)

2023 թվական (հազ. ՀՀ դրամ)

2001 կոդ	1111 711100	1112 711200	
Ընկերություն	Եկամտային հարկ	Շահութահարկ	Ոչ ռեզիդենտ շահութահարկ
«Ագարակի Պղնձա-Մոլիբդենային Կոմբինատ» ՓԲԸ	1,477,419	1,490,703	176,478
«Ախթալայի Լեռնահարստացման Կոմբինատ» ՓԲԸ	349,169	3,119	1,664
«Ակտիվ Լեռնագործ» ՍՊԸ			
«Ասսաթ» ՍՊԸ	22,357	3,590	
«Ատ-Մետալս» ՍՊԸ			
«Բակտեկ Էկո» ՍՊԸ	64,674		
«Գեղի Գոլդ» ՍՊԸ	3,182		
«Գեոպրոմայնինգ Գոլդ» ՍՊԸ	1,862,927		69,208
«Գեոռեյդ» ՓԲԸ	614		
«Զանգեզուրի Պղնձամոլիբդենային Կոմբինատ» ՓԲԸ	8,992,403	21,974,363	340,140
«Թեղուտ» ՓԲԸ	1,077,726		17,604
«Լեռ-Էքս» ՍՊԸ	205,054		
«Լիդիան Արմենիա» ՓԲԸ	85,072	183,418	9,060
«Լիճքվազ» ՓԲԸ	156,609	258,829	580
«Կապանի Լեռնահարստացման Կոմբինատ» ՓԲԸ (նախկին «Զաարատ Կապան» ՓԲԸ)	1,031,424	341,870	21,036
«Ղարագույաններ» ՓԲԸ	70		
«Մեգո-Գոլդ» ՍՊԸ	864		
«Մեդրաձոր Գոլդ» ՍՊԸ	105,695		
«Մուլտի Գրուպ» Կոնցեռն ՍՊԸ	38,002		
«Սազամար» ՓԲԸ	106,746		
«Վայքգոլդ» ՍՊԸ	3,004		
«Ֆորչն Ռիզորսիս» ՍՊԸ	3,022	371	
Ընդամենը	15,586,034	24,256,263	635,770

2001 կող	1131 713121 / 1136 713611	1131 713122	1141 714110
Ընկերություն	Գույքահարկ	Հողի հարկ	Ավելացված արժեքի հարկ
«Ագարակի Պղնձա-Մոլիբդենային Կոմբինատ» ՓԲԸ	1,682	1,424	
«Ախթալայի Լեռնահարստացման Կոմբինատ» ՓԲԸ	1,111	163	
«Ակտիվ Լեռնագործ» ՍՊԸ			
«Ասսաթ» ՍՊԸ			111,019
«Ատ-Մետալս» ՍՊԸ			
«Բակտեկ Էկո» ՍՊԸ			
«Գեղի Գօլդ» ՍՊԸ			
«Գեոպրոմայնինգ Գոլդ» ՍՊԸ	3,205	14,188	
«Գեոռեյդ» ՓԲԸ		-	
«Զանգեզուրի Պղնձամոլիբդենային Կոմբինատ» ՓԲԸ	13,145	10,569	
«Թեղուտ» ՓԲԸ	2,631	1,673	
«Լեռ-Էքս» ՍՊԸ	392	65	228,073
«Լիդիան Արմենիա» ՓԲԸ	373	1,059	
«Լիճքվազ» ՓԲԸ	3,605	8	
«Կապանի Լեռնահարստացման Կոմբինատ» ՓԲԸ (նախկին «Չաարատ Կապան» ՓԲԸ)	2,292	2,415	
«Ղարագույաններ» ՓԲԸ			
«Մեգո-Գոլդ» ՍՊԸ	122	35	
«Մեդրաձոր Գոլդ» ՍՊԸ	759		
«Մուլտի Գրուպ» Կոնցեռն ՍՊԸ	15,099	1,294	
«Սազամար» ՓԲԸ	2,387	1,411	
«Վայքգոլդ» ՍՊԸ			
«Ֆորչն Ռիզորթս» ՍՊԸ			420
Ընդամենը	46,802	34,303	339,511

2001 կող		1142 714200	1145 714522
Ընկերություն	Ներմուծման ավելացված արժեքի հարկ	Ներմուծման ակցիզային հարկ	Ազնիվ, գունավոր, սև և հազվագյուտ մետաղների յուրաքանչյուր հանքավայրի օգտագործման (շահագործման) թույլտվության տրամադրման համար պետական տուրք
«Ագարակի Պղնձա-Մոլիբդենային Կոմբինատ» ՓԲԸ	544,187		10,000
«Ախթալայի Լեռնահարստացման Կոմբինատ» ՓԲԸ	12,648		10,000
«Ակտիվ Լեռնագործ» ՍՊԸ			10,000
«Ասսաթ» ՍՊԸ			10,000
«Ատ-Մետալս» ՍՊԸ			
«Բակտեկ Էկո» ՍՊԸ	3,089		10,000
«Գեղի Գօլդ» ՍՊԸ			10,000
«Գեոպրոմայնինգ Գոլդ» ՍՊԸ	504,380	20,447	10,000
«Գեոռեյդ» ՓԲԸ			10,000
«Զանգեզուրի Պղնձամոլիբդենային Կոմբինատ» ՓԲԸ	2,395,095	169,858	10,000
«Թեղուտ» ՓԲԸ	361,506		10,000
«Լեռ-Էքս» ՍՊԸ			10,000
«Լիդիան Արմենիա» ՓԲԸ	4		10,000
«Լիճքվազ» ՓԲԸ	63		10,000
«Կապանի Լեռնահարստացման Կոմբինատ» ՓԲԸ (նախկին «Չաարատ Կապան» ՓԲԸ)	92,874	3,076	10,000
«Ղարազուլյաններ» ՓԲԸ			10,000
«Մեգո-Գոլդ» ՍՊԸ			
«Մեդրաձոր Գոլդ» ՍՊԸ	2,270		10,000
«Մուլտի Գրուպ» Կոնցեռն ՍՊԸ	2,375		10,000
«Սազամար» ՓԲԸ			20,000
«Վայքգոլդ» ՍՊԸ			
«Ֆորչն Ռիզորսիս» ՍՊԸ			
Ընդամենը	3,918,491	193,381	190,000

2001 կող		1145 714523	

Ընկերություն	Ջրօգտագործման թույլտվության տրամադրման պետական տուրք	Բնապահպանական հարկեր՝ ըստ բնապահպանական հարկի և բնօգտագործման վճարների միասնական հարկային հաշվարկների	ԵԱՏՄ անդամ չհամարվող երկրներից ներմուծված ապրանքների համար բնապահպանական հարկեր՝ ըստ ներկայացված մաքսային հայտարարագրերի
«Ագարակի Պղնձա-Մոլիբդենային Կոմբինատ» ՓԲԸ		64,305	1,780
«Ախթալայի Լեռնահարստացման Կոմբինատ» ՓԲԸ		4,126	36
«Ակտիվ Լեռնագործ» ՍՊԸ			
«Ասսաթ» ՍՊԸ		515	
«Ատ-Մետալս» ՍՊԸ			
«Բակտեկ Էկո» ՍՊԸ	220	2,264	3
«Գեղի Գօլդ» ՍՊԸ			
«Գեոպրոմայնինգ Գոլդ» ՍՊԸ		21,658	4,982
«Գեոռեյդ» ՓԲԸ			
«Զանգեզուրի Պղնձամոլիբդենային Կոմբինատ» ՓԲԸ	10	271,843	7,940
«Թեղուտ» ՓԲԸ	10	51,253	73
«Լեռ-Էքս» ՍՊԸ		22	
«Լիդիան Արմենիա» ՓԲԸ			
«Լիճքվազ» ՓԲԸ		161	
«Կապանի Լեռնահարստացման Կոմբինատ» ՓԲԸ (նախկին «Չաարատ Կապան» ՓԲԸ)	75	7,291	4
«Ղարագույլաններ» ՓԲԸ			
«Մեզո-Գոլդ» ՍՊԸ			
«Մեդրաձոր Գոլդ» ՍՊԸ		659	
«Մուլտի Գրուպ» Կոնցեռն ՍՊԸ		57	
«Սազամար» ՓԲԸ		1,808	
«Վայքգոլդ» ՍՊԸ			
«Ֆորչն Ռիզորսիս» ՍՊԸ			
Ընդամենը	315	425,961	14,820

2001 կող		1146 714612	
Ընկերություն	ԵԱՏՄ երկրներից ներմուծված ապրանքների համար բնապահպանական հարկեր՝ ըստ ներկայացված ներմուծման հարկային հայտարարագրերի	Բնօգտագործման վճարներ	Ռոյալթի
«Ագարակի Պղնձա-Մոլիբդենային Կոմբինատ» ՓԲԸ	85		3,302,918
«Ախթալայի Լեռնահարստացման Կոմբինատ» ՓԲԸ		771	236,066
«Ակտիվ Լեռնագործ» ՍՊԸ			
«Ասսաթ» ՍՊԸ			2,822
«Ատ-Մետալս» ՍՊԸ			
«Բակտեկ Էկո» ՍՊԸ		58	227,040
«Գեղի Գօլդ» ՍՊԸ			
«Գեոպրոմայնինգ Գոլդ» ՍՊԸ	337	1,307	948,335
«Գեոռեյդ» ՓԲԸ			
«Զանգեզուրի Պղնձամոլիբդենային Կոմբինատ» ՓԲԸ	987	40,631	52,655,893
«Թեղուտ» ՓԲԸ			2,401,174
«Լեռ-Էքս» ՍՊԸ			
«Լիդիան Արմենիա» ՓԲԸ			
«Լիճքվազ» ՓԲԸ			797,165
«Կապանի Լեռնահարստացման Կոմբինատ» ՓԲԸ (նախկին «Զաարատ Կապան» ՓԲԸ)	213	852	1,302,561
«Ղարազուլյաններ» ՓԲԸ			
«Մեգո-Գոլդ» ՍՊԸ			
«Մեդրաձոր Գոլդ» ՍՊԸ			69,748
«Մուլտի Գրուպ» Կոնցեն ՍՊԸ		1,641	
«Սազամար» ՓԲԸ			
«Վայքգոլդ» ՍՊԸ			
«Ֆորչն Ռիզորսիս» ՍՊԸ			
Ընդամենը	1,622	45,260	61,943,723

2001 կող	1151 715100, 1422 742212, 1145 714511	1415 741520	(blank)
Ընկերություն	Մաքսատուրք, մաքսավճար	Վարձակալության վճարներ	Ընդերքօգտագործողի կողմից համայնքին կատարված բարեգործական հատկացումներ, նվիրատվություններ կամ այլ ձևով համայնքին կատարված անհատույց օտարումներ
«Ագարակի Պղնձա-Սոլիբդենային Կոմբինատ» ՓԲԸ	50,735	31,724	41,486
«Ախթալայի Լեռնահարստացման Կոմբինատ» ՓԲԸ	8,020	9,574	70,000
«Ակտիվ Լեռնագործ» ՍՊԸ			
«Ասսաթ» ՍՊԸ	5	200	38,680
«Ատ-Մետալս» ՍՊԸ			-
«Բակտեկ Էկո» ՍՊԸ	2,169	844	350
«Գեղի Գօլդ» ՍՊԸ			-
«Գեոպրոմայնինգ Գոլդ» ՍՊԸ	191,807	68,880	20,417
«Գեոռեյդ» ՓԲԸ		-	
«Զանգեզուրի Պղնձամոլիբդենային Կոմբինատ» ՓԲԸ	918,400	660,187	576,027
«Թեղուտ» ՓԲԸ	114,480	43,326	5,993
«Լեռ-Էքս» ՍՊԸ	-	1,240	
«Լիդիան Արմենիա» ՓԲԸ		495,169	
«Լիճքվազ» ՓԲԸ	3,122	5,285	20,705
«Կապանի Լեռնահարստացման Կոմբինատ» ՓԲԸ (նախկին «Զաարատ Կապան» ՓԲԸ)	33,721	113,391	58,000
«Ղարագույլաններ» ՓԲԸ			-
«Մեգո-Գոլդ» ՍՊԸ			
«Մեդրաձոր Գոլդ» ՍՊԸ	3,757	24,303	-
«Մուլտի Գրուպ» Կոնցեռն ՍՊԸ	611	3,976	-
«Սազամար» ՓԲԸ		1,400	541
«Վայքգոլդ» ՍՊԸ			
«Ֆորչն Ռիզորսիս» ՍՊԸ			
Ընդամենը	1,326,825	1,459,499	832,199

2001 կող			
Ընկերություն	Ընդերքօգտագործողի կողմից հանքարդյունահանման պայմանագրով սահմանված համայնքների սոցիալ-տնտեսական զարգացման հետ կապված պարտավորությունների կատարման վճարներ	Հողի ձեռքբերում	Մշտադիտարկումների իրականացման վճար
«Ագարակի Պղնձա-Մոլիբդենային Կոմբինատ» ՓԲԸ	39,640		1,806
«Ախթալայի Լեռնահարստացման Կոմբինատ» ՓԲԸ	-		255
«Ակտիվ Լեռնագործ» ՍՊԸ			383
«Ասսաթ» ՍՊԸ	1,000		43
«Ատ-Մետալս» ՍՊԸ	3,000		104
«Բակտեկ Էկո» ՍՊԸ	650		150
«Գեղի Գօլդ» ՍՊԸ	650		65
«Գեոպրոմայնինգ Գոլդ» ՍՊԸ	25,000		9,165
«Գեոռեյդ» ՓԲԸ			-
«Զանգեզուրի Պղնձամոլիբդենային Կոմբինատ» ՓԲԸ	-		2,757
«Թեղուտ» ՓԲԸ	240,000		
«Լեռ-Էքս» ՍՊԸ			
«Լիդիան Արմենիա» ՓԲԸ			16,610
«Լիճքվազ» ՓԲԸ	-	1,200	828
«Կապանի Լեռնահարստացման Կոմբինատ» ՓԲԸ (նախկին «Զաարատ Կապան» ՓԲԸ)	-		2,428
«Ղարագույաններ» ՓԲԸ	1,250		116
«Մեգո-Գոլդ» ՍՊԸ			
«Մեդրաձոր Գոլդ» ՍՊԸ	4,950		397
«Մուլտի Գրուպ» Կոնցեռն ՍՊԸ	-		
«Սազամար» ՓԲԸ	2,533	122,944	668
«Վայքգոլդ» ՍՊԸ			
«Ֆորչն Ռիզորսիս» ՍՊԸ			
Ընդամենը	318,673	124,144	35,774

2001 կող			

Ընկերություն	Շրջակա միջավայրի պահպանության դրամագլխի համալրում	Շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատման փորձաքննության իրականացման վճար	Ոչ առևտրային իրավաբանական անձանց տրամադրված նվիրատվություններ, նվիրաբերություններ կամ այլ ձևով կատարված անհատույց օտարումներ
«Ագարակի Պղնձա-Մոլիբդենային Կոմբինատ» ՓԲԸ	26,028		1,750
«Ախթալայի Լեռնահարստացման Կոմբինատ» ՓԲԸ	32,466	3,558	-
«Ակտիվ Լեռնագործ» ՍՊԸ	380		
«Ասսաթ» ՍՊԸ	144		-
«Ատ-Մետալս» ՍՊԸ	2,787		-
«Բակտեկ Էկո» ՍՊԸ	68		-
«Գեղի Գօլդ» ՍՊԸ	1,718		
«Գեոպրոմայնինգ Գոլդ» ՍՊԸ	167,046		23,500
«Գեոռեյդ» ՓԲԸ	1,021	-	
«Զանգեզուրի Պղնձամոլիբդենային Կոմբինատ» ՓԲԸ	19,435		8,456,238
«Թեղուտ» ՓԲԸ	2,953		-
«Լեռ-Էքս» ՍՊԸ	1,108		
«Լիդիան Արմենիա» ՓԲԸ	121,938		
«Լիճքվազ» ՓԲԸ	1,454		300
«Կապանի Լեռնահարստացման Կոմբինատ» ՓԲԸ (նախկին «Զաարատ Կապան» ՓԲԸ)	6,869	1,000	130,597
«Ղարագույլաններ» ՓԲԸ	234		-
«Մեզո-Գոլդ» ՍՊԸ			
«Մեդրաձոր Գոլդ» ՍՊԸ	308		-
«Մուլտի Գրուպ» Կոնցեռն ՍՊԸ	240		35,909
«Սազամար» ՓԲԸ	2,716		-
«Վայքգոլդ» ՍՊԸ	968		
«Ֆորչն Ռիզորսիս» ՍՊԸ	1,028		
Ընդամենը	390,906	4,558	8,648,294

2001 կող		
Ընկերություն	Տույժեր	Ֆիզիկական անձանց տրամադրված նվիրատվություններ, նվիրաբերություններ կամ այլ ձևով կատարված անհատույց օտարումներ
«Ագարակի Պղնձա-Մոլիբդենային Կոմբինատ» ՓԲԸ		35,971
«Ախթալայի Լեռնահարստացման Կոմբինատ» ՓԲԸ	5,840	1,200
«Ակտիվ Լեռնագործ» ՍՊԸ		
«Ասսաթ» ՍՊԸ		-
«Ատ-Մետալս» ՍՊԸ		-
«Բակտեկ Էկո» ՍՊԸ		2,250
«Գեղի Գօլդ» ՍՊԸ		-
«Գեոպրոմայնինգ Գոլդ» ՍՊԸ	515	10,430
«Գեոռեյդ» ՓԲԸ		
«Զանգեզուրի Պղնձամոլիբդենային Կոմբինատ» ՓԲԸ		5,442
«Թեղուտ» ՓԲԸ		-
«Լեռ-Էքս» ՍՊԸ		
«Լիդիան Արմենիա» ՓԲԸ		
«Լիճքվագ» ՓԲԸ	23,747	1,143
«Կապանի Լեռնահարստացման Կոմբինատ» ՓԲԸ (նախկին «Չաարատ Կապան» ՓԲԸ)		31,205
«Ղարագույաններ» ՓԲԸ		-
«Մեգո-Գոլդ» ՍՊԸ		
«Մեդրաձոր Գոլդ» ՍՊԸ		-
«Մուլտի Գրուպ» Կոնցեն ՍՊԸ		-
«Սազամար» ՓԲԸ		-
«Վայքգոլդ» ՍՊԸ		
«Ֆորչն Ռիզորսիս» ՍՊԸ		
Ընդամենը	30,101	87,642

2024 թվական (հազ. ՀՀ դրամ)

2001 կող	1111 711100	1112 711200	
Ընկերություն	Եկամտային հարկ	Շահութահարկ	Ոչ ռեզիդենտ շահութահարկ
«Ագարակի Պղնձա-Մոլիբդենային Կոմբինատ» ՓԲԸ	1,454,205	1,879,511	44,890
«Ախթալայի Լեռնահարստացման Կոմբինատ» ՓԲԸ	365,379	325,270	2,036
«Ակտիվ Լեռնագործ» ՍՊԸ	330		
«Ասսաթ» ՍՊԸ	19,884		
«Ատ-Մետալս» ՍՊԸ	1,420		
«Բակտեկ Էկո» ՍՊԸ	130,164	26,775	
«Գեղի Գօլդ» ՍՊԸ			
«Գեոպրոմայնինգ Գոլդ» ՍՊԸ	1,461,635		79,093
«Գեոռեյդ» ՓԲԸ	380		
«Զանգեզուրի Պղնձամոլիբդենային Կոմբինատ» ՓԲԸ	9,454,440	14,017,288	4,805,308
«Թեղուտ» ՓԲԸ	1,618,351		112,499
«Լիդիան Արմենիա» ՓԲԸ	85,837	183,418	14,232
«Լիճքվագ» ՓԲԸ	212,012	669,914	2,016
«Կապանի Լեռնահարստացման Կոմբինատ» ՓԲԸ (նախկին «Չապրատ Կապան» ՓԲԸ)	954,721	2,383,632	15,596
«Ղարագոլյաններ» ՓԲԸ	12		
«Մեգո-Գոլդ» ՍՊԸ	1,408		
«Մեդրաձոր Գոլդ» ՍՊԸ	157,344	106,138	
«Մուլտի Գրուպ» Կոնցեռն ՍՊԸ	47,637	46,706	535
«ՋիԷմԷն Գոլդ Մայնինգ» ՍՊԸ (նախկին «Վարդանի Զարթոնքը» ՍՊԸ)	143		
«Սազամար» ՓԲԸ	53,531		
«Վայքգոլդ» ՍՊԸ	1,779		
Ընդամենը	16,020,611	19,638,653	5,076,207

2001 կող	1131 713121 / 1136 713611	1131 713122	1141 714110
Ընկերություն	Գույքահարկ	Հողի հարկ	Ավելացված արժեքի հարկ
«Ագարակի Պղնձա-Մոլիբդենային Կոմբինատ» ՓԲԸ	1,468	2,154	
«Ախթալայի Լեռնահարստացման Կոմբինատ» ՓԲԸ	1,634	698	
«Ակտիվ Լեռնագործ» ՍՊԸ		2,158	
«Ասսաթ» ՍՊԸ			14,036
«Ատ-Մետալս» ՍՊԸ			
«Բակտեկ Էկո» ՍՊԸ			
«Գեղի Գօլդ» ՍՊԸ			
«Գեոպրոմայնինգ Գոլդ» ՍՊԸ	2,757	20,049	
«Գեոռեյդ» ՓԲԸ			
«Զանգեզուրի Պղնձամոլիբդենային Կոմբինատ» ՓԲԸ	16,339	14,904	
«Թեղուտ» ՓԲԸ	4,775		
«Լիդիան Արմենիա» ՓԲԸ	261	1,505	
«Լիճքվագ» ՓԲԸ	4,461		
«Կապանի Լեռնահարստացման Կոմբինատ» ՓԲԸ (նախկին «Զաարատ Կապան» ՓԲԸ)	7,601		
«Ղարագույլաններ» ՓԲԸ			
«Մեգո-Գոլդ» ՍՊԸ	122	35	
«Մեդրաձոր Գոլդ» ՍՊԸ	82	903	
«Մուլտի Գրուպ» Կոնցեռն ՍՊԸ	14,294	1,121	
«Ջիբեմեն Գոլդ Մայնինգ» ՍՊԸ (նախկին «Վարդանի Զարթոնքը» ՍՊԸ)			
«Սազամար» ՓԲԸ	1,559		
«Վայքգոլդ» ՍՊԸ			
Ընդամենը	55,352	43,527	14,036

2001 կող		1142 714200	1145 714522
Ընկերություն	Ներմուծման ավելացված արժեքի հարկ	Ներմուծման ակցիզային հարկ	Ազնիվ, գունավոր, սև և հագվազյուտ մետաղների յուրաքանչյուր հանքավայրի օգտագործման (շահագործման) թույլտվության տրամադրման համար պետական տուրք
«Ագարակի Պղնձա-Մոլիբդենային Կոմբինատ» ՓԲԸ	642,595		10,000
«Ախթալայի Լեռնահարստացման Կոմբինատ» ՓԲԸ	8,066		20,000
«Ակտիվ Լեռնագործ» ՍՊԸ			
«Ասսաթ» ՍՊԸ			
«Ատ-Մետալս» ՍՊԸ			10,000
«Բակտեկ Էկո» ՍՊԸ	1,563		10,000
«Գեղի Գօլդ» ՍՊԸ			10,000
«Գեոպրոմայնինգ Գոլդ» ՍՊԸ	173,658	154	10,000
«Գեոռեյդ» ՓԲԸ			
«Զանգեզուրի Պղնձամոլիբդենային Կոմբինատ» ՓԲԸ	2,869,628	6,140	10,000
«Թեղուտ» ՓԲԸ	225,343		10,000
«Լիդիան Արմենիա» ՓԲԸ	26		10,000
«Լիճքվազ» ՓԲԸ	2,338		10,000
«Կապանի Լեռնահարստացման Կոմբինատ» ՓԲԸ (նախկին «Չաարատ Կապան» ՓԲԸ)	168,975		10,000
«Ղարագույաններ» ՓԲԸ			10,000
«Մեգո-Գոլդ» ՍՊԸ			
«Մեդրաձոր Գոլդ» ՍՊԸ	1,587		10,000
«Մուլտի Գրուպ» Կոնցեռն ՍՊԸ	114,694		
«Ջիլմեն Գոլդ Մայնինգ» ՍՊԸ (նախկին «Վարդանի Զարթոնքը» ՍՊԸ)			
«Սազամար» ՓԲԸ	173		10,000
«Վայքգոլդ» ՍՊԸ			
Ընդամենը	4,208,646	6,294	150,000

2001 կող		1145 714523	
Ընկերություն	Ջրօգտագործման և թույլտվության տրամադրման պետական տուրք	Բնապահպանական հարկեր՝ ըստ բնապահպանական հարկի և բնօգտագործման վճարների միասնական հարկային հաշվարկների	ԵԱՏՄ անդամ չհամարվող երկրներից ներմուծված ապրանքների համար բնապահպանական հարկեր՝ ըստ ներկայացված մաքսային հայտարարագրերի
«Ագարակի Պղնձա-Մոլիբդենային Կոմբինատ» ՓԲԸ		72,567	2,491
«Ախթալայի Լեռնահարստացման Կոմբինատ» ՓԲԸ	75	4,012	2,639
«Ակտիվ Լեռնագործ» ՍՊԸ			
«Ասսաթ» ՍՊԸ		2,457	
«Ատ-Մետալս» ՍՊԸ			
«Բակտեկ Էկո» ՍՊԸ		2,480	
«Գեղի Գօլդ» ՍՊԸ			
«Գեոպրոմայնինգ Գոլդ» ՍՊԸ	145	5,238	289
«Գեոռեյդ» ՓԲԸ			
«Զանգեզուրի Պղնձամոլիբդենային Կոմբինատ» ՓԲԸ	75	375,077	9,364
«Թեղուտ» ՓԲԸ		79,856	1,660
«Լիդիան Արմենիա» ՓԲԸ		0	
«Լիճքվազ» ՓԲԸ		308	
«Կապանի Լեռնահարստացման Կոմբինատ» ՓԲԸ (նախկին «Զաարատ Կապան» ՓԲԸ)	75	8,332	31
«Ղարագույաններ» ՓԲԸ			
«Մեգո-Գոլդ» ՍՊԸ			
«Մեդրաձոր Գոլդ» ՍՊԸ	200	330	49
«Մուլտի Գրուպ» Կոնցեռն ՍՊԸ			
«ՋիԷմԷն Գոլդ Մայնինգ» ՍՊԸ (նախկին «Վարդանի Զարթոնքը» ՍՊԸ)			
«Սագամար» ՓԲԸ	10	694	
«Վայքգոլդ» ՍՊԸ			
Ընդամենը	580	551,351	16,523

2001 կող		1146 714612	
Ընկերություն	ԵԱՏՄ երկրներից ներմուծված ապրանքների համար բնապահպանական հարկեր՝ ըստ ներկայացված ներմուծման հարկային հայտարարագրերի	Բնօգտագործման վճարներ	Ռոյալթի
«Ագարակի Պղնձա-Մոլիբդենային Կոմբինատ» ՓԲԸ	2,560		4,400,515
«Ախթալայի Լեռնահարստացման Կոմբինատ» ՓԲԸ		450	335,736
«Ակտիվ Լեռնագործ» ՍՊԸ			
«Ասսաթ» ՍՊԸ			2,458
«Ատ-Մետալս» ՍՊԸ			
«Բակտեկ Էկո» ՍՊԸ		51	194,155
«Գեղի Գօլդ» ՍՊԸ			
«Գեոպրոմայնինգ Գոլդ» ՍՊԸ	264	1,523	440,026
«Գեոռեյդ» ՓԲԸ			
«Զանգեզուրի Պղնձամոլիբդենային Կոմբինատ» ՓԲԸ	205	40,948	33,480,120
«Թեղուտ» ՓԲԸ			6,745,042
«Լիդիան Արմենիա» ՓԲԸ			
«Լիճքվազ» ՓԲԸ			1,615,482
«Կապանի Լեռնահարստացման Կոմբինատ» ՓԲԸ (նախկին «Զաարատ Կապան» ՓԲԸ)		1,291	5,504,728
«Ղարագույլաններ» ՓԲԸ			
«Մեգո-Գոլդ» ՍՊԸ			
«Մեդրաձոր Գոլդ» ՍՊԸ		236	293,295
«Մուլտի Գրուպ» Կոնցեռն ՍՊԸ		2,809	
«ՋիԷմԷն Գոլդ Մայնինգ» ՍՊԸ (նախկին «Վարդանի Զարթոնքը» ՍՊԸ)			
«Սագամար» ՓԲԸ			
«Վայքգոլդ» ՍՊԸ			
Ընդամենը	3,028	47,309	53,011,557

2001 կող	1151 715100, 1422 742212, 1145 714511	1415 741520	
Ընկերություն	Մաքսատուրք, մաքսավճար	Վարձակալության վճարներ	Ընդերքօգտագործողի կողմից համայնքին կատարված բարեգործական հատկացումներ, նվիրատվություններ կամ այլ ձևով համայնքին կատարված անհատույց օտարումներ
«Ագարակի Պղնձա-Մոլիբդենային Կոմբինատ» ՓԲԸ	70,079	31,724	21,422
«Ախթալայի Լեռնահարստացման Կոմբինատ» ՓԲԸ	13,704	8,940	60,000
«Ակտիվ Լեռնագործ» ՍՊԸ		2,158	
«Ասսաթ» ՍՊԸ	5	200	12,000
«Ատ-Մետալս» ՍՊԸ			-
«Բակտեկ Էկո» ՍՊԸ	240	2,147	350
«Գեղի Գօլդ» ՍՊԸ			-
«Գեոպրոմայնինգ Գոլդ» ՍՊԸ	64,646	68,000	13,527
«Գեոռեյդ» ՓԲԸ			
«Զանգեզուրի Պղնձամոլիբդենային Կոմբինատ» ՓԲԸ	787,234	699,137	726,458
«Թեղուտ» ՓԲԸ	131,662	43,326	5,649
«Լիդիան Արմենիա» ՓԲԸ		420,213	-
«Լիճքվազ» ՓԲԸ		7,743	19,496
«Կապանի Լեռնահարստացման Կոմբինատ» ՓԲԸ (նախկին «Չաքրատ Կապան» ՓԲԸ)	67,006	113,391	40,000
«Ղարագույաններ» ՓԲԸ			-
«Մեգո-Գոլդ» ՍՊԸ			
«Մեդրաձոր Գոլդ» ՍՊԸ	8,882	30,000	-
«Մուլտի Գրուպ» Կոնցեռն ՍՊԸ	45,535	5,221	-
«Զիմեն Գոլդ Մայնինգ» ՍՊԸ (նախկին «Վարդանի Զարթոնքը» ՍՊԸ)		17,778	200
«Սազամար» ՓԲԸ		2,096	498
«Վայքգոլդ» ՍՊԸ			
Ընդամենը	1,188,992	1,452,074	899,600

2001 կող			
Ընկերություն	Ընդերքօգտագործողի կողմից հանքարդյունահանման պայմանագրով սահմանված համայնքների սոցիալ-տնտեսական զարգացման հետ կապված պարտավորությունների կատարման վճարներ	Հողի ձեռքբերում	Մշտադիտարկումների իրականացման վճար
«Ագարակի Պղնձա-Մոլիբդենային Կոմբինատ» ՓԲԸ	38,640		1,806
«Ախթալայի Լեռնահարստացման Կոմբինատ» ՓԲԸ	-		255
«Ակտիվ Լեռնագործ» ՍՊԸ			
«Ասսաթ» ՍՊԸ	1,000		42
«Ատ-Մետալս» ՍՊԸ	4,000		93
«Բակտեկ Էկո» ՍՊԸ	650		
«Գեղի Գօլդ» ՍՊԸ	650		64
«Գեոպրոմայնինգ Գոլդ» ՍՊԸ	50,000		19,737
«Գեոռեյդ» ՓԲԸ			
«Զանգեզուրի Պղնձամոլիբդենային Կոմբինատ» ՓԲԸ	-	74,363	2,757
«Թեղուտ» ՓԲԸ	155,000		276
«Լիդիան Արմենիա» ՓԲԸ	-		16,610
«Լիճքվազ» ՓԲԸ	-		828
«Կապանի Լեռնահարստացման Կոմբինատ» ՓԲԸ (նախկին «Զաարատ Կապան» ՓԲԸ)	-		2,428
«Ղարազուլյաններ» ՓԲԸ	1,250		116
«Մեզո-Գոլդ» ՍՊԸ			
«Մեդրաձոր Գոլդ» ՍՊԸ	6,750		396
«Մուլտի Գրուպ» Կոնցեռն ՍՊԸ	-		
«Ջիբմեն Գոլդ Մայնինգ» ՍՊԸ (նախկին «Վարդանի Զարթոնքը» ՍՊԸ)	-		
«Սագամար» ՓԲԸ	2,533		
«Վայքգոլդ» ՍՊԸ			
Ընդամենը	260,473	74,363	45,408

2001 կող			
Ընկերություն	Շրջակա միջավայրի պահպանության դրամագլխի համալրում	Շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատման փորձաքննության իրականացման վճար	Ոչ առևտրային իրավաբանական անձանց տրամադրված նվիրատվություններ, նվիրաբերություններ կամ այլ ձևով կատարված անհատույց օտարումներ
«Ագարակի Պղնձա-Մոլիբդենային Կոմբինատ» ՓԲԸ	26,028		-
«Ախթալայի Լեռնահարստացման Կոմբինատ» ՓԲԸ	32,466	3,902	-
«Ակտիվ Լեռնագործ» ՍՊԸ	380		
«Ասսաթ» ՍՊԸ	144		10,648
«Ատ-Մետալս» ՍՊԸ	1,804	960	-
«Բակտեկ Էկո» ՍՊԸ	68		-
«Գեղի Գօլդ» ՍՊԸ	1,718		-
«Գեոպրոմայնինգ Գոլդ» ՍՊԸ	171,410		19,757
«Գեոռեյթ» ՓԲԸ			
«Զանգեզուրի Պղնձամոլիբդենային Կոմբինատ» ՓԲԸ	19,435		7,146,993
«Թեղուտ» ՓԲԸ	2,953		5,400
«Լիդիան Արմենիա» ՓԲԸ	121,938		-
«Լիճքվազ» ՓԲԸ	1,454		-
«Կապանի Լեռնահարստացման Կոմբինատ» ՓԲԸ (նախկին «Չաարատ Կապան» ՓԲԸ)	6,869	500	129,637
«Ղարագույաններ» ՓԲԸ	234		-
«Մեգո-Գոլդ» ՍՊԸ			
«Մեդրաձոր Գոլդ» ՍՊԸ	308		-
«Մուլտի Գրուպ» Կոնցեռն ՍՊԸ			43,145
«ՋիԷմԷն Գոլդ Մայնինգ» ՍՊԸ (նախկին «Վարդանի Զարթոնքը» ՍՊԸ)	171		-
«Սագամար» ՓԲԸ	1,358		-
«Վայքգոլդ» ՍՊԸ	725		
Ընդամենը	389,462	5,362	7,355,580

2001 կող			
Ընկերություն	Տուգանքներ	Տույժեր	Ֆիզիկական անձանց տրամադրված նվիրատվություններ, նվիրաբերություններ կամ այլ ձևով կատարված անհատույց օտարումներ
«Ագարակի Պղնձա-Մոլիբդենային Կոմբինատ» ՓԲԸ			21,502
«Ախթալայի Լեռնահարստացման Կոմբինատ» ՓԲԸ	116		2,550
«Ակտիվ Լեռնագործ» ՍՊԸ			
«Ասսաթ» ՍՊԸ			-
«Ատ-Մետալս» ՍՊԸ			-
«Բակտեկ Էկո» ՍՊԸ			-
«Գեղի Գօլդ» ՍՊԸ			-
«Գեոպրոմայնինգ Գոլդ» ՍՊԸ		19,443	7,044
«Գեոռեյդ» ՓԲԸ			
«Զանգեզուրի Պղնձամոլիբդենային Կոմբինատ» ՓԲԸ			7,048
«Թեղուտ» ՓԲԸ			4,625
«Լիդիան Արմենիա» ՓԲԸ			76,500
«Լիճքվազ» ՓԲԸ		4,026	4,049
«Կապանի Լեռնահարստացման Կոմբինատ» ՓԲԸ (նախկին «Չաարատ Կապան» ՓԲԸ)			35,366
«Ղարագույաններ» ՓԲԸ			-
«Մեգո-Գոլդ» ՍՊԸ			
«Մեդրաձոր Գոլդ» ՍՊԸ			-
«Մուլտի Գրուպ» Կոնցեռն ՍՊԸ			-
«Ջիլմեն Գոլդ Մայնինգ» ՍՊԸ (նախկին «Վարդանի Զարթոնքը» ՍՊԸ)			-
«Սազամար» ՓԲԸ			-
«Վայքգոլդ» ՍՊԸ			
Ընդամենը	116	23,469	158,683

ՀԱՎԵԼՎԱԾ 6. ՀԱՄԱԴՐՄԱՆ ԱՐԴՅՈՒՆՔՈՒՄ ԻՐԱԿԱՆԱՑՎԱԾ ՃՇԳՐՏՈՒՄՆԵՐ 2023-2024ԹԹ. ՀԱՄԱՐ 2023թ. (հազ. ՀՀ դրամ)

Ընկերություն - եկամտային հոսք	Ներկայացված նախնական հաշվետվություն 2023թ., հազ. ՀՀ դրամ		Ներկայացված վերջնական հաշվետվություն 2023թ., հազ. ՀՀ դրամ		Վերջնական անհամապատասխանություն հազ. ՀՀ դրամ	Անհամապատասխանության %
	Ընկերություն	Պետական մարմին	Ընկերություն	Պետական մարմին		
«Ագարակի Պղնձա-Մոլիբդենային Կոմբինատ» ՓԲԸ	3,918,469	3,891,736	3,969,204	3,892,104	77,100	2.0%
Մաքսատուրք, մաքսավճար	-	50,416	50,735	50,783	(49)	-0.1%
Վարձակալության վճարներ	31,724	31,724	31,724	31,724	-	0.0%
Ռոյալթի	3,302,918	3,302,918	3,302,918	3,302,918	-	0.0%
Ընդերքօգտագործողի կողմից հանքարդյունահանման պայմանագրով սահմանված համայնքների սոցիալ-տնտեսական զարգացման հետ կապված պարտավորությունների կատարման վճարներ	39,640	36,000	39,640	36,000	3,640	10.1%
Ավելացված արժեքի հարկ	544,187	470,679	544,187	470,679	73,509	15.6%
«Ախթալայի Լեռնահարստացման Կոմբինատ» ՓԲԸ	266,066	313,072	266,307	262,998	3,309	1.3%
Մաքսատուրք, մաքսավճար	8,020	4,335	8,020	9,261	(1,242)	-15.5%
Վարձակալության վճարներ	8,616	9,574	9,574	9,574	-	0.0%
Ռոյալթի	236,066	236,066	236,066	236,066	0	0.0%

Ընկերություն - եկամտային հոսք	Ներկայացված նախնական հաշվետվություն 2023թ., հազ. ՀՀ դրամ		Ներկայացված վերջնական հաշվետվություն 2023թ., հազ. ՀՀ դրամ		Վերջնական անհամապատասխանություն հազ. ՀՀ դրամ	Անհամապատասխանության %
	Ընկերություն	Պետական մարմին	Ընկերություն	Պետական մարմին		
Ընդերքօգտագործողի կողմից հանքարդյունահանման պայմանագրով սահմանված համայնքների սոցիալ-տնտեսական զարգացման հետ կապված պարտավորությունների կատարման վճարներ	-	55,000	-	-	-	100.0%
Ավելացված արժեքի հարկ	13,365	8,097	12,648	8,097	4,550	56.2%
«Ասսաթ» ՍՊԸ	166,293	115,246	115,046	115,046	(0)	0.0%
Մաքսատուրք, մաքսավճար	-	5	5	5	-	0.0%
Վարձակալության վճարներ	-	200	200	200	-	0.0%
Ռոյալթի	2,822	2,822	2,822	2,822	-	0.0%
Ընդերքօգտագործողի կողմից հանքարդյունահանման պայմանագրով սահմանված համայնքների սոցիալ-տնտեսական զարգացման հետ կապված պարտավորությունների կատարման վճարներ	39,680	1,200	1,000	1,000	-	0.0%
Ավելացված արժեքի հարկ	123,790	111,019	111,019	111,019	(0)	0.0%
«Բակտեկ Էկո» ՍՊԸ	10,251	253,674	233,792	235,990	(2,198)	-0.9%
Մաքսատուրք, մաքսավճար	-	1,923	2,169	4,314	(2,145)	-98.9%
Վարձակալության վճարներ	1,147	897	844	897	(53)	-6.3%
Ռոյալթի	-	247,765	227,040	227,040	-	0.0%

Ընկերություն - եկամտային հոսք	Ներկայացված նախնական հաշվետվություն 2023թ., հազ. ՀՀ դրամ		Ներկայացված վերջնական հաշվետվություն 2023թ., հազ. ՀՀ դրամ		Վերջնական անհամապատասխանություն հազ. ՀՀ դրամ	Անհամապատասխանության %
	Ընկերություն	Պետական մարմին	Ընկերություն	Պետական մարմին		
Ընդերքօգտագործողի կողմից հանքարդյունահանման պայմանագրով սահմանված համայնքների սոցիալ-տնտեսական զարգացման հետ կապված պարտավորությունների կատարման վճարներ	1,000	-	650	650	-	0.0%
Ավելացված արժեքի հարկ	8,104	3,089	3,089	3,089	-	0.0%
«Գեոպրոմայնինգ Գոլդ» ՍՊԸ	1,713,402	1,736,613	1,738,402	1,740,422	(2,020)	-0.1%
Մաքսատուրք, մաքսավճար	191,807	190,898	191,807	194,707	(2,900)	-1.5%
Վարձակալության վճարներ	68,880	68,000	68,880	68,000	880	1.3%
Ռոյալթի	948,335	948,335	948,335	948,335	-	0.0%
Ընդերքօգտագործողի կողմից հանքարդյունահանման պայմանագրով սահմանված համայնքների սոցիալ-տնտեսական զարգացման հետ կապված պարտավորությունների կատարման վճարներ	-	25,000	25,000	25,000	-	0.0%
Ավելացված արժեքի հարկ	504,380	504,380	504,380	504,380	0	0.0%
«Կապանի Լեռնահարստացման Կոմբինատ» ՓԲԸ (նախկին «Չաքատ Կապան» ՓԲԸ)	1,542,547	1,623,421	1,542,547	1,543,051	(504)	-0.03%
Մաքսատուրք, մաքսավճար	33,721	33,709	33,721	33,709	11	0.0%
Վարձակալության վճարներ	113,391	-	113,391	113,931	(540)	-0.5%

Ընկերություն - եկամտային հոսք	Ներկայացված նախնական հաշվետվություն 2023թ., հազ. ՀՀ դրամ		Ներկայացված վերջնական հաշվետվություն 2023թ., հազ. ՀՀ դրամ		Վերջնական անհամապատասխանություն հազ. ՀՀ դրամ	Անհամապատասխանության %
	Ընկերություն	Պետական մարմին	Ընկերություն	Պետական մարմին		
Ռոյալթի	1,302,561	1,302,561	1,302,561	1,302,561	0	0.0%
Ընդերքօգտագործողի կողմից հանքարդյունահանման պայմանագրով սահմանված համայնքների սոցիալ-տնտեսական զարգացման հետ կապված պարտավորությունների կատարման վճարներ	-	194,301	-	-	-	100.0%
Ավելացված արժեքի հարկ	92,874	92,849	92,874	92,849	24	0.0%
«Լեռ-Էքս» ՍՊԸ	229,313	228,077	229,313	228,077	1,236	300%
Մաքսատուրք, մաքսավճար	-	5	-	5	(5)	100.0%
Վարձակալության վճարներ	1,240	-	1,240	-	1,240	100.0%
Ընդերքօգտագործողի կողմից հանքարդյունահանման պայմանագրով սահմանված համայնքների սոցիալ-տնտեսական զարգացման հետ կապված պարտավորությունների կատարման վճարներ	-	-	-	-	-	100.0%
Ավելացված արժեքի հարկ	228,073	228,073	228,073	228,073	0	0.0%
«Լիճքվազ» ՓԲԸ	797,228	808,109	805,635	808,113	(2,478)	-0.31%
Մաքսատուրք, մաքսավճար	-	3,705	3,122	3,710	(588)	-18.8%
Վարձակալության վճարներ	-	7,176	5,285	7,176	(1,891)	-35.8%
Ռոյալթի	797,165	797,165	797,165	797,165	-	0.0%

Ընկերություն - եկամտային հոսք	Ներկայացված նախնական հաշվետվություն 2023թ., հազ. ՀՀ դրամ		Ներկայացված վերջնական հաշվետվություն 2023թ., հազ. ՀՀ դրամ		Վերջնական անհամապատաս խանություն հազ. ՀՀ դրամ	Անհամապատաս խանության %
	Ընկերություն	Պետական մարմին	Ընկերություն	Պետական մարմին		
Ընդերքօգտագործողի կողմից հանքարդյունահանման պայմանագրով սահմանված համայնքների սոցիալ- տնտեսական զարգացման հետ կապված պարտավորությունների կատարման վճարներ	-	-	-	-	-	100.0%
Ավելացված արժեքի հարկ	63	63	63	63	-	0.0%
«Լիդիան Արմենիա» ՓԲԸ	495,173	251,461	495,173	464,740	30,433	207%
Մաքսատուրք, մաքսավճար		28		28	(28)	100.0%
Վարձակալության վճարներ	495,169	251,429	495,169	464,707	30,461	6.6%
Ընդերքօգտագործողի կողմից հանքարդյունահանման պայմանագրով սահմանված համայնքների սոցիալ- տնտեսական զարգացման հետ կապված պարտավորությունների կատարման վճարներ	-	-	-	-	-	100.0%
Ավելացված արժեքի հարկ	4	4	4	4	-	0.0%
«Մեդրաձոր Գոլդ» ՍՊԸ	109,317	106,968	105,029	108,144	(3,115)	-2.97%
Մաքսատուրք, մաքսավճար	3,757	5,696	3,757	6,872	(3,115)	-82.9%
Վարձակալության վճարներ	24,303	24,303	24,303	24,303	-	0.0%
Ռոյալթի	69,748	69,748	69,748	69,748	(0)	0.0%

Ընկերություն - եկամտային հոսք	Ներկայացված նախնական հաշվետվություն 2023թ., հազ. ՀՀ դրամ		Ներկայացված վերջնական հաշվետվություն 2023թ., հազ. ՀՀ դրամ		Վերջնական անհամապատասխանություն հազ. ՀՀ դրամ	Անհամապատասխանության %
	Ընկերություն	Պետական մարմին	Ընկերություն	Պետական մարմին		
Ընդերքօգտագործողի կողմից հանքարդյունահանման պայմանագրով սահմանված համայնքների սոցիալ-տնտեսական զարգացման հետ կապված պարտավորությունների կատարման վճարներ	10,750	4,950	4,950	4,950	-	0.0%
Ավելացված արժեքի հարկ	758	2,270	2,270	2,270	-	0.0%
«Թեղուտ» ՓԲԸ	3,160,487	3,163,051	3,160,487	3,163,135	(2,648)	-0.08%
Մաքսատուրք, մաքսավճար	114,480	114,480	114,480	114,564	(84)	-0.1%
Վարձակալության վճարներ	43,326	43,326	43,326	43,326	-	0.0%
Ռոյալթի	2,401,174	2,401,174	2,401,174	2,401,174	0	0.0%
Ընդերքօգտագործողի կողմից հանքարդյունահանման պայմանագրով սահմանված համայնքների սոցիալ-տնտեսական զարգացման հետ կապված պարտավորությունների կատարման վճարներ	240,000	243,168	240,000	243,168	(3,168)	-1.3%
Ավելացված արժեքի հարկ	361,506	360,902	361,506	360,902	604	0.2%
«Զանգեզուրի Պղնձամուլիբդենային Կոմբինատ» ՓԲԸ	57,720,655	57,361,708	56,629,575	56,629,710	(136)	0.00%
Մաքսատուրք, մաքսավճար	918,400	835,825	918,400	918,536	(136)	-0.01%
Վարձակալության վճարներ	660,187	600	660,187	660,187	(0)	0.0%
Ռոյալթի	52,655,893	52,655,893	52,655,893	52,655,893	-	0.0%

Ընկերություն - եկամտային հոսք	Ներկայացված նախնական հաշվետվություն 2023թ., հազ. ՀՀ դրամ		Ներկայացված վերջնական հաշվետվություն 2023թ., հազ. ՀՀ դրամ		Վերջնական անհամապատասխանություն հազ. ՀՀ դրամ	Անհամապատասխանության %
	Ընկերություն	Պետական մարմին	Ընկերություն	Պետական մարմին		
Ընդերքօգտագործողի կողմից հանքարդյունահանման պայմանագրով սահմանված համայնքների սոցիալ-տնտեսական զարգացման հետ կապված պարտավորությունների կատարման վճարներ	1,091,080	1,474,295	-	-	-	100.0%
Ավելացված արժեքի հարկ	2,395,095	2,395,095	2,395,095	2,395,095	-	0.0%
Ընդամենը	70,129,200	69,853,136	69,290,508	69,191,530	98,978	0.14%

2024թ. (հազ. ՀՀ դրամ)

Ընկերություն - եկամտային հոսք	Ներկայացված նախնական հաշվետվություն 2024թ., հազ. ՀՀ դրամ		Ներկայացված վերջնական հաշվետվություն 2024թ., հազ. ՀՀ դրամ		Վերջնական անհամապատասխանություն հազ. ՀՀ դրամ	Անհամապատասխանության %
	Ընկերություն	Պետական մարմին	Ընկերություն	Պետական մարմին		
«Ագարակի Պղնձա-Մոլիբդենային Կոմբինատ» ՓԲԸ	5,028,052	5,130,610	5,183,552	5,180,906	2,646	0.05%
Մաքսատուրք, մաքսավճար	70,079	22,793	70,079	70,089	(10)	-0.01%

Ընկերություն - եկամտային հոսք	Ներկայացված նախնական հաշվետվություն 2024թ., հազ. ՀՀ դրամ		Ներկայացված վերջնական հաշվետվություն 2024թ., հազ. ՀՀ դրամ		Վերջնական անհամապատասխանություն հազ. ՀՀ դրամ	Անհամապատասխանության %
	Ընկերություն	Պետական մարմին	Ընկերություն	Պետական մարմին		
Ավելացված արժեքի հարկ	487,095	642,578	642,595	642,578	16	0.00%
Ռոյալթի	4,400,515	4,400,515	4,400,515	4,400,515	-	0.00%
Ընդերքօգտագործողի կողմից հանքարդյունահանման պայմանագրով սահմանված համայնքների սոցիալ-տնտեսական զարգացման հետ կապված պարտավորությունների կատարման վճարներ	38,640	33,000	38,640	36,000	2,640	7.33%
Վարձակալության վճարներ	31,724	31,724	31,724	31,724	-	0.00%
«Ախթալայի Լեռնահարստացման Կոմբինատ» ՓԲԸ	366,446	421,194	366,446	367,580	(1,134)	-0.31%
Մաքսատուրք, մաքսավճար	13,704	8,452	13,704	14,837	(1,134)	-8.27%
Ավելացված արժեքի հարկ	8,066	8,066	8,066	8,066	-	0.00%
Ռոյալթի	335,736	335,736	335,736	335,736	0	0.00%
Ընդերքօգտագործողի կողմից հանքարդյունահանման պայմանագրով սահմանված համայնքների սոցիալ-տնտեսական զարգացման հետ կապված պարտավորությունների կատարման վճարներ	-	60,000	-	-	-	100.00%
Վարձակալության վճարներ	8,940	8,940	8,940	8,940	-	0.00%

Ընկերություն - եկամտային հոսք	Ներկայացված նախնական հաշվետվություն 2024թ., հազ. ՀՀ դրամ		Ներկայացված վերջնական հաշվետվություն 2024թ., հազ. ՀՀ դրամ		Վերջնական անհամապատասխանություն հազ. ՀՀ դրամ	Անհամապատասխանության %
	Ընկերություն	Պետական մարմին	Ընկերություն	Պետական մարմին		
«Ասսաթ» ՍՊԸ	17,683	179,218	17,698	180,218	(162,521)	-918.32%
Ավելացված արժեքի հարկ	3,115	176,555	14,036	176,555	(162,519)	-1158%
Մաքսատուրք, մաքսավճար	-	6	5	6	(2)	-33.33%
Ռոյալթի	1,368	2,458	2,458	2,458	-	0.00%
Ընդերքօգտագործողի կողմից հանքարդյունահանման պայմանագրով սահմանված համայնքների սոցիալ-տնտեսական զարգացման հետ կապված պարտավորությունների կատարման վճարներ	13,000	-	1,000	1,000	-	0.00%
Վարձակալության վճարներ	200	200	200	200	-	0.00%
«Բակտեկ Էկո» ՍՊԸ	2,563	214,838	198,755	198,232	523	0.26%
Մաքսատուրք, մաքսավճար	-	227	240	262	(23)	-9.38%
Ավելացված արժեքի հարկ	1,563	1,768	1,563	1,768	(204)	-13.08%
Ռոյալթի	-	210,696	194,155	194,155	-	0.00%
Ընդերքօգտագործողի կողմից հանքարդյունահանման պայմանագրով սահմանված համայնքների սոցիալ-տնտեսական զարգացման հետ կապված պարտավորությունների կատարման վճարներ	1,000	750	650	650	-	0.00%

Ընկերություն - եկամտային հոսք	Ներկայացված նախնական հաշվետվություն 2024թ., հազ. ՀՀ դրամ		Ներկայացված վերջնական հաշվետվություն 2024թ., հազ. ՀՀ դրամ		Վերջնական անհամապատասխանություն հազ. ՀՀ դրամ	Անհամապատասխանության %
	Ընկերություն	Պետական մարմին	Ընկերություն	Պետական մարմին		
Վարձակալության վճարներ	-	1,397	2,147	1,397	750	53.69%
«Գեոպրոմայնինգ Գոլդ» ՍՊԸ	796,329	795,407	796,329	795,440	889	0.11%
Մաքսատուրք, մաքսավճար	64,646	62,786	64,646	62,819	1,826	2.91%
Ավելացված արժեքի հարկ	173,658	174,595	173,658	174,595	(937)	-0.54%
Ռոյալթի	440,026	440,026	440,026	440,026	-	0.00%
Ընդերքօգտագործողի կողմից հանքարդյունահանման պայմանագրով սահմանված համայնքների սոցիալ-տնտեսական զարգացման հետ կապված պարտավորությունների կատարման վճարներ	50,000	50,000	50,000	50,000	-	0.00%
Վարձակալության վճարներ	68,000	68,000	68,000	68,000	-	0.00%
«Զանգեզուրի Պղնձամոլիբդենային Կոմբինատ» ՓԲԸ	38,883,700	38,372,526	37,836,118	37,832,723	3,396	0.01%
Մաքսատուրք, մաքսավճար	787,234	770,716	787,234	793,232	(5,998)	-0.76%
Ավելացված արժեքի հարկ	2,869,628	2,869,628	2,869,628	2,869,628	0	0.00%
Ռոյալթի	33,480,120	33,480,120	33,480,120	33,480,120	-	0.00%

Ընկերություն - եկամտային հոսք	Ներկայացված նախնական հաշվետվություն 2024թ., հազ. ՀՀ դրամ		Ներկայացված վերջնական հաշվետվություն 2024թ., հազ. ՀՀ դրամ		Վերջնական անհամապատասխանություն հազ. ՀՀ դրամ	Անհամապատասխանության %
	Ընկերություն	Պետական մարմին	Ընկերություն	Պետական մարմին		
Ընդերքօգտագործողի կողմից հանքարդյունահանման պայմանագրով սահմանված համայնքների սոցիալ-տնտեսական զարգացման հետ կապված պարտավորությունների կատարման վճարներ	1,047,582	562,319	-	-	-	100.00%
Վարձակալության վճարներ	699,137	689,743	699,137	689,743	9,393	1.36%
«Թեղուտ» ՓԲԸ	7,300,373	7,264,571	7,300,373	7,301,078	(705)	-0.01%
Մաքսատուրք, մաքսավճար	131,662	95,159	131,662	131,666	(5)	0.00%
Ավելացված արժեքի հարկ	225,343	225,343	225,343	225,343	-	0.00%
Ռոյալթի	6,745,042	6,745,042	6,745,042	6,745,042	-	0.00%
Ընդերքօգտագործողի կողմից հանքարդյունահանման պայմանագրով սահմանված համայնքների սոցիալ-տնտեսական զարգացման հետ կապված պարտավորությունների կատարման վճարներ	155,000	155,700	155,000	155,700	(700)	-0.45%
Վարձակալության վճարներ	43,326	43,326	43,326	43,326	-	0.00%
«Լիդիան Արմենիա» ՓԲԸ	420,239	230,275	420,239	420,259	(20)	0.00%
Մաքսատուրք, մաքսավճար		18		18	(18)	100.00%
Ավելացված արժեքի հարկ	26	28	26	28	(1)	-5.60%

Ընկերություն - եկամտային հոսք	Ներկայացված նախնական հաշվետվություն 2024թ., հազ. ՀՀ դրամ		Ներկայացված վերջնական հաշվետվություն 2024թ., հազ. ՀՀ դրամ		Վերջնական անհամապատաս խանություն հազ. ՀՀ դրամ	Անհամապատաս խանության %
	Ընկերություն	Պետական մարմին	Ընկերություն	Պետական մարմին		
Ընդերքօգտագործողի կողմից հանքարդյունահանման պայմանագրով սահմանված համայնքների սոցիալ- տնտեսական զարգացման հետ կապված պարտավորությունների կատարման վճարներ	-	-	-	-	-	100.00%
Վարձակալության վճարներ	420,213	230,228	420,213	420,213	-	0.00%
«Լիճքվազ» ՓԲԸ	1,163,202	1,633,633	1,625,563	1,643,212	(17,649)	-1.09%
Մաքսատուրք, մաքսավճար		3,751		13,330	(13,330)	100.00%
Ավելացված արժեքի հարկ	2,338	2,533	2,338	2,533	(195)	-8.34%
Ռոյալթի	1,160,864	1,615,482	1,615,482	1,615,482	-	0.00%
Ընդերքօգտագործողի կողմից հանքարդյունահանման պայմանագրով սահմանված համայնքների սոցիալ- տնտեսական զարգացման հետ կապված պարտավորությունների կատարման վճարներ	-	-	-	-	-	100.00%
Վարձակալության վճարներ	-	11,867	7,743	11,867	(4,125)	-53.27%
«Կապանի Լեռնահարստացման Կոմբինատ» ՓԲԸ (նախկին «Զաարատ Կապան» ՓԲԸ)	5,854,101	5,975,075	5,854,101	5,855,075	(974)	-0.02%

Ընկերություն - եկամտային հոսք	Ներկայացված նախնական հաշվետվություն 2024թ., հազ. ՀՀ դրամ		Ներկայացված վերջնական հաշվետվություն 2024թ., հազ. ՀՀ դրամ		Վերջնական անհամապատասխանություն հազ. ՀՀ դրամ	Անհամապատասխանության %
	Ընկերություն	Պետական մարմին	Ընկերություն	Պետական մարմին		
Մաքսատուրք, մաքսավճար	67,006	67,981	67,006	67,981	(974)	-1.45%
Ավելացված արժեքի հարկ	168,975	168,975	168,975	168,975	0	0.00%
Ռոյալթի	5,504,728	5,504,728	5,504,728	5,504,728	-	0.00%
Ընդերքօգտագործողի կողմից հանքարդյունահանման պայմանագրով սահմանված համայնքների սոցիալ-տնտեսական զարգացման հետ կապված պարտավորությունների կատարման վճարներ	-	120,000	-	-	-	100.00%
Վարձակալության վճարներ	113,391	113,391	113,391	113,391	-	0.00%
«Մեղրաձոր Գոլդ» ՍՊԸ	340,492	343,124	340,514	343,124	(2,610)	-0.77%
Մաքսատուրք, մաքսավճար	-	11,834	8,882	11,834	(2,952)	-33.23%
Ավելացված արժեքի հարկ	1,587	1,245	1,587	1,245	342	27.48%
Ռոյալթի	293,295	293,295	293,295	293,295	-	0.00%
Ընդերքօգտագործողի կողմից հանքարդյունահանման պայմանագրով սահմանված համայնքների սոցիալ-տնտեսական զարգացման հետ կապված պարտավորությունների կատարման վճարներ	20,700	6,750	6,750	6,750	-	0.00%
Վարձակալության վճարներ	24,910	30,000	30,000	30,000	-	0.00%

Ընկերություն - եկամտային հոսք	Ներկայացված նախնական հաշվետվություն 2024թ., հազ. ՀՀ դրամ		Ներկայացված վերջնական հաշվետվություն 2024թ., հազ. ՀՀ դրամ		Վերջնական անհամապատաս խանություն հազ. ՀՀ դրամ	Անհամապատաս խանության %
	Ընկերություն	Պետական մարմին	Ընկերություն	Պետական մարմին		
«Մուլտի Գրուպ» Կոնցեռն ՍՊԸ	43,318	163,019	165,449	163,032	2,417	1.48%
Մաքսատուրք, մաքսավճար	-	45,836	45,535	45,849	(314)	-0.69%
Ավելացված արժեքի հարկ	38,097	114,694	114,694	114,694	0	0.00%
Ընդերքօգտագործողի կողմից հանքարդյունահանման պայմանագրով սահմանված համայնքների սոցիալ- տնտեսական զարգացման հետ կապված պարտավորությունների կատարման վճարներ	-	-	-	-	-	100.00%
Վարձակալության վճարներ	5,221	2,490	5,221	2,490	2,731	109.71%
Ընդամենը	60,216,499	60,723,490	60,105,138	60,280,879	(175,741)	-0.29%

ՀԱՎԵԼՎԱԾ 7. ԶԵԿՈՒՅՑՈՒՄ ՆԵՐԿԱՅԱՑՎԱԾ ԳՐԱՖԻԿՆԵՐԻ ԱՂՅՈՒՍԱԿՆԵՐ

Գծապատկեր 4.1.1

2010 - 2024թթ. մետաղական հանքաքարի հաստատված քանակն ըստ մարզերի, հազ. տոննա

Մարզ	Երկաթի հանքաքար	Ոսկու հանքաքար	Մագնեզիումի հանքաքար	Պղնձի հանքաքար	Քրոմիտի հանքաքար
Գեղարքունիք			21,289		2,435
Լոռի	158,425	4,972			
Սյունիք		31,870		8,007	
Վայոց Ձոր		33,025			
Արագածոտն		2,393			

Աղբյուրը. Տեղեկատվությունը տրամադրվել է ՏԿԵՆ կողմից

Գծապատկեր 4.1.2

2010 - 2024թթ. մետաղական օգտակար հանածոների հաստատված պաշարների քանակն ըստ մարզերի, հազ. տոննա

Մարզ	Հավուղ երկաթ	Մագնեզիումի օքսիդ	Կապար	Մոլիբդեն	Քրոմի օքսիդ	Ցինկ
Գեղարքունիք		10,172			410	
Լոռի	66,636					
Սյունիք			62	4		248
Վայոց Ձոր			6			31

Աղբյուրը. Տեղեկատվությունը տրամադրվել է ՏԿԵՆ կողմից

Գծապատկեր 4.1.3

2010 - 2024թթ. երկրաբանական ուսումնասիրությունների ծավալը, մլն ՀՀ դրամ

Տարի	Արժեք
2012	154
2013	125
2014	1,333
2015	719
2016	543
2017	353
2018	1,017
2019	318
2020	26
2021	84
2022	518
2023	402
2024	362

Աղբյուրը. ՀՀ Վիճակագրական կոմիտե

Գծապատկեր 4.2.1

2014-2024թթ. հանքարդյունաբերության ոլորտի տարածքային արտադրանքի ծավալները դրամական արտահայտությամբ, մլն ՀՀ դրամ

Մարզ	Սյունիք	Լոռի	Գեղարքունիք	Կոտայք	Ընդամենը
2014	168,165	10,695	8,279	1,099	188,238
2015	146,159	54,899	12,855	1,599	215,513
2016	167,184	66,515	14,854	2,547	251,099

2017	236,667	79,088	15,089	1,517	332,362
2018	259,558	7,263	18,886	1,567	287,274
2019	282,574	35,456	23,165	1,750	342,944
2020	300,423	57,838	26,435	2,203	386,900
2021	461,652	92,571	14,198	1,837	570,259
2022	440,179	23,145	20,119	1,889	485,332
2023	385,157	34,959	499	7,971	428,587
2024	371,959	67,383	842	13,683	453,867

Աղբյուրը. ՀՀ ՎԿ «Հայաստանի Հանրապետության մետաղական հանքաքարի արդյունահանված արտադրանքի ծավալն ընթացիկ գներով ըստ մարզերի» հրապարակումը համապատասխան տարիների համար

Գծապատկեր 4.3.1.1

2023 և 2024թթ. մետաղական արտադրատեսակների արտահանման կշիռներն ընդհանուր արտահանման մեջ

	2023	2024
	Արժեքը, մլն ԱՄՆ դոլար	Արժեքը, մլն ԱՄՆ դոլար
Պղնձի խտանյութ	189,558	219,143
Ցինկի խտանյութ	4,710	7,069
Մոլիբդենի խտանյութ	90,266	86,793
Ֆեռոմոլիբդեն	112,636	72,262
Ընդամենը	397,170	385,268

Աղբյուրը. ITC հաշվարկները, որոնք հիմնված են ՄԱԿ-ի COMTRADE վիճակագրության վրա

Գծապատկեր 4.3.1.2

2013 - 2024թթ. մետաղական արտադրատեսակների արտահանումը, հազ տոննա

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Պղնձի խտանյութ	173.21	185.09	309.18	402.59	475.76	424.8	562.02	470.47	429.48	410.9	326.7	341.5
Ցինկի խտանյութ	18.34	14.34	14.13	9.57	10.91	12.47	12.16	10.48	12	11.8	9.0	11.6
Մոլիբդենի խտանյութ	0.78	0.9	0.98	0.21	1.21	0.76	2.09	15.23	10.23	10.3	11.1	11.4
Ֆերոմոլիբդեն	6.66	6.5	5.58	6.66	6.8	7.11	8.87	6.75	8.16	8.9	7.7	6.1
Ընդամենը	198.99	206.83	329.87	419.03	494.68	445.14	585.14	502.93	459.87	441.9	354.5	370.6

Աղբյուրը . ITC հաշվարկները, որոնք հիմնված են ՄԱԿ-ի COMTRADE վիճակագրության վրա

Գծապատկեր 4.3.1.3

2018-2024թթ. արդյունահանող ընկերությունների կողմից մետաղական արտադրատեսակների արտահանման կշիռը մետաղական արտադրատեսակների ընդհանուր արտանման մեջ (ըստ ֆիզիկական ծավալների)

	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Պղնձի խտանյութ	77%	79%	90%	90%	77%	92%	92%
Ֆերոմոլիբդեն	98%	99%	100%	93%	79%	68%	9%
Ոսկի	96%	97%	100%	96%	48%	6%	1%
Մոլիբդենի խտանյութ	100%	97%	100%	99%	87%	79%	77%

Գծապատկեր 4.3.1.4

2013-2024թթ. մետաղական արտադրատեսակների արտահանումը, մլն դոլար

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024

Պղնձի խտանյութ	317	370	571	525	627	560	769	663	483	558
Ֆեռոմոլիբդեն	56	66	84	126	142	86	189	252	287	185
Մոլիբդենի խտանյութ	6	1	9	8	18	95	122	155	230	221
Թանկարժեք մետաղի խտանյութ	32	31	2	3	3	12	15	85	76	127
Ցինկի խտանյութ	12	11	17	20	16	10	16	19	12	18
Ոսկի	99	141	145	177	224	247	134	414	1,811	5,605

Աղբյուրը. COMTRADE վիճակագրական կայք

Գծապատկեր 4.3.1.5

2013-2024թթ. պղնձի խտանյութի արտահանման բաշխումն ըստ երկրների, մլն դոլար

Երկիր	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Շվեյցարիա	12.42	-	14.84	23.54	84.14	130.75	191.55	241.38	287.54	161.2	17	11.9
Չինաստան	64.79	138.01	138.93	68.18	115.89	94.74	174.42	176.66	286.16	277.2	344	434.6
Բուլղարիա	150.66	84.59	78.53	163.04	281.21	213.92	205.83	141.83	195.55	206.1	92	75.6
Միացյալ Թագավորություն	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0	0
Նիդերլանդներ	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0	0
Վրաստան	-	-	44.07	92.71	86.76	8.81	2.32	-	-	-	5	-
Ավստրալիա	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Այլ	52.05	13.27	40.28	22.57	3.49	77.25	52.55	-	-	18.4	-	-
Ընդամենը	279.92	235.87	316.65	370.04	571.49	525.47	626.67	559.87	769.25	662.9	457	522

Աղբյուրը. ITC հաշվարկները, որոնք հիմնված են ՄԱԿ-ի COMTRADE վիճակագրության վրա

Գծապատկեր 4.3.1.6

2024թ. պղնձի խտանյութի արտահանման բաշխումն ըստ երկրների

Երկիր	2023	2024

Շվեյցարիա	4%	2%
Չինաստան	75%	83%
Բուլղարիա	20%	14%
Այլ	1%	0%
Ընդամենը	100%	100%

Աղբյուրը. ITC հաշվարկները, որոնք հիմնված են ՄԱԿ-ի COMTRADE վիճակագրության վրա

Գծապատկեր 4.3.1.7

2013-2024թթ. մոլիբդենի խտանյութի արտահանման բաշխումն ըստ երկրների, մլն ԱՄՆ դոլար

Երկիր	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Չինաստան	-	-	-	-	-	-	2.4	81.1	99.8	80.5	59.3	36.3
Շվեյցարիա	-	-	-	-	-	-	6.9	6.3	11.0	-	-	-
Բելգիա	-	-	-	-	1.4	6.5	7.4	4.7	5.7	19.8	51.2	84.0
Հարավային Կորեա	-	-	-	-	-	-	0.3	-	4.9	10.4	41.4	12.8
Ռուսաստանի Դաշնություն	-	-	0.4	-	0.8	1.1	0.9	2.7	0.9	30.7	56.9	38.8
Այլ	6.7	8.7	5.8	0.9	6.5	-	-	0.5	-	13.7	-	-
Ընդամենը	6.7	8.7	6.2	0.9	8.6	7.6	17.9	95.3	122.3	155.1	208.8	171.9

Աղբյուրը. ITC հաշվարկները, որոնք հիմնված են ՄԱԿ-ի COMTRADE վիճակագրության վրա

Գծապատկեր 4.3.1.8

2013-2024թթ. ֆերոմոլիբդենի արտահանման բաշխումն ըստ երկրների, մլն ԱՄՆ դոլար

Երկիր	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Նիդերլանդներ	58.0	61.8	34.6	47.9	75.3	123.6	140.6	74.0	175.3	198.3	206.8	100.6
Ռուսաստանի Դաշնություն	-	-	0.8	1.7	5.4	2.3	1.9	10.2	10.8	51.9	79.5	72.7
Գերմանիա	44.4	47.9	20.1	16.5	3.7	-	-	-	-	-	-	-

Այլ	-	-	-	-	-	-	-	1.4	2.6	1.7		
Ընդամենը	102.4	109.7	55.5	66.0	84.4	125.9	142.4	85.6	188.7	251.9	286.3	173.3

Աղբյուրը. ITC հաշվարկները, որոնք հիմնված են ՄԱԿ-ի COMTRADE վիճակագրության վրա

Գծապատկեր 4.3.1.9

Ցինկի խտանյութի արտահանումն ըստ երկրների, մլն ԱՄՆ դոլար

Երկիր	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Բելգիա	15.3	11.5	10.1	10.5	15.1	20.5	16.5	10.4	16.2	18.9	12.4	17.7
Նիդերլանդներ	-	2.3	0.6	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Այլ	1.8	-	1.3	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ընդամենը	17.0	13.8	12.0	10.5	15.1	20.5	16.5	10.4	16.2	18.9	12.4	17.7

Աղբյուրը. ITC հաշվարկները, որոնք հիմնված են ՄԱԿ-ի COMTRADE վիճակագրության վրա

Գծապատկեր 4.3.1.10

2013- 2024թթ. անմշակ և կիսամշակ ոսկու և ոսկի պարունակող թանկարժեք մետաղների խտանյութի արտահանումն ըստ երկրների, մլն ԱՄՆ դոլար

Երկիր	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Հնդկաստան	-	-	-	-	-	-	-	73.0	126.2	97.5	28.5	32.3
ԱՄԷ	-	-	1.9	0.1	-	1.5	0.4	40.7	5.3	255.9	1,301.6	3,986.6
Իտալիա	0.2	-	-	-	0.5	5.8	8.4	-	2.3	1.5	1.0	2.5
Թուրքիա	-	-	-	-	-	-	-	-	-	57.8	-	-
Շվեյցարիա	-	0.3	-	16.7	144.5	169.4	215.0	132.2	-	-	-	-
Կանադա	73.3	81.5	96.9	124.1	-	-	-	-	-	-	-	-
Այլ	0.0	0.0	0.0	-	0.0	0.2	0.2	1.2	0.1	1.5		
Ընդամենը	73.6	81.9	98.9	140.9	145.0	176.9	224.0	247.0	133.8	414.2	1,331.0	4,021.3

Աղբյուրը. ITC հաշվարկները, որոնք հիմնված են ՄԱԿ-ի COMTRADE վիճակագրության վրա

Գծապատկեր 4.4.1

2013-2024թթ. պղնձի խտանյութի արտադրությունը և պղնձի միջազգային գինը

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Պղնձի խտանյութ, տ	184,494	192,273	315,599	388,534	428,529	317,357	407,793	375,641	357,966	307,590	293,696	312,027
Պղնձի միջինացված տարեկան արժեք, դոլար/տ	7,332	6,863	5,510	4,868	6,170	6,530	6,010	6,174	9,317	8,822	8,490	9,142

Աղբյուրը. ՀՀ Վիճակագրական Կոմիտե և Համաշխարհային Բանկի տվյալների բազա

Գծապատկեր 4.4.2

2013-2024թթ. մոլիբդենի խտանյութի և ֆերոմոլիբդենի արտադրությունը և մոլիբդենի միջազգային գինը

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Մոլիբդենի խտանյութ, տ	11,635	11,807	10,440	10,662	11,542	11,110	14,431	24,884	22,177	22,337	22,510	17,066
Ֆերոմոլիբդենի խտանյութ, տ	6,619	6,528	5,576	6,526	6,588	7,292	7,712	6718	7,251	9,164	7,738	4,499
Մոլիբդենի միջինացված տարեկան արժեք, դոլար/տ	24,762	24,524	12,738	17,262	23,809	28,571	21,905	23,691	44,881	39,173	49,477	44,163

Աղբյուրը. ՀՀ Վիճակագրական Կոմիտե և Tradingeconomics կայք , տարեկան միջինացված արժեքը հաշվարկվել է ամսական միջինացված թվերի հիման վրա

Գծապատկեր 4.4.3

2013-2022թթ. ցինկի խտանյութի արտադրությունը և միջազգային գինը

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Ցինկի խտանյութ, տ	15,950	14,709	11,319	7,891	9,640	10,828	11,238	12,930	10,622	9,944	8,162	10,501
Ցինկի միջինացված տարեկան արժեք, դոլար/տ	1,910	2,161	1,932	2,090	2,891	2,922	2,550	2,266	3,003	3,481	2,653	2,776

Աղբյուրը. ՀՀ Վիճակագրական Կոմիտե և Համաշխարհային Բանկի տվյալների բազա

2013-2022թթ. ոսկու միջազգային գինը, դոլար/տրոյական ունցիա

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024

Ոսկու միջինացված տարեկան արժեք, դոլար/տրոյական ունցիա	1,411	1,266	1,161	1,249	1,258	1,269	1,392	1,770	1,800	1,801	1,943	2,388

Գծապատկեր 5.1.1

2023, 2024թթ. ընդերքօգտագործող ընկերությունների կողմից պետություն Վճարված հարկերի մասնաբաժինը պետությունների հարկային եկամուտներում

Հարկային եկամուտներ և պետական տուրքեր	100%	100%
Ընդերքօգտագործող ընկերությունների գծով եկամուտներ	5.02%	4.18%

Գծապատկեր 5.1.2

2023, 2024թթ. ընդերքօգտագործող ընկերությունների կողմից պետական բյուջեի նկատմամբ հաշվարկված հարկերը և վճարները, մլն ՀՀ դրամ

Հարկի կամ վճարի անվանումը	2023	2024
Ռոյալթի	61,944	53,012
Շահութահարկ	24,922	24,332
Եկամտային հարկ	15,362	15,928
ԱԱՀ	4,186	4,387
Մաքսատուրք, մաքսավճարներ	1,340	1,218
Այլ	3,859	1,146
Ընդամենը	111,613	101,602

Գծապատկեր 5.1.3

2021-2024թթ. ընդերքօգտագործող ընկերությունների կողմից պետություն Վճարված հարկերը, միլիոն ՀՀ դրամ

Տեսակ	2021	2022	2023	2024
Արտահանման տուրքեր	21,923	43,208	0	0
Ռոյալթի	66,025	42,604	61,944	53,012
Շահութահարկ	37,473	19,534	24,922	24,332
Եկամտային հարկ	16,628	16,353	15,362	15,928
Ավելացված արժեքի հարկ	1,785	6,216	4,186	4,387
Մաքսատուրք, մաքսավճար	1,223	1,211	1,340	1,218
Այլ հարկեր և վճարներ	838	1,106	3,859	1,146
Ընդամենը	145,895	130,232	111,613	101,602

Գծապատկեր 5.2.1

2022թ. ընդերքօգտագործող ընկերությունների կողմից համայնքային բյուջեների նկատմամբ հաշվարկված հարկերը և վճարները

	2023	2024
ՀՀ համայնքային այլ եկամուտներ	84.8%	91.1%
Ընդերքօգտագործող ընկերությունների կողմից համայնքային բյուջեի նկատմամբ հաշվարկված հարկերը և վճարները	15.2%	8.9%

Գծապատկեր 5.2.2

Ընդերքօգտագործող ընկերությունների կողմից համայնքային բյուջեների նկատմամբ հաշվարկված հարկերը և վճարները

Վճարի տեսակ	2023	2024
Վարձակալության վճարներ	1,444,715	1,448,332
Փոխադրամիջոցների գույքահարկ	18,444	26,171
Անշարժ գույքի հարկ	13,693	25,819
Հողամասերի կադաստրային արժեքների՝ նպատակային նշանակության փոփոխման պահին առկա տարբերության վճարում	0	78,278
Սոցիալ-տնտեսական զարգացման հետ կապված վճարներ	2,068,415	1,014,402

Գծապատկեր 5.2.3

2023, 2024թթ. ընդերքօգտագործող ընկերությունների կողմից համայնքային բյուջեներ վճարված եկամուտներն ըստ մարզերի, հազար ՀՀ դրամ

Մարզ	2023	2024
Արագածոտն	18,727	4,053
Գեղարքունիք	93,078	118,561
Լոռի	390,694	299,473
Կոտայք	30,011	37,756
Սյունիք	2,645,066	1,799,033
Վայոց ձոր	354,058	334,124

Գծապատկեր 5.2.4

2023, 2024թ. խոշոր ընդերքօգտագործող ընկերությունների կողմից համայնքային բյուջեների նկատմամբ հաշվարկված հարկերը և վճարները (հազար ՀՀ դրամ)

Ընկերության անվանում	2023	2024
«Ագարակի Պղնձա-Մոլիբդենային Կոմբինատ» ՓԲԸ	70,621	70,794
«Ախթալայի Լեռնահարստացման Կոմբինատ» ՓԲԸ	66,189	71,272
«Ակտիվ Լեռնագործ» ՍՊԸ	3,313	2,158
«Ասսաթ» ՍՊԸ	30,000	13,200
«Ատ-Մետալս» ՍՊԸ	3,076	4,052
«Բակտեկ Էկո» ՍՊԸ	1,953	2,397
«Գեոպրոմայնինգ Գոլդ» ՍՊԸ	96,283	118,561
«Գեոռեյթ» ՓԲԸ	483	1,644
«Զանգեզուրի Պղնձամոլիբդենային Կոմբինատ» ՓԲԸ	2,138,209	1,358,977
«Թեղուտ» ՓԲԸ	289,496	203,801

«Լիդիան Արմենիա» ՓԲԸ	466,064	421,718
«Լիճքվազ» ՓԲԸ	10,788	11,878
«Կապանի Լեռնահարստացման Կոմբինատ» ՓԲԸ (նախկին «Չաքատ Կապան» ՓԲԸ)	312,921	240,992
«Մեգո-Գոլդ» ՍՊԸ	18,793	4,053
«Մեդրաձոր Գոլդ» ՍՊԸ	30,011	37,756
«Մուլտի Գրուպ» Կոնցեռն ՍՊԸ	6,463	2,616
«ՋիԷմԷն Գոլդ Մայնինգ» ՍՊԸ (նախկին «Վարդանի Զարթոնքը» ՍՊԸ)		19,043
«Սազամար» ՓԲԸ	1,704	6,188
«Ղարագույաններ» ՓԲԸ	1,250	1,250

Գծապատկեր 6.1.1

Հանքագործական արդյունաբերության մասնաբաժինը Հայաստանի ՀՆԱ-ում, 2014-2024թթ

	Հայաստանի ՀՆԱ, մլրդ ՀՀ դրամ	Հանքագործական արդյունաբերություն և բացահանքերի շահագործման մասնաբաժինը ՀՆԱ մեջ, %
2014	4,829	2.13%
2015	5,044	2.14%
2016	5,067	2.59%
2017	5,564	3.34%
2018	6,017	2.83%
2019	6,543	3.26%
2020	6,182	3.87%
2021	6,992	5.53%
2022	8,501	3.94%
2023	9,493	3.03%
2024	10,193	3%

Գծապատկեր 6.1.2

Հանքագործական արդյունաբերություն և բացահանքերի շահագործման ոլորտի տարեկան դինամիկան՝ համեմատած ՀՆԱ-ի դինամիկայի հետ, 2015-2024թթ.

	Հայաստանի ընդհանուր ՀՆԱ-ի տարեկան դինամիկա, %	Հանքագործական արդյունաբերություն և բացահանքերի շահագործման համախառն ավելացված արժեքի տարեկան դինամիկա, %	Հանքագործական արդյունաբերություն և բացահանքերի շահագործման համախառն ավելացված արժեք, մլրդ ՀՀ դրամ
2015	4.5%	5.0%	107.7
2016	0.5%	21.5%	130.8
2017	9.8%	41.8%	185.5
2018	8.1%	-8.5%	169.8
2019	8.7%	25.4%	212.9
2020	-5.5%	12.4%	239.2
2021	13.1%	61.7%	386.8
2022	21.6%	-13.5%	334.7
2023	11.7%	-14.1%	287.6
2024	7.4%	4.5%	300.5

Գծապատկեր 6.1.3

2023-2024թթ. դրությամբ Հայաստանի տնտեսության մյուս ոլորտների համեմատ հանքարդյունաբերության և բացահանքերի շահագործման ոլորտի ավելացված արժեքը ՀՆԱ-ում ընթացիկ գներով, մլն ՀՀ դրամ

	2023	2024
Մեծածախ և մանրածախ առևտուր. ավտոմեքենաների և մոտոցիկլների նորոգում	1,298,346	1,418,439
Մշակող արդյունաբերություն	971,960	1,035,418
Անշարժ գույքի հետ կապված գործունեություն	822,322	979,563
Ֆինանսական և ապահովագրական գործունեություն	738,575	929,667
Գյուղատնտեսություն, անտառային տնտեսություն և ձկնորսություն	769,106	795,686
Շինարարություն	655,027	720,203

Տեղեկատվություն և կապ	508,757	557,368
Առողջապահություն և բնակչության սոցիալական սպասարկում	522,527	517,544
Պետական կառավարում և պաշտպանություն. պարտադիր սոցիալական ապահովագրություն	498,184	410,637
Փոխադրումներ և պահեստային տնտեսություն	341,679	347,770
Մշակույթ, զվարճություններ և հանգիստ	256,728	317,754
Հանքագործական արդյունաբերություն և բացահանքերի շահագործում	287,604	300,507
Կրթություն	232,343	253,965
Կացության և հանրային սննդի կազմակերպում	211,038	242,112
Էլեկտրականության, գազի, գոլորշու և լավորակ օդի մատակարարում	223,623	238,977
Մասնագիտական, գիտական և տեխնիկական գործունեություն	151,928	176,993
Վարչարարական և օժանդակ գործունեություն	82,385	98,897
Սպասարկման այլ ծառայություններ	60,193	64,794
Ջրամատակարարում, կոյուղի, թափոնների կառավարում և վերամշակում	33,683	34,811
Տնային տնտեսությունների արտադրություն սեփական սպառման համար	3,257	3,331

Գծապատկեր 6.1.4

Հանքարդյունաբերության և բացահանքերի շահագործման ոլորտի մասնաբաժինը ՀՆԱ-ում՝ 2014-2024թթ. դրությամբ 5 խոշորագույն տնտեսական ոլորտների հետ համեմատ

	Մեծածախ և մանրածախ առևտուր. Ավտոմեքենաների և մոտոցիկլների նորոգում	Մշակող արդյունաբերություն	Անշարժ գույքի հետ կապված գործունեություն	Ֆինանսական և ապահովագրական գործունեություն	Գյուղատնտեսություն, անտառային տնտեսություն և ձկնորսություն	Հանքագործական արդյունաբերություն և բացահանքերի շահագործում
2014	11.8%	9.7%	8.4%	4.3%	18.1%	2.1%
2015	10.9%	9.2%	8.7%	3.9%	17.2%	2.1%
2016	9.8%	10.3%	8.6%	4.4%	16.4%	2.6%
2017	11.1%	10.6%	7.8%	4.9%	15.0%	3.3%
2018	11.5%	11.3%	7.6%	5.5%	13.9%	2.8%
2019	11.7%	11.7%	7.8%	6.0%	11.5%	3.3%

2020	10.8%	12.3%	6.9%	7.0%	11.3%	3.9%
2021	11.0%	11.0%	7.5%	6.0%	11.3%	5.5%
2022	11.6%	11.4%	8.1%	8.2%	10.1%	3.9%
2023	13.7%	10.2%	8.7%	7.8%	8.1%	3.0%
2024	13.9%	10.2%	9.6%	9.1%	7.8%	2.9%

Գծապատկեր 6.1.5

Հանքագործական ընկերությունների բաշխվածությունն ըստ Հայաստանի մարզերի

	2023	2024
Սյունիք	44.0%	41.7%
Լոռի	24.0%	25.0%
Կոտայք	12.0%	12.5%
Գեղարքունիք	4.0%	4.2%
Վայոց Ձոր	12.0%	12.5%
Արագածոտն	4.0%	4.2%

Գծապատկեր 6.1.6

2014-2024թթ. ընթացքում մետաղարդյունաբերության ոլորտի զբաղվածությունը, հազ. մարդ

	Հանքագործական արդյունաբերություն և բացահանքերի շահագործման ոլորտի զբաղվածություն, հազ. մարդ	Մետաղական հանքաքարի արդյունահանման ոլորտի զբաղվածություն, հազ. մարդ	Ընդհանուր զբաղվածություն, հազ. մարդ
2014	8	7	1,134
2015	9	8	1,073
2016	8	7	1,006
2017	9	8	1,012
2018	9	8	1,049
2019	11	9	1,077
2020	11	9	1,052
2021	11	9	1,088
2022	11	9	1,135
2023	11	9	1,174
2024	11	9	1,176

Գծապատկեր 6.1.7

2023թ. և 2024թ. դրությամբ հանքարդյունաբերության ոլորտի մասնաբաժինն ընդհանուր զբաղվածության մեջ Հայաստանի տնտեսության խոշորագույն 10 ոլորտների համեմատ

Ոլորտ	Ոլորտի մասնաբաժինն ընդհանուրի մեջ	
	2023թ.	2024թ.
Գյուղատնտեսություն, անտառտնտեսություն և ձկնորսություն	19%	18%
Մեծածախ և մանրածախ առևտուր, ավտոմեքենաների և մոտոցիկլների նորոգում	12%	13%
Կրթություն	10%	11%
Մշակող արդյունաբերություն	10%	10%
Շինարարություն	10%	10%
Պետական կառավարում և պաշտպանություն, պարտադիր սոցիալական ապահովություն	8%	8%
Առողջապահություն և բնակչության սոցիալական սպասարկում	5%	4%
Փոխադրումներ և պահեստային տնտեսություն	4%	5%
Տեղեկատվություն և կապ	4%	4%
Կացության և հանրային սննդի կազմակերպում	3%	4%
Հանքագործական արդյունաբերություն և բացահանքերի շահագործում	1%	1%

Գծապատկեր 6.1.8

2017-2024թթ. Հանքարդյունաբերության ոլորտում զբաղվածության զենդեքային կառուցվածքը, հազար մարդ

Տարի	Տղամարդ	Կին
2017	8.4	0.8
2018	8.6	0.6
2019	7.8	0.9
2020	10.5	1.4
2021	9.7	1.7
2022	9.6	1.7
2023	9.1	1.7
2024	9.0	1.7

Գծապատկեր 6.1.9

2023 և 2024թթ. մետաղական հանքարդյունաբերության ոլորտում զբաղվածների բաշխվածությունն ըստ սեռի, քաղաքացիության և պայմանագրի ժամկետայնության

	2023	2024

Ընդհանուր	10,370	9,597
Կին	1,668	1,664
Տղամարդ	8,702	7,933
Օտարերկրյա քաղաքացի	237	211
ՀՀ քաղաքացի	10,120	9,362
Ժամկետային	80	46
Անժամկետ	10,290	9,551

Գծապատկեր 6.1.10

2023թ. և 2024թ. զբաղվածությունը հանքարդյունաբերության առաջատար ընկերություններում

	2023	2024
Ընդամենը՝	10,370	9,597
«Ջանգեգուրի Պղնձամոլիբդենային Կոմբինատ» ՓԲԸ	4,694	4,667
«Ագարակի Պմկ» ՓԲԸ	1,138	1,129
«Թեղուտ» ՓԲԸ	986	1,001
«Գեոպրոմայնինգ Գոլդ» Սպը	1,408	901
«Կապանի Լեռնահարստացման Կոմբինատ» ՓԲԸ	769	792
«Ախթալայի Լեռնահարստացման Կոմբինատ» ՓԲԸ	462	418
«Մեղրաձոր Գոլդ» Սպը	192	235
"Բակտեկ Էկո" Սպը	399	210
«Լիճքվազ» ՓԲԸ	96	116
<<Սագամար>> ՓԲԸ	47	47
Այլ	179	81

Գծապատկեր 6.1.11

2023թ. բոլոր ոլորտներում զբաղվածների տոկոսային տեղաբաշխումն՝ ըստ մարզերի և մայրաքաղաքի

	2023
ք. Երևան	36.4%
Արագածոտն	5.3%
Արարատ	8.8%
Արմավիր	12.2%
Գեղարքունիք	7.0%
Լոռի	6.4%
Կոտայք	8.3%
Շիրակ	6.3%

Սյունիք	4.3%
Վայոց ձոր	1.5%
Տավուշ	3.4%

Գծապատկեր 6.1.12

2023թ. և 2024թ. մետաղական հանքարդյունաբերության ոլորտում զբաղվածների տոկոսային տեղաբաշխումն՝ ըստ մարզերի և մայրաքաղաքի

	2023	2024
ք. Երևան	403	454
Արագածոտն	6	9
Արարատ	434	320
Արմավիր	20	18
Գեղարքունիք	782	458
Լոռի	1,606	1,443
Կոտայք	214	229
Շիրակ	8	11
Սյունիք	6,334	6,234
Վայոց ձոր	9	10
Տավուշ	43	79

Գծապատկեր 6.2.1.2

2023, 2024թթ. Ընդերքօգտագործող ընկերությունների կողմից ընդերքօգտագործման պայմանագրով սահմանված սոցիալ-տնտեսական զարգացման պարտավորությունների կատարում՝ ըստ համայնքների, հազար ՀՀ դրամ

	2023	2024
Ընդհանուր	318,673	260,473
Ալավերդի	240,000	155,000
Մեղրի	43,890	39,890
Վարդենիս	25,000	50,000
Մեղրաձոր	4,950	6,750
Ստեփանավան	2,533	2,533
Փամբակ	1,650	1,650
Քաջարան	650	4,650

Գծապատկեր 6.2.2.1

2023, 2024 թթ. ընդերքօգտագործող ընկերությունների կողմից նվիրատվություններից, նվիրաբերություններից կամ այլ ձևով կատարած անհատույց օտարումներից համայնքների բյուջեների եկամուտները՝ դասակարգված ըստ առաջատար համայնքների, հազ ՀՀ դրամ

	2023	2024
Ընդհանուր	822,199	899,600
Կապան	409,716	407,311
Կապան, Քաջարան	163,046	257,023
Մեղրի	62,191	19,496
Քաջարան	61,265	102,124
Ախթալա	60,000	
Փամբակ	39,195	12,350
Արարատ	20,417	10,000
Ալավերդի	5,993	65,649
Ստեփանավան	295	402
Գյուլագարակ	81	96
Ագարակ		21,422
Վարդենիս		3,527
Վայք		200

Գծապատկեր 6.2.3.1

2023, 2024 թթ. ընդերքօգտագործող ընկերությունների կողմից իրականացված նվիրատվություններն ըստ ուղղությունների, հազ. ՀՀ դրամ

	2023	2024
Ընդամենը	8,648,294	7,355,580
Հիմանդրամ	7,929,134	6,817,989
Այլ իրավ անձիք	652,286	450,980
ՊՈԱԿ/ՀՈԱԿ	58,530	1,562
ՀԿ	8,344	85,048

Գծապատկեր 6.2.3.2

2023, 2024թթ. ընդերքօգտագործող ընկերությունների կողմից հիմնադրամներին իրականացված նվիրատվությունները, հազ. ՀՀ դրամ

2023	Գազիկ Ծառուկյան ԲՀ	Զանգեզուրի պղնձամոլիբդենային կոմբինատ բարեգործական հիմնադրամ	ՀՀ Սյունիքի մարզի զարգացման եւ ներդրման հիմնադրամ	Միթի օֆ սմայլ
«Գեոպրոմայնինգ Գոլդ» ՍՊԸ				5,000
«Զանգեզուրի Պղնձամոլիբդենային Կոմբինատ» ՓԲԸ		7,887,925		
«Լիճքվազ» ՓԲԸ			300	
«Մուլտի Գրուպ» Կոնցեռն ՍՊԸ	35,909			

2024	Ավետիս Բարեգործական Հիմնադրամ	Գազիկ Ծառուկյան ԲՀ	Զանգեզուրի պղնձամոլիբդենային կոմբինատ բարեգործական հիմնադրամ	Իմ քայլը բարեգործական հիմնադրամ	Իմ քայլը ԲՀ	Հայաստանի Ազգային Պոլիտեխնիկական Համալսարան Հիմնադրամ	Միթի օֆ սմայլ	Սորս հաշմանդամություն ունեցող երեխաների և նրանց ընտանիքների աջակցության
«Զանգեզուրի Պղնձամոլիբդենային Կոմբինատ» ՓԲԸ			6,667,713			733		3,999

2024	Ավետիս Բարեգործական Հիմնադրամ	Գագիկ Ծառուկյան ԲՀ	Զանգեզուրի պղնձամոլիբդենային կոմբինատ բարեգործական հիմնադրամ	Իմ քայլը բարեգործական հիմնադրամ	Իմ քայլը ԲՀ	Հայաստանի Ազգային Պոլիտեխնիկական Համալսարան Հիմնադրամ	Միթի օֆ սմայլ	Սորս հաշմանդամություն ունեցող երեխաների և նրանց ընտանիքների աջակցության
«Կապանի Լեռնահարստացման Կոմբինատ» ՓԲԸ (նախկին «Զաարատ Կապան» ՓԲԸ)	88,400			1,000				
«Մուլտի Գրուպ» Կոնցեռն ՍՊԸ		43,145						
«Գեոպրոմայնինգ Գուլդ» ՍՊԸ							8,000	
«Թեղուտ» ՓԲԸ					5,000			

Գծապատկեր 6.2.3.3

2023, 2024 թթ. ընդերքօգտագործող ընկերությունների կողմից հասարակական կազմակերպությունների օգտին իրականացված ֆինանսական և ոչ ֆինանսական նվիրատվությունները, հազ. ՀՀ դրամ

2023	ԵԿՄ Քաջարանի տարածքային բաժանմունք	Հայաստանի հանքագործների և մետալուրգների միություն	ՀՀ Սյունիքի մարզի Կապան քաղաքի մշակույթի կենտրոն ՀԿ	Ողջ Մնալու Արվեստ Ռազմահայրենասիրական
«Զանգեզուրի Պղնձամուլիբդենային Կոմբինատ» ՓԲԸ	1,070	1,329	1,236	4,709

2024	Արարատի մարզի բոնցքամարտի ֆեդերացիա	ԵԿՄ Քաջարանի տարածքային բաժանմունք	Հայաստանի հանքագործների և մետալուրգների միություն	Հայաստանի հունական համայնքների մություն ՀԿ	Ձորք ՀԿ
«Գեոպրոմայնինգ Գոլդ» ՍՊԸ	1,500				
«Զանգեզուրի Պղնձամուլիբդենային Կոմբինատ» ՓԲԸ		21,249	928		60,972
«Թեղուտ» ՓԲԸ				400	

Գծապատկեր 6.2.3.4

2023, 2024 թթ. ընդերքօգտագործող ընկերությունների կողմից պետական և համայնքային ոչ առևտրային կազմակերպությունների օգտին իրականացված ֆինանսական և ոչ ֆինանսական նվիրատվությունները, հազ. ՀՀ դրամ

2023	«Ագարակի Պղնձա- Մոլիբդենային Կոմբինատ» ՓԲԸ	«Ախթալայի Լեռնահարստացման Կոմբինատ» ՓԲԸ	«Գեոպրոմայն ինգ Գոլդ» ՍՊԸ	«Զանգեզուրի Պղնձամոլիբդենա յին Կոմբինատ» ՓԲԸ	«Լիճքվազ» ՓԲԸ	«Կապանի Լեռնահարստացման Կոմբինատ» ՓԲԸ (նախկին «Զաարատ Կապան» ՓԲԸ)	«Մուլտի Գրուպ» Կոնցեռն ՍՊԸ
Ագարակի ՊՄԿ ՓԲԸ արհեստակցական կազմակերպություն	1,750						
Ազատամարտ կոմիտե						2,400	
Արման Հակոբյան ԱԶ						15,200	
Բաներեգես մարզադպրոց			18,500				
Բիլդր Սաքս ՍՊԸ						20,006	
Գազիկ Ծառուկյան ԲՀ							35,909
Գիտտուն ՈՒԶԿ						500	
ԵԿՄ Քաջարանի տարածքային բաժանմունք				1,070			
Զանգեզուրի պղնձամոլիբդենային կոմբինատ բարեգործական հիմնադրամ				7,887,925			
Իմ քայլը բարեգործական հիմնադրամ		10,000					
Կապանի Բեռնաուղեւորատար						3,437	

ավտոտրանսպորտային ՓԲԸ						
Կապանի բժշկական կենտրոն					2,000	
Հալդի քոնսալթ ՍՊԸ					300	
Հայանտառ ՊՈԱԿ			3,503			
Հայաստանի հանքագործների եւ մետալուրգների միություն			1,329			
ՀՀ Սյունիքի մարզի գարգացման եւ ներդրման հիմնադրամ				300		
ՀՀ Սյունիքի մարզի Կապան քաղաքի մշակույթի կենտրոն ՀԿ			1,236			
ՀՀ Սյունիքի Մարզպետի Աշխատակազմ			36,527			
Հրանտ Քալաշյան ԱԶ					6,000	
Մհեր Սարգսյան ԱԶ					19,005	
Շին-կոմֆորտ ՍՊԸ					600	
Ռոջ Մնակու Արվեստ Ռազմահայրենասիրական			4,709			
Որակյալ Գործ ՍՊԸ					1,400	
Պաշտպանության ոլորտ			519,939			
Միթի օֆ սմայլ		5,000				
Վիլաշին ՍՊԸ					59,750	

2024	«Ասսաթ» ՍՊԸ	«Գեոպրոմայնինգ Գոլդ» ՍՊԸ	«Զանգեզուրի Պղնձամոլիբդենային Կոմբինատ» ՓԲԸ	«Թեղուտ» ՓԲԸ	«Կապանի Լեռնահարստացման Կոմբինատ» ՓԲԸ (նախկին «Չաարատ Կապան» ՓԲԸ)	«Մուլտի Գրուպ» Կոնցեռն ՍՊԸ
Աստղիկ	10,648					
Ավետիս Բարեգործական Հիմնադրամ					88,400	
Արարատի մարզի բնօրգամարտի ֆեդերացիա		1,500				
Արմինո մշկաութային փառատուն		257				
Գազիկ Ծառուկյան ԲՀ						43,145
ԵԿՄ Քաջարանի տարածքային բաժանմունք			21,249			
Զանգեզուրի պղնձամոլիբդենային կոմբինատ բարեգործական հիմնադրամ			6,667,713			
Իմ քայլը բարեգործական հիմնադրամ					1,000	
Իմ քայլը ԲՀ				5,000		
Լիանա Արզումանյան ԱԶ					130	
Կապանի բեռնաուղևորատար ավտոտրանսպորտային ՓԲԸ					910	
Կապանի երկրագիտական թանգարան ՊՈԱԿ			1,305			
Կապանի նորոգչին ՍՊԸ					33,239	
Կարեն-Գարիկ ՍՊԸ					3,542	
Հայաստանի Ազգային Պոլիտեխնիկական Համալսարան Հիմնադրամ			733			

2024	«Ասսաթ» ՍՊԸ	«Գեոպրոմայնինգ Գոլդ» ՍՊԸ	«Զանգեզուրի Պղնձամոլիբդենային Կոմբինատ» ՓԲԸ	«Թեղուտ» ՓԲԸ	«Կապանի Լեռնահարստացման Կոմբինատ» ՓԲԸ (նախկին «Չաարատ Կապան» ՓԲԸ)	«Մուլտի Գրուպ» Կոնցեռն ՍՊԸ
Հայաստանի հանքագործների և մետալուրգների միություն			928			
Հայաստանի հունական համայնքների մություն ՀԿ				400		
Ձորք ՀԿ			60,972			
Ճաննանախագիծ ինստիտուտ ՍՊԸ		10,000				
Պաշտպանության ոլորտ			390,096			
Միթի օֆ սմայլ		8,000				
Սյունյաց աշխարհ ՍՊԸ					2,000	
Սորս հաշմանդամություն ունեցող երեխաների և նրանց ընտանիքների աջակցության			3,999			
Վազգեն Պողոսյան ԱԶ					416	

Գծապատկեր 6.2.3.5

2023, 2024 թթ. ընդերքօգտագործող ընկերությունների կողմից այլ ոչ առևտրային կազմակերպություններին իրականացված ֆինանսական և ոչ ֆինանսական նվիրատվությունները, հազ. ՀՀ դրամ

2023	«Ագարակի Պղնձա-Մոլիբդենային Կոմբինատ» ՓԲԸ	«Զանգեզուրի Պղնձամոլիբդենային Կոմբինատ» ՓԲԸ	«Կապանի Լեռնահարստացման Կոմբինատ» ՓԲԸ (նախկին «Չաարատ Կապան» ՓԲԸ)
Ագարակի ՊՄԿ ՓԲԸ արհեստակցական կազմակերպություն	1,750		
Ազատամարտ կոմիտե			2,400
Արման Հակոբյան ԱԶ			15,200
Բիլդըր Մաքս ՍՊԸ			20,006
Գիտտուն ՈՒԶԿ			500
Կապանի Բեռնաօդերատար ավտոտրանսպորտային ՓԲԸ			3,437
Կապանի բժշկական կենտրոն			2,000
Հալդի քոնսալթ ՍՊԸ			300
Հրանտ Քալաշյան ԱԶ			6,000
Մհեր Սարգսյան ԱԶ			19,005
Շին-կոմֆորտ ՍՊԸ			600
Որակյալ Գործ ՍՊԸ			1,400
Պաշտպանության ոլորտ		519,939	
Վիլաշին ՍՊԸ			59,750

2024	«Ասսաթ» ՍՊԸ	«Գեոպրոմայ նինգ Գոլդ» ՍՊԸ	«Զանգեզուրի Պղնձամոլիբդենային Կոմբինատ» ՓԲԸ	«Կապանի Լեռնահարստացման Կոմբինատ» ՓԲԸ (նախկին «Չաարատ Կապան» ՓԲԸ)

Աստղիկ	10,648			
Լիանա Արգումանյան ԱԶ				130
Կապանի բեռնաուղևորատար ավտոտրանսպորտային ՓԲԸ				910
Կապանի նորոգչին ՍՊԸ				33,239
Կարեն-Գարիկ ՍՊԸ				3,542
Ճաննանախագիծ ինստիտուտ ՍՊԸ		10,000		
Պաշտպանության ոլորտ			390,096	
Սյունյաց աշխարհ ՍՊԸ				2,000
Վազգեն Պողոսյան ԱԶ				416

Գծապատկեր 6.2.3.6

2023, 2024թթ. ընդերքօգտագործող ընկերությունների կողմից ֆիզիկական անձանց օգտին իրականացված նվիրատվությունները և նրանց թիվը, հազ. ՀՀ դրամ

2023	Ֆիզիկական անձանց թիվը	Նվիրատվության չափը, հազար ՀՀ դրամ
«Ագարակի Պղնձա-Մոլիբդենային Կոմբինատ» ՓԲԸ	50	35,971
«Ախթալայի Լեռնահարստացման Կոմբինատ» ՓԲԸ	12	1,200
«Բակտեկ Էկո» ՍՊԸ	2	2,250
«Գեոպրոմայինգ Գոլդ» ՍՊԸ	11	10,430
«Զանգեզուրի Պղնձամոլիբդենային Կոմբինատ» ՓԲԸ	11	5,442
«Լիճքվագ» ՓԲԸ	4	1,143
«Կապանի Լեռնահարստացման Կոմբինատ» ՓԲԸ (նախկին «Չաարատ Կապան» ՓԲԸ)	1,567	31,205

2024	Ֆիզիկական անձանց թիվը	Նվիրատվության չափը, հազար ՀՀ դրամ
«Ագարակի Պղնձա-Մոլիբդենային Կոմբինատ» ՓԲԸ	87	21,502

2024	Ֆիզիկական անձանց թիվը	Նվիրատվության չափը, հազար ՀՀ դրամ
«Ախթալայի Լեռնահարստացման Կոմբինատ» ՓԲԸ	24	2,550
«Գեոպրոմայնինգ Գոլդ» ՍՊԸ	12	7,044
«Զանգեզուրի Պղնձամոլիբդենային Կոմբինատ» ՓԲԸ	28	7,048
«Լիճքվազ» ՓԲԸ	10	4,049
«Կապանի Լեռնահարստացման Կոմբինատ» ՓԲԸ (նախկին «Չաարատ Կապան» ՓԲԸ)	500	35,366
«Թեղուտ» ՓԲԸ	12	4,625
«Լիդիան Արմենիա» ՓԲԸ	130	76,500

Chart 7.1.2.1

Համադրվող եկամտային հոսքերի մասնաբաժինն ընդհանուր եկամուտների մեջ, 2023-2024թթ.

	2023	2024
Ռոյալթի	54.3%	51.8%
Ավելացված արժեքի հարկ	3.7%	4.3%
Ընդերքօգտագործողի կողմից հանքարդյունահանման պայմանագրով սահմանված համայնքների սոցիալ-տնտեսական զարգացման հետ կապված պարտավորությունների կատարման վճարներ	1.8%	1.0%
Վարձակալության վճարներ	0.4%	1.2%

Գծապատկեր 7.3.1

Եկամտային հոսքերի անհամապատասխանությունը համամասնությունը, 2016-2024թթ., %

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Նախնական անհամապատասխանություն	5.0%	12.0%	3.3%	0.0%	2.0%	0.0%	2.0%	4.8%	9.5%
Վերջնական անհամապատասխանություն	0.27%	0.93%	3.00%	0.03%	1.79%	0.54%	0.02 %	0.14 %	0.29 %

Սույն զեկույցը հանդիսանում է Հայաստանի Հանրապետության Արդյունահանող ճյուղերի թափանցիկության նախաձեռնության (ԱՃԹՆ) 2023-2024թթ. ազգային վեցերորդ զեկույցը:

Զեկույցը կազմվել է Գրանթ Թորնթոն ընկերության կողմից: Այս հաշվետվության տվյալների հրապարակման ժամանակ աղբյուրի հղումը պարտադիր է: Մեր ընկերության վերաբերյալ ավելի մանրամասն տեղեկատվությունը հասանելի է grantthornton.am կայքում:

© 2025 Գրանթ Թորնթոն Հայաստան

Բոլոր հրավորները պաշտպանված են

